891.99
9--89
1866

[illegible]

[illegible]

08 DEC 2011

ԳՐԻԳՈՐԻ

ՆԱՐԵԿԱՑ ՎԱՆԻՑ ՎԱՆԱԿԱՆԻ

ՄԱՏԵԱՆ ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԵԱՆ

ՊԵՏ-ԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
Гос. Библиотека
ZUUՊ-Адж ССР
им. А. Максимова
ՍՈՍՆԻԿՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ
20458-59

891.99
Գ-89

01 JAN 2009

ՍՐԲՈՑ ՀՕՐՆ ՄԵՐՈՑ

ԳՐԻԳՈՐԻ

ՆԱՐԵԿԱՑ ՎԱՆԻՑ ՎԱՆԱԿԱՆԻ

ՄԱՏԵԱՆ ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԵԱՆ

ՏՊԱԳՐԵԱԼ

Ի ՀԱՅՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՏԵԱՌՆ ՏԵԱՌՆ ՄԱՏԹԷՈՍԻ
ՀԱՆԳՈՒՅՑԵԱԼ ՍՐԲԱԶԱՆ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ
ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ

ԵՒ

Ի ՊԱՏՐԻԱՐՔՈՒԹԵԱՆ ՍՐԲՈՑ ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԱՅ
ՏԵԱՌՆ ԵՍԱՅԵԱՅ ՍՐԲԱԶԱՆ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍԻ

ՀՐԱՄԱՆԱՒ

ՏԵԱՌՆ ՊՕՂՈՍԻ ՍՐԲԱԶԱՆ ԱՐՔԻԵՊԻՍԿՈՊՈՍԻ
ԱՐԺԱՆԸՆՏԻՐ ՊԱՏՐԻԱՐՔԻ
ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼՍՈՑ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ
ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՌՈՒԲԵՆԻ Ց. ՔԻՒՐՔՃԵԱՆ
ՖԻՆՃԱՆՃԸԼԱՐ ԵՕԳՈՒՇՈՒ, ԹՒՒ 19.

— 1866 —

ՊԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
Гос. Библиотека
ZUUՊ-Ամ ՍՍՀ
Ա. ՍՍՍՆԻԿՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ
им. А. Мясникяна

ԴՐՈՒԹԻՒՆՔ

ՅՈԴՆԱԹԱԽԱՆՔ ԲԱՆԻՑ ՕԳՏԱԿԱՐԱՑ

ԱՊԱՇԱՒԱՆԱՑ ՀՈԳԵՒԱՒ ԽՐԱՏՈՒՑ

ԱՆՁԻՆ ՍՏԻՏԱՆԱՑ ԶՂՋԱԿԱՆԱՑ ԿԱՆՈՆԱՑ ԿԵՆԱՑ

ԿԱՄԱՒՈՐՈՒԹԵԱՄԲ ՅԱՆՁՆԱՌՈՒԹԵԱՆՑ

ԱՆԵՐԵՒՈՒԹԻՑ ՅԱՑՏՆՈՒԹԵԱՆՑ

ՄԵՂԱՆԱՑ ԽՈՍՏՈՎԱՆՈՒԹԵԱՆՑ ՅՈՒՑՄՈՒՆՔ ԳԱՂՏՆԵԱՑ

ԹԱԳՈՒՑԵԼՈՑ

ՍՊԵՂԱՆԻՔ ՁՕՐԱՒՈՐՔ ՎԻՐԱՑ ԱՆԲԺՇԿԱԿԱՆԱՑ

ԳԵՂՔ ԱԶԴՈՂԱԿԱՆՔ ՅԱՒՈՑ ԱՆՏԵՍԱԿԱՆԱՑ

ՀՆԱՐԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՔ ԲԱԶՄԱՄԱՍՆԵԱՑ ԵՐԿԱՆՑ ՎՏԱՆԳԻՑ

Ի ԳԻՄԱՑ ԿԱՐԵԱՑ

ԱՄԵՆԻՑ ԲՆՈՒԹԵԱՆՑ ԱՌԻՔ ԱՐՏԱՍՈՒԱՑ

ՊԱՏՃԱՌՔ ԱՂՕԹԻՑ

Ի ԽՆԴՐՈՑ ՀԱՅՑՄԱՆՑ ՀԱՐՑ

ՄԻԱՆՁԱՆՑ ԵՒ ԲԱԶՄԱՑ ԱՆԱՊԱՏԱԿԱՆԱՑ

ԱՍԱՑԵԱԼ

ՄԱՏԵԱՆ ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԵԱՆ

ԳՐԻԳՈՐԻ

ՆԵՐԵՑԱՑ ՎԱՆԵՑՑ ՎԱՆԱՊԵՏԻ

Գյուղ-կոմ գրադարան
Гос. Библиотека
ՀՍՍՌ-Արա ՍՍՌ
Ս. անվ. Ա. Մասիսյանի
ՍՍՍՌԿԱՅԻ ՍԻՄՊՆ

ՊԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
Гос. Библиотека
ՀԱՅԱՍՏԱՆ
Բաց. Ա. Մանուչարյան
ԵՐԵՎԱՆ

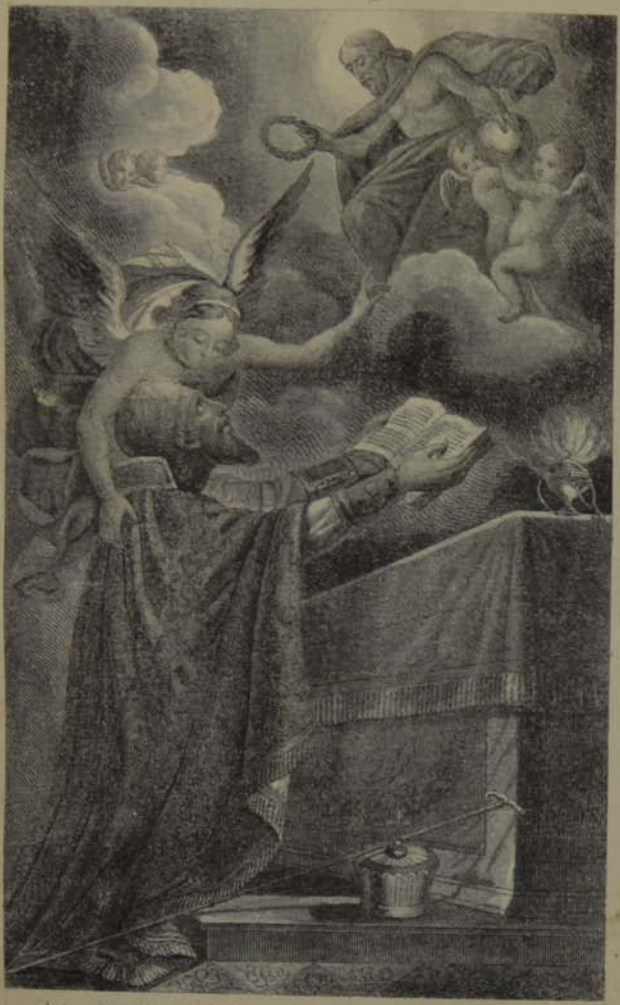

Vim Gnomon nihilinde subtractum, sinistrorsum, sinistrorsum, ablatis
Pentetlavorum zugewachsen, und ist eine [illegible]

ԳՐԻԳՈՐԻ

ՆԱՐԵԿԱՑ ՎԱՆԻՑ ՎԱՆԱԿԱՆԻ

ՄԱՏԵԱՆ ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԵԱՆ

ԲԱՆ ԱՌԱՋԻՆ

Ի ԹՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. ԶԱՑՆ հառաչանաց հեծութեան սրտի՝ ողբոց աղաղակի քեզ վերընծայեմ, տեսողդ գաղտնեաց. և մատուցեալ եղեալ 'ի հուր խոնարհութեան անձին տոչորման՝ զպտուղ ըղձից ճենճերոյ սասանեալ մնացս, բուրվառաւ կամացս առաքել առ քեզ. Այլ հոտոտեսցիս հայեսցիս, գթած, քան 'ի պատարագն բոլորապտուղ մատուցեալ ծխոյն բարդութեան. Ընկալ զսակաւամասնեաց բանիցս յոգուած քեզ 'ի հաճութիւն, և մի 'ի բարկութիւն, եւցէ 'ի խորոց սատի զդայութեանց խորհրդակիր սենեկիս՝ վաղվաղակի ժամանել առ քեզ՝ կամաւորական նուէր բանական զոհիս, ողջակիզեալ զօրութեամբ ճարպոյ՝ որ յիսն է պարարտութիւն. Եւ 'ի դնելս իմ ընդ քեզ դատ խառնեալ աղերսիս, հզօր, մի իբրև զհամբարձումն ձե-

ռաց ամբարշտական Յակոբու, ըստ բողոքելոյն Նասրեայ, և զանիրաւութիւնն Բաբելոնի՝ տաղտկալի քեզ երեւեցի. զոր առակ եօթանասներորդի երկրորդի սաղմոսին ազդէ. այլ իբր զբուրեալ խունկն հաճոյական 'ի խորանին Սելովայ, զոր Դաւիթն կանգնեալ նորոգեաց տապանակին հանգըստեան 'ի գերութենէն դարձելոյ, որ 'ի վերստին գիւտ կրուսեալս հոգւոյ առակի, ընդունելի կամաց քոց լիցի.

Բ. Բայց քանզի ձայնդ ահաւոր դատաստանիդ հատուցման՝ ուժգնեալ հնչեցեալ 'ի ձորն վրէժխնդրութեան, կըրկինս ինձ երկնէ մարտից յարուցմունս, այժմէն գուշակեալ շարժմունս յուզմանց ներհակականաց, որ յիսուսն անձին ցուցանի, խռովութիւնս ամբոխից, հարեալք ընդ միմեանս զէն առ սուսեր՝ խորհրդոցն հոյլք, չարեացն ընդ բարիսն, և գերեալ զիս 'ի մահ ըստ հին դիպուածոյն՝ որ նախ քան զշնորհին ժամանել առ իս. զոր ընտրեալն առաքելականացն դատուց Պօղոս՝ առօրինակեալ զՄովսէս, զՔրիստոսի վրրկութիւնն յայտնող ցուցանէ. Վասն զի թէ մերձ է օր տեառն, որպէս գիր ասէ, 'ի Յովիսան անցուկ ասպարիսին Յովսափատու և հեղեղատին Կեդրոնի, փոքր հանդիսաբանացն իրաւանց ժամադրութեանց, որ կենցաղականաւայսր յաւիտենիւ զհանդերձելոյն ինձ կերպարանեն, ապա և յաւէտ մերձեցաւ 'ի վերայ իմ արքայութիւնն աստուծոյ մարմին եղելոյ, մեծապէս գտեալ զիս առիթ ճնաստուց՝ բաղմաց տոկոսեաց՝ զանազան մասանց յանդիմանողաց ճշմարտապատմից, քան զձեռին նորին վերակացումն անդուրեանն երբեմն 'ի հարուածս եղուկնայեցւոց և փղշտացւոց, և այլոց բարբարոս ազգաց. Քանզի այն ընտրութիւն ամենք չափեցաւ, իսկ պատուհաս իսուսն պարտուց առանց աւարտման ունի զսահման. Ահ, դուք և որոգայթ անճոռնոզպրելի, ըստ մարգարէին և առակողին. տագնապաւ մեծաւ առ դուրս ինձ հասեալ՝ զամենին մնանջենաւոր աստէն գծագրել. Զոր միայն քո է հրաշագործել պատուղս գեղոց 'ի հնարս կենաց ամենավարան տոթակուսանաց հոգւոց վրատանդիչ, քաւիչ ամենայնի՝ գոլեալ 'ի փառս անճառս անսահմանելի բարձրութեան, յաւիտենից.

ԲԱՆ Բ·

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵՆՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՅ ՄՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Եւ արդ քանզի առ բարձրեալն աստուած յոգաւորական շրթամբք կարդաս, որ գործովք միայն դրաւի և ոչ ստեղծարանութեամբ կաշառի, որ յԵգիպտոս միշտ ունիս զաղաղիդ զդարձն, զի՞նչ օրինակ առ այս քեզ նմանադոյն և յարմարական աստանօր եդից՝ անձն իմ պարտաւորս, պատժակիցս կործանեցելոյն Սոդոմայ, ըմբերանեալ դատաւորաց Նինուէի, անարի բարբարոսս քան զտիկինն հարաւային, վատթարագոյնս քան զԲանան, յամառեցեալս քան զԱմաղէկ, անբժշկականս քաղաք դրօշելոց, նշմար մնացեալ ապստամբութեան հին Իսրայէլի յիշատակարան, պահեալ՝ ուխտազանցութեանն Յուդայ, կշտամբեալս դեր քան զԾուր, տարամերժեալս քան զԾայդան, խորդաբարոյս քան զԳալիլեա, աններելիս քան զանհաւանն Կափառնաւմ, պարսաւեցեալս իբր զԲորազին, բամբասեցեալս ընդ Բեթսայիդայ, անպարկեշտս ծաղկեցեալ ալիքս Եփրեմի, աղու աղաւնիս միշտ յիմարութեամբ՝ այլ ոչ հանդարտութեամբ, 'ի կորեանց առիւծուց անձնական օձս ելեռնային, կերպս ձուոց քարբից լցեալ ժանտութեամբ, պատկերս վերջին հարուածոցն Երուսաղէմի, ըստ բանին տէրունի՝ և տեսանողացն ձայնի, տաղաւարս մերժեալ՝ հասեալ 'ի կործանումն, խորտակեալ դրացս վստահարան, և կրկին ծրդեալ չինուածս խօսուն, թողեալ ժառանգութիւնս յարմարական, մուռացեալ տունս աստուածակերտ, ըստ բանից նախագրեցելոյն՝ Մովսէսի, Դաւթայ և Երեմիայի, յարկս բանական՝ ունողս բորոտութեան, հարուածեալ խրատու քերմանն, օրինիւ կազդուրեալ, օձեալ կաւոնն՝ ողջական հեզութեամբն, անճարակ գտեալ յելս հնարից, քակտեալ վերստին ձեռամբ չինողին, արտաքս

ընկեցեալ իրաւայի հատուցմամբ հրամանաւ հզօրին 'ի տեղի անաւրբ, հերքեալ տարագրեալ խորոյաւ մեծաւ՝ ամիս առանց խնայելոյ, ծածկեալ դրամս յերկրի չարեօք, ըստ աւանդակորոյս ժխտողին՝ որ յաւետարանին ցուցանի.

Բ. Ա՛յլ դու աստուած, աստուածդ հոգւոց և ամենայն մարմնոց՝ ըստ դաւանելոյ աստուածաշնորհին, երկայնամիտ և բազումողորմ՝ ըստ սրբոյն Յովհաննու ձայնին, շնորհեա կատարել 'ի քոյդ հաճութիւն օրհնեալդ կամաց՝ զսկզբնաւորեալ մատեան մաղթանաց՝ այսր ողբերգութեան. Եւ ընդ լալով սերմանել բանիս 'ի նախընթաց չուս աստիճանաց օթեւանացս պատրաստութեան, 'ի կատարածն ժամանելոյ հաւաքման հնձոցն, դարձայց բերկրեցեալ լրութեամբ քաւութեան՝ պտղոյն երանութեան որայիցն բարութեան. Մի՛ տացես ինձ արգանդ սրտի անորդի՝ իբր Իսրայէլի, և ստինս աչաց ցամաքեալս՝ ոլ ամենագութ. Լուր բանական մաղթողիս՝ հզօր և ողորմած, նախ քան երկնի, և երկին երկրի, և նա ցորենոյ և գինւոյ և ձիթոյ, և նոքա Իսրայէլի. Եւ երկնաւորացն աղերս որ առ քեզ՝ հոգւոյս աղաղեսցէ, քան թէ տարերաց ապականացուաց. Դու ստեղծիչ՝ և ես կաւ, բաց տարակուսելոյս 'ի մուտս մաղթանաց այսր հեծութեան՝ կամս քաղցրութեան՝ զօրանալ ասէն. զի մի՛ 'ի բանալ վերնայինն երկնի՝ անընտիր գտեալ կըրթութեան վայելման լուսոյ, իբր զնիւթ մանոյ սպառեցայց ընչեալ 'ի միջոց. Ոգի զրկելոյս, ըստ մաղթանաց գոչման ասողին, և այժ թալկացելոյս, և կեանք մաշելոյս՝ մտացս խղճիւ, այլ ոչ տաժանմամբ կրից՝ աշխատութեամբ զքեզ խնդրելոյ, առ զաւանդ մաղթանացս, և տուր զզղջմութիւն քո շնորհացդ. ընկալ զիոքրս 'ի տկարէս, և շնորհեա զմեծդ առ 'ի հզօրէդ. զօրացո զբանս զղջման, առաքեալ 'ի մեզ հոգի 'ի բարձանց՝ աստուածաշունչ պատգամս՝ 'ի սմա եղելոյս. Պարգեւեա, բարերար՝ զառակն Եսայեայ, լուսաւորեալ առ ճշմարտութիւնն, մատուցանելով մահու արժանոյս՝ ընդ պղնձոյս գոյի անարգս ձայնի՝ զոսկի քո շընորհի, ընդ անզարդութեան երկաթոյս սեւութեան գունոյս՝ պղինձ պճնելի, ցոյց առաքինութեան, հրաշեկ

Լիրանանու. Ընդ էր կարծրացուցանես զսիրտ եղկելոյս՝ չերկնչել ի քէն, անճառ և ահաւոր. Մի եղէց անպտուղ ի փոքր վաստակոյս՝ իբր ապաջան սերմանող անբերրի երկրի. Մի լիցի ինձ երկնել և ոչ ծնանել, ողբալ և ոչ արտասուել, խորհել և ոչ հառաչել, տնկել և ոչ անձրևուել, ընթանալ և ոչ հասանել, ինձ ձայնել և քեզ ոչ լսել, պաղատիլ և անտես մնալ, կողկողել և ոչ ողորմել, աղաչել և ոչ ինչ օգտել, զոհել և ոչ ճենճերել, դքեզ տեսանել և դատարկ ելանել. Լուր ինչ նախ քան զկարդալս իմ՝ առ քեզ՝ միայնդ հզօր. մի զանմեծար տանջանացն տոյժ՝ ընդ թուով աւուրց մեզոք կեցելոյս չարագործիս ինձ հատուցաներ. Կեցո զիս զթած, լուր ինձ ողորմած, մարդասիրեա ներող, խնայեա երկայնամիտ, պաշտպանեա ապաւէն, բարերարեա հզօր, ազատեա ամենակալ, կենդանարարեա նորոգող, վերականգնեա ահաւոր, յուսաւորեա երկնային, բժշկեա հնարաւոր, քաւեա անքնին, պարգևատրեա առատ, շնորհաբաշխեա անսխալանձ, հաշտեա անախտակիր, ընկալ անոխակալ, սրբեա ի պարտուց օրհնեալ. Եթէ յառեցից զաչս իմ, նայեցեալ ի հայեցուածս երկուց վտանգից յաւուր թշուառութեան, զբոյդ տեսից փրկութիւն՝ յոյս և խնամակալ. Եթէ նկատեալ դիտեցից ի վեր յամենագրաւ ուղին սասկալի, հրեշտակ քո խաղաղութեան քաղցրութեամբ ինձ պատահեսցէ. Ցոյց ինձ տէր ի յելիցն աւուր շնչոյս արձակման՝ մաքրութեան ոգի լուսով ամբարձեալ ի յերկնաւորացն երջանկաց՝ պարգևօք սիրոյ քո եկեալ հասեալ. Ի յարդարոցն կատարելոց՝ կարեաց ինձ կցորդ ժամանեցուցանես. զանակնկալն բարի՝ չարիս ի յուսահատութեանն աւուր շնորհեսցես. Քաւ լիցի քեզ, բարերանեալ, որ փրկութիւնդ ես ամենայնի, եթէ սխալացեալս քո ոչխարի՝ դաղան դժնդակ տացես ուղեկից, մեզոք մեռելոյս՝ անախտ կեանք, կործանելոյս պարտեօք՝ փրկութիւն.

Գ. Արդեօք մեռասցին զբարերարելդ՝ ակնկալութիւն. անտեսեսցին զզթասիրելդ՝ խնամող. այլայլեսցին զմարդասիրելդ՝ անփոփոխ. նեանջեսցին զկենագործելդ՝ ան-

վախճան. թողուցուս զողորմութիւնդ՝ երջանիկ պտուղ. Աղաւաղեսցես զբաղցրութեանդ բարեշնորհ ծաղիկդ. անպատուեսցես զնիւթ պանծանաց քումդ ճոխութեան. յեղանակեսցես զվառս հերաց քումդ բարձրութեան. ոչ պահեսցես զվայելչական զարդ պայծառութեան քումդ պսակի. Եթէ ողորմածացն է երանութիւն, իսկ դու բընաւ իսկ արքայութիւն լցեալ փափաքմամբ, ոչ զբոլորն պարգեւեսցես փրկութիւն. ոչ մատուցանիցես դեղ վիրացս, ոչ սպեղանիս խոցուածոյս, ոչ դարմանն տկարութեանս. ոչ ծագեսցես լոյս 'ի խաւարի՝ յուսացելոյս 'ի քո զօրութիւնդ՝ կենաց պարգեւդ տիեզերաց, որ միայնդ ունիս փառս ինքնութեամբ իսկութեամբ և յարակայ մշտնջենաւորութեամբ, վկայեալ 'ի բնաւից, օրհնեալ և փառաւորեալ յերիս յաւիտեանս, և անդր քան զպայման սահմանի իմանալեացն յաւիտենից. ամէն.

ԲԱՆ Գ.

Վ.ԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԵՌՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍԻ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Տէր իմ տէր տուիչ պարգեւաց, ինքնաբուն բարի, ամենից տիրող հաւասարապէս, միայն արարիչ զբնաւս յոչէից, փառաւորեալ, անքնին, ահեղ, ահարկու, սոսկալի, հզօր, սաստիկ, անտանելի, անմերձենալի, անմբռնելի, անիմանալի, անճառելի, անտեսանելի, անշնչելի, անշօշափելի, անորոնելի, անսկիզբն, անժամանակ, անչափանթաղ գիտութիւն, աներկեւան տեսութիւն, ճշմարիտ էականութիւն, բարձր և խոնարհ, օրհնաբանեալ գոյութիւն, անստուեր ծագումն, ամենափայլ ճառագայթ, խոստովանեալ լոյս, անտարակոյս վստահութիւն, անտարատամ հանգիստ, անհեղգի կենաց, անսահմանելի տեսիլ, վկայեալ անուն, ճաշակ քաղցրութեան, բաժակ բերկրութեան,

հաստիչ հոգւոց հայ, օտար մթութեանց սէր, աներկրայ խոստումն, ծածկոյդ ցանկալի, զդեստ անկապուտ, օթոց բաղձալի, զարդ փառաց, ձեռնկալու մեծ, ապաւէն գովեալ, անուաղելի շնորհ, անպակասելի գանձ, անապական անձրեւ, արբիացնցուղ ցօղ, ամենատեղաց դեղ, ձրի բժշկութիւն, կրկնաձիր առողջութիւն, վերհադոյն խրախոյս, անպատիր կոչումն, համբէն աւետիս, ստրկամեծար թագաւոր, աղքատասէր պաշտպան, մշտահարուստ տուիչ, անխափան դիմեցումն, աննահանջելի հրաման, անհամառօտ յոյս, երկար տեսողութիւն, անզգչական տուր, ամենաբաշխ աջ, արդարակիրճ ձեռն, անաչառատես ակն. մխիթարութեան ձայն, սփոփանաց լուր, բերկրութեան բերումն, անուն կենդանի, նախախնամող մատն, անգայթակղելի ելք, անխարդախ ընթացք, կենդանարար կամք, աննենգելի խրատ, աննախանձ պատիւ, լայնական հնարք, անձկական պայման, անդատանելի հետք, աներեւոյթ շաւիղ, անչափագիր պատկեր, որքանութիւն անսահման, աննմանական տիպ, անզուգական գութ, ողորմութիւն բազմազեղ, խնայարհութիւն տօնելի, համբոյր փրկական. Եւ ես քան զայս ազգմունք վայելչականք՝ ծածութեանդ նուիրելիք. օրհնեալ, գովեալ, բարեբանեալ, քարոզեալ, աւետարանեալ, հռչակեալ, հնչեցեալ, պատմեալ, անխաբելի կամք աղաչեալ, և որ ինչ առ մեզ բերին առ 'ի քէն հոսմունք քաղցրութեան, զոր հանդերձելոցն ճառից լուսաբանեն կերպաւորութիւնք. որով զուարթ ցուցանիս 'ի փրկութիւնն իմ, երանութիւն, իբր 'ի պարարտութենէ իմեքէ ախորժ տենչանօք լցեալ. զի ո՛չ իմովս ինչ մեռոիապատուաստ փառատրիս երգով, այլ զի պատճառ իմն առցես զփոքրս աղերս՝ մեծիդ փրկանաց.

Բ. Եւ քանզի առ ամենայն հասակ տնկեցեալ յերկրի ազգ բանականաց՝ այս պատուէր նկարագրական նորոգմատեանի ողբոց նուագի, որ զամենեցունց ունի զկրից պատահմանց նշաւակեալ յիւրում պատկերի, իբր կցորդ մեծագիտական կարեաց համայնից, առ բոլոր գումարս բազմահոլով տիեզերակոյտ քրիստոնէից, առ նախնի ժամն

ժամանողաց, և առ երկրորդ կոչեցեալ չափու արբունն, առ որ 'ի կատարած աւուրն կալեալ՝ սակաւաձեռն ծերութեամբն, առ պարտաւորս և արդարս, առ ինքնարդարս բարձրայօնն և սխալեալ անձնադատ դատեալն, առ բարիսն և եղեռնագործս, առ նկուանս և առ սրիս, առ ստրուկս և ներբոյանկեալս, առ սեպուհս և դերաշխարհիկս, միջակայնոց և պայազատաց, շինականաց և առհմականաց, արուաց և իգաց, հրամայողաց և հնազանդելոց, գեր եղոց և նուազատից, վեհից և փոքունց, պատուականաց և ռամկաց, ձիավարժից և սոսկականաց, քաղաքականաց և գեղջկաց, արքայից դառողութեանց 'ի սանձս ահաւորին ըմբռնեցելոց, միայնացելոց՝ վերնականացն խօսակցաց, մաքրականաց տիրանուէր ղդատութեանց, քահանայական երջանկակրօն ընտրութեանց, այցելութեանց բարեղդեստից դիտողութեանց, աթոռակալութեանց նախագահից սրբանուէր տեսողութեանց. որոց ոմանց աղերս աղաչանաց, և ոմանց խրատ բարեաց առ դէմն աղօթից այսու մատեանիս մատակարարեցի, ձեռնարկեալ հոգւոյդ ղօրութեամբ՝ կարգել ինձ մաղթանս բաղմադիմիս, և ամենեցուն սոցին խնդրուածս՝ գթութեան մեծիդ յանդիման լինել սովաւ հանապազ.

Գ. Եւ արասցես զոյն ընթերցողացն 'ի սիրոս յատակս՝ բժշկութիւն հոգւոց և մաքրութիւն յանցանաց, թողութիւն պարտուց և արձակուրդ մեղաց կապանաց. Եղիցի բղխումն արտասուաց սովաւ վարժելոցն, և պարգեւեալ տացի 'ի ձեռն սորին ապաշաւ ըղձից. Շնորհեսցի տէր և ինձ ընդ նոսին առ 'ի քէն ղղջումն կամաց, և նոցա խմոխ ձայնիս չունչս բարեհամբոյրս. Նուիրեսցի վասն իմ այսու մատեանիս պաղատանք նոցին, և բանիս այսու հեծութիւնք նոցին ընդ իմ խնկեսցին. Ընդ համբոյր ճաշակման այսր ողբերգութեան, շնորհ լուսոյ քոյ մտեալ բնակեսցէ. Եթէ ելցեն ինձ բարեպարիշաք ընծայիլ սովաւ, ընկալ կենդանեօքն վասն քո, գթած, և զիս ընդ նոսին. Եթէ ախտս ինչ սրբանուէրս կաթուածոց աչաց սովիմբ բերիցի, եղիցի 'ի քէն խնամակալ՝ և յիս անձրեւեալ. Եթէ դրեսցի և 'ի

փրկութիւն կարդեսցի հաղորդելոյն յայս կերս կենաց, արասցես կամաւ քո օրհնեալ և ինձ համարեալ։ Եթէ հեծութիւնս ծածահաճոյս 'ի ձեռն այսր բանի 'ի դաղանեաց ուրուք յառաջ եկեսցէ, օգտեցայց քեւ բարձրեալ և ես ընդ նմին. եթէ ձեռն մարդոյ՝ խնկով հանդերձեալ առ քեզ համբարձցի, հասցէ միասցի ընդ իմն ձայնի և աղաչողացն աղերս յառաջ մատուցեալ։ Եթէ պաղատանս բաղմադիմիս ընդ իմն երկնեսցի, լիցի և ինձ քեւ և վասն սորին կրկին նուիրեալ. եթէ յարդեսցի այս անձին բանի պատարագ՝ քեզ 'ի հաճութիւն, նախայլոյն ընդ իս քեւ ընծայեսցի։ Եթէ 'ի տխրանաց ինչ ձանձրութենէ ոք նուաղեսցի, կանգնեսցի վերստին հաստատանաւ այս հաւաչանաց՝ 'ի քեզ յուսացեալ. եթէ համբարտակն վստահութեան մեղաք յատակի, այսու արձանաք պատկանեցելք աջով քո պաշտպան՝ դարձեալ կառուցի։ Եթէ յուսոյն ձգարան սուսերն յանդանաց հատեալ կորեսցի, կցեսցի դարձեալ միանգամ կամաք ամենակալիդ բարւոք պատուաստեալ. եթէ վասնզ մահու անձնական ցաւոյ զոք պաշարեսցէ, դացէ փրկութիւն սոքա առ 'ի յայս կենաց՝ յաղօթելն առ քեզ կեցուցիչ։ եթէ տագնապաւ ոք տարակուսի 'ի սիրտ խոցիցի, քաղցրութեամբ քո՝ սոքաւ ապրեալ ողջացի։ Եթէ անքաւելի կորստեամբ պարտեաց՝ յանդունդս ոք խորոց իցէ ընկղուզեալ, եկեսցէ 'ի լոյս կարթիւ այս հնարիւ՝ քեւ պատասարեալ. եթէ թմբրութեամբ խաբիւ խաւարին գործոց իցէ ոք ցնասեալ, զբաացի անդրէն վասն քո՝ միայն ապաւէն՝ 'ի քեզ ապաստան եղեալ։ Եթէ պահպանակն վստահութեան զանձն ուրուք լքցէ, ընկալցի այսու միջնորդիս ձեռն քո զնա՝ ամիոփեալ 'ի նոյն հաստատութեան։ եթէ ամայի 'ի զգուշութենէ պահողացն ոք դեգերեսցի, սպասեսցէ սովիմբ առ 'ի նոյն դարձ նորոգողիդ։ Եթէ սարսուռ դիւային ջերմանն՝ դողութեամբ ինչ զոք խռովեսցէ, սթափեսցի 'ի սոյն յայս նշան խոստովանեալ և երկրպագեալ խաչիդ խորհրդոյ. եթէ անօրէնութեան մրրիկ խորտակիչ հողմոյ յանկարծ բախեսցէ զհաստատուածս մարմնոյ շինուածոյ մարդոյ

յերկրային ծոլուս, հանդարտեցի անդրէն դեկաւ այս թեւոց 'ի քեզ պատկանեալ.

Դ. Եւ արասցես լինել դեղ կենաց առ հնարս ցաւոց հոգւոց եւ մարմնոց քոց ստեղծուածոց՝ զայս կարգեալ սահման ողջոց մատենի սկզբնեցելոյ յանուն քո՝ բարձրեալ. Զսկսեալս իմ դու կատարեա. եղիցի հոգի քո խառնեալ 'ի սա. շունչ զօրութեն մեծիդ միասցի 'ի քո ինձ շնորհեալ ստեղծարանութիւնս. զի դու տաս զօրութիւն վիճատեալ սրտից, և ընդունիս փառս յամենեցունց. ամէն.

ԲԱՆ Դ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՈՒՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԼԻՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՄՐՏԻՑ ԽՕՍԲ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Եւ քանզի սկիզբն կալայ խօսել ընդ քեզ՝ որ 'ի ձեռին ունիս զշունչ կենդանութեան հոգւոյս բազմամեղի, յիրաւի սարսեալ դողացեալ տագնապաւ մեծաւ յաւէտ երկնչիմ. վասն զի ահաւոր և անտանելի և 'ի սահմանէ բանի փախչելի յիշատակ անճողոպրելի անաչառդ քո՝ առենի՝ 'ի կշռամբուն իմ պարտաւորի՝ արարիչ երկնի և երկրի. Նա զի և չիք խակ բժշկութիւն բազմաստանգ սաստկութեան վիրացս անողջանալի, խայթմանց խածուածոց մահաբերին բերանոյ ժանեաց՝ որսողին զանձն իմ 'ի կորուստ. Մանաւանդ զի ոչ դոյ պատասխանի, ըստ առակողին, յաւուր պատերազմի, և ոչ բանիւ իրաւանալի, և ոչ վերարկուաւ պատապարելի, և ոչ դիմակօք կեղծաւորելի. ոչ առ երեսս բանիւք մատչելի, և ոչ կերպարանօք երբէք խաբելի, ոչ յօդուածովք բանից ստելի, ոչ արագմամբ ոտից փախչելի, ոչ թիկանց դարձուցանելի, ոչ դիմաց ընդ երկիր մածուցանելի, ոչ բերանով ընդ հող հատուցելի, ոչ 'ի խորս երկրի զոնելի. Քանզի մերկ են քեզ ծածկեալքն, և հրապարակեալ են անհերևոյթքն. արդարութիւն իմ նը-

ւադեալ և խսպառ ունայնացեալ. մեղանքն յայտնեցեալ և յաւէտ առաւելեալ. չարիքն իմ մեծացեալ, և ես կորբ-տակեալ. իրաւանցն կշիռ պակասեալ և անիրաւութիւնն խսկոյն զօրացեալ. բարեացն բերք հալեալ, և սիրամունքն արձանացեալ. աւանդն կորուսեալ, և դատակնիքն այժմէն դտեալ. մահուն մերձակ դծեալ, և աւետեացն կոակ եղ-ծեալ. Բարերարն տխրեցեալ, և բանսարկուն ուրախացեալ. հրեշտակաց դունդն թաղծեալ, և սատանայ խնծդիւք պարեալ. վերնական զօրքն ողբացեալ, և ստորնայինքն բերկրեցեալ. սպանողին մթերք լցեալ, և պահողին դանձն կապտեալ. օտարին կոշմն կանգնեալ, և տացողին պար-դեւ մատնեալ. հաստողին ձիր մոռացեալ, և կորուսչին հաղրքն պահեալ. երախտիք փրկչին հենդնեալ, և բելիա-ար զուարթացեալ. կենացն աղբիւր փակեալ, և դոռողին ժանդ ժանդիս ժամանեալ.

Բ. Եւ արդ ո՞չ ապաքէն ըղձալի էր, ըստ գրոյն կանխու-թեան նախաձայնելոյ, ոչ աստղծանիին երբեք յարդանդի և ոչ նկարիչն 'ի յորովայնի, ոչ 'ի ծնունդ յառաջագայիլ և ոչ 'ի լոյս կենաց հասանիլ, ոչ 'ի թիւս մարդկան գրիլ և ոչ 'ի հասակ աճման ամբառնալ, ոչ 'ի պատկեր դեղոյ զար-դարիլ և ոչ բանիւ հանդերձաւորիլ, քան ընդ այսպիսեաց սատակադունից և սարսափելեաց ըմբռնիլ պարտուց, զոր և ոչ վիսնց կարծրութիւն բերէ, թող թէ մարմնոց լու-ծականութիւն.

Գ. Եւ արդ տուր բարեգութ՝ աղաչեմ դքեզ, տուր ինձ ողորմութիւն, որ զայսոսիկ դու ինքնին քեզէն քոյոմդ բանիւ մեզ սահմանեցեր ասելով, թէ տուք զայդ նուէր յանուն փրկութեան ձերոյ աստուծոյ, և սուրբ եղերուք. զի զո-ղորմութիւն կամիմ, և ոչ զպատարագ. Ահա բարձրացիր վերատին խնկեալ այսր յիշատակս, որ ունիս զամենայն, և 'ի քէն է ամ', և քեզ փառք յամենեցունց. ամէն.

ԲԱՆ Ե·

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵՆՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Եւ արդ ես երկրածին մարդ՝ կենցաղականաւ անկայուն քոյիւ զբաղեալ, և յիմարութեամբ պատրողականաւ դիմեաւս յիմարեալ, որ ամենայնիւ ստեմ, և ոչ միով իւիւք ճշմարտեմ· Քանզի որոնվք դիմաք վերագրեցելովք նշանակօք աղարտեցելովք՝ յանդգնեցայց լինել յանդիման քում դատաստանիդ, ով իրաւադատ ահաւոր, անճառ, անպատում, հզօր աստուած բոլորից· Քանզի դասեալ աստսին 'ի սոյն զապերախտութիւն մեղուցեալ անձինս առ քումդ երեսիս, ցուցից զիրաւունս քո միշտ զորացեալ և զանիրաւութիւնս իմ յաւէտ պարտաւորեալ· Որ արարեր զիս 'ի քո պատկեր պանծալի՝ 'ի ձեռն վեհիդ սրբապատրութեան, զտկարս օժանդակելով·

Բ. Զարդարեցեր բանիւ, փայլեցուցեր փչմամբ, մտօք ճոխացուցեր, իմաստիւք աճեցուցեր, հանճարով հաստատեցեր, 'ի հնչականացն որոշեցեր, հոգւով իմանալեաւ խառնեցեր, իշխանականին քոյիւ պճնեցեր, ծնար հայրաբար, մնուցեր դայեկապէս, տաժեր ստացողապէս, տընկեցեր զամբարիշտս 'ի քումդ դաւթի, ջրո

դ ըզնեալս 'ի քո կցորդութիւն, ոչ ատուերացուցեր զանսիլ
աչացս 'ի քումդ ակնարկութիւն, ոչ արդելանաւ կապանաց
ընդ մահապարտացն տարադրեցեր, ոչ խորտակեցեր ըզ
դատակ բաղկիս՝ որ անմանրապէս առ քեզ համբառնայր,
ոչ մանրեցեր զոստս իմոց մատանցս 'ի չոչափելն զբանդ կե-
նաց, ոչ պատեցին զլնեւ մառախուղք 'ի ձօնելն զքեզ՝ ա-
հաւոր, ոչ փշրեցեր զպարս ատամանցս յրմբոչիսելն զքեզ՝
անսահմանելի, ոչ զնացեր բարկութեամբ խոտորնակ՝ խո-
տորնակի ընդ քեզ հետեւողս, իբր ընդ վրիպեալ տունն
Խորայելի, ոչ խայտառակեցեր 'ի հարանարանիդ զանար-
ժանս քումդ պարերգութեան, ոչ 'ի գձուձ հանդերձին
տեսիլ զանօրինեալս յանդիմանեցեր, ոչ կապանօք ձեռացս
և ոտիցս յարտաքին խաւարն հալածեցեր։

Գ. Զայս ամենայն մատուցս բարեաց և զներելոյդ երկայն-
մտութիւն ընկալեալ 'ի քէն՝ բարերար, օրհնեալ և յամե-
նայնի միշտ երկայնամիտ, փոխադրեցի վնասակարս պար-
տեալ՝ անթիւս և բազմօրինակ անօրէնութիւնս, մարմնա-
կանաց և անձնականաց՝ ամենակիր բազմածուփ խորհրդոց
յուզմանց երկրաքարշութեանց։ Զայսոսիկ քեզ, ատատած
իմ և տեր, ընդ այսքանեաց բարեաց փոխաբերեցի։ զայս
քեզ ինձէն հատուցի չարիս, ըստ մեմսիսեան յանդիմանու-
թեանն առակի, մուռացեալ զիմաստութիւն և սիրողս յի-
մարութեան։ Զայսց բարեաց երախտեաց կաճառս՝ ընդու-
նայնութեան գնացիս՝ չարաչար ունայնացուցի։ զայս լուսա-
ւորութիւն չնորհաց անճառից 'ի բարձրելոյդ խնամոց բար-
դեցեալ՝ մրրկաւն խելագարութեան ցնդեցի։ Եւ թէպէտ
բազում անգամ ծանուցար կարկառմամբ ձեռին քո այցե-
լութեան ձգել զիս առ քեզ, ոչ հաւանեցայ ըստ մարգա-
րէին որ զԽորայէլէ ամբաստանութեան։ և թէպէտ խոս-
տացայ դաշնաւորեցի քեզ հաճոյանալ, և ոչ ընդ այսմ սահ-
մանաւ ուխտիս փակեցայ, այլ դարձեալ զնոյն նիւթեցի
չարիս, անդատին յոճն առաջին մատեայ, փչոցն մեղաց
հերկեցի զանդաստան սրտիս յորոմանն արդիւնատութիւն։
Առ ի ելանեն առաջ աստուածարեալ սուրբ մարգարէ-
ին։ քանզի մնացեր յինէն խաղողոյ, և ես ընդ այնորիկ

փուչ չառաւիղեցի· դարձայ յանախորժ դառնութիւն պրա-
ղոյ՝ այդիս օտարացեալ· բուռն հարի զանհաստատ հողմոյ,
որովք միշտ տատանեալ այսր անդր տարաբերիմ· ըստ ձայնի
երանելոյն Յովայ ընդ ճանապարհ իմն անդարձ գնացի· 'ի
վերայ աւազոյ շինուածս յիմարութեան կառուցի· Լայնա-
տարը հեւտովք խաբեցայ կենացն անձկալեաց հասանել·
փակեցի ինձէն զելիցն ուղեւորութիւն· բացի կամաւ զկա-
ըրստեան խարխարան· Լցի զպատուհան լսելեացս իմոյ
առ բանիդ կենաց ընդունելութիւն· կափուցի զաչաց հոգ-
ւոյս հայեցուածս առ 'ի զկենացն դեղ նկատել· Ոչ ընդոս-
տեայ 'ի թմբրութեանց լքմանէ մտացս 'ի պատգամ փողոյդ
ահաւորութեան· ոչ զդ աստուցայ 'ի բողոք դուժի հրափոր-
ձական աւուրն ընտրութեան· ոչ երբէք զարթեայ 'ինիրհ-
մանէ քնոյն մահացուի, որ 'ի կորուստն կարապետէ· Ոչ
ետու հանդիստ քոյ հոգւոյդ 'ի մարմնեղէնս տաղաւարի·
ոչ ընդ բնութիւն շնչոյս խառնեցի զմասն շնորհաց քումդ
պարգեւի· իմոյս ձեռօք կոչեցի կորուստ, ըստ առակողին,
զհոգիս կենդանի մահացուցանել·

Դ· Եւ զինչ է ինձ սակաւս և նուազագոյնս յօդել սահ-
մանս կսկծելիս չափաբերականս, մինչ անցեալ է ըստ քա-
նակութիւն և վրիպեալ ըստ բժշկութիւն· Այդ քո է ընդ-
ձեռեալ կեանս հոգւով մեռելոյս, և անսխալութեամբ
մատչել առ այցելութիւն դատապարտելոյս որդի աստու-
ծոյ կենդանւոյ· քեզ փառք յամենայնի· ամէն·

ԲԱՆ Զ·

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԵՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՐ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՑ

Ա· Լսկ արդ զինչ բարւոք քո առ այս, կամ ո՞ր օգուտ
ինձ առ սոյն սահման ընթացից ձայնիս հեծութեան՝ լքանել,
և ոչ զամբարեալ շարաւ մահացու վիրիս՝ խարանաւ բանիս

արտաքս հերքել, և կամ զծանրութիւն սրտիս մեծերեալ ցաւոյս հոգեկան խիթոյս, իբր տաղտկացուցանողական հընարաւորութեամբ, մտանամուխ զզուանօք փոխել.

Բ. Եւ քանզի ոչ գոյ արժանի պարծելոյ 'ի փառս ընդ սրբոցն գոյս, որոց լի են բերանք նոցա ծաղու, և շրթունք իւրեանց ցնծութեամբ, ըստ առակողին և սաղմոսողին, 'ի կարգն երկրորդ դիմեցից՝ զնմանիսն իմ յիշատակել համայն ասասնօր. թէպէտ առ իմում թերութեան բարուց անբարեաց՝ և նոքա յաղթականք իցեն, իբր ապաշաւեալն քան զանապաշխարն. Տօնելի եղեւ Ամենասէ առ իմոց պարտուցս առաւելութիւն. պատուեցաւ և փարիսեցին առ դժնեիս ամբարշտութիւն. դովեցաւ անառակ որդին առ անդարձիս ուխտազանցութիւն. յիշատակեցաւ կեղծաւորութիւն որդւոյն Ամասեայ առ անշնորհութիւն ապախտաւորիս. օրհնաբանեալ եղեւ աւազակն, որ դատապարտեալն է անհաւատից. պատուեցաւ և կինն պոռնիկ՝ սկզբնամեղսն ապաշաւողաց. Ոչ պակաս քան զՓարաւոն զատեղծուած սրտիս իմ խստացուցի. ըստ օրինակի խուսափութեան մերկաց ծոմս ծփեցայ. ոչ այնքան սարսեցի և պատկառեցի 'ի սատակութենէ քումդ հրամանի, որքան ալիք ծովուն յեղերացն. Ընդ թիւս չափուց կշռութեան առ իմն գործոց՝ և աւազոյն կոյտ սահմանեցաւ. պակասեաց անբաւիցն չիղջք առ համբարս իմոյս անօրէնութեանց.

Գ. Զի թէպէտ և յոյժ բազումն մանկունքն 'ի յատիտնս ջրոյն համահաւասարեալք, այլ ուրոյն և առանձնական՝ 'ի ծննդոց աճելութենէ. իսկ մեզանք իմոյս յանցանաց՝ անթիւք. զբոս անհնար է առնուլ 'ի միտ. Ոմն և ծնունդք իւր, ոմն և շառաւիղք իւր, ոմն և բիծք իւր, ոմն և արկածք իւր, ոմն և փուշք իւր, ոմն և արմատք իւր, ոմն և հաստուածք իւր, ոմն և պտուղք իւր, ոմն և նշխարք իւր, ոմն և ճիւղք իւր, ոմն և ոստք իւր, ոմն և արմկունք իւր, ոմն և ճիրանք իւր, ոմն և մատունք իւր, ոմն և խոլրամունք իւր, ոմն և զօրութիւնք իւր, ոմն և ազդմունք իւր, ոմն և նշմարանք իւր, ոմն և տիպք իւր, ոմն և ծնացուածք իւր, ոմն և ստուերք իւր, ոմն և մթութիւնք իւր,

ումն և յարձակմունք իւր, ումն և հնարք իւր, ումն և պատիրք իւր, ումն և դիտումունք իւր, ումն և դիմեցմունք իւր, ումն և չափք իւր, ումն և խորք իւր, ումն և գարշութիւնք իւր, ումն և կայծակունք իւր, ումն և կիրք իւր, ումն և մթերք իւր, ումն և գանձք իւր, ումն և ցնցուղք իւր, ումն և աղբերք իւր, ումն և գիւտք իւր, ումն և շանթք իւր, ումն և հրդեհմունք իւր, ումն և պատկառանք իւր, ումն և վիհք իւր, ումն և անդունդք իւր, ումն և բորբոքմունք իւր, ումն և աղջութիւնք իւր, ումն և ամպրոպք իւր, ումն և կայլակք իւր, ումն և հոսմունք իւր, ումն և հեղեղք իւր, ումն և սառնամանիք իւր, ումն և դրունք իւր, ումն և շաւիղք իւր։ Հնոցն և տապ իւր, հրատն և գոլորշիք իւր, հալոցն ճարպին և ճենճերմունք իւր, օշինդրն և դառնութիւն իւր, կործանիչն և հնազանդեալք իւր, բռնաւորն և յելուզակք իւր, դոռոզն և սպառազէնք իւր, աւազակապետն և գումարտակք իւր, դազանն և կորիւնք իւր, խաժանողն և ծակոտուածք իւր, ապականագործն և նմանիք իւր։

Դ. Արդ այսոքիկ պետք են գլխաւորութեանց ապականողաց ոգւոց համայնից, դասեալք ընդ ինքեանքն նուաճութիւնք մասանց՝ իւրաքանչիւրք ի սոցանէ բիւրք բիւրուց և հազարք հազարաց, իսկ զհամայնիցս թիւ նա միայն զօրէ իմանալ, որ զառ ի մէնջ չէութիւնն դրեալ՝ իբր զէութիւն գործոց տեսանէ։ Եւ արդ եթէ ոք զանձն ոչ խաբեսցէ, և առ երեսս ոչ կերպարանեսցի, և կեղծաւորաբար ոչ անհաստատեսցէ, և մարդ զինքն ծանիցէ, և հասարակաց բնութեամբ վարեսցի, և երկրածին զանձն դիտեսցէ։ և ի չափի իւրում կանոնին կացցէ, իմասցի ծանիցէ ըզ նախաթիւ մասունս արկածիցդ վերագրելոց, թէ ոչ ընդունայն ինչ գրեցի և կամ զբնաւ իսկութիւնն սահմանեցի, որ ի մերս բնութեան պտուտկի ազգի ազգի վրիպականութիւն։ այլ ի բիւրուցն արդ ասեաց չարեաց չափ մի երևեցուցի, զի նոքօք և զայլսն իմաստասիրեսջիք, թէ պէտ և ոչ բաւանդակապէս։

ԲԱՆ Է·

Վ.ԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՊԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՕԿՈՎԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԹՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԹՕՄԲ ԸՆԴ ԱՄՏՈՒԾՈՑ

Ա. Եւ զի մի զվերկութեանն վստահութիւն 'ի սպառ կորեցից, և ապաղէն եղեալ մնասեցայց սպասքանեաց անեղութիւց ընդդիմամարտից, որք ոչ այլ ինչ են՝ քան թէ ընտանիք թշնամիք ինքնածին բուսեալք զոր վերադրեալքդ սահմանեցին՝ զոբքանութիւն պատկերին ձեւոց եղեալ ահարկուս, ցուցից առ սմին բաղմաբոյլ բանութեան մարակացդ՝ զօրեղ ամոյեանս աստուածականս՝ ամենայապրեցողս և անպարտելիս, թէ և կսկծելիս կիրս և դժուարակութիւ պատուոյ ծառոց անհասանելեաց, և անկոխ ճանապարհաց երկիր և տաժանմունք. Քանզի զայն ամենայն գունդս չարութեան բանսարկուին զօրաց՝ սակաւ մի արտասուք կաթուածոց աչաց, իբր զեճիս զեւունս բաղմատենս խնայթիւց երկրի տկար խլրտանց՝ անկեալ 'ի վերայ ծորումն ձիթոյ կամ դայլն դեղ ինչ սատակչական, ցամաքեցուցանէ. և դայլն մի հառաչումն սրտի հեծութեան եղեալ 'ի յոգւոյ, իբր շնչումն հարաւային ջերմութեան խառնեալ յարեւու, զառնամանեաց սաստկութիւն հալէ. քանզի ըստ միումդ նմանութեան հեշտաժինք են, և ըստ միւսումդ դիմադրութեան դիւրամեռք.

Բ. Այլ ես ոչ երբէք կասեցից դատել զդատապարտեալս՝ բանից կսկծմամբ, պարսել զպարտաւորեալս՝ իբր զվնասակար անփրկանաւոր անհամոզելի. վասն զի զոմանս սատակեալ 'ի յլիմց նեղչացն, ոմանց զօրութիւն տամ՝ կենդանանալ առ հոգւոյս կորուստ. Տունկս դառնոստեան, որ զդարշութիւն անառակ վարուց ծաղկեցի. բարունակս ապականաբեր և մահոգկուղեան, որ զկորստեան զինին երկնեցի. Քանանու զաւակս՝ և ոչ Յուդայի, ըստ ասից մեծին Դանիելի. որդիս դեհենին, և ոչ արքայութեան.

20458-39
ՊԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
Гос. Библиотека
ՀՍՍՌ-Արա ՍՍՌ

ժառանգս դժոխոց, և ոչ վառացն փափաքելեաց. Նիւթս տանջանացն, և ոչ հանգստեան. Ապերախտս առ երախտաւորդ, ապաշնորհս առ բարենպաստդ եւդ, միշտ մեղուցեալս առ երկայնամիտդ, դառնացուցիչս քաղցրութեան բարերարիդ, ծառայս չար և վատ, ըստ տէրունեան յանդիմանութեանն, իմաստունս դշարիս գործել ըստ Եսայեայ նախասացութեանն, ժիրս առ ժանդագործութիւնս զաղրութեան. Փոյթս առ 'ի բարկացուցանել ըզտէրն, մշտաչարժս առ գիւտս սատանայականս, հանապազորդեան վիշտս ստացողին, թոյլս առ բարեացն թռիչս, ծոյլս առ երանութիւնն ընտրութեան, դանդաղս առ դիտմունս խոստացելոցն, անարիս առ կարիս պիտանեացն և օգտակարացն, պաշտօնեայս տիրադրուժ երախտամոռաց։

Գ. Վայ անձինս մեղաւորի, զի զարարիչն իմ բարկացուցի. վայ որդւոյս կորստեան, որ զկենդանութեանն ձիր մոռացայ. վայ պարտապանիս անհամար բիւրուց քանքարաց՝ որ ոչ գոյ հատուցանել. վայ բեռնակրիս ծանրութեան մեղաց դժնէից, որ չունիմ դառնալ առ հանգըստարարն. վայ ինքասակարիս տէրունեան պարտուցն, որ չիք հնար յանդիմանն լինել հզօրին. վայ եղէգնախուիս կիզանողականս նիւթոյ, որ տոչորելոց եմ 'ի դեհենին. վայ ինձ առ այս յիշատակ, զի նեռք բարկութեանն աստուծոյ այրեցելովք են գործեալ. վայ յիմարութեանս, որ ոչ մնաս ռեցի զծածկեցելոցն յայտնութեան հանդէս. վայ ամբարշտիս, զի միշտ անդադար ոստայնս չարեաց կկեցի. վայ զմարմինս պարարողի կերակուր որդանցն անմահից, կտտոզացն թունաւորաց զիաղդ համբերեցից. վայ ինձ առ արբումն մահուն բաժակի, որպէս զյաւիտենականն տուժեցայց. վայ ինձ առ ելս անարժան հոգւոյս յեղկելի մարմնոյս, իբր դատաւորին ճշմարիտ յանդիմանեցայց. վայ ինձ առ նուազութիւն իւղոյն լապտերաց, զի անարժարժելի է աղօտանալն. վայ ինձ առ ճեպ տաղնապի ահին պակուցման, յորժամ առագաստին մուտն փակեսցի. վայ ինձ առ ձայնին ահաւորութիւն դողացուցչաց և սարսափելեացն բանից՝ երկնաւոր թագաւորին վճռաւ կնքելոյն, թէ ոչ դիտեմ զքեզ.

ԲԱՆ Ը·

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵՆՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍԻ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Եւ արդ զի՞նչ գործեսցես անձն իմ կորուսեալ, կամ ո՞ւր թաքիցես, կամ զիարդ ապրեսցիս, կամ ո՞րպէս ելցես 'ի մեզայ բանդէ։ Քանզի բազում են պարտիքդ և անթիւ հատուցմունքն, սաստիկ կշտամբանքն և անվախճան նախատինքն։ անողորմ են հրեշտակքն և անկաշառ դատաւորն, հզօր ատեանն և անաչառ բեմն, քստմնելի սպառնալիքն և անողորմ հատուցմունքն, ահարկու հրամանն և մերկապարանոց յանդիմանութիւնքն։ հրեղէն են գետքն և անանցանելի վտակքն, թանձրամած խաւարն և արտաքոյ այցելութեան մառախուղն։ ապականութեան է գուբն և մշանջենաւոր է տագնապն, ամենագրաւ տարտարոսն և անդերծ սառնամանիքն։ Եւ արդ արդարեւ քեզ են գանձեալ դառինքս այսոքիկ դժնդակք և տարժանելի օթեւանք անընմբերելեացդ պատուհասից, ով անարժան անձն իմ մեղաւոր, չարագործ, պոռնիկ, բաղմաբիծ, և սահման անդատանի բնաւին անմաքրութեան։ Ահա զարդիւնս գործոց ձեռաց քոց ժառանգեսցես՝ թիւրելոյ 'ի յուզմութեանց և զառածեալդ 'ի մաքրութեանց, տարագրեալդ յարդարութեանց և 'ի կարգաց պարկեշտութեանց, ունայնդ 'ի լիութեանց հոգեպարգեւ հարբեցութեանց, նախանձաւորդ բարերարին և ամենակալ թագաւորին։

Բ. Եւ քանզի կառուցեր քեզ անել արդելան և անփախչելի որոգայթ, խոստովանեալ քեզէն զանբժշկականդ քո վէր և զանօրինակդ հարուած, վկայելով զանձինդ զպարտականդ մահու զանբուժելիդ բեկութիւն, ով չարդ 'ի բարեաց, ով դառնութիւնդ 'ի քաղցրութեանց, ով խաւարդ 'ի լուսաւորմից, ով կապեալդ 'ի պճնելոց,

ով դարվեալդ 'ի գովելոց, ով ամբարիշտդ 'ի բարեպաշտից, ով չնչականդ 'ի բանականաց, ով անմիտդ 'ի մտաւորաց, ով անհանճարդ յիմաստնոց, ով անմաքուրդ յընտրելոց, ով մահացուդ 'ի կենդանեաց, ով խոհերականդ 'ի սրբոց, ով արբշիռդ 'ի պարկեշտից, ով կեղծաւորդ յարդարոց, ով անպիտանդ 'ի պիտանեաց, ով անարդդ 'ի փառաւորաց, ով նուաղդ յառաւելութեանց, ով գերիդ 'ի ղերադունից, ով նուաստադոյնդ 'ի վեհից, ով աղքատդ յընչեղաց, ով անարժանդ 'ի փրկութեանց, ով տնանկդ 'ի բարձրութեանց և 'ի հոգեւոր հարստութեանց, և հատուածեալդ յօրհնելոց.

ԲԱՆ Թ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵՆՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀԱՄՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՄՐՏԻՑ ԽՕՍԲ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Եւ արդ զինչ արժանաւոր ըստ քեզ բանբասանս շարադրեցից 'ի կատակ մաղթանաց մատեանի այսր ողբերգութեան, ով անձն իմ թշուառ, ամենապատկառ և առ պատասխանիս բանից անբարբառ, անպիտան աստուծոյ և սրբոցն մանակցութեան. Զի եթէ զլիճ մի ծովուց 'ի յոբակութիւն դեղոյ յեղեղեցից, և զդաշտս ասպարիսօք բազմօք սահմանեալ՝ 'ի տարածումն ընդլայնութեան քարտեզի չափեցից, և զպուրակս յոքունց անտառաց շամբից եղեգանց 'ի հատուածս գոյութեանց դրչաց կազմեցից, և ոչ զթիւ մի 'ի բարդելոցն անօրէնութեանց զօրեցից ընդ դրով սահմանի դրաւել. Նա՝ զի թէ զմայրս Լիբանանու 'ի մի լուծ կշռոց զոդեցից, և կամ զլեռան արարատեան 'ի կէտ ամբարձման նժարի միոյ արդարութեան միջնորդ կացուցից, ոչ հաւասարէ այնր հարթութեամբ համաղուդակցել.

Բ. Ծառս ամբարձուղէ՝ ստուերաստեղն՝ տերեւալից՝ ունայն 'ի պտղոց, նմանակից յաւէտ հարազատ այնր թըզենւոյ՝ զոր տէրն գօսացոյց. քանզի սաղարթօք վարսից,

այս է՝ արտաքին դիմաք բարեշուք կերպից՝ իբր պատկաւ-
իմիք պաճուճեալ, բացականացն դոս բաղձալի. իսկ եթէ
մերձեսցի անկողն խուզել զինդրելին, գացէ զքեզ ունայն
'ի բարեաց և դարձելի 'ի գեղեցկութեանց, ծաղր տեսա-
զաց և նշաւակութիւնք նախատողաց. Զի եթէ ապաժա-
ման յանդգոյշ ժամուն հերապանծ տունկն պտղակորոյս ան-
կենդան, որ գոյզն պատկերն է անպատրաստիչ, եկն ընդ-
անիծիւք, և կամ երկիր առագեալ ցօղով, և ոչ բաղմա-
'ն. պատանդս արդասեաց երկրագործութեան տածո-
...անէ՝ լքեալ մոռանի, իսկ դու՝ ով անձն իմ
...ման բանաւոր և տունկ կենդանի՝ և ոչ 'ի
պտղաւոր, իբր ոչ զնոյն կրեսցես պատիժ
...ն. Վասն զի զհամայնն ընկալար 'ի քեզ
...ութեանց, սկզբնաւորեալ 'ի մարդն ա-
...պառումն ծննդոց նորին, զբերս գոր-
...զդիւտս նորոգս՝ ատելիս և անա-
...զքեզ աստուծոյ.
...'ի զքեզ նպատակ հանդէպ երեսաց
...անձն իմ անպիտան, վիմաք ձգելոց
...ր զանընդեալ գաղան վայրենի՝ անո-
...ոծեալ. Որ թէպէտ և ոչ պատահիմ
...սկայն յառաջնումն պատասխանուոջ՝
...ն՝ ընդ անձին յօժարամիտ կամաք ո-
...թեանն բանի. և զյոյզ մնայ խոր-
...իբր զգլխաւորեալ յանդաւորութիւն
...խոստովանեալ, քեզ տարածեցից՝
Զի որով չափով չափեցից զանձինս
...նուազ դիմութեանց այսրէն չափե-
...յանձախագոյնս ընդ մեծագունիցս
...ցայց ...
...պարտեաց ...'իրացն հարուածք անբժշկականք
և անհնարաւոր... ...եսցին, այնքանեօք չափովք կրկին
առ սմին և խմաս... ...ուեստիչ բարձրեալ բժշկիդ բա-
...ռեհաչակեալ լուսաւ...եսցին. և 'ի պարտուցն առաւելու-
թիւն, նոյնքան փոխատուիդ առատարութիւն բարե-
բանեալ միշտ պակեսցի, ըստ խնկաւորդ քում առակի.

Զի քո է փրկութիւն, և 'ի քէն է քաւութիւն, և աջով քո
նորոգութիւն, և մատամբ քո զօրեղութիւն, և 'ի հրա-
մանաց քոց արդարութիւն, և յողորմութեանց քոց ազա-
տութիւն, և յերեսաց քոց լուսաւորութիւն, և 'ի գիմաց
քոց զուարճութիւն, և հոգւովդ քո բարութիւն, և օծ-
մամբ իւղոյ քոյ սիրելութիւն, և ցօղով շնորհի քոյ՝ զուար-
թութիւն. և դու տաս մխիթարութիւն, և մուտցուցա-
նես զվհատութիւն, և բառնաս զվատաբ վշտաց, և ըդ
հեծութիւն ողբոց 'ի ծաղր փոխես։ Եւ քեզ վայել՝
նութիւն գովութեամբ հանդերձ յերկինս, և
և 'ի ծնունդս նոցա, և յաւիտենից յաւիտե

ԲԱՆ Ժ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԻ

ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆ

Ի ԹՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԹՕՄԻ ԸՆ

Ա. Եւ արդ քանզի միապէս մաս
ջումն ուժգնապէս և մեղանչէն մոլ
օտարացեալ իմն են 'ի միմեանց այ
թեանցն, սակայն զկերպարանս երկա
եղեալ, զմի և զնոյն վհատութեան
Զի մինն զհզօրին ձեռն իբր ապիկա
միւսն ըստ նմանութեան քառոտանեա
նըզդայս եղեալ, զյուսոյն առաստ
առաջնումն միշտ փաղաքշեալ՝ հ
նայ, իսկ երկրորդաւն՝ ըստ նման
խորովայն գազանի՝ իբր կերակրոյ
Բ. Եւ արդ իբր զդանեալ բազմ
և յամն մահու ժամանեալ, դոյզն
կալեալ և յոգի կենդանի եկեալ կա
պարեցայց, կանգնեցայց, յարեցայց յանկենդանականս կո
բրատենէ, օժանդակեալ Քրիստոսի ձեռամբն՝ որ զթածն

է յամենայնի. 'ի բարերար յերկնաւոր հօրէն՝ փրկութեան և բժշկութեան պատուղ ընձեռեալ ինձ մեղուցելոյս, խոստացելոյս և մատուցելոյս. Եւ սկզբնաւոր ողբերգութեան այսր ազերբանաց՝ զհաւատոցն չինուած կառուցից. քանզի և ամն 'ի նախնեացն սոքիմբ զինեալ, փոխեցաւ խլոյն յանմահականն վիճակ վերին. զապաշխարութեանն դեղ ընկալեալ, ապաշաւանաց թոչակաւն՝ զդրատականն անեղծ. թեան ասէն ժառանգեաց, 'ի վեր քան զերոց առաքեալ ընդ Յմին ցուցանէ, որք զհանդէսն մրցանակին յերկրի կատարեալ, ապագայիցն և երկնաւորացն յուսոյ հաւատացին, և անտեսիցն ճոխութեամբ փարթամացան. Իսկ զխրախոյս տէրունի պաշտելի բանին յիշեալ առ սմին, զի ամենայն ինչ հնարաւոր է այնմ՝ որ հաւատոյն, է զի և ըզ չափն ընտրականացն բարեմասնութեան աստուծոյ հաճելեացն զինեալ աստանօր, զայս պատկեր բանի ընկալաք նախնի գահերեց առ 'ի սրբութեանցն մուտ սովիմբ հանդերձել. առանց որոյ և ոչ տէրն փառաց զիւրն առ մեզ հրաշագործեաց զօրութիւնս, եթէ ոչ նախ լծակից խրնդրեաց բարերարութեան իւրոյ զհաւատոն մեր. ուստի և կեանս ընձեռեալ զօրէ ինքնիշխան բաւականութեամբ առընթեր գոլով աստուծոյ. քանզի հաւատք քո կեցուցին զքեզ, օրհնաբանեալն աստուծոյ բերան վկայեաց. Քանզի արդարեւ սեռն տեսութիւն և կատարեալ խմաստութիւն և առ ած ընտանութիւն և բարձրելոյն ծանօթութիւն՝ հաւատոց մասն՝ երջանիկ և ընտրեալ անուն, որ յարաձգեալ մնայ անվթար և անփակելի, պատուակից գոլով սիրոյ և յուսոյ. Զի եթէ փոքու սերմանի գոյն հատի մանանխոյ [illegible] նուաստի հաւատք զլերանց մեծութիւն փոխէ զոլ[illegible]ապէս 'ի սիրաս ծովու, ապա յիրաւի ընկալաք զսոյն ըստ[illegible]զբնաշաւիղ առաջնորդ կենաց՝ աներկմիտ պաշտօն առ[illegible]ած, որ զապառնիսն և զծածկեալսն առանց երկ[illegible]ութեան 'ի հոգւոյն աչս տեսանէ. Երրորդութեան փա[illegible]տրելի անուամբն պատուեալս հաւատք՝ ընդ սիրոյն դա[illegible]ալ և յուսոյ. Զի թէ և զերիսն հաստուածս առանձնաւո[illegible]ականս 'ի մի և 'ի նոյն խորհուրդ դիտեսցես, յաւէտ մե-

ծասցիս նոքօք 'ի յաստուած. քանզի թէ հաւատաս 'ի նա, և սիրես. որով և յուսաս աներեւութից պարգեւաց նորին. Նմա փառք յաւիտեանս. ամէն.

ԲԱՆ ԺԱ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱՆ ԿՐԿԻՆ ՀԵՆՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱԱՏՈՒԾՈՅ

Ա. Եւ արդ ես յետինս դաւանողաց՝ ունայն 'ի բարեաց, նայեցեալ խորհրդով մնացս 'ի սկզբնաւորն իմ եղելութիւն 'ի ձեռն ձեռին ստացողին իմոյ յանէից յուսով հաւատամ Յիսուսի Քրիստոսի առնել զոր կամի. Քանզի հաւատացի, վասն որոյ և խօսեցայ խրատեալ Պօղոսիւ, ուսեալ 'ի Դաւթայ, թէ և արդ կենդանի մաղթանք նոցա այց ինձ ապրասցէ. որպէս հաւատովք ճանաչել զնա, և զզօրութիւն յարութեան նորա, ըստ առաքելոյ, և զհաղորդութիւն չարչարանաց նորա, և որ զկնի բերին ասացեալքն. Կցորդ է սմին և յոյժ նմանատիպ՝ հաւատալն իսկապէս և 'ի նորոգս այս փոխադրութիւն, որ 'ի մեղացն 'ի քաւութիւն, և 'ի չարագործութենէ յարդարութիւն, և յանմաքրութենէ 'ի սրբութիւն, և յանքաւելեացս պարտեաց մնոյ յանցանաց՝ յանդատապարտն երանութիւն, և 'ի ծառայական կապանացս յերկնաւորն ազատութիւն. Քանզի զիարդ ոչ արդեօք չքնաղ քան զբան՝ և 'ի մթութենէ երկնաւոր թեան խաւարի զատեալ՝ և աստուծոյ օժանդակեալ և օգնեալ սիրտ մեղաւորի, որ ընդ մարմնապէս ծիծաղելն՝ առ նմին հեծէ հոգեպէս. Որ թէպէտ և յամբարձմանէ բարձրութեան գերագունիցն կայից՝ ստորասուղեալ ծանրութեամբ յանդերձ դպրեն վէին խորհորատ դրոյն կործանման, նորագիւտ մեղաքն անջրելեօք, ունի և նշխար նշուլից՝ փրկութեան կենաց հպատոր, իբր կայծակն լուսոյ պահեցեալ 'ի միտս և յոգի, սոյ զհուրն նշանաւոր և զարմանաւոր թանձրամած՝

հրաշիւք մեկարդեալ վեհին հրամանի 'ի յատակս ներքինս նիրհեալ ջրհորոյն։ Ուստի և մեզուցելոյն խաղաւ թաղծելոյ, և ակնկալութիւն բարւոյն բարձելոյ, և համարձակութիւն շնորհին լքելոյ, յուսալ վերատին անդրէն միւսանգամ նա- խապարգեւիցն փառազարդութեանց դարձեալ հասանել. քանզի և յաստուածուստ անդուստ հանդերձի և այս՝ ներ- գործիլ առ սոյնս. վասն զի սա զուսուցին զօրութիւն ամե- նաշնար աւետարանի։ Յոր խուսնկ հաճութեան մեծապէս հոտոտի առաջեալ, քան յամենայն բուրումն անուշից, և քան 'ի խառնեալն երբեմն աղաջանաւք 'ի սպաս խորանին, որ է կերպարան անձանց խոնարհից զիջեալ բեկութեամբ՝ առ 'ի միութիւն նոյն նմանութեան։ Բայց որում հարցեալ փրկչին ամենից՝ ցամենս ախտացեալս տեսանելոջ, հա- ւատայք ասելով առ այդ թէ կարող եմ առնել ձեզ զայդ, ոչ պարգեւեաց աչաց նոցա լոյս, եթէ ոչ նախ զհաւատոցն գրաւ ընկալաւ։ Քանզի զի՞նչ քան զմեռելութիւն քա- ռօրեայն դիոյ առ կենդանութիւն մեզ անցուսագոյն, առ որ կանանցն ժամանելոց 'ի յոտս արարչին հաւատոցն հան- դերձանօք, անյապաղաբար զվառացն աստուծոյ տեսին զհանդէս՝ 'ի յեղբօրն կենդանութիւն։

Բ. Իսկ աստուծոյն անկապուտ շնորհին մնացելոյ զկնի մե- զանացն՝ հղօրագոյն են վկայք։ Նախ Եղնովք, զկնի Ա- հարոն, յետ նոցա Դաւիթ, դարձեալ և Պետրոս։ ընդ որս և փոքրն Եղիազար, որ 'ի մեծէն աստուծոյ ողորմեալ՝ մե- ծագունեցն վկայեցաւ։ Ա.ելորդ է առ այս և բանն տա- ռակի անառակ որդւոյն. թողում զզառնիկն՝ որ 'ի տեառնէ գովեցաւ, և զմանքաւորն՝ որ 'ի բարեգործէն յիշատակե- ցաւ, և զաւազակն երջանիկ՝ որ յարձակումն վերջին շնչոյն հաւատովքն պսակեցաւ, և զոր անքաւելին են պարարիք՝ զհաղորդեալքն սպանման մահու արարչին. առ որս և զբլ- խաւորն ընտրելոյ Պօղոս, որ երբեմն նախնին էր անօրի- նայ։ Յորոց ամենք ծանօթութիւն օրինին զլորեալք անդրէն կանգնեցան բիւրապատկեան գերազանցութեամբ քան ըզ նախակրօնիցն առաւելութիւն։ Իսկ որ նախ քան զօրինա- կին տուչութիւն՝ զաւանդն պահեալ հայրենի մերձաւորա-

գոյն գոլ պատուիրանի սկզբնահօրն դաւանութեան, որ և զնախնեայն պարտիս ինքեան վարկուցեալ, զնորայսն իւրովքն տուժեաց կրից տաժանմամբ, ոչ քաւեցաւ միայն ծածկեալ 'ի յերկրի, այլ չարչարելեաւն մարմնով՝ բանականաց բնութեան կենաց կարապետ՝ յաղթող զօրապէս բռնութեան մահու փոխեցաւ. Իսկ ոմանք 'ի բուսոյ տհաս հասակին չարութեամբն յերկրաձգեալ, 'ի կատարեալ տիս ժամանակին ոչ 'ի բարձրութեանն կայից հոսեցան, քան թէ 'ի շնորհականաց թշուառութեանց դժնէից կենաց 'ի կամարն երկնից համբարձան. Եւ թէ այն ժամանեաց կանխաւ՝ զորացեալ 'ի չարեացն դարձ, որ մինչեւ յոսկեղէն նիթ յեղանակեալ հողոյս դոյութեան, և պատկերն արքունի 'ի պատիւ կերպիս մերոյ նկարեալ արքունականն քանդակուածով, անկորուստ և անփոխադիր և յաղթող դաւանութեան զմերս ենթադրեալ բնութիւն, ապա առաւել յուսալի է այժմ մերկապարանոց լուսաւորութիւն անքող և անվերարկու՝ տերամբ Քրիստոսիւ ուխտեալ. որով և միշտ հաստատեալ պահի 'ի մեզ բանն տէրունի, ըստ մարգարէին ձայնի, ուխտ խաղաղութեան և կնիք հաստատութեան առ հաշտարարն միջնորդ՝ երկնային անմահ կենդանի և մշտնջենաւոր բարեխօս. Ապա ուրեմն ըստ այսու կանոնի ճշմարտագունի, և անփոխադրելի սահմանի, և արարչաւանդ պայմանի, համբուրեմ հաւատոց շրթամբք զպատկեր բանիս, և ակն ունիմ փառացն շնորհի. քանզի արդարեւ յարդարացուցանելն զմեզ աստուծոյ՝ ոչ ոք զօրէ դատապարտ առնել, ըստ առաքելական բանին սահմանի.

Գ. Այլ յայս անստուերագիր վստահութիւն ապաստան, կամ կործանեալ՝ կանգուն, թշուառացեալ՝ յաղթող, վրիպեալ՝ 'ի դարձն կենդանական, ամենաթշուառ չարագործ՝ 'ի յոյսն, մահու մատնեցեալ՝ 'ի կեանսն, ընդ ապականութեամբ վաճառեալ՝ 'ի ձիրն, դժոխային գործովք գրաւեալ՝ 'ի լոյսն, ստորնասէր անասնակենցաղս՝ յերկինս, կրկին գայթակղեալ՝ 'ի վերստին փրկութիւնն, մեղօք կապեցեալ՝ 'ի հանդստեանն խոստումն, անբժշկական վիրօք վարանեալ՝ 'ի դեղն անմահացուցիչ, ստամբակեալս վայ-

դասու։ Տուր հանգիստ բերկրութեան մահահանգոյնս նիրհման 'ի խորութեան դիշերիս, բարեխօսութեամբ հայցուածոց սրբոյ ՇԱԾԱԾՆԻԴ և ամենայն ընտրելոց։ Ամփոփեալ պարուրեա զպատուհան տեսութեանց զդայարանացս խմաստից անզարհուրելի զետեղմամբ 'ի ծփական խռովութեանց, կենցաղական զրաղմանց, անրջական երազոց, խօսականաց ցնորից, յիշատակաւ քո յուսոյդ անվնասելի պաշտպանեալ։ Եւ սթափեալ վերատին 'ի ննջմանէ ծանրութեամբ ամենազդաստ արթնութեամբ, հոգեւորոգ զուարթութեամբ 'ի քեզ արձանացեալ, զայս ձայն մեղմանաց բուրմամբ հաւատոց քեզ, ամենօրհնեալ թագաւոր փառաց անճառից, փառաբանողաց երկնագումար խմբից երգակցեալ, յերկինս առաքել։ Զի դու փառաւորեալ ես յամենայն արարածոց յաւիտեանս յաւիտենից։ ամէն։

ԲԱՆ ԺԳ.

ՎԵՐԱՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵՆՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀԱԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Աստուած բարերար հզօր ահաւոր, հայրդ բարի ողորմութեանդ շնորհի, որոյ անուանդ խակ մեծիդ զզթութիւն և զընտանութիւն աւետարանէ, քաղցր դժնէից և անդոհացողաց։ Ընդ քեզ և որդիդ քո իբրև զքեզ, զօրաւոր ձեռն իբրև զքոյդ, անժամանակ տէրութեամբ ահեղ, ընդ արարչութեանդ քում բարձրացեալ։ Եւ հոգիդ սուրբ ճշմարտութեան՝ բղխեալ առ 'ի քէն անապառութեամբ, կատարեալ խակութիւն զոյի, էութիւն մշանջենաւոր, հաստատ քո ամենայնիւ, փառակից որդւոյ քոյ տէրութեամբ։ Սրբեակ անձնաւորութիւն՝ համայն անքնին, տրոհեալ 'ի դիմաց՝ ուրոյն զատուցմամբ։ իսկ միաւորեալ համազգութեամբ, նոյնագոյ բնութեամբ տիրապէս, անշփոթ և անանջրպետ՝ միով կամօք և կցորդութեամբ։ ոչ երիցութիւն

ումեն 'ի յումեն և ոչ քթթել մի ական առ նուազութիւն միոյն ժամանեալ, քան թէ պատճառ սիրոյ երկնայնոյ անստուեր լուսոյ՝ որ առ մերն է ծանօթութիւն, միով պրստակաւ սրբասացութեան անսկզբնաբար աստուածաբանեալ. Քանզի արդարեւ վերաձայնեալս այս խոստովանութիւն երեքփառատրեանդ դաւանութեան զվէմն հաւատոյ Պետրոս երանելւոյ. իսկ զդատապարտելոյս անձն մեղօք՝ բարեհրաման քո ակնարկութեամբ, ով ինդրողդ գերելոյս, հրաշանորոգ արդարացուցէ. Քանզի թէպէտ և քո իցեն պարգեւք, և քո ողորմութիւնք, այլ ոչ 'ի պարգեւսն ես այնքան հռչակեալ, որքան յողորմութեանն. զի երկրորդն զբոյդ յաճախէ զփառս, իսկ առաջինն ըզ ճգնաւորացն յայտնէ զգործս. զի պարգեւք՝ վաստակոցն են վոխատրութիւնք, իսկ ողորմութիւնք՝ մեղուցելոյս բարերարութիւնք.

Բ. Եւ արդ մի զօրասցին մարդկայինս գործք առաջի քոյոյդ չնորհաց, աստուած գթութեանց, թէ և անդր իսկ իցեն քան զօրէնս հասարակաց բնաւորականս հոսմանց. այլ յաղթող եղեալ քոյդ երկայնմտութեան, նուազ եղիցի առ քումդ մասին ընթացք երկրածնաց. Քանզի և որ մարքութեամբն պերճանային օրինականացն վստահութիւնք, 'ի լուսաւորել քոյդ արդարութեան դուշակ ներկայիս, ամենանուազ անձկութեամբ լքեալ հրէութիւնն յետնեալ, և յաւէտ ընդ տարագրական ողորմելոյն, առաւել նոքա գտան կարօտեալ մարդասիրութեան. Եւ քանզի ամենայն ինչ հնարաւոր է քեզ, բարերար, լուր պաղատանաց գոչման հեծութեանս՝ որ կարդամն առ քեզ. ողորմեա, կեցո և մարդասիրեա. Զի քո է երկայնմտութիւն, քաղցրութիւն, փրկութիւն, քաւութիւն, և փառք յամենեցունց յաւիտեանց ազգաց. ամէն.

ԲԱՆ ԺԴ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՑԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԹՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍԻ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. ՊԱՂԱՏԻՄ առ քեզ լուսոյ ճառագայթ, արքայ երկնաւոր, գովեալ անպատում, որդի անճառ մեծիդ աստուծոյ. խնդարհեցո զունկն քո՝ բարձրեալ բարեգութ, կենաց ապաւէն, նորոգ մերձեցեալ կրկին աստանօր 'ի հառաչումն նուազս ձայնի վիրաւորելոյս.

Բ. Ոչ ցուցեալ է երբէք, եթէ աղաչեաց զքեզ 'ի ձեռն աւաղակացն սրոյ խողխողեալն, քանզի կարկամեալ էր. ոչ ձայն պաղատանաց զկնի արձակեաց, քանզի անկոխնչ էր. ոչ մատամբքն տատանելոյ զաղէտ վտանգին յայտնեաց տեսողիդ, քանզի խորտակեալ էր. ոչ այս կողկոզադինս արտասուօք ողբոց՝ բերերարիդ յանդիման կացոյց, քանզի մնասապարտ էր. ոչ 'ի պատգամ բանից միջնորդի զողորմածիդ կամն հաճեցոյց, զի անայցելու էր. ոչ հայթայթմամբ խորտակեալ մարմնոյն արիւներանդ ներկուածով ձորձոց զգթածիդ զսիրտ ճմլեցոյց, վասն զի անոյսս էր. նա և ոչ ծնդովքն հաստատութեամբ իբր գարշապարաւ ոտին վարեցաւ, այն զի անյարիր էր. քանզի կիսամեռն ասել կենդանեւոյն սակաւ ինչ նուազ է 'ի մեռելութենէ. Մանաւանդ զի 'ի քոյոցդ խրատեալ բանից, և բարերարեալ քոյդ ողորմութեամբ, և փառօք քո լուսաղարդեալ, ոչ միայն զի ոչ վերջացաւ 'ի հակառակն քո ընթացից, այլ ստահակեալ ապստամբութիւնքդ թշնամեացն թիւ յաւելաւ, ընդ նոսին դաշնաւորեցաւ, միաբանեաց ատելեացն քոց.

Գ. Իսկ դու բազմապարգեւ, բարերար, անոխակալ, ամենակեցոյց, ոչ միայն զի ոչ պահեցեր զչարագործին մեղաց յիշատակ, այլ և ոչ բանիւ յանդիմանեցեր. ոչ ոտն հաբեր անկելոյն, այլ կարեկցաբար մատուցեալ զծայրագոյն ցուցեր զինանն. Ոչ քահանայապէս ըստ ահարոմիեան տկար օրինին՝ զօրաւոր առ մահուն պաշտօն՝ դատապար-

տիշն անիծիւք և բռնալիր քարանցն ձգմամբ 'ի խորտա-
կումն խոցելոյն արագեալ մատեալ։ և ոչ որպէս զեւտա-
կանն կարապետացին անկատարագործ՝ 'ի յերկուցն մինչի
բաժանեալ խորոց, հնոյն լրումն և նորոյս սկիզբն, ունայն
'ի հոգւոյ յապաշխարանն հանդիսացեալ՝ զվիրաւորելոյն տե-
սեր զվասանդ, զի մի՛ սատակիցի օրինակութիւն տապարաւն
արմատակտրաւ՝ զմահուն պաշտօն 'ի քեզ նկատեալ, յառաջ
քան զվտրձ առակայիցն սատակեսցի։ այլ հեթանոսացն
պահպան անուն ասորեստանեայցն, որք 'ի հրեիցն կալեալ
զօրէնս ամբողջ պահեցին, զոր նոքա մոռացան, նոցին կցոր-
դեալ մարմնոյդ վերարկուաւ մերակերպարան խառնութիւն,
զաղաստարարն դծագրեցեր զաւետիս առ օտարազգին։ և
աստուածարարդ ներգործութեամբ անապականաւ ձեռն
կարկառեալ, յարուցեր զմարդն նախնի մեղուցեալ 'ի մահ
իւրովքն ծննդովք։ Զտրամեցելոյն սիրտ բերկրեցուցեր, և
զվհատեալն հաստատեցեր, և զթշուառացեալն միանդամ՝
կրկին զուարթացուցեր։ Աւազանին կենարար օծմամբն և
բաժակաւն լուսոյ լցեր։ հայիւդ երկնայնով արարչականդ
քոյին մարմնով նոր յեղանակեցեր։ Վերակացութեամբ եր-
ջանկացն ազանց ընտրելոց յանձանձեցեր, գրգեցեր և խնա-
մարկեցեր։ Հանդարտընթաց գրաստուն տածողութեամբ
անդղուելի պահեցեր, մինչեւ յարկն լուսոյ ածեր։ Ի ձեռն
երկաքանչիւրոց միջնորդաց՝ նախնեաց և երկրորդաց տու-
չութեան կտակաց կենդանականաց, մարդասիրապէս դար-
մանատրեցեր։ Եւ որպէս երբեմն ընդ Մովսէսի՝ թեւս տա-
բածեալ արծւոյն օրինակաւ ընկալար զնա, և 'ի հանդիսան
հանդարտութեան երկրին բարութեան առաջնորդեցեր, և զբա-
նին կերակուր ջամբել հրամանատրեցեր վարդապետութեան։

Դ։ Եւ արդ որ զբնաւն ծայրագունին բարուն լուսոյ յեմի
բովանդակապէս հրաշագործեցեր, զօրտողին զգանձ քեզ
սեպհականեալ՝ դրս ստացուածն առ քեզ դարձուցեր, կեցո
և զիս մաքրեալ 'ի մեղայ պարտեալ, որ ձրի պարգեւեաս և
անպատրաստից։ ընդ որոց և ինձ տացես քաւութիւն և
բժշկութիւն, բարեգութ, զօրեղ, անքնին, անեղծ, հաս-
ւոր, օրհնեալ միշտ յաւիտենից յաւիտեանս։ ամէն։

25

ԲԱՆ ԺԵ·

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵՆՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍԲ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Իսկ դարձեալ աստուստ վերատին առ նոյն հեծութիւն սրտիս փսանդի ինձէն մատուցեալ, սովին նուագաւ 'ի նոյն ոճ բանի՝ զամենապարգեւդ արգահատեցից, տաղնապեալ ոգւոյս փսանդիւ 'ի սպառ. իբր մեռեալ կենդանոյ անմահիդ մաղթեմ՝ աստուծոյ խոստովանեալ ընդ փառացդ քո զիմն անարգութիւն, և առ չարեօքս խմեալք զքոյդ բարութիւն. որովք յաղթեալ դատայ քան թէ բըժշկեալ, և ամաչեցեալ քան թէ համարձակեալ, ուխտակորոյս աւանդամուաց.

Բ. Իսկ կրկին առաւն որ առ իս, որ ոչխարին տրուպն տարացուցիս, որ յետին անդգայութեանն էր մատնեցեալ՝ մոլորեալ, և 'ի լերինս ուր ոչ է այցելութիւն՝ ընդ գազանականացն դիւաց և կռոցն վայրենութեան թափառեալ. ոչ մերձաւոր դոլ սակաւ մի հօտին, ոչ բան ունէի, որով և զգաւոցն աղէտ պատմէի, ոչ ձեռն ձգողական, որ հաներցն է ազդողական. Իսկ դու միայն գովելոյդ յսկզբանցն յաւիտեանց և յարդի ծնելոցս, գտեալ ըստ մաղթանաց գոչման երգողին՝ զիս զմեղուցեալս յանեղոյն մոլորութենէ, խնամոզօրէն տեսչութեամբ կամաց հովիւ կոչեցար. և ոչ միայն հոգացար, այլ և խնդրեցեր. և ոչ գտեր միայն, հրաշագործ, այլ անճառելիդ բարերարութեամբ սիրոյ 'ի կենդանարարդ քո յուս բարձեր, և ընդ երկնային զօրուն դասեցեր 'ի հայրենիդ քո ժառանգութիւն. Եւ արդ դու հզօր կենարար օրհնեալ այցելու գթածդ յողորմութեան, եթէ զնոսա ընկալար զապաբանեալսն աղերսանաց, որ մինն 'ի միջոց մահու սահմանի էր չարչարեցեալ, իսկ միւսն ըստ անբանիցն անդգայութեան վտարանդի բացամերժութեամբ յանբնական վայրի վարանեալ, 'ի բառաչ ձայնի

բարբառոյ, որ անկերպաւոր աննշանական, աստուածային բարեխնամութեամբդ անտեսեցեր զտիեզերահրաշն խնամոյութիւն առ կորուսելոյն մեծ թշուառութիւն, յայտնեաց վերստին և արդ դիւթեցդ խորք և բարերարութեանցդ հոսանք՝ առ անօրինեալս առաւելութեամբ վերադրելոյդ օրինակութեամբ, առ բազմօրինակ մահու պարտականս, առ որ 'ի բարութեանց խառնից քաղցրութեանց յատուկ համն չար, առ անդամն մարմնոյ արժանաւորս հատման, առ համաճարակ ամենաբոլոր սխտացեալ հոգիս վիրաւոր, առ հաւասարեալս անզգայութեանց անասնոց, առ օտարացեալս յընտանութենէ իմաստնոց, առ աննմանս հանգուցակից բանաւորութեանց. Որ եթէ տարացոյց դոյր, ես ասէի. թէ նմանակից դոյր իմ, պատմէի. թէ հանգուցակից դոյր, ես ճառէի. թէ հաւասար դոյր, ես գրէի. թէ զուգադրած դոյր, ցուցանէի. թէ օրինակ դոյր, ես ազդէի. թէ յանցեալն, հայթայթէի. թէ 'ի ներկայումն աստ, ես յուսայի. Բայց քանզի անցեալ է ըստ օրինակ, և հրաժարեալ ըստ նմանութիւն, զոր միայն քո է քաւել, բժշկել և կենդանարարել, կենդանարար համայն մեռելոց, նորոգութիւնդ տիեզերաց.

Գ. Զի եթէ սրբոյն սրտի տեսութեամբ երջանկին Դաւթայ անօրէնութիւն չարեաց բարձրացեալ ասի քան զգլուխ, և ըստ ծանրութեանց բեռանց դժուարակրելոց յանցմունք մեզաց, իսկ որ առ իս կրկին սխալմունք գերազանցէ քան զհեզեղին ջրակուտակ տիեզերասոյզ ամենասպառ ծովուն յորդութիւն, և գլխոց լերանց վերադրէ. Այլ հնչեսցէ օդ քո քաղցրութեան իբր առ Նոյին, և որ զլերինս հալէ զօրութիւն, ցամաքեցուցանել զչիղջս ջրակոյտս բազմակոսակս՝ և երկրակործան իմոցս պարտեաց և լեռնակարկառ բարձրութեան մեզաց ամբարձելոց. Եւ համառօտեալ զքան քո հզօր՝ ամենակար հնարաւորութեամբ հակիրճ հատուցմամբ, արասցես ահա ելս քաւութեան, ըստ մարգարէին, առ երկարաձիգս անօրէնութիւն. և ներելով իմ յամառութեան, ով երկայնամիտ ողորմած օրհնեալ, թողցես միանգամայն, բարեգործեսցես իսկապէս, հատցես

բոլորովին զանվճարելի պարտուց զարժանահատցյ տոկոս-
եացս տոյժս տարժանակիրս։ Նա զի և չիք իսկ առ քեզ
ցասումն սրտի, և կամ բորբուքումն բարկութեան, որպէս
ոչ կրին նենդութիւնք և կամ նշմարանք մթութեան. քանզի
կեանք են 'ի կամաց քոց և լոյս, և ոչ արարեր զմահ և ոչ
խնդաս ընդ կորուստ մարդոյ ըստ Դաւթի և Սողոմոնի։

Դ. Եթէ մարդկան կարդեցեր զայս կէտ սահմանի մեծի
պայմանի՝ 'ի բարեվիճակդ քո կանոնաց՝ ոչ փոխատրել
անդրէն չարի չար, այլ եօթանասնից եօթն թողուլ ան-
դուստ 'ի յաւուր զիւրաքանչիւր մեղանաց զպարտս։ և
այդ բան առ մեզ, որ միշտ 'ի բնութեան ունիմք բնաւո-
բարար ուղերձեալ զբիծս չարեաց անհամար բիւրուց նո-
րոգ յայտնելոց, որք օրինաւորին երեւին յանդաստան սահ-
մանի ամենաբոյս փչածին բնութեանս, ըստ անսուտ քո
վկայութեան, որ թէ միտք մարդոյ 'ի խնամն չարի են ար-
ձանացեալ 'ի մանկութենէ։ Զի որ զկատարեալ մաքրու-
թիւնն ունէր աւետարանիչն կենացդ բանի Յովհաննէս, և
զինքն ընդ հասարակաց բնութեան լծակցեալ, հաստատ-
եաց զնշմարտութիւն քո առ իմն ստութիւն յոյժ արդա-
բացեալ։ թէ ասեմք, ասէ, մեղս ինչ մեք չունիմք, սուտ
առնեմք զնա։ Եւ արդ կատարեալ է բան քո խնկեալ, և
'ի գլուխ ելեալ անպակաս 'ի ստուգութենէ առ իմն մաքո-
րութիւն և դժնդակ անիրաւութիւն։ Վասն որոյ խնայեա
յիս ողորմութեամբ, քաղցրութեան ճաշակաց աղբիւր,
միայն օրհնեալդ յամենայն յաւիտենից. ամէն։

ԲԱՆ ԺԶ·

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԹՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ
ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍԲ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Եի արդ դու միայն աստուած երկնաւոր՝ բարձրեալ,
բարեգործ. քո է զօրութիւն, քո ներողութիւն, քո բժշկ-
կութիւն, քո առատութիւն, քո են պարգեւք, քո միայ-

նոյ են ձիրք ձրի, քո քաւութիւն, քո պաշտպանութիւն, քո հնարք անիմանալիք, քո արուեստք անգտանելիք, քո չափք անչափելիք, դու սկիզբն և դու կատարած. Քանզի ոչ երբէք ստուերացուցանէ զլոյս ողորմութեան քո՝ խաւար սրտմտութեան. վասն զի ոչ ես դրաւեալ ընդ մասամբք ախտից՝ 'ի վերդ քան զբան. Պատկեր անպարագիր անդր քան զոր քանութիւն կշռութեան, անչափ լայնութիւն փառաց, անտարբրեալ ընդարձակութիւն հատու զօրութեանն, անամիտելի առաւելութիւն բացարձակութեան, անտակբանալի բարերարութիւն գթութեան. Դու դարձուցանես, ըստ մարդարէին, յայդ զատուերս մահու. որ իջեր կամաւ 'ի տարտարոսն ներքին արդելականացն բանտի, յորում և մեղթանացն դուռն էր աղխեալ, և դերեալ անտի զմթերիցն կապուտ վտարանդելոցն հոգւոց, սուսերբ հրամանի յաղթական բանիդ զկապ սատակման մահուն խզեցեր, և զմեղացն կարծիս ցրուեցեր. Դարձ առ իս՝ որ զընդամ զընդանաւ վհիս տղմասիդ զբոյս յերկաթս մեղաց, վիրաւորեալ խոցմամբ սլաքաց բանսարկուին նետից.

Բ. Աւա դու յամենայնի տերդ բարերար, լոյսդ 'ի մէջ խաւարի, օրհնութեանդ դանձ, ողորմած, գթած, մարդասէր, կարող, զօրաւոր, անպատում, անքնին, անճառ, բաւական ըստ սրբոյն Յակոբայ, անհնարիցդ ամենից դիւրապատրաստ հնարաւորութիւն, հուր ծախիչ զխռիւս մեղաց, ճաճանչ կիզանող ընդհանրական թափանցանցութեան խորհրդոց մեծի, յիշեա զիս յողորմութեան քո, օրհնեալ, և մի յիրաւունս քո. 'Ի ներողութեան քո, և մի 'ի հատուցման, յերկայնմտութեան քոյ 'ի հաւատութեն. Եթէ կշռեացես զմեղանաց խնդ ծանրութիւն, ընդ քաղցրութեն քո և մի ընդ արդարութեան. զի առ սակ նախնումն՝ յոյժ է նուազեալ, իսկ 'ի ներհակ վերջնոյս՝ յաւէտ ծանրակիր.

Գ. Աւդ մատիր առ իս, բարութիւն, որպէս յունկանն բժշկութիւն հակառակ քո հանրաձելոյն. բարձ 'ի մեղուցելոյս զհոգմ մահու խռովութեանս, զի հանգիցէ յիս ամենակալ հոգիդ խաղաղութեան. Եւ քեզ փառք յամենայնի, յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն.

ԲԱՆ ԺԷ·

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԵՌԻԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀԱՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՄՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՄՏՈՒԹՈՅ

Ա. Ա՛ԲԴ աղաչեմ զխնամնկալդ վտանգաւորաց տաժանելեաց կրից թաղծութեանց հոգւոց վշտացելոց, մի յաւելուր հեծութեանս ցաւ, մի խոցեր զվիրաւորեալս, մի դատապարտեր զպատժեալս, մի տանջեր զչարչարեալս, մի դաներ զհարուածեալս, մի գլորեր զանկեալս, մի կործաներ զդայթագղեալս, մի մերժեր զհեռացեալս, մի տապարդեր զհալածեալս, մի ամաչեցուցաներ զպատկառեալս, մի կշտամբեր զհարթուցեալս, մի խորտակեր զբեկեալս, մի խռովեցուցաներ զամբոխեալս, մի ալեկոծեր զբքացեալս, մի սասանեցուցաներ զդղրդեալս, մի շփոթեր զմրրկեալս, մի կեղեքեր զդիշատեալս, մի ջաղջախեր զբեկեալս, մի գոշեր զմրմնջեալս, մի կուրացուցաներ զխաւարեալս, մի զարհուրեցուցաներ զապշեալս, մի խորովեր զխարշատեալս, մի մահացուցաներ զհիւանդս, մի բեռանց ծանրութեան մատներ զոկարս։ Մի՛ անուր յաւելուր կարկամեալ թիկանցս, մի՛ կրկնակի ողբումն դառն հեծութեանս, մի՛ ուժգնապէս վարեցիս առ հողս, մի՛ սաստկապէս առ մոխիրս, մի՛ անաչառապէս առ ստեղծուածս, մի՛ ահարկութեամբ առ փոշիս։ Մի՛ ընդ հարկանիր խստութեամբ մեծդ ընդ փոքուս, լայդ ընդ ատորնականիս, բնութեամբ բարիդ ընդ 'ի բնէ չարիս, ողորմդ օրհնութեան ընդ պատրոյս անիծից, քաղցրութիւնդ խակապէս ընդ համայն դառնութեանս, փառաւորեալդ անփոփոխ ընդ ամենեւին անարգիս, կենացդ նշխար ընդ կաւոյս զանգուածոյ, տերդ տերանց ընդ տգմիս երկրայնոյ, անենաւոր լիութիւնդ ընդ չքաւոր տարկիս, անկապուտ ճոխութիւնդ ընդ անպատաւսպար տառապելոյս, անկարօտ բարութիւնդ ընդ ամենաթշուառ աղքատիս։ Քանզի՞ մի՞ ոք հասեալ յառաւօտ՝ և

'ի ծագման լուսոյն խիթայ մթանալ, և կամ ընթերակայ կենայ՝ մահանալ, կամ ազատութեան՝ և պարտաւորիլ, կամ շնորհայ՝ և դատապարտիլ, կամ փրկութեան՝ և մատնիլ, կամ նորոգման՝ և եղծանիլ, կամ օրհնութեան՝ և տաբագրիլ, կամ բժշկութեան՝ և վիրաւորիլ, կամ լիութեան՝ և նուազիլ, կամ յաճախութեան հացի՝ և քաղցնուլ, կամ գետոց հոսանաց՝ և պասքիլ, կամ մայրենի դիթոց՝ և նեղգիլ, կամ խնամոց ատուածեան աջոյդ՝ և զզուիլ.

Բ. Եւ արդ ընդ ախտացելոյն ատատկապէս մարմնոյն բորոտութեամբ հոգւոյս վտանգաւ և ես պաղատիմ, տէր ե՛թէ կամիս, կարող ես զիս սրբել. Ընդ աչացուացն նեղելոց մշտագիշերն խարխափանօք՝ մեծակական ձայնիւ հառաչեմ. ոչ որդի անուանեմ Դաւթի, այլ ծնունդ էիդ աստուծոյ դաւանեմ. ոչ միայն ռաբբի կոչեմ, որ վարդապետացն է պատիւ կարծողական զիսկն գիտելոյ, այլ տէր երկնի և երկրի հաւատամ. Ոչ ձեռնիդ միայն ձգմամբ հպաւորութեան, ոլ բարեգութ ատուած մերձաւոր, այլ 'ի բացեայ գոլով միջոցաւ մեծաւ ակն ունիմ զօրել քո բանիդ առ իմ բժշկութիւն. Ոչ թէ ինչ խորոց կասկածանաց միջոցի բանի, որ երկմտութեանն կարծի նշանակ, 'ի մէջ արկանեմ կամելոյն և ողորմութեանն, այլ կամիս որպէս բարեգութ, և կարես որպէս զարարիչ. ասա բանիւդ, և բժշկեցայց. Ընդ հարիւրապետին հաւատոց և ես լծակցեմ. ոչ մինչ անձուկ միայն բացակայութեամբ հեռի լինելով խրան 'ի խրանէ հաւատամ ազդել քոյ կարողութեանդ առ յարութիւն և բժշկութիւն, այլ 'ի վերինն երկնի բազմելով և 'ի ստորինս երկրի բովանդակ, առ հրաշիցն սքանչելութիւն ոչ ունիմ հաստատանել.

Գ. Շնորհեա ինձ, որպէս դատակնիք բանին քո վճռեաց առ պառնկին ընդունելութիւն, հնգից հարիւրոց դենարաց պարտուց շնորհաբաշխութիւն՝ ատատուած բարութեանց և տէր երանութեանց, որ յաճախն ընձեռել՝ բազումս փառաւորիս, և 'ի շատն մատուցանել՝ նուիրն չափ սիրիս, և յառաւելն ողորմել՝ կրկին բարգաւաճիս, և յայսքան բարիս իրաւամբք գովիս, և ամենայնի տէր գոլով հաւատա-

բորդ ճանաչիս, և որ զբոլորն ունիս՝ ընդ մերումն կշռիս, և անճառելեաւդ ձրիւ մերայնովքս վճարիս, և ընդ երկրաւորիս զանվախճանն պարտ վարկանիս, և մեծագրեալ քո զմերն՝ վեհս գոհարանիս, և 'ի սակաւուն տուչութիւն դոյզն փառաւորիլ ոչ ամաչարտաւանիս։ Այս և ինձ զնոյն գթութիւն ունողիս զգործս անհամար պարտուց։ զի և 'ի ճառս երախտեաց քումդ պարգեւաց՝ նորին իսկ սակով սիրելն կարգեսցի։ և քեզ փառք յամենայնի։ ամէն։

ԲԱՆ ԺԸ·

ՎԵՐՍՏԻՆ ՑԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵՏՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՑՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Այդ ես ծնունդս մեղայ, որդիս մահացու երկանց, արդարեւ անսահման բիւրուց քանքարաց տուժիւ գոլ հատուցանող 'ի միումաւուր։ Այլ ոչ թէ առ փոքրկութիւն մարդկային մնաց հայցեմ ներութիւն, այլ առ աննուազ լիութիւն փրկչիդ Յիսուսի Քրիստոսի պաղատիմ մարդասիրութիւն։ որ չէի երբեմն՝ և ստեղծեր, չմաղթեցի՝ և դու արարեր, չև ես եկեալ 'ի լոյս՝ և տեսեր, ոչ յայտնեցեալ իմ՝ և գթացար, ոչ կարդացեալ՝ և խնամարկեցեր, ոչ համբարձեալ ձեռն՝ և նայեցար, ոչ պաղատեալ՝ և ողորմեցար, ոչ կերպացեալ ձայնիս՝ և լուար, ոչ հեծեծեալ՝ և ունկնդրեցեր։ գիտելով զարդեան դիպուածոյս՝ և չանտեսեցեր, նախահայեացդ աչօք նկատեալ զպատժապարտիս չարագործութիւն՝ և յօրինեցեր։ Եւ արդ զքո արարեալս և զքեւ փրկեալս և զայսքանեաց խնամոց յանձանձեալս մի՛ խպառ կորուսցէ մեղայն հարուած գիւտք բանսարկուին, մի՛ յաղթեսցէ յամառութեան իմոյ մառախուղ՝ ներողութեան քո լուսոյ, մի՛ սրտիս կարծրութիւն՝ երկայնամիտ բարութեանդ, մի՛ մահացու մեղիս՝ ամենակատարդ լրութեան, մի՛ տկարութիւնս նիւթոյ՝ անպարտելիդ բարձրութեան։

Բ. Ահա կարկառեմ զկարկամեալ բազուկս հոգւոյս յանուն քո, Հզօր, արասցես ողջ իբրեւ զառաջինն մինչ 'ի դրախտին փափկութեան զպտուղն կենաց կիսել։ Կաշկանդեալ զօսացեալ 'ի կոր կործանմամբ ընդ կնոջն տագնապելոյ՝ կայ անուղղելի հոգւոյս թշուառութիւն, ընդ երկիր պչուցեալ մեղայն կքմամբ՝ սատանայական բուռն կապանօք, զի մի՛ զերկրայնոյդ ընկալցի զողջոյն։ Խոնարհեաց առ իս, միայն ողորմած, զի բարձրացուցցես զվայրս խոնարհ բանաւոր անկեալ, և զչորացեալս ծաղկեցուցցես 'ի բարի կրօնս վայելչութեան, բաց աստուածաբանութեան սուրբ մարգարէին։ Որպէս զ'ի ծնէ կոյրն անլուսաւոր՝ չունիմ տեսաբան, որով զատեղծչիդ նկատեալ զկերպ մաղթեցից, Հզօր բարեգութ, միայն դու պաշտպան ակնարկեալ խնամովք անճառ քոյ սիրոյ՝ 'ի շնչական խօսուն քո անօթս, յանէից գոյաւորութիւն լուսոյ հաստատեցես։ Ընդ երկրատասանամեայ չարեօք չարչարեալ վշտագին կնոջն տանջեցելոյ՝ գեղովք մեղանաց արեան հեղեղիմ։ Հայեաց 'ի բարձանց անմատոյց լուսոյդ պարածածկեալ, ուր ոչ է քզանցք ձեռատեղծական վերարկուի ձորձոյ, այլ տարածումն հրաշից ամենայն ուրեք զօրացեալ։ Ոչ օծութեամբ իւղով՝ պատժանպարտս ընդ մեղաւորին մատուցեալ առ կենդանաձիր ոտից գարշապարդ՝ զկաթիլս աչացս վարսիւք հերացս ընծայեցուցանեմ, այլ զամբիծ հաւատս ամրարձմամբ բազկացս ատոյդ դաւանմամբ հոգւոյս ողջունիս շրթանց կափուցմամբ զերկիր համբուրեմ, խառնեալ հեծութիւն աղբերցս արտասուաց՝ բժշկութիւն հոգւոյս աղերսեմ։ Վասնեալ մեղանօք հոգւոյս գոյութիւն լուծեալ մեղկութեամբ, և յերկուց կայից միայնակողմամբ անհաստատս հեւովք, զընթացից դարձին՝ նահանջմամբ չարին՝ զհետեւականն բարձողութիւն շինուածոյ մարմնոյս՝ առ երկս ծառոյն կենսաբիթ պտղոյն խափանեցելոյ, պատսպարեցես անդրէն վերսին, միայն հնարաւորդ առ 'ի փրկութիւն։ Զփառաբանարան հաստատուածոյ կերպիս 'ի քէն եղելոյ՝ ամբափակ խցմամբ համբացոյց արդել հողմ բանաբերկուին։ Հոգիդ քո ազդեալ մեծդ ողորմութեամբ, բաց

յաւետարանին, բժշկեցելոյ, հրաշափառապէս բարեգործեսցես բանդ կենդանի՝ ինձ խօսողութիւն անապիտաբելի։ Անկեալ կամ չարեօք 'ի մահիճս ախտից ընկողնոյ մեղաց՝ դի կենդանի և խօսուն մեռեալ, կարեկցեալ իմում թշուառութեան՝ ողբականօք քքուանաց ձայնից, ով բարեբար որդի աստուծոյ, օրհնարանեալ աչացդ ցողով վերականգնեսցես 'ի կենդանութիւն, իբր զսիրելին 'ի յանչնչական մեռելութենէ։ Ստոյգ դառնացողս 'ի գրի մեղաց կամ տարակուսեալ, ձեռն մատուցեալ՝ արեւ անստուեր որդի բարձրելոյ, հանցես դիս 'ի լոյս քումդ նշուլից։ Ընդ աղիողորմ թշուառութեան կականման ձայնի այրոյն 'ի Այնմ մեր միամտրին, տատանմամբ մատանցն, կոծմամբ կրծիցն, հոսմամբ արտասուացն, տուայտանօք տխրութեան դիմացն, և ես պաղատիմ՝ վերջին հեծութեամբս, տուր յուսահատելոյս զբաջալերութիւն մխիթարութեան գթած քո բանիդ, ասելով և ինձ գովեալդ բարի ստեղծիչ աշխարհի, թէ մի՛ լար գերի բաղմաց ողբալի։ որով ընդ պատանեալն կենդանացելոյ 'ի վշտացելոյ ծնողին ախտիանս՝ զամենապարտ ոգիս ընկալայց 'ի քէն ընդ նմին կրկին նորոգեալ։ Ընդ այսակիր անզգայելոյն դիւալուկ և քարակոչկոճ հեղձամղձուկ եղկելի անձանցն, քստմնելի գիսախուխ հերացն, վայրենիներես բանդաղուշելոյն, 'ի քէն ողորմեալ փրկիչ բոլորից, իբրև զնոսին առ քեզ դիմեցից։ հեր քեալ մերժեսցես զգունդս չարացն ապականողաց 'ի քո խորանէս, դի ժամանեալ հոգիդ քո բարի այսրէն հանգիցէ, լցեալ զմարմինս մարքութեամբ շնչոյս՝ զդեցմամբ անդամոցս, զդաստ արասցես զխելագարեալս ամենաթշուառ։ Ընդ գերեցեալ դժոխարնակաց վտարանդելոյն հոգւոց արգելեալ կամ 'ի վտանգի։ զճառագայթ ողորմութիւն փառաց քոց ծագեալ՝ լոյսդ իմ անձկութեան, 'ի կապանաց օգտողին զերծեալ զիս ապրեցուսցես։ Գաղանորոգայթ աներեւութերակ վրիպակ արահետ գարշութիւն մեղացս ջրգողեցեալ ոգւոյս կերպարան կայ 'ի տաղնապի, զծածկեցեալն 'ի տեսողուեց դչարագործին թիւնիցն այսուցմունս, քո ինքնաւորդ զօրեղութեամբ որդի աստուծոյ, գթածարար առողջացուս-

ցես. Զբաղմունքն տարազ ցեղիցն զանազանից ախտաւորութեանց մահացուցանողաց իւրականօք կորստեան բերիւք, դժնդակարմատն չառաւելօք հաստատեցելովք 'ի յանդաստանի անօրէն մարմնոյս, տարակորզեսցես 'ի ձեռն ձեռնիդ ամենակալի, որ արօրադրեալ միշտ՝ և մշակես ըզ սահմանս հոգւոց առ բանիդ կենաց արդիւնաւորութիւն.

Գ. Եւ քանզի անցաւ ըստ նմանութիւն օրինակութեանց յանցուածոցս վերբ, ըստ ճարակողն քաղցկեղի, առ բնաւանդամս մասնաւորեալ զախտին տարածումն, չիք սպեղանի իբր Իսրայէլի առ անչափութիւն խարանացն մատուցանել. 'ի խարխաց բարձիցս մինչեւ ցսին կառուցման լրութեան անդամոցս չէ առողջութիւն, այլ ամենեւին անբժշկութիւն. Իսկ դու՝ ողորմած բարերար օրհնեալ և երկայնամիտ թագաւոր անմահ, լուր պաղատանացս արգահատութեն սրտիս վասանգի, որ կարդամս առ քեզ տէր 'ի նեղութեան.

ԲԱՆ ԺԹ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՄՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Ղազեաց ամենահայեաց տեսութիւն կենաց բարութեան յուսոյ 'ի մեծաբարբառ աղաղակ ցաւագնեալ անձինս հեծեծանաց. Անհաս մեծութիւն, անուն ահաւոր, բարբառ կենդանի, լուր ցանկալի, ճաշակ ախորժելի, կոչումն պաշտելի, բարութիւն խոստովանելի, ազդումն խընկելի, իսկութիւն դաւանելի, էութիւն փառաւորելի, գոյութիւն օրհնաբանելի, տէր Յիսուս ընդ հօր քումդ գովեալ և երկրպագեալ, և ընդ հոգւոյդ սրբոյ բարձրացեալ և վերաձայնեալ, որ միայն մարմնացար վասն մեր ըստ մեզ, զի արասցես զմեզ վասն քոյ ըստ քեզ, լոյս ամենայնի, յամենայնի ողորմած, հզօր, երկնային, և այժմ զլուծեալ և զիսորտակեալ հոգանութիւն անօթս՝ աստուածօրէն հրաշա-

կերտութեամբ, աղաչեմ զթած, նորոգ հաստատեա. Զքոյին պատկերս մեղօք հնացեալս՝ 'ի քոյս հալոցաց կայծակամբ բանիդ, պաղատիմ առ քեզ վերստին ձուլեա. Զխախտեալ շինուածս քումդ հանդուստեան խորանի մարմնոյս՝ պահպանեա հոգւոյս, մաղթեմ բարերար, 'ի բնակութիւն քեզ մաքրագործեա. Մի հատուցաներ չարեացն իմ գործոց զնոյն փոխատրութիւն. Արբեալ եմ ըստ մարդարէին բանի՝ և ոչ 'ի գինւոյ. Թափեա զմրուրս անօրէնութեան թմբրութեան մահու բաժակի՝ աղաստարար հրամանաւդ ամենակեցոյց, զի մի զքոյդ քամեցից 'ի վերջին աւուր յետնում հատուցմանն.

Բ. Արդար ես յիրաւունս քո, և յաղթող 'ի դատաստանի. եթէ մահու մատնես, ճշմարիտ են գործք քո. եթէ դատապարտես՝ աստուստ սկսեալ զտանջողականն կշտամբութիւն, ստոյգ են հատուցմունք քո. եթէ յանդունդս խորոց սուզեսցես, թէ զկենդանութիւն շարժմանս բարձցես, թէ զքանիս զօրութիւն ունայնացուցես, թէ զաչացս պատուհանս ստուերացուցես, թէ զկենացն ճաշակ 'ի քեզ ինքն ամիտփեսցես, թէ զհասարակաց կենակրոյս դարմանս բարձցես, թէ զաւուրցս հարստութիւն համառօտեսցես, թէ ընդ իջման քաղցրութեան ցօղոյ՝ և հուր տեղասցես, թէ 'ի լրութենէ բանի քոյ սոփեցուսցես, թէ զկանչաց դրունս խցցես, թէ զշնորհիդ ձիր կտրեսցես, թէ զգետին յատակի ոտիցս սասանեցուսցես, թէ յանձկալի երեսաց լուսոյդ քոյ հանցես, թէ 'ի համբէն աշխարհէ աստի հերքեսցես, թէ փայլատակմամբք հրոյ պակուսցես, թէ անբժշկական ցաւօք դատեսցես, թէ դիւաց չարաց մատնեսցես, թէ դազանաց ժանեօք մանրեսցես, թէ հողմով ցասման հոսեսցես, և թէ այլ ինչ նորոգ արարած տանջանարանաց կազմեսցես՝ չար քան զտարտարոսն և սաստիկ քան զդեհենն, թունաւորագոյն քան զորդունսն, տարակուսելի քան զխաւարն, երկիւղածին քան զխորխորատն, ողորմելի քան զմերկութիւնն, վկայեմ անձամբ անձին՝ յոյժ պարտական գոլ սոցա.

Գ. Եւ քանզի յաւէտ տպաւորագոյն են նմանութիւնք

փոխատրութեանցն առ ազգակցութիւն մեղանացս՝ իբր պատկերակիցք միատեսակք զուգաչափիցք՝ նշանակիչք այսր խորհրդոյ, արդ կարեւոր է խոստովանել և յանդիմանել զերեսսայն ծածկոյթս առ ծանօթութիւն խնդրողին. Որպէս՝ զի ոչ ջերմն սիրով առ ընկերին կարիս մատուցցէ, յիրաւի 'ի նախնումն վասնզին տագնապեալ սառնումք. Եւ զի ոչ զցանկականն խրոխտականութիւն սանձեցի, յարժանի կրեմ եղկելիս զանզոմանալի զկիզումն. Եւ քանզի ոչ սիրեցի զլուսոյդ աւետիս, արդաք հատուցմամբ 'ի մթութիւն ըմբռնողական միգին կորստեան վրիպեալ դանդաչեմ. Եւ զի ոչ խորեցի զմանուանս փոքունցն յանցանաց, իբր անվնասակարք վարկանելով, պատկանապէս, 'ի խաղանոգականացն զաղիրն զեռնոց խթեալ խոցոտիմ. Եւ զի ոչ ձեռն կարկաւաւ առ կիրս վասնզաւորին՝ այց առնել նմին, 'ի գէպ իսկ ըստ գծագրութեան այսր օրինակի ապականութեանն գրոյ նուիրեալ մատնիմ.

Դ. Եւ արդ՝ ոչ յաստուածուստ ամենաբարի գանձուցդ չարիս, և ոչ 'ի լուսոյդ նշուղից խաւար, և ոչ յապաւինութենէդ դայթակղութիւն, այլ ես ինձէն կորստեան որդիս դոմ զայսոսիկ. մեղանք անօրէնութեան իմոյ գանձեցին նիւթեցին զայս քանեաց բարկութեան մթերս. հոգւոյ իշխանին մոլորութեան հնազանդեալ, թողի զտեղի քո նորա, ըստ գրոյն խրատու յանդիմանութեան. Եւ քանզի յայտնեցաւ յետուստ դաղտնեաց առականաց մարմնոյս անդամոց, և արկաւ զերեսաք կերպիս անվայելուչ ատուերամբեղոյս, ըստ մարդաբէին առակի, ագեղս ցուցեալ զիս ամենեւին իբր մերկացեալ խայտառակեցելոյ պռունկի. ծագեա յիս զլոյս քաւութեան՝ արքայ երկնաւոր. զի թափեալ զմեղաց փոչիս, ըստ աւետեաց ձայնին դարձելոցն 'ի Բաբելոնէ, նստայց վերատին կանգնեալ 'ի հողոյ, և 'ի հաստատութիւն յուսոյդ հիմնացեալ անասասանելի, ըստ եսոյեան բանին, զդեցեալ զշքութիւն բարկի կարութեան նախնումն մաքրութեանն, վասն մեծութեան փառաց քաղցրութեան ամենապարգեւ քոյ աստուածութեանդ. օրհնեալ յաւիտեանս. ամէն.

ԲԱՆ Ի·

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵՆՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐՈՒՆ ՀՕԿՈՎԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՄՐՏԻՑ ԽՕՍԲ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. ՏԷՐ տէր անսխալակ և երկայնամիտ, ներող, բարեգութ, հզօր, ողորմած. ահա ճշմարտութեամբ են գործք քո, և խոստովանեալ դատաստանք քո. վկայեալ են ընտրութիւնք քո՝ տեսողդ ծածկութիւց. Ընդ երից երջանկայ մանկանցն՝ որք կիզանողական բոցոյն փորձեցան և ոչ վնասեցան 'ի Բաբելոնի, զնոցա թախծութեան զերդն հառաչեմ, մեղայ, անօրինեցայ, յանցեայ, ապստամբեցայ, և պատուիրանաց քոց ոչ անսացի. Եւ քանզի մաքուր գոլով 'ի ՀԱՍԱՍՈՒ ՆՈՔԱ, և զայս խոստովանութիւն գոչէին, իսկ ես ընդ նոցայն՝ նովին աղերսիւ ձայնակցեալ սմին ողբոց երգութեան, և այլ յաւելից՝ ամենապարտս մահու. Ընդ Դանիէլի երանեալ և սուրբ մեծ մարգարէի, որ 'ի քուսմ հարազատութեան աղդականութենէ տանն Յուդայի՝ շառաւիղ ընտրեալ, զնորայն առեալ ընդունական և նուիրական բանից պաղատանս, իմովք պատժականութեան գոչմամբ հեծութեանս և այլ կրկնեցից. Ի մէջ գիտութեանս՝ անպատշաճականս գնացի, զարտուղի սխալեալ դժնդակապէս. այս է ամենայնիւ ամենայն իրօք մեղանչելն. Ըստ սահմանն կշռութեան կամաց քոց արտաքս վաղեցի. որ է հաւատի կերպարան բասիր անօրէնութեան. Անդ իտիցն չափոց չարութեան գործոց լրութիւն յաճախութիւն նիւթեցի. որ է ճշգրիտ պատկեր յանցաւորութեան. Ապառնացար, և ոչ զարհուրեցայ. արդահատեցեր, և ոչ երբէք լուայ. որ է ապստամբութեան յայտնի նշանակ. Քեզ արդարութիւն հանդերձեցեր, բարերար, և ինձ ամօթ և պատկառանս պատրաստեցեր. քեզ փառս վայելչականս, և ինձ նախատինս յարմարաւորս. քեզ քաղցրութեան յիշատակ, և ինձ մնձգ քացախեալ 'ի կատարածի. քեզ բարերանու-

թիւն անլուելի, և ինձ ձայնս ողբոց աղաղակի. քեզ օրհնութիւնս երգոց խնկելի, և ինձ մերժումն տարադրութեան. անյուսալի քեզ իրաւունս բաղմարժանիս, և ինձ պատասխանատուութիւնս ամենավարանս. քեզ բարձրութիւնս անճառ գովեստից, և ինձ զանձիւն լիզելոյ պատիժ ձաղանաց.

Բ. Եւ արդ ընկալար դու բարեաց ընտրութեանց անկը-շիռ սահման՝ զքոյոցդ ախորժականաց խնդրկաց պաղոց վերառեալ ըստ քեզ, և ես զիմոյս աստէն առ ամին պարտաւանս յոգունս կրկնակի բարդեալ ինձ ըստ իս. Իսկ եթէ անարատիցն մաղթանաց այս էր յանձնառութիւն, իսկ ինձ զո՞րս հիւսեցից շարս և տողս բանից դսրովականաց, որ քան զամենայն դժնեայս յաւէտ վրիպեցայ. Մոլորեցայ ա-նառակ ընթացիւք 'ի միտս վայրենիս. յանդգնեցայ շրջ-թամբք խօսից 'ի բանս երկրաւորս. զակատեցայ անկասելի 'ի պատկառելեացն գործոց. Փքացայ, վերացայ, որ յետ սակաւ մի ժամանակի 'ի հող մահու եմ իջանելոյ. գոռոզացայ, բարձրացայ, որ և ոչ զդբաւական հոգւոյս առրեւառութեան շնչոյս ունիմ 'ի ձեռին. Ամբարտաւանեցայ փոշիս շնչաւոր, ամպարհաւաճեցայ կաւս ձայնաւոր, հպարտացայ հողս անարգութեան, 'ի վեր ամբարձայ մի-խիրս մերժելի, բազուկ կառուցի բաժակս մանրելի. Տա-բածեցայ առաւել իբր վեհ, և դարձեալ իբր զհերքեալ առ իս ինքն ամփոփեցայ. Բարկութեանն բոցով ցոլացայ տիղմս բանաւոր, իբր զանմեռ ոք մեծամտեցի, որ ընդ-քառատանեաց մահու եմ փակեալ. Գիրկս արկի կենցա-ղոյս սիրոյ, և 'ի քեզ թիկունս փոխանակ դիմաց դարձու-ցի. 'ի թռիչս մտաց ընդ խաւար խորհրդոց սլացայ. զանա-ըատ հոգիս մարմնոյս փափկութեամբ յաւէտ վստեցի. ըզ զօրութիւն աջական կողմանս տկար արարի, ահեկանացս կայից ուժգնութիւն տալով յաղթեցի. Զքեզ իսկ տեսի հոգացեալ վասն իմ, զոր չէ աստ գրելի, և ոչ պատկառեցի. իբրև զհաւ վայրենի սրացայ, ըստ ոսկեհան բանին առ Եփրեմ, 'ի նախնին իմ սովորութիւն. Յաղօթարանն վայրի ընդ պատաղմունս այսր կենցաղոյս շրջանակեցայ. ոչ կա-ցուցի յոտին զերիվար մտացս երասանաւ բանին. Ընդ

հին չարութեանցն նորոգ ինքնասահմանութիւնս գտի. ա-
նուրս ըստ Յովայ ծանուցեալ և անտանելիս ինձէն ինձ
սատակացուցի. առիւծ անկարկատելի, ըստ Երեմիայի,
զանձն իմ արարի. իբր զվիժած անգրելի կոչման, ըստ
առակարկուին, 'ի մարդկանէ համարոյ եղծայ. իբր զհան-
դերձս ինչ ապարահից, ըստ Եսայեան բանին, զաղբացայ.
որպէս զվիրծեալ աման խեղեղէն փշրեցայ անարծարծելի.
ըստ բամբասանացն Եդոմայ 'ի մարգարէէն զչորրորդ չափն
անօրէնութեան սատակման ինձ պատրաստեցի. Եւ զի՞նչ
ստութիւն առ այս՝ և զայս յաւելուլ ընդ այս. քանզի ըզ-
վրանն իսկ դիւանուէր Մողբայ առի ինձ այսրէն՝ առ-
դժոխոցն ժառանգութիւն, լքեալ զերկնայինն յեղանակաւ
իմն օրինակի նմանակիր ձեւակերպութեան, որպէս առակ
պատկերի աստեղն Ռեփանայ բարելականի՝ յԻսրայէլէ
պատուեցեալ ցուցաւ 'ի Աինայ.

Գ. Իսկ արդ զի 'ի նախնի շնորհին համարձակութենէ
դարձեալ փոխեցայ, զրկեցայ, ելայ, հեռացայ, բաժա-
նեցայ և անպատուաստելի կորեցայ, արդ ընկալ զիս տէր
վերստին կերպարանեալ 'ի պատկեր հոգւոյ, զանարժանս
կենաց իբր զմահապարտ, իբր զչարագործ, իբր զպատ-
կառեալ, իբր զկոխան եղեալ բանսարկուին, որպէս զան-
բըժշկելի մնրեցեալ, որպէս զհասեալ յատակս մահու,
որպէս զդարշեցեալ, որպէս զխոտան գտեալ քո կոչմանդ,
որպէս միանդամայն 'ի կորուստ վարեալ, որպէս դեգերեալ,
որպէս վանեցեալ, որպէս տարակուսեալ, որպէս թշուա-
ռացեալ, որպէս վհատեալ, որպէս կործանեալ, որպէս
խորտակեալ, որպէս բեկեալ, որպէս զթախծեալ, որպէս յո-
գի տրտմեցեալ, որպէս թշնամանեալ. Իսկ դարձեալ ակ-
նարկելով քո՝ զթած, մարդասէր, հզօր, 'ի յաղերս բա-
նիս՝ որպէս զղջացեալ, որպէս խոստովանեալ, որպէս 'ի
յոտս քո դիմեցեալ, որպէս զապաշխարեալ. Ար կշռես,
գրես և մեծ համարիս զհառաչ հոգւոյ և զաղդումն ընչոց
հեծութեան, զկսկիծ շրթանց, զպասքել լեզուի և զտխրա-
կանութիւն երեսաց, զկամս խորհրդոց և զյօժարութիւն
խորութեան սրտից. Ար փրկութիւնդ ես անձանց, և տեսող

ոչ գործեցելոց, և ստեղծիչ բոլորից, և բժիշկ վիրաց անեբեւութից, պաշտպան յուսացելոց, և բարեխնամող տեր ամենեցուն։ Եւ քեզ փառք յամենայնի, յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ ԻԱ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿԻՍԻՆ ՀԵՆՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀԱՍՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՄՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Եւ քանզի ես ինձէն անձամբ խմով ինքնագրաւ 'ի մահ՝ ոչ կացի երբէք 'ի յոտս մարդոյ, և ոչ սիրտ բանականի ստացայ, ըստ գրոյն, և քանզի ոչ փոփոխեցայ 'ի նախակարգելոցդ, և ոչ ընդ բարւոք ուղին ընթացայ, ընդէր ոչ զխոտորնական հետոցն խաւարայնոց զդէմս ցուցից 'ի սահման կարգի այսր ընթերցուածոյ։ Ա. որս ածեալ յարմարեալ առ սոյն զկերպարան տեսակի բանիդ երեսաց, ըստ վերագոյնդ նշանակելոյ անփոխադրելի պահելով, խոստովանեցայց վերատին դարձեալ ասասնօր զմեղեալ չարութեանցն զրիծս, զոր յաջորդաւդ է խմանալի։

Բ. Օտար ժանտադործս արժանապատիժս՝ աճեցուն աբարի գնացիւք անասստութեան զդուռնդն Բելիարայ։ Կաքաւս կայթից և ցոյցս վաղից խաղալկացն դիւաց դարշելեաց ճարտար խաբողաց ծուլութեամբս խմով շնորհեցի։ Գանս դաղտնիս և խոցուածս անկայուս 'ի կործանեցելոցն դահճաց ընկալայ։ Ոչ հերքեցի զվանեաղան խաչիւն Քրիստոսի, քան թէ անդրէն առաւել կրկին իսկ զօրացուցի։ Վասն իմոյ հիւրոյս անօրէնութեան անունդ Յիսուսի հայհոյի 'ի մէջ այսականաց, որպէս վասն Իսրայէլի 'ի մէջ հեթանոսաց։ Հարուածս հարուածոց զնասակարս ապականութեանց ժանդոյ և թրթռոյ և այլոց կերչաց վատնողաց զծաղիկ հոգւոյս, ըստ սրբոյն Յովելեայ հրաշական ողբոյն, որ 'ի ցոյցս երկրի վասն Իսրայէլի՝ յառակս հինից և չարաց հոգւոց, յիս ինքն տնկեցի. ստեղծանել զնոսա պատ-

բաստեցայ, քան թէ սատակել. Բիւրս կուտեալ հաւաքեցի անձին խնամ մարտիկս մահաղէնս. կշտամբիչս ինձ դոյացուցի անիրաւս և անպատկառելիս. ներհակս ինձ զրաւացուցի ապառումս և անկուելիս. դառնս ինձ առի մասունս ընդ քաղցրաւենեացն ճաշակաց, առ ատացողն միշտ նենդաւորս. և առ բանսարկուն յաւէտ հաւատարիմս. Աւաղ ազէտիս, վիշտ վտանգիս, խաւար ամենեցս, մութ պատկառանացս. զիարդ և առ բանիս յանդիմանութիւն համարձակեցայց. մեծ է ձայնս գուժի, և անբերելի բազմաքս աղաղակի. Քանզի թէ զհոգիս էր զիմ տեսանել, տգեղս և նուազս և ամենեւին ներգեւեալս, ցաւովք հեծութեամ 'ի վերջինս վարեալ վարանումն, և մրճոտեալ աղտեղեալ գունով զաղրութեան իբր զպաշտօնատար մահենի. վասն զի նոյն է սպասս տանել ձուլեալ պատկերի, և մեղաց ախտի. Արդ ես գնացի ընդ այս ճանապարհս կորստեան հետոց խաւարի. եռու զբաժինն քս ցանկալի յանապատ անկոխ, ըստ մարգարէին որ առ քահանայսն Իսրայէլի ամբաստանութեան.

Գ. Եւ զիարդ ասացից անձին խնամ մարդ՝ գրեալս ընդ անմարդիս, և իբր անուանեցայց բանական՝ անբանիցն յիմարութեան կցորդեալ, և ո՞րպէս կոչեցայց տեսանողական՝ մթացուցեալ զլոյս որ յիս. և ընդէր համբաւեցայց զգայական՝ զիմաստիցս դրուն փակեալ. կամ որո՞վք ցուցայց տպաւորութիւն նկարագրութեան անեղծին շնորհի՝ անձամբ ինձէն յոգի մահացեալ. նա և ոչ շարժողական և կամ շնչական ունիմ անուանել, թող թէ հոգեկան կամ մտաց ընդունական. անպիտանս 'ի թիւս անօթոց, անարգս 'ի քարինս որմոց, արհամարհեալս 'ի կարգս կոչեցելոց, վատթարս 'ի յազգս հրաւիրելոց, արհաւրօք մահու պակուցեալս, անխրախուսելի 'ի բոլորեցունց՝ ցաւովք և տանջանօքն Երուսաղէմի ըստ Երեմիայի բանին խրատեցեալ, պակասեալ աւուրցս 'ի հեծութենէ, և ընթացք ամացս 'ի հառաչմանէ, ըստ նուազարանաց երգողին. Իբր ասուի 'ի ցեցոյ և փայտ 'ի յորդանէ, ըստ իմաստնոյն բանի, 'ի խիթմանէ սրտիս հալեցայ. իբր զստայն սարդից մնչեցայ, ըստ

սաղմոսողին, և խոտան գոտայ. իբր զամպ առաւօտեայ և զցող վաղորդայնի, ըստ մարդարէութեանն Ձայնի, ապառեցայ. Այլ ոչ 'ի մարդ ոք ունիմ զյոյս, եթէ անիծեալ 'ի տեսանողէն անցուսադրելի վճռատիմ, այլ 'ի քեզ՝ տեր իմ ոգեսէր, որ ընկղմեալ 'ի քոյդ դթութեանց բարեայ անբաւից, և 'ի բեւեռելոյն ժամու 'ի խաչին մաղթեցեր մեծդ ողորմութեան առ հայր քո բարձրեալ՝ քո չարչարողացն. Արդ շնորհեա ինձ յոյս քաւութեան, կեանք և ապաւէն, և 'ի տուր շնչոյս թշուառի՝ առեալ զոգիդ քո բարի. Եւ քեզ ընդ հօր հոգւովդ սրբով զօրութիւն, յաղթութիւն, մեծութիւն և փառք յաւիտեանս. ամէն.

ԲԱՆ ԻԲ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵՆՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԹՕՄԲ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Դարձեալ, այլաբանեցեալ 'ի նոյն շարունակ բարդեալ զկշտամբանացս եղանակ դարձեալ անձինս, ածեալ մատուցեալ կրկին կացուցեալ նովին պատկերաւ 'ի նոյն պայմանի. թերեւս դրեսցէ ինձ ամենազէտն զայս յանդիմանութիւն դատակնիք կսկծեցուցանողականս բանի ճշմարիտ խոստովանութիւն համայնից գործոց դատմութեց չարեաց.

Բ. Այլ ոմն ձիս խօսնական կարծրերեսն սանձակոտոր արձակերասան, յովանակս անհամբոյր վայրենական և անկրթական, երինջս աւղական անուղղական և անվարժական. Մարդս մրջեղնական տարագրական և կորստական, մանուկս մեղանչական անխրատական և վարատական, անտեսս մահապարտական տարտամական և անգործական, բանականս անասնական դաղտնական և անմաքրական. Զիթենիս ամայական անպտղական և կործանական, մարմինս հոգւոյս իմ թախծողական դատողական և տանջողական, խոցեալս անբժշկական անխնամական և անկանգնական.

Ոսկի չարս կայսերական՝ արդվառնական և անգտական, ծառայս սխալական փախստական և թշուառական։

Գ. Ահա ես ինքն ինձէն կամաւորապէս անձնամատն և մարմնակործան, հոգեկորոյս և միշտ մտախաբ, կամակոր իսկ և սրտաբեկ, ուշամռայ և հանճարաղրաւ, զգայաղիրկ և իմաստասպառ, յայրատատես և եղեռնալուր։ Ես աստուստ և անդուստ բնաւիւք բորբոքմամբք մահաբեր երկամբք վշասեալ, ոչ միով իւիւք տեսութեամբ 'ի գործ ընտրութեան քեզ պիտանացուս, տերդ բոլորից։ ողբամ զորովային, որ երկնեացն զիս։ աչխարեմ զտխնն, որ դիեցուցին, ընդէր ոչ մաղձ մակարդեալ ընդ կամքինն ձգեցի, և զիարդ ոչ գառնութիւն ինձ ընդ քաղցրութեան ջամբեալ մատուցաս։ Զի եթէ ես ինձէն անձին խնամ դժնեայ դատախազ հանբարձայ այսքանեօք բանիւք, և ունիմ տակաւին զսուբ բարկութեան անխոնարհելի, ո՞վ ոք 'ի յերկրածնաց ասել զիս ողբեսցէ։ զամենայն խայտառակեցից, զբնաւ էութիւնս դատեալ տուժեցից, զհամբէն զվնասակարացն զդունդ դանեցից, զխոցողացն զինուորութեանց դատախազեցից, զդայականացն գլխաւորութիւնս կշտամբեցից։ Մեղայ ամենայնիւ-յամենայնի, ողորմեա գթած։ ոչ նոր ինչ դտեր յիս զյանցանացս պարտեաց մատակուղ, այլ նոյն եմ յաւէտ նովին պատահմամբ պարտաւորութեան, անկցելի ձորձով սխալեալ առաջի քոյ՝ անփոփոխելի, և դու միայն իսկապէս գթած օրհնեալ մարդասէր, ընդ աջմէ իմոյս փրկութեան կանխեալ ներութեամբ անայլայլելի։

Դ. Արդ մատո, խնամակալ, հզօր, երկնաւոր, բարի, ամենից հաստիչ յոչէից, զբանիդ զօրութեան իմաստից կայծակն 'ի գործի ազդման լեզուիս շարժութեան, առիթ մաքրութեան յամենուստ զդայականաց գոյաւորութեանց յիս մատնաւորելոյ՝ քո ձեռակերտից, սոքօք առ 'ի քէն եղելովք և բժշկելովք կրկին հանդերձանօք, անպակաս ձայնիւ, անհատ բարբառով, քեզ վերընծայել գոհաբանութիւն 'ի փառս մեծութեան հօրդ քոյ աստուծոյ մերոյ, յաւիտեանս։ ամէն։

ԲԱՆ Ի Գ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿԻՆ ՀԵՏՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՄՐՏԻՑ ԽՕՍԲ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՑ

Ա. Տէր աստուած ամենայնի, զօրաւոր յամենայնի, անպարագիր և անվայրափակ տեղի ամենեցուն. բոլոր խոկութեամբ հուպ յամենեսին, անուրեք վայրից, և չիք սահման առանց քոյ. Ոչ երեւեալ երբէք, և ոչ տեսանկանութիւն առանց քո ծագման լուսաւոր. Փառք ահաւորութեան, անուն անհասութեան, կոչումն մեծութեան, ձայն ամբաւութեան, խկութիւն անքննութեան, անմատչելի հեռաւոր, և անընդմիջելի մերձաւոր, տեսող հեծութեան, նկատիչ թշուառութեան, մտատակայ թախծութեան, ամենարուժ հնար անճարութեան, հայր գթութեց, ծագող ողորմութեան, աստուած մխիթարութեան.

Բ. Հայեաց տէր ողորմութեամբ 'ի պատկեր վշտաց դառնութեան բազմավտանգ կրիցս կարեաց, զոր հանդէպ քո տարածանեմ. կցորդակից լեր բժշկապէս, և մի 'ի խոյզ ընարութեան կոչեր դատաւորաբար. Արդարեւ մեծ է վտանգ տարակուսանաց ցաւոց այսր վարանման, յորժամ իցէ մարմինն մեղօք գրաւեալ, և անձն 'ի գործոց չարեաց ոչ մեկուսացեալ, գործնականացն գործի սովորութեամբն կարեաց կապեալ, զանգուածն հանդերձանաց մահացու կրիւք շաղախեալ, զգայութիւն սրտին իմաստից խեթիւ խոցոտեալ. ակնկալութիւն բարեացն բնաւին բարձեալ, և 'ի բանականութեանն ընդ անասունս դասակարգեալ, և զգիր գարշութիւն ընդ գոյութեանն շարամանեալ, և տեսականացն ողջ ելով խմանալիքն վիրաւորեալ, և 'ի սատկութենէ յանցանացն յիշատակի յաւէտ յուսահատեալ, և տագնապաւ նախագործելոցն միշտ տարակուսեալ, և յստակութիւն աղերսին 'ի սպառ պղտորեալ, և խղճիւ մտացն յուզմանց կրկին ճենճերեալ, և

ձեռն 'ի մաճի գործոյն գյուտնոցն հետազօտեալ, և կերպ 'ի յառաջ դիմեալ՝ ոտք 'ի վերջ կոյս յետահարեալ, և գիտութեամբ էին՝ 'ի չէիցն միշտ խաբեցեալ, և 'ի մտացն մարտ՝ 'ի փոքունցն յաղթահարեալ, և 'ի թառանչ արտին հաղագին դուռն հրդեհեալ, և խնամ զօրութիւն քմացն ամենայն ուրեք տոչորեալ, և անարեւ միգով յամենայն մասանց պարփակեալ, և լայնութիւն ակնկալութեանն ամենեւին 'ի սպառ անիծեալ, և անբերելեացն տոյժ 'ի զգալիսն տպաւորեալ, և եղկութիւն կորստեանն 'ի յուշ անդ եկեալ, և դատակնիք հատուցմանն 'ի գիւանի մտացն գրեցեալ, և բարերարին ակն 'ի ցասումն իմն երեւեցեալ, և լոյսն բնութեամբ՝ զանկուածոյ հողոյս զայրացեալ, և ահաւորութիւն էին ընդ փոքրկութիւն բնութեանս ընդհարեալ, և միշտ որոտմամբ բանից բանաւոր մեխրոյս բարկացեալ, և իրաւանցն վիմաք զարժանիս մահու կոչիրճեալ, և որ իմն է տաղանդ՝ յանառակս ատէն կորուսեալ, և պատուական իրին ստացուած իբրեւ անարգ յերկրի թաղեալ, և տաժանմանցն արգասիք ծուլութեանն մթով ծածկեալ, և իբրեւ ղ'ի բաց բարձեալ նշմարան ճրագ 'ի չերեւեալ, և պատասխանարան լեզուիս՝ յիրաւանցն օտար՝ կարկեցեալ, և անհամբոյր չրթանցս դրութիւն օրինաւոր դատմամբ պապանձեալ, և յուզմունք մտացս՝ 'ի զանազան մասունս ցնդեալ, և զկեալն 'ի վերայ օգտին ոչ ինչ գիտացեալ, և 'ի կշռութիւն բարւոյն ընտրութեան յիմար երեւեալ, և ընթացք ելիցն նշանջմամբ չարին խափանեալ, և վառարան իւղոյն ահիւնո

թեան, 'ի կարծեաց չարեացս փախնում. եթէ ձեռն համ-
բարձեալ, կորանամ. եթէ վոքր ինչ խրտուիլ, սարսեմ.
եթէ սակաւ մի թնդիւն, ընդոստիմ. եթէ 'ի խրախճանս
ընկելեաց հրաւիրիմ, դողամ. եթէ մեծիդ յանդիման
լինիմ, սարսափեմ. եթէ 'ի հարցումն բանի կոչիմ, կար-
կիմ. եթէ իրաւամբ քննիմ, համբանամ. Արդ այսքան
ամենաթշուառ և ողորմագին տարակուսանացս 'ի վերայ
միմեանց բարդելոց, որք զստորեւ դդայականաց սրտիս
դոյութեան 'ի ներքուստ անտուստ անբժշկական ցաւօք՝
անելեւակի նեռիւք խոցոտեալ, անարտաբերելի մշտակիր
յարաճնաց յանապազամուխ բեւեռեալ աստուստ ընդ-
հոգւոյս, լցեալ շարաւով կրկին հարուածով, վտանգ սա-
տակման մահու գուշակեն. Թարախ մթերից պատեալ
զերկաթով գաղտնեացս ծածուկք ազդեն ինձ տագնապս՝
վէրս պահեալս անխնամարկելիս ընդ ելս ինչոյս տուբեւ-
առութեան. յորոց նեղութեանց չարաչար ճնշեալ աղա-
ղակ ձայնիս, խառնեալ արտասուօք՝ կողկողագին թախ-
ծանօք հոգւոյ, բարեգործիդ հնարաւորութեան յերկ-
բաստեղծիցս նահատակաց ընդ իմ մաղթողաց, վերջին
հեծութեամբս և ես ընդ նոսին արտասուօք ողբոց ամ-
նեքուսիք նուիրզօք՝ զաղերսանս ըղձիցս 'ի ստորնայնոցս
աստի յերկինս առաքեմ. Շնորհեա տէր անդորրութիւն
կենաց հանգստեան ողորմելի վասաակեցելոյս 'ի յընդու-
նայն երկրագործութիւնս, համայնդ յամենայնում, ամ-
նայնիս ստացեալ քեզ փառս.

ԲԱՆ ԻԳ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՑԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԵՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՈԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՑՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԹՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԹՕՄԲ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Եւ արդ որո՞ց խնդրոց արժանաւոր վարկանելով զիս
մատչիմ աղերսել, արքայութեա՞ն յորմէ վրիպեցայ, եթէ
փառացդ վայելչութեան յորմէ զրկեցայ, թէ կենացդ ան-

մահականաց յորմէ հերքեցայ, թէ ընդ հրեշտակսն պա-
բակցութեան յորմէ տրտնեցայ, թէ ընդ արդարսն մասնակ-
ցութեան յորոց ճեղքեցայ, թէ ո՞ւռ որթոյն կենդանւոյ
յորմէ քանցեցայ, թէ ո՞ստ անկոյն բերկրութեան յորմէ
գօսացայ, թէ ծագիկ փառացն շնորհի յորմէ թափեցայ,
թէ պանձանաւոն ժառանգաւոր յորմէ կորացայ, թէ հայ-
բենի՞ ծոցոյն հարազատ յորմէ ընկեցայ, եթէ զդեստո՞ւն
լուսոյ պարծիմ՝ յորմէ մերկացայ, եթէ 'ի ստացո՞ղ գարձին
յուսացայց յորմէ խորթացայ, եթէ 'ի լուսոյն իղձս դիմե-
ցիս յորմէ մեկնեցայ, եթէ Յիսուսի՞ յոսկերսն յոգիմ՝ յորմէ
մերժեցայ, եթէ 'ի թեւս նորա մերձիմ՝ յորմէ օտարացայ,
եթէ յապաւէ՞նն ապաստանեցայց յորմէ խեթացայ, եթէ 'ի
փրկութեա՞նն նորոգութիւն յորմէ մահացայ, եթէ 'ի բը-
դաստութեա՞նն զուարթութիւն յորմէ ես լքայ, եթէ 'ի
կանո՞նն կենացն ուխտի յորմէ փոխեցայ, եթէ 'ի սահմա՞նն
հաստատդրական յորմէ սահեցայ, եթէ յանչարժ վիմին պըն-
դութիւն յորմէ սասանեցայ, եթէ 'ի չարս գումարտակին
յորմէ հոսեցայ, եթէ 'ի քաղա՞քն անդրանկաց շինիմ՝ յորմէ
դերեցայ, եթէ հանապազորդեան հացի՞ն աղօթեմ՝ զոր ոչ
վաստակեցայ, եթէ փոխադրութիւն երկանցն խնդրեմ՝ յոր
ոչ քրտնեցայ, թէ պարգեւօ՞քն պսակեցայց յոր չհանդի-
սացայ, թէ արձա՞ն ինձ կենաց գրեցից յորմէ ջնջեցայ,
թէ զերախտեա՞ցդ ձիր յիշեցից զոր միշտ մոռացայ.

Բ. Ա՜հա հատաւ և կամ խղեցաւ լար կենաց յուսոյն, տի-
րեցայ 'ի բորոտութեանցն դարշութենէ համայն ախտա-
ցեալ, ամենայնիւ սպառեալ զմարմնոյ ապականութիւնն
շրջապատեալ՝ մեռելոյ աստուծոյ. Դոյզն պաղար փայլունակ
տգեղ լանցեալ, մնացուած ինչ պահեալ նախնունակ երկ-
դիմի կերպին, որ զկրկին անմաքրութիւնն նշանակէ, պարտ-
ծանացն նշոյլ ամենեւին ինձ չիջաւ, փրկութիւնն մատնե-
ցաւ, բարին ստուերացաւ, ելք կենացն բնաւին փակե-
ցաւ, մխիթարութիւնն բարձաւ, դատաստանին ատեան
մերձեցաւ, թոյնք մահուն ինձ արծարծեցաւ, սպանեալն
կրկին ինձ կենդանացաւ, լաստին դադարք վիսնք խցաւ,
շաւիղն յուսոյն կուրացաւ, շնորհին ծածկոյտ յինէն մերկա-

ցաւ, փառացն վայելչութիւն ստուերացաւ, հանճարն ա-
ռաջնորդական խափանեցաւ, կշտամբանացն փուշ բազմա-
ցաւ, անօրէնութեանն ուղէշ ծաղկեցաւ, բոց դեհենին ինձ
բորբոքեցաւ, ծառայութեանն լուծ սաստկացաւ, տարկու-
թեանն կապ զօրացաւ, ունողն յարկին կառուցման ահա
անկաւ, բարձրութեանն փառահարան կործանեցաւ, ըն-
տանութեանն միաւորութիւն անջրպետեցաւ, սրբութեանն
սիրող հոգին աստուծոյ տրտմեցաւ.

Դ. Եւ քանզի զվերջինն համբուրեցի դառնութիւն,
տանջանս՝ խէթս՝ տխրութիւնս, վիշտս հոգեկանս, ցաւս
անխնամարկելիս, տարակոյս անյուսադրելիս, ամօթանս
անպարուրելիս, խայտառականս անվերարկելիս, պատկա-
ռանս անհամարձակելիս, փախուստս անդառնալիս, հա-
լածանս անմարդասիրելիս, երկայն ուղեւորութեան ապա-
ձեռն անթոշակութիւնս, իսկ դու փրկութիւն զօրութիւն
և օգնութիւն, ողորմութիւն լուսաւորութիւն քաւութիւն
և անմահութիւն տէր Յիսուս Քրիստոս, որդի աստուծոյ
կենդանւոյ, արարիչ երկնի և երկրի, որ ընձեռես ջուր
պաստելոցն 'ի ծարաւուստ վայրս անապատի, օրհնեալ,
բարեգութ, հզօր, մարդասէր, երկայնամիտ, խնամակալ,
հնարաւոր, այցելու, պաշտպան անանձնեալ, պահապան
յաղթող, կեանք անկորուստ, միջնորդ երկնային, լիու-
թիւն աննուազ, երանութիւն տոնելի, ձեռն ձգեալ սիրոյ
ողորմութեան քոյ աջոյ՝ ընկալ և մատո քաւեալ և սրբեալ
զիս զամենապարտս՝ բանդ կենդանի՝ առ հաւասարապա-
տիւ քո հոգի, զի քեւ վերատին հաշտեալ յիս դարձցի.
Եւ 'ի ձեռն քո իւրովն կամաք մաքուր նուիրեալ, զօրեղն
ինքնութեամբ զիս հօր ընծայեալ, անդէն առ նմին նովիմբ
միշտ 'ի քեզ շնչոյս ողջունիս կապեալ ընդ հնարհիդ՝ 'ի քեզ
միանալ անբաժանելի. Վասն որոյ քեզ ընդ հօր քում
հոգւովդ սրբով երրեակ անձնաւորութեանդ 'ի միութիւն բը-
նութեան և 'ի մի աստուածութեան փառք, և 'ի ստեղծա-
կանաց էից գոհաբանութիւն յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն.

ԲԱՆ ԻԵ·

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿԻՍԻՆ ՀԵՏՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՅ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՅ ՄՐՏԻՑ ԽՕՄՐ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Բայց քանզի 'ի մրայս քանեակս գերուեցամենաթշուառ վտանգաւորիս մի զմիով եվ և եկս առնելոյ, զոր զկերպարանս անցիցն 'ի մասնէ վերաճառեալքդ նախադ բերցին, ուստի և փոխեալ զեղանակ բանիս՝ այլ ոչ զեղկութիւն ազէտիս։

Բ. Այն զի ծով է ինձ ծփանաց կենցաղոյս բերմունք յոյժ նմանագոյն։ յորում կոհակօք բազմօք անթիւ գիմեցմանց տատանեալ հոգիս 'ի յայսմ աշխարհի մարմնոյս շինուածով իբր 'ի նաւակի։ Զոր Եսայիաս մարգարէ զյանկարծագէպ կատարածն որ 'ի պարսկականն հինից՝ Երուսաղէմի և Սամարիայ կործանմանն, նմանութեամբ այսր օրինակի կերպաւորեցոյց։ որ և առ իմն հոգեւորական խորտակումն զուգաձայնել՝ ոչ է սխալական։ Քանզի մինչդեռ չուէի ես յանհոգութեան անտարակոյսն վստահութեամբ, դոյզն կասկած արկածից 'ի միտ բերելով առ խորոց փոքր միջոցին, որ 'ի մէջ հանգստեանն և աշխատութեանն, իբր այն թէ հասեալ իցէ ձմեռն յամարայնի, բքաբեր հողմով ժամանեալ երեքալեանն դիմակցութեամբ ամբոխեաց ըզ հանգարտութիւնն։ Ուստի նաւն 'ի բախմանէ վայրենի ալեացն խորտակեցաւ։ Թեւոցն ձեռնարկութիւն քայքայեցաւ, կայմն ամբարձման՝ 'ի կայից իւրոց խլեցաւ, առագաստին թռչարան յանկարկատելի ծուէնս պատառեցաւ, շինուածոյն շուք անզարդեցաւ, առասանք ձգողականացն խզեցաւ, տեսարան գլխոյն դիտակի խոնարհեցաւ, ապաւանդակին պարան կտրեցաւ, ապաւինութիւն խարսխին լուծաւ, լուծք ստուարք ամրոցին կցորդութեան բաժանեցան, սամիք ուղղչացն հետոց դալարեցան, լատ հիմանն հաստատանի ընկղմեցաւ, ղեկացն կառուցմունք անդրէն սուզան, չուոցն յարմարութիւնք պակասեցան,

ողնափայտին պատսպարան իսկոյն բեկաւ, կապարանք զբս-
տին հատուածոց յօշատեցաւ, գոգք ամիսփման ծոցոյն
կազմածոց անարգեցան, խելք շրթանցն եղերաց խախ-
տեալ ոստեաւ, պարպաջունք բազմականացն անկեալ բար-
ձաւ, վանդակապատին վայելչութիւն յատակեցաւ, գա-
հաւորակին հանդստարանն շփոթեցաւ, մածմունք տախ-
տակաշարք 'ի միաբանութեանց միմեանց անջատեցան, հե-
զոյսք պնդման բեւեռացն քարշեցան. Արդասիք իրին
յիշատակարան ողբոց ինձ նմանեցաւ. Նաւուղիղն հանդէպ
նաւին դեղերեալ ողբաց, ձեռն 'ի ծնօտի եդեալ՝ արտաս-
ուաց գետս իջուցանէ. Նշմարք սակաւ մնացուածոցն՝
'ի ծայրից ծփմանց ազդելոյ ծովուն, իբր խողխողեալ բա-
նաւոր, ողորմագին թախծանօք հեծէ. Վասն զի թէ ըղ
բարի նաւապետն երկնաւորօքն զօրօք յաշխարհիս ծովու
առ 'ի զխորտակեալս իմ տապան իմնեալի գոյութեանս
առցէ աշխարել բանիս յարմարութիւն, ոչ ինչ վրիպեսցէ
'ի ստուգութենէ. Քանզի արդարեւ ելաց բարեգութն
տէր յաւակ մարդկութեանս զթաղեալ ազդակիցն, ելաց
առ նմին և զԵրուսաղէմ մղեալ և զՅուդաս մղեգնեալ,
յորոց երկուցն կորեաւ վստահութիւն յօրինակ նմանու-
թեան աղարտեալ նաւի. իսկ միւսն հասեալ յատակս ան-
դընդոց՝ առասան յուսոյն ձեռամբ ունողին յանքոյթն ար-
տաբերեաց խաղաղութիւն.

Գ. Արդ իցէ՞ թէ յաւելից հայել զբաղմախորտակելի տա-
պանակ մարմնոյս իմոյ նորոգեալ. Իցէ՞ արդեօք տեսանել
զփշրեալս նաւ ողբալի հոգւոյս ողջացեալ. Իցէ՞ արդեօք
տեսանել զրաժանեցեալս միջոցաւ մեծաւ՝ վերստին կցեալ.
Իցէ՞ արդեօք տեսանել դյոքնաթախիծ սիրտս վշտացելոյս
բերկրեցեալ. Արդ իցէ՞ ակն ունել նայել դյաւէտ խա-
թարեալ կերպարան բնութեանս կրկին հանդերձեալ. Իցէ՞
արդեօք թէ տեսից զքակտեալ տաղաւար թշուառացե-
լումս միւսանգամ կանգնեցեալ. Իցէ՞ արդեօք յուսալի
նայել զտարամերժեալ դերիս ազատեալ. Ապաքէն գուցէ՞
ակն ունել զանկեալս 'ի շնորհէդ լուսոյ դարձեալ կազդու-
րեալ. Արդեօք տեսից զվայելչութիւն ընտանիդ քո պայ-

ծառութեան յաղորմութիւն ինձ երեւեցեալ. Եթէ տեսից երբէք զամենատիւր կերպարան հոգւոյս իմոյ ժպտեցեալ. Արդեօք լուայց ընդ ձայնի գութիս աւետեաց համբաւ ինձ առաքեցեալ. Արդեօք տեսից զբիւրակործան վլա՝ սեցեալս անօթ կազմեցեալ. Իցէ՞ թէ տեսցեն պատուհանք աչացս իմոյոց զմուրհակ պարտուցս իմոց պատառեալ. Եթէ յայտնեսցի՞ օրն իմ անձկութեան շնորհին քաւութիւն բաւական ինձ ծագեալ. Արդեօք մտից 'ի խրախճանութիւն խորանին լուսոյ քեռ առաջնորդեալ. Իցէ՞ թէ կենդանի լինիցին ոսկերքս, ըստ Եզեկիէլի, ցամաքեալքս 'ի կենդանութեաց երկաւորութիւն աղդողական շնչոյս զօրացեալ. Իցէ՞ թէ յաւելից հայել 'ի տաճար սուրբ քո, աղաղակաւն մարդարէին 'ի պորոյ կիսին, հերքեալս 'ի լուսոյ՝ որ կամ առաջի քո ամաչեցեալ. Եթէ լինիցի՞ խաւարամանուդս մթացելոյ ծագման առաւօտ. Եթէ հասցէ՞ տեսանել ըզ տագնապեալս մշտասառոյց յեղանակս դարնանն մօտ. Եթէ տեսից զցօղ անձրեւոյն կանաչացուցանողն հոգւոյս ինձ արօտ. Եթէ իցէ՞ արդեօք նկատել զդաղանարեկ հերքելի ոչխարս վերստին կամաց գթութեան քո հօտ.

Դ. Եւ քանզի ըստ բանին Յովայ շուրջ պատեալ են չարեացն հնարք ընդ որ ոչ կարացից անցանել. իսկ եթէ լոյս ողորմութեան բարերար կամաց քոց ցուցցի, գթութեան քո դուռն բացցի, ճառագայթ փառաց քոց ծաւալեսցի, խնամք ձեռին քոյ յայտնեսցի, արեգականդ կենաց օր տարածեսցի, առաւօտիդ ըղձալի տեսիլ մերկասցի, ապատութիւն քաղցրութեան քոյ աղբերասցի, վտակ ապարչիդ կողից հոսեսցի, ծորումն անապակ սիրոյ քո հեղցի, ծագումն աւետեաց շնորհի քո երեւեսցի, պարդեւիդ քո ծառ ծաղկեսցի, մատուռք օրհնեալ մարմնոյդ բաշխեսցի, համառօտեալն ակնկալութիւն հանդիպեսցի, հատուածեալ ձայն ողջունի քոյ տէր լուիցի, հեռացեալդ խաղաղութիւն մերձեսցի. յայսոսիկ յաւէտ սովին սահմանաւ երանականաւ հաւատ ընկալեալ յուսոյ հաստատեսցի, ապաւինեալ 'ի հոգիդ քո սուրբ, որ ընդ հօր քում՝ պաշտի ձայնիւ քաղցրութեան ընդ քեզ փառաւորեալ 'ի լոյս անմատոյց, որով

կեանք և երանութիւն քաւութեամբ հանդերձ ընծայեալ ինձ մեղապարտիս. յաւանդ անկորուստ ընդ իս պահելով առհաւատչեայ ճշմարիտ յիշատակի, 'ի ձիր անեղծութեան անուամբդ անճառելեաւ ահաւորութեան հզօրի սրբոյ միայնոյ և անքննելի տերութեան երրեակ անձնաւորութեանդ՝ որ եաղ յիսկութեան յէութեան և յարակայութիւն բարձրութեան քաղցրութեամբ ողորմութեամբ և մարդասիրութիւ պսակեալ հանդերձեալ և թագաւորեալ. Այս առ ամենեսին ամենայնիւ յամենայնի կարող ես, դիտած. և քեզ վայել է փառք յայսմ յաւիտենի և 'ի հանդերձեալ միջնը. Ջենաւորութիւն յայտնուն առուրն մեծի, յաւիտեանս. ամէն.

ԲԱՆ ԻԶ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵՆՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՅ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՅ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍԲ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Եւ արդ ստուգապէս և իրաւաբար, ընդ որս որք ըստ ձայնիւ կողկողանացն և զբանիցն յարմարութիւն հանդերձեն, 'ի նոյն գիր բերեալ զաւարտմունս տանցն, որովք առաւել սաստիկ մերմնքեալ ճմլեցուցանեն զաղէտս կարեացն սրտին ըղձից առ արտասուացն բղխմունս. ուստի և բազմեալ իմ 'ի գլուխս պարու ակմբից գասու այնր ելբախանաց՝ որք զլալեացն յեղանակեն բանաստեղծութիւն, և ես ընդ նոսին նոցին հեծութեամբ աւաղական ձայնարկութեամբ զանձինս տարածանեմ զվշտակրութիւն, որ ոչ բնաւին մեռեալ աշխարհի, և ոչ իսկապէս կենդանի աստուծոյ, ոչ ՀերմՍոսկ և ոչ ցուրտ յատուկ, ըստ առակի աւետարանչին գրեալ 'ի յայտնութեանն. երիցս ասելի երրեակ տերութեանն և ամենատես արարչութեանն. Եւ այս են պատկանեալ թախծականացն կերպագրութիւնք, կրկին ողորմելի այսու երեւեցեալ՝ որ 'ի մի գիծ սահմանեալ կացուցանեն զթշուառութեանցն զօրինակ, այսպիսի կցորդութեամբ շաղկապեալ.

Բ. Պարտուցն ժխտեալ տաղանդացն՝ ճեպով մեծաւ 'ի տուժի, ես ապիկար մատնեալ անարժան գործոյքս յիրաւի, վասնիչ արքունի դանձուց կրկնադատ և անիծ փելի, պատասխանատու մեծին ըմբռնեալ անհրաժարելի, բիւր քանքարոց խնդիր՝ ես չունիմ կշիռ մի ունկի։ Ան բարեխօս կապեալ 'ի պահեստ դառն արդելանի հեծումն և վաստակ ցաւոց ճաշակեալ յանչոյլ բանտի, անապատ ուէն տանջեալ անթոչակ կամ ողորմելի. այլ յեղանակ ինձ ողբականաց աստուստ կնքեցի, փոխատրեցի սովին բարբառով կոծ կսկծելի, կարդագրեցի շրջաբերութեամբ 'ի նոյն պայմանի, անհատական թիւ խորհրդական երկեակ տասնեկի։ Աղքատութեն հնոց յամենուստ մատանց մրրկի, անպատապար թշուառ վոսնդեալ սրտիւ 'ի դրաւի, տարակուսեալ հոգւով ապաշնորհ այր 'ի վրիպակի, անխնամելի հայցմամբ դատաստանն յինէն պահանջի։ Մեղայ և մահու զինուք զգայարան դաղանեացս խոցի, անփրկելի մատնեալ բռնութեան չարեացս գերի, սուր սուսերաւ սատրից գոյութիւն բնութեանս յօշատի։ Յիշատակաւ բերմին աստուծոյ 'ի դատաստանի, անծագելի մեռայլ չարաչարս աչացս երեւի, անձեռնկալ կապեալ եղկելիս 'ի տարակուսի, ահարկութիւն դիմաց պատկերի վերնոյն տեսանի։ Յոյժ անարեւ և անվերարկու 'ի տարտարոսի, անապաւէն մարմարմրքեալ 'ի հուր գեհենի, անյայտնելի կորուստ կործանեալ 'ի մեղայ վհի։ Ահա զոր ունիմ արժանի անպիտան ոչ երբէք յարգի, և ոչ ընդունի և կամ համբարի 'ի դանձ ժեբուն, հայցուած պղտոր և ձեռն անմաքուր աննուիրելի։ Այլ բեկեալ սրտիւ մատանց տատանմամբ յոյս առեալ դարձի, զդէմս 'ի յերկիր եղեալ պաղատիմ մօրդ Յիսուսի, բարեխօսեա մաղթեա քաւութիւն ինձ մեղաւորի՝ դու զօրաւոր փրկանակ կենաց իսկուհի երկնի, քեզ օրհնութիւնք ձայնից և բուրմունք խնկոց 'ի յերկրի, և անուշից իւղոց մատուցումն յամենայնի։

Գ. Արդ յասացեալ ողբոցս հիւսուած այլ մասն յաւելի, բարերարին շնորհաց արտասուաց պտուղ մատուցի. զկոբրստեան խորս չափելով զորքանն երբէք ոչ գտի, մաս-

նաւորք բանիւք 'ի հանդէս նորին ջանացի, զմտացս ա-
բագեալ զթեւս յերեւոյթ իրին ոչ հասի, զուշին պար-
տութիւն յանվթարելեացն բաժակ բարկութեան 'ի ձեռն
իմ առի, զտարտամութիւն տարակուսանացս իրր ճաշա-
կումն մահու արբի. և այժմ զյանցիցն յաճախութիւն ո-
ղորմելի ձայնիւ յերդ արկի. Ներեալոյթ կրակարան տա-
պոց բորբոքմամբ մեծաւ անզովանալի, անտեսական իմն
քրայս հալոցաց սաստիկ եռացմամբ անչիջանելի, սաքս
նետից պատկանեալ դեղովք 'ի շտեմարան խորութեան
սրտի, խիթք ցաւոց խոցոտման մահու 'ի գնացս երակաց
գոյութեան լերդի, կիրք երկանց անճարակ ճեպոյ 'ի
պատուած աղեացս անելանելի. անզօրելի դեղոց ջերմու-
թիւն 'ի յերիկամանց մատունս երկակի, անհնարաւոր դառ-
նութիւն մաղձի 'ի նախադուռն խմոյս կոկորդի. Աւաղս
ձայնից լքուցանողաց 'ի փողս հնչոյս խոշորս հնչի, բազմա-
հատուած էութիւն ընութեանս ներհակք միմեանց 'ի պա-
տերազմի, երկչոտութեամբ կարծեաց վարանեալ ամե-
նայնիւ կայ 'ի վտանգի. հարազատաց դատաճանութիւն ան-
հաշտելի 'ի կատարուածի, ոչ մեռեալ և ոչ կենդանի թաղ-
եալ 'ի մեզաց գարշութեան տղմի, կասկածաւոր պատժա-
պարտութեամբ վերակնարկելով քեզ բարերարի, յանա-
կընկալս կենաց վհէ արտաբերել 'ի լոյս ամենակալի.

Դ. Այն ինքն որ զոյս բան տպաւորեաց՝ ընդ երջան-
կայն պսակեսցի, ակնարկելով քո ողորմութեան անարա-
տիցն հաղորդեսցի, վասն զենման աստուծոյ բանիդ՝ բա-
րեգործեալ քեւ կենդանացի. օրհնութիւն գովեալ քո
շրթանց 'ի գլուխս բաշխողի սյոր մատենի, հաստատեցի
ըղձականութիւն սողմնեան բանիս առակի, նկարագրեա
հոգւով քո բարձրեալ 'ի նորոգումն անեղծանելի. զի դու
միայն ես երկայնամիտ ներող քեզ փառք յամի. ամէն.

ԲԱՆ ԻԷ·

ՎԵՐՍՏԻՆ ՑԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵՆՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՅ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍԲ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Եւ քանզի ընդ ողբաձայնիցն բանաստեղծութեանց վերընծայելոց զգրութիւն թուոցս յարմարեցի կական և հեծութիւն, հառաչանք կողկողագինք, դառնութեան լալումն և արտասուաց երգ, դարձեալ սկսայց զճառ պաշտանացս խոստովանօրէն զղջականաբար զդաղտնածածուկն յայտնաբարբառ. զի անդրադարձութեամբ սկզբմամբն և վերջաւորօքն բառիւք, զնոյն համանձութիւն 'ի մի թախանձ նմին մաղթանաց հոգեկեցոյցն խոնարհութեան աստանօր եղից·

Բ. Մեղայ մեծիդ բարերարութեան՝ անարգս մեղայ, մեղայ ծագմանդ ճառագայթից՝ խաւարս մեղայ, մեղայ շնորհացդ անբաւ երախտեաց՝ արդարեւ մեղայ, մեղայ սիրոյդ վերնում դթութեան՝ յայտնապէս մեղայ, մեղայ ստացողիդ յոչէութենէ՝ ստուգապէս մեղայ, մեղայ գերաշնակ զոգոյդ գրկանաց՝ անբաւս մեղայ, մեղայ անմուազ լուսոյդ վայելման՝ նենգոցս մեղայ, մեղայ ճաշակման անճառդ կենաց՝ բազումս մեղայ, մեղայ անհաս պարգևացդ ձրից՝ հանապազ մեղայ, մեղայ գովեալ մարմնոյդ աստուծոյ՝ մահու չափ մեղայ, մեղայ պաշտելի արեան արարչիդ՝ իսկապէս մեղայ· Ահա արդարեւ օրհնեալ է հատուած բանի յուսադրական սրտի այսր մեղայի, սոյն սա պատուելի աւանդ, անմոռաց պատուէր, հայրենեացն տուր, նախահարցն օրէն, համայնից թոշակ, անհերքելի բան, զօրաւոր պատասխանի, կենդանութեան կամուրջ, ախորժելի վերնոյն, սիրելի սրբոց, անխզելի կապ, հրաշալի բարբառ, անշրջելի պատճառ, բաղձալի աղերս, փափաքելի սեղան, սրտաբեկ հնչումն, անհնարից ճարակ, կարծրութեան վանիչ, աստուածապաշտից սահման, հեթանոսաց դիրք,

վաղնջուց կանոն, քրիստոնէից հարազատ, արարչութեանն յաղթող, անջրպետ հզօր, խորոց ահաւոր, արուեստ բարձրութեան, խորութիւն անչափ, հիացման տեսիլ, խորհուրդ կնքեալ. ընդ որ չիք ու�ք անցանել, եթէ ոչ անըմբռնելի մնայ արագման զսա ծանիցէ. Զայն բարեպատեհ հրաշաւորական, որ ոչ յիշատակեցաւ 'ի վերջին դատակնիք դասուն լքելոյ. զուցէ առնմին խղեալ հաստատ զվրիժակն իրաւանց մահուն հասելոյ, յորմէ ընտրութիւնն ապագործ եղեալ, զսահմանն յաւիտենական քակտեսցէ. Զարդ փառաց մեծութեան, որով նոյն ինքն աստուածութիւնն պսակեալ բարգաւաճի. Քանզի ո՞վ ոք դիմեալ կալաւ զեղջերաց սեղանոյ այսր սրբութեան, և ոչ առ ժամայն պրծեալ 'ի պատժոյ անարատ դտաւ. Իսկ եթէ Աքար զարմեան, և Սաւուղ կիսեան, և Յուդա սիմնեան, ասելով զսոյն ոչ արդարացան, և ես վկայեմ իրաւամբք խոստովանեալ զայս պայման բանի, զի ակամայիցն բռնադատելոյ ոչ է կատարեալ սէր, ուստի և ոչ բովանդակապէս փրկութիւն. Իսկ ես կամաւ համբուրեմ դարձեալ կրկնելով զերջանիկ բանիդ զմկրտութեան հարազատս.

Գ. Մեղայ երախտեացդ մուռացութեան՝ վերատին մեղայ, մեղայ մարմնոյ ձեռն յոգի հարեալ՝ յիմարս մեղայ, մեղայ առ կեանսդ դժողութեան՝ խակ և խակ մեղայ, մեղայ բանիդ ապախտ առնելոյ՝ չարաչար մեղայ, մեղայ 'ի յոր սատակման ինձէն ստիպեալ՝ վատթարս մեղայ, մեղայ պարտականս անկենդան մահուն՝ ձաղելիս մեղայ, մեղայ անպատկառս քո բարձրութեան՝ տաղտկալիս մեղայ. Վերջին ինձ կրկին աչխարհ հոգեւոր՝ զի 'ի կորուստ և 'ի կործանումն ինձ երեւեցաւ, զի անդարձս վարատեցայ, զի որդիս թշնամի դրեցայ, զի 'ի բարձանցն երկնից ընկեցայ, զի փուշս վարուց դիպի. Եւ ես առ սմին ողբ աղաղակի, զի անձամբ զանձն անարգեցի, զի բազմն կորուսչին գտայ. Այլ ինն կսկիծ դժնդակ սրտի, զի դիս ունին առ որ չեմ, զարտաքնայարդար բաժակս անմաքուր, զբռեալ որսն դարշունակ, զսին պարծանօք պաճուճեալս, զլոյսս 'ի մայր շրջեալ, զդերանակիր ակնս՝ թշուառացեալ, զՀոգս փա-

ռաց՝ շիջեալ, զամենայնիս յամենայնի ամենայն իրօք ինա-
սակարս, առ անօրինականն տէրունականս, առ յայտնու-
թիւնն սատուածայինս, առ երեւմունն արարչագիրս,
առ խոնարհութիւնն սարսափելիս, առ այն զոր տեսի ա-
չօք իակ խնամք, առ որ մեծ է պատասխանատուութիւնս
քան առ համբէն աւետարանին զարմանս, հիացմունս,
հոգս հաղորդականս, անդաճմունս անհնարաւորս, թուա-
կանութիւնս մնաց անբարդելիս, երկնիս անկատարս,
իջմունս անհասատաս, յուսահատութիւնս յարմարականս,
յանդիմանութիւնս պատշաճականս, ձաղանս պատեհա-
գոյնս, նզովս իրաւացիս, անէծս արժանահատոյցս։ Ա՛ՐԴ-
այսքիկ են մեղաւորիս իմ կշռամբութիւնք, և ինքնա-
հարուած տանջանաւորութիւն։

Դ. Եւ քանզի կարող ես զայս ամենայն զգարտս թողուլ,
և զիայթուածս մնհոս բժշկել, տէր ողորմութեանց, սատ-
ուած բոլորից, Քրիստոս թագաւոր բարձրեալ հօր որդի,
ստեղծիչ գթած բարերար, օրհնեալ առատ հարստատ, ա-
հաւոր հզօր ողորմած, տեսուչ ձեռնկալ հաստիչ, ապրե-
ցուցիչ դարմանիչ կեցուցիչ, երկայնամիտ անսխակալ ա-
պաւէն, բժիշկ գովեալ երկնաւոր, անճառ լոյս կեանք,
յարութիւն նորոգութիւն քաւութիւն. եթէ հայեսցես
մարդասիրութեամբ, ըստ որում քոյդ են սովորութիւնք,
նայեցեալ ՝ի քեզ կողկողիմ և ես. եթէ լուիցես, հառա-
չեմ. եթէ ունկն մատուցանիցես, պաղատիմ. եթէ անսայ-
ցես, աղերսեմ. եթէ ներեսցես, աղաչեմ. եթէ առ իս
դառնայցես, գոչեմ։ Ապա եթէ անտես առնիցես, կոր-
ծանիմ. իսկ եթէ առ ոտն հարկանիցես, լամ. եթէ զդե-
սպահն ոչ ընծայեսցես, մեռանիմ. ապա եթէ ահարկու
դէմս ցուցանիցես, սատակիմ. իսկ եթէ սատեսցես, գո-
զամ. եթէ խեթիւ տեսանես, սոսկամ. ապա եթէ սատ-
կանաս, սարսափեմ. եթէ հալածես, հեծեմ. իսկ եթէ
ընդվայր հարկանիցես, հերքիմ. եթէ զողոց վհատու-
թիւնս ոչ առցես, տագնապիմ. եթէ խստանաս, փախնում.
ապա եթէ սպառնաս, ընկճիմ։ Իսկ եթէ քննես, քարկո-
ծիմ. ապա եթէ ուժգնս ակնարկես, սուզանիմ. եթէ ոչ

անխայեսցես, մերժիմ. եթէ կոչեսցես, խիթամ. իսկ եթէ աչս յառեսցես, ամաչեմ. եթէ ձայն տացես, երկնչիմ. Զբարեացն պարգեւ մատնեալ, զերանութիւնն թողեալ, զշնորհն լքեալ, զուխտն ցրեալ, զաւանդն կենաց մոռացեալ, զհամարձակութեանն վատահութիւն կորուսեալ, զստեղծիչդ ելից բարկացուցեալ, զանճառութիւն շնորհին ընդոտնեալ, զպատուոյն պատկեր այլայլեալ. Իսկ եթէ առ այս խեղդ մահու հեծութեան ցաւոյ մարդասիրեալ՝ առ իս ժամանեցուցես, տէր Յիսուս Քրիստոս զաղդեալն գիր ընանիլ 'ի յիս, եթէ բժշկութիւն դադարեցուցանէ զմեզս մեծամեծս, որով ամենառատ քաղցրութեամբ պատուաստեալ 'ի քեզ, զբոյդ կերպարան լուսոյ նկարեալ յոգի՝ վերստին դտեալ պնդեցայց քաւեալ, և ստեղծեալ կրկին 'ի փրկութիւն անմահից կենացն անախտականաց, և քեզ ընդ հօր հոգւովդ սրբով փառք յաւիտեանս. ամէն.

ԲԱՆ ԻԸ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵՏՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Եւ արդ զո՞ր սոյնանեցից, և յաղագս ո՞յր նշանակեցից, և վասն որպիսեաց ճառեցից, և զո՞ր քան ծածկեալս մերկացուցից, և կամ վասն որո՞ց խոստովանեցայց. զնե՞ր կայիցս՝ զոր արդէն ունիմ, թէ զանցելոյն՝ զոր մթերեցի. զապագայիցն՝ յորոց կասկածեմ, թէ զբաղմասահ չարժութեանցն՝ յորոց զլորեցայ. զիո՞ր ինձ համարեալ՝ որ է աստուծոյ մեծ գրեցեալ, թէ զանկերպագրելին չյիշատակելի. զնուա՞զն՝ որ է առաւել, թէ զմեթեւագոյնն՝ որ են ծանունք. զհոգեկանացն կրից կորուսչաց, թէ զմարմնականաց ախտից սպանողաց. զառ դրունս հրեշտականացն, թէ զծայրակատոր փնասակարութեանց. զաներեւութիցն, թէ զտեսականացն. զառ ձեռն հպատորութիւն, թէ զառ

նոյն ինքն շունչ հեռաւորութիւն. զլայնակա՞ն դիւրին խաժմանս, թէ զերկարաւորն նեռանգութիւն. զխորութեա՞ն զանչափութիւն, թէ զամենածախն յայտնատեսիլ. զյոքնագլո՞ւին պոռնկութիւն, թէ զառողջութեանն անբժշկութիւն. զպարարո՞ւմն չարին մարմնոյս, թէ՞ զսովին բարւոյն հոգւոյս. զինամո՞ղն հանդիսանալ յոչ ախորժելիսն աստուծոյ, թէ զբռնադատութեանն տոգամբ ձգիլն ի նոյն մոլեգնութիւն. զառ ի մա՞ն մեղաց, թէ զընդունայնութեանն կարծեաց.

Բ. Արդարեւ որպէս կամաւ խելագար՞ զերծեալ ի ձորձոյ, զառակամացս տեսիլ յանդիմանեցի, զընդդէմն գործեալ խնամանոյն, որ թէ հանճարեղքն վերարկեսցեն զաթոռ իւրեանց, օտարացեալս ի կրօնից, հեռացեալս ի կարգաց, ի սրբութեան անսուրբ, ի կուսութեան անմաքուր, յարդարութեան ամբարիշտ, ի բարեպաշտութեան վնասապարտ, բերանովս մերձ առ ստացողն և հեռի երիկամամբք, շրթամբքս պատուամատոյց, ըստ մարդարէին, այլ ոչ եթէ սրտիւս. Եւ եթէ պարտ է դքսամնելիսն ասել աստանօր, չար քան զտանջանսն յանդգնութիւն, իբր զուր իմն պաշտօնատարս աստուծոյ, ի միտս անկայունս երկեակ ճանապարհաւ մահու վարանեալս՝ ջանամ և ոչ ինչ օգտիմ, սնդիմ և ոչ հասանեմ, փութամ և ոչ ժամանեմ, անձկամ և ոչ տեսանեմ, փափաքեմ և ոչ հանդիպիմ, կարօտիմ և ոչ պատահիմ, ունիմ զամենայն երկրի, և եմ պատգամաւոր աղօթանուէր ամենայն աշխարհի. Այլ թող զբաղումս զայսոսիկ, բարերար, և մի՛ ունիցիս. դիւրինք են քեզ զսոսին եղծանել, քան ինձ տաժանաւորս աջով նկարել. վասն այնորիկ գրեցի առանց խնայելոյ, զի դու առատապէս ջնջեսցես, օրհնեալ, որ վասն մեր մեղաւորացս երկայնամիտ անուանեցար, ըստ մարգարէանց բանի հեծութեան սրտի Եղրի երջանկի, յոյժ նեղեալ անձն և ձանձրացեալ ոգի բանին յիշատակաւ, որ զոյն պատմէ. յամենայն կրից մահացուցանողաց վտանգեալ, անկեալ ի վիհ գաբշութեան մեղաց անդնդականաց ապականութեանց. քանզի չհաւատամ, թէ լսես իսկ ինձ, ըստ Յո-

բայ ձայնին։ Այդ ես ինձէն ինքնադրով անձնադատ գերի՝ կամաւորապէս մատն եղեալ բնութեանս, արդելի փակեցի կնքեցի առ յինէն յամենայն մասանց զկենայն հնար, զի ՝ի փրկութիւն մեղօք կապելոյս կրկին մեծացիս դողեալ։

Գ. Եւ քանզի ՝ի մարդարէէն բարւոք խրատեալ փորձ գացուք, մաղթել ընդ նմին հոգւով քո երգեալ՝ յուսով հաստատեալ ՝ի քեզ ապաստանեալ, առէք ընդ ձեզ բանս, ասէ Ովսէէ, և դարձարուք առ տէր աստուած ձեր, և ասացէք ցնա, կարող ես թողուլ զմեղս։ զի ընդունիցիք ըզ բարիս, և վայելեսցեն ՝ի բարութեան անձինք ձեր։ Ահա աստուած խօսեցաւ, և ո՞վ է որ ոչ լուիցէ։ նոյն ինքն վըկայեաց, և ո՞վ է որ ոչ հաւատասցէ։ Արդ այսոքիկ վճիռ պաշտելի, նուիրեալ պայման, սահման նոյնադոյ, կենաց աւետիս, կէտ տէրունի, դուռն բարութեան, սիսիանաց հրաւէր, ճշդիւտ պատկեր, անստգիտ գանձ, անմուտ յիշատակ։ Այսու առ այն և ես հաւատ ընկալեալ, ասացուստ վկայեմ սմին՝ ընդ մարդարէին, կարող ես յամենայնի թողուլ զմեղսս բաղմաբեղուն։ և ես զօրացիս կրկին բարձրացեալ՝ առ ամենաթշուառ կործանեալ հոգիս։ Յամենայնի իշխես, ամենայնի բաւես, ամենայն ուրեք հասանես, ամենից բռնութեանց յաղթես, զամենայն կարծրութիւն փշրես, զամենայն ընդդիմահար վանես, զամենայն խստութիւն վատնես, զամենայն սրացեալ ընդոստնես, զամենայն դառնս անուշս, զամենայն դժուարամփբելիս քաղցրացուցանես, զամենայն զպարտս շնորհես, զամենայն յանցանս թողուս։ Կարող ես զօրաւոր, հզօր, հնարաւոր, ամենարուեստ, զամենեցուն զմեզս ընկրկեալ և չքացուցանել բառնալ ՝ի միջոց, իբր զճաճանչ փոքու կայծական սահմանեալ ՝ի չափ ոչչից՝ անկեալ ընկլուզեալ կորուսեալ ՝ի տիեզերատարածն ծովու։

Դ. Արդ բանիւ մաղթանաց վերծանողացն այսմ մատենի, ողորմեա վասն խաչի և չարչարանաց մահու որդւոյ քոյ, հայր գթութեան։ Ակնդրն առաքողի ողբերգութեան ձայնի այսմ արտասրածին նուագի, որ զայս դեղ փրկութեան կենաց մեզ յարմարեցոյց, եղիցի բժշկեալ յանուն

քո հզօր։ Որ հետս եղից խոստովանութեան մեղ նկատեցոյց այսու պայմանաւ պատշաճականաւ, լիցի անարատ յիւրոյն պարտեաց։ Որ զՀպարտութեանն թեւս հարթել մեղ վարդապետաց 'ի սոյն կանոնի կենաց պատգամի, եղիցի զերծեալ 'ի չար կապանաց մահու արկածից սկզբնականաց վերջնոց և միջնոց, Երրորդութեամբդ բարեդործեալ, 'ի նորոգութիւն լուսաւորութեան. քան որում՝ և մեք գրեսցուք երջանիկ դաւեալ ընդ ամին։

Ընդդիմամարտ զիւաց այս նուազ աղօթից, եւ դիւատարուս ջերմեռանդնապ ախտաւորութեանց Աստուծով փարատիչ։

Ե. Արդ այս քանեսցս անբաւից հրաշից հանդերձիչ հայրը ամենասուեղծ՝ անունդ սահաւոր, ձայն սարսափելի, կոչումն ընտանի, բան համբուրելի, ազդումն սքանչելի, հրաման սոսկալի, էութիւն անքննելի, դոյութիւն անճառելի, խկութիւն անբաւելի, զօրութիւն անդնելի, կամք ամենաբարի, տերութիւն անսահմանելի, մեծութիւն անչափելի, բարձրութիւն անբռնանդակելի, որքանութիւն անկշռելի, առաւելութիւն անհասանելի, պատճառ որդւոյ հայրութեամբ, այլ ոչ նախադրութեամբ. քեւ և 'ի ձեռն քոյդ անպարագիր զօրութեանդ սաստեա տագնապող և դիւական տենդիս ջերմութեան, որ սպրդեալ մուծաւ ընդ մեզաց, դի փախիցէ 'ի մարդոյս՝ զարհուրեալ 'ի սխրալի և յանբաւելի արեան փտակի դառնդ երկնաւորի, որով սրսկեալ միանդամ 'ի մշանջենաւորս համայն մաքրեցաք։

Զ. Եւ արդ յայսց պատկառելի խոնարհութենէ արարչակերտս խորհրդոյ, ամաչեսցէ սատանայ 'ի գործս չարեաց իւրոյն հրեշտակաց, տանջեսցի և հալածեսցի հեռացեալ և արտաքս առաքեալ 'ի շինուածոյ խորանէ քումդ բնակութեան յարտաքին խաւարն։ Եւ ընջեալ մաքրեա զարտասուս ողբոցս 'ի դիմաց մերոց, և զհառաչումն ձայնիս հեծութեան 'ի սրտից մերոց։ Եւ յիշատակաւ հարման հեղուսիցն քառմնափուշ տաժանատեսիլ ողեսպահանջից, որով

պնդեցաւ միածինդ քո յաշտարակ խաչին, ցաւեսցի չարին. Եւ 'ի կողաներձ սայրատուր պաքէ ուժգին բախմանէ, որով զվէրն մեծ ընկալաւ, 'ի սպառ սատակեսցի սկզբնարար մահուն. Եւ զի խոնարհեցոյց զգլուխն գլուխ յաւանդել զոգին 'ի ծոց քո բարձրեալ, ապատամբութիւն անբարի բարուցն Բելիարայ 'ի կոր կործանեսցի, ամենայնիւ հերքեալ 'ի կորուստ. Եւ զի զօղեալ ծածկեցաւ անմահն խակութիւն յորովայնի երկրի, այսու ամբարձեալն հպարտութիւն կործեալ գոռոզին 'ի յատակս մահու դժոխոց մթին ստուերին յառեալ դիտեսցէ. և յիշեսցէ զառաջին հարուածն անբժշկական, որով մահացաւ դիմամարտութիւն թիւնից վիշապին կենարարն կրիւք ամենազօրին. Վասն զի 'ի փառս քո, հայր ողորմութեան, իբր 'ի գովեստ որդւոյ քոյ հոգւովդ սրբով զայս խոստովանիմ. քանզի ոչ պիտակ ինչ սոսկ զօրութեանն ունի զմիամէն առ մի խորհրդականն խորութեան, այլ զանակիզդն բանդ անձնաւոր ընդ անժամանակդ հօր փառաւորեմք. Եւ քեզ միայնոյ սուրբ Երրորդութեդ, հաւասարապատիւ տէրութեանդ, համարուն անբաժին ինքնութեանդ՝ օրհնաբանութիւն, գոհութիւն, զօրեղութիւն և անճառ վայելչութիւն մեծութեան, բարեմիճակ հարթութեան, զուգակշիռ հաւասարութեան յաւիտեանս. ամէն.

ԲԱՆ ԻԹ.

ՎԵՐՈՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՅ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍԲ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Եւ արդ դու միայն սկիզբն բարեաց, գթութիւն անճառ, որդի բարձեալ միոյդ աստուծոյ, որ զողջոյն զօրն թողութեան ցուցեր վրկարան, և ոչ կորստեան դատապարտարան, յեղանակեալ ինձ զաւուրն չար առ մեծ աւետիս ակնկալութեան. Բժիշկ ախտացելոյս, հովիւ մոլոր

եալ ոչխարիս, տէր ապաւինեալ ծառայիս, գինի անապակ մեծ տրամեցելոյս, սպեղանեաց դեղ վիրաւորեցելոյս, ա-զատութիւն մեղօք գրաւելոյս, օրհնութիւն բարեաց մեր-ժելոյս, կենաց շնորհաց խոտելոյս, օծումն կոչման կապտե-լոյս, կանգնումն վերատին կործանեցելոյս, պատսպարան հզոր գլորեցելոյս, օժանդակ վեհ դայթակղեցելոյս, դուռն բարձրութեան տարակուսելոյս, սանդուխք երանութեան եղկելոյս, ճանապարհ շաւղաց մոլորելոյս, թագաւոր ներող պարտելոյս, քաղցր յուսադրութիւն լքելոյս, ձեռնակալ կե-նաց հերքելոյս, մեծդ միայն և ամենաառատ, որ զլու-թիւն բարեաց սահմանեալ հեղուս անչափ յաճախութեամբ քան զոր խնդրեմք և խմանամք, ըստ Պօղոսի գոհաբանու-թեանն. Քանզի ինեուց յրանից և թուոց երից և չորեակ տասանց 'ի վաղարդայնէ տունջեանն առ մուտս արեւուն, անդուստ առ նմին յաւէտ կարկառամամբ իսկ և իսկ 'ի սոյն անարդել սրտիս, 'ի վերէ քան զաղերսանաց ակնկալու-թիւն մարդկան, բարեգործել միմեանց շնորհատրութիւն. իսկ առ խմն թշուառութեան և անարդութեան զքոյդ եղեալ փառս, ամենակարող զորութիւն ահեղ, բոլորից աստուած, օրհնեալ տէր Քրիստոս, որոմ սահմանեսցի կշռութեամբ չափոյ հաստողիդ ընդ հոգոյս հաւասարու-թիւն կցորդեալ. Քանզի մնաս յայսոսիկ անբաւ և անհե-տաքննելի, ամենեւին բարի անմտան բարկութեան խա-ւարի, ուստի յոյժ նեղաղ են քում մեծութեան աստեղացն թիւք, զորս գոյացուցեալ յոչէից յորջորջմամբ անուանց կենդեցեր, և կամ հիւթ երկրի՝ 'ի յօդս հեղեալ, զոր 'ի չգոյից հասեալ տարածումն յատակի կառուցեր, քան ինձ նախագրեալ համարդ սակաւութեան, որովք քեզ նմանիլ վարդապետեցեր.

Բ. Ահա ծածկեցաւ և ընկղմեցաւ 'ի քոյդ լոյս կամաց երկայնմտութեան՝ հանուրց չարութիւն, իբր գոյզն մնայլ 'ի տապ արեւու, և որպէս աստուստ իսկ կիրք բնութեանց զհասարակաց բարուց ցուցանէ. Քանզի ով ոք 'ի մարդ-կանէ մեղաւ, և ոչ զղջացաւ. ո՛վ ոք զաղրացաւ, և ոչ ա-մաչեաց. ո՛վ ոք գարշեցաւ, և ոչ պատկառեաց. ո՛վ ոք

սխալեաց, և ոչ ապաշաւեաց. ո՛վ ոք կործանեցաւ, և ոչ հեծեծեաց. ո՛վ ոք գայթակղեցաւ, և ոչ սարջացաւ. ո՛վ ոք պարտեցաւ, և ոչ ինքեամբ ըմբերանեցաւ. ո՛վ ոք պատրեցաւ, և ոչ յոգւոց ելաւ. ո՛վ ոք ճաշակեաց լեզի, և ոչ դառնացաւ. ո՛վ ոք անկաւ 'ի բարձրութենէ, և ոչ ընդոստեաւ. ո՛վ ոք կորոյս մեծութիւն, և ոչ աշխարեաց. ո՛վ ոք զրկեցաւ յերանութենէ, և ոչ եկաց. ո՛վ ոք կապտեցաւ 'ի շնորհէ փառաց, և ոչ ողբաց. ո՛վ ոք գտաւ ինքեան գլուխակոր, և ոչ ստգտաւ. ո՛վ ոք մերժեցաւ յերեսացն աստուծոյ, և ոչ հառաչեաց. ո՛վ ոք լուաւ զաստուծոյ սպառնալիսն, և ոչ սոսկացաւ. ո՛վ ոք ընդ մի չարեացն՝ հաղարս չաւաղեաց. ո՛վ ոք մերկացեալ յաւուրս ձմերոյնց, և ոչ զովացաւ. ո՛վ ոք անօրինեցաւ, և ոչ քարտմբ զմիտսն կոծեաց. ո՛վ ոք եռեալ զտարուկն յիւրում մեծութեան, և ոչ զկծեցաւ. ո՛վ ոք կատարեաց չարիս, և ոչ զինքն իսկ նզովեաց. ո՛վ ոք սխալեցաւ, և ոչ զանձն դատապարտեաց. ո՛վ ոք յամօթալեցացն գործեաց, և ոչ զիւրն մարմին ձաղեաց. ո՛վ ոք 'ի պատկառելիսն հայեցաւ, և ոչ զբրն իւր անիծեաց. ո՛վ ոք զգործեցեալսն յիշեաց, և ոչ տապացաւ. ո՛վ ոք զդաղտնիսն մտաբերեաց, և ոչ խորտվեցաւ. ո՛վ ոք զծածուկսն նկատեաց, և ոչ մահ կորստեան խնդրեաց. ո՛վ ոք զանարեւոյթսն կերպաւորեաց, և ոչ կրկին յերկիր կորացաւ. ո՛վ ոք ընդ մեզացն հեշտութեան բոց անշէջ հնոցի ոչ խառնեաց. ո՛վ ոք զվնասակարսն բբնութեանն, և ոչ պապակեցաւ. ո՛վ ոք զկամս ներգործեալսն, և ոչ սատակման ինքեան աղօթեաց. ո՛վ ոք զանճառելիսն, և ոչ խռովեցաւ. ո՛վ ոք զանկրելիսն էութենէ, և ոչ թախծեցաւ. ո՛վ ոք զմեծամեծսն, և ոչ մաշեցաւ. ո՛վ ոք զանբծութեանն ապականարարսն, և ոչ տոչորեցաւ. ո՛վ ոք զտարագրութեանն պատճառ յանցմունս, և ոչ տագնապեցաւ. ո՛վ ոք զերեսացն աղտեղի տեսիլ, և ոչ բարկութեան վերնոյն զանձն պարտ վարկաւ. ո՛վ ոք զմի 'ի կարեւորացն մեզաց յաչս կերպացոյց, և ոչ զինուք մահու խոցեցաւ. ո՛վ ոք զխայտառականացն, և ոչ վայս վհատութեան ընդ հեծութիւնս ձայնին հիւսեաց. ո՛վ ոք յար-

քայական դահոյիցն անանկացաւ, և ոչ կարկամեալ 'ի վայր դլորեցաւ. ո՛վ ոք ընդ պսակին պերճութեան հող 'ի գլուխ եղեալ, և ոչ կրկին չարչարեալ յոգի մահացաւ. ո՛վ ոք ընդ պայծառ պատմուճանին քրձազդած եղեալ, և ոչ տխրեցաւ. Ո՛վ ոք զկեանս իւր կորոյս, և ոչ արեան արտասուս երկնեաց. ո՛վ ոք ընդ արկանելեաց լուսոյ խաւար զդեցաւ, և ոչ նուաղեցաւ. ո՛վ ոք 'ի վերայ սգոյ սիրելւոյ ոչ թառամեցաւ. Ահա այս կերպարանք ճշդիբ-տագոյնք պարտաւորիս յանդիմանութեան, տխուր դէմ, քաղեալ ճաճանչ, ցամաքեալ խոնաւութիւն, երիթաց-եալ շուրթն, անշքեալ տիպ, տրտմեցեալ ոգի, այլայլեալ ձայն, կրկնեալ պարանոց. Եւ զի թէ ոք զիսկութիւնն իսկ նշանակեսցէ, ոչ անօրինէ, անամբարտաւան միտ, անհը-պարտ սիրտ, անինդրոյ պարդեւի թշուառ, անաղերսալի պասքեալ, ինքնակշտամբելի դեղերեալ, իրաւամերժ սով-եալ, արդարալուկ քաղցեալ, պատշաճադատ հարուած-եալ, ինքնավկայ մահապարտեալ, արժանապէս հանեալ, անձնանէծ եղեալի. Եւ զայս թարգմանեալ ցուցանէ արդարադործ փարիսեցին կշտամբեալ, և մեղապարտ մաքսաւորն բարեհամբաւեալ.

Գ. Եւ արդ եթէ զչարիսն՝ հնարաւորութիւն բանսարկուին գտցին զմեզ դայթակղեալս, զիւրսն 'ի մեզ սերմանիս առ օրն հանդերձացի, զիարդ ոչ զբարիսն անկեալս 'ի մեզ հոգւոյ արութիւնս 'ի խնամակալութենէ կամայ կեցուցչիդ ծնեւօն գրեսցես, տէր բարեդութ, հզօր և յաղթող, քաւիչ մեղուցելոց, կարող յամենայնի առ ամենայն փրկութիւն. Եթէ զանդունդս առ երկինս փոխես, և կամ զխաւար մթութէ 'ի լոյս հաստատես, եթէ զդառնութիւն լեղւոյ 'ի մանանայի քաղցրութիւն կազմես, և կամ զկոծ սատակութեան վշտաց 'ի պարս դասու բերկրութէ հարսանեաց կարդես, դիւրինք և հնարաւորք են քեզ այսոքիկ, և ես քան զսոսին բաւեսս առ նոսին տիրեալ համայնից ահաւորապէս. և քեզ փառք յաւիտենից յաւիտեանս. ամէն.

ԲԱՆ Լ.

ՎԵՐՈՏԻՆ ՑԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵՆՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՑՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆՈՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՑ

Ա. ԵՒ արդ ճշմարտեսցի բան քո, ողորմած բոլորից աստուած, ներող և օրհնեալ, 'ի բազմագթելին դարձաւորութիւն առուրն պատկերի զղջման մեղաւորին. թէ և առ յետին իսկ չունչն իցէ ընտրութիւն, և կամ 'ի մէջ չարութեանն փոխադրութիւն. Մանաւանդ զի դժնեայ կը-ցարդս այս անձնիշխանական՝ միշտ մնարիկ, խարող չարը-քրթ, յարեալ 'ի ստութիւն, ըստ առակողին առածող հողմոց, դժուարունելի հաստողին փախչող, գերեալ որսողին մնչեկան մարմնոյս, ներհակ տնկակից, յոգնա-պատճառեան ամենավարան, զոր քո է գիտել զբանեացն յաճախութիւն. Եւ զկնի մեղանացն, ողորմագինս իմն ողբարկութիւնս վհատականս տաժանակոծս բազմաւաղելիս, քո առաջի տէր գթարկութիւնս գրեալս արտասուօք, թառանչս թշուառութեանց կարգելոց անբաւս չար վտանգից մեղատարագնաց պատկառելոյն.

Բ. Եւ զի մի կրկնաբանութիւնս 'ի շատխօսութիւն կըբերեսցի, առաւել քան զոյն այսու ողբալի, քանզի ոչ երբէք համարձակի խնդրել իւր զարքայութիւն, այլ զսանջանացն թեթեւութիւն. ոչ ընդ կենդանեացն 'ի լոյս, քան թէ ընդ դերեզմանականացն զգայական շնչոցն 'ի խաւար. ոչ ընդ ամբարձեալսն, այլ ընդ բեկեալսն և ընդ խորտակեալսն. Ի հանդստեան իւրում վաստակեալ, 'ի խրախութեան ինքեան տրամեցեալ. դիմք ժպտեալ, և մտօք խոցեալ. կերպ 'ի ծաղր, և աչք 'ի յոդրումն. երեսք զփոփանս ձեւացուցանել, և արտասուքն զդառնութիւն սրտին ճշմարտել. Ընպանակք երկու յերկսին ձեռին, մինն արեամբ և միւսն կաթամբ. երկու բուբանոցք կայծակնաւորք, մինն խնկով և միւսն ճենճերիւ. սկաւառակք կը-

կին կրաւորականք համոյ, մինն քաղցու և միւսն դառ-
նութեամբ. բաժակք զոյգ առ երկուս բերմունս, մինն ար-
տասր և միւսն ծծումբ. տաշտք կրեցեալք 'ի ծայրս մա-
տանց, մինն գինի և միւսն լեղի. դրունք տեսանելեաց
ներհակաց, մինն 'ի լաց և միւսն 'ի վրիպումն. խանութք
հալոցականաց հակառակութեց, մինն արծարծէ և միւսն
շիջուցանէ. հայելուածք դիմաց երկուց, մինն դոյզն ողբ-
քանօք և միւսն անանխայելի բարկութեամբ. համբար-
ձումն երկակի բազկաց, ոմն 'ի հարուածս և ոմն 'ի մեր-
ժումն. դէմք կրկնակի կերպիչ, մինն տխրեալ և միւսն
ցասուցեալ. կշռամբանք ընդ միոյ երկու, մինն աստեաց
և միւսն ապառնեաց. ապաւինութիւնք կարծողականք,
մինն գոնէ և միւսն թերեւս. 'ի մի բերան երկակի բար-
բառ, մինն եղկութիւն և միւսն խռովութիւն. երկուս
աղդմունս 'ի միում սրտի, մինն կեղակարծ յուսոյ և միւսն
ճշդրիտ կորստեան. ամպ լրիմաղոյն ահադնատեսիլ կրկին
տեղացմանց, մինն նեռս և միւսն քարինս. որոտումն ա-
հեղ երկոցունց բերմանց, մինն կարկուտ և միւսն հրա-
ցան. ցոյզ ցաւագին երկուց վտանգիչ, մինն լալոյ և
միւսն մահու. առաւօտ սգոյ երկուց բողոքմանց, մինն
սաստից և միւսն սպառնալեաց. արեգակունք երկու 'ի
յերկուց ծայրից, մինն խաւարի և միւսն կիզման.

Գ. Եթէ հարուածոց աչ կառուցանի, ինքեան վարկանի.
և թէ ձեռն պարդեւածիր, ոչ իւր ակն ունի. Ի պար-
ծանս ուրուք կորանոյ, յամբարձումն գլխոյ ընկճի, 'ի չա-
բեացն յիշատակ հեծէ, 'ի ճառս մաքրոց պատկառէ, 'ի
պատմութիւնս հանդերձելոցն երերի. Եթէ օրհնի յումեքէ
յայտնի, 'ի ծածուկ զանձն անիծանէ. եթէ գովեստ յու-
մեքէ լսէ, պարսաւանօք զինքն կշտամբէ. եթէ դարս-
վեսցի սաստկապէս, ինքեամբ ինքեան վկայէ. եթէ ձա-
ղեսցի ուժգին, սակաւ հատուցումն առաւել պարտուցն
գրեսցէ. եթէ ըղձումն մահու ինքեան ըմբիշ, այս ասէ, և
դարձեալ կրկնէ. և եթէ որոգայթ մահու ճայթեսցէ յերկնէ,
հազիւ զդէմն համբառնայցէ. Զիւրոց իրաւանցն մատեան
խփեալ, զպատասխանութեանն յոյս լքուցեալ, զհամարձա-

կութեանն ընթացս փակեալ. Եւ եթէ ոչ էր անկիրկանաւոր կորուստ գրելոյն, զի ուրովհետև երթալ ոչ ինչ դանդաղէր. Այլ դարձեալ վասն մեղաւորին՝ որ տարակուսեալ կայցէ 'ի վերայ երկուց ճանապարհաց, ըստ հոգելից բանի խնամանոյն.

Դ. Եւ արդ զիարդ ոչ ողորմեսցիս, բարեգութ, այս քանեաց ձայնարկութեանց կողկողագինս հեծեծանաց, որ անուանբս սյսու մեծացար, թէ ողորմած եմ ես տէր. Ահա առ չարութիւն գերելոյս բարութիւն քո, առ մահապարտիս դառնութիւն քաղցրութիւն քո, առ կորուսեալոյս յայտնութիւն ճառագայթ քո, առ յանդգնելոյս մերութիւն ողորմութիւն քո, առ խակութիւն վնասակարիս հեզութիւն քո, առ կործանելոյս այցելութիւն աջ քո, առ ընկղմելոյս վերբերութիւն ձեռն քո, առ բժշկութիւն անողջանալի խոցուածոյս մատն քո, առ պակուցելոյս պաշտպանութիւն ոգի քո, առ ապախտաւորիս իմ վստահութիւն երկայնմտութիւն քո, առ օձումն ամենադժնէիս զորութիւն քո, առ մեղաւորիս քաւութիւն հրաման քո, առ փախուցելոյս ապաւինութիւն ուրք քո, առ սրացելոյս պատրաստարութիւն բազուկ քո, առ վրիպելոյս առաջնորդութիւն լոյս քո, առ տարակուսելոյս հնարաւորութիւն հանճար քո, առ անիծելոյս կրկին ստացումն օրհնութիւն քո, առ վհատելոյս քաջալերութիւն խրախոյս քո, առ վշտացելոյս մխիթարութիւն բաժակ քո, առ նեղելոյս ընդարձակութիւն կամք քո, առ ատելոյս կոչումն սէր քո, առ հատուցումն սատանեցելոյս բան քո, առ հոգւով վիրաւորելոյս կաթուած արեան քո, առ աներեւոյթ մթերս ցաւոց ակնարկութիւն քո, առ յուսահատելոյս անդրէն ընտրութիւն իշխանութիւն քո, առ պատուաստումն կորեցելոյս կցորդութիւն քո, առ խաւարաւ մահու ծածկելոյս նշոյլ կենաց քոց, առ խռովեցելոյս իմ հանդարտութիւն խաղաղութիւն քո, առ վայրագութիւն օտարացելոյս ողջոյն քո, առ մոլորելոյս դարձաւորութիւն ձայն քո. Զի դու տիրես ամենայնի գթութեամբ, և չիք 'ի քեզ մասն ինչ խաւարի. և ոչ է բարութիւն առանց քո, և քեզ վայելէ փառք յաւիտեանս. ամէն.

ԲԱՆ Լ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿՆ ՀԵՆՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՅ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍԲ ԸՆԴ ԱՅՏՈՒԾՈՅ

Ա. Եւ արդ քանզի բազմացուցի պայմանաւ բանիս զաղէտ տագնապի հեծութեան ձայնիս մեծ հառաչանացս անսփոփելի խնայս վասանդի. զի դու սղոցման սկզբնահայրդ խոստովանութեան անցայտ ծածկութիւն որդի աստուծոյ կենդանւոյ տէր Յիսուս Քրիստոս, քաղցրութեամբ նայեսցիս քաւել. Արդարեւ կարող ես, ճշմարտապէս բաւական ես, եթէ կամիս՝ հնարաւոր ես. կամիս առաւելապէս, որպէս և կարես. Հարստանաս մեծապէս ընդ տալն քան եթէ ընդ առնուլն, բազմանան քեզ դանձք 'ի ձրուելն քան 'ի ժողովելն, յաճախեն ստացուածք քո 'ի սփռելն քան 'ի ճշդելն, կուտին քեզ համբարք 'ի տարածանելն քան 'ի շտեմարանելն. Հաւատամ այսմ ամենայնի՝ գտանել քեւ ելք փրկութեան. հաւատամ անարդս ընդ պատուականին, յուսամ ընդ Աբրահամու և ընդ Աննայի. զի մինն բանիդ քո հաւատաց և միւսն քահանայապետին բարբառոյ անսայց. Վասն որոյ և ոմն 'ի խորին ծերութեան անհամար որդւոց հայր հաստատեցաւ, զառանցեալն և զամուլն արդանդ Սառայի՝ անդաստան պտղաձին արդեան օրհնութեան բազում ժողովրդոց մարդարէից սրբոց և թագաւորաց ընտրելոց հայել յուսացաւ. Իսկ միւսն զանհանդերձելի երկիր որոմայնին սենեկի եօթնեակ զաւակօք բարգաւաճեցոյց, որ է թիւ մի անբաւութեան զբնաւն նշանակելոյ զէութիւն, աստուածութեանն յարակայութիւն սահման անհետազօտելի, և աւազանին նորածին որդւոց անհատ յորդութիւն. Այս թիւ պանծալի, որում ոչ է կէտ կցորդի և ոչ սպառուած վախճանի, այլ կոյս ոմն է ուրոյն ընտրութեամբ նուիրեալ յաւէտ անճառ վիճակաւ հանցոյն յաւիտենիս, դժուարաթարգմանելի մերոց խմաստից.

Բ. Արդ համարեա յարդարութիւն անյուսալի փրկութեան հոգւոյս զամենավարան ձայն կողկողանաց սրտիս հեծութեան, ընդ նախագրելոցն երջանկաց եղեալ և դասեալ զայս դաւանութիւն փոքր հաւատոց խնայս խնդրուածոց. զի կեցից և ես առնոքօք բերկրեալ ընդ նոսին, բուռն հարեալ քան զիմոց գործոց զքոյդ շնորհաց. Մանաւանդ զի կրկին բարձունք են և փառաւորք և քան զչափ կշռութեան բանի գերազոյնք, խմումն խառնութեան հաշտարանք և հզօրապէս քաւարանք, և կարծեաց թերութեան մնաց սլացեալք. ընդ արեան քո ահաւորի և բան մարմնոյ ծնողդ քո խնկելի. պարք առաքելոցն, դասք մարգարէիցն, դունդք մարտիրոսացն՝ ձիաւորեալքն հեռեւակ սպառազէն արիութեամբ մերկամարտիկն մրցութեամբ, դումարք միանձանց, բոյլք բանականաց ընտրելոց, ժողովք բարեկրօնից, հոյլք հոգեղինաց յերկրէ երկնաւորաց, զինուորութիւնք վերնականաց ընդ մեզ կոչոդելոց, աւանդք երախայրեաց, մատուցմունք զուարակաց, լուցմունք զամբարաց, բուրմունք խնկոց իւրոց հանդերձանօք, յաղթանակք փրկական նշանաց, կառուցմունք խորանաց աստուածարնական, ձեռք քահանայից շնորհիւ կատարելոց. Առ շարժումն անձին յիշատակ աստուծոյ, առ փոփոխումն գարշապարի, առ կարկառումն աջոյ և ամբարձումն բազկի, առ բարիս գոհութիւն, և առ գթել աղաչանք, առ բանս ընտանիս, առ խօսս հասարակաց, առ ձայնս բնաւորականս, առ գործոց յաջողուածս, առ առաքինութեան ջերմութիւնս, որ 'ի տունջեան և 'ի գիշերի՝ ընթացմունս օգտակարաց հոգեւորաց՝ քեզ առաջնորդեալք. 'ի ներհել և 'ի զարթնուլ, 'ի պատերազմի ազգաց, 'ի մարտս դիւաց, 'ի հակառակութիւնս հերձուածողաց, առ փոքունս, առ մեծամեծս, առ ձգումն ըմպելեաց և ճաշակումն կերակրոց և որ ինչ միանգամ 'ի կիրս մեր կերպանան, եթէ հեշտականս եթէ տատամսելիս. վասն ոմանց աղօթս՝ մնալ 'ի նոսին, և յաղագս ոմանց՝ զի զերծ արասցես սքանչելապէս հնարիւք անճառիւք. հաւատացեալ յամենեցունց, թէ բաւական ես յամենայնի, կամենարոյծ հասակաց, տիոց

պատանեաց, մնաց վայրենեաց, ստամբակաց դուռոցաց. մինչ զի առ թատերս տեսարանաց, և առ կոյս խառնիճաղանճ բազմութեանց, և կամ առ կաբաւս կայթից ա-նախորժակեանաց կամաց հզօրիդ՝ ոչ ես մուռացեալ.

Գ. Այլ դու ստացար զամենեսեան, և քո են ամենեքեան, և ողորմեացիս ամենեցուն՝ միայն բարեգութ. զի թէ և մեղիցեն, քո են. վասն զի 'ի քում համարի են. քանզի գիտեն զզօրութիւն քո, ըստ առակողին մտղթանաց. Որում և ես կցորդիմ թշուառս բանիւ վկայեալ սո-ւրին յանցաւորապէս. յանդգնիմ ասել, թէ որ կարդայ ըղքեզ գովեսիս, ծանուցեալ զքեզ թէ իցես, թէ և եօթեամբք իցէ վարակեալ կրկնապատիկ պատժաւորութեամբ, առ այս օրինակ կիրթ ձեռնարկութեան, զիարդ ոչ քո իցէ. Յորս է տեսանել 'ի մէջ արշնատես ադաւուց՝ ըստիտականիշ երամն աղաւնեաց, 'ի մէջ խրոխտականաց ձիոց անմաքրից՝ որոջս հանդարտարար, 'ի թիւ շանց դազանականաց դառնես նուիրելիս, հեզութիւն 'ի խրստութեան, կատարելութիւն 'ի թերութեան, խոնարհութիւն յանկարհաւաճութեան, ճշմարտութիւն 'ի ստութեն, միամտութիւն 'ի մանկութեան, անբծութիւն յայլամտութեան, բարօրութիւն 'ի չարութեան, պարկեշտութիւն 'ի լկտութեան, ողորմութիւն յանդգնութեան, ապաշաւանք յանցաւութեան, քաջգրութիւն 'ի բարկութեան, հաշտութիւն 'ի թշնամութեան, անոխութիւն 'ի խածանողութեան, քաջալերութիւն 'ի լկութեան, օրհնութիւն 'ի նեղտաձգութեան. Յոր ոչ բաւականացայ երբէք 'ի գտանել ճշդրտապէս, թէ ո՛վ յերկրածնաց ատի կանխեսցէ ժառանգել զքեզ, որ միայն անաչառաբար կշտամբես իրաւամբք զարդարութիւն՝ առ ամենարիշտ մնքուրն և առ պոռնիկ զղջացեալն. առ ամենեսին բարեգործ՝ միայն թագաւոր օրհնեալ 'ի բարձունս և յամենայն յաւիտեանս. ամէն.

ԲԱՆ ԼԲ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵՆՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍԲ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. ԵՒ արդ ես յեռանեալս 'ի նախագրութեանց արժանաւորաց գրեալ ինձէն ընդ պարտաւորսն պատժոց, հայցեմ զողորմութիւն ընդ ամենեցուն մաղթանաց. ընդ նկունս և անհամարձակս, ընդ տկարսն և փոքրիկունս, ընդ ընկճիկսն և արհամարհեալս, ընդ տարագրեալսն և առ քեզ դարձեալս, ընդ երկուսցեալսն և ճշմարտեալս, ընդ կործանեալսն և յարուցեալս, ընդ ընկճեալսն և հաստատեալս, ընդ գլորեալսն և կանգնեցեալս, ընդ մերժեալսն և ընկալեալս, ընդ առեցեալսն և կոչեցեալս, ընդ ապշեալսն և ըզդաստացեալս, ընդ անառակեալսն և զսպեալս, ընդ հեռացեալսն և մերձեցեալս, ընդ հերքեալսն և սիրեցեալս, ընդ պատկառեալսն և զուարթացեալս, ընդ ամաչեցեալսն և խնդամտեալս. Այլ ես պատմեմ ասասնօր դարձեալ՝ ոչ զմեզն Երուսաղէմի, ըստ մարդարէին հրամանաւութեանն որ առ ժողովուրդն նախնի, Չկամ տանն Յակոբու զանօրէնութիւնս նորա, այլ խմբս ժամանեցից յայտնութեան. քանզի աւաղ ընդ աղէտս մահու յարելով ըստ մարդարէին, յանդիմանեցից զիս ինքն ինձէն խմբս ձայնիւ ըստ սաղմոսգին. որպէս զի յանձնառական յայսմ համայնապատում խոստովանութենէ ոչ կարօտացեալ կրկնակին, միանդամայն 'ի սպառ սրբեցայց օրհնեալ հրամանաւ էիդ.

Բ. Եւ արդ կրկնելով ծունր բարերարիդ քաղցրութեան, տարածեալ զանձն իմ առաջի, զ'ի մահ գլորմանն ցուցից կերպարան. որ 'ի հող խոնարհեալ մնայ ընդ երկրի, և ընդ անցաւորս այս կենցաղ կորստեանն՝ անառակաբար գետնաքարշութեան սողոց սահեցմամբ՝ կամօք բեւեռեցայ. Այլ 'ի քեզ տէր յեցեալ՝ իբր 'ի հաստաբան կենաց գաւազան 'ի յարմատոյն Դաւթի ընծիւղեալ մարմնով անճառ

շաղկապմամբ յանեղ ՅԾՈՒԹԻՒՆԴ, կանգնեցայց անդրէն կիսայար՝ պատկառեալ 'ի քոյդ երախտեաց 'ի վայր կորացեալ դիմօք, աչք 'ի բարձունս յառեալ ողորմագին տեսութեամբ 'ի քեզ մերձդ 'ի հեծութիւն, բնաւին ողորմութիւն, բոլորովին քաղցրութիւն, զլիճ լուսոյս արտասուօք լցեալ՝ պաղատանս յուսոյ առաջի մեծիդ վերընծայեցից։ Լուր ամենառատ անուսաղ երկայնմտութեամբ՝ քո դառնացուցչիս, միայն դու 'ի յամի սահման փրկութեան, աստուած բոլորից, անճառ մեծութիւն, անրուսանդակելի բնութիւն, անքննելի իսկութիւն, հզօր զօրութիւն, կարող բարեբարութիւն, անպակաս լրութիւն, անճառ ժառանգութիւն, վայելչական վիճակ, առատ պատրաստութիւն, անստուեր խմաստութիւն, տենչալի տուրք, անձկալի ձիր, բաղձալի բերկրութիւն, անտխուր հանգիստ, անտարակոյս դիւտ, անկապուտ կեանք, անծախելի ստացուած, անփոխանորդելի բարձրութիւն, ամենարուեստ բժիշկ, անսասանելի հաստատութիւն, դարձուցիչ մոլորելոց, դտիչ կորուսելոց, յոյս ապաւինելոց, լոյս խաւարելոց, քաւիչ մեղուցելոց, ծածկարանդ փախուցելոց, անդորրիչ խռովեցելոց, փրկութիւնդ մահացելոց, արձակիչդ կապելոց, ազատիչդ մատնելոց, պատսպարանդ սահեցելոց, վչտակիցդ դայթագղեցելոց, երկայնմտութիւն տարակուսելոց, լուսոյ տեսակ, ցնծութեան ցոյց, օրհնութեան անձրեւ, հոգի երեսաց, զօրութիւն դիմաց, հովանի գլխոյ, շարժարան շրթանց, ազդումն բանի, կառավար անձին, բարձումն բազկի, ձգումն ձեռին, երասանակալդ սրտի, ընտանի անուն, մերձաւոր ձայն, կցորդութիւն հարազատ, խնամածութիւն հայրենի, խոստովանեալ անուն, պաշտեցեալ պատկեր, անպարագիր տիպ, երկրպագեալ տէրութիւն, բարեբանեալ յիշատակ, խնդութեան մուտք, անվրէպ շաւիղ, փառաց դուռն, ճշմարտութեան ճանապարհ, երկնաճեմ սանդուղք։ Եւ այլ բազմութիւն բանից գովեստից անհամար կարդաց և տանց անբաւից, զոր ոչ բերէ բերան երկրածին, և ոչ տանի գործի մարմնեղէն, և ոչ կշռեն իրձք հոգեղէնք։

Գ. Ա՛ռ քեզ հայի ամենայն ակն տեսողի, աստուածդ

ամենայնի. նայեա 'ի պաղատանս հառաչման ձայնի քոյոց ծառայից, և եթէ յաղախնաց ոք աղաչեսցէ. Եւ ընկալ զցօղ ողբերգութեան լալոյ արտասուաց աչացս ցանկասիրի՝ յանարատ ոսս մարգեղութեան քոյ, Քրիստոս, և օրինակաւ խորհրդոյ հերաց կնոջն յանցաւորի՝ զառ քեզ դարձն և զդաւանութիւն, և համբուրիւ շրթանցս առ ճաշակ փրկութեան կենացդ հաղորդութեան՝ համաշնչապէս զանքակ միութիւն. և զնոյն զթութիւն նորին ողորմութեամբ ընկալեալ 'ի քէն, բարերար, գրաւականեսցես զմեծդ պարգեւ ընդ փոքու հաւատոցս. և 'ի ձեռն զթութեան սիրոյ քոյ առ քս անձկալի անուանդ խոստովանեալ ծառայիս, դարձցին ձմերունք հողմոյն խստութեան 'ի յօդ հանդարտութեան, և մրրկին սաստկութիւն 'ի սիկ ախորժութեան, և կարծիք երկիւղին 'ի մեծ վստահութիւն, և պատուհաս պատժոյն յերանութեան պատահումն, և վրատանդք թախծանացն 'ի հոգեւոր խրախճանութիւն, և աչկոծութիւն ծփանացն 'ի խոր խաղաղութիւն, և զեկացն թեւարկմունք յանքոյթ նաւահանդիստն, և բերք բեռանցս մեղաց փոխարկեսցի 'ի թոչակ շնորհաց. Եւ յայսքանեաց ամենից բիւրուց բարութեանցս 'ի քէն եղելոց՝ մեծասցի անուն հզօրիդ խնկեալ և խոստովանեալ, ամաչեսցէ բանսարկուն չարեաց՝ հերքեալ և հալածեցեալ, ունայնասցին մուրհակք մեղաց, խզեսցին հաղբքն, որոշեսցին որոգայթքն, կապտեսցին կապանքն, վանեսցի վիհն, վերասցին վիասքն, պարսեսցին պատրանքն, ջրեսցին մեղքն, պատառեսցին պարտիքն, խորտակեսցի լուծն, քակտեսցին քեղիքն. Եւ ընդ մեայլ միութեան չարեացն յանցանաց և դիւացն բանակաց պաշարողաց՝ արեւ փառաց քոյ ժամանեսցէ կեցուցանել փրկել և լուսաւորել, յայմմէ և յայհեկէ, 'ի դիմաց և 'ի թիկանց. և եղիցի նշոյլ առաւօտու հոգւոյ գարնայնոյ ընդ ակնկալութեան սպասողացն քումդ երեւման. Զի դու ես բարերար առ ամենեսին, և հնարաւոր են քեզ ամենայնք. և ամենեցուն զկեանն կամիս և զփրկութիւնն բաղձաս.

Դ. Ով ամենապարգեւ ձեռն Յիսուսի Քրիստոսի, և առ

իս դարձցիս կարկառմամբ շնորհի աջոյդ քոյ սրբոյ բնակեալ միացեալ, և ոչ հեռացեալ յանձկութենէ սրտէ սիրոյ սենեկիս. և անեղծական քո նկարագիր՝ նշխար պանծալի լուսոյ քրիստոնէական փրկութեան կոչմանս՝ ընդ իս պահեսցի, միշնորդեալ ընդ քեզ'ի մատեան յաւիտեան կոտակաւդ կենաց հոգւոյդ աւետեաց երկնից յօրինողիդ. Եւ քեզ միայնոյ պատճառիդ, և միոյդ 'ի միոյ պատճառէ, և ունողիդ զպատճառ միոյ, երրեակ անձնաւորութենդ և միոյ աստուածութեանդ վայելեն փառք յերկնաւորացն վերէից, 'ի սրբոցն դասուց, յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն.

ԲԱՆ ԼԳ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՑԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵՆՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՑՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՑ

Ա. Այդ զյարմարութիւն պաշտման բանիս 'ի խայրեաց հոգւոյս քեզ նուիրելոյ, օրհնեալ բարեգութ, կցորդելով ընդ խնկաղդեստիցն զուգամասնապէս խառնեսցես 'ի յանուշութիւն կաղմութեան իւղոյն Մարիամու կնոջ բարեպաշտի. Յոր հաւասարեալ նոյնութեամբ ընդ երջանիկ պոռնկացն 'ի քէն ընկալելոյն յաւէտահրաշ յարգանօք, պարարեսցիս մեծապէս իմովս բանիւ նուաստիւ, ընկալեալ յանհաս և 'ի բարերանեալդ գլուխ բարձրելոյդ, անկշտամբելի 'ի բամբասանաց սաղմոսին, մի՛ օծցէ զտերեւ ոստոց գագաթան իւղ մեղաւորին. Այլ արասցես զօրանալ կրկին յաճախութեամբ բուրման խոստովանութեան այսր մատենի 'ի բաղումս ազդեալ, համասփիւռ ամենատարած և աշխարհալիր տանն տեսակաւ, ըստ օրինակի համեմատութեան նոցայն յիշատակի. Քանզի դու 'նոյն տէր զդաստացուցիչ նախնի չարախորհից կանանց մեղաւորաց, որոց առակեալ զմարգարէին կերպարան՝ քումդ ճշմարտատիպ պատկերի յեղանակեցեր, անտուստ առ ստ-

սին անճառ ներդործութեամբ 'ի յիս վերաբերեալ զծայ-
բագոյն շնորհին կատարումն. Ընդ անասնական գարուոյն
կերակրոյ զբազմահամբաւ պտուղ ցորենոյդ կենացդ հացի,
ընդ ապականացու արծաթոյն՝ զարքունականդ պատկեր,
ընդ յիմարարար թմբրութեան գինւոյն՝ զբաժակդ արեան
արարչիդ, ընդ իւղոյն առելոյ 'ի յայրատ կնոջէն հնոյ ժո-
ղովրդեանն՝ զօծումն շնորհին առ իս դարձելոյ, ընդ զերծ-
ման զլխաշուք կտաւոյն՝ զանապականութեան վերարկուն,
ապարանջանին պճնութեամբ՝ զթռիչս բարեմասնութեան,
օրինին և աւետարանաւն՝ հանդերձ գործնական առա-
քինութեամբն, ընդ ունկանն գնդի վայելչականն զարդս՝
զանստուեր յիշատակ տերունականդ ձայնի, ընդ քայս
պերճութեան լանջացն՝ զյոքնահաւաք աւանդս ուղղու-
թեան քոյնակրօն լծոյդ քաղցրութեան.

Բ. Բայց զի է յայսոսիկ ինձ պարծել, և ոչ վերստին 'ի
սոյն պատկառել. Այլ յայլ օրինակ փոխեալ զմատեան
մաղթանաց այսր ողբերգութեան, որ ինչ ինձ է յարմա-
բաւոր, ամենայնիւ հատուցից զպատիժ պարտուցս իմոց
մեղանաց, 'ի մարգարէիցն տառից բերեալ համառօտս՝ 'ի
սոյն յարկ մուծից սաստիկ դատախազ. ընդ ողբոց նոցին
լծակցեալ, քան թէ ընդ բերկրումն նոցա պարել՝ յորս
հառաչանս, ձայնս հեծութեան, բողոքս բարկութեան,
նախատինս խորտակման, լալումն կարեւոր. Այլ մեծիդ
աստուծոյ զթութիւն ամենաժաման՝ կանուխ ազդեցաւ
յիմ յուսատրութիւն, առ որս՝ զղջմունս, խոստովանու-
թիւնս, աւետիս, պարգեւս, լուսոյ երեւմունս, խրախոյսս
աստուածայինս, փառաց ժառանգութիւնս, հրաշից յայտ-
նութիւնս, սքանչելեաց տեսութիւնս. յորոց ոմանք յոյս
ընձեռեն, և ոմանք վհատութիւնս բաղումս մատուցանեն.
յորս ես կամաւ կործանեալ՝ կորստեանն վիճակեցայ. Զի
եթէ զդեստ աստուծոյ զվարագուրին պատրուակ ասաց
Եզեկիել, յորում արար ժողովուրդն կուռս կարկատունս,
որով պոռնկել ասէ 'ի նոսա, իսկ ո՞րքան պատիժ անմաք-
րութեանս եղիցի զաստուած զդեցողիս ներքոյ և արտա-
քոյ. Զարմանամ, թէ զիարդ ոչ կիզում. հիանամ, թէ

ինը ոչ այրիմ. ափշիմ, թէ ո՞րպէս չյափշտակիմ՝ տան-
ջեալ, լքեալ, չարչարեալ, ջաղխեալ, մանրեալ, խորտա-
կեալ, կորեալ, բաժանեալ 'ի յօրինակէ ժանեաց կորուս-
չին, ըստ գրոյն. Այլ այս միայն է պահեցեալ ինձ նշոյլ
յիշատակի փրկութեան յուսոյ, զի քրիստոսեան աւետա-
բանն կենաց է ամենեւին, 'ի կերպարանաց պատկերի բա-
նին ծանուցեալ. որով առ մեղանն դարձն, առ պարտիսն
շնորհն, առ եղծումն նորոգութիւնն, առ անօրէնութիւնն
քաւութիւնն, առ մերն բժշկութիւնն, առ վտանգն ան-
դորրութիւնն, առ պատիժն ներումն, առ պատերազմն
հանդարտանալն, առ հուրն անձրեւն, առ պատուհասն
պարգեւն, առ ակնկալութիւն սատակմանն՝ ձիրն, առ
գործարան մահուն՝ կենացն ազատութիւն.

Դ. Եւ զի՞նչ է ինձ զայսքանեաց յիշմանց 'ի թիւ արկա-
նել, և ոչ զանճառելիսն սատանօր դասել. Յիշատակաւ
հօրն բարձրելոյ՝ յորդ-ին կցորդութիւն, յանուն միածնին՝
առ հայրն ընտանութիւն, սոցին ակնարկութեամբ ընդ հոգ-
ւոյն հաղորդութիւն. խաչին փրկանք, բանին սփոփութիւն,
բարւոք վարձ կամացս առ կշռութիւն գիտողին, աւազանն
կենդանարար՝ հաշտութեանն միջնորդութիւն, և այլք ա-
մենայնք անթիւք բարիք 'ի բարերարէն բարդեցեալք,
ազատք 'ի հարկէ, արձակք 'ի լծոյ, իշխանականք իշխե-
ցեալք. Այսոքիկ և ոչ են, որ ինձ 'ի մէջ դառնութեանս
մահու՝ կենաս անտարակոյս աւետարանեն. քանզի եթէ
ոչ զայսոսիկ ունէի, կանխաւ արդեօք կորուսեալ էի իսկ և
իսկ ըստ բանի երգողին. Ոչ փոքրկութեամբ որդւոյ զհայր
փառաւորեմ, ոչ նուաստութեամբ հոգւոյ զորդի նախա-
դասեմ: համարիս ունիմ զերեսեան՝ և նոյն արարչութիւն.
Քանզի և 'ի դէմս հոգւոյն սրբոյ այս են աղաչանք, նախ-
ընծայ սկզբան պատարագին՝ յորում դառնդ երկնաւոր
զենանի, զայս աղօթեցի.

Աղօթք, որ նախ քան զպատարագն մատուցանի.

Դ. Ամենակալ բարերար մարդասէր աստուած բոլորից,
յօրինող երեւութիւց և աներեւութիւց, փրկող և հաստատող,

խնամող և խաղաղարար, հօր հզօր հոգի, հայցեմք բաղ-
կատարած մաղթանաց գոչմամբ հեծութեան յանդիման
եղեալ քեզ ահաւորիդ. Մատչիմք մեծաւ թողութեամբ
սաստիկ երկիւղիւ մատուցանել նախ զբանական զայս
պատարագ քում անզնին զօրութեանդ, իբր ահռոտակցի
փառակցի և արարչակցի հայրենի անկապուտ պատուոյդ,
և քննողի ծածկութեան խորոց խորհրդոց ամենակատար
կամաց հօրդ Իմմանուէլի՝ զքեզ առաքչի, փրկչի և կեն-
դանատուի և արարչի ամենայնի. Ի ձեռն քո ծանուցաս
մեզ երրեակ անձնաւորութիւն միանական աստուածու-
թեանդ, յորոց մի և դու ճանաչիս անհաս. Քեզ և 'ի
ձեռն քո առաջինքն նահապետական տոհմին շառաւիղք՝
տեսանողք անուանակոչեալք, զանցեալն և զդալոցն,
զեղեալն և զոչ գոյացեալն անստուերաբար բարբառով
բանի վերապատմեցին. Ոգի աստուծոյ քարոզեալ զքեզ
Մովսէսի, որ 'ի գնալն քո 'ի վերայ ջրոցն, անպարագիր
զօրութիւն, ահեղ շրջարկութիւն տածողականաւ՝ թեւա-
պարփակ պաշտպանողօրէն գթասիրեալ 'ի ծնունդս նորոգս՝
զաւազանին խորհուրդ ծանուցեր. Յոր կերպարան օրինա-
կութեամբ՝ նախ քան զկառուցանել զլոյծդ մածուած վերջնում
վարագուրիդ՝ յօրինեցեր, կարող տիրապէս, զրովանդակ
բնութիւնս ամենից բնաւից բոլորից գոյից ամ էից յանէից.
Քեզ ստեղծանին 'ի նորոգութիւն յարութեամ եղեալքս,
առ 'ի քէն յայնմ ժամանակի, որ է օր վերջին այսմ կեն-
ցաղի, և օր առաջին երկրին կենդանեաց. Քեզ հնազան-
դեցաւ միութիւն կամացն որպէս հօրն իւրում ազգակիցն քո,
էակիցն հօր անդրանիկն որդի մերոյս կերպիւ. զքեզ աւե-
տարանեաց ճշմարիտ աստուած հաւասար և համագոյ հօր
իւր հզօրի, և զառ 'ի քեզ հայհոյութիւնն անքաւելի քա-
րոզեաց, և իբր զաստուածամարտիցն զքո հեստելոցն չա-
բաբանական բերանս կարկեաց, և զիւրն շնորհեաց ար-
դարն և անարատն գոտիշն ամենայնի, որ վասն մեզաց մերոց
մատնեցաւ, և յարեաւ վասն զմեզ արդարացուցանելոյ.
Նմա փառք 'ի ձեռն քո, և քեզ բարերարութիւն ընդ
հօր ամենակալի, յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն.

Դարձեալ կրկնեսցի 'ի նոցն կարդ բանի, մինչեւ վստահութիւնն լուսոյ հրաշափէս յայտնեսցի աղդեալ, աւետարանել վերստին ըղ կրկին խաղաղութիւն։

Ե. Աղաչեմք և աղերսեմք արտասուալից հառաչմամբ յամենայն անձնէ զփառաւորեալ արարչութիւնդ անեղծ և անստեղծ անժամանակ հոգւոյդ դթածի որ բարեխօսդ ես վասն մեր անմեղուն հեծութիւնս առ ողորմածդ հայր. որ զսուրբսն պահես, և զմեղուցեալսն մաքրես և տաճարս կազմես կենդանի և կեցուցիչ կամաց բարձրեալդ հօր. Արդ ազատեա զմեզ յամենայն անմաքուր գործոց, որ ոչ է հաճոյ քումդ բնակութեան. և մի շինիցին առ 'ի մէնջ լուսոյդ շնորհաց փայլմունք 'ի տեսակեանացս աչաց իմաստից. վասն զի դքեզ ուսաք միանալ 'ի մեզ 'ի ձեռն աղօթից, և ընտիր վարուց խնկելոց. Եւ քանզի մինդ Յերրորդութենէդդ պատարագի, և միւսդ ընդունի՝ հաճեալ ընդ մեզ հաչտարար արեամբ անդրանկի իւրոյ, իսկ դու ընկալցիս զմեր պաղատանս, և յարդարեսցես զմեզ օթեւանս պատուականս ամենայն պատրաստութեամբ 'ի վայելումն ճաշակման երկնաւոր դառինդ, առանց պատժոց դատապարտութեան ընդունելոյ զայս անմահացուցիչ մանանայս կենաց նորոյ փրկութեան. Եւ հալեսցի 'ի հրոյս յայսմանէ դայթագղութիւնս մեր, որպէս մարդ արէին կենդանախառոյկ կայծակամբն 'ի ձեռն ունելեացն մատուցման. զի յամենայնի քոյդ քարոզեսցի դթութիւն, որպէս որդւոյդ աստուծոյ՝ հօր քաղցրութիւն. որ զանառակ որդին մեր ձեցոյց 'ի հայրենի ժառանգութիւնն, և զպոռնիկսն յառաջեցոյց յերկնային արքայութիւնն արդարոցն երանութեան. Այս այս և ես մի եմ 'ի նոցանէ. և զիս ընկալ ընդ նոսին իբր մարդասիրութեան կարօտեալ մեծի, շնորհօք քո ապրեալ, զարեամբ Քրիստոսի ստացեալս. Զի յայսմ ամի՝ յամենայնի ծանիցի քո աստուածութիւնդ ընդ հօր փառաւորեալ համապատուարար 'ի մի կամն և 'ի մի իշխանութիւն գոմութեան. զի քո է դթութիւն և կարողութիւն և մարդասիրութիւն, զօրութիւն և փառք յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

ԲԱՆ Լ.Դ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԵՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՕԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍԲ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Ա՛ՐԴ առ այսոքիկ թշուառացեալ շնչոյս իմոյ իղձք, և առ քեզ դաւանութիւնք յարմարականք, որ բովանդակեսք բանիւ զամենայն՝ աստուած, զոր 'ի նախնին ճառեալ՝ և յերկրորդումն ցուցից. Իսկ յանդիմանութիւնս գրաբանականս՝ 'ի կոյսս բաղմութեանէ ազգաց, և թարգմանութիւնս ժողովրդոց, զայս արդահատութիւնս մաղթողականս նուիրեցի, զոր ներքնաշարեալքդ սահմանադրեն գոհաբանութիւնք.

Ի հանդիսարանս խօսից ատենի բանս մաղթանաց, որով հոգին աստուծոյ հաչտեալ հասանէ յօգնականութիւն.

Բ. Աղաչեմ զանխոփոխելի տերութիւն ամենազօր հոգւոյդ հզօրի, առաքեա զյոգ քաղցրութեան քոյ, և բարեգործեա 'ի յանձին և յիշխանական ազդման զդայութեան զամենալից շնորհս բաղմապարգեւ քո ողորմութեան. Եւ հերկեա զբանական անդաստան մարմնեղէն կարծրացեալ սրտիս յընդունակութիւն արգասեաց հոգեւոր սերմանդ. Քուռմ ամենիմաստ էութեանդ խոստովանիմք զամենայն պարգեւս 'ի մեզ ծաղկեալ և աճեցեալ. որ ձեռնադրես առաքեալս, լցուցանես մարգարէս, ուսուցանես վարդապետս, բարբառեցուցանես հաներս, և բանաս զփակեալ ականջս խլից. որպէս ազդակիցն քո էակիցն հօր անդրանիկն որդի քոյին գործակցութեամբ ներգործելով զայս ամենայն, քարոզեաց զքեզ աստուած հաւատարակից իսկութեանդ հօր. Շնորհեա և ինձ մեղաւորիս խօսել համարձակութեամբ զկենդանարար խորհուրդ աւետեաց աւետարանիդ, հետեւեալ արագաթռիչ ընթացիւք մտաց ընդ անհուն ասպարէզս քոյինաշունչ կտակարանաց. Եւ 'ի

մատչել իմ 'ի գլուխ հանդիսի մեկնութեան բանի՝ նախա-
ժամանեսցէ առ իս դթութիւն քո, խօսելով յիս զարժանն
և զպիտանին և զհաճոյսն քո 'ի ժամանակի, 'ի փառս և 'ի
գովեստ աստուածութեանդ քո, և 'ի լրութիւն շինութեան
կաթուղիկէ եկեղեցւոյ։ Եւ կարկառեա 'ի վերայ իմ զամե-
նաբարձ աջ քո, և զօրացո զիս շնորհօք դթութեանդ քո.
փարատեա 'ի մտաց իմոց զմէգ մթութեան մոռացութեան,
ապաքինեալ ընդ նմին զիսաւար մեղաց, ամբառնալ ուշիւ
իմաստիցս՝ 'ի կենցաղոյս երկրէ 'ի բարձունս։ Լուսաւորեա
'ի յիս վերստին զծագումն անստուեր հրաշից դիտութեան
աստուածութեան քոյ, հզօր, արժանի լինել առնել և ու-
սուցանել յօրինակ բարեաց աստուածասէր լսողաց։ Եւ քեզ
ամենայն փառք յամենայնի, ընդ հօր ամենակալի և ընդ
որդւոյդ միածնի և բարերարի, այժմ և յանխափան յա-
ւիտեանս. ամէն։ Իսկ զհաւատոյ սահման բանի ընտրութե
շնորհի կենաց կանոնի առ համադոյ սուրբ Երրորդութենն՝
զայս վարդապետեցի, զոր շաւիղ կարգիդ վերանկարէ։

Երրորդութիւն անայլայլականն Նորոգ ստեղծարանութեան աղդեալ
յաստուծոյ, յոր ինչ 'ի Նիկիայն սահմանեցաւ հաւատ։

Գ. Թոստովանիմք և դաւանեմք, պաշտեմք և երկրպա-
գեմք զզուգափառ միութիւն ամենասուրբ Երրորդութենն,
աստուածութիւն անճառ, միշտ բարի, նոյնագոյ, հաւա-
սարապատիւ, անհաս իմաստից թեւոց սլացման, 'ի վեր
քան զօրինակ և անդր քան զնմանութիւն, գերազանց գո-
լով սահմանի անպարագիր բացարձակութեամբ, յառաջ
քան զհիմն յաւիտանցս անտարրափակ էութեանց ստեղ-
ծականացս կարգաց, օրհնաբանութեամբ անթարգմանե-
լեաւ ամենահարուստ մեծութեամբ յաւէտ պսակեալ,
հաստիչ ժամանակաց և որ 'ի ժամանակի են կերպաւոր-
եալք, ինքն պատճառ հանդերձիչ և յարմարապէս յօրի-
նիչ տեսականաց և աներեւութից։ Ոչ անուամբ չափեալ
և ոչ յորջորջմամբ նշանակեալ, ոչ որակութեամբ նմանեալ
և ոչ քանակութեամբ կշռեցեալ, ոչ օրինակաւ ձեւացեալ

և ոչ որպիսութեամբ ծանուցեալ, ոչ 'ի թերութենէ տա-
բաժեալ և ոչ 'ի լրմանէ ամփոփեալ, ոչ ուրեք երբէքի
գրաւեալ և ոչ 'ի տեղւոջ վայրի երեւեալ.

Դ. Հայր գթութեանց՝ ունող ամենայնի, և աստուած
հանուրց որ յերկնի և որ յերկրի, բաց 'ի բանէն միայնոյ՝
որով զամենայն ինչ ունի. ստեղծիչ և տուիչ շնչոց ամենից,
բաց 'ի հոգւոյն խակացէ որով զհամայնն կաղմեաց.

Ե. Մինն յերջանկափառ համաջոր ահաւորութենէ երիցն
անձնաւորութեանց խոնարհեալ 'ի վերուստ՝ անտուստ 'ի
ստորինս, որ էրն իսկ 'ի բնէ անբաժ 'ի ներքնոցս՝ անկա-
պատ մնալով փառացն աթոռոյ, և անկարօտ դիմացն ծնո-
ղին իւրոյ, մնեալ 'ի սենեակ կուսին արգանդի պարդա-
բար, և ելեալ անտի յօդաւորաբար մարմին էապէս անո-
ղոշելի, անթերի մարդկութեամբն և անպակաս աստուա-
ծութեամբն. Մի որդի հօրն միայնոյ և միածին անդրանիկ
աստուածամայր տիրածին կուսին, արարիչն յերկայնաւմն
մարդ ելով ճշմարիտ սկզբնածին. ահա ոչ զկնի եղելոց
երկրաստեղծիցս նմանութեան, այլ նոր և չքնաղ, թագա-
ւորաց վեհափառ, որ ոչ ցուցաւ 'ի դարս, և ոչ դոյացաւ
'ի ժամանակս, անդրանիկ ըստ ասղմոսողին, քան զամենայն
թագաւորս երկրի. անապական խառնութեամբ կերպաց-
եալ զմերս 'ի մարմնի, ըստ օրինի հոգւոյ ընդ մարմնոյ, և
ոսկւոյ ընդ հրոյ. և կամ՝ յայտնապէս իսկ ասել՝ լուսոյ ընդ
օդոյ, ոչ փոփոխեալ և ոչ անջատեալ. Նոյն ինքն եկեալ
կամաւորութեամբ 'ի խաչն մահու, իբր զդառն անարատ
'ի սպանդ վարեցաւ, և հանդերձեաց զբերեղ ինքնիշխա-
նութեամբ զարարածոց իւրոց փրկութիւն. չարչարեալ իսա-
կութեամբ կենդանեւոք՝ եդաւ 'ի շիրմի անորոշելի յաստ-
ուածութենէն. եւ օրեակ թաղմամբն 'ի դժոխս՝ անդդա-
բամտականացն վհատելոցն բանտարգելիցն քարոզեալ
ցուցաւ նորոգումն և լոյս. Եւ աւարտեալ զանօրինակա-
նացն զփրկանաւորն զանտեսութիւն, աստուածապէս վե-
բակենցաղեաց. և կատարեալ 'ի թեւս հողմոց՝ ելեալ 'ի
Փրովբէս ամպով անքննութեան ծածկեցաւ. համբարձեալ
գէր 'ի վերոյ ամենայն երկնի, նստաւ ճոխութեամբ յա-

թոռն իւրական սկզբնաժառանգ հօրն հաւատարութեան, յորմէ և բնաւ իսկ ոչ մեկուսացար, անկորուստ առեցելովն և անտուաղ սեպհականօքն. Որով և եկեսցէ 'ի գաւառաս տան հաստուցման, քնեալ զծածկեալսն կշռութեամբ չափոյ արդար իրաւանց. որում սպասեմք և յոր աղօթեմք, հաւատացեալք յամենայնի՝ ամենայնիւ ամենակալ տերութեան նորա. որ արդարեւ մինն է միայն 'ի միայնոյն՝ 'ի միոյն փառակցութիւն յաւիտեան երկրպագեալ.

Զ. Բարերաներեմք միշտ և օրհնեմք ընդ որդւոյ և ընդ հօր և զՀոգի էութեան նոցին, ամենաշնորհ, ճշմարիտ, կատարեալ և սուրբ, որ յանէից գոյացոյց զբոլոր եղեալքս ամենայն, ինքնագործ հոմիշխան երկուցն եւս ընդ նմին անեղծ և անսահման թագաւորութեան. որ ինչ պատճառն առաջին և բանն ահաւոր նորին ինքնութեան, նոյն ինքն և հոգին բարձրացեալ. Բարի ինքնակալ, ամենից բաշխիչ զՀօրն պարգեւս 'ի գովեստ անուան փառաց միածնին. որ ազգեաց յօրէնն, շնչեաց 'ի մարդարէսն, փչմամբ ազդակցին տպաւորեցաւ յառաքեալսն. կերպիւ աղաւնւոյ ցուցաւ 'ի Յորդանան 'ի մեծութիւն փառաց եկելոյն, փայլեաց 'ի գիրս աւանդականաց, արար հանճարեղս, զօրացոյց խնամատունս, լցոյց վարդապետս, օծ արքայութիւնս, օժանդակեաց թագաւորս, եւս վերակացուս, հրամանատարեաց փրկութիւնս, շնորհեաց ձիրս, հանդերձաւորեաց քաւութիւնս, զմկրտեալսս 'ի մահն Քրիստոսի՝ 'ի բնակութիւն իւր մաքրազարդեաց. զոր հայր և որդի, զնոյն և հոգին ներգործեաց, և ինքն է աստուած խնկեալ տիրապէս ամենայն յամենայնի.

Է. Քանզի ոչ նախանձուելովն Աստուծոյ թերութեանն ոք մեծ ինչ քան զմիւսն, և կամ զկնի անուանիցն նուաստագոյն առնմանն, և կամ 'ի մինն ասելով խառնակութիւն գոլ դիմացն, և կամ յերիցն տրոհումն ուրոյնութիւն ել կամացն. Քանզի անմեծար հայր ամենայնիւ, եթէ ոչ զբանն ունիցի ինքեան զօրութիւն. որպէս ոչ գոլով ընդ նմին հոգւոյն՝ անհագագ ոմն և անկենդան և առ ամենայն հրաման նը. ւազեալ. Իսկ բանն եթէ ոչ անուամբ հօրն ծանիցի, որբ

ումն և կամ լքեալ և կամ 'ի մահացուէ ումմանէ ոչէի. Որպէս և հոգին եթէ ոչ 'ի պատճառէն նշանակեսցի, ապաշուք ումն թափառեալ՝ իբր զշունչ ինչ անդ ասելի. Այլ եթէ ոք հակաճառական բանիւ յաւակնի կապտել զհայր 'ի յիւրմէ բանէն, որ թէ էր երբեմն յորժամ և չէր, և անբանութենն բամբասանօք պատուել վարկանի զվեհին մեծութիւն, և կամ ստրկութիւն տացէ բղխողին՝ ոչ բնաւորաբար գոլով հոգեւոր, որով այլ իմն գոյութիւն օտար մուծանել և կամ ամբոխումն ինչ այլայլական յանարատ պատիւ միութեան սուրբ Երրորդութեանն, զայնպիսիսն քարամբք պարսից հաւատոյ բանից, իբր զդժնդակ դեւս դիմամարտիկս գազանական, հերքեալ 'ի միջոյ 'ի բաց հալածեմք, եդեալ 'ի նզովս զնոյնս ընդ նոսին՝ փակեմք ընդդէմ նոցին զկենացն մուտ եկեղեցականս դաւթի. Ուստի զսուրբ Երրորդութիւնն փառաւորելով 'ի նոյն տէրութիւն միակցորդ հաւասարութեան, զուգաձայն սրբաբանութեամբ, հանգուցեալ հարթութեամբ, օրհնեալ և փառաւորեալ յերկնի և յերկրի, 'ի ժողովս անդրանկացն, և յազգս երկրածնացս բանականաց, յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն.

Ը. Արդ զայս գոչումն ծածուկ խորհրդոց կերպաւորելոց յայսմ մատենի՝ ամենալուր ակաչաց մեծիդ աստուծոյ ընծայեցուցի. սովիմբ սպառազինեալ, և ապա մտի 'ի հանդէսն. Այլ ոչ եթէ կարօտեալ խմբոյ ինչ ձայնի ասու մեծանաս, որ մինչչեւ ստեղծեալ էր քո զամենայն՝ նախ քան զլինելն երկնի փառաբանչօքն անմահից և երկրաստեղծս բանաւորօք, դու քեզէն 'ի քումդ լրութեան փառաւորեալ իսկ էիր. այլ զի զմերժեալս զիս յարգեսցես, անճառ քաղցրութիւն, ճաշակել զքեզ բանիս հաղորդութեամբ. Իսկ զի՞նչ պարտ իցէ ըստ արքունական հրամանիդ կենաց կանոնիդ ասել Աղոնայի տէր, և զհրամայեալ պատուէրդ ոչ առնել. որ ինձէն իսկ զիս զոսկեղէն տախտակս խօսուն՝ նուիրեալ քումդ պատգամի, զդրեալս մատեամբդ ասուածայ՝ եղծի, որ և խորտակելն է իրաւացի. և ես տրխրատեսակ մրով զերկրորդն նմանութիւն առեալ հայթայթեմ. Այլ արդ քանզի բազմօք պաղատեցայ դրուակօք

խանդաղատականօք, որ ոչ է գրեալ 'ի յայս կարգ ձայնի, լուր, բարեգութ, ըստ սմին բանի այնմ ամենայնի։ Եղիցի և այս աղերս բարբառս հայցման աղօթից յօդեալ ընդ նոսին. թերեւս 'ի մաքրոց և 'ի կամարարից այս նուէր հացի պանից բաղարջուց իւղով զանգելոց 'ի սեղան վառացդ քոց մատիցէ։

Թ. Ա՛ՍԼ դու բարերար և յամենայնի մարդասէր Քրիստոսդ մի՝ աստուծոյ միոյ, հզօր և ամենակալ, որ յաղթեաս դիւութեամբ խնամոց քաղցրութեան քո, ոչ հասարակաց միայն մարդկութեանս իմոյ գոյակցաց, առ որս յաւէտ է ամբոխութիւն և բիւրամանեայ հակառակութիւն, այլեւ հրեշտակացն անախտականութեան, նաեւ և եւս քան զայս՝ սրբանելոցն անարատութեան. յորոց մի էր և Հեղիաս, որոյ ցոյցք խստութեանն 'ի Քորեբ լերինն նշանակեցաւ յերիս օրինակս, 'ի շարժումն մեծ, 'ի հողմն ուժգին, 'ի հուրն կիզանողական. իսկ քոյդ հեզութիւն երկայնմտութեան՝ 'ի հանդարտութիւն մեղմութեան օդոյն քաղցրութեան. քանզի կամաց ողորմութեանց դու միայն ես, ըստ գրեցելումն։ Վասն զի թէ և հաճոյք զբաման մերասերքս առաքինութեամբն յեղանակեալ յայլ նըմանութիւն վերնային, սակայն երկրածինք են և նոքա, ընտրեալք 'ի մարդկանէ. իսկ դու ոչ ունիս չարանալ խկութեամբ բարիդ, յամենայնի օրհնեալդ, ամենեւին փրկութիւնդ, ամենայնիւ հանգիստդ, համայնից անդորրութիւնդ, համբերն ախտացելոց դեղ առողջութիւ, աղբիւր ջրոյ կենդանւոյ ըստ Երեմիայ։ Դարձ առ իս և ողորմեա ինձ, որ այնքան ծարաւես պաքիս անկարօտդ աստուած խնամ փրկութեան, մինչ զի զուարթնոցն երկնից անմահից օրհնաբանողաց բան իմն ընծայեցեր մարդկորէն փրկական քահանայապէս և քաւչապետաբար՝ անեղծական յարակայութեամբ մշանջենաւոր պաղատանս օրհնեալդ քո դիմութեան 'ի մերոց դիմաց կենցաղականաց վասն իմ լքելոյս հաշտութեան մաղթել, ողորմեա Երուսաղէմի, որ է լուսաւոր խորհուրդ յայց երանելոյ մեծիդ յայտնութեան առ հրեշտակական թափուր տեղի ստորանկելոց 'ի ձեռն մարդ-

կան՝ քո կցորդութեամբ աւետարանեալ առակաւ այսր օրինականս, Երուսաղէմի·

Ժ· Արդարեւ լուար բարեդութ, անսացեր թագաւոր, ունկնդրեցեր կեանք և յոյս, 'ի միտ առեր երկնաւոր, յարգեցեր հզօր, նկատեցեր ծածկագէտ, տեսեր խնամակալ, կարեկցեցեր անպատում, խնարհեցար միշտ բարձրեալ, նուաստացար ահաւոր, յայտնեցար անճառ, ամիսփեցար անտեսման, քանակեցար անքննին, մատար ճառագայթ, մարդացար անմարմին, չշափեցար անքանակ, կերպաւորեցար անորակ, լցեր իսկապէս զաղաչողացն բաղձանս· Դու իսկ եղեր թշուառացելոյս ինձ՝ ձայնիւ զուարթնոցն՝ բարի բարեխօս, միջնորդ կենդանի, պատարագ անմահ, սպանդ անվախճան, նուէր մաքրութեան, ողջակէզ անծախ, բաժակ անսպառ· Ահա ողորմած, մարդասէր, օրհնեալ, միշտ կատարեացես առ մեզուցելոյս զբարերարութիւն կամաց քոց կենդանատուաց, գովեալ երկայնամիտ· և քեզ վայելէ փառք յաւիտեանս· ամէն·

ԲԱՆ ԼԵ·

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՅ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՅ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍԲ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա· Եւ արդ, տէր զօրութեանց, մեծութիւն ահեղ, անտարակոյս տեսաւորութիւն, կամք ամենընդարձակ, առատութիւն անպակաս, ոմ ոք զօրեսցէ տօնել հանդիսիւ պարերգութեամբ 'ի միոյ կաթուածոյ ցողոյ քումդ բարութեան, որ ցանկ դեգերիս պատրաստել պատճառս հնարից խնամ փրկութեան· Եւ զոր մեծն է գրեցից պատմել յապառնիսն, քանզի ոչ անուանեցար հրեշտակասէր, և որ զվեստութիւնս նոցունց հաստատեցեր· այլ և զերկինս զամբարօք նոցին զմատանց քոց գործ, ոչ գրեցեր երբէք սիրել զնոսա· այլ առեր 'ի պատիւ մեծաց գովեստից ա-

ԲԱՆ ԼԶ·

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԹՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍԲ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Եւ քանզի անթիւ են յաճախեցեալ և գերազանցութեամբ միշտ առաւելեալ փրկանաւորդ արդասիք շնորհաց առ պարտուցս իմոց առաւելութիւն, չարչարանացդ հանդէս և յանձնառութիւն. Զափդ ամենափիչ ամենից հոգւոց գոյից արարիչ 'ի գործարանի մահուն նշանի խաչին հեղուսեր, զի զեռնարկութիւնն իմ ընդդիմութեան կամաց քոց լքցես. Զընթացողականդ լծակցութիւն երկոցունց ոտիդ կեցուցանողաց՝ յանարգելութեն պատճառ՝ 'ի պատժարանի փայտին մատուցեր, զի զփախուցեալս վայրագութիւն թշուառացելոյս դրաւականեսցես զթժարար։

Բ. Ոչ գօսանալ ձեռաց կռփողացն հրամայեցեր օրհնեալ գագաթանդ, որ զթզենւոյն տունկ առժամայն չորացուցեր, զի և զառ իս ներելոյդ օրինակ կանխաւ աւետարանեսցես. Ոչ գանողացն ապիրատութեան զխոստովանեալդ աստուած սպառնացար, որ զարուսեակն մթացուցեր, զի մահացելոյս անձին բարութիւն հանդստեամբ հանդերձ գործեսցես. Ոչ զհայհոյչացն հնարաւոր չարաբանութիւն կապտեցեր, որ զլուսնին պատկեր երանգաւ արեան գունեցեր, զի զանհամարձակ լեզուս 'ի գովեստ քեզ զօրացուցցես. Ոչ նախատողացն մերկնութեան սատեցեր, որ զտարերս սասանեցեր, զի զթշուառացեալս գլուխ զթութեանդ օծմամբ իւղացես. Ոչ 'ի մերկեցուցիչն կարդալ զքեզ սատուածապանիցն՝ զոգուած ծնօտիցն բաժանեցեր քակտեալ 'ի միմեանց, որ զկարծրութիւն վիմացն հերձեր, զի զանուանակս բարեաց հոգիս՝ 'ի բերմանէ ընդունայնութեան ողորմութեամբ հանդարտեցուցցես. Ոչ զպահապանացն սուրս ընդերաց իւրեանց մատուցեր, որ զորովայն օձին սահեցման հողոյ մատնեցեր, զի զտառապեալս մարմնոյ ոս-

կերս իբր 'ի գանձարանի պահեալ, կենաց յարութեան արժանացուսցես։ Ոչ 'ի կնքելն զչիրմին փականս կենդանագիր քո գերեզմանին՝ անդրէն յորսայսեալս զնոսին յանդունդս երկրի սուզեցեր, զի 'ի տապանակի անձինս զնըշխար լուսոյդ հանդուսցես։ Ոչ 'ի համբաւելն զքեզ կորուսեալ և իբր զերկրաւոր մարմին դողացեալ, համայնաջինջ և ամենասպառ զսերմն ծննդոցն կրճատեցեր, զի զիս զանարժանս յիշատակի ընտրութեանդ բարեաց՝ անկորուստս և անվնասելի ընդ փրկեցելոցն հաղորդեսցես։ Ոչ յարծաթոցն կրկնակապէն կաշառաձգութիւն, որ 'ի գանձարանէ հօր քում նուիրաց քեզ դրաւ մատնութեան և անարգութեան մատնաւորեցին՝ զուրացողացն մոլեգնելոց, ըստ հին հարուածոց հանուցն Մովսէսի՝ 'ի յարձան քարի յեղանակեցեր, զի զիս զվրիպեալս 'ի հաստատութեանց և ընդ իշխանութեամբ մահու վաճառեալս՝ արեամբ քո փրկեալ, 'ի հաստատութիւն վիմիդ կառուսցես։ Օրհնեալ կրկին, օրհնեալ վերստին, յամենայնի միշտ օրհնաբանեալ՝ յաւիտեանս յաւիտենից։ ամէն։

ԲԱՆ ԼԷ·

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԹՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՄՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Արդ այդ գումարտակ վերադասեցեալ բարեշնորհութեան քոյդ պարգեւաց առ իմն երախտիս, ով ամենագութ բարերար գոլեալ և ամենազօր, թէ և սակաւք չարագրեցան աստանօր եղեալ, այլ արքայազունք են և իշխանականք ինքնակալութեանց, որդիք զօրութեանց, ծնունդք վերին, մեծափառք, լուսանորոգք և հրաշապատիւք։ յաղթողական վերամբարձութեամբ դրօշիւք հրաշակերալք ըստ գլխոց գլխոց պսակապաճոյճ գեղազարդելոց, բերեալ ընդ ինքեանս անթիւ պետութիւնս օրհնա-

բանողաց, համբոյրս հեղս երջանիկս և խաղաղական աստ-
ուածային հարազատութեանց այնոցիկ նահանգաց, զորոց
մարգարէն մաղթեաց ասելով, զարթո տէր զզօրութիւնս
քո, և եկ կեցուցանել զմեզ. որք յոյժ զօրէն հալածեալ ըզ-
մեզ, և զանցուսութեանն կարկուտ հալել և փախուցա-
նել, քան թէ նախամարտիկն զինուորութիւն երկնային
պարուն զդիշերավարն խաւարատէր սկզբնաներհակ բար-
ւոյն աստուծոյ. Բանդի և զբնաւն այսքանեացս ձրից որ 'ի
բարձրելոյն ինձ անձրևեցաւ տկարիս, թշնամւոյս և ա-
պախտաւոր ծառայիս, անճառ է ասել. իսկ եթէ համար-
ձակեսցի օք զօրել խօսել, զտակաւս 'ի բազմացն քան թէ
զիսկութիւն համանգամայնիցն. առ այսոսիկ զառաջին
նիւթն յիշելով յորմէ հաստեցաւն, իբր զտկար օք նկուն
'ի զօրութենէ մեծէ հերքեալ պարտեսցի.

Բ. Ամլ թէպէտ և այսպէս գրեցի, և դարձեալ զնոյն վը-
կայեմ առ թերի խակութիւն հողոյս՝ և կատարելութիւն
հաստողիդ, և առ բարիսն իմ չարժանութիւն, սակայն ա-
մենալոյս աննախանձ և բազմաղեղուն գովելոյ արարչու-
թեանդ զօրեղութեան վանեալ են կարծրութիւնք արտա-
բերութեան սրտի բանարկուին որ քարին առակաւ՝ յու-
սահատն վհատութեան, սպառմամբ խոպանման աղբե-
ւրացս երկուց, որ 'ի զդայական Եդեմայ բղխել պատրաս-
տեաց անկողն, զի առոգեալ ծաղկեսցի նովաւ՝ որ 'ի յիս
բարեգործութեան կենաստուն կն դրախտ, ահա մի ցամա-
քութեամբ արտասուացս՝ աղանդահնար պատրանօք՝ չա-
ղաչար խորամանկեսցէ վերատին հանել 'ի փափկութենէ
նախնում վիճակին. Իսկ յորժամ կացցէ աստուած համ-
բարձեալ հրաշիւք արուեստից 'ի մէջ աստուածոց հաշտա-
բանացն խաղաղութիւն, բարձեալ ընդ ինքեան զնորհացն
կտակ, առ որ ամենայն ինքնակարութիւնք խարդախու-
թեանց և կարճմտութիւնք սրտնեղութեանց իբր ընդ վի-
մեղէն լերին սնդուութեամբ բախեցեալ ցնդին, ջրոյ օրինակաւ
սակաւս հեղեալ, և կամ հողոյ խորտակմամբ փշրեալ.

Գ. Արդ չեւ իմ կշռամբանքս՝ ըստ ձայնին Յոբայ՝ 'ի
մարդկանէ իցեն, այլ յամենատես աչաց վերին հրամանիդ,

մտեալ ընդ խղճիս տագնապ երկիւղիս, սոսկամ սասանեալ յամենայն կարծեաց. ապաւինիմ և արդ անձամբ բեկելով 'ի յոյսդ հաստատութեան կենդանի անեղծ. զի ողորմութեամբ նայեցեալ 'ի յիս իբր 'ի պարտաւոր կոչտեան պատժոց, առաջի բարերարութեան երկնայնոյդ յանդիման եղեալ ապաշեռն անխոչակութեամբ, զքոյդ երախտիս անպատում փառաց բերելով ընդ իս՝ յուշ քեզ արկանեմ. որ ոչ մոռացմամբ զրաղեալ նիրհես, և ոչ թարթափմամբ աչաց ընդ միջեալ՝ զհեծութիւն կրից անտեսես. Վերացո յինէն, աղաչեմ զքեզ, խաչիւդ լուսոյ զխեղդ վտանգիս, հոգարկութեամբ տրտմութեանդ՝ զտարակուսելի տխրութիւնս, փշանիւթ պսակաւն՝ զրոդբոջ մեղացս, զարկուածով դանին՝ զհարուած մահուս, ապտակին յիշմամբ՝ զկարիս ամօթոյս, թշնամանօք թքոյն՝ զանգոսնելի դարշութիւնս, լեղւոյն ճաշակմամբ՝ զհոգւոյս դառնութիւն. Ահա քո են այս ամենայն բարութիւնք անբովանդակելիք՝ աստուծոյ միոյ միածին որդի. առ որովք զչարութիւնս իմ յիշատակեալ՝ զամենօրհնեալ անուն քո կարդամ բարձր աղաղակաւ իմանալեացս պաղատանօք. Տես 'ի խոստովանութիւն զղջման պարտութեանս ամաչեցելոյս, և տուր ողորմութիւն որդւոյս սատակման մահուն անմահի. զի 'ի բազմութեանէ իմոյս մեղաց՝ վերստին կրկնեալ նովին աճեցմամբ առաւելութեաբ՝ քո ողորմութիւնդ աւետարանեսցի, հռչակեալ հնչմամբ ահաւորութեան յերկնի և յերկրի. Եւ քեզ ընդ հօր հոգւովդ սրբով փառք յաւիտեանս. ամէն.

ԲԱՆ ԼԸ·

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵՆՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ԱՐՏԻՑ ԽՕՍԻ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Բաց արդ որպէս երբեմն յայլ ընթերցուածի որ 'ի սկզբնաւորականացն կարդի՝ զմեղանացն զխաւարային ծնունդս գլխաւորացն օրինացն մարմնականացն անդամոց

գրեցի, յորոց տիրեցայ ժառանգս մահու, նոյնպէս և յայսմ սահման ընտրութեան բանի զլուսածնելոյն զաղատարարն օրէնս հոգւոյն կենաց որ 'ի տէր Յիսուս՝ յիշատակեցից նուազս յոգւոյն, իբր յանբաւ բազմութեանց ծովու կաթիլ մի առեալ։

Բ. Քանզի են արդարեւ կայսերականք ոմանք 'ի բարձրութեանն գահի բազմեալք, թոշակաւն շնորհաց լցեալք և հարստացեալք։ Թագաւորն և տիրեցեալք իւր, արքայն և պատուաւորք իւր, պսակեալն և իշխանականք իւր, բարեհաճակեալն և հնչմունք իւր, յաղթողականն և փողք իւր, զօրաւորն և մարտիկք իւր, գովեցեալն և փառք իւր, փեսայն և պարաւորք իւր, դշխոյն և օրիորդք իւր, փեսաւէրն և հանդերձանք իւր, ազատութիւնն և շնորհք իւր, պայծառութիւնն և ձեռն իւր, խոստումն և քաւութիւն իւր, պահպանութիւնն և աջ իւր, պարգեւն և զարդ իւր, նշանն կենաց և ամրութիւն իւր, մնիլքն և նկարագիր իւր, ամպն և հովանի իւր, արուեստն և հրաչք իւր, հոգին և անեղծութիւն իւր, բանն և կատարած իւր, ուխտադրութիւնն և լրումն իւր, զօրութիւնն և հրամանք իւր, լուսաւորանն և սքանչելիք իւր, մանանայն և անապականութիւն իւր, վէմն կենդանի և վասակք իւր, սիւնն հրոյ և ճառագայթ իւր, որոտումն և ազդմունք իւր, յոյսն վերին և փրկութիւն իւր, ծառն օրհնութեան և պտուղք իւր, բարուենին և բարութիւնք իւր։ Եւ զի մի զրնաւն ասելով յամենայնէն վրիպեցայց, իբր յարեգակնէ այլայլեալ աչաց տկարութիւն, 'ի չասն ասել լռեցից և 'ի սակաւն ժամանեցից, բաւականացեալ ամենապիսիսար կարիս։

Գ. Բայց աւաղ յաւէտ ատամնօր թշուառացեալս եղկելի անձինս, քանզի կարգ բանիս բերէ ինձ խառնել ընդ ձայն աւետեացս բողք գուժիս. վասն զի ընդ այսոսիկ առընթեր օրին դայ արդարութիւնն և կշիռքն, վճիռն և հաստատմունքն, քննութիւնն և լոյսն, յանդիմանութիւնն և զամբարքն, մերկութիւնն և պատկառանքն, յայտնութիւնն և ամենին, ամբիծն և վաստակքն, թիւրեալն և պատիժքն։

Դ. Դարձեալ վերստին աշխար կրկին եղկելոյս, քանզի

գայ հասանէ առ հասկ հասակիս անհնարին բարկութեամբ մանգաղն առ հունձան, դատաւորն առ ատեանն, հղօրն առ բեմն, սպառնացեալն առ կորուստն, բազուկն առ դատաստանն, գաւազան խրատուն առ հարուածն, սպառազինութիւնն առ նախանձն, հովիւն առ ընտրութիւնն. Քանզի բանն զոր խօսեցար ընդ իս, նա դատի զդատապարտեալս 'ի վերջնումն աւուր հատուցմանն. Ամէն կանխեա, բարեգութ, նախընծայ քաղցրութեամբ առ նուազ հեծութիւն վարանական երկիւղիս, և զօրութիւն ընձեռեա ձեռամբդ օրհնութեան 'ի յետին տագնապիս առաջինդ քո օգնութեամբ մխիթարել, բժշկել, քաւել և կենագործել. Եւ քեզ փառք յամենայնի յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն.

ԲԱՆ ԼԹ.

ՎԵՐՈՍԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԹՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՕԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՄՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Եւ քանզի զկերպարանն առաջին լքի 'ի ինքասակարին թելադրութենէ իմովս ծուլութեամբ կորուսեալ 'ի սպառ, ցուցից արդ այժմուս զհնոյն յիս տեսակ. ողորմելի հեծութեամբ թախծեալ 'ի հոգի, անաչառ խայտառականօք հրապարակաւ 'ի յեկեղեցիս բաղմութեանն ազդաց վերապատմեցից բարձր ձայնիւ, բարբառով մեծաւ աղաղակելով.

Բ. Մատեանս շնչական բարդեալ 'ի յինքեան ներքոյ և արտաքոյ ողբս և վայս և ձայնս, ըստ տումարի տեսլեանն Եզեկիելի, քաղաքս անպատուար և անմահարձան, յարկս ունայն 'ի դանդաղակաց ամբութեանց, աղս տեսակաւ այլ ոչ համեղութեամբ, ջուրս աղտաղտին անախորժելի ծարաւեաց արբման, գետինս անօգուտ հերկագործութեան, սահմանս լքեալ հեղեղավայրս կնիւնոյ, խոպանացեալ և տատասկաբեր անդաստանս, աստուածախնամ երկիրս անձնաւոր՝ որ բանարկուին պատրանաց մշակեցայ, իւղ

ընծիւղ փայտս պտղակորոյս, հատանելի ծառս ունայ-
նարոյս, կրկնամեռ խօսուն տունկս անպտղս, ամենաշէջ ճը-
բագարանս անլոյս։ Արդ վերստին առ սոյն բերելով զայս
նմանութիւն աւազականաց, բաղմաք կրկնեցից։ որ ամե-
թոյն դառն պատուհաս պահեալ կայ հիւթոյս, կրճումն ա-
տամանց և անկէտ լալումն աչաց եղկելոյս, հայրական ցա-
սումն անապուժելի՝ դառնութեան որդւոյս, ապականու-
թիւնն աննորոգելի՝ մեղուցեալ մարմնոյս, նոր կշտամբու-
թիւն գտողիս չարեաց՝ ախտացեալ հոգւոյս, տարտամ
տագնապի տարակուսանաց՝ ելից գերելոյս, զոր երկնային
զօրքն մատուցանեն թշուառացելոյս, 'ի խրձունս որոմանցն
վկայելով՝ փոանգեցելոյս, 'ի ձայն ահարկու զանբժշկու-
թիւնն ազդել լքելոյս։

Գ. Ահա արդարեւ երգս կատակերգութեան ջնարահար
պառնկի, յաժեալ և կոծեալ քաջ հնչեցուցեալ ողբս ողոր-
մելիս և զկծեցուցիչս, ըստ առակաւոր բանին Եսայեայ՝
որ 'ի պատգամն Տիւրոսի։ Զի թէ նա զդիպուածն փոքր
անցից ապառնեացն 'ի մնոց իմն տպաւորեալ, բաղքէր
դիմակս դիմակս կերպից կերպից աւազականաց, ըստ կո-
ծողացն կաքաւելոյ, իսկ առ իս ո՞րչափս և ո՞րպիսիս ձայնս
մրմնջեցից վհատեցուցիչս։ որ գաղտեանն տեառն սպաս-
եալ առանց վրիպանաց՝ մնացի անպատրաստ և անհան-
դերձելի։ Արդ եթէ զդատաստանացն ահաւորութիւն
կրկնեցից, բաղմացուցից ինձ աշխար։ ապա եթէ զփորձն
խկութեամբ ցուցից, յաճախէ ինձ երկիւղ։ իսկ եթէ ըզ
կերպարանացն տեսիլ գրեցից, առաւելուն ինձ հատուց-
մունք, զի կանխաւ նկատեալ զայնս և ոչ անագան ապա-
շաւեցի։ Այլ խնայեա յիս, գթած, մարդասէր, հզօր,
բարերար, ամենապարգեւ Քրիստոս թագաւոր, օրհ-
նեալ յաւիտեանս։ ամէն։

ԲԱՆ Թ.

ՎԵՐՈՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵՆՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՅ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍԻ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Ամենակալ, աստուած բարերար ստեղծիչ բոլորիցս՝ լուր հառաչանաց ձայնիս փտանգի, և յերկիւղէ տագնապի ապագայիցն կարծեաց փրկեա կարող զօրութեամբ զերծեալ 'ի պարտեաց. քանզի բաւական ես յամենայնի առ ամենայն հնարս զօրանալ անբաւ մեծութեամբ և իմաստութեամբ անսահմանելեաւ.

Բ. Եւ քանզի ուշիւ մտացս տեսեալ 'ի հեռուստ զհանդերձելոցն հանդէս ահաւորափայլ, նկատեմ ինձէն աստանօր կանխաւ զտիւն լուսոյ սրբոցն յուսոյ, զօրն խաւարի պատժապարտիս պատուհասի. ուստի ոչ զօրէ ոք յէից առ պատսպարան փախստեան. ոչ անդունդք խորոց, ոչ վիհք վէից, ոչ բարձրութիւնք լերանց, ոչ անձաւք քարանց, ոչ կարծրութիւնք արձանաց, ոչ ծերպք ծակաց, ոչ փապարք փոսից, ոչ սորք հեղեղաց, ոչ բաւիղք խորշից, ոչ շառմարանք յարկաց, ոչ ծածկութիւնք սենեկաց, ոչ եմակք հովտաց, ոչ ծործորք դժուարաց, ոչ վերադրութիւնք բլրոց, ոչ արձակմունք շնչոց, ոչ անբաւութիւնք ծովուց, ոչ սահանք յորձանաց, ոչ հեռաւորութիւնք եզերաց, ոչ ողբմունք ձայնից, ոչ հեղեղք արտասուաց, ոչ տատանմունք մատանց, ոչ համբարձմունք ձեռաց, ոչ պաղատանք շրթանց.

Գ. Այսոցիկ սաստկութեանց մասանց անճողոպրելեաց դու ես, տէր Քրիստոս, հնարք և գաղարք դիւրութեան և անդորրութեան փրկութեան ամենամեղս հոգւոյ, արդ հայեա 'ի յանդերձ վտանգիս շրջադրութիւն՝ միայնդ քաղցր առ ամենեսեան. Թողեա սուսերու յաղթական կենաղէն խաչիդ զցանցս վարմիս, որ յամենայն կայից պաշարեն 'ի մահ զդերիս, և հան 'ի յանդորր զտոս սասանեալ

թիւր ընթացողիս. Բժշկեա զհրատապ ջերմեական տոչ-
ըումն մշձկեալ սրտիս, մերժեա զդիւային չարահնարու-
թեանս չչուկ քո պարտաւորիս, հալածեա զյուսահատ
անձկութեան հոգւոյս մթութիւն չարի կենակցիս, ցրուեա
զխամսած թանձրութիւն բռնութեան մեզայս երեւոյթ
մոեալս 'ի յիս, կրս զզգալիր թխատիպ կրեցս ապականու-
թեանս կարիս. Նորոգեա զպատկեր լուսոյ պաշտեցեալ
փառաց մեծութեան անուան հզօրիդ յոգիս, զօրացո զՀԸ-
նորհիդ փայլումն 'ի գեղ գիմացս և 'ի կերպարան տեսու-
թեան մտացս հողեղինիս, յարմար յերիւրմամբ կացս յար-
դարեալ՝ որ զքոյդ բերէ նկատումն՝ նշուլազարդ մաքրու-
թեամբ զտեալ զմտայլս մեղաւորիս, աստուածային կեն-
դանի անեղծ երկնաւոր լուսով քո ծածկեալ յօրինակս
երիս. Զի դու միայն ես օրհնեալ ընդ հօր 'ի գովեստ
հոգւոյդ սրբոյ յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն.

ԲԱՆ ԽԱ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՑԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԵՌԻԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Որդի աստուծոյ կենդանւոյ օրհնեալ յամենայնի, հօրդ ահաւորի անքննին ծնունդ, որ տկարանայ առ 'ի քէն և ոչինչ. որ 'ի ծագել անստուեր նշուլից ողորմութեան քոյ փառաց՝ հալին մեզք, հալածին դեւք, ջնջին յանցանք, խզին կապանք, խորտակին շղթայք, կենդանացնին մա-
հացեալք, բժշկին հարուածք, ողջանան վէրք, բառնին ապականութիւնք, տեղի տան տխրութիւնք, նահանջին հեծութիւնք, փախնու խաւարն, մեկնի մէգն, մերժի մա-
ռախուղն, փարատի մռայլն, սպառի աղջամուղջն, վերա-
նայ մութն, գնայ գիշերն, տարագրի տագնապն, չքանան չարիքն, հալածին յուսահատութիւնքն, և թագաւորէ ձեռն քո ամենակար, քաւիչդ ամենայնի.

Բ. Որ ոչ եկիր կորուսանել զմարդկան ոգիս, այլ կեցուցանել. թող ինձ զանթիւ չարիսն իմ բազում ողորմութիւնդ. զի դու միայն ես յերկնի անձառ, և յերկրի անշնչին, 'ի տարր գոյի, և յեղբս ծագաց աշխարհի, սկիզբն ամի և յամի ամենայն լրմամբ, օրհնեալ 'ի բարձունս, և քեզ ընդ հօր և հոգւոյդ սրբոյ փառք յաւիտեանս. ամէն.

ԲԱՆ ԽԲ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՈՒԻՆ ՀԵՆՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ-ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՄՐՏԻՑ ԽՕՍԲ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Տէր աստուած գթութեան, փրկութեան և ողորմութեան, քաւութեան և նորոգութեան, բժշկութեան և առողջութեան, լուսաւորութեան և կենդանութեան, յարութեան և անմահութեան, յիշեա զիս յորժամ գայցես արքայութեամբ քո՝ ահաւոր, հզօր, բարերար և ամենաստեղծ, կենդանի, գովեալ, ամենակատար, մերձ 'ի հեծութիւն համայն եղելոց. Ընդ խաչեցելոյն ընդ քեզ պաղատիմ, որ ոչ ըմբռնեալ վասն քո և ոչ կապեցեալ, ոչ կախեալ և ոչ բեւեռեալ, ոչ կռփեալ յանուն մեծիդ և ոչ անարգեալ, ոչ լցեալ և ոչ նշկահեալ, ոչ խորտակեալ և ոչ մահացեալ, և արքայութեն արդարոց մասին անձկալեաց լուսոյ արժանի ցուցեալ, իրաւամբք ուխտի երդմնականաւ ամենիւն ազդեալ զանփոփոխութիւն բարեացն տուելոց, փառաւորեցեր առ յոյս փրկութեան 'ի սպառ լքելոյս.

Բ. Օրհնեալ օրհնեալ և գարձեալ օրհնեալ, և զիս ընկալեալ նովին հաւատովք կանգնեա 'ի կործանմանէս, բարերար. բժշկեա 'ի հիւանդութեանցս ախտից, ողորմած. յեղբեաց մահուս դարձո զիս 'ի կեանս, կենդանութիւն. քո եմ և ես, կեցո ընդ նմին, ապաւինութիւն. անձամբ մեռելոյս կենդանական շունչ ընծայեցո, յարութիւն, կեանք, անմահութիւն, անպակաս բարութիւն, անապառ

շնորհ, անփոփոխ ներողութիւն, աջ ամենազօր, ձեռն ա-
մենիշխան, մատն ամենամերձ. Կամեաց տէր և փրկեցայց,
ակնարկեա միայն գթութեամբ՝ և արդարացայց. ասա
բանիւ՝ և վաղվաղակի անարատ դասայց, մուռայիր զթիւս
չարեացն՝ և անդ ստէն համարձակեցայց, առատաձեռնեա՝
և արդէն 'ի քեզ իսկ պատուաստեցայց. փառաւորեալդ
յամենայնի յաւիտեանս. ամէն.

ԲԱՆ ԽԳ.

ՎԵՐՈՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍԲ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՑ

Ա. ԲԺՇԿԱԿԱՆ կրթականութեան ամենափոքր հնարաւո-
րութեամբ պատճառ կենաց անախտականաց, թագաւոր
զօրաւոր երկնաւոր՝ տէր Յիսուս Քրիստոս. աստուած ա-
մենեցուն, իմանալեաց և տեսականաց. ահա դու 'ի յիս
ըստ մարդարէին՝ որ ընդ ասելոյն՝ Նոր կցորդութեան, առ
որ բարեզարդ դաշամբ այս բանի ընդ քեզ միութեան,
լուսաւորեցայց կրկին ողջացեալ հնչով և մարմնով, ամենայ-
նիւ կարող և անվանելի.

Բ. Որ ոչ կարօտանաս սպեղանեաց առ պատրաստութիւն
պատանաց հոգեկան վիրաց, ոչ ժամանակի, ոչ միջնորդի,
ոչ աւուրց երկարաձգութեան, ոչ փոփոխս մատուցանելոյ,
ոչ հատման, ոչ խարման, ոչ սրագործութեան, ըստ երկ-
րաւորս դեղատուութեան, առ որս միշտ է վրիպութիւն և
ամենասխալ տարակուսութիւն. Այլ քեզ արարիչդ հոգ-
ւոց և մարմնոց ամենայն ինչ լուսաւորեալ է, ամենայն ինչ
առաջի է, ամենայն ինչ գրեալ է, ամենայն ինչ դիւրին
է, համայնն հնարաւոր է, իմաստն գլխաւորեալ է, խոս-
տումն լցեալ է, կամելն կատարեալ է, քո կտակն աւե-
տարան է, քո վճիռն ազատութիւն է, քո մատեանն շնորհ
է. Ոչ փակեալ ես ընդ օրինաց, ոչ պարուսակեալ ես ընդ

կանոնաւ, ոչ արդելեալ ընդ նուազութեամբ, ոչ խոնարհ-
եալ ընդ հնազանդութեամբ, ոչ պարագրեալ ընդ փոքր-
կութեամբ. ոչ չափեալ ես ընդ սահմանաւ, ոչ վրիպեալ 'ի
բարկութենէ, ոչ այլայլեալ ինչ 'ի ցասմանէ, ոչ սխալեալ 'ի
խստութենէ, ոչ ամբոխեալ 'ի խռովութենէ, ոչ դղրդեալ
յանդիմութենէ, ոչ փոփոխեալ յողորմութենէ, ոչ պակաս-
եալ 'ի բարձրութենէ, ոչ լքեալ յայցելութենէ, ոչ տկարա-
ցեալ 'ի փրկութենէ. Դու սկիզբն և լրումն ամենայնի, և
'ի քէն է ամենայն. և քեզ փառք և երկրպագութիւն յա-
ւիտեանս. ամէն.

ԲԱՆ ԽԴ.

ՎԵՐՈՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵՆՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՅ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Աստուած անսահման, ծնունդ աստուծոյ հարազատ
անթարգմանելի, արարիչ բնութեան եղելոց, Քրիստոս թա-
գաւոր, լոյս 'ի խաւարի սրտից մթացելոց. ընդ մեզ լրմամբ
և ընդ առաքչիդ խկութեամբ, մերայնովն զքոյինդ ծա-
նուցանող հրաշապէս. Հայր քո օրհնեալ երկնաւոր ան-
ճառ՝ որ առաքեացդ զքեզ 'ի վերուստ, ուստ փառակիցդ
ես արարչութեամբ. այնքան հոգացաւ փրկութեան իմոյ
տարագրեալ գերւոյ, մինչեւ զքեզ իսկ մատնեաց մարդ-
կան. Իսկ դու կարող զոլով 'ի վեր քան զվիշտս, զարն-
տեսութեանն աւարտեալ խորհուրդ՝ հաճեցար ընդ սար-
տեցելումն զմահուն ճաշակել բաժակ անթերի մարդկու-
թեամբ և անպակաս աստուածութեամբ. Եւ հոգիդ սուրբ
կենդանարար՝ որպէս քո և հօր քոյ իսկակից, և համա-
պատիւ էութեամբ ծնողիդ և ծնիչելոյդ. Մի Երրորդու-
թիւն կատարեալ 'ի դիմաց երից անարուշելի հաստուածոյ,
անսկիզբն և անժամանակ, բնութիւն բարերար, համայն կեն-
դանարար, բոլորից խաղաղարար, ստեղծիչ դոյից և յօրինիչ

ամենից, անքակուելի և միով բնութեամբ փառաւորեալ.

Բ. Իսկ եթէ հայրն զթած երկնաւոր հզօր՝ մին յէութիւնէ՝ վասն մահապարտիս յանցանաց մատոյց զմիայնակ ծնունդդ յանքնին ծոցոյն, ոչ անխայտեալ յորդիդ 'ի համապատիւդ և 'ի սիրելիդ, այլ կամաւ նուիրեաց մահու չարչարողացն զինու, ըստ մարգարէութեանն Զաքարիայ. վասն զի զարթնուլ սրոյն 'ի վերայ հովուին, և հարկանիլ նոյն ինքն հօտապետին, և ցրուիլ ոչխարացն հօտին, որպէս օրինակն նուիրն նախագրին և ուխտադրութիւն խորանին և նուիրումն արեան սպանդին և առակ խորհրդոյ արբահամեան պատարագին, զիրկութիւն թշուառացելոյս 'ի կամաց կենցուցչիդ յառաջագոյն նկարագրեր. և արդ հիմ արամիս անձն իմ կործանեալ՝ ոչ յաստուածութենէ հնարաւորութեանց, այլ 'ի քումդ ինքնագործ հակամիտութեանց. կամ ընդէր զիս խառնես՝ յուսահատութեամբ սատանայականաւ զմիտս հարեալ. յուսա յաստուած, խոստովան լեր նմա, և նա հոգա վասն քո, ըստ դաւթեան սաղմոսին, և այլ մարգարէի կենսախրախոյսն բանի.

Գ. Իսկ յեղանակ խնամարկելոյ հաստողին 'ի վեր է քան զսահման կշռութեան մտաց հրեշտակաց և երկրականաց. և եթէ բիւրս կրկնեսցի, ոչ լինի չափեալ. քանզի անբովանդակելոյն և բաբերարելն է անճառելի. Նա զի ումն օրհնեալ զումն օրհնաբանեալ յերրորդական համագոյութենէն առաքեաց. իսկ նա 'ի հաճութիւն կամաց առաքչին մեռաւ. և միւսն ահաւոր՝ 'ի յերկուցն հաւանութիւնն՝ մեծաջան բաղձանօք մնդթէ. Իսկ համաբարոյ միակամութեանն ցուցակ՝ առ 'ի զնոյն բարի ներդործել, որպէս հոգին կենդանւոյն և բանն բանականին, պայծառութիւն փառացն և կերպարան էութեանն. Առ կեանսն փրկի, առ ողորմութիւնն սիրոյ, առ ձեռնկալութիւնն պատրաստ, առ փրկութիւնն կամի, առ առատութիւնն յորդ, առ յաճախութիւնն զեղուն, առ անբաւութիւնն լի, առ անհնարութիւնն փարիսամ, առ երկայնմտութիւնն ճոխ, առ անհասութիւնն բարձրեալ. մի Երրորդութիւն կատարեալ 'ի յանձանց երից, օրհնեալ յաւիտեանս. ամէն.

ԲԱՆ ԽԵ·

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՈՒՍ ՀԵՆՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐՈՒ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՅ ՄՐՏԻՑ ԹՕՍԲ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. ԵՒ արդ յոյս բարեաց տնկեալ 'ի սրտի՝ անձն իմ կործանեալ, և գօտեաւն հաւատոց պնդեալ զերիկամանցդ երկակի մասունս՝ զկրկնապղտոր խորհրդոցդ զցանկակա- նիդ գործարան, խոստովան լեր բարերարին աստուծոյ՝ զմտացդ իբրեւ զդործոց, զխորհրդոցդ իբրեւ զլրութեց, զանտեսիցն իբրեւ զյայտնելոց, զսրտիդ ծածկութիւն իբ- րեւ զբարբառումն ձայնից, զակնարկութեանցդ իբրեւ զարդիւնականաց մեղանաց, զաղդել շրթանցդ իբրեւ 'ի գլուխ ելելոց չարի, զսրտիցդ հեատց իբրեւ զպատուիրա- նաւն աստուծոյ վաղղաց, զձեռացդ ձգումն առ ցաստումն իբրեւ 'ի հեղումն արեան գործոցի, զծիծաղելն բնաւին իբրեւ զկամաւորական լքումն շնորհի, զերդմնականն որ թէ 'ի հանդէպս թէ 'ի տարադէպս՝ իբր զդործակցութիւն խարդին, զամբարտաւանութիւնն իբր զհին կործանիչ նա- խաստեղծին բարձրութեան, զսրտին նեղութիւն իբրեւ ըղ թերութիւն հաւատոց, զմեղկութիւնն իբրեւ զպարտութիւն զօրաւորին պնդութեան, զսրտումնչն առ վանդս կրիցն՝ իբր զուրացութիւն ուխտին որ առ տէրն, զապարասանու- թիւնն իբր զթոռն իմն անզթութեանն, զամբարհաւաճու- թիւնն իբր ոչխիւք առ վերհան դոռոզութիւն, զհպարտու- թիւնն իբր զկամակոր հարազատ գտողին չարեաց, զակա- մայիցն ընդ կամաւորացն, զբռնացելոցն ընդ հաւանակա- նացն, զերկամտիցն ընդ բնաւորականացն, զանօրէնութիւնն ընդ ապաստուածութեանն, զփոքունն ընդ սաստկագու- նիցն, զնուազունն ընդ հոլովիցն, զանճառիցն իմոց իբր զճառելեաց գիտողին, զանգրելոց ճշմարտացն իբր զնկարե- լոց տեսողին 'ի յարձան մագնեստիս վիմի, զթեթեւագու- նիցն առ խաիր մտաց իբր զատուար ծանրութիւն բեռանց,

զինդիր չափոյ ծածկելոյն իբր զնշդով պահանջումն սա-
տերն սակի 'ի բերանոյ կիսին կորնչի չորեքդրամեան կրշ-
ռութեամբն, զանդնդականացն գործոյ իբր 'ի յականջս
աստուծոյ արագ ժամանելոյ. Զայսոսիկ յաճախեա կուտեա
կրկին յանձնառութեամբ, վերատին պատմեալ աստանօր
մեծաւ հեծութեամբ զչէոցն իբր զեղելոյց, ընծայեալ աս-
տուծոյ զպարտութիւն վանեցեալ անձինդ. զի ընկալցիս
'ի փոխատուէն զշնորհօք թողութիւն պարտուց մեղաւ-
րին, զոր տերն արդարացոյց և հրաշափառապէս հաչա-
կեաց, ամենապատիկ ներբողիւ կրկնեալ զդովեստ զԸՂՁ-
մանն քան զպարտաւանս մեղացն.

Բ. Բարդեա և դիզեա անձինդ մեղապարտի բամբասանս
յոքունս զբոյսն խոհերս բազմամասնեայս, անձն իմ կշտամ-
բեալ յոքնախթանդ բանիս. զչարութիւնն, զանօրէնու-
թիւնն, զվրիպութիւնն, զառ 'ի մարտին հանդիսէ փա-
խուստ, զպարտութիւնն, զմոլեգնութիւնն, զամբարշտու-
թիւնն, զապշութիւնն, զիմբրութիւնն, զքունն արմնա-
կան, զառ 'ի յընթացսն զնիրհումն, զխորհուրդն օտարա-
տի, զրանկոյն նանրութիւն, զզաղրութեանն հաճութիւն,
զյամենաչ 'ինմին, զփափաքելն աստուծոյ ատելեացն,
զաներկիւղութիւն, զանսատութիւն, զանհարթութիւն,
զմերութիւն, զմիբրութիւն, զլուծութիւնն, զճշդու-
թիւնն, զանկապ արձակումն, զծիծաղականան, զվրնջ-
ականան, զկատակերգականան, զդայթակղականան, բզ
պատրողականան, զանդէպ քաջութիւնն, զանյարմար
մարտն, զառանց օրինի արիութիւնն, զխեղդմունս հո-
գւոյն, զտատանողականն զերկչոտութիւնս, զրազմաս-
տեղեան ճիւղն զրահետակաս, զանպատկառ փարաք-
մունն, զդժոտութիւնն, զդժմտութիւնն, զանդատ ա-
տելութիւնն, զմարմնմունն դիւրընթացողականս, զփո-
քունցն զանկշռութիւնս, զխոտանունցն դրժողութիւնս,
զուխտիցն մուռացութիւնս, զնմանեացն այլակերպութիւն,
զկեղծեացն քողարկութիւն, զփառամոլութեանն մորոս-
թիւն, զյոնիցն յաւակնութիւն, զապիրատութիւնն, զինք-
նասիրութիւնն, զնախագահիցն տենչութիւն, զհատու-

ցանելն եղեռնականացն, զնոցինսն զանչահ աղճատանան, զվայրապար բերմունսն, զընթացակցութիւնսն խորհրդոց կութեան բանարկուին, զբանին սերմնակութիւն, ըզ վճառումն կենացն ընդ գնոց սատակմանն, զկորուստ աւանդիցն, զհայրենեացն ծախս, զկապարանն ձգողական, զփակով լծոյ երնջոց անխղելի ըմբռնմամբ զանօրէնութիւնս, զյարաթաթաւ տղմաբնակութիւնս, զլքումն լաւացն, զընթադրութիւնս անկարծիցն, զկնի դարձին առնոյն դարձ դաժանական, զնորոգ մոռացն, զստար խորհրդոցն, զանկայուն կամացն, զհաչման հագադին, զէութիւն շնչոյն, զեւսն քան զսահման կանոնացն գրութեան՝ զիշխանականին զամենասփիւռ բացարձակութիւն, և զոր չէ ճառելի և կամ գրելի և կամ պատմելի և կամ յերեսս դիմաց բերելի.

Գ. Եւ արդ զիարդ բժշկեսցիս, անձն իմ եղկելի, 'ի յայսքանեաց տիդաց խոցոտեալ, բարձեալ թողեալ այր մի տարագիր անողջանալի, ըստ մարդ արէին. քանզի մի 'ի վերադրելոցդ բաւականապէս զօրէ սատակման, թող թէ այսքան դասք սպանողաց դժնէից դահճաց շուրջ պաշարողաց. Մանաւանդ զի ոչ այսու և եթ նմանադրութեամբ կշռի տարացոյց տարժանեցելոյս, այլ զոր օրինակ անթիւ բազմութիւն կայտառաց կարճաց խայթողականաց, 'ի տարին մասունս ծայրից տանոյն զօրհասական թոյնս բերելոց, և յաման մանչկեղէն արկեալ ամիսփէ զելիցն շաւիղ կապարանին շրջափակութեամբ, ցուցանի արտաքուստ բարիոք, իսկ 'ի ներքուստ համբարք չարի և պահեստ կրստեան և կոյտ կսկծման և գործեանեայք սատակման և մշակք մահու. Արդ այսոքիկ են ամբարեալքն քո անօրէնութեան տաժանեաց թշուառաքիրան թոյակք, անձն իմ պարտական կրկին սատակման. որ կամաւորաբար ընկալար 'ի քեզ, զոր թշնամին սերմանեաց 'ի վերայ ցորենոյն՝ յայգ արակի աշխարհիս. ով այր անմաքուր՝ ամբարիշտ և ծոյլ, բնաւին առեցեալ, սիրողդ մոռացդ ախորժմամբ զլցեալսն ամենայն անառակութեամբ, և զոր առաքեալ ցուցանէ զթիւս բանիցն սարսափելեացն կշտամբողաց, ասատուստ սկսեալ մինչեւ 'ի կատար կանոնի այնր պայմանի, և որ հասեալ են,

ասէ, յաստուծոյ իրաւանցն վերայ, եթէ որք զայսպիսիսն գործեն և կամ կամակից են, արժանի են մահու։ Այդ ես ինձէն զիս ինքն պարտ վարկայ կրկին հաստուցման կոչաստեան սատակման 'ի մահ դատապարտութեան. այլ անխայեա յիս ողորմութեամբ՝ բարեգութ, կենդանի, հզօր, կամարար, կարող, հնարաւոր, օրհնեալ յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ ԽԶ·

ՎԵՐՍՏԻՆ ՑԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵՆՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀԱԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍԲ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Այդ վրիպեալս ես յաւէտ ամենապատիժ, միշտ դժնեայ վայրենաբարոյ անձամբ անձին մահու կշտամբիչ, արածողս զերամակս զաղիրս վայրադաստնս խողից արօտականաց դարշութեան մեղաց նախատ վարձկանութեանց. հովիւս տածողական զհօրանս ուլուցն ամենաբնակաց 'ի վրանս հովուացն, ըստ երգոյն երգոց առիս առակին. որ ոչ իսկ ծանեայ զիս երբէք գիտել, թէ յո՞վ և յո՞ր պատկեր և վասն ո՞ր դ դայայ։

Բ. Ահա 'ի յոտս տանողականս կրողաց երկուց միակցորդ խորհրդականաց, ըստ ձեւոյ հրեշտակի կառուցաւ, իբր 'ի թռիչս թեւոց կրկնաբարձ բաղկաց վերատանողաց յաշխարհն հայրենական հայել, ով յիմար, զիարդ քեզէն կոբացար յերկիր, զաստեացս միշտ հոգացեալ դիպուածս, ընդ ցիս անապատականս համարեցար. Իբր զերագ բաղմաբերանեան 'ի յաշտանակի մարմնիդ հաստեցաւ դլխոյդ բոլորութիւն, զի և այսու 'ի յօրինակէն շնորհէ մի օտարացիս զաստուած տեսանել, և զմնայականացն խմաստասիրել. Բանականութեանն յարդանօք կրկին ճոխացար, զի զյաղթանակ բարեմասնութեանն որ առ քեզ եղեն՝ անարդել լեզուով խօսեացիս. Զեռինդ հաստմամբ յարմարոստեան մատանցդ շառաւեղօք՝ զդործնականացն տնօ-

բինել զանտեսութիւն, իբր կցորդ համացեղութեամբ ա-
մենաբաշխ աջոյն աստուծոյ՝ աստուած կոչեցար. Երկոյ
հարիւրոց և տասանց վեցից յոգիւք շաղկապեցար, յարեալ
'ի քեզ ընդ նոսին 'ի նոյն և պատշաճական մասունս չափոյ
աղդողականաց հինգ զդայութեանց, զի մի՛ և երեւելիդ
նիւթականութիւն քումդ տեսութեան՝ մնացդ դիտման
անդատ եղիցի. զի ոմանք ստուարք են և զօրաւորք, և
այլք փոքունք են և պիտանիք, կէսք կարծրակերտք և
աղդողականք, են և գողտրականք և պատուականաղոյնք,
դարձեալ կարեւորք և պատկառելիք. Իսկ թարգմանու-
թիւնք սոցին տեսութեան 'ի քեզ են նկարեալ իբր յար-
ձանի անշնչականի անձն իմ եղկելի. որպէս զի և տարր
ժամանակաց և շարունակ հետեւման աւուրցն առ պակ
ամին, իբր կանոնաւ իւիք սահմանեալ մասամբքդ՝ ան-
սխալ և անայլայլելի պահեսցի.

Գ. Դարձեալ այլ օրինակ հոգեւորական, որ զսիրոյն
յօդուած շաղկապէ 'ի մի առ եկեղեցի, քեւ խորհրդածի.
իբր զի առանց բնաւից զուգամասնութեան կապակցել ԼԸ-
ծով հաւանականաւ զվերն ընդ փոքուն, ինասեալ է հաստ-
ուածոյն անարատութիւն յանուն Քրիստոսի ժողովելոցն.
որպէս 'ի հատումն և 'ի նուազութիւն միոյ յանդամոցս ա-
նարգացս պատուաստելոցս 'ի մարմնի, կրճատեալ իմն է
յօրինուած կազմութեան մարմնոյ քում սենեկի զդայա-
կանի, և շրջեալ է ընտանութիւն պատկերին յանարդ փո-
փոխութիւն. Եւ արդ այսպիսեօք, և ևս բազմօք անգու-
դական հրաշակերտութեամբ եղական պատկեր աստուծոյ՝
կշտամբեալ 'ի սպառ ողի իմ դերի. և թէպէտ յառաջին
նմանութենէն կողոպտեալ դատարկ պատուիրանին յանցաւո-
րութեամբ 'ի դրախտին կենաց, այլ աւազանին լուսազարդ
շնորհիւն զհոգւոյն փչումն առեալ, և նմանութիւն ես կեր-
պարանին. և արդ ընդէր կորուսեր զփառան երկնաւորս,
իբր նախաստեղծն երբեմն զվիճակն երկրաւոր յԱդին դա-
րատանի. ընդէր փակեցեր քեզէն քեզ զերկին, և զվե-
րելիցն դուռն աղխեցեր. ընդէր խառնեցեր ընդ ջրոյն
մաքրութեան զախտ արտասուացդ տարժանութեան. ըն-

դէր զլուացեալ զձորձ վերարկուին գարշելի գործովք զաղ-
բացուցեր. հիմ զեղեալ հանդերձին մեղայ պատմուճան
անառակ վարուք քեզ արկեր. ընդէր զանազգդ ոտից
սրբութիւն ճանապարհաւն ժանգից աղտեղեր. ընդէր
կրկնեցեր իրաւադատին զուխտաղանցութիւն հին պատուի-
բանին. ընդէր մերժեցար 'ի պտղոյն շնորհաց, իբր Ադամ
'ի ծառոյն կենաց. ընդէր նենդեցեր քեզէն քո կամաւ
զանաստուեր յուսոյն յարակայութիւն. ընդէր պատկառանք
անհամարձակելիք քոյին դիմացդ նպաստեցեր. ընդէր զի-
նեցար ընդդէմ քո ներհակ, ով ընդունարան խելագարու-
թեան. ընդէր որսացար 'ի ծուղակ մահու՝ թողեալ զարա-
հեան վատահութեան. ընդէր կարթիւ պատրանաց ածար
հաղորդդ մարմնոյ կենդանարարին. Ալ վերատին յուսա-
ցեալ 'ի նա կարդա նմա ապաւինելոյս քաւիչ նորոգիչ փրկիչ
կեցուցիչ և կենդանարար, ողորմած խնամող մարդասէր
և անոխակալ բազմագութ, օրհնեալ յաւիտեանս. ամէն.

ԲԱՆ ԽԷ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՈՒԻՆ ՀԵՆՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍԲ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Եւ արդ զի՞նչ գոյ ասել ամաչեցելոյս յերեսաց մե-
ծիդ ահաւորութենէ, բայց եթէ համբանալ և հող 'ի բե-
բան եղեալ լուել 'ի սրտի, ըստ մարգարէութեանն խրատու,
ահա 'ի բարւոյն կարկառեալ 'ի յոյս. Իսկ եթէ զվայանս
շարժողութեան շրթանցս բացից, բռնադատեցից խօսել
կամեցեալ, դարձեալ զնոյն ձայն կրկնական եղերեր-
գութեան լալեաց բազմութեան խեթ մտացս յառաջադրէ.
Բ. Եւ արդ ողբակից մեծ մեղաւորին անօրինելոյ կամաւ
առ 'ի մահ՝ զնորին գոչումն երկրորդեցից և ես ընդ նմին.
մեղայ տէր մեղայ, և անօրէնութեանց իմոց ինձէն վկայեմ.
Հիւսեալ ընդ նմին զբանս յիսներորդի սաղմոսին, անթիւս

գրեմ զսպարուցս սակ անձինս մեղաց՝ քան զհիւղ երկրի հողմահոս փոշւոյ ընդ օդս ամենայն տարածեցելոյ.

Գ. Մեղայ յերկինս և առաջի քոյ, ընդ անառակ որդւոյն պատկառեցելոյ հայրենի գթոյդ վերատին դարձեալ թախանձ արկանեմ. զողորմելին ձայն աղերսանաց արտօսրածին ողբովք գոչման 'ի տխուր դէմս մատուցեալ առաջի քո տարածանեմ, հայր գթութեանց, աստուած բոլորից, չեմ արժանի կոչիլ և ոչ բնաւին առ այս անուանիլ. ոչ միայն որդի, այլ և անպիտան ապաբան վարձկան. Ընկալ ըզ սովեալս տարագրական, պարտական ճեռասուց. և զդաւ քաղցոյս լլկանաց նեղոյս նուաղեցելոյս՝ կենաց քո հայրիւդ բաժբկեսցես. Լեր ընդ առաջ քո ողորմութեամբդ 'ի սկզբնաւորս ապաւինութեան. զդեցո, զթած և անոխակալ, անօրինեալս մեղապարտի զնախակապուտ հանդերձին ծածկոյթ. աւանդակորոյս ձեռացս աղտեղեալ մեղաց՝ զկնիք մատանւոյն համարձակութեան ամենառատ կամաց մատուցես. զդարշապարացս թշուառութիւն մերկութեան ոտից՝ պատսպարութեամբ աւետարանական ամրավերարկու օդիցս կոչկաց 'ի յօձին թիւնից միշտ ամրացուցես. Զզուարակդ պարարակի եղկնդ երկնայնոյ, որ է միածին որդիդ քո օրհնեալ իսկապէս մարդասիրութեամբ, կարօտելոյս բարեաց նուիրեա. որ մատուցեալ միշտ և անպակաս մնայ 'ի լրութեան, յարակայ զենեալ 'ի սպանդարանի անթիւ սեղանոց անսպառութեամբ, բոլոր յամենեսին և բնաւ յամենայնումի, էութեամբ յերկինս և իսկութեամբ 'ի ստորինս, աննուազ մարդկութեամբ և անթերի աստուածութեամբ. փչրեալ և բաշխի 'ի մասունս անհատս, զի ըզ համայնն հաւաքեսցէ առ 'ի նոյն մարմին իւրումն գլխոյ. քեզ փառք ընդ նմին, հայր ողորմութեան, յաւիտեանս. ամէն.

ԲԱՆ ԽԸ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵՆՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՅ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍԲ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Բարձրեալ, հզօր, անսկիզբն, անեղ, անբովանդակելի, աննիրհելի ակնդ նկատող, ծնող անքնին փառաց միածնիդ. իրաւացուցեա զիմն ողորմութիւն հերքելոյս ընդունելութեան առ երկնայինս և առ երկրաւորս. Տօնեա զկեաս կարուսելոյս վերնականացն պարերգութեամբ, աւետարանեա բանիւդ օրհնութեան զկենդանութիւն իմ մահացելոյս, զբարեբաստութիւն կամացդ յայտնեա, գովեալ բոլորից գոյից եղելոց, ստացիր անուն քեզ անճառ և ինձ թշուառիս նորոգ փրկութիւն, կորուսցես զդիր մուրհակի մեղուցելոյս ամբաստանութեան, զվճիռ հոգւոյս մահու ջրեսցես կայլակօք արեան որդւոյդ սիրելւոյ, վստահութիւն փրկութեան բարեաց արեամբ Քրիստոսի քո նը կարեսցես, ցոյց ընդանչելիս քո բարեգթութեանդ 'ի ճաշ հարսանեաց քում հարազատի. Մի փակեսցես դիմելոյս առ քեզ զառաքաստ սրտի կենացդ յարկի, մի տրոհեսցես 'ի բաղմականացդ և 'ի բարեացդ քո զրկեսցես, մի պահեսցես 'ի գանձարանիդ զնութեալ իմ պարտուցս անօրէնութիւն, մի կնքեսցես 'ի քսակ բարեացդ զզաղրութեանց իմոց գարշութիւն, մի երկարս ինձ զվէր մեղացս 'ի յախտալից մարմնիս ծածկեսցես, մի զփտութիւն նեխութեան ցաւոցս ինձ անկակից մահու մնացուսցես, այլ բարձ բանիւ քոյդ ողորմութեան զժանտութիւնն ապականարար, որպէս զի զատեալ 'ի հիւծմանց ախտից՝ առողջութեան պատրաստեցայց. Հնարաւորեա, զթութեանդդ հայր, մեծ խոցուածոյս զօրեղ սպեղանիս, կարևոր կրծանմանս՝ բարի այցելութիւնս. Զի քո եմ, տէր ողորմեա, թէ և առ մի նը ւագ բիւրս մեղիցեմ, բայց ոչ զրեցայց համայն մեղուցեալ, տուիչ կենաց իմոց բարերար, 'ի ինքդ պարգեւաց

կենաց քոյ ապաւինեալ. զի ճանաչելդ զքեզ բոլանդակ արդարութիւն է, և զխոել զզօրութիւնդ քո՝ արմատ անմահութեան, որպէս և կանխաւ իսկ զրեաց խնամատուն. և զարձեալ՝ տիրելդ քո, ասէ, ամենեցուն, խնայել տայ քեզ յամենայն. և զարձեալ, մատ է քեզ յորժամ և կամիս կարող զտանել.

Բ. Այս սողոմոնի յուսոյ աղերսանք իմոյս առեալ տիպ. քանզի ոչ այլ ոք բաղմամեղ որ քան զնա ինձ զուգաշաւիղ. երբեմն որդի, ապա ատելի. երբեմն միջնորդ խաղաղութեան աստուծոյ ժողովրդեանն, և յետոյ խորոց ո՞ր ոչման բաղումք խռովութեան. երբեմն օրէնք կենաց կացեալ, և յետոյ մուրկակ մահու հաստատեալ. զերկնաւորին պաշտօն ընդոսնեալ, և զստորին անուն ծանուցեալ. Ան՞պատճառ օգտող, անկարօտ զրկող, անտանելի գող, գերեալ տրտնջող, փոփկացեալ փախստական, սեղանանենդ սարտուցեալ, անպատասխանի վիճաբարտ, քաղցրանոյց հայհոյիչ, զաւակ հայրատեաց, կտակարանացն մատնիչ, Մովսէսի չարախօս, մուռացող երախտեացն, խմատուն սրխարական, ամենագէտ յանցաւոր, ամենթապարտ զղջացեալ, տարակուսեալ աշխատող, աղաչաւոր կռապաշտեալ, յամբային դարձաւոր, կաղակարծ ընկալեալ, կասկածաւոր հաշտութիւն, յապայս յիշատակ, յերկրայս փրկութիւն, չաւատալի գիտ, 'ի մանէ մեռացուած, խարդաւանեալ դերի, կիսակտուր պրծեալ, կամաւոր անձնամատն, տրմարդի յղփացեալ, բաղմամրեպ հանճարեղ. Ի յընթացս բանիդ երկեակ որոշմանց՝ ամենայն ուրեք բանս արկեալ ողբոց և ձաղանաց, մեծ պարսաւ և փոքր դովեստ՝ իբր 'ի վերայ ինքնագրաւ կորստականի, երգիծանութիւն խառնեալ ընդ աշխար. բան նորա թելադիր բարդաւանութեան ամենայն հասակի, և խոտորումն նորին 'ի չրթունս բնաւից թառանչ թախծութեան ողորմելիս իմն աղդեալ.

Գ. Զարմանամ, վհատիմ տարակուսեալ ապշութեամբ. զի թէ նա այնքան դիեաց, ինձ զինչ պատահեսցէ. զիարդ անկաւ ամբարձեալն, զիարդ սասանեցաւ հաստատեալն, զիարդ կործանեցաւ կառուցեալն, իբր օտարացաւ

ծանուցեալն, զիմրդ զակատեցաւ զաւակն ընտրութեան, զիմրդ սրացաւ մերձաւորն, զիմրդ աղօտացաւ փայլեցեալն, զիմրդ պատանդեցաւ ազատեալն, զիմրդ անօրինեցաւ ուսուցիչն, զիմրդ նուաղեցաւ հռչակեալն, զիմրդ անարդեցաւ փառաւորն, զիմրդ փոքրկացաւ մեծատունն, զիմրդ ամբարշտեցաւ բարեպաշտն, զիմրդ ամբարհաւաճեցաւ ընարողն, զիմրդ ունայնացաւ պատարունն, զիմրդ կարեաց զուխտն որ ընդ բարձրելոյն. Պատկառեմ՝ ասել, թէ և ընդ սանդարամետականին կապեցաւ. զի՞ կայր նորա և կուց, ուստի՞ սերն ընդ պատկերաց, վասն էր կամքն ընդ խորանաց. զիմրդ ոչ յիշեցաւ յանդիմանութիւն Սամուէլի առ Սաուղ եղեալ, հմայք, ասէ, մեղք են, և ցաւս և աչխատութիւն ածէ թերափ 'ի վերայ. զիմրդ ոչ հայրենի յանդիմանութիւնն, կուռք, ասէ, հեթանոսաց դեւք և անչունչք են, և նման նոցա լիցին պաշտօնեայք նոցա. Տէր միայն ածէր զնոսա, Մովսէս նախադրեալ յառաջաձայն ձաղանօք սաստիկս իմն ամբաստանէ, ոչ էր ընդ նոսա ասէ աստուածս օտարոտիս, զոր ոչ ճանաչէին հարք նոցա. Ո՞ւր է մահամատոյց այլաղնեայ արձանն Փագովրայ, ո՞ւր տգեղն և անպանծալին սիդոնացւոց իգական ամենանզով ձուլածոյն, ո՞ւր կանացի կերպին անգրելին խայտառակութիւն զաղիր տեսակին, որով ամենայն մարգարէքն զսնամանօրէն դիմեցումն անխտրաբար յանուն չարութեան անժուժկալ դիւին անաստուածաբար ձօնեալ մնէին. Տարաւ զէութիւն բարեբաստութեանն՝ որ զնախնին որսաց 'ի կորուստ, յաղթեաց մեծութիւնն խնաստիցն առաւելութեան, դերեաց դոռոզութիւնն, յիմարեցոյց փափկութիւնն, վանեաց արծաթն ծառայեցուցիչ, յոգի դատեցաւ զայրն տօնելի հին զէնն կործանողին, 'ի գրկացն աստուծոյ հանեալ՝ 'ի յոտս ստամբակին գթեցոյց, մեռոյց մեղկութիւնն, թմրեցոյց ծուլութիւնն, արբեցոյց չուայտութիւնն. Ով դիւրապատիր մարմին երկրածին, որո՛վք ձայնարկութիւք զքեզ աւաղեցից. քանզի ոչ տիրապէս առնա հանդիպի ընդդիմաբանութիւնս, այլ ամենից սխալողաց՝ կամաւ վրիպելոց, վասն զի նոմաւ է իմանալ, թէ անիրաւ է պար-

ծել յիմաստս մարմնոյ, եթէ ոչ աստուծով գատեալ ընտ-
րեսցի. որ զի թէ առ այս պայմանի յիմար ոք իցէ, և 'ի
հատուցին կամս յուսացցի, ոչ ևս 'ինորայոց անտի ինչ կրեսցէ.

Դ. Ա.Ամ քանզի սատիկս և քստմնելիս ունի Սողոմոն ըզ
դարձին իւրոյ յիշատակարան ինքնապարսաւն կշտամբու-
թեամբ, իբր մեռեալ խակապէս համոյն աշխարհիս անձնա-
սիրութեան. զոր եթէ զիսկն ոք նկատեսցէ, Ունայնու-
թեամբքն է խմանալի. այլ և 'ի մատեանս քահանայիցն և
'ի գիրս Ա.բրհայ սիրելնացւոյ, յորում զփոյթն իւրում ընթա-
ցիցն արտասուելիս ինն յեղանակէ. զոր ջան, անօգուտ
վաստակ, անմիտ հետեւումն, անչահ արշաւանք, անկա-
յուն երկիւղ, օտարին խմաստք, ոչնչից հոլովք, բամբասելի
բերք, անյարմար վարկածք, անտի սերմանիք, աւազա-
փուլ շինուածք, ապականացու ստացուածք, քամահանաց
տաժանմունք, ինքնամարտ կռիւ, ընդ ոգւոյ իւրում դատ,
ընդունայնաթռոյ քիրան, ցնաստակար փափաք, կորստական
շաւիղ, վրիպակ ճանապարհ, կործանական կրթութիւնք,
մոլորապատիր վարժութիւնք, հանապազասխալ տեսու-
թիւն, ակնայայրատ պչրութիւն, պառնկակերտ կերպարան,
ախտաբորբոքնիթ, դժնեատեսիլ դէմն, յոքնատխուր գեղ,
յոլովամեղձ ծուխ, շոգի ցնդելի, վաճառ մերձ 'ի յառ,
տաղաւար քակտելի, ընդ վայր աղաղակ, անպատճառա-
ւոր ծաղր, արհամարհելի ասպարէզ, անձնավաճառ գիր,
սատակչական եւք, անաստուած մոռածմունք, ստայոդ-
ճառ, զայրացուցանող զրոյցք, եպերանաց խծբիծ, խելա-
գարութեան խնդիր, ամենթանաց ցոյցք, խայտառականաց
յայտնութիւնք, առակ ապառնեայն, ապաշաւանաց գործ,
ըմպահկանաց պատմութիւն, հեղդացելոց օրինակ, խորխո-
ռատ ծածուկ, որս խաւարային, մահադուշակ վիհ, ան-
յատակելի անդունդք, ուղեկցութիւն սպանողաց, յիմա-
րութեան բարբաջմունք, դարանակալաց վայր, խարխուլ
յարկ, շինուած սասանեալ, կամուրջ խախտեցեալ, ե-
ռեւոյթ փախչելի, խաբող շողոքորթի, անոպայ մատնիչ,
ընդդէմ բարձրելոյն հակառակութիւն. Զայս ամենայն մա-
սունս բանից խոստովանական կանոնադրութիւն, 'ի սիրաս

բնաւից նախասերմանեաց Յողովոց կանոնադիր դարձեալ զղջման. որպէս զի մի՛ պարծեսցի ոք 'ի մարդկանէ բամբասաւորօք զինուորեալ նեռիւք՝ զանձն և զընկերն խոցոտելով. քանզի կառապարիչտ է քրիստոս ծածկեալն, որ զկերպարանն միայն ունի, և զոչ ախորժելիս ստեղծչին կատարել.

Ե. Եւ արդ նա՝ որ ոչ այնքան մեղաւ որքան զղջացաւ, մի՛ 'ի սպառ պախարակեսցի. այլ յիշեսցի այլն այն 'ի բարի, իբրեւ զհին յուսադրութեան 'ի տերունէ ոտն դիմելոց, յորժամ հոգւոյն էջ յայցելութիւն ասոտուածութեամբն անբաժանելեաւ՝ կենդանարարել զանդ խոստովանեալն. զոր մեռեալքն ահա կենդանեսցես անտարակոյս բերին աւետիս. Ընդ որում մաղթեալ իմ պարտաւորի՝ խմաստութեանն ոչ ժամանելոյ, 'ի մեղանայն մասն կարդեալ, բարեբանեալ մեծիդ պաղատիմ. լից զնուազդ իմ բանադրութիւն 'ի յերջանկին հանճարեղութիւն. Նիւթեսցին ներկայիս հայցմունք 'ի բարգաւաճին յարգաւորութիւն՝ 'ի գերաշխարան արքային աղերս. այցելութիւն խնդրոցս դիցի քո ընտրեցեալ վեհ արքայորդւոյն, զոր միածնիդ օրինակեցեր. Յարեանն կոյրդութենէ զքո փառակիդ ճաշակեցաք. տուր փրկութիւն քոյոյ ծառային, ամենահնար, զորեղ, ահաւոր, 'ի ստեղծողիդ փառս աճեցուցեալ զանքաւելի մեղայն Ընդումն. Յիշատակաւ խորհրդոց բարեաց՝ ընդ ողորմելան նորոգեսցես. որ ամենահամ ախորժաճաշակ բաղմապաճոյճ առակագրութեամբ զաստուածութիւնդ քո քարոզեալ 'ի մատեան լուսազարդ կտակի, եկեղեցւոյ ընծայեաց հետս բարութեան՝ խոստովանութեամբ մատչելաւ քեզ, հայր. Քանզի ոչ հեռի յողորմութենէ առ այս ցոյց բանի է իմանալի, թէ անյուսութեանն կսթուած չէր անկեալ 'ի յեռանդն սրտին ըղձից, որ զնեալ զղջմանն փոքր ինչ կասեաց.

Զ. Արդ 'ի յուշ բերեալ զոր 'ի քեզ անճառելի բարեմասնութիւնք, զգթութիւն քո ողջունեսցես. որով զկոշկոճեալն 'ի բաղում դարուց՝ բամբասանաց քարանձգութեամբ, երանութեան վերարժանացս. որ յոքնահոսան արտասուաց ելիւք զմէջ յատակի յարկին հեղեղեալ ապարա-

նիցն իւր խրախճանութեան՝ սատակակիցն ապաշաւանօք, հօրն կրիցն գերազանցեաց ողորմելի ոգւոյն հեծութեամբ. զոր ի յաչաց բանիդ քո արասար՝ առ որ մերովս ի յիւրն ախտակրեաց, երկայնամիտդ ներողութեամբ միացուցեալ խառնեացես, զթած. և զանյարմարն առ նա կարծեցեալ զսաղմոսին բարեբանութիւն, ի փառս էակցի որդւոյդ կընքելով նովաւ կեցուցցես զնա քաղցրութեամբ ընդ աղքատս ժողովրդոց. Զայս պատեհիկոս ոմն բարեշնորհ արդ ահատէր ընդ Սողոմոնի, ամենայնիւ վարձս վարկուցեալ համակցորդ զուգաձայնութեամբ՝ իբր կենդանեօք նովաւ ընդ նմին վասն նորին ազերսել առ քեզ, զոր յաւելուած կարդիդ անտեսէ. Քանզի և օտարացոյն ի նմանէ ստեղծեալն բազմահրաշաւորն մարդարէաձառն պատմագրութիւն աստուածութեանն արդարացուցիչ՝ զՍողոմոն ողորմեալ կարդէ. որ զի անպարսաւ է աղօթեալն, քան չարաբանելն վասն նորին.

Է. Զոր և ես մաղթեմ մեծ վստահութեամբ՝ նմանակից այսր հեծութեան՝ և զիս ընդ նմին ընծայել դոչումն. զի թէ կորուսցես զմեզ դատեալ ըստ գործոց, ոչ պակասին փառք քո, զի իրաւամբք քո ճանաչիս. իսկ եթէ գտցես, այնքան բարձրանաս, որքան մեծութեանդ քում վայել է. քանզի յաւէտ օրհնաբանելի ես դու երկրորդաւս՝ ողորմածութեամբ, քան նախահրաման սատկութեամբն. Դարձիր տէր՝ դարձիր քաղցրութեամբ ի խնամս գթութեան ձրի և ամենառատ պարգեւօք սիրոյ մխիթարել յաւէտ զարտմեալքս համաչափիլ տագնապաւ տապոյ տոչորման անբժշկականի. Զեռն եդեալ փրկութեան նորոգեսցես վերստին, քաւեալ և պատսպարեալ ի մեղսակործանս խորտակմանէ. Եւ քեզ միայնոյ սկզբանդ և անսկզբանդ, ընդ սկզբանդ և սկզբնաւորիդ սկզբանց՝ սուրբ Երրորդութեանդ և միում աստուածութեանդ փառք և իշխանութիւն յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն.

ԲԱՆ ԽԹ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՊԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՅ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍԲ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Եւ արդ մի տիրեսցեն անօրէնութիւնք քում պատ-
կերիս կայսերականի արքայութեանդ վերնում, աստուած
բոլորից լուսոյ. մի կապտեսցէ դուռոն ապստամբ զղարդ-
փչմանդ շնորհի 'ի քո ստեղծեալս կերպէ. մի թագաւո-
րեսցէ մեղքն խափանեալ՝ մարմնոյս մահացուի առ 'ի զբ-
բաւել զիս 'ի նոյն. Զի՞ք իմ թագաւոր առ իշխել շնչոյս՝
բայ 'ի քէն, Քրիստոս, որ անբռնադատ հնազանդեցու-
ցանես լծոյն քաղցրութեան, որ բառնաս զկարիս մեղաց
ամենակարդ բանիւ, որ արեամբդ քո ստացար և մարմ-
նովդ կերակրեցեր. որ կարդեալ սահմանեցեր ուխտ կե-
նաց անփոխադրելի, որ յոգի քո կնքեալ կցորդ քեզ դրե-
լով, հոր քում մատուցեր ժառանգակցապէս. որ յա-
նուն զենման միշտ յիշատակաւ քո չարչարանաց առ նոյն
բարերար աղօթել համարձակեցեր, ստեղծիչ ամենից և
կեանք. Դու ես աստուած ամենայն հոգւոց, որ մեծա-
ցուցեր զայս տուրս շնորհաց քան զամենայն գործոց քո
հրաշս. ոչ զերկինս իւրովքն զարդուք և հրեշտակացն
պայծառութեամբք, ոչ զերկիրս և զմարդկութիւնս և որ
առ սոսա են զարմանութիւնք, ոչ զսահման լայնութեան
ծովու և որ 'ի նմա են եղելութիւնք, ոչ զանդունդս աղ-
խիւքն հանդերձ և որ 'ի նմա են անբաւութիւնք, ոչ
բարձրացար յօրինմամբ այսքանեօք վեհիւք՝ որչափ առ-
խմն կարեկցութիւն, յասելն քո սուրբ մարգարէին՝ քաղց-
րութեանց յուսոյ բարութիւն, ո՞վ է աստուած իբրեւ զիս
կարող թողուլ միշտ զմեղս և ջնջել զանօրէնութիւնս. Ա-
հա արդ խնկեալ են բանք քո, ողորմած, և խոստովան-
եալ բարերարութիւնք, փառաւորեալ խորք խորհրդոցդ
և երկրպագեալ զեղմունք շնորհացդ.

Բ. Արդարեւ ոչ ոք բաւէ յէիցս թարգմանել խօսիւք նիւթական լեզուի 'ի մասանց այսի քումդ գթութեանց զոր առ իս ցուցեր, յօրինիչ. քանզի և մեծ իսկ է զօրութիւն՝ զհնացեալն անդրէն նորոգել ըստ առաջնումն պայծառութեան, քան յանդոյիս ստեղծագործել. Եւ զի ոչ է քո տկարութիւն, որ զօրութիւնդ ես ամենայնի, առ որ բան քո միայն ազդեալ՝ զլրութիւն գործոցն գլխաւորէ, ահա յարիցես փառաւոր լինել, բարեգործ, 'ի ստացուածս այս կրկին անյուսալի փրկութեանս. զի իրաւամբք ուխտի բարձրասցի՝ հաստատուն եղեալ մեծապէս օրհնաբան աւետեաց քո ձայն 'ի քաւելոյդ շնորհ ծանուցեալ, ողորմութեան լուսոյդ ուղերձեալ, քան 'ի ճանապարհ ստեղծանելոյն. Զի առ մինն արարիչ միայն ճանաչիս, իսկ առ միւսն՝ առաջնով կոչմամբն և երախտաւոր. ընդ կերպացուցանելոյն և քաւիչ, ընդ նորոգելոյն և բարերար, ընդ հաստատելոյն և ողորմած, ընդ կաղմելոյն և հնարաւոր, ընդ յօրինելոյն և հեղ, ընդ նկարելոյն ամենազօր, ընդ առաջնորդելոյն և լոյս, ընդ տածելոյն հովիւ, ընդ դարմանելոյն խնամիչ, ընդ ողջ պահելոյն բժիշկ, ընդ ձեռնկալութեանն զօրավար, ընդ անպարտութեանն թագաւոր, ընդ արարչութեանն քաղցր, ընդ ամենատուր պարգեւացն առատ, ընդ միշտ անսելոյն ներող, ընդ ոչ բարկանալոյն առնխակալ, ընդ կարեացս վշտակցելոյ ծածկագէտ, ընդ յանձանձելոյ դիոցն ապաւէն, ընդ դերունակ գործոյն ՇՇ, ընդ անսպառ բարութեանն՝ օրհնեալ յամենայնի.

Գ. Արդ որպէս ստեղծեր մինչ ոչն իսկ էի, և ծանուցար ինձ գոյացուցիչ, և այժմ զհոգի մաղթողիս մարմնոյս տապաւարաւ յարդարեա անդրէն վերստին յանարատութիւն մաքուր սրբութեան նախնի լինելութեանն. զի բաղմասցի առաւել աճեցուն եղեալ յաճախ տուչութիւն անսահմանելի քոյդ սքանչելեաց նորոգ ներկայիս, քան զանցելոյ հնոցն ստուերականաց. Եւ ընդ ճառելոյս զիմիս մեղացս՝ որքան մնացս թեւս ընթանայ զանբերելիսն յիշատակել, ապդարացայց յանուն քո հզօր. և 'ի պատմելս ինձէն զանձին իմոյ բիծ, և դու թողցես զամբարշտութիւն

բազում մեղանաց խոստովանելոյս, հզօր, ծածկատես, ա-
մենափրկիչ. զի մի ծայրագոյն լրութեամբ աւետեսցս,
դարձեալ նախնումն կարօտացայց՝ երանելով սաղմոսին
դշնորհօք փրկեալսն մկրտութեամբն. և փշովք մեղաց յո-
դի խոցոտեալ, ձեռն քո մխեցի յիս առաւելապէս այժ-
մէն վերատին, ծանրս առնելով զրեռն պարտեացս քան
զքաղցրութիւն պարգեւացդ, այլ ազատեա զիս օրհնա-
բանեալ հոգւովդ սրբով, աղաչեմ զքեզ՝ տէր ամենայնի,
յօրինաց մեղացն և մահու. Քաւ լիցի, թէ անկցի ընդ
տկարութեամբ սահմանաւ ճշմարտութեանդ ծագումն իր-
բեւ զգրոյն օրինակ. քանզի ուր քաւութիւն է թագա-
ւորեալ՝ վտարեալ են մեղք, և 'ի խրախոյս կենդանի բա-
նիդ՝ ոչ է յուսահատութիւն, և ամբարձեալ քոյոցդ շնոր-
հաց՝ հալածեալ են պարտիքն, և մերձ զոլով ձեռինդ
աստուծոյ՝ ոչ զոյ անհնարութիւն, այլ ամենեւին լուսա-
ւորութիւն, բուսանդակապէս զօրութիւն, անպարտելի կա-
ղոզութիւն. Քո է փրկութիւն, կենդանութիւն, նորոգու-
թիւն, ողորմութիւն, միանդամայն և քաղցրութիւն, ար-
քայութիւն, անեղծութիւն և փառք յաւիտեանս. ամէն.

ԲԱՆ Ծ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՑԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵՆՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՈԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍԻ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Այլ արդ, քանզի որպէս ոչ է առանց Քրիստոսի
աստուծոյ ոգւոց փրկութիւն, և ոչ առանց տեսանն ոչայ՝
առ լոյս զուարճութիւն, և կամ առանց արուսեկին նշու-
լից արեւու երբէք քաղցրութիւն, այսպէս և ոչ առանց
խոստովանութեան ծածկութիւն և ստգտանաց անձին՝ քա-
ւութիւն. Զի զի՞նչ օգուտ քեզ է մաքրութիւնդ, եթէ
ընդ փարիսեցւոյն դատեսցիս, և կամ զի՞նչ զնասեսցեն
զիս պարտիքս, եթէ ընդ մաքսաւորին գովեցայց, և կամ

ոչ՝ ասի պարտաւեալ մարդարէն Յովել՝ երիցս կրկնելով զանձինն եղկութիւն, և կամ զի գուցէ սրբոյն դատաստան առ 'ի յիշատակ աւուրն մեծի, և կամ երբ արդեօք անմաքուր խմացի շրթամբք Եսայի՝ հեռին 'ի գործոց տանն Իսրայէլի, և զիարդ աստուած պարտաւոր պաշտի ազամեան մարմնովն՝ խմոյս կարեկցեալ յանցաւորապէս առ հայր աղօթել, և կամ յորս թարգմանի առած առակին, թէ սիրտ խմաստնոյն 'ի տան սգոյ, և սիրտ անմտին 'ի տան ուրախութեան. Զի որ զսխալելն Ադամայ անձին իւրում ոչ զրեսցէ, և զմեղս ամենից հնգեան ոչ համբրեսցի, երբ երջանիկն արքայից զհարցն, կորոյս զիւրն արդարութիւն՝ որպէս անախտակիր գոլ բնութեանս. և ոչ բերկրի սիրտ առ զուարթութիւն երեսաց աւետեօք յուսոյն, ըստ ասացելոյն, եթէ ոչ յառաքելոյն Քրիստոսի ուսեալ՝ ամենայնիւ ահա ըստ աստուծոյ տրտմեսցի.

Բ. Արդ ըղձալի է ինձ յաւէտ աստանօր խրատն հին՝ նորոգ ընկալեալ՝ հոգեւոր հանճարեղին, զոր տէրն իակ երկրորդեաց, երթալ նստել ոչ յառաջին բարձին հպարտից ընդ ամբարշտացն նանրախորհուրդ ժողովելոց, ուստի Դաւիթ և Երեմիա ուխտիւ կանոնի սահման հաստատեալ հրաժարեցուցին, այլ ընդ զղջացեալսն սրտիւ պատկառեալսն մեղօք՝ և 'ի դատաստանաց մեծին պակուցեալ ահիւ հատուցմանն, յետնոցն հաւասարեալ ատէն 'ի յերկրի կամաւ խնարհութեան, ուստի բարձրեալն աստուած պարարեալ բերկրի. որով ընդ նախադատեալսն 'ի բազմականսն երանութեան համարձակեսցից, թէ ես և թէ նա հետեւեալ սովիմբ. Առ որ զերծեալ 'ի բամբասանաց բանի մարդարէին, որ 'ի վէս ոմանս ակնարկի. մի՛ յիս, ասէ, մերձենար. մաքուր եմ, և ոչ զիս տեսանիցէ. Այլ զանկըշիռն խնարհութիւն երջանկին Դաւթի ինձ նպաստ առեալ ասել ընդ նմին, ես իբրեւ զանասուն համարեցայ հերբեալ 'ի զգայութենէ, և հասին չարիք ինձ շուրջանակի. և նեխեցան և փտեցան վերք իմ 'ի յանզգամիս անբժշկութիւն, և զայրոյ ոմանց ընտրելոց 'ի յասորեստանի՝ զկամաւորն կշտամբութիւն մեղապարտութեան անձանցն

անարատից. ընդ որս և զԵղբի մեծի քահանայի զասելն՝ ես ինձէն առեալ բարբառիմ, թէ և ոչ զերեսս բաւական իցեմ համբառնալ 'ի վեր առ քեզ աստուած.

Գ. Արդ ես ճշգրիտ պատկեր ամենայն երկրի՝ զիմս խառնեալ ընդ նոցին պարտիս, և 'ի նոցայոցն զառ իս դառնութիւն կրկին առաւելեալ, նոքօք հեծեծելոյց. թէպէտ և չէ ինչ պիտոյ դարշութեան դունոյ՝ դարձեալ տալ եղութիւն. Ահա արդ մեղայ, զի անմտութեամբ դարձեցի զոչ հաճոյսն քո բազմք սխալեալ յանցաւորութեամբք, նայեա յիս, դիցաւ, որպէս երբեմն յուրացութեանն ըմբռնեալ Պետրոս, զի յոյժ ունայնացայ. Լուսաւորեա ինձ զողորմութեանդ քո ճառագայթ, ամենեւին բարերարութիւն. զի ընկալեալ զօրհնութիւն քո, տէր, արդարացայց կեցից և մաքուր եղէց յանառեղծելոյն քո խնայ լկրղայ. Զունիմ համարձակութիւն զմեղապարտ ձեռինս հառուած առ քեզ տարածանել, մինչեւ մատուցցես զօրհնեալդ քո զաջ 'ի նորոգութիւն դատապարտելոյս. Արդ յայդմեա վերատին խմամս յամառութեան քոյին հեզութեամբդ առ իս ժամանեալ մարդասիրապէս. և զամենայնն յամենայնի ամենայնիւ քո կարողութեամբդ՝ զառաջին չարիսն միջնովքն և վերջնականօքն թո՛ղ ինձ, հնարաւոր անհասից Քրիստոս թագաւոր լուսոյն արդարոց.

Դ. Զեմ արժանի յիշել զանուն քո օրհնեալ, զի միասամբ եմ բարեգործիդ մահու հարուածոց առ կնիքն, առ շնորհն, առ փչումն, առ պարգեւն, առ աւանդն, առ ձիրն, առ անուանն, առ որդեգրութիւնն, առ պատիւն արքայական, առ պատկերն, առ դրոշմն, առ օծումն, առ ճոխութիւնն, առ համարձակութիւնն, առ ընտանութիւնն, առ կեանսն, առ լոյսն, առ երանութիւնն, առ յոյսն, առ փառսն, առ անխոնարհելի բարձրութիւնն, առ պսակն անկապտելի, առ խոստմունսն ծածկեցելոցն, որ քեւ տէր Քրիստոս, բազմք աւետարանեցան ինձ յամառելոյս իժիս և քարբիս՝ ունկնախիչ և ըսլափակ անբուր ականջացս. որ միշտ յառաւելութեան քումդ բարութեան յոքնապատիկ յաւէտ քան զոյն չարիքն իմ յաճախեալ, 'ի սպառ

կործանեցին, մերժեալ 'ի կենաց ընդ մահ կապեցին, ծա-
ռայ կարգեալ ապականութեան. Եւ արդ դու միայն ի-
բաւակչիս և ճշմարտադատ բարերար՝ օրհնեալդ 'ի դիտու-
թեան, մեղայ քեզ անօրինեցայ անիրաւեցայ. վասն որոյ
և եղծայ զեղծայ յանցեալ ամբարշտեցայ. և ոչ լուայ խոս-
տովանեալ և երկրպագեալ դովեալ քո բանիդ, որ դու
իսկ երևեցար անմառելեաւ քո սիրովդ, զոր գրեցն իսկ
մեծ է, և նշանակեցն սարսափելի. Քեզ արդարութիւն
և փառս և մշանջենաւոր դովութիւն, և ինձ պատկառե-
ցելոյս 'ի քէն, խնամակալ, քաւութիւն և ողորմութիւն և
բժշկութիւն, օգնութիւն և պահպանութիւն սրտի և ոգ-
ւոյ. բարեբանեալդ յամենայնի յաւիտեանս. ամէն.

ԲԱՆ ԾԱ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵՆՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՐ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Եւ արդ առ երկրածին ոք պաղատեցայց այսր մա-
հացու ամենապատիր, եթէ ընդունայն է աղաղակեն. առ
մահկանացու բանական, եթէ սուտ իցէ փրկութիւնն առ
յուսոյն վստահութիւն. առ մարդ ոք եղծական, եթէ ընդ
տկարութեան բանին և նանիր է զօրութիւնն. առ իշխանս
երկրաւոր դահից, եթէ անցաւոր է ընդ ինքեանս և իւր-
եանցն բարութիւն. առ եղբայր ոք հարազատ, եթէ կա-
ցոտ է կամելոյն առ անձինն անդորրութիւն. առ հայրն իմ
երկրաւոր, եթէ պակասեալ են խնամականքն ընդ աւուրց
նուազութեանն. առ մայրն իմ որ երկնեաց, եթէ կասե-
ցան դիտութիւնքն ընդ նահանջել կենդանութեանն. առ
թագաւորութիւնս աշխարհի արդեօք, որք զմահացուցա-
նելն միշտ արուեստաւորեն քան զկենդանարարելն. այլ առ
քեզ բարերար աստուած օրհնեալ 'ի բարձունս, որ կեն-
դանի ես և զկենդանութիւն տաս ամենայնի, որ և յետ
վախճանին զօրես անեղծապէս նորոգել.

Բ. Որ եթէ վախնումք 'ի քէն, դու զկնի ընթանաս. եթէ տկարանամք, զօրացուցանես. եթէ վիրաւիմք, շաւիղ դիւրութեան ուղղես. եթէ պատկառիմք, քաջալերես. եթէ տխրանամք յանձն և 'ի մարմին, բժշկես. եթէ դարշանամք մեղօք, մաքրես. եթէ ստեմք, քո ճշմարտութեամբդ արդարացուցանես. եթէ յանդունդս ներքինս սուղեալ գլորիցիմք, յերկինս ցուցանես. եթէ 'ի կամաց մերոց ոչ դառնամք, դու դարձուցանես. եթէ մեղանչեմք, ողբաս. եթէ արդարանամք, ժպտիս. եթէ օտարանամք, ոգաս. եթէ մերձենամք, տօնես. եթէ տամք, ընդունիս. եթէ յամրանամք, երկայնամտես. եթէ մեք ժխտեմք, դու առատապէս շնորհեալ ընձեռես. եթէ լքանիմք, տրտմիս. եթէ արիանամք, խնդաս.

Դ. Որպէս հարիւրորդ երկրորդ սաղմոսն օրհնաբան հրաշալորական զվհատելոյս զսիրտ սիսիկ, և մեծ յոյս կենաց աւետարանէ առ փրկութեանն հանդէս. որ յաղթական է դիւաց և տարակոյս բանսարկութեան. որ երբ զկնաչին տէրունի նշան բարեբաղդ պանծալի սքանչելափառ, անխոնարհելի բարձրութեամբ լուսոյ և անպարտելի վերնոյն զօրութեամբ կանգնեալ է ախոյեան անմահական և անշարժական ամենայնիւ յաւիտենական ընդդէմ՝ անբարի բարուց բռնութեանն Բելիարայ, որ ունի յինքեան դանձս հոգեւոր օգտից գիտողաց մնայ ընծայեալս զպարտութիւն մահու և զլուծումն մեղայ, և յոյսս կրկինս յերկուս յաւիտեանս, և զնորոգումն խոստման անեղծութեան արդարոցն, կանոնս բարեհրաւէրս և կենդանատուս գրեալս հոգւոցիս աստուծոյ. որպէս ամենայն իսկ երգ սաղմոսացն մաքուր սրտից է տեսանելի կոսակ կենաց մարդկան նկարեալ.

Դ. Զի եթէ 'ի նախնումն տկար կերպարանն զայս աւետիս և վստահութիւն ընդգոգեալ ունէր՝ կարծանման մահու նախաժամանն մեծ աւետաւիր և կենաս երկնակրօնս վերնակենցաղս միշտ անճառելիս, և այն՝ ջնջական գիրն և յեղանակաւոր օրինակն, և պաշտօնն դատապարտիչ վհատութեան յանցաւորացն, և խափանելի կոսակն երկրային, և տկար հաշտարարութիւն միջնորդացն, և թերութիւն բանից մարգեղ-

զացն. Որ զի թէ Մանասէի փրկութիւնն խոստովանելի է անտուստ վկայեալ յետ այնքանեաց մեզանաց անրժշկակա-նաց, որ արեամբն արդ արոց ելից զնու իրեալն մեծի թագա-ւորին հրաշանուն քաղաք հայրենի, ըստ մարդ արէագ իր ան-սուտ պատմութեանն. որ և զմեծն իսկ տեսանողաց բազ-մերախտիս ձեռնկալութեան խնամողօրէնն պաշտպանութեանն նախնակերտ յարկին տեսչութեան, մանկավարժ ինքեան և նախնի, մեքենայիս մահու սղոցեաց, 'ի յերկուս մասունս խղեալ դժնդակ տանջանօք մաշեաց, իբր խորհրդով ապրս-տամբութեան դյուսոյն փրկանակ կարեալ. Ա.ռ որով զչար յաւելուածն մոլեգնական՝ զբրէական վերնամարտութիւնն 'ի բարձրեալն յանդգնութիւն. քանզի ոչ պատկառեաց երբէք զստեղծողին պատիւ և զանուն յիւրաբնակ խորանէն մեր-ժել. հալածեալ զայ հոգին, Բելիարայ զանձն դաւանեաց. Քանզի զնոյն տաճար տիրական խնկարկութեան հաստատին տահման՝ հռչակաւորն երկրի տեսարան՝ զարտասիրելին ա-զանց սրբարան, ուր տեսիլք հրեշտակականք և աստուա-ծային հրամանք յանթողականք լուսաւորապէս յայտնութիւ-ազդեալ երևէին, զայն վայր երկնանման ահաւոր սքան-չելատես՝ Քեւանայ ումեմն քառադխմակի նախանձաբկու-պատկերի աւերածոյն անապատի պաշտօնատեղ զարշելի և դիւաճենճեր զոհարան պատրաստեալ կազմեաց. Զրկեալ զարքայն երկնաւոր 'ի յարքայականն կայից, զամենահա-ռուան՝ ունայն 'ի ստացուածոց իւրոց, զտանուտէրն՝ անհան-գիստ և թափառական տատանեալ, Բէհեղզեբուղայ ձեռուն նկարեալ, և զանունն ահեղ վարանդի արարեալ. զերի տարեալ զաւանդ գովելոյն, ողբալի զողորմածին մասն նը-ւազեցուցեալ. աղուեսուն փոքր ապարանք զարահն լուսոյ կարգեալ, և ընաւից ունողին և ոչ գլխոյն տաղաւար յիւ-բայոցն եդեալ. հատեալ զցանկ հզօրին, բախտից հմայից զսեղանն մեծախորհուրդ արեանն սրսկման երեւեցուցեալ. Լայնեալ հետս բազում ընթացելոց 'ի գայթակղութիւն, հովիւ կրստեան հօտին սատակման, մոլորութեան բուռն վարդապետ, և այն՝ գիտութեամբ կրօնիցն օրինաց, հայր ունելով զմեծն Եղեկիա զնմանակիցն Դաւթի.

Ե· Այնքան ստացեալ գոմունս չարեաց, որ և զաստուծոյ պատիւն՝ որ զարքայութեանն փառս ընծայեաց նմա, հայհոյեալ և թշնամանեալ, և զաղօթիկերացն բազմութիւն սուսերաւ մահու խողխողեալ· Ընտանի դաւաճան, մերձաւոր վատնիչ, հարազատ ստակիչ, կցորդակից սպանող· Առ ատուած ոչ գոյր դառնալ, զի ուրացեալ էր զնա· զԱբրահամ՝ ոչ էր յիշել, զի խորթացեալ էր 'ի նմանէ· Իսահակա ոչ էր աղօթել, զի նզովեալ էր 'ի նմանէ· Իսրայէլիս ոչ էր պարծել, զի տարագիր էր անուան կոչմանն մեծախորհուրդն շնորհի· զԴաւթեան երդ ոչ էր նուագել, զի կշտամբիչ էր նորին· 'ի քաւարանն ոչ էր մերձենալ, զի պղծեալ էր զնա· 'ի տապանակն աստուածագիծ ոչ էր ապաւինել, զի ընդ դարչութեան ձուլածուին էր փոխանակեալ· առ Մովսէս ոչ էր կարդալ, զի անքաւելի էր պարտիքն որ առ նա· առ Ահարոն ոչ գոյր աղաչել, զի ճնաստպարտ էր առ նա· առ մերձաւոր մարգարէիցն գունդ ոչ էր դիմել, զի սպանող էր նոցա· Եւ նորա քաւութիւն մեղաց, և արքայութիւն թագաւորութեան վերստին պարգեւեալ տուաւ· զի քեզ, բարեբար, բազմացուսցես կարգեսցես գովեստս անճառս և անլռելիս 'ի յաղգս տոհմից և 'ի դարս ժամանակաց, և զգուռն յուսոյն մտից անփակելի պահեսցես 'ի փառս քոյդ բարձրութեան և 'ի փրկութիւն դատապարտելոցս, անմահութեանց պարգեւաց տուիչ Քրիստոս, գովեալ յաւիտեանս· ամէն·

ԲԱՆ ԾԲ·

ՎԵՐՈՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿԻԿԻՆ ՀԵՆՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՄՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա· Օրհնեալ տիրաբար 'ի քումդ էութեան, անսահմանելի և անփոխադրելի իսկապէս բարի, պաշտօն խնկելի, և երջանկութիւն խոստովանելի ամենայն երկրի, երկայն

յուսոյ ամենապատրաստ տեսութիւն, դիմած ողորմած, որ ոչ պահես ոխս բաղմութեան ամոյ մեղանաց քիթիել մի ապկան, որ հրաշալորս զարմանալիս գեր քան զամենայն աղինս նախնեացն անսահման առաւելութեամբ կրկին ընդ միոյ հաճեցար հեղուլ զողորմութեան վերնահոս վտակս ամենախնկալորս 'ի շնորհաբաշխութեանս նորում։ Եւ զանտուստ զմուտս լուսարանի պատուհանին անձկութեան նըշուղիցն աղօտականաց, չափով գիտութեանցն ըստ Սողոմոնի, և իւր իսկ նմին և ինձ ընդ նորին բացեր ընդարձակեցեր թշուառացելումս զառաջաստն անջրպետարան ելիցն ողորմութեան ձրի պարգեւացն աստուածականաց. զոր ընդ մէջ իմն մանաւորօք աւետաւոր յիշատակաց և 'ի հնումն զայսր տպաւորութիւն օրինակաւ նկարագրէր, ըզ դարձարուքն առ իս և ես դառնամ առ ձեզ։ և յորժամ դարձցիս և հառաչեսցես, յայնժամ կեցցես։ Նա զի և զաղջամկջին սեւութիւն գունոյն փոխարկել 'ի ձեան պայծառութիւն, և զարանցն արեամբ ներկելոցն յեղանակել 'ի պատահումն գեղման, ըստ Եսայեայ և Զաքարիայ, և 'ի մէջ բարկութեանն դարձեալ զոյդ զողորմութիւն. քանզի անապատանալ քաղաքացն Իսրայէլի և դարձեալ բնակիլ, և ճանապարհացն ամայի լինել 'ի չգոյէ մարդկան և անգրէն հետեւիլ, և լքանիլ 'ի սովոյն ոգւով և դարձեալ զօրանալ ձեռամբ, և գնալ աստուծոյ 'ի տեղի իւր զայրացմամբ և դառնալ ողորմութեամբ, ըստ ներսոյութեան զերան, և 'ի մէջ սաստիցն սպառնալեացն կրկին պաշտպանութիւն, և 'ի սրտին խռովութեան յուզումն խնամոյ դիմութեան։

Բ. Այս մարգարէիցն ձայն խնկելի, որ զօրհնեալդ քո գալստեան զաղաստարարդ հրաման կանխաւ ազդէին, և զոր չէ բանիւ նիւթեղէն լեզուի ընդ թիւ արկանել վասն անբաւութեան, փոքունք են և նուազունք օրինակք և նըմանութիւնք, հինք և ժամանակաւորք առ աւետեացդ քո յայտնութիւն և խաչիդ փրկագործութիւն։ Որ յամենայն վայրի կառուցեր զիսրաէն փկայութեան արեան քո ուխտ, որք մեծաբարբառ միշտ աղաղակեն քան զդատակնիք մահուն Հաբելի զյաղթանակ բարեաց քումդ հանդիսի,

կեանս կրկինս և անմահականս շնորհաց, մկրտութեան, յա-
րութեան, նորոգութեան, առ քեզ ընտանութեան, ընդ
հոգւոյդ սրբոյ միութեան, քաւութեան, ազատութեան,
լուսաւորութեան, մշանջենաւոր մաքրութեան, խկապէս
երանութեան, ընդ վերնայնոյն կցորդութեան, անկապուտ
փառաց, 'ի շրթունս մեր ձայնիս բարձրելոյն հաչակեցուցիչ
բանից աղաչանք։ Եւ զոր ահաւորն է ասել, կարգեմ աս-
տանօր յիշատակ եղեալ մեծիդ երախտեաց, աստուած իսկ
լինել ընտրութեամբ շնորհին, և ընդ հաստատիդ միանալ
տէրունի մարմնոյդ ճաշակմամբ, և ընդ լուսոյդ կենաց խառ-
նութեամբ զոր կատարումն երջանիկ խոստմանն, ըստ Պօ-
ղոսի բանին, ոչ ունէր օրէնն։ Ա.յլ դու, փրկութիւն, ե-
կիր հայրենիդ քո հարստութեամբ, արարեր և կատարե-
ցեր զյուսոյն յերկարաձգութիւն, որ առ քեզ պահեալ ան-
համառօտելի, քաւիչ ամենայնի։ Եւ քեզ փառք ընդ հօր
քումմ 'ի դովեստ բարեբանութեան հոգւոյդ քո սրբոյ, յա-
ւիտեանս յաւիտենից։ ամէն։

ԲԱՆ ԾԳ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵՆՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՅ ՄՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Տէր տէր զօրութեանց, բոլորից դոյից թագաւոր,
օրհնաբանեալ ողորմութիւն, աստուած ամենեցուն, որ
յաղթես սահմանի լայնատարած ընդարձակութեան, ամե-
նայն ամբաւութեանց դու ես որքանութիւն։ մինչ զի
կարծին քեզ հոսանուտ է, և լցոյն քեզ պնդակազմ, և
չիք քո իր անհնարաւորական, յաղթող զօրութիւն ահեղ։
հուրն ցօղ իմն է զովական, և անձրեւն բոց կիզանողական։
Զքարն բաւես ցուցանել կերպարան ազդման, և զբանա-
կանն դնես անխօս և անչունչ արձան։ Զպարտաւորն ո-
ղոքեալ պատուական առնես, և զկարծեցեալն մաքուր՝

իրաւամբք քննեալ դատիս։ Զմատուցեալն 'ի մահ՝ բերկ-
րութեամբ բարեաց արձակես, և զամաչեցեալն՝ զուարթ
տեսութեամբ օծեալ դարձուցանես։ Կանգնես զմատնեալն
հաղրից զլրմանն, և զասասնեալն՝ 'ի վստահութիւն վիմիդ
հաստատես։ Զախտացեալն բաղմահառաչ՝ երջանիկ կար-
գես, և զյառաջատեալն դարձեալ անդրէն 'ի յետնահան-
ջես։ Եւ յորժամ սպառին առ 'ի մէնջ բարիքն, զառաւել
զարմանալիսն յայնժամ՝ ներգործես։ քանզի վասն քո գի-
տես թողուլ զմեզս և ընջել զանօրէնութիւնս, և քաւիչ
լինել անիրաւութեանց և զմեզս մեր ոչ յիշատակել, ըստ
Եսայեայ և Երեմիայ։

Բ. Այլ առ չնորհ նորոգ փրկութեանս բաղմօք գոհա-
բանութեամբ հեռուեալ, 'ի յանախութիւն անբաւիցն
լռեալ առ սմին խոկոյն կարկեցայ։ քանզի կրկնեալ զլս-
սոյդ անսպառ բարիսդ, որ 'ի քէն առ իմ յամառս թշուա-
ռութիւն, քոյին աղերսիս առ քեզ մաղթեցից, յարմար-
եալ դարձեալ 'ի նիւթս բանիս զսառ ողբերգութեան այսր
մատենի, լցից թախծութեամբք և հեծեծանօք։ Այլ
առեալ խառնեցից 'ի տուողիդ հաճութիւն ընդ ցաւոցն
զդեղն, ընդ վհատութեանն զխրախոյսն, ընդ յուսահատու-
թեանն զյիշատակդ անուան հաստոդիդ, ընդ տխրութեանս
զտփտիանդ, ընդ խնամս դառնութեան զքաղցրութիւն
կենարարիդ, ընդ պատիժ օրինին զչնորհն, ընդ պարտս
անիծիցն զաղատարար օրհնութիւնդ, ընդ մարմնոյ մա-
հուն զամենայնիս նորոգութիւնդ։

Գ. Հաւատամ հզօրիդ բանի, ուստի վկայեմ. լուր լռու-
թեան սրտիս, տէր Յիսուս, որ հնչումն է առ քեզ մե-
ծութեան ձայնի երկար գոչելոյ։ Որ մարմնակից և պատ-
կերակից մեր եղեալ, և քահանայապետապէս անօրինակդ
զօրինակին խորտակեալ զլուծ, ընդ զենման մահու անաս-
նոցն՝ բարեբանեալ մարմնոյդ նուիրմամբ, անմահապէս
միշտ մատուցանիս, և անհուազաբար քաւութիւն չնոր-
հես, ոչ սակաւամեղիցն միայն, այլ և որոց հատեալ է
ակնկալութիւն առ երս կենաց։ Զի ո՞րքան զօրէ մարմնոց
անդամոց առ մեզս կենդանութիւն, թէ և բիւրուց ամոց

ունիցի յերկարաձգութիւն, յորժամ աստուածդ բոլորեցուն վասն սորին կամաւ և յօժարութեամբ զենուն ընկալեալ, մահու համբերես բաշխեալ 'ի քաւութիւն. Զի ոչ եթէ մնքրութեանդ աղբիւր պարտական դոյ մահու յօրըստօրէ կատարիլն, այլ կամաք քովք՝ հոգւոյդ գործակցութեամբ՝ 'ի հաճութիւն հօր և 'ի մեր հաշտութիւն ցանկ մատուցանես. Իսկ եթէ ամենիցդ աստուած անքնին՝ խմովս վասն իմ առ իմ փրկութիւն, 'ի դէմս իմ, իբր թէ ընդ քոյդ էութեան ես իցեմ մարմնով պարունակողիդ կցորդ միացեալ. և դու, բարերար, յաղագս իմ 'ի յլեսն կերպի փոխանակեալ ընդ խնամ պարտեայ, և մահ ընկալեալ անպարտադ զմահապարտիս վնասուց պատուհաս, և 'ի յիմ անուն յանցաւորապէս, որպէս թէ կամաւ ընդ քեզ ես կրիցեմ, բազումս մեռեալ և մնաս կենդանի. ոչ ուրացողացն ձեռօք, այլ դաւանողացն հաւատովք՝ աստուածապէս նուիրեալ և 'ի մասունս անհատս բաշխեալ.

Դ. Աստէր ոմն ողբաւոր՝ չաւատալեացն պաշտօնատար. մեծ ինձ և անկշռելի առ ամենն դատէր անպարմարագիր անձին յուսադիր, Հաւատամ զքեզառս և զերջանկութիւն, քան թէ մարտիրոսութեամբ իսկ՝ թող թէ ուղղութեամբ իմս թշուառութեան յանցաւոր մարմնոս վախճան ընդունելոյ. Իսկ զանճառութիւն խորհրդոյս այսու դիտեցի. դաւանէր իսկոյն, որ զի և մաքրոցն անձինք առանց նուիրման այսր յիշատակի չեւ են իսկապէս կատարեալք 'ի սպառ, եթէ ոչ ընդ այս հրաշակերտութիւն մեծութեան հոգւով խառնեսցին. Այսպէս թէ մեղաւորիս մասին կրկին մատուցար բաժին ասելով՝ յուսայր, իբրեւ այն թէ ես ինքն եղեր ճշմարտիւ, դրաւեալ զիմն դաժանութիւն ընդ քում համեղութեան, պատարագեալ քոյինանիւթ զանդուածոյ նրշխարադ կենաց լուսոյ. Այսու ամենայնիւ 'ի վերնատանն նախանուէր բարեշնորհութեան՝ անհնարաւոր ախտիցն ճաբակ՝ զմարմին և զարիւն իւր բաշխեաց 'ի քաւութիւն, 'ի վեր կարծեցուցանէր քան զնահատակի վկայեցելոյ արեամբ կատարմամբ. յուսոյս օրինակ յարգաւորութեամբ գրել զիս 'ի փառս, այսմ փրկանօք հաւատալի երեւեցուցանէր,

քան թէ քաւելոյ և ողորմելոյ և շնորհելոյ, որչափ սատ-
ուածականիդ առ մարդ զօրութիւն, և տիրական սատ-
ուածախառն մարմնոյն կամաւորական նուիրումն առ ա-
նսանական սպանդին մատուցումն, և անմահն առ մահկա-
նացուս, լոյսն ահաւոր առ ստուերայինս, յաւիտենականն
քան զանցաւորս, բարձրեալն քան զերկրաւորս, անստեղծն
քան զեղեալս, բարին խկութեամբ քան զթիւրեալս
բնութեամբ, մանաւանդ զի իւր է կամելն, և իւր կենա-
գործելն, օրհնութեանն առիթ քան զանիծիցս պատճառ·

Ե· Արդ տուր խոցելոյս 'ի սիրտ և յոգի, աղաչեմ՝ դթած,
զառ 'ի յերկնուստ ընծայեալ զդեղդ կենաց, մատիր քաղց-
րութեամբ առ ախտացեալս մեղաք, քաւեա 'ի պարտեաց՝
ամենակատար բաւականութիւն· Իսկ առ 'ի յինէն այս է
ճշմարիտ և անխաբելի կերպարան բանի, որ զի հաստիչդ
ամենից 'ի սուրբս բնակես· և ըստ տարազու սերմանն և
հնձելն է իրաւացի, ըստ ճշմարիտ բանին Պօղոսի, և ա-
չացաւացն 'ի տապ արեւու ոչ է զօրութիւն· Այլ դու,
բարերար հաստիչ յոչէից, յարդեաս յաւէտ խկապէս հա-
մայն և զդաւանելն զքեզ՝ բաւական առ կենդանութիւն·
և ոչ ես ընդ սահմանաւ փակեալ օրինի, այլ յաղթեա՝ մա-
նաւանդ թէ խզեաս զկապ կանոնի, և դու միայն մնաս
պայման աւետեաց համբէն յանցաւորաց տարակուսելոց·
Եւ քեզ ընդ հօր՝ հոգւովդ սրբով փառք և իշխանու-
թիւն յաւիտեանս· ամէն·

ԲԱՆ ԾԴ·

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵՆՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՄԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՄՐՏԻՑ ԽՕՍԲ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա· Եւ արդ յամենայնի առ ամենայն ակնկալութիւն քո
է ողորմութիւն, սկզբնալոյսդ աչաց տեսանելեաց և սրտի
խնամատիս Յիսուս· քո է բարերարութիւն, կեանք և ան-

մահութիւն։ Դարձ առ իս դիմութեամբ, և հանդերձեսցես դառնալ առ քեզ ինձ կրկին բերկրութեամբ. զի առանց քոյ կանայ ոչ ունիմ լինել նորոգ փոփոխեալ. և եթէ ոչ կամք քո դիմացին, ոչ զօրեմ փրկիլ մահու պարտականս. և եթէ ոչ կառափարդ յարդարեսցես պատրաստել ինձ հետս ճանապարհի՝ որ առ քեզ բերէ, վիհ է ինձ խորոց յաջմէ և յահեկէ։

Բ. Ահա ոչ պարծիմ ամենայն իրօք նախատեալս, ոչ պանծամ դարուվեալս, ոչ խրոխտանամ լքեալս, ոչ մեծամբանեմ պապանձեալս, ոչ ընթացանամ ձաղեալս, ոչ երջանկանամ եղկելիս, ոչ արդարանամ ամբարիշտս. Զի ոչ երբէք հարթ ընթանայ երիսար առանց սանձակալի, և ոչ նաև համբառնայ հանդէպ առանց ուղղչի, և ոչ արօր կշիռ ինչ գործէ առանց մանձակալի, և ոչ երկուորեակք լծոցն 'ի ճահ ճեմեսցին առանց եղոլի, ոչ ամպ վերաչուէ առանց հողմոյ, ոչ աստեղք ցնդին և կամ դումարին առանց ժամանակին, ոչ արեգակն փոխաբերեալ ուր չրջանակի առանց տարբերական օդոյ, և ոչ ես նոքօք հանդերձ առանց բարեգործիդ հրամանայ ակնարկութեան. Զի դու միայն ես տուիչ կենայ բանականայ և խնամիչ կարգայ հոլովման արարածոց, և 'ի քէն է ինձ փրկութիւն, ըստ սաղմոսողին. և դու ձայնես բարբառ խնդալից աւետեաց հնչման յականջս ըստ բութեան ամենայն հասակի, Եկայք 'ի հանգիստս իմ բնաւին աշխատեալք, և ես մաքրեցից զձեզ 'ի պարտեաց. Իսկ զի՞նչ օգուտ 'ի լուացմանէն, եթէ կրկնակի զաղրացայց. և կամ ո՞ր օգուտ 'ի ճաշակմանէն, եթէ գեհենին մատնեցայց։ Եւ կամ զիարդ Աբրահամ պարծեցայց խորթացեալս 'ի գործոց նորին որդիս դարչութեան հօր ամենիրեցուց, և մեր քեռացուց կամ քանանացուց, ըստ մարդարէին որ առ իս յանկաւոր ձայնի. Ժառանգս մերժելի եթովպացի և ոչ սենեկին Սառայի, ըստ տեսանողին առ իս առաքի, եղբայրս Շամլնի և կամ Գոմորայ, համբակս անլուսց և անաղերի՝ խակակութ պարտոյն խակութեան Ողոյ և Ողողեայ, ըստ Եղեկիէլի կրկնանախատն կշտամբութեան։

Գ. Եւ քանզի 'ի ծուփս բազմավտանգս ալէտանջ հողմոյ սաստկապէս զզուեալ ուժգին ալիանօք 'ի սպառ տագնապմամբ 'ի ծովին, փոխեալ ընկեցեալ 'ի վտակն վայրենական ողողիչ. առ որս զմատուցս ձեռացս այսր անդր տարաբերեալ, իբր 'ի հոսանաց բռնութեանց դարնանազայր գետոց, արտաձգեալ յակամայ ընթացս ողորմագին գլորման, ջրակուլ ոգեսպառ պղտորարբութեամբ, դաժանահոտ սակխառն մամուռ մամուռ խառնախառնիւ մանհաբեր երկամբք վանեալ, ըստ որոց յուզխիցն հեղեղիցին հեղձուցեալ. Այսու առակաւ և ես եղկելիս՝ խօսին և ոչ իմանամ, գոչեն և ոչ ինչ լսեմ, բարբառին և ոչ զարթնանամ, հնչեն և ոչ փոխադրիմ, փողեն և ոչ գումարիմ, վիրաւորիմ և ոչ ես զգամ, կռոցն գարշութեան նմանեալ թափուր յազդմանէ բարեաց իմաստից. Արդարեւ չար առաւել յաւէտ խսկապէս քան զօրինակդ՝ ճշմարտութիւնս, ատելի և մեզադրելի, և ատենին Քրիստոսի արժանապէս մատնելի.

Դ. Եւ քանզի անդառնալի ուղղոյն յիշատակ ատեացս պարտեաց զայս կտակ թողի որոց ընթեռնուն, իմովս բանիւառ աստուած կարդալ հանապազորդութեամբ, այս կացցէ սահման յանձնառական խոստովանութեամբ մշտնջենաւոր ձայնարկու առաջի քո, ամենակալ. զոր գիրդ ընդ մարմնոյս և բանդ ընդ հոգւոյս զանսահմանելիդ միշտ թախանձեսցէ, իբր յանեղծական մաղթողէ ընկալեալ աղերս 'ի յիմնոյս ձայնէ, բարեգութ, մարդասէր, օրհնեալ յաւիտեանս. ամէն.

ԲԱՆ ԾԵ.

Վ.ԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿԻՍԻՆ ՀԵՆՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՑՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՄՐՏԻՑ ԽՕՄՐ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՑ

Ա. Եւ ի վան զի սլացեալ ոգւոյս թեւօք 'ի թիւս անբաւից ծննդոց մարդկան՝ եդի 'ի կշիռս իմանալեացս մտաց, ոչ գտի համեմատ զոք ինձ պարտաւոր. և առ այս զդաւթեան սաղմոսին զբանն 'ի յերդ ինձ առի դառն կշտամբ

բութեան գաւազանաւոր գործավար. ոմվ յարիցէ ընդ իս 'ի չարիս հաւասարել յանօրէնութիւնս. Եւ քանզի այս ըստ սմին մասին կնքեցաւ և ճշմարտեցաւ առ այրս մահու, և ես վկայեմ կրկին հաստատեալ. առ այսր իրաւունս գրեմ՝ ինձ միայնոյ զեղծանիլ 'ի սպառ, քան իմովս բանիւ բազմաց տարագրիլ. թերեւս սովիմբ առ այսու արդեօք և ինձ շնորհեսցես, շնորհողիս զպարտիս իմոցն.

Բ. Եւ արդ զինչ քեզ աղերս հաճայական 'ի յայսմ և 'ի այն, և ծուխ անուշիկ ընդունելի խնկոց մատուցից, գովեալ թագաւոր երկնաւոր Քրիստոս, եթէ ոչ զառ 'ի յինէն անիծեալսն օրհնել մաղթեմ, զկապեալսն արձակել, աղատել զդատապարտեալսն, բարեգործել զնեղվեալսն, պահել զթշնամեալսն, սփոփել զտրտմեցեալսն, դարմանել զվոսրտակեալսն, խնամել զսարտուցեալսն, պատսպարել զնենգեալսն, զվիրաւորեալսն 'ի մարմին՝ յոգի բժշկել. Եթէ օրհնութեան բանիւ առ ոք մատուցայ, լուիցես. իսկ եթէ անիծիւք, մի հայեսցիս ընդունել, գթած. Եւ տառապեալս ամենաթշուառ 'ի վերջին սպասաւորութեան մաղթանաց այսր մատենի 'ի բովանդակ մտաց շնորհեցի իմոցն՝ փակեալ առ 'ի քէն զանիծիցն դժոգակ ըղձիցն չարաչուք ձայն. և դժոխից նենգողացն իմոց՝ ընդ բարիսն 'ի բոլոր սրբոտ հաշտութեան արգահատեցի, վասն որոց և ծունր պաշտանաց կրկնեցի. որչափ դու ինձ ահա յայց եղեալ առաւել ողորմացիս ըստ քոյդ մեծութեան, գովեալ խնամակալ, կեանքդ՝ մահացուիս, հզօրդ՝ տկարիս, ամենակարդ՝ վարանելոյս, խնաստութեանդ աղբիւր՝ յիմարիս և թմբրեցելոյս. Քանզի յաւէտ սխալեալ անկայ իբրեւ զոր զոզակ մթայնի ոչ ընդելական 'ի հաղբս մահու անզգայապէս, չիմացայ զկորուստն, չդիտացի զբորոգայթն, չտեսի զմբբունող որսոյն ծածուկ մեքենայս, չկարծեցի զկաբու�կերպարանաց կեղծաւոր վարմին, չնկատեցի զդայթագզութիւնն շուրջանակի, չշոշափեցի զպատանդիչ զգանցարկ կարթին, ժամանեցին ինձ չարիք, և ես ոչ կարացի ճանաչել, ըստ սաղմոսողին.

Գ. Քանզի և որպէս խնաստակի ուսմանն արտաքնոյ բար-

ւոք թուեցաւ, չար ասել զնահ առ չիմանալոյն պատճառ, և ես վկայեմ խնամս բանիւ. քանզի իբր զանզգայ պաճառս անասնոց մեռանիմք և ոչ զարհուրիմք, կորնչիմք և ոչ հիանամք, թաղեցեալ լինիմք և ոչ խոնարհիմք, տաբաղբիմք և ոչ տագնապիմք, եղծանիմք և ոչ զղջանամք, մնչիմք և ոչ մտառեմք, պակասիմք և ոչ պատրաստիմք, գնամք և ոչ զգուշանամք, գերիմք և ոչ ես զգամք. Իսկ հանդիսատ ասել երջանկին Յովայ զվախճան մարդոյ, և ես խոստովանիմ զսոյն ընդ սրբոյն, եթէ ոչ ունէի զբեռն աշխատութեան մահացու գործոց ըստանձեալ. Մանաւանդ զի որոգայթն գաղտնի և հնարագիրն աներեւակի, տարբ ժամանակիս յանէից, անցեալն անյայտ և ապառնին կարծողական, ես անհամբեր և բնութիւն թերահաւատ, ոտք անհաստատք և միտք ցնդեալք, կիրք հարկաւորք և բարք անժուժկալք, մարմին մեղսամակարդ և յօժարութիւն երկբասէր, դիմամարտութիւն տնկակից և խառնութիւն ներհակական, բնակութիւն կաւեղէն և անձրեւք ուժգնակիք, կարիք անթուելիք և պատահարք ամենագրաւք, միտք չարախնամք և տենչմունք բարիատեացք, կեանք առօրեայք և զմեղք սակաւաւորք, խաբմունք յիմարութեան և խաղալիք տղայականք, աշխատութիւնք ընդունայնք և վայելմունք երազականք, համբարք ոչնչից և պատք հեստք հողմոց, նմանութիւնք ստուերաց և կերպարանք ծիծաղելիք. Քանզի իբրեւ եկն եհաս պատուիրանն, ըստ պօղոսեան բանին, անպատրաստ գտեալ զիս ինքեան, մեղքն կենդանացան յանդիմանեալ յարդարութեանցն, և ես մահացայ կենացն և կենդանացայ կորստեանն.

Գ. Գողացան օտարք, չարին գումարք, զստացուածս սրտից խնամոց, ըստ գրոյն կանխաբանութեան. որով եկն եհաս իսկոյն ասանօր խնամութեան ինձ նուազանալ, ըստ առակողին, և առաւելուլ ոչ բարւոյ ցանկութիւն. Ա՛յս յառեցի զակն ոգւոյս 'ի գլուխն իմ կենաց Քրիստոս, որով ընդ ուղիղն հետեւեցայց. Քանզի կամելով ուժգնեալ ընթանալ՝ ընկայ սատակապէս, յանչափն ձգտիլ՝ խմոյն ոչ հասի, 'ի մեծագոյնն ամբառնալ՝ ստուստ գլորեցայ,

յերկնային ուղղոյն անդնդոց մատնեցայ, 'ի զգուշանալն առաւել՝ յաւէտ ՁԼասեցայ, յանարատն պահել՝ մանր խորտակեցայ, կարծելով ընդ ահեղն մրցել՝ յաչս գթեցի, 'ի զերկրորդն խուզել՝ զնախնին կորուսի, 'ի խնդիր սակաւուն՝ 'ի կարեւորացն զրկեցայ, 'ի յուխտին պահել՝ դաչինն դրժեցի, առ սովորութեանն կորիլ՝ կորուսիչս գտի, 'ի փոքունցն փախուցեալ՝ մեծամեծացն մատնեցայ, զոր ես ինքն ինձէն ստեղծեալ՝ չարաչար դատախազ անձին կարգեցի· Յորոց փրկել զմատնեալ դերիս դու միայն զօրեաց, կենաց մատուցեալ զընծայեալս մահու զհոգիս· զի դու միայն, տէր Յիսուս, ճանաչիս բարերար, անսահման փառօք ընդ հօր և հոգւոյդ սրբոյ օրհնեալ յաւիտեանս յաւիտենից· ամէն·

ԲԱՆ ԾԶ·

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵՆՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՈԳՈՅ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍԻ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Լոսկ զառիթն մահու զխպուածս զժոխարմատ ծառայս դառնութեան պատուղք, ընտանիք թշնամիք, հարազատք հակառակք, և որդիք դաւաճանողք, ատորագրեցելովք մատամբքդ նշանակեցից՝ գրեալ յանուանէ, որ են այսոքիկ·

Բ. Սիրտս նանրախորհուրդ, բերանս չարախօս, ակնս յայրատատես, ականջս վրիպաբեր, ձեռնս մահաձիգ, երիկամունքս անփորձ, ոտնս մոլորաշաւիղ, ընթացքս աներկիւղ, հետք խստորնակ, շունչք ծխախառն, դնացք խաւարային, գոյութիւն լերդի վիմական, խորհուրդ ծորեալ, կամք անկայուն, չար անփոփոխ, բարեմասնութիւն սատանեալ, անձն տարագիր, աւանդ վաճառեալ· Գազան վիրաւոր, թռչուն նետահար, փախստական քարավէժ, ըմբռնեցեալ ՁԼասապարտ, աւազակ ծովակուր· Ջինուոր նենգաւոր, մարտիկ անպատրաստ, սպառազէն անժուժ·

կալ, միակ հեղգացեալ. Աղօթական անխրախոյս, բեմական ոստրնաքարշ, քահանայ անկնդրուկ, օրինական անուէր. Դպիր կշտամբեալ, իմաստակ խելագար, ճարտասան անճոռնի. Կերպ անպատկառ, դէմք անամօթ, երեսք լպիրշեալ, գոյն անհամբոյր, տիպ տմարդի, դեղ ծանակեալ. Խորտիկ խանդարեալ, ճաշակ գարշեցեալ, այգի գաղձնաւոր, որթ որդնահար, պարտէզ փշաբեր, հասկ ուտճահալ, մեղր 'ի մկանց ճարակեալ, անպատասխար անկեալ. Անապարծ յուսահատ, անհամոզելի նզով, անհաշտական բաժանեալ, ունայնաբան շաղակրատ, պաճարամիտ գոռոզ, անանօրէն ապիրատ, դժոխային ագահ, անիերասան յանդուգն. Մոլեգնութիւն անատուած, ձեռնաձգութիւն սպանող, տատասկացան երկրագործ, երջանկութիւն եղկելի, մեծութիւն վատթարեալ, վայելչութիւն անշքեալ, կարողութիւն տկարացեալ, բարձրութիւն խոնարհեալ, փառաւորութիւն ընդոստեալ, պատուիրանազանցութիւն յարակայ, սխալանք ինքնակամ. Մատակարար կամակոր, խորհրդակից նենգաւոր, բարեկամ հատուածեալ, հաղարպետ գողամիտ, մերձաւոր կծծի, բաշխող ժլատ, վերատեսուչ կարկամ, ոգի անախտակիր, իղձ անսէր, բարք ատեցող, աղիք անգթականք, դնացք անխոհեմ, անիերեւոյթք ցնաստեալք, ծածուկք անիծեալք, դիպուածք թշնամանեալք. Վաճառական վատնիչ, շահարար շուայտեալ, պաշտօնեայ արբեցող, գանձուց ոստիկան երկմիտ, պատգամաւոր բանսարկու, դռնապան քնեծ, աղքատ հպարտ, մեծատուն ժխտող. Դիւանապետ անօրէն, պահապան մատնիչ, բնակակից չարախօս, սուրհանդակ անժամն, թղթաբեր պարտաւոր, առաքեալ խռովարար, միջնորդ անիմաստ. Արքայ արտալամ, թագաւոր թարմատար, կայսր ոգեկործան, իշխան տիրադաւ, զօրավար զրկող, դատաւոր ակնառու, ռամիկ ինքնագործ. Նախատողի ծաղր, սիրելոյ աշխար, բանադրի դարով, յանդիմանչի դատախազութիւն. Քանզի և 'ի վերադունիցդ կոչմանց էր ուրեք արդեօք զի էր, իսկ 'ի վատթարականացդ մասանց եկն երբեմն եհաս զի եղէ. Արդ այսքան ինասա-

կարութիւնք խարդախութեանց յաճախագունից, յորոց յո-
մանց խաբեցայ իբրեւ զյիմար, և յոմանց տիրեցայ իբրեւ
զոկար՝ կամաւ մատնեալ զիս ինքն մահու։

Դ. Արդ զոր 'ի վերագրելոցդ մատանց՝ քեզ ատելեաց
և իմ կորուսչաց՝ 'ի սպաս պաշտաման քեզ ընծայեցից, զոր-
պիսիս ապականութեամբ պարագրեալս՝ ամենասուրբդ քո
մեծութեան հանդէպ կացուցից, և կամ ո՞րքանեօք եր-
կայնմտութեամբք համբերեսցես այսքանեաց պարտուց,
ո՞րքան ներես, ո՞րպէս լռեսցես, զիարդ իսկ անսայցես,
իբր ոչ մատնեսցես հարուածոց զանից զարժանիս ստակ-
ման մահու։ Արդ այսոցիկ աննչոյլ մթութեանց հոգւոց
խաւարի ողորմութեամբ լուսոյ քոյ պատահեսցես բժշկել
քաւել և կենդանարարել, զօրեղութիւն անվթարելի։ և քեզ
փառք յամենայնի։ ամէն։

ԲԱՆ ԾԷ·

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵՆՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ
ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԹՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԹՕՄՐ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Քրիստոս աստուած անուն ահաւոր, մեծութեան տե-
սակ անքնին բարձրութեան պատկեր, անսահման զօրու-
թիւն, կերպարան փրկութեան լուսոյ, պաշտպան կենաց,
դուռն արքայութեան վերնում հանգստանն, ճանապարհ
հանդարտութեան, ապաւինութիւն նորոգ և անտխրական
երանութեան, ամենակալ ինքնիշխանութիւն բոլոր էակա-
նութեան, օրհնութեան կոչումն, աւետեաց ձայն, բերկ-
րութեան բարբառ, անմահութեան դեղ, որդի անճառ
աստուծոյ միոյ։ որ ինձ անհնարին է, քեզ դիւրին է։ որ
ինձ անհասն է, քեզ սահմանեալ է։ որ ինձ անանցն է,
քեզ հպաւոր է։ որ եղկելոյս ինձ ծածկեցեալն է, քումդ
երանութեան մերձաւոր է։ որ ինձ անկարելին է, քեզ կա-
տարեալ է։ որ ինձ անկշռելին է, քումդ անճառութեան
չափեալ է։ որ ինձ յուսահատութեանն է, քեզ սփոփանաց

է. որ ինձ անբժշկականն է, քեզ անվանդելի է. որ ինձ հեծութեանն է, քեզ խնդութեան է. որ ինձ ծանուն ք են, քեզ թերեւադոյն ք են. որ ինձ եղծեալն է, քումդ զօրեղ զութեն գրեցեալ է. որ ինձ կորուսեալն է, քեզ ըմբռնեալ է. որ ինձ անճառն է, քեզ համարեալ է. որ ինձ մեայն է, քեզ ճառագայթ է. որ ինձ անթիւն է, օրհնեալդ քումմ ձեռին բովանդակեալ է. որ ինձ սոսկալին է, քեզ հեշտալի է. որ ինձ փախչելին է, քեզ վանելի է. որ ինձ անմատոյցն է, քեզ դիւրահերքելի է. որ ինձ մահաբերն է, քումդ էականութեան զօրութեան ընդ ոչ գոյսն համարեալ է.

Բ. Այլ դու, ողորմած աստուած բոլորից տէր Յիսուս Քրիստոս, և այսմ զօրես առ ելիցն հնար՝ եթէ դթասցիս. վասն անուան փառաց մեծութեան հօր քոյ օրհնելոյ, վասն կամաց դթութեան ոգւոյդ քոյ սրբոյ, տես 'ի տաժանաւորս կրից յանդիմանական յայտնութիւն, և 'ի խորոց սրտի ինքնամատոյց դատախազութիւն. նայեա 'ի բնութեանս ամենապատաղ խակութիւն, և պարգեւեա բժշկութիւն վիրացս և հնարաւորութիւն կորստեանս, զերծումն բազմամատեայ մահուս և շաւիղ կենաց ապականելոյս, նորոգութիւն եղծմանս և մուտք յուսոյ ամբարշտելոյս. Եթէ ես զանազանն ինձ կամս ցուցի, ո՞րչափ առաւել դու զրնաւորականդ քո զընտանի բարերարութիւնդ. եթէ 'ի փշոց պտուղ ընծայեցար քաղցրութեան, ո՞րչափ առաւել 'ի ծառոյդ կենաց՝ ճաշակ անմահութեան. եթէ ես խոց ստեղեայ ողորմութիւն մտղթեցի, դու քոյոյս գիսդ ոչ կրկին մատուցես, հզօր, յանձնաւորդ առատութենէ.

Գ. Արդ տես 'ի քոյդ մեծութիւն, բարձրեալ, նայեցեալ 'ի յիմն փոքրկութիւն. ընկալ զսակաւ խոստովանութիւնս անհամար մեղացս, որ զրնաւն հանցն տեսանես. և որպէս զվ իմին դթել ոչ գրեցեր, և զաւաղոյս փոքր սաստանել մի համարեսցիս. և իբրեւ զԴաւթիին՝ ընդ մեղայն ասել՝ իսկոյն անցուցեր զպատիժ պարտուցն, և առ իմ ձայնիս հեծութիւն զնոյն գործեսցես, երկայնմտութիւն. որ տաս ամենեցուն առատապէս անաչառութեամբ որպէս յաղթող բարի բազմիմաստ, և ոչ նախատես գյեանեալ ստրուկս

որպէս ողորմած և ամենասուրբ. ստացիր վերատին, և մի կորուսանիր զբուծեալս արեամբ քո, զմեզ. Զի քո է փրկութիւն, և 'ի քէն է քաւութիւն, և քեզ վայելէ փառք յաւիտենից յաւիտեանս. ամէն.

ԲԱՆ ԾԸ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵՆՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀԱՍՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍԻ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Օրհնեալ տէր Յիսուս ընդ հօր, 'ի կամն հաճութեան հոգւոյդ քո սրբոյ. և օրհնեալք ամենայն առ 'ի յօրհնելոյդ օրհնեցան. օրհնեալ միայն որդի օրհնելոյ. չիք իմ թագաւոր իշխեցող ընչոյս բաց 'ի քէն, Քրիստոս. Այս է օրհնութիւն Յակոբայ՝ ասէ Եսայի, յորժամ բարձից զվեղս նորա.

Բ. Արդ ողորմեաց ինձ, տէր բարեգութ, ըստ նախնիդ քո սովորութեան, և օրհնեա զանօթս քո բանական, ըստ ձայնին Դաւթի և ըստ Մովսէսի. զի բանիւդ քո փրկութեան ժամանեալ հասից քաւութեան օրհնեալ առ 'ի քէն. Աստուածապէս ինձ հրաշագործեա, ողորմած արքայ երկնաւոր, որպէս անկելոյն 'ի բաղմաժամանակեայ մահճացն խշտիս, ժողովելոյն 'ի սրահին Բեթեզդայ. Յորոց մի էր և կրկին թերահաւատն՝ երից տասանց և ութից միոյ ամօք տխտացեալ յօդիցն լուծմամբ, որում՝ ոչ անխաբեցեր զբժշկութեանն ձեռնտուութիւն, իբր գիտելով զանբոյժ չարութիւնն՝ որ նիւթեացն քեզ յաւուր մատնութեան դառն գիշերին տիրամարտութեան՝ երախտաւորիդ, մեծիդ և բարերարիդ. Որ թէպէտ և կանխաւ իմն զգուշացուցեր, թէ մի մեղանչեր, զի մի կրկնեսցին քեզ չարիք, ոչինչ վերջացաւ լինել ձեռներէց սկզբնաւոր անհամբուրելի դատողացն զքեզ 'ի խաչին. Եւ դու այնպիսւոյ անյարիր ջատուկ մահու ծնգեցեալ չարաշուք առն ողորմեցար, անճառ բարութիւն, սխրալի մարդասիրութիւն,

սարսափելի ներողութիւն, սոսկալի երկայնմտութիւն, անբաւելի քաղցրութիւն, փառատրելի հեզութիւն. Որ միշտ յաղթիս 'ի գթութենէ և ոչ թշնամանիս, պարտիս յողորմութենէ և ոչ պարսաւիս, բռնադատիս 'ի մարդասիրութենէ և ոչ անգոսնիս, հարկիս 'ի բարութենէ և ոչ հայհոյիս, ստիպիս 'ի սիրոյ և ոչ բամբասիս. Պաղատիս դարձին իմ առ քեզ և ոչ ձանձրանաս, արագես զկնի ապերասանիս և ոչ լքանիս, ձայնես չլսողիս և ոչ սրտմտիս, փութաս մեղկելոյս և ոչ խափանիս. Ա՛ռ չարս ես բարի, առ ամենապարտս ես ներող, առ մեղաւորս ես քաւիչ, առ խաւարեալս ես լոյս, առ մահացեալս ես կեանք.

Գ. Ա՛յս են գիրք ամենայն հոգեշունչ օգտակարութեան, որ յաճախս ծնանին երկնաւոր պտուղս անճառս և զարմանալիս. Ա՛սա և ինձ թշուառացելումն, օրհնեալ ամենապարգեւ, արի առ զմահիճս խշտացդ մեղաց 'ի վայր կործանմանդ, և հետեւեալ ժամանեա յանդորր հանգիստ անաչխատ կենաց. Թողեսցես ամենակարող սուսերաւ բանիդ հրամանի զերիզապնդեալ մահազգեստս պարփակութիւն դժոխազնեայ կապանացս, և լոյծ ինձ զհանգոյցս խեղդողականս ոգեպահանջ սաստկութեանս, առաքելով զարժանաւորս մահու յաղատութիւնն վերին անանց բերկրութեանն, կենսաբեր և աստուածային քո բանիդ. Մի՛ տակաւ տակաւ ազդեսցես, և մի՛ օր 'ի յօր յերկարաձգեսցես, զի մի՛ ստուար ծանրութիւն բեռանցս մեղաց տիրեսցէ թիկանցս ազդերաց, և կործանեալ զիս կորացուսցէ հայել 'ի դժոխս, և ուժգնակի գառոզ բռնութեամբ անպարապ հոգեւորական զինուն արարեալ՝ մահու ծառայեցուսցէ. Ա՛յլ օգնեա ինձ, բարի վշտակից հեծութեան կարեացս մահու երկանց, առեալ յինէն զփայտ սատակմանն, որպէս երբեմն յուսոյ պահակին. որով կառուսցես զվայելչականն յաղթանակի արի զօրութեան, պնդապէս հաւատով յուսոյն կարծրութեան ընդ քեզ բեւեռել անսպրթաքելի. Եւ քեզ ընդ հօր հոգւովդ սրբով փառք և իշխանութիւն յաւիտեանս. ամէն.

ԲԱՆ ԺԹ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵՆՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՄՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. ՀԱՒԱՏԱՄ և վկայեմ մեռաց դիտութեամբ՝ 'ի քէն աղ-
դեցեալ ոգւոյս իմաստիւ ուշիւս տեսման, զի ըղձալի են
քեզ, բարերար, աղաչանք մեղաւորաց քան զկնդրուածս
արդարոց. Զի մինն զզարտութիւն անձինն յայտնեալ՝ չը-
նորհիդ քո սպասէ, առ որ ծանուցեալ զբնութեանս չափ,
և մեծ կշտամբիչ ասէն համբարձեալ ինքնոգոր մարտա-
կից նմին իսկ ինքեան և դառն դատաւիչ և ծածկատես դա-
տախազ. Իսկ միւսն յարդիւնս բարեացն իւրոց նայելով,
յանձին հարեալ ձեռն վստահութեան, մուռանայ զսահման
բնութեանն, և պարգեւաց քան ողորմութեան դիտեալ ակն
ունի. Վասն որոյ առ մինն անթիւ են ծտեղծուածք ճա-
ռից՝ որ զողորմութեանցդ քո փողով բարբառոյ ազգէ.
իսկ առ միւսն լռեալ են քոյդ, անքնին ահաւոր և ամե-
նախնամ, ամաչեմ ասել՝ թէ և երկրաւորիս գործոց պատ-
մութիւն զքոյդ յառաջեալ. Արդ արի տէր, և մի զօրաս-
ցի քան զքոյդ աջ հողեղինի. մի կշռեսցին ողորմութիւնք
քո ընդ ջանից մարդկան.

Բ. Եւ արդ առողջքն անդամք անկարօտք են բժշկու-
թեան, և տեսանողականքն աչօք չունին պէտս առաջնոր-
դի, և փարթամքն ընչիւք ոչ դեգերին առ դուրս լիոցն,
և ամենայնիւ յղփացեալքն ոչ սպասեն փշրանաց սեղանոյ
հացի, և սուրբքն վարուք ապէնիաց են ողորմութեան.
Եւ արդ ինձ գթասցիս ողորմել, բարձրեալ երկնաւոր հը-
զօր, ամենատուր վարանեցելոյս. Գանգի թէ էի իբրեւ
զՅոբ, ասէի զանձն իմ՝ իբրեւ զնա արդար և անարատ. թէ
էի իբրեւ զՄովսէս, ասէի վստահութեամբ զնորայսն, ծա-
նիցէ տէր զայնոսիկ որ իւրն են. թէ էի իբրեւ զԴաւիթ,
ասէի՝ արարի զիրաւունս և զարդարութիւն, և դարձեալ

զմեծն քան զբնութիւն մարմնոյ, զմեզս թէ տեսանէի 'ի սրտի իմում, մի՛ լուիցէ ինձ տէր. թէ էի իբրեւ զԵղիա, ասէի զանձն իմ այր աստուծոյ. թէ էի իբրեւ զԵրեմիա, զբոյդ ճշմարտութիւն յանձն օրինակէի. թէ էի իբրեւ զԵզեկիա, պարծէի զբարւոքն և զիրաւացին՝ դնացի առաջի քո արդարութեամբ. թէ էի իբրեւ զՊօղոս, ասէի զիս բնակարան ազդարան և ընդունարան աստուծոյ բանին. Այլ ես անօրէնս 'ի մէջ գիտութեան օրինացն, ոչ միայն չունիմ զանձն իմ քեզ ընծայել յարգանօք բանից իբրեւ ըզ նոսա, և զբնաւին չարս որպէս զբարիսն զայնոսիկ առաջի քո յիշատակել, այլ և ոչ զամենուստ գոյից զբարեհաճակեալ անուանդ հզօր ամբարշտեալս լեզուով գովել. Իսկ դու առ ամենայն հնարս զօրաւոր՝ մատո ինձ ոգի վերութեան, աջ պաշտպանութեան, ձեռն այցելութեան, հրամանն բարութեան, լոյս ողորմութեան, բան նորոգութեան, պատճառաւութեան, դաւազան կենաց օգնութեան. Զի դու ես յոյս ապաւինութեան, տէր Յիսուս Քրիստոս, օրհնեալ ընդ հօր հոգւովդ օրհնով յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն.

ԲԱՆ Կ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵՆՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՕԳՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՅ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Եւ արդ որպէս զի ոչ վայելէ օրհնաբանութիւն 'ի բերան մեղաւորի՝ 'ի ճշմարիտն առակէ կանխաւ իսկ ուսայ, զիարդ յաւելից կրկնել զնոյն գովութիւն աղաչաւորս բազմապատկառ, որ հանապազ ընդունիմ անէծս 'ի սաղմոսիս բարեբաստութեան. Զի երբ երդեցից ինձ վասանգս և արձանացուցից նախատինս, և 'ի մերկութեանս գրկի փուչս ընդ չուշանաց ժողովեցից. զիարդ ընդ Դաւթի համարձակեցայց ասել, թէ զատամունս մեղաւորաց փշրեսցես. զիարդ դարձեալ, թէ մի՛ անօրէնք բնակեսցեն առաջի ա-

չայ քոց. զիարդ, թէ դատ արա ինձ տէր ըստ արդարութեան քո, ըստ ամբծութեան իմոյ որ յիս. զիարդ, թէ կատարեսցին չարիք 'ի վերայ մեղաւորաց. զիարդ, թէ խորտակեսցին բազուկք մեղաւորի և չարի, և զայնմ որ զինի. զիարդ, թէ տեղասցէ 'ի վերայ մեղաւորաց որոգայթ հուր և ծծումբ. զիարդ, թէ սատակէ տէր զչրթունս նենգաւորս և զլեզուս մեծաբանս. զիարդ, թէ փորձեցեր զսիրտ իմ և ոչ գտեր անիրաւութիւն. զիարդ զյաջորդն ասին, թէ ես պահեցի զճանապարհս խիստս. զիարդ զերեսն, թէ ես արդարութեամբ երեւեցայց երեսաց քոց. զիարդ, թէ և ես եղէց ամբիծ ընդ նմա. զիարդ զմիւսն, թէ հատուսցէ ինձ տէր ըստ արդարութեան իմում և ըստ սրբութեան ձեռաց իմոց. զիարդ անձամբ ինձէն զստութիւն իմ ծանակեցից՝ ասել ընդ սրբոյն, թէ լուացայց սրբութեամբ զձեռս իմ. զիարդ 'ի մէջ նանրութեան զամբարշտացն աթոռս բամբասեցից. զիարդ զերջանկին սրածանս թշուառացերումս կերպասորեցից, թէ դատ արա ինձ տէր՝ զի ես յամբծութեան իմում գնացի. զիարդ օտարս 'ի բարեաց՝ դիտողիդ դաղտնեաց արդահատեցից, թէ մի համարիր ընդ ամբարիշտս զանձն իմ. զիարդ ես ինքն դոլով զայլս անիծեցից, թէ տուր նոցա տէր զգործս նոցա, և 'ի կարդ բանիցն համարձակեցայց.

Բ. Քանզի թէ զյետինս բանիցն առաջնոցն աստանօր եդից, կրկին ծանրանան ինձ ցաւք և յանախեսցեն դառնութիւնք. Բայց 'ի շեղջեցեալսն արտասուաց՝ դոյզն մի չափեալ, բաւականացայց հանապաղորդեան յանդիմանութեամբ սաղմոսարանին ընտանի ձայնիւն, որ զպարտաւորեալս միշտ կշտամբէ. առ որս և սպառուած քառասներորդի ինեներորդի հատուածի բանի յանդիմանողի դիս դարձեցուցեալ, հանապաղ խայտառակէ. խցեալ զբերանս 'ի փառաբանութենէ, եղկելի զանձն իմ ցուցանէ, աստուածային ձայնիւն դատաստանաղեալ, յանկալութենէ կենաց լքանէ, միանգամայն և միրգս մտհոս ինձ իբր 'ի պատնէշ առաքէ. Քանզի թէ չար է անէծս առնուլ յօտարէ, ապա անձամբ զանձն անիծանել կրկին չարաչար. իսկ եթէ չառնուլ նա-

խատինք 'ի մերձաւորաց օրէնք են, ապա 'ի տեսողէն հայել զայսոսիկ, կրից արեան տաժանմունք, վիշտք աղէ-տից և խեթք մտաց. Բայց թէ առ խոնարհութեան անձին իւրում մնասեսցի, ջնեալ և կշտամբեալ անիծիւք 'ի լեզ-ուէ իւրմէ, 'ի խոստովանեալ և յամենիշխան շրթանց բե-բանոյ վերնոյն օրհնեսցի. զի ճշգրտեալ թարգմանեաց ըզ-դարձն իւր առնա՝ զհետս կենաց ոչ լքանելով. սահմա-նաւն սիրոյ զպարտեացն արմատ կրճատեաց, ոչ տիրեալ 'ի խարդաւանաց չարաբանողաց. ոչխար հօտին Քրիստոսի գտաւ բժշկեալ՝ դիմելով 'ի յայն բուժիչ աղեացն արկ-ածից. Բայց եւս անբանական բարոյից է՝ ասուն կենդան-եաց 'ի մէջ դալարոց ծաղկածին վայրից կենաձիր բանից թմբրութեամբ մտաց 'ի յարօտս մահու ճարակել.

Գ. Եւ արդ քանզի իմ է առակս վերջին կշտամբողա-կան, և առ իս ակնարկէ զդիպուածոցն չար պատահմունս, որ ինձէն անձին նիւթեցի միշտ զեղմունս կիզանողականս հրոյ տոչորման, հոսեալ 'ի յերկնաւստ զդոյիւ գաղաթանս իմաստնարանի բաղմակիս. Քանզի զիարդ 'ի յարդիւնս ինձ օգտից սաղմոսն եկեսցէ, յորժամ անպտուղ 'ի բազմեր-գութենէն լինիցիմ, ոչ նուագել հոգւով, ըստ թելադրե-լոյն Պօղոսի. զիարդ ընդ մարգարէին եւս զտկրունին խառնեցից մեծս մեղաւորաց՝ նկունս պիտանեաց, ասել ընդ սրբոյն, թէ 'ի բաց կացէք յինէն ամենեքեան որ գոր-ծէք զանօրէնութիւն. զիարդ ոչ ունելով 'ի բազմացն պատ-ուիրանաց կատարեալ՝ շնորհին և օրինին՝ բարբառեցայց զերջանկին, որ նախ ինքն արար զոր մեզ կանոնեաց, թէ քանզի ծառայս քո պահեցի զայս, և որ զհետն գան ա-սացեալքն. զիարդ թափուրս 'ի լրութենէ իմաստից կե-նաց ընդ երկիւղածս տեառն օրհնեցից. զիարդ ընդ մե-ծին մաղթանաց զիմն յոդեցից, թէ զմին խնդրեցի 'ի տեառնէ՝ զտեսիլ վայելչութեան նորա և զհրամանատրու-թիւն տաճարի նորա. զիարդ 'ի հրաժարելին ինձ ձեռնա-մխեցից, յորժամ լսեմ, թէ ուղղոց վայելէ օրհնութիւն. զիարդ շրթամբք իմովք զանձն իմ անիծից՝ ասելով զկնի յողովից առեալն, թէ երեսք տեառն 'ի վերայ չարագոր-

ծաց՝ սատակել զյիշատակս նոցա յերկրէ. զիարդ զմիւսն գարձեալ, թէ չարք վազվաղակի սատակեսցին. զիարդ զկերպարանացն իմ նմանութիւն, թէ բաղուկք ամբարշտաց խորտակեսցին. զիարդ սատակման ինձ պաղատեցայց, թէ ահա մեղաւորք կորիցեն. զիարդ զբաղմայաձեան լեզուս 'ի յօրհնեալն բան մխեցից, թէ ասացի պահել զճանապարհս իմ, զի մի մեղայց լեզուաւ իմով. զիարդ փշովք մեղաց հեղձեալս զանարատին պարծեցայց, թէ այլ զիս յամբծուութեան իմում ընկալար. զիարդ ես մեղաւոր և կրկին պատժաւոր զհանգունակիցսն դարովեցից ապրել 'ի նոցունց, թէ 'ի մարդոյ մեղաւորէ ներդաւորէ փրկեա զիս աստուած.

Դ. Զիարդ իբր ոչ կռապաշտեալ անպատկառապէս պերճացայց ունայն պանծանօք ասել ընդ Դաւթի, միթէ մոռացեալ իցէ մեր զանուն աստուծոյ, կամ ձգեալ զձեռս 'ի մաղթանս օտար աստուածոց. քանզի որ 'ի մեղս գարշութեան խոնարհեսցի, առաջի կայ նորին կառուցեալ առեալ 'ի պաշտօն յաւանականացն ախտարծարծիցն պառնկապատիր պատկերացն կերպարան՝ Աստարտայ և Քամոսայ և Մեղոմայ արուարձանի և Թարահատայ թարմատարի, ընդ զաղրոտեացն կանացեաց՝ իշանդամիցն պատկառանք՝ անվերարկու ծանակութիւնք. Իբր ոչ պատկառեցից սովիմբ ասել ընդ նահատակին, որ զայս դիմադրութիւն առ բարին ունէր միշտ, թէ վասն քո մեռանիմք զօրհնապաղ, և որ 'ի կարդին է սորին սաղմոս. Իբր յիմարս յարս և վատթարս ասել ժարհիմ, թէ բերան իմ պատմեսցէ զիմաստութիւն և սիրտս զհանճար. Իբր մարդելոյդ կերպարանաւոր՝ զմարդահանցոյիցն ոսկերս ցրուել մաղթեցից. Իբր զկրկին երկրորդեալն մեծանունն բարութիւնս, թէ հաճոյ եղէց առաջի տեառն յերկրին կենդանեաց. Զիարդ ունողս անբաւից մեղայ զարդարոյն առեալ կարդացից, թէ ոչ մեղք իմ և ոչ յանցանք, առանց մեղայ ընթացայ և ուղիղ եղէ. զիարդ զիս ինքն մատնեցից կորստեան յաւերն զայս բան, թէ մի ողորմիր գործողացն զանօրէնութիւն. զիարդ, թէ որպէս հալի մամ առաջի հրոյ, այնպէս և մեղաւորք յերեսաց աստուծոյ. զիարդ գրգեալս ապականա-

յու փափկութեամբ՝ սահմանեցից զանմանն ինձ բան, թէ խոնարհեցուցի պահօք զանձն իմ, և զաղագս սիրոյս Նոքին ընդ Նոյն, թէ ես 'ի նեղել նոցա քուրձ զգենուի, և իբրեւ ըզ ոգաւոր և զարտում խոնարհ առնէի։ Որպէս հանդարտեցից զնմանեսացն իմ պատիժ միշտ յիշատակել, թէ սակայն մինչ բարկութեանն ասուծոյ ոչ սպառեսցի, և արբցեն 'ի նմանէ ամենայն մեղաւորք երկրի։ Իբրեւ զեւն առ սմին, թէ զամենայն եղջիւրս մեղաւորաց փշրեսցես։ Զիարդ զապերախտութիւնն Յակոբայ 'ի ճառ առեալ հեգնեցից, որ ընդ ստուերին զշնորհաւորութիւնն ընկալեալ, մոռացայ ընդ նոսին նոցին թերութեամբ զերախտիսն Քրիստոսի ասուածայնովքն արուեստիւք խաչին փրկանօք, քան նոքա զզօրաւորութիւնն Մովսէսի ցպոյն ապանչելեօք, որ զօրինակն նկարագրէր տէրունական անտեսութեանն։ Զիարդ դյարուցելոյն 'ի վերայ դիւաց զաղէտս ցուցից, իբր նոքա զօտարացելոցն խուժադուժ ազգացն ասելով, թէ արկին զդիակունս բարեացն որ 'ի մեզ՝ կուր ՚ի ՚ասակարացն թրուչնոցն, այս է՝ այսոցն օդայնոց։ Որպէս զանկեալ զաերսին բանին 'ի ճանապարհին, և զմիաբանեալ զկամս ընդ չարին՝ սուրբ անուանեցից։ Իբրեւ զնմանակիցն առ 'ի նոյն շաւիղ չարին պատերազմի՝ դուպար գաղտնամարտ մնայս օգտելոց, զոր ես զօրացուցի գործակցեալ հնարից բանսարկուին։ Եւ ոչ ունիմ աղերսել, թէ մի լուեր և մի դադարեր, ասուած։ և խորհեցան 'ի վերայ սրբոց քոց և ասացին, զոր 'ի կարգէ սաղմոսիս է աղօթել։ Քանզի յոյժ պատեհագոյն է առնուլ զայսոսիկ 'ի վերայ բռնութեան մարդկան դիւաց միշտ ճակատելոց առ ներկայիս խռովութիւն, և ընդ նոսին նոցին մշակաց։

Ե. Յորոց դու, տէր Քրիստոս որդի բարձրեալ մեծիդ ասուածոյ, պահեսցես և ամրացուսցես երկնային զօրուդ շրջափակութեամբ՝ յամենայն ընթացից խաբողին հոգւոց խաչիդ լուսոյ զմեզ պաշտպանեալ։ որ զի թէ և դացին յիս անօրէնութիւնք բազմօրինակք, այլ ոչ հայհոյութիւնք։ Որ ոչ հանդեաւ 'ի կորուստ նմանեսացն իմոց ամբարշտեցից, այլ ամենագորով թախանձմամբ ընդ եղծման չքողողն զաղ-

բագործաց կրկին վշտացար, տապակալի զմահու նոցա դիպուածն քեզ գրեցեր, ասելով զպարմանալին բողոց բան, ածեալ զնոսա ոչ եւս յաւելից անիծանել զերկիր փասն գործոց մարդկան. Եւ մխիթարիս մեծ լին պարարեալ ընդ կենան անանձրից և պարտաւորաց սատակման. որ երբեմն առակաւ դգմենուոյն զանխոյսելն 'ի կործանելիսն ցուցեր, ողորմած, և առ այլ ումեմն նեղեցար սաստիկ վտանգեալ ընդ յամբանալ անձրեւին առ ուրացողացն դարման. Անճառելիս ցուցեր բարութեան սեսակս յիշատակաց տօնելիս՝ 'ի վերջին աւուրս. քեւ 'ի ձեռն ա ռաքելոց քոց՝ ողջոյնս հաստարակաց անհամբուրիցն հեռաւորաց քաղցրաձայնակս հրամայեցեր. Ահա և յիս ցօղեա կենդանի զհայրենի զթութեանցդ զսէր, զի և ես փրկեցայց քաւեալ ամենառատ քո այցելութեամբդ. Եւ քեզ ընդ հօր հոգւովդ սրբով փառք յաւիտեանս. ամէն.

ԲԱՆ ԿԱ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵՆՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՑՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՄՐՏԻՑ ԽՕՄԲ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Եւ ընդէր է ինձ բնաւն որ 'ի սաղմոսին այնպիսեաց բանիցն 'ի կիր արկանել, որ 'ի նախատինս միանգամայն և 'ի նզովս ինձ յարակային, հանապազ երգել իմովս տաւղաբ. Քանզի զիարդ արդեօք զշուք երջանկին ինձ դատապարտելոյս նմանեցուցից՝ ասելով ընդ նմին, թէ ոչ մերձեցաւ առիս թիւրեալն սրտիս. Զիարդ զկարգադրութիւնս տանցն 'ի յայտնանէ զկնի թուելոցն զարհուրեցուցչաց ընդակից կայեց կանոնաց օրինաւորին՝ զինուորին և թագաւորին և մարմնական հրամանատուին, որք և երիտասարդն են համբուրելիք ասելով, ոչ յուսահատ եղէց 'ի կենաց պատմողս սուտեսացս և նորոյս աշակերտս անմնան յամենուստ բարեկարգութեանց. Զիարդ ըստ իրաւախարհ արդարոյն, ընդ-

դէմ մեղաւորացն մահու զինեցայց առակաւ առաւօտին 'ի սկիզբն արթնութեանն միշտ պատրաստական լինելոյ, որ և ոչ զանդամն մարմնոյս գանեալ խրատեցի. զիարդ մասնակցեալ մեծին արութեան՝ սատակեցից 'ի քաղաքի տեառն զանօրինեալսն, որ և ոչ զբուսեալ բիծս հոգւոյս իմոյ մեռուցի. Զիարդ ստեցից գրողին չեւ յայտնելոցն, թէ զմխիր որպէս հաց կերայ. զիարդ, որ ոչ միացուցի յիմնոյս կրից կաթիլ մի պղտոր ընդ յատակ արտօսր աղբերց երդողին՝ ասեմ ընդ նմին, թէ զբմպելիս իմ արտասուօք խառնեցի, և արտասուօք իմովք զանկողինս իմ թացի. Զո՞րս ինձ գրեցից մեղօք մահացեալս, յորժամ սիրողն աստուծոյ 'ի բոլոր սրտէ զյանցմունս նախնեացն իւր՝ վարկանիցի, թէ մեղաք մեք ընդ հարս մեր՝ անօրինեցաք և յանցեաք, և որ 'ի վախճանն յանգի սաղմոս իրաւամբք առ իս, քան առ Իսրայէլ. Որո՞վք յարգեցայց դասիլ ընդ բարիսն, յորժամ մարդ կայցին հնարից այս գեղ պատուեցաւ՝ որ ոչ յիս գտաւ, 'ի գարշութենէ կերակրոց 'ի մահ սովեցեալք և յաճախութենէ ճգանց 'ի հոգւոց նուաղեալք, ըստ խորութեան ինքնօրէն կրօնից հրէից և հեթանոսաց. Զիարդ արդարութիւն իմ մնայ յաւիտեանս, զոր ոչ բնաւ իսկ կատարեցի.

Բ. Եւ զի մի տաղտկացայց յամեալ 'ի բանիս, 'ի համառօտել զոյն վութացայց. Զի՞նչ ունիմ ասել 'ի տեղի բանիցն՝ զոր աստուածաշունչ ձայնն նուագեաց օրհներգոյն Դաւթի, թէ բոլորով սրտիւ իմով խնդրեցի զքեզ. զիարդ ընդ սին զմեծն քան զայս, թէ յամենայն ճանապարհէ չարեաց արգելի զոտս իմ. իբր ընդ եդեալս և զայն մատուցից, թէ 'ի սրտի իմում թաքուցի զբանս քո, որպէս զի մի մեղայց քեզ. Որպէս զունայնութեանցս իբր զլրութեանց ճառեցից ընդ պարս մաքրոց, թէ 'ի պատուիրանաց քոց իմացեալ, ատեցի զամենայն ճանապարհս չարաց. Զիարդ զնեզոյն ճշմարտութիւն իմում ստութեանս մտանջենական երդմնահարութիւն կարդեցից՝ ուխտեալ ընդ հաւատարմին, երդուայ զոր հաստատեցի պահել զդատաստանս արդարութեան քոյ. Զիարդ ինձ հրեշտակ մահագոյժ անհրաժեշտ վճռի՝ զբանին պատգամ կրկնեցից, թէ

հեռի է 'ի մեղաւորաց փրկութիւն. Զիարդ չարս իսկապէս՝ զբարեացն գրեցից՝ որք 'ի տեառնէ առնուն զնոյն հատուցումն՝ զայս տուն յեղյեղել, թէ բարի առնէ տէր ուղղոց սրտից. Զիարդ զհամառօտն փոխատրութիւն անաչառութեան՝ վրիպեցելոյս ինձ սահմանեցից, թէ զթիւ բեալն յապրշտակութեամբ տանի զոդ այնոսիկ, որ գործեն զանօրէնութիւն. Զիարդ զաստուածագործեստին պանծանս ամաչեցելոյս ինձ պատուաստեցից՝ ասել զնորայսն, թէ տէր ոչ բարձրացաւ սիրտ իմ և ոչ զբօսան աչք իմ, և որ յետ սորին պատմին ասացեալքն. Զիարդ զանճառն քան զմարմին բան՝ 'ի ցոյցս առից քաջալերութեան վհատելոց ես գանձ գեհենին, ասել ընդ օձեալն աստուծոյ հոգւոյն, թէ յառաջագոյն տեսեր, զի ոչ գոյ ներնգութիւն 'ի լեզուի իմում, 'ի սկզբնաւորն նախաձայնեալ սաղմոսիս մինչեւ 'ի լրումն աւարտման բանիս. Զիարդ գասակցութեան դժնէից մարդոց համաբան այրս մահու և որդիս սատակման բարբառիմ զբարեշնորհին, ո՞չ ահա զատելիս քո տէր առեցի, և զմեացուածն սորին կարգի. Զիարդ մեծաւն վստահութեամբ տօնելի վեհին, անձն իմ և դու աշխարհ աշխարհի, զանդատ քո ոգի յառաջ ընծայեալ՝ մեծացուցանես ընդ պսակելոյն, թէ փորձեա զիս տէր և տես, թէ իցեն անօրէնութիւնք 'ի ձեռս իմ, և դյաւելուածն որ զհետ սորին. Զիարդ ես գոլով՝ և յայլոց աղօթեմ ապրել՝ յուսացելոցն յաստուած ձայնակցեալ, պահեա զիս տէր 'ի ձեռաց մեղաւորի և 'ի մարդոյ չարէ. Զիարդ համբարձայց ընդ փառաւորեալն մաղթել աստուծոյ, թէ դու ես յոյս և բաժին իմ յերկրին կենդանեաց. Զիարդ իբր հանդիսացեալ ընդ ճգնաւորին՝ զմրցանակն յաղթանակի թագաւորին մատուցանելով՝ զառաւելեալն քան զօրինակ աղերս աղօթից, թէ ինձ սպասեսցեն արդարք քո մինչեւ հատուցես ինձ.

Գ. Բարեբանեալ է և այս իմաստ հոգեւոր և տէրունի գործոյն նմանի, որ զփորձիչն պատկառեցոյց, յորժամ զամենայն արհամարհիցէ և զսկզբնապատճառն եղելոց միայն ընտրիցէ ասելով, թէ երանի ժողովրդեան, որոյ տէր աստուած է նոցա. Մեծ է և այս բարձրութիւն շնորհի և

զգուշական համարձակութիւն լցեալ երանութեամբ, թէ սուրբք քո օրհնեսցին զքեզ. Ընդ ձալի է և այս ընտանութիւն մերձաւորական հոգեւոր հաղորդութեան՝ յաստուած յուսալ և 'ի նոյն արձանանալ բանիւ սաղմոսին բերկրեալ, թէ զկամս երկիւղածաց իւրոց առնէ տէր. և զկարգ բանին կատարէ, մինչեւ զողբալին և զղուարճալին ազդեսցէ, թէ պահէ տէր զամենեսեան որ սիրեն զնա, և զամենայն մեղաւորս սատակէ տէր. 'ի գլուխս լրման գրոց նուագաբանաց սաղմոսիս՝ իբր թէ զօրինակն իսկ եցոյց վերջին հատուցման արդարոց և մեղաւորաց. Զուգակցորդք են միմեանց և զկնի երգեցեալքս. զի թէ ընդունի զհեզս տէր և խոնարհ առնէ զամբարտաւանս մինչեւ յերկիր, ապա ինձ ո՞րքան եղկութիւնք կան առաջի. իսկ եթէ հանճի տէր ընդ ժողովուրդ սուրբ, և բարձր առնէ զհեզս 'ի փրկութեան, ապա հերքեալս 'ի բարեմասնութեանց ես ո՞ւր հաստատեցայց. իսկ եթէ օրհնելի է աստուած 'ի սուրբս նորա տիրապէս, ապա օտարս ես 'ի մաքրութեանց ընդ ո՞րս դասեցայց. իսկ եթէ 'ի կանխերգիցն մերձ այսր եղից յիշատակարան ինձ կշտամբութեան, թէ սիրեցէք զտէր սուրբք նորա, զի ստուգութիւն խնդրէ տէր՝ և կրկին հատուցանէ ամբարտաւանիցն, ապա յորո՞ւմ գնդի ես գտայց գերեալս 'ի դաղանեաց դաժգին չարեաց. Քանզի զերօրինակ սատանին տագնապաւ տերեւք անկոց ելեւին ծառոց չարժեալք 'ի հողմոց ուժգին բախելոց հոսեալք 'ի խոնարհ, այնպէս ջանացաւ չարդել զընթացիս իմոց վերարձակութեան քաջաբեր ուղէշս՝ դյարմարեալս ձեռամբ անեղ մշակիդ. Զոր հաստատեսցես արմատացուցեալ վերստին դարձեալ նոր պտղաւորութեամբ անապական, յանդատան կենաց խնամոյ քոց կամացդ ամենապարգեւ թագաւոր Քրիստոս, օրհնեալ յաւիտեանս. ամէն.

ԲԱՆ ԿԲ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵՆՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍԲ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Այլ արդ ընդէ՞ր ոչ 'ի վերագրեցեալն սաղմոս նա-խաճառական և այլ մարգարէիցն մասն ինչ յօդեցից. Քանզի զի՞նչ վայելումն իցէ կերակրոյն, եթէ անզգայեալ ցաւովք ուտիցեմ. և կամ զո՞ր շահ սաղմոսն ունիցի, եթէ ոչ 'ի միտ առնուցում. Քանզի նոքովքեմ զիս ինքն 'ի նոսին և ոչ խմանամ, լուացեալ լինիմ և ոչ պայծառանամ, արե-ւու ծագեալ և ոչ լուսաւորիմ; մեղր ճաշակեմ և ոչ քաղց-բանամ, ռեռանիւ ընանիմ և ոչ բժշկիմ, միշտ կանխեմ 'ի նոյն և դատարկ երեւիմ, հանապազ ձաղիմ և ոչ երբէք խրատիմ, ողոքիմ դարձեալ և ոչ զգաստանամ.

Բ. Արդարեւ մեղք և անօրէնութիւնք իմ յիս, և ես մաշիմ 'ի նոսին, ըստ մարգարէին որ 'ի դիմաց պարտաւո-բացն բանի և տէրունական առակին հին տկոցն և նոր գինւոյն. Վասն զի թէ սատակին անօրէնք և մեղաւորք 'ի միասին, ըստ Եսայեայ ձայնին, ապա և ինձ դժնէիս նոյն բաժին հանդերձեալ պահի. Քանզի ասեմ զսաղմոսն, թէ հաստուցանէ այնոցիկ՝ որ առաւել առնեն զամբարտա-ւանութիւն. և կցորդեմ սմին զընթերցուածն, թէ օր տեառն 'ի վերայ հպարտից և ամբարտաւանից. ասեմ, թէ օտար եղեն մեղաւորք 'ի մօրէ, և որ ինչ կարդ սորին ցու-ցանէ. յարեմ առ սմին, թէ կործանեսցին անօրէնք երկրի, և ամբարիշտն բարձցի յերկրէ, և անիրաւք մերժեսցին 'ի նմանէ. Ողբք ինձ կարդացէք առ ձայնն, թէ զորօրինակ վառի եղէգն 'ի կայծականց հրոյ, այնպէս այրեսցին մեղա-ւորք 'ի բորբոքեալ բոցոյն. լացէք առ սաղմոսն, թէ արկ-ցես 'ի վերայ նոցա կայծակունս հրոյ. աչխարս պատմեցէք 'ի բանս աստուածեան վճռին մարգարէիւն ազդեցեալ, թէ ոչ կամիցիք լսել ինձ, սուր կերիցէ զձեզ. կոծեցա-

բուք առ սաղմոսն, թէ մահ հովուեսցէ զնոսա. աղի արտասուս ողորմ հառաչմամբ ընդ հեծութիւնս իմ յարմարեցէք, յորժամ բարձրեալն ընդ Իսրայէլի և ինձ ասասցէ բանիւ սաղմոսին, թէ ժողովուրդ իմ ոչ լուաւ ձայնի իմում. աւաղ կարդացէք թշուառացելոյս, յորժամ այլ մարդարէ զնոյն դիցէ, վայ նոցա զի վազեցին զինեւ. Բարբառ փողեցէք 'ի սիրտ մտձկեալ նոր աղաղակի, յորժամ տեսանողն աստուծոյ ամաչեցուցեալ զիս կշտամբեսցէ ընդ ապարատան տանն Յակոբայ, տեսէք արհամարհոտք՝ զարմացարուք և եղծարուք.

Գ. Աւլ դարձուցեալ և ամփոփեսցես զբարձրացեալ ըզսուր բարկութեան ահաւորիդ սպառնալեաց 'ի սարտուցելոյս յերեսաց մեծիդ, և խնամովք աջոյդ բարեբաշխութեան առ իս ժամանեալ՝ օծումն կենաց պարգեւատրեսցես քո աղաչողիս. Եւ քեզ փառք յերկինս 'ի բարձունս, և 'ի մահացուցս յերկիր 'ի խոնարհ, 'ի սահմանս բոլոր աշխարհաց և յամենայն յաւիտեանս. ամէն.

ԲԱՆ ԿԳ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՑՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՄՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Բարերար և բազմագութ, մարդասէր և երկայնամիտ միայն թագաւոր, ընդ հօր քումմ պատուեալ և օրհնաբանեալ տէր ամենայնի, որդի աստուծոյ կենդանւոյ. անպատճառդ միշտ խնամ կորստեան, որ ամենեւին անփորձ ես 'ի չարեաց, որ ոչ կամիս զմահ մեղաւորի, որ փրկութիւն են 'ի քոց կամաց ընծայեցեալ, որ դարձուցանես զմրրիկ մեղաց 'ի յօդ քաւութեան, որ զհուր բարկութեան յանձրեւ փոխարկես. Որ զյետնեալ զկինն 'ի բարեաց՝ կրկնակի զոյիւ նահանջեր երկեակ բնութիւն 'ի նոյն արձանի, ոչ իսկայպէս ընդ անպարտսն, և ոչ համայն ընդ պատժաւորսն. Որ զլու-

ծութիւն ծուրն սահանաց իբր զկարկառս քարանց կա-
ռուցեալ յեղանակեցեր. որ զկարծրանութիւն վէմն անապա-
տին 'ի վիժակս վտակաց հոսեալ բղխեցեր. Որ զՅորդա-
նանու ջրոյն սրաշարժ վայրենութիւն՝ հրաշաւոր անդրա-
դարձութեամբ 'ի յետնորդս հեթանոսաց լուացումն առա-
զանին 'ի թիկունս առաքեցեր. Որ զպատուաստեալ պա-
ղիսայն Երիքովի, յօրինակ կործանման բռնութեանն սա-
տանայի՝ իբր զմեթեւութիւն յարդի ցնդեցեր. որ զվնա-
սակար ջուր նորին 'ի յառակ պտղոյութեան առ 'ի բարին
փոխարկութեան՝ քանանացւոյն փրկութեան խորհրդական
ազիւն համեմեալ անուշեցեր. Որ զՄեռային դառնու-
թիւն, իբր զմնաց անհաւանութիւն, կենացն փայտիւ 'ի
քեզ յարմարեալ պիտանի արարեր. Որ զառեալն 'ի դեսայն՝
'ի գծագրութիւն անսահմանդ քո հրամանի անորակիդ գա-
նակութեան՝ 'ի նոր երանդ բոսորային մածեր արիւն 'ի ցա-
մաքի. Որ զանկենդան ցուպ գաւազանին, 'ի կերպառու-
թիւն առ 'ի զբոյդ մերոյն նկարագրիլ, այլ և յօտարազ-
նիցն ընտրութիւն, 'ի տիպն ապաթոյն կերպիւ վիշապի
նմանեալ ցուցեր. Որ զերջանիկ ձեռն աջոյն Մովսէսի, 'ի
ցոյցս տեսութեան ապագայիցս հրաշից մարդեղութեանդ
քո, բարձրեալ, և քեռ ախտաւոր մարմնոյս մաքուր լինելոյ
անփոփոխ փոխատրութեամբ՝ կրկին գուշակեցեր. Որ
յայսքանեաց շրջադրութիւն բարեխնամապէս արուեստիւ
սիրոյ զանակնկալն գիւտ մեզաւորաց կորստականաց նշա-
նակեցեր, օրհնեալ ամենագութ.

Բ. Որ բուսուցանես յերկրէ դալարի զմեռեալն յանչքն-
չականէն, որ զանչարժն իբր զընթացող կառավարես, որ
յանարգ արդանդէ կոչես քեզ պատկերակիցս, որ տաս
պատանեկաց աղջրիս ըմբոշխնելիս, որ յայտս մաքուրս
հերս ընծայես, որ զսաղարթ սեւութեան վարսից 'ի ձեան
կերպարան զարմանագործես, ցուցեալ՝ թէ առ ամենայն
սահման հեռաւորական յաղթող ես հզօր, որ փոփոխես
զշրթունս բնաւորական, ըստ բանին Յոբայ, 'ի կամս հա-
ւատարիմս. Որ սասանես զերկիր և զսիւնս նորին 'ի հիմ-
մանց, նշանակեալ հաստուածին գոյիւ՝ թէ դու միայն

մեռաս անկորնչելի. որ հոգւոյն զտարերս իբրեւ զանցաւորս, և դարձեալ 'ի նոյնն կապես իբրեւ զյարակայս, յայտ ա-բարեալ՝ թէ և առ մեզայ բաղմութիւն դիւրապէս ունել կամ թողուլ զոյնպէս զօրաւոր իցես. Որ զարուսեկին ան-զգայ էութիւն իբր երասանաւ իմն դաստիարակես երե-ւեցուցեալ այնր իրի կերպիւ, թէ զբնութեանս չար դի-մեցումն յորժամ և կամիս հանդարտ առնիցես. Որ զան-բարբառ բոլորակ լուսնին կարգես ունայնս և պասարունս, լուսաւորեալ զպատճառն առ աւետիս տեսողաց՝ թէ 'ի նուազութենէ բարեաց զպարտաւորս մարմին դու ածես 'ի լրութիւն առաջնաստեղծ հարստութեանն. Որ զպատկերս անխօս աստեղայ իբր զդասակս դոյզն հօտից տրոհես և ժողովես, յոյս իմն կենաց առ այս խորհրդաբերեալ, քաղց-բահայեաց տեսութիւն, թէ և անարաչաւորաց լեզուաց կարողապէս բաւես ողորմել. Որ 'ի մէջ մահու և կենաց շաւիղ վստահութեան ուղղես 'ի ծովս, վկայութիւն եղեալ հաւատոյ, թէ և յանկասկածաւորն վայրի քեւ պաշտպա-նիմք անդայթագղելի. որ իբր զՀուր կաթսայից 'ի հրոյ ե-ռացեալ, որպէս զմեզայ մրրիկ պղտորեալ՝ բանիւ կամաց քոց խափուցանես. Որ հայիս յերկիր և տատանես զսա, զի անբանին զմտաւորս զդաստացուցանես. որ իբր զա-կատ մի անձուկ նաւի 'ի վերայ շարժութեան ալեաց՝ զան-բաւ թանձրութիւն դեռնոյս դղրդես, որով ծանուցեալ լինիս ամենից հաստատաւոր՝ թէ իցես աներկբայելի, որ 'ի բան քո զօրեղ հիմնացեալ ունիս զամենայն. Որ սերմա-նես զարտաշնչացեալ մարմնոյ յերկրի, և զնոյն անկորուստ պահեալ կրկին կենդանանաս, որ ապականացուս աւանդ-եալ՝ անեղծս ստանաս, որ ընդ մահացու նիւթոյս՝ զնըշ-խարդ կենաց խառնես, որ հրամանաւ ամենարկութեան 'ի խուն վայրկենի կազմեցեր՝ պատրաստ կացուցեր զանզար-դութիւն ամենից եղանակաց. Քո է զօրութիւն և կարո-ղութիւն, որ շրջանակես զժամանակս ամաց հոգւոյնն ա-ւուրց յայլ նմանութիւն բարեպատեհ տեսողութեան. Որ կարդաս զանմուտնչան իբրեւ զկենդանիս. որ ադդես միայն, և նոքա ընթանան, որ միայն հենուս անկանես անճառ

արուեստիւ հնարագիտութեան մէջ և առաւօտ։ Որ յետ նախակարգ յօրինուածոյն առաջնատեղծ լինելութեանն, արարեր զփառաւորեալսն մեծամեծս հրաշակերտիցն հանդիսից, ըստ գրոյն երջանկութեան կանխահիացն զարմացմանն, այլ իմն գոյացութիւն տնանելի տեսակի անեղծ աշխարհագործութեան եւս քան զսոցն 'ի մարդանալդ քո, որոց ոչ գոյ թիւ։

Գ. Որ ահա զվնասն մեր քեզ գրեցեր, որ զարդարութիւնն քո մեզ շնորհեցեր, որ ընդ քեզ կրեցեր զհաշտութեանն մերում փրկանակ, որ ոչ երբէք լքանիս յողորմութենէ, դարձս զամբարշտեալս 'ի պաշտօն բարի երկիւղի, զիմբրեալս 'ի զդաստութիւն արիութեան սրտի, զանմարդս 'ի սրբութիւն պայծառութեան կերպարանի, զբազմաբիծս յամբիծութիւն հանդարտական սուրբ պատկերի, զբեկեալս յողջութիւն, որ 'ի դիպմանց ոչ խորտակի, զընկացեալս 'ի խնդութիւն զուարթութեան անտխրելի, զուստահատեալս 'ի սէր միաւորիչ անքակտելի, զամնչեցեալս 'ի փառահութիւն հաստատութեան անշարժելի, զկասարեալս 'ի լոյս երանութեան անմեկնելի, զմնոնս դերեալս 'ի կեանս որ ընդ եղծմանէ ոչ անկանի։ Զի փառաւորեցցի անուն քո, Յիսուս։ խառատմանեալ յամի ընդ հօր և ընդ հոգւոյդ սրբոյ 'ի բարձունս երկնի և 'ի ստորեւս երկրի և 'ի բնակիչս նոցա, յաւիտեանս յաւիտենից։ ամէն։

ԲԱՆ ԿԴ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱՆ ԿՐԿԻՆ ՀԵՆՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՅ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Եւ արդ առ ամենայն բան յամենայնի ուղիղ ես, ճշմարիտ, իրաւամբք դատես, արդարութեամբ կշռես, ճշմարտութիւնս չափես, օրհնութեամբ հեռուես, բարեաւք ընթանաս, ստուգութիւն սիրես, յատակութիւն կամիս, լուսաւորութիւն

համբուրես, փորձիս յանդիմանես, երկայնմտութեամբ քնեես. ոչ ունիս նենգութիւն և ոչ դառնութիւն. այլ ամենեին հեզութիւն, հանդարտութիւն և ողորմութիւն.

Բ. Արդարացար վերին իմաստութիւն անայլայլական հօրդ հանճարոյ՝ կրկին վկայեալ անղեղջ դովեստիս յորդեդրեցելոցն շնորհօք, ըստ բանին սրբութեան՝ որ աւետարանաւն կենաց 'ի քէն ընկալաք. որ ոչ 'ի կոծելն ողբացի, և ոչ 'ի փողելն կաքաւեցի. Ասացեր անօրինիս՝ թէ մի՛ անօրինիր, և ես 'ի նոյն չարիս պնդեցայ. մեղաւորիս՝ թէ մի՛ ամբառնար եղջիւր 'ի բարձունս, և ես զընդդէմն քեզ գործեցի, և ոչ զդացի երբէք զառաջեալս, թէ 'ի ձեռին քո են եղջիւրք արքայութեան հալարտից ամբարձելոց, խոնարհեցուցանել և բարձրացուցանել, ըստ Ամբակումայ, Դաւթի և Զաքարիայ. Օրհնութիւն ինձ կամեցար, ողորմած, և ես անիծեալս՝ մեծ տարաղրութեամբ խոտորեցայ յարժանին ինձ մատն. սիրեցի բարկութիւն և ոչ բարութիւն, չօշափեցի ըստ գրոյն զխաւար, և ոչ զլոյս, կենդանի ձայնիդ քո, գթած, ապաւումս պատասխանեցի. Զորդնն անմահ ասացեր բանիւ Եսայեայ, և զհուրն անչէջ և զկշտամբութիւնն անվախճան և զտեղին յաւիտենից և զօրինակ նմին սոսկալի, և ես ոչ խնացայ ըստ սաղմոսողին և ոչ մտաւեցի, այլ 'ի մէնայլ մտաւորական կուրութեան դնացի. Յուցեր մարդարէիսն, թէ զօրհնութիւն ստացի որ զօրէնս դնէ, և ես համառօտել զնոյն փութացայ. Արձան հոգեւոր վիմի գրեալ մատամբ քո, տէր Յիսուս Քրիստոս, զԴաւթի իւրովքն բանիւք կանգնեցեր, ասելովն ինքեան ընտրութեամբն առ ասոյն, թէ պահեցի զօրէնս քո յամենայն ժամ, յաւիտեան. անդրադարձութեամբ բանին միջնորդեալ ըզկրկին հաստատութիւնն, թէ և յաւիտեանս յաւիտենից. ընդ որս և զսորին նմանիս պարծանաց առ իսն խրախոյս, և ոչ զկծեցայ. ճեպեցայ 'ի տունս Բահաղու և ոչ ասուծոյ. 'ի յերկուս հետս երկմտութեան կրկին կաղացի կասեալ 'ի բարեաց, ըստ երգիծանելոյն Հեղիու. Ունիմ զՄովսէս իւրովքն օրինակօք եկեալ 'ի մեռելոց, և զտառս մարդարէիցն զրեալ 'ի յոգի, և զմատեանս առաքելոյն ընդ մը-

տնոցս մասն յեռեալ, և զտէրդ հասարակաց կտաւն աւեալ
եաց յարուցեալ 'ի թաղմանէ անթիւ ենջեցելովք, և անհա-
ւատացոյն քան զՀնդեսին եղբայրակցութիւնս այնր մեծա-
տան, որ է առակ իմն յարմարական, նմանեալ զդայակա-
նացն մասանց անողորմիցն յղփացելոց, մնացի իբրեւ զսալ
դարբնաց անուստ՝ յամառեալ քարացեալ սրտիւ, որպէս օ-
բինակն է Բելիարայ, և ոչ ապաշխարեցի։

Դ· Այլ ազդեա վերստին առ սոյն կերպարան լքեալ կըր-
կին ողորմութիւն բարի, ահաւոր, մարդասէր, խնամակալ,
կենդանի, սուրբ, լուսաւոր և անմախաման թագաւոր, զո-
րութեամբ պանծալի խաչիդ խորհրդոյ, 'ի կարծրացեալս
մեղօք անբեր անդաստան երիկամանցս յիմարութեան և
անպտուղ սրտիս լքութեան, զի առեալ նպաստ օժանդա-
կութեան 'ի դթութենէ կամաց ամենակալիդ, որոտասցէ
բղխեսցէ հոգիս, ընծայեալ աչաց վշտագնեցելոյս փոտկո
արտասուաց արբուցանողաց ինձ 'ի փրկութիւն և 'ի մաք-
րութիւն, և քեզ 'ի հաճութիւն ընդունելութեան, ամենա-
պարգեւ տէրդ բոլորից, փառաւորեալդ յաւիտենից. ամէն։

ԲԱՆ ԿԵ·

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵՆՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԹՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԹՕՍԲ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա· Եւ արդ ես նախնիս ամբարշտաց, գլուխս մեղաւո-
բաց, պեսս անիրաւաց, առաջինս պարտաւորաց, պատ-
կերս յանցաւորաց, ատտիկեցիս ըստ վատթարութեան՝
այլ ոչ ըստ բարեբաստութեան, ահա զանճառիցն խնոց ճա-
ռեցի, զպատկառելիսն խոյտառակեցի, զդաղտնիսն հրա-
պարակեցի, զծածուկսն յայտնեցի, զթաքուցեալսն ցուցի,
զամփոփեալսն տարածեցի, զդառնութեանս մաղձ ժայթքե-
ցի, զդրծակցութիւն չարին մատնեցի, զամբարեալ թարախ
վերիս քամեցի, զխորս պարտեաց իմոց ծանուցի, զպատ-

բուսին կեղծեաց առի, զբօղ տգեղութեանն վերացուցի, զամենայնեացն զգեստ մերկացուցի, զդարշելիսն յանդիմանեցի, զմուրն մահու փախեցի, զպալարս հոգւոյս խածուածոց քահանայապետիդ Քրիստոսի բացի, Յանձինս վասնզոչ անխոցեցի, մարմնոյս սիրոյ ոչ աչառեցի, զարմատն հնութեան տեսիլ արարի, բնութեանս կարեաց ոչ ողորմեցայ, զզմիաբանութեանն կապ խզեցի, զդգեակ սրտիս քանդեցի, ընդ կամացս որսոյ իբր ընդ դարանակալի մահու կուուեցայ, զպահեստ անցայտիցն արտաքս հանի, զմիթերիցն դանձ՝ մեծին գուշակեցի, զդատախազն դատաւորին հանդէպ կացուցի, զապառնեացն զիրոձ այժմէն խակ դտի, զդաշն կրծանողին կարեցի, զուխտն խաբողին ցրուեցի, զկատարած մարտին յաղթութեան 'ի քեզ տէր Յիսուս ապաստանեցի, զպատերազմին խումբ գրգռեցի, զդիմադրութիւն դիմեցմանն՝ բանիդ ասուածոյ յուսացայ, զխաւարասիրացն փաղանգ լուսեղինացն զինուց սադրեցի։

Բ. Եւ արդ, ստեղծիչդ ամենայն եղելոց Քրիստոս որդի բարձրեալդ ասուածոյ, զստէն դսրսվեալս յայսպիսեաց բանից և զհարուածեալս յայսքանեաց դանից մի՛ կշտամբեսցես կրկնակի դատել 'ի մեծի աւուրն։ Ահա, հզօր անքնին անճառ բարերար թագաւոր անմահ, առ այս կերպ պատկառանաց ինքնապարսաւս խոնարհութեան, որ ինձէն զանձն մեծաւ ճաղանօք յոգի դատեցի, լից նուագօք այսր մատեանի անարդանօք ամենայն զդէմն սատանայի, և զերեսս կերպի պատկառեցելոյս նշանաւ խաչիդ զօրացս։ Միասցի կնիքդ լուսոյ 'ի գեղ տեսակիս, ամրութեանդ նշան հաստատեսցի 'ի տիպ դիտակիս, երեւակ կենացդ փայտի ձեւացի 'ի պատկեր այսիս, արուեստդ հրաշից 'ի ճակատիս շուք նշանակեսցի։ Մի՛ պլպլեսցի յինէն դրոշմդ լուսապճոյճ, մի՛ բարձցի 'ի տեսանելեացս բրաց ճաճանչդ օրհնութեան, մի՛ մերժեսցի 'ի զլխոյս առհաւաչեալդ վստահութեան, մի՛ սասանեսցի 'ի բերանոյս ամրութեան սեմոյ՝ վասաք տեառնադրութեանդ։ Պահպանեալդ երկրպագելի 'ի զդայարան սրտիս միասցի, չարիցս նեխեալ խնայս գոյութեան քառամեւիդ նշոյլ աղ-

գեսցէ, ձեռինս կարկառման փրկչիդ իշխանութիւն օ-
ժանդակեսցէ, մատուցման հաստատածոյ մատենս՝ խորհրդ-
դարանդ համարձակութեան բարեգործեսցէ. Ի մեկնելս
խնամ մի հեռասցի որբութիւնդ, մի լքցի պատիւս 'ի պա-
տին պարատուրիս, մի մերժեսցի 'ի յոգւոյս անդաւաճա-
նելիդ փրկութիւն, մի ջնջեսցին գիծք կենդանատուիդ
'ի քո գրեցեալս ընչոյ, մի եղծցի նկարումն արեան զորու-
թեան 'ի տիրատիպ խորանէս, ընդ իս բնակեսցէ յիսմամ
դերեզմանին. 'ի ծարել մարմնոյս թշուառի՝ օծումն շնոր-
հիդ առ իս պահեսցի, 'ի նորոգութեանն աւուր տուա-
հանդիպեցայց փառաց փեսայիդ, 'ի քոյոց այսոր ծանու-
ցայց, քոյովքդ վաստակօք պսնեցայց, երախտեօք մեծիդ
յարդեցայց, աւազանին զգեստիս պերճացայց՝ քաւեալ
ողորմութեամբ. Մատո, բարեգութ, զվերարկուդ անա-
պականութեան տաժանելեալս մեզօք մարմնոյս, մի յարիս-
ցէ ընդ քոյս՝ բանսարկուին, հնացուցիչ հոգւոյս վատնեսցի,
խաւարաբնակացն պատիրք մի ընդ իս վերերևեսցին. Օրհ-
նեսցի անուամբ քո, գթած, վիհն իմ հանդատեան, ողոր-
մութեամբ քո լցցի դուրն իմ դերութեան, ընդարձակեսցի
քեզ ինձ տեղին թշուառութեան, անդորը եղիցի, խնամոյ,
ինձ բանսն բարկութեան, մնուսցէ զիս առ յաճառն ար-
դանդն մթութեան, յուսով քո շտեմարանեսցէ զիս յարկին
այն անձկութեան, ձեռամբ քո պահեսցայց 'ի խշտին տար-
տամութեան, թեւօք քո ընկալայց 'ի տունն տաղնապի,
դու, գովեալ, ընդ իս 'ի սենեակն վտանգի. Աւաղս ինձ
տատանօր 'ի թիւս հաղարաց, զի երբեմն էի վերնային և
այժմ անդնդային, երբեմն ոտնելի և այժմ աշխարելի.

Գ. Աղ և արդ կրկին դու օրհնեալ 'ի բոլորից գոյից
յերկնայնոց և 'ի ստորնայնոց և 'ի սանդարամետականաց
մեռելոց, անպարտականդ այս տարագրութեան. Ես
վրիպեցայ, ես օտարացայ, ես յիսմրեցայ, պարտեցայ և
խոտան դատայ. ես լքայ, կամեցայ և կործանեցայ, ես մե-
ղրեցայ, ես մատնեցայ, ես մերժեցայ, ես խորթացայ,
դերեցայ, և դայթակղեցայ. ես նզովեցայ, ես թշուառա-
ցայ, արբեցայ և վատթարացայ. ես ընկղուղայ, ես խա-

բեցայ, ես անօրինեցայ, ես ապականեցայ, մահացայ և 'ի սպառ եղծայ. չիք քո առ այս ինչ մասն չարի, որ ես միայն անփոփոխ բարի. Արդ կամք քո յիս, և խաւարն ինձ ճառագայթ. ճրագ յուսոյ քո անդ, և դիշերն վաղորդայն. մարմնոյ քո հաղորդեալ, և յամենայն կարծեաց ապրեալ. Իսկ ես ոչ գրեմ զանձն իմ կենդանի վասն անվախճանի, դարձեալ զի ոչ վարկանիմ կրուսեալ վասն աներկեւան նորոգմանն. Որ և փակեալ համբրիմ ինձ զերբ կենացդ վասն անբաւելեայն պարտեաց, դարձեալ՝ բացեալ ինձ զդրախան՝ վասն փրկութեանն աւետեաց. քանզի ոչ այնքան վճատութեանն դոյժ տագնապէ, որչափ փրկութեանդ քաջալերեալ ձեռն կարկառէ. Արդ տուր, տէր, տուր ողորմութիւն, առ ամենայն ձայն գոհաբանեալ, օրհնեալ յաւիտեանս. ամէն.

ԲԱՆ ԿԶ·

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԵՂՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԹՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԹՕՄՐ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Արդ որ ոք և առցէ զայս գեղ մաղթանաց այսր մատենի պարկեշտականի պաղատել սովաւ, եթէ 'ի մեղաւորաց իցէ մատուցեալն, եղէց և ես խնդիր բանիւ կցորդեալ՝ նմա. իսկ եթէ յարդարոց դուցէ յառաջեալն, գտայց և ես սովիմբ ընդ նմին ողորմեալ նոմաւ. Ապա թէ երջանկասցի այնպիսին ինքեամբ՝ ինձ միայնոյ գրեալ զեղկութիւնն, և ես ինձէն վկայեմ այսմիկ. Բայց յիշեսցէ նա զՍողոմոն և զբանս նորա զհոգեշունչս, թէ ո՞վ ոք վստահացի սիրտ սուրբ ունել, և կամ ո՞վ պարծեսցի մաքուր լինել 'ի մեղաց, և զի ոչ յարեաւ մարդ երկրածին ազատեալ 'ի պատասխանեաց, և ոչ ընտիր՝ ինքնարշաւ վաղիւքն, և ոչ՝ թէ և 'ի թռիչս ամբարձման թեւոց բերիցի. առ որ զդայլ լինիցի կրկին երկուցեալ 'ի վիմին իսկ հաստատութեան՝ ուս-

եալ 'ի Պօղոսէ, դուցէ անկեալ 'ի յերկիր՝ սահմանողի սպամ կանոնի իրաւադատի կշռեալ նմանեսցի։ Ա.Յլ առցէ զայս կշռամբութիւն մաքուրն՝ նիւթ պակաց, առ 'ի չիջանել անընտրողաբար յանձեռնհման բարձրութենէ. և պատժապարան՝ առիթ աղաստեան, որով ամբարձեալ 'ի կործանմանէ հոգեւորական մահուն՝ ապրեսցի յուսով։ Իսկ ինձ եղիցի պատգամն այս բանի արձան փոխադրեալ ամենեւին անեղծանելի, որ փոխանակ խնց եղկելոյս անձին մահացուի՝ անդադար հնչմամբ հեծութեան լալոյ առանց լռելոյ միշտ աղաղակէ, լիցի և ոսկերացս քակտեցելոց 'ի հոգապատեան շիրիմ վերարկուին՝ անմահունչ ձայնիւ զայս խոստովանել. հասցէ և մարմնոյս 'ի հող լուծելոյ՝ բարբառով իմն անազդելեաւ ծածկատեսիդ զոյն պաղատել։

Բ. Տէր դթութեանց, աղբիւր ողորմութեանց, պարգեւք բարութեանց, որդի բարձրելոյ տէր Յիսուս Քրիստոս, ողորմեա, խնայեա, մարդասիրեա, նայեա 'ի վանդս, ակնարկեա 'ի բեկութիւնս, խոնարհեաց 'ի թշուառութիւնս, տես 'ի տարակոյս անձեռնհաս տագնապիս, հասիր հաղորդել կորստականս կարեաց։ Շօշափեա բժշկապէս զամենաթշուառ ախտաւորութիւնս, ունկն մատուսցես քաղցրութեամբ ողորմագին հեծութեանս, լուր 'ի խորոցն անդընդոց մահուն դերեզմանի անմռնչելի հառաչմանս, մոցէ յականջս ամենալուր լսելեացդ ձայն պաղատանաց վատնեալ անդամոց։ Եւ վասն զի գրաւական կենդանութեանս անապական է, անփոփոխ լիցի և սիրոյդ քո դթութիւն, կցորդելեր հեղութեամբ տաժանաւորս տկարութեան։ Մեռեալ պատկերիս մի՛ ոչս պահեսցես, ընդ անչունչ կերպարանիս մի՛ 'ի դատ քննութեան մոցես, մահու տանջեցելոյս մի՛ հարուածս յաւելցես, ընդբեկեալ խեցեղէն անօթոյս մի՛ ուժգնութեամբ մաղտիցես, վճռաւ կոչկոճելոյս մի՛ բարկութիւն կրկնեսցես, կործանեալ շինուածոյս մի՛ պատուհաս մատուսցես, շանս սպանելոյ մի՛ քարինս արձակեսցես, լուսոյս ջախջախելոյ մի՛ սաստիկս որոտասցես, հողոյս անպատուելոյ մի՛ իբր ամբարհաւաճի ուժգինս մանչեսցես։ Զմեխիրս մերժելի մի՛ 'ի դատ ընտրութեան կոչեսցես, զփոշիս ցնդելի

մի՛ իրը զքո դիմաստրա դացես, զտիզմն տանզակալի մի՛ իրը զսասոխ վարկանիցես, զդարշութիւնս անդամանելի մի՛ իրը զբանամարտիկ վանեսցես, զկեթս 'ի բաց ընկենլի մի՛ նիւթ դեհենին պահեսցես, զայս քանեաց բազմապատիկ բանից կշռամբեալս մի՛ վերստին յանդիմանեսցես.

Դ. Այս ամենաթշուառ և խաւարարդել չիրմին են ահա սրտաբեկ և յոգնաթափիծ արդահատութիւնք. հատատեսցէ օրհնեալդ քո բան անխոխոխական լինել, ըստ սրտի արդահատելոյս. քանզի և այժմ մինչ կենդանեօքս խօսիմ, մեռեալ եմ անհասիդ. որպէս 'ի կորուստ մահուն ստատակման՝ ամենազօրիդ հրամանի անեղծ եմ հաւատովքս. Արդ ապաչեմ զքեզ, տէր Յիսուս Քրիստոս, հայեաց յիս ողորմութեամբ, և մի՛ թողացուցես լինել անակից ինձ Բելիաբայ. և զմահաբերկոյց տապանին ազդումն անկենդանաւորն թնդման թշուառն թաղման՝ ազազակ ձայնի հառաչման լայեաց քեզ հաչտեցուցչայ՝ յարդեսցես լսել, միայն բարեգործ, հոգեսէր, հզօր մարդասէր. և հոգիդ քո բարի բնակեսցէ ընդ իս՝ լոյս առնելով ինձ 'ի խաւարին. Մնասցեն ընդ իս կենարար քո կրից պաշտեցեալ մասունք. զի իրը զաւանդ դանձու զիս պահեալ 'ի քեզ, կենաց նորոգման ընծայեցուսցին. օճառք անվատնելի զինուց ինձ պատկանեսցին, ընդ իս յարակայեալ քարինք պարսից հոգեւոր հնարից՝ դշարին հալածել զդունդ. Մարան որ առ իս քեւ, տէր, վանեսցի. զի եթէ յարիցէ 'ի վերայ իմ պատերազմել, տեսեալ զքաղաքն ունայն 'ի զօրաց և զազգս զպահանայն դարձի ապաձայն, զքեզ տէր ունիմ միանձնեաւոր և անխիրհելի պահապան.

Դ. Զի եթէ այժմ իսկ կանխաւ արագեալ յառաջ քան զօրն կատարածի, և անշաւիղ արդելան ինձ պատրաստեսցէ, առաքիմ զաղօթսն տէրունականս նմին դան մահու. եթէ 'ի վայր դիս հնարիւ կործանել, զծնարդրութիւն աբարշին. եթէ 'ի մխիր երկրի թաւալել ձեռն բերիցէ, և բեռացն ասուածոյ 'ի նոյն մոծուցումն զնա հերքեսցէ. եթէ վասասակս ինձ ցաւոց նիւթեսցէ, քրտունքն յաւարի արեամբն դանդեալ փրկչին աշխարհի զնա խառնեսցէ. եթէ

յընթացից բարեաց զշունչս իմ պատանդեսցէ, կապանք ամենատեղծին զիս արձակեսցէ. եթէ յուրացութիւն պարգևաց լուսոյն բանադատեսցէ, հայհոյութեանն հանիւրութիւն յաստուածամարտիցն՝ զնոսին ընդ նոյն կարկեսցէ. եթէ հարուածս նեռից դաղանաձիգ զինուց ինձ արձակեսցէ, կարթ հնարից աղեղան փոառաց հօրն կապարճից նմին պատահեսցէ. Եթէ քաղաքաց լուսոյ խաւարականի մոռանել ընդ աչս անամոթեսցի, կուփումն գլխոյն ձորձով պատեցեալ լիմանն ամենից զնա տանջեսցէ. եթէ մեղացի ըզվատահութիւն ձեռինս կապել, եղէգն մատուցեալ ի յաջ գոյացուցչին զնա չարչարեալ ըմբերանեսցէ. եթէ ձաղանօք այպանման զիս կատակեսցէ, տանելն ծաղու ամենաղօրին զնա հեգնեսցէ. Եթէ բժժանօք ինչ յուռթից կախարդել խորամանկեսցէ, ապտակն դիմաց հզօրին աստուծոյ զնա սաստկապէս ամաչեցուսցէ. եթէ 'ի մատս գիշերային մթութեան խաւարաւ խարէութեան լինեալ մարտիցէ, 'ի ճառագայթից լուսոյ երևման քո, տէր, խայտառակեսցի. եթէ 'ի միջօրէական տապոյ փորձութեանցն արեգակնակեղ վասնիչ խորշակին զիս 'ի յարմատոց խախտել կարծիցէ, 'ի զօրութենէ նշանիդ լուսոյ խլեալ դօսասցի. Եթէ 'ի փչմանն շնորհէ ունայն զիս առնել հնարաւորեսցի, թուքն զոր ընկալաւ տէրն քրիստոսէից ընդ մեղաւորիս զնա պատկառեցուսցէ. Եթէ ժանիք խածողք ինձ ցուցանիցէ, լռութիւն երկնաւորին բերանոյ զնա պապանձեցուսցէ. եթէ խածմունս ազուականս հոգւոյս ազդեսցէ, բեւեռացայն հարմունք հաստողին բնաւից զնա կսկծեցուսցէ. Եթէ յընթացս անիրաւութեանց խորհրդոց զիս մոլորեցուսցէ, սեւեռք ոտից անհասանելոյն զնա կապեսցէ. եթէ հրապոյրս ինձ գրժնեայս արբուսցէ, քացախն ընդ լեղւոյն խառնեալ 'ի յարբումն բարերարին՝ զնա դառնացուսցէ. Եթէ առաջին ճաշակմամբ փայտին զիս գտցէ, սոսկալի խորհրդով խաչին ըմբռնեալ 'ի սպառ պարտաւորեսցի. եթէ ընդվզել ընդդէմ հնազանդութեան տեառն հրամանի զանձն իմ ուսուսցէ, բերումն պարանոցի անսահմանելոյն զնա կործանեսցէ. եթէ 'ի մահ սատակման զիս վանեալ վիրաւորեսցէ, տուաք տէդ զինու

մեղայն 'ի կող ստեղծչին Ադամայ զնա հերձեսցէ. եթէ երկամբք վշտաց դժոխականաց զիս պարփակեսցէ, պատանայն կատաղեալ զնոցին զնա ըմբռնեսցէ. եթէ յատակս մահու հայել զիս խարդախեսցէ, բնակել կենդանւոյն 'ի վէմն մահու զնա մեռուսցէ. եթէ խնդասցէ ընդ մարդկորէնս իմ դայթադրութիւն, կրկին կորասցի կարկամեալ կամաւ, յորժամ անմահն ասուած յարուցեալ փառօք ընդ իւր նորոգեաց զբնաւ մահացեալս. Եթէ ընդ լուծանել փոքր կապանաց հաղարամէից բերկրեսցի, դողասցի կրկնեալ վերստին իսկոյն ընդ վերջին շղթայս անզերծ տագնապին ըմբռնման սատակագունի յանվախճան տանջանաց. Եթէ ընդ առաջին հարուածն դժուարեսցի, դոյժ կորստեան յեռնում սատակմանն անշէջ դեհենին, որ պատրաստեալն է նորա և նորին հրեշտակաց, նմա պատմեսցի, որ յաւուրն մեծի մեծին ատենի.

Ե. Իսկ ինձ տարաւինելոյս 'ի քեզ տէր Յիսուս, միայն թագաւոր ինքնակալ զօրեղ, արարիչ երկնի և երկրի և ամենայն զարդուն որ 'ի նմա, որ դալստեանդ քոյ ակն ունիմ և ողորմութեան փրկիչդ սպասեալ յուսամ. 'ի յոտս քո անկանիմ, և զդարշապարիդ հետս համբուրեմ, զպարտութիւնս խոստովանիմ և զմեղանս հրապարակեմ, կշտամբանաց քոյ բամբք կոծիմ և հառաչանօք սրտիս տապանամ, 'ի խէթ խղճիս խոցոտիմ և բոցով շնչոյս ճենճերիմ, աղի ցողով արտասուացս այրիմ և երիկամանցս ազդմամբ կիզանիմ, յուսակտուր օդով ցամաքիմ և դառնաշունչ հոգմով չիջանիմ, թախանձանաց բանիւս երերիմ և կողկոզագին հեծութեամբ դողամ, տաժանելի կրիւք տուայտիմ և տագնապաւ հոգւոյս տատանիմ, 'ի կոծ մրրկաց ծփիմ և 'ի բախմանէ ալեաց ոսասնիմ, 'ի լրութենէ համբաւոյն սարսեմ և յիշատակաւ ահին կորնչիմ, կերպարանօք ատենին հաղիմ և սպառնալեօք մեծիդ մեռանիմ, լուր բազմադութ, քաւիչ, մարդասէր և երկայնամիտ, քաղցրութիւն անճառ, օր բարի և տիւ տենչալի. Քանզի կարող ես յամենայնի և առ էս շնչոյս խմոյ՝ փրկութեան մեծի. և քեզ ընդ հօր հոգւովդ արբով փառք յաւիտեանս. ամէն.

ԲԱՆ ԿԷ·

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՈՒԻՆ ՀԵՆՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Բաւցե քանզի յոյժ արդար է բան իրաւանցն Քրիստոսի աստուծոյ առ իս քան առ սկզբնահայրն չարեաց սատանայ. զի վասն նորա յայն սակս յայտնեցար, զի լուծցէ զգործս նորին. և վասն իմ՝ զի զհնացեալ պատկերս նորոգեսցէ. առեալ զկերպարանիս բոլոր էութիւն կերպին իսկութեան մեծին աստուծոյ՝ միացոյց ինքեան անշուշտ խառնութեամբ. Նորա ոչ են շնորհեալ 'ի բաղմանցն, և ինձ զրովանդակն եհեղ առատութեամբ. վասն նորա ոչ երբէք չարչարեալ, և վասն իմ հանապազ պատարագի. նա անհաղորդ է կենացն, և ես միշտ վայելեմ 'ի փրկութեանն. նա վանեալ է խաչին, և ես զօրացեալ նշանաւն. նա հերքեալ 'ի լուսոյն, և ես միացեալ ընդ փառացն. նորա ոչ խոստացաւ հանդիստ և յերկրի, և ինձ զերկինս սեպհականեաց. զնորայն կորեաց զառհաւատչեայ, և զիմն առանց խզելոյ յարակայեաց. զնա յերամակս խողիցն արգել, և յիս ինքն զօրացաւ. զնա կարճաց օրինակեաց, և զիս ճառագայթ նշանակեաց. զնա սողոց նմանեցոյց, և զիս իւրովն անուամբ կնքեաց.

Բ. Իսկ ես զերախտիսն աստուծոյ լքի զայսքանեաց բարեաց արարողի, և չարին զկնի միտեցայ՝ հայել ընդ նմին յատակս դժոխոց. ահա անարժանս բարեաց, անձիրս երախտեաց, անընդունակս սիրոյ, տոռամբք մեղաց ձգեալս, յերիկամունս խորոց խոցեալս, քանցեալ ծառս արմատենուոյ, գինիս յեղաշրջեալ, ցորեանս հեղեղեալ, մուրհակս ջրեալ, վճիռս պատառեալ, կնիքս այլակերպեալ, նմանութիւնս փոխեալ, արկանելիքս կիղեալ, ընդանակս կորուսեալ, նաւս ընկղմեալ, մարգարիտս մնալեալ, ակնս պատուական սուզեալ, տունկս դօսացեալ, նեցուկս խոր-

տակեալ, փայտս ամենեւին փտեալ, մանրադրս ապա-
ւաղեալ, յարկս տապալեալ, խորանս խարխալեալ, բոյս
արմատաբի խլեալ, ձէթս հեղեալ 'ի գետէս ազբեւաց,
կաթիս հոսեալ 'ի կոյտս մոխրոց, այլս մահու 'ի յարեւաց
դնդից։ Քանզի միշտ խրատեալ ընդ Երուսաղէմի առա-
կաւ Բաբելոնի 'ի մարդաբէիցն ձայնից անձն իմ ողբալի,
և ոչ ինչ խրատեցեալ։ որ ասասէն անդոմնեալ եմ և ան-
դէն խայտառակեալ, ասա դատեալ և անդ կշռամբեալ,
ասա ձաղեալ և անդ նախատեալ, ասա թշնամանեալ և
անդ յանդիմանեալ, ասասաս ապշեալ և անդանօր լքեալ։
Ասա հեծումն և անդ հառաչանք, ասա կարծիս և անդ
կատարած, ասա խեթ և անդ հատուցումն, ասա ար-
կածք և անդ հանդէսք դատաստանի, ուր ոչ է բան ի-
բաւանց և ոչ ձայն պաղատանաց, ոչ թիւք աւուրց և ոչ
եղք ժամանակաց, ոչ ուղղ յուսոյ և ոչ դրունք ողորմու-
թեանց, ոչ աջ պաշտպանութեան և ոչ ձեռն այցելութեան։

Գ· Ամ դու ապաւինութիւն, դու ինքն փրկութիւն,
դու այցելութիւն, դու և քաւութիւն, դու երանութիւն,
քեզ բժշկութիւն, քո ողորմութիւն, միայն հզօր, կեն-
դանի, անճառ, տէր Յիսուս Քրիստոս բարեբար ասա-
ուած, օրհնեալ, օրհնեալ և դարձեալ օրհնեալ, ընդ հոգ-
ւոյդ քո սրբոյ յաւէտ բարձրացեալ 'ի փառս հայրենի խ-
կութեան մեծիդ յաւիտեանս յաւիտենից։ ամէն։

ԲԱՆ ԿԸ·

ՎԵՐՈՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵՆՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՈՍՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա· Եւ արդ 'ի յիշատակ ահարկութեան վերադրեցեալ
ըզդ՝ որք յաստուածաստ են սպառնալիք ինձ ժամանեցեալք, զիարդ դադարեցայց 'ի նորոգ ողբերգութեանց,
և կամ ո՞րպէս զդամաքու�առցէ հեղեալք արտասուացս։

Զի եթէ զչորեքմատակեան առաջս դեռոյդ յորդահոսան ծառաբանեցդ՝ որ զԵդեմ և զերկիր առ հասարակ առդա-նեն՝ լիսապէս բաւականութեամբ բաշխեալ ամենայնի, և ըստ բղխումն ելից իւրեանց առ աչս իմ եդեալ, զանձինս մե-զաց սատակութեան զբոց զուսցուցանել ոչ բաւականաս-ցին։ Եւ կամ մարդարէին սրբոյ ընձականութիւն կրկին ինձ լցցի զլուսս ջուրց բազմութիւն, և ճրագարան տե-սութեանց կերպիս՝ աղերոց կայլակմունք, զրեկման ոգ-ուոցս չափել զվտանգ ոչ ձեռնարկեացեն. և ոչ եղերականք ջայլից համբրէն բանահիւսից կանանց լալականաց 'ի սիրտ և յոգի վիրաւորելոց՝ զաղէտ վտանգիս 'ի յերդ արկանել և կամ 'ի նուագս ձայնից բերել։

Բ. Իմ է օրն լինելութեան նզովեալ, և ոչ Յորայ կամ Երեմիայ. քանզի տնելի է օրն նոցա, զորոց մի 'ի նոցա-նէ ոչ արժէ աշխարհ, և ոչ տարադրելի. ապա ուրեմն զիս նկատեալ եղեալ զոչ արժանիս լուսոյ և կամ միոյ մաս-նաւոր բարւոյ, զհանդիպումն աւուրն անիծիմ՝ յորում ես դատոյ կորստեան որդիս և մնհոտ դրացիս, մշակս մեզաց և արբանեակս անօրէնութեանց։ Որ ոչ կացի յուխտին կե-նաց՝ զոր դու սահմանեցեր, ասատուած բարերար. ոչ զբ-նացի 'ի քո պատուիրանն կենդանական անմահացուցիչ, ոչ վստահեցի 'ի հունձս արմտեացն, որով 'ի մուտս ձեռանն աւուրցն խոտոլութեան կերակրել պատրաստեցայց. ոչ կա-ուցի ամրութիւն որմոց և ոչ ձեղուն յարկաց ձգեցի, որով 'ի հնչմանէ մրրկաց օգոց պահեցայց. ոչ համբարեցի նշխարս պաշարաց 'ի յուղին անեղրական, որով զտաղնապ սոփոյն իմ բժշկեցից. ոչ հանդերձաւորեցի քեզ աղերս աղօթից, որով առաջի քո կալ համարձակեցայց. ոչ կազմեցի թոչակ փրկութեան վարուց մաքրութեան, որ զնորոգութիւն ինձ երաշխաւորէ. ոչ եռու զընտրութեան հաչիւն 'ի կենցաղոյս ճանապարհին՝ խմց մասնչին, զի 'ի դատաւորին ձեռանէ ասասէն իսկ փրծայց. ոչ լրութեամբ ձեռին օրհնութեան մատեայ յանդիման, որով օրէնադրին մասնակից դասայց արբեցեալ։ Ոչ դիմաց եռու զդուչութիւն և ոչ թիկանց պատապարութիւն, ոչ աջոյս իմ զլնութիւն և ոչ ահե-

կիս պարտաճանաչութիւն, որով 'ի պատերազմիս վտանգէ զերծայցս. զերիվարս ոչ զդեցուցի զրահիւք, և ոչ զմարտիկս սպառազինութեամբ, որով զճակատն յարդարեցից. Զկանուին ոչ կապտեցի պտուղ, և անագանին ոչ ժամանեցի, և ահա տարակուսիմ ունայն 'ի բարեաց. մաքրութեան ծաղիկ ոչ ունիմ և ոչ իւղ ողորմութեան, և զիշերոյն մեայլ՝ անընջիլ. 'ի ներհուումն մահու ննջեալ եմ, և տագնապ կոչողին փողոյ ստիպէ. զզարդ հարսանեացն կրկին մերկացայ, և զձէթ վարուցն վերստին լքի, և դուռն մտին հարսանեաց աւասիկ փակի.

Գ. Եւ արդ զիարդ առիցս մխիթարութիւն այսքանեաց վշտաց, և կամ ընդ ո՞րքանեաց տարակուսանաց խաւարի՝ լուսաւորութիւն յուսոց կենաց խառնեցից, և կամ ո՞ւր արդեօք զդարշապարս ոտին կառուցից, և կամ յո՞ր վստահութիւն զաչս իմ յառեցից, և զի՞նչ անդորրութիւն ծփանացս նկատեցից, և կամ յո՞ր ըղձական դիւրութիւն ձեռն համբարձից. Զի եթէ 'ի ձեղուն բարձրութեան երկնի, անտի անձրևեաց հուրն սոդոմայ, որպէս ասացեալէ. իսկ եթէ յատակ խորութեան երկրի, սա երբայ զկոկորդն ըմբռնողական և եկուլ զԴադան բանակօքն Աբիրոնի. Եթէ յանդգնեցայց փախչել յունողէն, գուցէ կալցի զիս վիշապն ահադին. Եթէ ընդ գազանս ինչ թափառեցայց, արագունք են խնդրել զվրէժ ստացողին առաւել առ իս քան երբեմն զՆշիսէին առ մատաղ մանկունս բեթեղեացիս քրիստոսդիս. Եթէ յամենատարած օդոյս պարզութիւն, այն ելեւ եգիպտացւոցն խաւար շօշափելի. Եթէ 'ի թռչունս բարձանց, նոքա են կոչեցեալք 'ի սպանդն զոհին բոսորայ դիականցն. Եթէ 'ի տկարսն խիզախեցից, վասնիմ 'ի պիծակացն, և զի՞ պիտոյ են ինձ առիւծունք. Եթէ յարջոյն պատառողաց ապրեցայց, մի՛ իսկ արեան ծարաւիք ինձ պատահեսցեն. Եթէ յանհոգս ուրեք նստիցիմ, մի՛ զուլկքն անարդագոյնք՝ իբր ցնցուղս հրոյ եռացման զինեւ մաղեսցին. Եթէ յեղջերեմ միեղջերուց փախուցումն զերծեալ, նկուն ճիրանք աղկաղկաց մնասցն մարմնոքողաց՝ զիս կեղեքեսցեն. Եթէ 'ի սենեակս չտեմարանաց խորշից զողեալ

անիսպիսիկամ, տաղտկասեռակ դարշութիւն դորոցն՝ մեզաց օրինակքն զիս զաղրացուցեն. Եթէ 'ի վայրս ինչ անդամանաց կացեալ զետեղեցայց, շարք չանաճանճոցն տարմից զինեալ պատեսցեն. Թողում ասել զխառնիճն և զջորեակն զզօրն զօրաւոր ընդ թունաւորն թրթռուք և ընդ անկենդանական երեւիլն, հանդերձ ջրակարծ կարկիսին և ապականագործ եղեմանքն. որ առ աչաց տեսիլ ապաղէնք և նուազագոյնք, բայց 'ի յակնարկելն աստուծոյ յաւէտ դողաղբար ուժգնութեամբ հարին հանին վանեցին զկպարան ամբարհաւաճութիւն Փարաւօնի բռնութեանն բուռն գաւազանին՝ յաղթող վիճակաւ. որ են կերպարանք թաքուցելոյն կրից լկոզաց անձնականացն աներեւութից եդիպտացւոցն անօրէնութեանց՝ յոգի տանջողաց՝ դաղանի ցնաստղաց.

Դ. Ա՛յլ դու ամենազօր արարիչ բնաւից տերդ բոլորից, 'ի յատելիսն հանդիսացիր հերքել զնոսա. և ինձ ողորմեա կրկին զթութեամբ ձեռն մատուցեալ փրկութեան տարակուսեցեալ կոչոճեալ վարանեալ 'ի մահ պարտելոյս. Զի դու միայն ճանաչիս աստուած փառաւորեալ միշտ ընդ հօր հոգւովդ սրբով յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն.

ԲԱՆ ԿԹ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵՆՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՄՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Եւ արդ, վասն զի 'ի ձեռն մեծիդ և ամենահնար աբուեստաւորիդ խմն եղանութեան տեառն և աստուծոյ՝ իբր 'ի քրայս ընարութեան փութոյ քոյ սիրոյ հանապազ ելամ և ոչ երբէք պարդիմ, միշտ խառնիմ զուգիլ և ոչ ևս միանամ, ահա զուր արծաթագործդ երկնաւոր իմ ճարտարապետ, 'ի մեռելս վաստակեալ առ իս աշխատիս, ըստ մարդարէին յայտնի առակի, և չարութիւնս իմ ոչ հալեցաւ. զոր ինձէն մնալեալ չարաշար՝ իբր զխեղագար դիւա-

բախ իմն ազգամոլի յանդգնեալ անկարգս խօսիմ՝ զիմն ըզ պարտիս աճեցուցանել, քան հաշտութեան հնարս ինձ այս կազմել։ Եւ զի մի՛ անընդել դիպուած և անկիրթ պատահումն և անհաւասար հանդիպումն՝ պատրաստութիւնք հանդերձելոյ տանջանարանացն ինձ երևեցին, ամենեքին անմուռաց պահեաց աստուծոյ 'ի յիմնում մարմնի նշխար մնացուածոց նախնումն անիծիցն։ զոր 'ի փոքուէ տարրէ անարգէ զմեծն է ուսանել։

Բ. Քանզի խաղալն ինքնաբերական դիւաք որովայնի՝ բոտաք ճապուկք շարժողականք և ազգի ազգիք, որդունք ազեաց դաղտնակուրք, խաղաւարաք հրակայծակք և բիծք բոցակիծք և անիծք անկերպաւորք և երամակք ոմանք քրանածինք զաղբաթորմիք կսկծեցուցիչք և մարմնջողականք։ Ասպատակք այլոց վայրենեաց, ըստ նմանութեան դիւաց դիշերամարտից և մեկնաղէն բարբարոս գնդից խաւարասիրաց, և դաղտնութեամբ քանասար դայլոց արաբացւոց, կորակոր գնացիւքն, արջնաթոյր գունոն, կրկնասարոյր կռածագ կացաւն, որ զոբէն ունի խայթոցաց կարճի, իբր դժնիկ փշովք խոցոտեալ ծծեն ձգեն զարեանն խնաւութիւն, և յանկողինս մահճաց հանդստեանն վաստակս կրից ցուցանեն։ Եւ կարկառեալ ուրուք ձեռն՝ հատուցանել զհատուցումն նոցա նոցին, վաղվաղակի զդան զվնաս վտանգին՝ զոր ազգեն մարդոյն։ և անդէն խկոյն լերկամարմին փոքր հասակաւն՝ իբր թեւօք իմն թռիչս արձակեն, և ըստ մարախի ձեւոյ ոստոստեալ այսր անդր տարաբերին։ և ըստ բաղնասպասիր նենգութեան բարոյից դաւոց աղուեսուց՝ խորամանկեալ խուսափեն 'ի պատուածս բաղում եղից, զի յերկիւղէ մահուն ապրեցցին։ Եւ այնքան չքոտի և անքաս անձամբքն ոչ միայն զուամիկն և զվատնիճաղանճս, այլ և զթագաւորս հզօրս և ահագինս փախուցանեն հանեն տարագրեն 'ի դստիկոն յարկի ապարանիցն բարձրութեան, և կամ 'ի բացի բնակեցուցանեն։ քաջք արանց արեաց, որք իշխեցին ամբոխից և տիրեցին ժողովրդոց և առին զքաղաքս ազգաց, զզարտութիւն իւրեանց զօրաւոր ձեռինն ինք-

եանք վկայեն, թէ քանզի ոչ կարացաք 'ի դիմի հարկանել վեհիցն բռնութեան, վասն այնորիկ խոյս տուեալ հասաք յայս տեղի։

Դ. Եւ զի՞նչ է ինձ զփոքունս և զանկածից ծաղրականաց ոմանց դոյութեանց 'ի կիր արկանել, որք զօրեղ և անհերքելի ջատագովք են աստուածութեանն՝ յիշատակել ինձ զհանդերձեալսն, որք 'ի մարմնոյս անօրինելոյ ընծային պտուղք դառնութեան։ Ընդ որս և եկամուտ սատակչականացն ախտից դիւաք, և կերչայն կոյսք անողոքելիք, յորոց չէ զերծանել, քան թէ հարկաւ մարմնոյն վտանգի զապաղայնոյն սոքօք խնամասիրել։ և ոչ տեղի է դատանել ապաստանի՝ փոխատեսմբ անկանել առ նոսա։ այլ առանց կամաց քումդ ակնարկութեան և մարդկային կարք և հնարք վրիպեցան։ Իսկ դու, բարերար, զամենայն ունիս բաւականապէս զկենացն հնար՝ եթէ կամեցիս վրկել, նորոգել, քաւել, բժշկել և կենադործել։ և քեզ փառք յամենայնի յաւիտեանս յաւիտենից։ ամէն։

ԲԱՆ Հ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵՆՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՒՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Եւ քանզի համբարձեալ զընթացս բանիս 'ի փոքունս ասել երկրայնոյ չհամարելոյ ընդ դոյս եղելոյ՝ 'ի մեծադունիցն տեսակս, ասացիս զսօնելի հանդէս իրաւանց ահաւորին անաչառութեան։ Որ զի թէ մերձաւորագոյնք իցեն աստուծոյ իբրեւ զնախածանօթ հայրապետութիւնն, և կամ մաքրագոյնք որպէս մարդարէն, կամ անբծագոյնք իբրեւ զառաքեալսն, կամ ընտրեալագոյնք որպէս մարտիրոսն, եթէ ոչ դու մարդասիրեացես անմուաղ բարիդ և անսփոփոխ խնամակալութիւնդ և անպակաս ողորմութիւնդ, ընդունայն է ինձ վրկութիւնն առ 'ի նոցանէ։

Բ. Զի եթէ առ նոյն ինքն Աբրահամ ձայն արձակիցեմ, իբր ողորմագին առակ ընչեղին ինձ վարդապետէ, 'ի տապոյ անտի պապակեալ, կաթի միոյ ջրոյ ոչ բաւականանոյ. քանզի և նա փակեալ է ընդ կարեօք հասարակաց անհնարութեան. Իսկ եթէ առ Մովսէս, և նա զդածեալ է տրկարութեամբ, որ ոչ զօրեաց առնն փրկութեան, որ ըզ հայրենեաց թշնամեաց կրկուսն 'ի պահպանութենէն աւուր ժողովրդոյ. իսկ եթէ առ Ահարոն, և նա ինքնին իսկ կարօտացաւ մեղթողի. իսկ եթէ առ Դաւիթ, 'ի մէջ բարեացն առաւելութեան ըստ գտեալ է և նա. իսկ եթէ առ Եզեկիա և Յովբ և Դանիէլ, զայս Եզեկիել մարգարէ մեկնեաց յանուանէ իսկ յիշատակեալ զնոսա, և զայն ընդ նոսին իբր 'ի դիմաց աստուծոյ աղդեալ, կենդանի եմ ես ասէ տէր, թէ ոչ ապրեցուսցեն զուստերս և զդստերս իւրեանց 'ի բարկութենէն որ հասանիցէ, բայց եթէ ինքեանք միայն ապրեսցին. իսկ եթէ առ Պետրոս վէմն հաւատոյ, 'ի քուսդ խնամոց խուն մի խիթացեալ և նա ընդ կրիւք իմն գրաւեցաւ. Թողում ասել զրազմացն գումարութիւն խնարհեալ առ կարիս կարիս, թէ և յաւէտ երջանիկք իցեն. ընդ որս և Յովսասուն մարգարէի 'ի մէջ աստուածատուաքն սպասաւորութեան մարդկօրէնն գայթակղութիւն՝ մնայ յոլովից անհարգմանելի, թէ և 'ի դէմս իմն մեկնութեան ձեւակերպեսցի.

Գ. Եւ քանզի չափեալ սահմանեցաւ զօրութիւն փրկութեան մարդկան, և ցուցան նոքա ողորմեալք բարերարիդ և զօրացեալք ամենակալիդ, կոչեցեալք պաշտպանողիդ և քաւեցեալք հնարաւորիդ, շնորհեալք աղատեցուցչիդ և բժշկեալք անախտականիդ, կենդանարծեալք անապականիդ և լուսաւորեալք նորոգողիդ, այսուհետեւ գիտացեալ ըզ սակն որքանութեանց հողածին բնութեանս, որք մինիթարեն օրինական նմանարար հարազատապէս վստահութեան յուսահատելոց, ահա առ քեզ դիմեցիս՝ որդի աստուծոյ կենդանւոյ Քրիստոս օրհնեալ յամենայնի. Մանաւանդ զառակն ազդակից այսմ մեղթանաց աստանօր յիշեալ, ըզ վերադրելոցդ բան վերստին արդարացուցանէ. բարի է, ըստ իմաստնոյ ումեմն երջանկի, անկանել 'ի ձեռս տեառն,

և մի 'ի ձեռս մարդկան. զի որպէս մեծութիւն նորա, և ողորմութիւն նորին. Եւ այս բան թէ և զԴաւթին իմն գծագրէր, որ զերեքմանսեան հարուածն ստուածեան առաջի եդեալ՝ ընտրեաց ինքնին կամաւորաբար զդատս կնիք մահուն ստատկման՝ իբր զկենդանի Քրիստոսի հաւատոցն յաճախութեամբ, քան զերկունս և այլ փոքրկունսն՝ որք տանջենն և ոչ ողորմին. սակայն և իմն օրինակութիւն բանիս պատկերի ճարակեցելոյ հնարս կենաց կորուսեալս անձին՝ ոչ է այլայլեալ յարմարութենէ. զի ոչ եթէ զփոքրկեալսն նուաստացուցանեմ 'ի մատնեսի այսր ողբերգութեան, առանց որոց ոչ է մատչել առ տէր, այլ զփրկողին անուն պատկեմ, և զչնորհ նորին առ ամենեսին բարեհաչակեմ, և զբնաւին բարձունսն 'ի թափիչս վարուց խոստովանիմ բանիս պայմանաւ յաւէտ կարօտեալ ողորմութեանն դեղոյ.

Դ. Ահա դու կեանք, դու փրկութիւն, դու բժշկութիւն, դու անմահութիւն, դու երանութիւն, դու լուսաւորութիւն. արա ինձ անդորր 'ի մեզաց աշխատութեանց, զի և քեզ լիցի հանդիստ 'ի մշտադատս հեծութեանց՝ ձանձրացուցիչս թափանձանաց. որ ոչ այլ իւիք, քան թէ փրկութեամբ մարդկան պարարիս, օրհնեալ յաւիտեանս. ամէն.

ԲԱՆ ՀԱ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵՆՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍԲ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Եւ քանզի երջանիկքն և փառաւորեալք սրբոցն պարք, յորոց ոմանք դոյզն ինչ զթեցին և յաճախագոյնս հաստատեցան, փոքունս սատանեցան և մեծագոյն վառմամբ նշուլից հոգւոյն մաքրութեամբ լուսաւորեցան. յորոց մինն զզանգուածոյն յայտնէ զհասարակաստեղծն տկարութիւն, իսկ միւսն զգերազանցն քան զբնութեանն օրէնս, վարս և առաքինութիւնս հրեշտակականս. Եւ արդ նոքա

որ օրհնեալքն են յամենիս խան բերանոյ աստուածութեան հօրն Քրիստոսի, ընտրեալքն տօնեալքն խնկեալքն և բարեանեալքն, իբրև զանդամն Քրիստոսի պաշտեցեալք, և իբրև զօթեւանս հոգւոյն սրբոյ յարդարեալք, յորս չիք ինչ նշմարանք և կամ դիւաք խաւարի, այլ ամենեւին անկեղծութիւն և լուսաւոր արդարութիւն, և որքան մարթի է ըստ մարդն այ՝ այ նմանեցուցանել։ Երեսք պարզք և անպատկառելիք, կրօնք բարձունք և անխոնարհելիք, կեանք զգաստք և անսդտանելիք, պաշտօն առ աստուած կարծր. և անփոխարկելի, ընթացք արիականք և անկասելիք, ճշմարտութիւն միտարր և անցնդելի, դիմագրաւութիւն զօրեղ և անհերքելի, տեսաւորութիւն պայծառ և անապշելի, խնամասիրութիւն վերնական և անկոխելի, պատկեր մաքուր և անաղարտելի։ Զորոց կերպարանս և դիշատակս անուանցն աղաչել՝ աստուած իսկ վարդապետեաց, և նոքօք հաճութիւն ի մէջ խառվութեանէ արարչիդ բան լուսաւորեաց։

Բանք պանծալիք հաշտեցուցիչք աստուծոյ։

Բ. Այլ ես անպիտանս յամենայնի, և որքան բան զօրէ պարտաւեալս, որ մինչդեռ արթունս եմ՝ ներհեմ, մինչդեռ զգաստ երեւիմ՝ թմբրիմ, ի բարեպաշտելս խնամ գայթակղիմ, մինչդեռ աղօթեմս՝ և վրիպիմ, ի յընթացնալս խնամ և կասիմ, յարդարանալս իմ և մեղանչեմ, ի խաղաղանալս խնամ ամբոխիմ, մինչդեռ արշաւեմս՝ առ ի յետոյսն հակամիտեմ; ի չուելն խնամ՝ ընդ կրունկն դառնամ։ Ընդ լուսոյն մասին և խաւար յարեմ, ընդ քաղցրութեանն ճաշակ՝ օշինդր խառնեմ, ընդ կուղս բարեացն՝ չարիս հիւսեմ, ընդ կանդնելն և կրկին գլորիմ։ Ծաղկիմ և ոչ պտղաբերիմ, ասեմ և ոչ առնեմ, խոստանամ և ոչ կատարեմ, ուխտեմ և ոչ վճարեմ, կարկառեմ և անդրէն ամփոփեմ, ցուցանեմ և ոչ ընծայեմ, մերձեցուցանեմ և ոչ մատուցանեմ։ Ի ճարակել խոցուածոյս անդրէն վիրաւորիմ, ի հաշտեցուցանելն՝ վերատին խառվիմ, զուր հանդիսանամ և իրաւամբք պարտաւորիմ, գրիմ և իսկոյն եղծանիմ, նաւեմ և

'ի գիծն թուլանամ, սկսանիմ և 'ի հանդիսան ոչ ժամանեմ։ Կարգիմ և դարձեալ սասանիմ, ընանիմ և կրկին հեղում, շարունակիմ սատ՝ և անդ 'ի սորեւս հոսիմ, բարգիմ և անդրէն սոչորիմ։ Հիմն արկանեմ և ոչ դլխաւորեմ; սակաւ վաստակիմ և բիւրս վատնեմ, դոյզն դանձեմ և անթիւս սպառեմ, զայլս խրատեմ և ես ինքն անխորձ եմ, միշտ ուսանիմ և երբէք 'ի ճշմարտութիւն դիտութեան ոչ հասանեմ։ Զշիջեալ չարիսն նոյնչափ արծարծեմ, սուղ ինչ քաջալերիմ և առաւելապէս լքանիմ, լարիմ և իակ և իակ առնիմն մեղկիմ, զայս կարկատեմ և զայն պատառեմ, խլեմ զեղիճն և տատասկ անկեմ։ Ընդ ամբառնալն և այսրէն բերիմ, մնեմ 'ի բոյնն ազաւնի և անտուստ ագռաւ երանեմ, դամ սակաւ մի սպիտակ և սրանամ դառնամ բնաւին սեւացեալ, ասեմ զիս քեզ դաւանել և սպանողին նուիրիմ, ընդ յանդիման լինելն և թիկունս դարձուցանեմ։ Մաքրիմ և այլ մրճոտիմ, լուանիմ և նոցին զաղրանամ; կերպարանիմ զԴաւթին և գործ զԱուզայն կատարեմ, շրթամբք ճշմարտեմ և սուտ երիկամամբք, աչօվ մատակարարեմ և ահեակ կոզմամբս աւերեմ։ Ընդ երկրագործութեան ցորենոյն՝ որոմն սերմանեմ, 'ի բարձրագոյն խնամոցն 'ի վայր իջեալ, ես ինքն գտանիմ։ Հրեշտականամ յերեսս և 'ի խորհուրդս դիւանամ, 'ի յոտս հաստատիմ և 'ի միտս տատանիմ, սուտ ձեւանամ և իրօք խոտորիմ, կեղծաւորիմ արդար և արդեամբք ամբարշտեմ։ Դասիմ 'ի պարս հեզոց և ընդ այսս կաքաւեմ, 'ի մարդկանէ գովիմ և 'ի տեսողէդ պարսաւիմ, 'ի հոդածնելոցս երանիմ և յորդւոցն լուսոյ ապաւաղիմ, հաճոյանամ յեւոին ռամկին և թագաւորիդ մեծի յաչաց երանեմ։ Զատեանն դատաւորին թողեալ, խառնակրօնիցն ազերսեմ. հերքեալ 'ի վերիցն, սոսկականացն սպրդիմ։ մարմնովս արտաքուստ պճնիմ, և անձամբս երփնիս ճայնն ճանաչիմ։ Հպաւորիմ դաշն հաստատել, և ուխտակորոյս արտաքս մերժիմ։ Աւյսօր մնքուր հոգեկիր, և վաղիւ մոլի խելագար. զտէրունի պատուէրն լքեալ, թեւադրութեան օձին հետեւիմ։ արիանամ զօրապէս, և վատթարագոյնս ընկրկիմ։ զծանրութիւն աւուրն բառնամ, և

'ի ժամ վարձուն անմնան եղանեմ. 'ի բացուստ ճոռոմն խօսիմ, և 'ի պատասխանատուութեանն պահու պապանձեալ կարկիմ. 'ի յելս արեւուն հարուստ երեւիմ, և ընդ երեկս ունայն դեղերիմ. Յաթռուս ծերոց բաղմեալ, և խելայեղից կցորդիմ. ենչեմ խեթիւ, և արհաւրօք զարհուրեալ զարթնում. Ջանդաստանս կամացս չարաչարս հերկեմ, վոյթ խնամով 'ի չարիս, միշտ անառակ որդիս, անդարձ տարագրեալս, անզղջական զառածեալս, անմխիթար արբտմեալս, ինքնագրաւ դերեալս, մահու և ապականութեան ծառայեալս, անողոքելի տանջեալս, անվերկելի մատնեցեալս, անպատուաստելի հատուածեալս, անարժարժելի շիջուցեալս, անկաղդուրելի խորտակեալս, անհանդերձելի կոծանեալս. Եւ եթէ պարտ է զասատիկն ասասնօր ասել անօրինեալս անձին նախատինս, ահա գրեմ, գրեմ և ոչ անխայեմ զխռիւս նիւթեալ դեհենին. Սատցուածս նախանձու նորոյս Ադամայ երկնայնոյ, որպէս և Կայէնն առաջին հնոյն և հողեղինին. որ ունիմ զընտաւն ասուստ 'ի յանձին զնշանակ ամբաստանութեանս, ոչ զշնչոյս տուրեւառութիւն, այլ զբանիցս կշռամբութիւն.

Գ. Եւ արդ ո՞ւր լցեն փրկութիւնքն, ուր սկզբնահայրն հաւատոց 'ի յուսահատութեանն վայրի զանգթութեանն իմ չարիս կրկնէ, մեծն մարդարէից քարամբ բանից կոչկոճէ, արին բարեփառ աչուէին նիզակաւ 'ի մահ ստուակէ, պատկեր ճշմարտին ընդ Աբրոս համայնիւ ջնջէ, ստուածարեալն վերից՝ յարագողացն վրիժուց մատնէ, մարդարեածին տեսանողն՝ ընդ ամաղէկացւոյն առաջի տեառն սպանանէ, նախանձաւորն աստուծոյ երկնատեղաց բոցոքն վասնէ, ստուերին լրումն և նորոյս սկիզբն՝ հեծանոցին ընտրութեամբ հոսէ, պետն առաքելոց ընդ Սափիրայի 'ի կենաց զրաւէ, զարմանալին քննութեամբ հոգւոյն՝ բուրումն ինձ մահու ընդ կենացն քարոզ խառնէ. Արդ անաչառք և ինձ կամառք երջանկացս, և ուժգնութեան հրամանի վերնոյն արի սպառազէնք. ընդ հրեշտակացն և մարդիկ, ընդ տիեզերաց երկրի և տարերք, ընդ անզգայիցն և շարժողականք, որովք դատեալ միշտ լինիմ տուժիւք լկանաց յօ-

բինակ և յիշատակ սոսկալեացն ապագայից. Իբր հողմով փոթորկի ալեաց յաւէտ մրրկեալ կենացս վտանգութիւն, մեզ անկայուն 'ի հաստատութենէն. Զոր եթէ ոք խնամ-տութեամբ 'ի քնին առեալ խուզեսցէ զլուզակացն բազմա-տեսիլ զանազանութիւն, զմանուանս փոքունս ընդ մեծամե-ծացն դասեալ, որ առանց թուոյ և քանակութեան համա-րոյ թիւնդս առեալ անբաւ երամոց եռան զեռան սլանան 'ի մարմնիս ծովու, վկայեսցէ և հաստատեսցէ ճշմարիտ լի-նել զասացելոցս բանագրութիւն.

Դ. Ամէն դու ինքն օրհնաբանեալ անմահ թագաւոր բարի երկնաւոր մարդասէր Քրիստոս, աստուծոյ կենդանւոյ միա-ծին որդի, հզօր բարձեալ անքնին անճառ քաւիչ ահաւոր, սաստեա 'ի ձմեռն ամբոխեալ ալեաց ոգւոյս ծփանաց, ար-ձանացո զծաւալս մոլեգին շարժման սրտիս խռովութեան, ընդոստնեա 'ի սանձս կապոյ երասանաց ըմբռնման զցնդեալ մտացս վայրագութիւն. Եղիցի խաղաղութիւն հրամանաւ մեծիդ ամենաւարան բքոյս սասանման, սատակեա խափա-նեա զբազմագլխեան անդամս ուրուականս գազանեաց ա-մենայն երկրակենցաղս հինից. Գրեսցես աղօթս մշտամա-տոյցս զայս նորընծայ տառ ողորմաղերս թախծագին ձայնի ողբերգարկութեան այսր մատենի. Հան 'ի խորոց մահուս անդնդոց չքնաղ ապրեցեալ ընդ մարդարէին փրկելոյ. ընտ-կալ զխոստովանութիւն անձնադատ բանիս 'ի հոտ անուշոյ. շնորհեա մխիթար դառնութեան վշտաց ուժգին հեծու-թեան յուսահատելոյս. Եւ քեզ ընդ հօր հոգւովդ սրբով փառք պատիւ և իշխանութիւն յաւիտեանս. ամէն.

ԲԱՆ ՀԲ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵՆՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՄՐՏԻՑ ԽՕՍԻ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Այլ. ահա ձեզ ասեմ, ով եկեղեցիք միանձանց և աշակերտութիւնք կրօնաստանաց, որք մերկամարմին մա-

տանցդ ձեռօք առ ակնկալութիւն յուսոյն պարդեւաց բա-
բեացն անբաւից տեառն զինուորեալք, որոց զայս սեղան
հանդերձանաց խորտկաց բանից ընծայեցուցի, ընկալարուք
զայս աւանդութիւն խոստովանութեան 'ի չինուած փրկու-
թեան հոգւոց։ Ծաներուք սոփիմք զմարմնոյս պարտու-
թիւն, յիշեցէք զմարդ արէականն ընդ առաքելականին առ-
եալ մեզ 'ի խրատ, զի մի՛ պարծեսցի ամենայն մարմին ա-
ռաջի աստուծոյ, և զոչ ոք է արդարն և ոչ մի։ Զաւերու-
նականն մի՛ մոռանայք, 'ի կատարածն իսկ պատուիրանին
գոգչիք զձեզ ծառայս անպիտանս։ մի՛ եղիցի լինել ձեզ
որսք խարողին։ զգուշացարուք և գրոյն, թէ կերակուրք
նորա ընտիրքն։ Քանզի և ես իսկ, որ զայս նուաղութիւն
մասնաւոր պղծոյ ձեզ ջամբեցուցի, վկայեալ զանձնէ կա-
մաւորական ստգտանք բիւր բամբասանաց անբժշկական
մեղանաց, 'ի սկզբնահայրն սկսեալ մինչեւ 'ի սպառումն
ծննդոց նորա՝ կամայականն յանձնառութեամբ հաստեցի
եդի զիս ամենայնիդ պարտական չարեաց։

Բ. Լուայ յումեմնէ ոչ պարտաւորէ, և ոչ հաճեցայ, 'ի
յասելն նորա անյարմարապէս առ այն, որոյ առաջի ոչ է
արդարանալ մարմնոյ երկրածնի, թէ ոչ երբէք չնացայ, ոչ
պոռնկեցայ, և ոչ զաշխարհիս ինչ համբուրեցի ճաշակս
մահու։ Ամ՛ոչ ընդհատ ինչ յանօրէնութենէ։ Թողցէ նմա
տէր աստուած զայսոսիկ։ թէ և ճշմարտիւ իսկ գրեցաւ,
ոչ ընթացաւ, որքան թէ գթեաց, 'ի յասել զանցարմարսն
'ի գիմաց ժողովրդեանն Իսրայէլի բանիւ Զաքարիայ, օրհ-
նեալ տէր, և մեծացաք։ որ է փարիսեցւոյն ձայնի կերպա-
րան։ Բայց ես քանզի գիտողին աստուծոյ մնանեալ եմ
դատաստանի, որ զկիրս աներեւութիցն մնաց 'ի կշիռս
եդեալ՝ համարի դատել զիս նոքօք ամենիրաւ հատուց-
մամբք, ոչ կերպարանեցայց տեսողին, ոչ կեղծաւորեցայց
քննողին, ոչ ստեցից զոչ գործեցեալսն նկատողին, ոչ խա-
բէութեամբ ընդ միտ ինչ մտից մեծին, ոչ 'ի տեսիլ բարւոյ
ցոփութեան զչարս քողարկեցից, ոչ 'ի պատկեր ընտանի
զապիկարս երբէք յարդեցից, ոչ խենեշեցայց 'ի զարդ օտա-
բոտի, ոչ պճնեցայց այլով պայծառութեամբ, ոչ պաճու-

ճանա յարմարեցից տգեղութեանս գեղոյ։ Ոչ ոք մեղաւոր
իբրեւ զիս, ոչ ոք անօրէն, ոչ ոք ամբարիշտ, ոչ ոք անի-
բաւ, ոչ ոք չարագործ, ոչ ոք վրիպեալ, ոչ ոք սխալեալ,
ոչ ոք մոլեգնեալ, ոչ ոք խարդախեալ, ոչ ոք շաղախեալ,
ոչ ոք ամաչեցեալ, ոչ ոք դատապարտեալ, ես միայն եմ
և այլ ոչ ոք, ես ամենայնն և յիս ամենեցուն։ Ոչ հեթա-
նոսք, զի ոչ գիտէին։ ոչ հրէայք, քանզի կուրացան։ ոչ
տգէտք և խառնիճաղանջք, քանզի յիմարք էին խնամոյ։
Պետ վարժից կոչեցայ յանձինս դատախազ։ ռաբբի ռաբբի
անուանեցայ, և զգովեսան առ աստուած եղծի։ բարի ա-
սացայ առ եղութեանն ժառանգութիւն։ սուրբ վկայեցայ
'ի մարդկանէ, որ եմ անմեղուբ առաջի աստուծոյ։ արդար
դատանեցայ ամենայն իրօք ամբարիշտս։ հեշտացայ 'ի գո-
վեստ մարդկան, զի ծաղր եղէց յատենին Քրիստոսի։ յա-
ւազանէ կոչեցայ Արթուն, և ես 'ի քուն մահու ննջեցի։
'ի փրկութեանն աւուր Հոկող յորջորջեցայ, բայց զգաս-
տութեանն այս կախուցի։ Ահա դատաստան, ահա յան-
դիմանութիւն, ահա նոր կշտամբանք և հին դատապար-
տութիւն, ահա ամօթ դիմաց և տագնապ հոգւոյ, ահա
խնդիրք փոքունց և կշիռք մեծամեծաց։

Գ. Ա.Լլ դու միայն տէր աստուած մարդասէր, անսխա-
կալ և երկայնամիտ, համբերաց մեղապարտս անձին ընդ-
վերջին պարտաւորութեան աւուրն ահաւորի զայս կսկծե-
ցուցանող ինքնաբանական նախատինս։ Մի լուայց 'ի քէն
զայսոսիկ, զիմած, փոխանակ զի ես ինձէն անձինս գրեցի։
Արդ բարձցես և վերացուսցես զպահ պարտաւորութեան
կանոնիս ընդ քեզ կապելոյս տենջանօք հոգւոյս։ Հան ըզ
նախատինս պատկառանաց խայտառակութեանս, ծածկեա
աջովդ կարողութեան զոգեղ տեսակ մարմնոյս մերկութիւն,
մատո հանգստեան զթոպեալս ուժգին մեղացս բեռամբք,
կարգեա ինձ սահման հետոց բարութեան առ ելս կենացդ,
պահեա յիշատակ ինձ օգորմութեան և զկնի մահու կեանք
ամենեւին։ օրհնեալ յերկինս և գովեալ յերկրի։ բարեբա-
նեալ միշտ յամենայնի՝ յաւիտեանս յաւիտենից։ ամէն։

ԲԱՆ ՀԳ·

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱՆ ԿՐԿԻՆ ՀԵՆՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՅ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍԲ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Թ ԱԴԱՒՈՐ բարձրեալ հզօր ահաւոր, օրհնեալդ միայն տէր Յիսուս Քրիստոս, քո է փոխարկել յանակնկալս կենաց յուսահատութեան զատակիչ անէծս առ կեցուցանող օրհնութիւնս, զպարսաւանս վհատութեան առ զուարթացուցիչ դոյութիւն. ընդ ամենայն՝ համարձակութիւն, ընդ պատկառանացն՝ պատիւ, ընդ տարագրութեանն՝ յոյս բարութեան, ընդ բաժանմանն՝ ակնկալութիւն միութեան, ընդ սպառնականացն բանից՝ ողջբական սփոփանս, ընդ միանգամ դատապարտութեանն կրկին ազատութիւն.

Բ. Ողորմեա, տէր, մեզ, մեղապարտիս յաւուր արձակման հնչոյս կենդանութեան, մինչ աչացս ողորմագին հայեցուածս 'ի բարձունս կողկողիցի, զբաղմարկածեան ուղղոյն զանգերծ ընթացիցն զանփախչելին ճանապարհ յաչս բերելով մեռացս տեսմամբ ամենայնիւ վտանգեալ. և 'ի յերդ բնակութեան յարկիս նկատեալ յելիցն շաւիղ թըշուառացեալ կիսամեռութեամբ, դիմաք այլայլութեան, տատանմամբ մատանցս, կարկամ հառաչմամբ, նուաղ հեծութեամբ, ներբական ձայնիւ, յոգի թախծութեան յոքնամանեալ տարակուսանաց՝ 'ի խորոցս աներեւութից ըզ գործեցելոցս ողբալով հառաչեմ. Կարող ես, բարեգութ, և անդ հրաշագործել յաւէտ զօրեղութեամբ ասելով, թէ ողջ եղիջիր յոգւոյդ խորտակմանէ, և կամ թողեալ լիցին քեզ մեղանք քո, կամ թէ երթ 'ի խաղաղութիւն սրբեալ 'ի մեղաց. Եւ զոր յայնմ ժամու ոչ ժամանեցից պաղատել, այսօր ընկալցիս մարդասիրապէս, ով երկայնամիտ բազմաշնորհ ամենակեցոյց. Յորժամ, որ այժմս բանապաճոյճ խրոխտաձայն սիգացող բարձրապարանոց, անկեալ դնիմ դի անկենդան, կարկեալ 'ի խօսից, կաշկանդեալ ձեռօք,

լքեալ անդամ՝ք, խիստ շրթամբ՝ք, կափուցեալ աչ՝ք, տախտակ անշարժուն, կոճղ կիսայրեաց, արձան անդգայ, պատկեր անբարբառ, դայլութիւն անշունչ, ողորմելի տեսիլ, աշխարհելի կերպարան, ողբալի օրինակ, եղկելի դէմ՝ք, արտասուելի նմանութիւն, լուեցեալ լեզու, ցամաքեալ խոս, թօթափեալ ծաղիկ, ծորեալ դեղ, շիջեալ զանթար, դատարկ կոկորդ, խոսանացեալ սիրտ, աղխեալ ազդ՝ բան, սպառեալ աղբիւր, թակեցեալ մարմին, ժողեալ որովայն, քակտեալ տաղաւար, կոտրեալ ոսկ՝ք, բաժանեալ յօդ՝ք, հատեալ ծառ, սղոցեալ արմատ, թողեալ տուն, հնձեալ արտ, ստորախուզեալ բոյս, օտարացեալ բարեկամ, մոռացեալ պահեստ, թաղեալ դարշութիւն, մերժեալ ատելի, բարձեալ խէթ, անարդեալ կմախք. և իբր զանպիտան առ ոսն կոխեալ. Կարօտեալ այլոց մաղթանաց, որք զհաւատոց թշուառիս ձայնիւ նուագեալ աղերս հառաչման, ցողով արտասուաց բարերարիդ գթութեան 'ի բարձունս տարածանեն. Զառ քեզ դարձն յերանակեն արդահատելով, զոր օրհնեմ: զնչան խաչիդ փրկութեան, զոր երկրպագեմ. զյարութեանն ճշմարտութիւն, որում հաւատամ. զփառացդ քո յայտնութիւն, զոր փառաւորեմ. զդատաստանիդ ահաւորութիւն, զոր խոստովանիմ. զբանիցդ յանդիմանութիւն, յորմէ զարհուրիմ. զհոգւոյդ սրբոյ ինձ ուղեկցութիւն, զոր պաշտեմ. զօծմանդ տեառնագրութիւն, զոր և համբուրեմ. զթագաւորելն ընդ քեզ, տէր Յիսուս, որում պաղատիմ: Արդ լքաւ մերժեցաւ բարձաւ տրհեցաւ փախեաւ սրացաւ տեղի ետ կցորդութիւն զուգութեան կենցաղոյս կենդանութեան, և յայդ որ 'ի քէն պարգեւ՝ մնացական և անընջական յիշատակարան պահեցաւ.

Դ. Տե՛ս ողորմութեամբ 'ի տարակուսանս վտանգելոյս. միայն բարեգութ փառաբանեալ որդի աստուծոյ, քաւել բժշկել կենդանարարել պաշտպանել նորոգել նկարել կանգնել հաստատել, վերստին ստեղծագործել յերջանիկն անապատութիւն. քո է կարողութիւն, քո է փրկութիւն, քո ողորմութիւն. չիք քո անկարութիւն, այլ ամենեւին զո-

բութիւն, բարձրութիւն, իշխանութիւն, անսխալութիւն, գաւորութիւն, խոկութիւն, ինքնութիւն, ամենատեղի բացարձակութիւն, բարեբարութիւն, լուսաւորութիւն. փառաւորեալ տիրապէս, անպակաս և անցաւեալուած, խնկեալ խորհրդով անթարգմանելեաւ Յերրորդութեանդ սրբում, գոհաբանեալ յաւէտ և ևս առ ամէն 'ի նոյն պաշտօն հաւատարութեան միապատիւ զուգականութեան երէկ և այսօր և յաւիտենից յաւիտեանս. ամէն.

ԲԱՆ ՀԴ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵՆՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՄՐՏԻՑ ԹՕՍԲ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Սրբաց երկնաւոր, տէր բոլորեցուն, առ ամենայն բան յամենայնի միշտ երկայնամիտ, աստուծոյ կենդանւոյ անքնին որդի. Ահա անդ է ողորմելն խակապէս, յորում հատաւ ակնկալութիւն վաստակոյն. անդ է բարեգործելն, յորում տեսութիւն խնամարկին խափանեցաւ. յայնմ ժամու է մարդասիրելն, յորում տկարութեանն վտանգ պաշարեալ տիրեաց ներքոյ և արտաքոյ. անդ անօր է բժշկութիւն աստուածային քո ձեռինդ, յորժամ բնաւ անդամոցն տեղի ետ կենդանութիւնն. այն վայր է այցելութեան, յորում եղք հնարից ոչ գոյ. Այն է քո մեծութիւն, յորժամ դյուսահատութեան վէրն ողջացուցանես. այն է հարազատ քումդ ազգակցութիւն, եթէ յանակնկալն ժամու արուեստաւորեսցես փրկութիւն. այն է հանդիսարան քում յաղթանակի, եթէ զփակեալն մուտս կենաց 'ի սպառումն շնչոյս բացցես. այն են քո շնորհք վայելչականք, եթէ դշարեացս խնդ մոռացեալ՝ զբարեացդ քո յիշեսցես. Յայմ ես անսխալ, եթէ ապախաւորիս ընդ երախտաւորացն խնամարկեսցես. 'ի սոսին ծանեալ դիտացից՝ եթէ նայեցար 'ի նուէր բանիս նախնի գթութիւդ, եթէ զսովորութիւն չարեացս բարձցես.

Բ. Յաղագս այսորիկ հիւսին բանք և եղանակին նուա-
գերգութիւնք, յորժամ տէրն բարի՝ չարն ծառայի դրա-
բեգործացն պարգեւեսցէ. որ մինչ իրաւամբք մնասցէ
բանտի, նա յարբայական ապարանս զնա հանդուսցէ. մինչ
հրաւիրեալ է 'ի գութ տղմոյ, նա 'ի բաղմականս ամենա-
պատիկս դահուց դրգեցուցանիցէ. մինչ բրելոյ զաչսն դի-
տեսցէ, նա 'ի բարձրութիւն բերկրութեան հայեցուցանի-
ցէ. մինչ ծայրատութեան մատանցն սպասէ, նա մատանի
համարձակութեան մատուցանիցէ. մինչ հայի հարուածոց
դանից, նա գթոց գերկս արկանիցէ. մինչ պատրաստեալ
յուսայ կորստեան, նա երեւելի տեսողաց բազմաց առնի-
ցէ. մինչ ակն ունի սատակման մահու, նա ընդ կենացն և
փառս ընծայեցուսցէ. մինչ հատման գլխոյն նայեսցի, նա
զնոյն պսակաւ պայծառացուցանիցէ. Այս պտուղք օրհ-
նութեան, գթած, սքանչելարմատ քում շառաւիղաց. այս
արդասիք կենաց արարչականդ քո հրամանաց. այս խղճք
խորհրդոց խոստովանեալդ քո տենջանաց. այս նշոյլք լու-
սոյ ամենասփիւռդ ճառագայթից. այս սխոլոժութիւն ճա-
շակաց բարերանեալդ քո քաղցրութեան.

Գ. Քո միայնոյ են այսոքիկ, տէր, 'ի քէն ազդեցաւ
գրել ինձ զսոսին. ահա զքոյսդ յատուկ ազերս ազաչեմ,
օրհնեալ 'ի քոյոց այսի պարգեւեալ շնորհեա. բայց, տէր,
զգանձս քո բարիս, ըստ ազերսանաց առակին. Մի խառ-
նեսցես 'ի համբարս բարեացդ քոց 'ի չարեացն խնոց. մի
շտեմարանեսցես զատելիսն քո՝ որ են սխութիւնք և ցաս-
մունք, ընդ սիրելիսն քո՝ որ են գթութիւնք և ողորմու-
թիւնք. մի պահեսցես 'ի ստացուածս քո պաշտելիս զա-
նախորժելիսն քո՝ որ են մթութիւնք և դաժանութիւնք,
և զիմ ինասելիքն՝ որ են մեղք և թշուառութիւնք. Մի
գրեսցես անվոմ օրհնութեան 'ի մատենիդ կենաց զմուր-
հակ պարտուց խնոցս անիծից. այլ զանհնարաւորսն ինձ
համարեալ՝ մեծացուսցես կրկին առաւել զանուն քո տէր
'ի նոսին, ցուցանել զդոյն ինձ դիւրին և հեշտականա-
գոյնս. Շատ են իմ պարտիքս և անդր քան զթիւ, այլ ոչ
այնքան հրաշալիք իբրեւ զքո զողորմութիւնդ. բաղում են

մեղանքս, այլ յաւէտ են նուազեալ առաջի քոյդ ներո-
ղութեան. յաճախ են չարութիւնքս, այլ յայթաթական են
համայնից, հզօր ամենակալ, քոյդ մարդասիրութիւն. ինձ
են անհամար խնայս անձին բիծք, այլ քեզ յոյժ զբաւեալ են
ընդ սահմանաւ. Ոչ են այնքան զօրաւորք առ կենդանու-
թիւն զէնք մեղանաց պատկառեցելոյս պարարերութեան,
որքան յիշատակ մահու կենդանւոյդ առ վանումն կործա-
նողին բռնութեան. Զինչ ազդեսցէ փոքր խաւար՝ աւուրդ
աստուծոյ, զիարդ բաւեսցէ դոյզն ինչ աղջամուղջ՝ մեծիդ
ճառագայթից. զիարդ համբարձցի կշռեսցի ընդ խաչի քո
կրից՝ խակութիւն հեշտութեան մարմնոյս տկարութեան.
Զինչ երեւեսցի յաչս ամենակալիդ քո առատութեան՝
կոյսք մեղանաց ամենայն տիեզերաց. ահա կոչտ մի հողոյ
դիւրափխրելի 'ի կարծրութենէ բախման վանեցեալ, իբր
զպղպջակ անձրեւոյ բաղմաղեղ հոսմամբ քո կամացդ չբաց-
եալ պայթեալ անդատին. Զինչ պիտոյ են քում զօրու-
թեանդ ամենահնարդ կարողութեան ժամանակաց առա-
ւերութիւն առ յանցուածոց խնոյ քաւութիւն. ոչ քթթել
մի ական, ոչ խուն մի տեսութիւն ածանցական, ոչ սակաւ
մի նայեցուած փայլական, ոչ կիսամամեակայ յամրութիւն,
ոչ փութացելոց ոտից յեղեղումն, ոչ յելից բարձրութենէ
մոյ կանգնոյ կաթի անկելոյ, ոչ գիծ մի չափոյ մնայ հե-
տեւեցելոյ, ոչ նշուղից արագութիւն, ոչ շնչոյ տուրեւա-
ռութիւն, ոչ ինչ յայսմ յանդգոյ և յանտարարական նա-
նութենէ անձեւ օրինակաց յաւէտ անկայից՝ այնքան առ-
ժամայնք կամ՝ հարեւանցիկք, որքան եղծմունք, ցնդմունք
և հարմունք մեղայս սառնամանեաց պահեստի՝ քումդ զօ-
րութեան, աստուած ամենայնի տէր Յիսուս Քրիստոս,
որդի անքնին կենդանւոյդ աստուծոյ. Որ տաս պարգե-
ւես արեւ քաղցրութեան՝ չարաց ընդ բարիս, և անձրե-
ւես երկաքանչիւրոցն անաչառապէս. կշռես սահմանես
իրաւամբք և զվտանգս կրիցն հաւասարաբար, որոյ մեծ
է հանդիսան առ ակնկալութիւն պարգեւին, փոքր խթա-
նաւ փոքրութեան զսակաւութիւն պարառուցն ասէն վճա-
ռես. իսկ որ զերկիր ընտրեցին, ներես ողորմութեամբ,

տալով և սոցա դարման ընդ նոցա՝ միշտ առ քեզ դարձին սպասես· Եւ քեզ փառք ամենաղօրիդ առ ամենայն հրաշագործութիւն բարեխնամող երկայնմտութեան, օրհնեալ յաւիտեանս. ամէն·

ԲԱՆ ՀԵ·

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵՏԻՈԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՄՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա· Եւ արդ ընկղմեալ զմայրեալ և 'ի սպառ ծածկեալ 'ի յանճառութենէ առաւելութեան բազմամասնեայ յաճախութեան մեծիդ երախտեաց, որ ամենառատ լրմամբ անշուշտ զերեւաւ յաջմէ և յահեկէ՝ 'ի դիմաց և 'ի թիկանց համբարեալ կան անբաւութիւնք·

Դարձեալ առ նմին կրկնապատիկ երկրորդութիւն ասասուածային հոգւոյն ազդեցեալ, որ ինչ յառաքելոցն սահմանեցաւ աւանդութիւն՝ առ ամենայն լուսաւորութիւն եկեղեցւոյ դաւանութեան՝ մեկնապէս եղեալ ասասնօր· Եւ որ առ անչնչականս նիւթեղէն ցուցանի երանաւոր կերպագրութիւն անճառելի·

Բ· Մատուցանեմ ընծայեմ դարձեալ ասասնօր աւանդդոմկեստի դաւանման ճշմարտականի· Զի որպէս երբեմն հերձուածականին չարափառութեամբ ամենապատիրն խաբէութեամբ նենդողին կարթիւն հատուածեալ 'ի բաց հերքեցայ՝ եղեալ 'ի դրախտէն, արդ միաւորականաւս այսուուղիղ ամբոխութեամբ՝ 'ի յաւանդ խոկապէս չնորհի անդրէն միաստանդամ համբարձեալ սովիմբ՝ 'ի թռիչս թեւոց լուսոյ ահա յերկինս ժամանեցից հետեւեալ·

Գ· Այլ քանզի յարդանդէն՝ յորում յղացայ հոգեւոր երկամբք ծնիցեալ, զմեծ և զերջանիկ դշխոյ անարատ՝ ամենից կուսից խոկուհի՝ զպանծալի մայրն իմ գովելի պարտ է կանոնաւ սահմանի բանի արձանագրել յայսմ մատենի· զի ծանիցի ցուցցի և այլոց ևս ապագայիցն ազդաց պատմեսցի

որքանութիւն փառաց խնկելոյն, արժանապէս պաշտամամբ պատուեալ իբր մաքուր մարմին ընդ դլխոյ մարդեղութեան բանին աստուծոյ, 'ի յիշատակ ճառիս հաւատոյ Երրորդութեանն դաւանութեան։ Եւ արդ 'ի յայս օրինակ հոդենկար պատկերի բանի, որ զխորանէս լուսոյ յարմարի, ընկալ զիս, զթած օրհնեալ, քաւեցեալ և սրբեալ 'ի սմին։ Հան սովաւ 'ի հոգւոյս զնախատինս մեղացս, անմեղս և ամբիծս ընդ հովանեաւ սորին բաղմեցս, յաւել զտկարս 'ի տունն Դաւթի, և անտուստ փոխեալ 'ի տունդ աստուծոյ, ըստ մարդաբէին ձայնի՝ որ 'ի քեզ Յիսուս ակնարկի։ Մի սոակ զմոիցն, և մի անօգուտ զելիցն հետեւութիւն արասցես, մի զհաւատոյս Երրութիւն ցուրտ համարեսցիս, և մի զհամբոյր ողջունիս անկարդ ինչ վարկանիցիս, մի զպաշտօնն ապաշնորհ դրեսցես, և մի՝ զերկրպագութիւնն անխորհուրդ լքցես։ մի անպտուղ լիցի տեսականութիւն պատկերին, և մի աննշոյլ կերպարանին սքանչելութիւն, մի անհուր ողջակիզին սպանդ մուռասցի, և մի պատարագ ուխտի այս ճառի՝ արտաքոյ ցրեսցի։ մի ճաշակդ լուսոյ ինձ մահու լիցի, և մի բաժակ քո կողիցդ արեան՝ 'ի դատապարտութիւն եղիցի։

Դ. Աղաչեմ զքեզ, տէր Յիսուս միդ յէութենէդ, որով զգիտութիւն հօր քոյ և հոգւոյդ սրբոյ ճաշակեալ ծանեաք։ քանզի 'ի քէն իսկ վարդապետեալ զամենապարգեւ կարդս եկեղեցւոյ, և 'ի սմին աղօթանուէր լուսարան կենաց փրկութեան բարեաց, տարածեալ զսիրտս ձեռաց համբարձմամբ զայս կնդրուկ բանի բնակղիդ 'ի սմա տիրողիդ բնաւից երեքքրենիդ մատուցեալ յաւէժ ընծայեցուցանեմք այսու բարբառով բարեշնորհութեան։

յԱռ որ 'ի Նիկիայն սահմանեցաւ բան, այլ իմն խորհրդածութիւն աստուածային աւանդութեան։

Ե. Փառաւորեմք վերածայնեալ նուագօք օրհնութեան երգոց 'ի հաւատ պաշտաման բանի զբարեհրաման պատճառն եղելոյ զԵրրորդութիւնն անսկիզբն՝ անհամեմատ

բարձրութեամբ, անհասական խորհրդոց և անբմբռնելի իմաստից, անդիտելի զգայութեանց և անբերելի եղելոց, քանակութիւն վերնականն երկնի և անսահման ներքնային խորոց, լրութիւն սպառմանց և նախագրութիւն սկզբանց, մի յերից անշփոթ կերպից, և երիս՝ 'ի միոյ անհատուածելի իսկութեանց, 'ի վեր քան զմտաց անարգելութիւն յաբաձգեալ ամենայն ուրեք բովանդակ. Անփոփոխ բարի, անսասանելի ուղղութիւն, անխառն կերպարան սիրոյ, մեծութիւն անչափորդ, բարձրութիւն անխոնարհելի, անվատնելի տեսականութիւն, բարերարութիւն աննուազելի, կամք կայուն, հրաման կենդանի, ակնարկութիւն փրկչական, երանութիւն ճշմարիտ, ակնկալութիւն հաւատոյ, խոստումն անտարակոյս, աւանդ արդասաւոր, ստոյգ աւետիս, վերամբարձութիւն անձեռնարկելի.

Զ. Մի հայր միայնոյ որդւոյ՝ միական հոգւովն պատուեալ, ամենահարուստ բարութեամբ ամենեւին ունայն 'ի չարէ, օրհնաձայն գոհաբանութեամբ անքնին ներբողիւ գովեալ.

Է. Մին բարձեալ ահաւոր անուն՝ համապատիւն կցորդութեանց, անպատումն ազգականութեանց, եռալուսեանն զուգակցութեանց, անյաւելուածն լրականութեանց, ինքնիշխան կամաւորութեամբ պատուասիրեալ առ հայրն հանգուանատիպ՝ գործակցութեամբ հոգւոյն սրբութեան խոնարհեալ իջեալ 'ի յերկնից, աննուազ գոլով յընտանի փառացն, հաճեցաւ մնանել յարդ անդ մայրենի աստուածային կուսին մաքրութեան. յորում ամենցոյց զբոյսն օրհնութեան 'ի լուսասահման անդաստանին անարատութեան. ընդ ամենակատարն էութեան համանեալ յանանչելեաց միականութիւն, թափանցական խառնութեամբ յաստուածութեանն ոգի բաղկացոյց զգայութիւն շնչոյս հրաշապէս. Որով անստամբակելի երասանաւ սանձաց կրթութեան զատահակութիւնս իմ՝ հանդարտեցոյց. և կամաւ ընծայեալ խաչին՝ ամբարձաւ ծաղիկն պտղոյն կենաց 'ի ծայրս լրութեան անմահականն անկոյ. 'ի մահ վիրաւորեցաւ՝ աստուածութեանն անընդմիջելի 'ի մերսաերն մարմնոյ, որով կենսացոյց զգործին պարտեաց, արարչութեանն իս-

կութեան 'ի նմին յաւէտ անբաժանութիւն ընդ նիւթական մարմնոյն վշտացեալ. Իջեալ 'ի վայրս խաւարային դժոխոց, եհան զկապուտն իւրաստեղծ 'ի կապանաց օգտողին. և իբր 'ի ներհմանէ քնոյ զարթուցեալ, յինքն նահանջեալ զդիմացումն մահու, կանգնեցաւ կենդանացաւ աստուածապէս՝ եղեալ 'ի յերկրէ հացն կենաց և հովիւն հօտից բանաւորականաց. Հաւատարիմ եղեւ յաշխարհի, և երեւեցեալ նոյնութեամբ ամենեւին անմոռացելի, որպէս ելն համայն, և համբարձաւ բովանդակ. բաղմեցաւ նստաւ 'ի գերունակն դահոյս նախնականին պարզութեան արարչական փառաւորութեամբ. Զոր խոստովանիմք աստուած բարերար և տէր բոլորիս, որ դատի զամենայն երկիր արդար ընտրութեամբ յաւուրն մեծի, որ ինքն է սկիզբն և ինքն կատարած, նոյն առաջին և նոյն առյաջորդ, անպակաս բովանդակութեամբ թագաւորեալ 'ի լոյս անմատոյց.

Ը. Օրհնեսցեմք ընդ հօր և որդւոյ և զանբաժանելի բղխումն՝ նոցին փառակից հոգւոյն տէրութեան. որ ստեղծ զրնաւս և կենդանածնէ զամենայն, որ անդ սրին իսկ 'ի բնէ համարարիակ մթութեան աշխարհական մտքի շրջէր նկարէր և կերպարանէր ամենունակ ջուրքն անբաւութեան երկրատարածն ծովու՝ 'ի կատարումն արդեան խորհրդոյս՝ զսուրբ աւազանն լուսոյ. Եղեալ արար և այժմ դարձէ, դոյացոյց և միշտ կատարէ՝ արուեստս, սքանչելիս, նախատեսութիւնս սրբանելոց, ազդմունս աստուածօրէնս, զօրութիւնս զարմանաւորս, մարդարէս, առաքեալս, վարդապետս վարժողս կրթութեան հանճարոյ. Զսրբարարն մատուցման արեանն Քրիստոսի յարդարեաց, քաւութիւնս անձանց, առողջութիւնս մարմնոյ, ըստ նմանութեան Քրիստոսի ողորմութեամբ հրամայեաց. Մկրտեաց և դեր քան զՀուր, ինքեան միայն բաւականութեամբ նորոգեաց լուսաւորեաց. հանապազ նովին բարեգործութեամբ զօրանայ. Վկայեաց միածնին աստուածութեանն 'ի հոսանան Յորդանանու, օրինակաւ տեսութեան ամպոյ ցուցաւ ձայն հօր 'ի լերինն թափօրական. Ի նոյն տիպ նմանութեան հսկանի եղեւ յակոբեան տոհմին 'ի յելսն Եգիպտոսի. յու-

ղէ գնացութիւն զօրավարութեանն Մամիէսի՝ հողմով սաստկութեան զփարաւոն ընկղմեաց. Քահանայս կատարագործէ, խմաստունս կապէ, թագաւորս զօրացուցանէ, քաւութիւնս ընձեռէ, կեանս շնորհէ մահացելոց 'ի նորոգութիւն յարութեանն. Նոյն ինքն է օծումն մարդացելոյն աստուծոյ. Մշանջենաւոր հաւասարութեամբ ընդ հօր երկրպագեալ՝ 'ի պատիւ մեծութեան որդւոյ, անսահման փառաւորութեամբ օրհնեալ յաւիտեանս. ամէն.

Նորին ասացեալ 'ի խորհուրդ սրբոյ եկեղեցւոյ, ընդդէմ պիղծ աղանդաւորացն Թոնդրակեցւոց, նոր մանիքեցւոց.

Թ. Դաւանեմք 'ի հաւատ ուղիղ և անխոտորնակ ամբոխութեան՝ համբուրիւ շրթանց ողջունեալ զկատուցեալս խորան յանշնչական արձանաց՝ աստուածային բնակութեան եկեղեցւոյս չինուածոյ. որ զերազանց գտաւ և երկնի ամենազարդ բարձրութեամբ, որ 'ի նոցին իսկ յառաքելականացն դասուց հիմնեցաւ, յաշակերտաց վերնոյն խնկեցաւ, 'ի սպասաւորաց բանին պաշտեցաւ. Սկիզբն առեալ կենացս այս գանձու 'ի վերնայարկն սրահէ, խորհրդակատարն վայրէ, զոր հոգին աստուծոյ լցոյց, փայլեցուցեալ 'ի նմա զօրութիւն յաւուր մեծի պենտակոստէին. Նախ զդատունն բարետեսիլ՝ յօրինակ սրբութեան կատարման շնորհի այսր եկեղեցւոյ կանխամեծար առաւելութեան, յորում ապա և 'ի նմին բնակչացն տուաւ լուսանորոգ բարեփառութիւն. Ուստի արիւն հզօրին աստուծոյ բաշխեալ մատուցանի՝ յաւէտ քան զՀաբելին մահու գուժարկու, մեծաւ բարբառով ձայնի բերկրութեան կենդանութիւն անմահութեան 'ի սմա ազդելով. Քանզի ոչ է կար զօրութեան ուրուք ընդ երկնաւ յանդիման արեգական 'ի սպասաւորութիւն խորհրդոյ այսր ահաւորութեան ձեռնարկել, եթէ ոչ ընդ թեւօք սորին պահեսցի. Նա զի ոչ երկնիւք բաւականանայ այս նուէր տերունի մարմնոյ, եթէ ոչ զայս ձեզուն օրհնութեան ծածկոյթ ունիցի. վասն զի մահու անիծիւք հերքի այր ըստ օրինին, որ արտաքոյ խորանի այս

վկայութեան զաստուածային պատարագն մատուցանէ. մանաւանդ զի պարտաւոր արեան կաչեսցի, որ ոչ զանձինն օրինակ արիւն՝ յայս նուիրան ընծայեցուցէ. Մի 'ի սմա լուացումն 'ի մահն Քրիստոսի, զի մի յանդէպս անարգեալ աստուածութիւնն՝ 'ի ծանուցելումն զնախնին կրեսցէ. մի ձեռնադրութիւն 'ի պատիւ օծութեան լուսոյն, զի մի յամբիծութիւնն խաբէութիւն խոստնեսցի. մի և շնորհօք քան թէ ապաշխարութեամբ քաւութիւն, զի մի ճշմարտութիւնն կերպարանօք խորամանկեսցի. մի յընտրութիւնն ապառնի՝ հաւատ, զի մի սպառնալիք հաստուցմանն զրոյցս ինչ օտար համբաւոյ դրեսցի. մի երկաքանչիւրոց գոյութեանց մերոց իրաւամբք կշտամբութիւն, զի մի կիսամասնեայ առ մարդն ներքին և առ արտաքին՝ չարի և կամ բարւոյ փոխատրութիւնն կարծիցի յանմահ զօրութիւն արքայական որդեգրութեանն, զի ընդելութեամբ երկրայնովն առաւելութիւն վերնումն թագաւորութեան յայտնապէս ճշմարտեսցի. մի յոյս կենդանութեան առանձնաձութիւնն սրբոց, զի աներկեւանութիւն խոստացելոցն՝ 'ի միտս ունկնդրացն ծանուցեալ հաւատացի.

Ժ. Այս դշխոյ պաշտելի անշնչական եկեղեցի տայ կեանս և մահու իշխէ, ըստ օրինակի ադամեան պտղոյն յարմարապէս ճաշակելի. դերազանց քան զբանականս յանշնչութեանն հրաշագործէ. մինչ զի կատարումն ընձեռէ և նոյոգ հաստատէ, վերատին նկարեալ 'ի մեզ զկերպարանն փառաց լուսոյ. Գրեալ ևս է տեսակ մեծութեան վերնումն կամարին սկզբնաւոր յառաջակառոյց քան զբնակիչս հոգեղինացն 'ի նմա զօրութեանց. Նոր իմն ընծայէ թարգիչս մարմնոց ընդ թեթեւութիւնս հոգւոց, պատուականին հարստութեամբ զանարգն յարգաւորեալ. Ո՞ւ ինքնակիր մեղօք զպրանայ, եթէ ոչ 'ի մարդոց չարաց և կամ յանհաւատից կոխիցի. Տիպ իմն է զարմանաւոր յաղթող խմաստից մերս տեսութեանց. անբանն 'ի բանաւորէն կառուցեալ, նմին օժանդակեալ իբր վերադոյնն յաւէտ նըշաստի. Մեծ է քան զմարդ, որքան ընտրելոյն Մովսէսի ցուպն յաղթողական. առաւել քան զբանաւոր, որքան զԱ-

հարուցիչ դաւանանն խորհրդական ծաղկեցեալ. գերազանց քան զմնաւոր, որչափ զԵղիսա և զԵղիսէոս գեսահերձ մաչկեակն աքանչելահրաշ փայլեալ արուեստիւ. Օգնութիւն պարգևէ կրկին ամենակատար սրբասնեալ ձեռաց մաքրարար, քան թէ զինապէս. մարմին նիւթական քարի և հողոյ, գոյակից հարազատ զգայականաց և սրբոց. Իբր զվէմն անմահ կենդանի 'ի կործանումն է և 'ի կանգնումն. որպէս զդատաւորն ամենից հոգւոց հանդիսանայ հրաշապէս ազդմամբ յանէծս և յօրհնութիւնս. իբրեւ տեսող ապերեւութից զոմն հրապարակէ և զոմն սածէ. առ ինքն կոչէ գրեալ յանուանէ իբր զտիրող հրամանատար էիցս. Իբր զլեառն յաւիտենական անհարուածելի է 'ի դիմանմանից. ընդունէ զհոգ եւորս իբր զհնարադրութիւն մեծին արուեստի. անմեղս և անվրիպութիւնս ըստ Քրիստոսի հետոյն ընթանայ, բարձր ճոխութեամբ անպատկառաբար համարձակապէս զորէն գովելոյ զլուխ ամբառնայ.

ԺԱ. Այնքան մեծ ունի սրբութիւն, մինչ զի զորս ըստ պատկերի աստուծոյ եղեն, կանոնաւ խարէ. Յետ յոգւոյն ընտրութեանց փորձից՝ թէ համարձակեսցի մարդ ոք սխալեալ 'ի դաւիթեանորին մնասել՝ ոչ պղծի, այլ ընդ անպատրաստիցն թերութեանց դժուարի. ոչ նզովի, այլ տեղի տայ ոչ գիտողացն զշնորհին զչափ. ոչ ելանի ինքեամբ պարտաւոր իւրոմն գտեալ, այլ 'ի մերոց գործոց խրթնանայ. ոչ թողացուցանէ երկիցս մասչել յլմբռնումն ոտիցն կենդանանուց, ըստ տիրական անճառ խորհրդոյն. ոչ կրկին յաւուր զնոյն ցուցանէ, զի մի՛ անընտրաբար նուիրանն խայտառակեսցի. Վշտակցէ կարեաց զօրապէս իբր անախտակիր ապականութեանց որ 'ի մեզ շարժմանց. առանց բարբառոյ տիրապէս հրամանաւ դատի.

ԺԲ. Նա զի և տապան իմն է մաքրական, կրկին երջանկական, 'ի հեղձմանէ կենցաղոյս ալեաց պահապան. ոչ բազմք անբանիւք դազանաց դասուք և սակաւ մարդկամբ, այլ ընդ երկրայնոցս և զվերինսն յինքն հաւաքէ. ոչ յալիս խառնուիթեամբ բերի, այլ 'ի բարձրութիւնն երկնի համբառնայ. Իբր զաչակերտ հրահանգեալ հոգւոյն աստու-

ծոյ վախչի 'ի նենդութենէ. ոչ 'ի բողոք մահու մարմնոյ հարուածոց, այլ 'ի կենացն աւետիս ընդունեալ ածէ. ոչ Նոյիւ ձեռնարկեալ գործի, այլ հաստատին հրամանաւ չի՝ նի. ոչ Մովսէս ընդ Բեսելիէլ, այլ միածինն աստուծոյ հոգ՝ ւոմն սրբով զսա հանդերձէ. ոչ յարաշարժ հանապազ՝ փոխ, այլ մշտակառոյց հիմամբ անսասանելիաւ զսա հաստատէ. Դարձեալ իբր զտապանակն անխօս փայտեղէն մնա՝ եալ տախտակօք առանց զգայութեան տեսողականաց մեղ՝ առաջնորդէ. որպէս կերպարան անքանակ Էին յառաջ հե՝ տեւեալ՝ 'ի հանդերձանս լուսոյն կենաց տեղի պատրաստէ. Ընդ Ողիէլի անտուստ աստակէ, եթէ ոչ խաչապէս յոգի բերիցի. սպանանէ վատնեալ վաղվաղակի առժամանայն, եթէ անասնայինն լծակցութեամբ երկրասիրաբար գեռնակոխ սայլիւք՝ իբր զանօթ ինչ ձեռնագնին բարձեալ տանիցի. Ոչ լեզուաւ մարմնոյ, այլ բանիւ հրեշտակաց խօսի. ոչ ունկան դյականութիւն, և արագապէս մոռացեալ լսէ. ոչ ձայն կերպաւորական բարբառոյ, և զպատգամս գործոցն Յի՝ սուսի համբրէն աղանց պատմեալ հուչակէ. ոչ խաղաղեաց շարժականութիւն, և աստուածայնով իմն կենդանութեան հագագաւ ազդէ. Ոչ ոսկերաց և ջլաց յօդուած, և երկուք հազարօք կանգնօք բոյնութեամբ՝ իբր զգունդն անհամար բարձրեալն աստուծոյ՝ զկենդանական զօրուն գումարտակ հեբրայական վառեալ ամբոխին, և այժմ ընդ նոսին իբր զանմարուս 'ի սրբութենէ՝ զոմանս ախտիւ մեղանաց ջեռեալս հատուածեալ յինքնէ հեռի, ուղեկիցք ապրեցելոցն 'ի տաժանաւոր աղիւսարկութեանցն. Նոյն իսկ էութիւնն աստուծոյ մարմին եղելոյ՝ անուամբ այս վիմի նշանակեցաւ, պատառամամբ կողին զընաւս արբուցեալ. Ոչ արեան երակաց ընթացք, այլ լուսոյ վերնոյն շառաւիղք թափանցանց միութեամբ զայն կենդանացուցեալնորոգ պաշտպանէ. ոչ Սողոմոն կամ Զօրաբաբէլ մահկանացուաց ոստիկանութիւն, այլ ամենից ունողին իմաստ զսա գծագրէ. ոչ անուանական հասարակաճաշակ իւղով առ 'ի Յակոբայ պարարի, այլ ահաւորին արեամբ և փառօք մեծին օծանի. Ոչ տուն երկրային նիւթոյ՝ քանթէ մարմին

երկնային լուսոյ աստուծոյ զսորին որդիս ինքեալ ձեռնադրէ. ոչ կենցաղոյս յերկրէ յղացմունս, այլ աբքայութեանն երկնից ժառանգս կրթէ. զ'ի ծոց իւր դրդեալսն գոգոյն Աբրահամու ընծայեցուցանէ. Փեսայ հարսնութեան սորա որդին աստուծոյ կենդանւոյ, օրհորդք ինճոյիչ սորին հայրապետացն գումարք. Այն ինքն մուռացումն առնէ այսակիր բարձանցն կռամոլութեան, զի զերկնայնոյն աստուծոյ ունի զծանօթութիւն. օտարութիւն է ամենայնիւ դիցն դրօշելոց, զի համօրէն քարինս սորա Քրիստոս երկրպագի. քակտումն է յայտնապէս ուրուական ըղձիցն անտառաց, զի 'ի բնաւից մայրից աշխարհի նմանութեամբ կենացն փայտի 'ի սմա տեղն նուիրի. խորտակումն է համայն դիւապատիր յուութիւնցն արձանաց, զի քարն գովեալ կարկեհան ակամբ և վիմաբ կենդանեօք այսրէն հաստատի.

ԺԳ. Այս յարկ չքնաղ և աստուածընկալ ապատ է միանգամայն 'ի յամենատ ծառայութենէ. ոչ օրինակ վերնոյն Սիոնի, քան թէ ճշմարտութիւն նմին ճանաչի. ոչ կապաշտութեանն կապաւ բադեն և կամ լծով օրինին տեղի պարտաւորութեան, այլ տէրունի բարերարութեանն պարգեւարան 'ի մէնջ համբուրի. Ոչ սասանի երբէք յայլ իմն կերպարան ձեւոյ վոխարկեալ, այլ 'ի նոյն շուք փառաց մեծապէս ընդարձակի. սոյն ինքն և երկին երկնի՝ յերկրի լուսապայծառ կերպիւ հաչակի. Որպէս չէ առանց հօրն Քրիստոսի, և ոչ առանց այսր մեր արդանդի յոգի կատարիլ. Անտուն չրջի անբոմանդակելին, եթէ ոչ 'ի սմին տան տաղաւարեսցի. ոչ ունի տեղի գլխոյն հանդստեան տէրն բոլորից, եթէ ոչ 'ի յայս կայարան կենաց մնեալ ադանիցի. Քան 'ի կամաբ վերնայինն երկնի՝ 'ի յայս հիւթաւոր բնակութիւն առաւել պարծի, անբաւութիւն աստուածեան լուսոյն, որպէս զդէմս մարդարէին և զօրինակս սորին ծածկեցին, որպէս վախեան 'ի փառաց երեսաց նորին, և նը-մանութեան սորուն՝ որ 'ի տաճարին՝ ոչ հանդարտեցին, 'ի տօն հանդիսի մեծի դովեստի, և 'ի բանականացս դասուց խմբեալ նուագի. սատ օրհնի կրկին բաղձանօք, քան 'ի դրախտն վայելչական.

ԺԴ. Այս մայր հոգեւոր երկնաւոր լուսաւոր, քան թէ երկրաւոր ընչաւոր մարմնաւոր, զիս գգուեաց որդի. կամն ստեանց սորա արիւնն Քրիստոսի. Եթէ աստուածածնին իսկ պատկեր զոյն ոք գրեսցէ, ոչ անօրինի. Իբր զնշան խաչին փրկութեան զօրութիւնս զարմանազանս և արուեստս բազմօրինակս կատարեալ հրաշագործէ. բեմ աւանորին ատենի՝ 'ի սմա հաստատեալ տեսանի. սոփաւ խորթաբարոյիցն հերձուածողաց մեղեդնաճառ բերանք կարկին. Ունի և քարինս իմն խմանալիս և բանաւորականս, որով զգազանամիտս անմաքուրս բացուստ 'ի բաց հալածեալ տարագրէ. Ծնանի և աստուածս ոմանս եղականս՝ պատկերս մաքուրս միոյն աստուծոյ Քրիստոսի. Ունի և զդիրն իւր ընդ արեւելս՝ 'ի տեղի խաստման բնակութեանն մերոյ առաջնոյ. ձեռամբ իմն ցուցանէ յայտնապէս զդայլասեանն աստուծոյ շաւիղ, զիայլականն առակ տիրական 'ի դէմս բերեալ մեզ վարդապետէ, զփրկութիւնն 'ի յելից անտի ծագման արուսեկին քրիստոսեան երեւմանն 'ի վերջնում աւուրն արարածոց երկրի թարգմանէ. Ցաւս հալածէ, ախտաժէտս բժշկէ, գիւաց բռնութեանց զօրէ. Արգանդ որովայնի սորին աւազանն կենդանարար. 'ի պար հարսանեաց սորա դասք առաքելոցն. Այնքան ճոխացաւ բարգաւաճեալ երանութեամբ, մինչ զի նոյն ինքն փրկչին անուամբ վայելչապէս յորջորջեցաւ. տիրամօրն լուսոյ կոչմամբ 'ի մերձաւորաց միածնին ձայնեալ կնքեցաւ. Ծփելոց մեղաւորաց նաւահանգիստ հանդարտութեան, խրախճանարան վերնոցն դասուց, բժշկարան անսխալելի տարակուսեալ պարտաւորաց. Երրորդութիւնն անպատում 'ի սմա փառաւորի օրհնեալ յամենայնի.

ԺԵ. Իսկ եթէ ոք ձեռն չարութեան 'ի վերինն արքայութիւն յանդգնաբար համբառնայցէ, և գիւտ ինչ մարմնաւոր և կամ հնարք մարդկային և կամ արուեստ երկրակենցաղ զսահմանեալ աւանդութիւնս առ ձեռակերտս եկեղեցի վարկանիցի, և ոչ պարգեւ առաւել կենաց և ակնկալութիւն աստուածային և հոգւոյն սրբոյ յայտնեալ լուսանորոգ նախագրութիւն և երախտեաց բարձրելոյն ամենատուր

լիականութիւն և կամաց արարողին խնկաւորեալ խորհրդա-
բան և առաքելոց ձեռնին աջոյ բարեհանճար հիմնարկու-
թիւն, և միանդամայն ասել՝ դուռն երկնից և քաղաք աս-
տուծոյ կենդանւոյ և մայր կենդանեաց ազատ 'ի պարտեաց
և ճշդիւտ տեսակ կերպի երևակիս բանականի, իմանալին՝
խորհուրդ հոգւոյս, և շօշափելին՝ պատկեր մարմնոյս, եւ
սրբութեանցն անդանճառից գերազանցեալ նոր սրբութիւն
և քրիստոսեանն նշանաւ պայծառացարծ պատկեցեալ, զայն-
պիսի ոչ խոստովանողն մերժէ յերեսաց իւրոց հայրն ամե-
նակալ 'ի ձեռն բանին իւրոյ էակցի, բարձեալ 'ի նմանէ և
զաւանդ շնորհի հոգւոյն փառակցի. փակեսցէ զդուռն կե-
նացս այս առագաստի յանդիման նորին. Իսկ մեք զորս
գրեցաք՝ ամին և վկայեմք, հաւատացեալ որում կարդե-
ցաքս, յանուն և 'ի փառս ամենակալ Երրորդութեանն և մի-
ութեան աստուածութեանն, յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն.

Այն իմ հաւատ յերրորդութիւնն, եւ այս 'ի մայրն իմ լուսա-
փառ խոստովանեալ դաւանութիւն.

ԲԱՆ ՀԱ·

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵՆՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՄՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Աստուած ողորմած, բազմագութ, հզօր, ահաւոր,
մարդասէր, օրհնեալ, կենդանի, անճառ, որ ոչ ելանէ եր-
բէք ըստ բան քո իր անձեռնարկելի, որ և մնաց է ան-
հնարաւոր. քո է հատուցանել պտուղ քաղցրութեան ընդ-
փչոց խստութեան, սկզբնահայրդ այսմ նորոգ և զար-
մանաւոր կանոնաց կենաց. քանզի բարի առնել ատելոյն
և աղօթս 'ի վերայ հալածչին, և փրկութիւն հայցել խոցո-
ղին, և սպանողին ներումն խնդրել՝ 'ի քէն ընծայեցաւ
պտուղս այս հրաչիւ, որոյ քաղցրութիւնն անճառ է քան
զորինակ և բարերանեալ կամաց քոց ախորժելիք և գով-

եալ չրթանց քոց ճաշակելիք. հոգի երեսաց և զօրութիւն դեղոյ մերոյ տէր Քրիստոս օրհնեալ 'ի բարձունս. Ա. մարդ՝ երկրածինք և ամենավրէպք՝ և բարեմատոյց ձեռաց չարիս դարձուցին. իսկ դու լոյս և տուիչ լուսոյ, ոչ լսես անէծս, ոչ ախտիս չար, ոչ կամիս կորուստ, ոչ ըղձանաս մահ, ոչ յուզիս 'ի խռովութենէ, ոչ տիրիս 'ի ցասմանէ, ոչ հարկիս 'ի բարկութենէ, ոչ մթանաս 'ի սիրոյ, ոչ սլայլիս 'ի գթութենէ, ոչ փոխիս 'ի բարութենէ, ոչ թիկանց չրջուիս և ոչ երեսաց անդրադարձութիւն, այլ ամենեւին լուսաւորութիւն և նկատումն փրկութեան.

Բ. Եթէ քաւեսցես, կարող ես. եթէ բժշկես, զօրաւոր ես. եթէ կենդանացուցանես, բաւական ես. եթէ շնորհես, առատ ես. եթէ ողջացուցանես, հնարաւոր ես. եթէ պարգեւես, ամենալի ես. եթէ արդարացուցանես, ամենարուեստ ես. եթէ մխիթարես, ամենիշխան ես. եթէ նորոգես, ամենակալ ես. եթէ հրաշագործեսցես, ամենամեծագործ ես. եթէ վերստին հաստատես, արարիչ ես. եթէ կրկին գոյացուցանես, ստեղծ ես. եթէ հոգաս ընդ մեր, ամենատէր ես. եթէ կորզես 'ի մեզաց, այցելու ես. եթէ չարժանեացս ընձեռես, օրհնեալ ես. եթէ յորսողէն զերծուցես, փրկիչ ես. եթէ զեղցես 'ի քոյոցդ 'ի մեզ, հարուստ ես. եթէ նախ քան 'ի մէնջ խնդրելն դու կարկառեսցես, անկարօտ ես. եթէ լսցես նեղութեանս, անդորրիչ ես. եթէ զվերջացեալս կոչես, խնամակալ ես. եթէ զսասանեալս հաստատես, վեմ ես. թէ պասքելոյս արբուցանիցես, աղբիւր ես. թէ զծածկեալսն երեւեցուցանես, լոյս ես. թէ զոգտակարսն իմ ծանուցանես, բարի ես. թէ զրիծսն անտես առնիցես, երկայնամիտ ես. թէ ընդ փոքուս 'ի դատ ոչ մտանիցես, բարձրեալ ես. թէ ծառայիս ձեռն մատուցես, ստացող ես. թէ աջոմդ քո պաշտպանեսցես, յանձանձիչ ես. թէ վհատելոյս դարման մատուցես, կերակրիչ ես. թէ զանգէտս պարարեսցես, վարդապետ ես. թէ զդիմեալս առ քեզ ընկալցիս, ապաւէն ես.

Գ. Եւ արդ քո են այսոքիկ, տէր ողորմութեան, ոչ միայն

դրեալ, այլ կատարեալ և գլխաւորեալ, նախնի նահատակդ հաւատարմութեան վկայից, որ վասն իմոյ փրկութեան հանդիսացար զօրապէս յասպարիսի ճակատուն, զի կակղեսցես զկարծր բռնութիւն մարմնոյս գոռոզութեան վարժմամբ կրթութեան չարչարանացն վասնզի. և յանպարտակիրդ մարմին չափեալ զբնութեանս մերում զսաժանականն տագնապ տուժի, զի զդթութիւնդ որ առ մեզ՝ արդեամբք ցուցցես 'ի քեզ օրինակեալ, օրհնեալ յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ ՀԷ·

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵՆՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀԱՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԹՈՐՈՑ ՄՐՏԻՑ ԹՕՄՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Եի քանզի օր է օրհնաբանեալ և լուսանորոգ կըշռութեան երկուց ընտրութեանց արարածոյս սասանութեանց՝ յեղանակեալց յայլ ինն էութիւն երկնակենցաղ անփոխադրելի, ամբարձելոցն խոնարհութեան և կործանելոցս վերերութեան, սարսափելի Ուրբաթու մեծի Պասեքիս, յորում եկն եհաս ժամ բարեպատեհ գրել ինձ զայս նուագ ձայնի հեծութեան զուարճախառն երկիւղիս, ահա ըղձալի համարիմ ասել ասասնօր 'ի քոյոց այսր՝ զոր ընդիմ կրեցեր, սատուած բոլորից։

Բ. Կացեր յատենի քում ստեղծուածոյն խնամս կերպիւ, ոչ խօսեցար տուիչդ բանի, ոչ բարբառեցար հաստիչդ լեզուի, ոչ ձայն արձակեցեր սասանիչդ երկրի, ոչ մռնչեցեր ամենազդեցիկ փոդդ մեծութեան, ոչ երախտեաքն քո յանդիմանեցեր և ոչ չարեօք նոցին ըմբերանեցեր, ոչ մատնեցեր ամենեցուն զմատնիչն զքեզ տանջանաց մահու, ոչ 'ի կապելն զքեզ դիմադարձեցեր և ոչ յապտակելն զժուարեցար, ոչ 'ի թքնուելն թշնամանեցեր և ոչ ընդ կոփելն երբէք խռովեցար, ոչ ընդ կատակելն սրտմտեցար և ոչ ընդ խաղ արկանելն երեսս փոխեցեր։ Մերկացուցին զզգեստս

պատմութեանն իբրեւ 'ի տկարէ, և դարձեալ ապուցին իբր անփրկանաւոր ըմբռնեցելոյ. Եթէ ոչ էր արբեալ կրկնակի քաջախ զանգեալ ընդ լեզուս, ոչ էր հեղեալ մեղն իմ մինչ թերեալ նախնի դառնութեանն. ճաշակեաց վհատութեամբ և արդել անդ էն տարակուսանօք, առին մոլեգնաբար և դարձեալ մատուցին անպատառապէս. Գանիւ հարուածոց յետին անարդութեան 'ի մէջ խառնիճաղանջն ամփոխի դատապարտեցին, ծունր կրկնեցին նախատանաց և պակ եղին արհամարհութեան.

Դ. Ոչ եռաւն հանդիսա կենդանարարիդ, եթէ ոչ զդործի մահուն կրել քեզ պատրաստեցին. ընկալար իբր երկայնամիտ, առեր իբրեւ զհեզ, բարձեր որպէս համբերող, ըստանձնեալ իբր զպարտական զփայտն վշտաց. որպէս զծաղիկ շուշանաց հովտաց՝ ուսով բերեալ զդէնն կենաց, զի յարհաւրաց դիշերայնոց զիւրակերտս գահաւորակս մարմնեղէն գոյութեանս պահպանեսցէ 'ի դատապարտութեանն վայրի իբր 'ի խրախճան խնճոյից. Հանին արտաքս իբր զողջակէզ. կախեցին իբր զիսոն Սարեկայ ձգեալ զեղջերացն, տարածեցին 'ի սեղան խաչին իբր զպատարագ, բեւեռեցին որպէս չարագործ, պնդեցին իբր զապստամբ, զխաղաղութիւնդ երկնաւոր իբր զառաջակ, զանկապուտ մեծութիւնդ իբր զտառապեալ, զառ 'ի քրովբէից պաշտեցեալդ իբր զքամահեալ, զահմանդ կենաց իբր զարժանաւոր սատակման մահու, զաւետարանիս նկարիչ իբր ըզ հայհոյիչ օրինին, զտէր և զկատարումն մարգարէից իբր ըզ համառօտիչ գրեցելոցն, զճառագայթդ փառաց և զկնիք անքնին խորհրդոցդ հօր իբր զներհակ ծնողիդ կամաց, զօրհնեալդ խկապէս իբր զտարագրեալ, զկապոյ օրինին լուծիչդ իբր զայր 'ի նզովս գրեալ, զհուրդ ծախիչ իբր ըզ հերքեալ իմն կալանաւոր, զահաւորդ երկնի և երկրի իբր զհաւատի պատժաւոր, զ'ի լոյս անմատոյց ծածկեալդ իբր զհոգածին ըմբռնեալ.

Դ. Ո՛վ քաղցրութիւնդ և երկայնամիտ բարերարութիւնդ ողորմածիդ գթութեան, որ վասն ապախտաւոր և անօրինեալ ծառայիս տէրդ բոլորից զայս ամենայն կամաւո-

բապէս և հաւանողական հաճութեամբ՝ կատարեալ մարմնոյդ միութեամբ 'ի քեզ ընկալար, և մինչեւ 'ի քնարան չիրմին տապանի անպակաս 'ի լրութենէ ամբողջնոյնութեան ատուած անքնին՝ զնոյն կրեալ նախատինս անճառ համբերութեան, յարեալ կենդանի ինքնիշխան բարձրութեամբ լուսոյ, անմուազ մարմնով և անմեռի ատուածութեամբ. Օրհնեալ փառօք, գովեալ գթութեամբ, բարեբանեալ միշտ ողորմութեամբ, յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն.

ԲԱՆ ՀԸ·

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵՆՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՄՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՑ

Ա. Եւ արդ անկեալ յերեսս հողանիւթ կերպիս, 'ի վայր խոնարհեալ ծնրադրական երկրպագութեամբ, զբաբերդարժիդ ողորմածութեան դկենդանարար ոտս համբուրեմ, զայս օրինակ մարդմանաց մեծիդ ընծայեցուցեալ.

Բ. Աղաչեմ զքեզ, միայն խնամակալ, մարդասէր, գթած, կեցուցիչ, հզոր, այցելու, պաշտպան, մի՛ ունայնասցի վաստակք աշխատութեան փրկականդ կրից մարդացելոյդ վասն իմ ատուծոյ, մի՛ սոսկ եղիցի քրտանցն կաթուած խառնեցեալ արեամբ 'ի մատնութեանն աւուր գիշերին. մի՛ լիցի ստուերացեալ լուսոյդ երախտիս, զոր ձրի և առանց փրկանաց թշուառացելումն ինձ պարգևեցեր. մի՛ ջնջեսցին շնորհացդ աւետիս, զոր կոդից քոց կայլակք նոր դեցին. մի՛ անշահ եղիցին կրիցդ պատուղք, զոր կարոտութեանս խնամ մատուցեր. մի՛ պարծեսցի բանսարկուն վասնեալ՝ զքո ստացեալս իւրացուցանել. ահա յայթեսցես կամօք քո՝ ըղձից չարին, վերստին ապշեսցի միանգամ զարհուրեալն, կրկին պարտեսցի 'ի սպառ դատեցեալն. մի՛ անխայեր զաղատարարդ քո բան, որ զտեղծեալս քո քեզ ընծայեալ՝ վերստին առ քեզ դարձուցանէ. Զան-

ճառն արարեր բարերարութիւն յանակնկալ ժամուն յաւ-
տահատութեան, յորժամ բնաւ իսկ կորեալ և օտարացեալ
էր կենդանութեանն շարժողութիւն. մեռար անմահդ և
զմահացեալս նորոգեցեր. եթէ զկանոն համաձեւութեան
օրինին փոխեցեր, արդ զդիւրինն և զհեշտականն և զեւս
հնարաւորն մի՛ արդելցես, սկզբնաձիր ողորմածութեան
բարեգութ օրհնեալ և երկայնամիտ թագաւոր. Ազդեա
բանիւդ ամենազօրաւ, որ զդոյութիւն լուսոյն ստեղծեր 'ի
նախնումն աւուր, և վաղվաղակի փոփոխեալ գտայց 'ի լաւ
անդր. և փոխանակ զի ես ոչ խնդրեցի հետեւել լուսոյդ,
դու եղցես ինձ յայց՝ ճառագայթ ծագման հայրենի կեր-
պիդ, և կոչեցայց առաջի քո ծառայս միաստուարար՝ ողոր-
մեալ շնորհեալ առ 'ի քէն. ոչ է ժամանակ յերկարաձգու-
թեան առ 'ի զղարսոն հատուցանել, ահա շնորհեա ինձ
տառապելոյս զերեսս քո՝ լոյդ 'ի խաւարի սրտից վհա-
տելոց. Արգել և կնքեա զընթացմունս ելիցն, որ միշտ
զեղուն բարիքն հոսեալ 'ի յուշոյս իմ՝ տեսութենէ. պահեա
ինձ զշնորհ ամենապայծառ գանձուցդ միացականաց,
որով պատուական գտեալ՝ քո անուանեցայց, պաշտպան-
եալ 'ի քէն, անսահման բարի.

Գ. Ահա ողորմեա ինձ, դիտած, ապաշեմ զքեզ ողորմեա
ինձ, հզօր, կրկին ողորմեա. Մի՛ փոխարկեր երկունս ցա-
ւոց ընդ չարեաց իմոց, բարիդ ամենեւին. մի՛ բառնար
'ի վանդելոյս զառ 'ի քէն պարգեւեալդ շնորհ, մի՛ կապ-
տեր զփչումն ամենօրհնեալդ հոգւոյ, մի՛ լուծաներ զկըն-
կեալ զկնիք արքունական պատկերիդ. Մի՛ յայտնեացին
փուշք մեղանացս 'ի սրբութիւնս մտացս. մի՛ խլեր զկապ
միութեան զընդ քեզ սիրոյն պնդութեան, մի՛ մերժեացես
զարուեստ զօրութեան լեզուոյս յարմարութեան, մի՛ պա-
կասեցուցաներ զաջողուած աջոյս առ 'ի զլուսոյդ մա-
սունս բաշխել. Մի՛ դրեր 'ի դպրութեան կենաց մա-
տենիդ զմահուն պարտիս, մի՛ պահեր, մի՛ ինձ համարիր,
մի՛ յիշեցուցաներ, մի՛ ամաչեցուցաներ, մի՛ նախատեր,
մի՛ սուն հարկաներ, մի՛ արձանացուցաներ զմեղկութեանցն,
մի՛ ամբարեր գկորստեանցն, մի՛ իբր գտեալ ինձ ամբաս-

տաներ։ Մի՛ յարուցցես ընդ իս զծառն անիծիլ, մի՛ արձակեր 'ի լիս զաղարթ վնասուցն, մի՛ ընծիւղեր զծաղիկ մեղացս, մի՛ բերցես ընդ առաջ զնամակ պարտուցս, մի՛ սրտաբերեր զէութիւն պտղոյն։ Մի՛ թուեցցես 'ի ճիւղս երկրաստեղծ մատանցդ զգիւտս գործոցս, մի՛ մատուցցես բան ընդդէմ ահեղ զանօրէնութիւնս իմ յիշատակել, մի՛ մատնեցցես իմոցս կամաց զաւանդս հոգւոյս փարել 'ի գերութեան, մի՛ ասասէն զիս վառաւորեր՝ զի անտանօր դատապարտեցցես, մի՛ նուազութեամբ այսր անցաւորի զյաւիտենական բարիսն տուժեր, մի՛ 'ի սակաւում այսմ ժամանակի զանվախճանելի զփառսն չափեր, մի՛ ընդ հոմանս վշտաց հեծութեան զանախտական զկենանդ դրաեր, մի՛ ընդ տուերի այսր մթութեան զանճառելիդ լոյս փոխանակեր, մի՛ զերասանակ մտացս լքցես՝ ըստ արտաքնի հետս հետեւել, մի՛ զկամուրջ կենցաղոյս զրեսցես ինձ հանդստեան բաւականութիւն. մի՛ զհոգիս հանճարոյս տուերական պահեր 'ի հանդերձեալն ինձ հրապարակել։ Եթէ ամբարեա զառանց համարոյ գործոցս իմ չարիս, մեռայց կենդանեայն. եթէ չտեսանեցես 'ի սրտի, ատատէն կիզեալ անբոց այրեցայց. եթէ քննեսցես զանօրէնութիւնս, առանց յանդիման քեզ լինելոյ 'ի սպառ հալեցայց. եթէ անկակից ինձ թողցես զմեզն, 'ի նոսին վատնեալ մաշեցայց։

Դ. Ակնարկեա, միշտ զօրեղ ամենակարող, փախուցեալ չարութեանցս որ յիս, զի բարիդ քո եկեալ փոխանորդեսցէ. հրամայեա, գթած, խնամակալ, գովեալ, լոյս անչիջնելի, զօրութեամբ անսահմանելեաւ, զի նոր հաստատեսցի գոյութիւն բնութեանս մարմնեղէն յարկի անդամոցս. յորում հանգուցեալ անլքանելի բնակեսցես բաղմեալ ախորժ ամենաօք՝ միութեամբ հոգւոյս իմ ընդ քեզ. զաղականութիւն մեղացս մերժեալ 'ի սպառ՝ յանարատութիւն զիս պատրաստեսցես ամենակեցոյց թագաւոր անմահ ասէր Յիսուս Քրիստոս, օրհնեալ յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ ՀԹ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵՆՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՄՐՏԻՑ ԽՕՍԲ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Յիշեա տէր, տէր գթութեանց, սիրողդ իրաւանց, ատուած ճշմարիտ, նայեա վերստին 'ի բնութեանս կերպարան միշտ սխալական. զննեա ինձ դարձեալ զամենքն թաց տարածմունս ելից արեանս շարժողութեան. բժշկա՝ պէս մատիր տեսանել, զի մարդ եմ հաստատեալ մնոք խակութեան թերի խորհրդոց յայն ինչ, զոր դու իսկ վկայեցեր տեսողդ ոչ էիցՙ միայն դու անմասն ատութեան խաւարի. Ապա իրաւունս է դրել ինձ ընդ մեղուցեալսն մարդկորէն վրիպանաց սխալմամբ պարտեալ կրկին իբր զերկրածին մահացու մարմին, քան բանիդ քում սուտ երեւել. քանզի արդարեւ գիտակ իսկ ես, թէ չար է արարն և ընդաբոյս չարութիւնն մեր, և ոչ փոփոխին խորհուրդք մեր յաւիտեան, ըստ հոգեհանճար խմաստնոյն կանխագիտոյց առակի.

Բ. Թեթեւացո զաստկութիւն տանջանացն, որ պատրաստեալ և մնայ ինձՙ արկանել զարդիս գեհենին զարդ մահուն յաւիտենականի. բարձ զամօթոյս պարտիս, որ պահեալ է յայտնել թշուառականիս յետին ատենին յանդիմանութեան. Խրատ խաղաղութեան յառաջապարգեւ ողորմութեամբ քո ընծայեցո. զի մի՛ անտանելիքն ահաւորութեան 'ի ցոյցս ինձ եկեալ կերպարանեսցին, անյոյս ապշութիւն ընդ կենաց զղջման առաջի կարգեալ, դատաստանն ահաւոր, անկաշառ և անխաբելի դատաւորն, ամենին սոսկալի, կշտամբանքն սարսափելի, յանդիմանութիւնն անխախջելի, տագնապն անճողոպրելի, պակուցումն անխրախուսելի, դողումն անմխարելի, լալումն անսփոփելի, կրճումն ատամանցն անբժշկելի, ապականութիւնն անողջանալի, անէծքն սարսափելի աստ-

ուածային քո բանիդ, փակումն գթոյն և արգելումն ողորմութեանն։ Որ ընդ գալարելն երկնի և ընդ երկրի դըղրդելն ընդ կարծրութիւն յատակիս, ըստ կուտակելոյ կոհակաց խառնութեան ծովու իբր փախստեան կերպ ցուցանելով, մի զմիոյ հետս խափանեն կասեալ յերկրագունց։ և տատանեալ տատանեալ լայնատարած գետնոյս թանձրութեան 'ի հիմանց անտի, ընդ ուժգնակի բախման թնդելոյ ներքնային խորոց հարթել զլերինս, և հալեալ հրդեհին բնութիւնք վիմաց և ամենայն տարերաց գոյից։ այլայլին երկինք յանեղծ փոփոխութիւն, և յեղանակին արարածք տարերօք իւրովք 'ի նորոգ նմանութիւն։ Ծածկութիւնք գործոցս հրապարակին և անհերեւոյթք կրից մեր յայտնին։ վարք կրօնից ներդործեցելոց 'ի մարմինս մեր նկարին։ թագաւորն երկնից յատենի նստի, վճիռ հատուցմանն 'ի ձեռին իւրում։ Ահա վայ ինձ եօթնեից անգամ կրկին եղկութեամբ, ըստ չափոյ կշռութեան այսր համարոյ, որ զանբաւութիւնս թուոց պարագրէ։ Զի՞նչ գործեցից ողբալիս հոգի յայնմ մեծի աւուր վտանգի։ քանզի սաստիկ է յիշատակն իսկ յառաջեալ քան զհանդիպումն։ զոր ոմն մարդարէ զօրինակին նմանութիւն 'ի դէմս բերելով, զհեպ տագնապի անդերձ փախստեանն նշանակէ ասելովն։ զոր օրինակ եթէ փախնուցու ոք 'ի ձեռաց առիւծու և պատահեսցէ նմա արջ, և փախնուցու յերեսաց արջոյն և մըտանիցէ 'ի տուն և յեցուսցէ զձեռն իւր 'ի յորմ, և խածանիցէ զնա օձ։ և դարձեալ կրկին սաստկացուցանէ առնոյն կերպարան իբր զտեսիլն քսմնելի։ ոչ ապաքէն, ասէ, խաւար է օր տեառն, օր խաւարոյ և մթոյ, օր ամպոյ և մառախղոյ։

Դ. Յորժամ հրեշտակն պահպանողական կենակից հոգւոյ ոստիկան իրաւամբք ամբաստանեսցէ, և հատուցանողն ահաւոր արդարութեամբ յանդիմանեսցէ։ սպասաւորք թագաւորին առանց խնայելոյ խուճապեն, զոմանս 'ի կեանս հրաւիրեն և զոմանս յամենի դատապարտեն։ կիսոց դէմս լցեալս ծաղու ցուցանեն, և ինձ ահարկուս և քսմնելիս երեւեցուցանեն, ոմանց պակս լուսապաճոյճս մատուցա-

նեն, և այլոց կորուստ մահու բողոքեն. արդարոցն ձայն աւետեաց, և ինձ գոյժ անվախճան վշտաց. Յորժամ առ բարիսն՝ մահու յաղթութիւն 'ի սպառ մեռանի, և ինձ չարագործիս կրկին յարակայի. ուր դրանն բախել ոչ ինչ ազդիցէ, վճար եղեալ դիմութեանն առ իս. Յորժամ դըպրութիւնք հրաշիցն զարմանալեաց, որ են ծածկեալքն յայժմուցս հասարակաց վարուցն տեսակք մարդկային բնութեանս գործոց. յաղագս որոյ եղեն գոյութիւնք ամենայն ելից, յիւրաքանչիւր մարմինս անպակաս գրութեամբ իսկոյն երևեալ. և խորութիւնք անճառիցն կնքեցելոց յիմաստից աստեղացս առաջի աչաց մերոց կերպարանին. Ուր այժմ շահավաճառութիւնք ողբոց և արտասուաց զերկինս գրաւեն, և անդ իբր զապաժման ընդունայնութիւնք արհամարհեալք լքանին. հառաչմունք հեծութեան ոչ կանխաւ աստի առաքեալ, չէ երբէք դատանել անդէն. ողորմութիւնք ճշդով սերմանեալ, ոչ պայծառ վառմամբ գնան առաջի. Ուր տապանն նախայանցիցն և կտակարանն տիրանարգիցն և նշանն ահաւոր այժմուցս՝ յանդիման եղեալ մեծաձայնս դատախազին. յորում սոսկալի վայրի ոմն զուխտն կցորդութեան հայրենի և ոմն զխորանն վկայութեան անտեսիցն և ոմն զարիւն մեծին աստուծոյ ամբաստան իմն իրաւացի առաջի իմ տարածանեն. Զտանջանարանն բազմապատիկս անձամբ անձին աստէն իսկ պատրաստեցի, զիարդ մինիթարեցայց համառօտեալս յուսոյ. զի եթէ զորքն լուսոյ՝ դասուք արդարոցն, որ փառաւորեալքն են երանութեամբ, սարսեն դողալով, ոչ բաւեն բերել զահաւոր տեսիլ երեսաց մեծ դատաստանին, ես եղկելիս՝ աւանդակորոյս սատակման որդիս ո՞ւր երևեցայց. որ ոչ միայն չեմ պակէլոց, այլ և պատուհասն իմ անտանելի և կորուստն անսպառելի.

Դ. Ա.յլ արագեա, ամենապարգեւ զօրութիւն անճառ, ձեռն փրկութեան 'ի կորուստ գերելոյս. զի օգնեալ 'ի քէն՝ դարձայց միւսանգամ 'ի դրանց դժոխոց, ամենապատրաստ հանդերձեալ ամենեւին անվտանգելի պրծեալ 'ի պատժոց. աստանօր տեսեալ մնացս խնամոտիս զապագայիցն դիպ-

ուածս, բաւականացեալ 'ի լուր երկիւղին 'ի տագնապէ տանջանաց՝ ահին համբաւով, կամաց քո բարեաց զերծեալ ապրեցայց. և մի՛ մատնեցայց կորեանցն առիւծուց, որք խնդրեն 'ի քէն զիս 'ի կերակուր՝ ծախել ատամանքն գազանութեան. զի զորոյն մահուն լցուցեալ՝ զատուստ պարարեալս անդ ձգեալ հալեն, ուր անապատ պահի մնացուած մթերիցն 'ի ծախումն յաւիտենից. Զի դու միայն բաւես կորզել 'ի ժանեաց սատակման 'ի կեանս և յերանութիւն, բնաւից ապաւէն թագաւոր լուսոյ տէր Յիսուս Քրիստոս, օրհնեալ յաւիտեանս. ամէն.

ԲԱՆ Զ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱՆ ԿՐԿԻՆ ՀԵՆԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ա. Ե

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԹՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՑ

Ա. Եւ արդ 'ի վերայ այսքանեաց յուսահատութեանց և ահարկու սրտաբեկութեանց, պակուցանողական սատակութեանց աստուածային բարկութեանց տագնապեալոգ ուով թախծութեան 'ի սպառ, աղաչեմ զքեզ սուրբ աստուածածին. հրեշտակ 'ի մարդկանէ, մարմնատեսիլ քերովբէ, երկնաւոր աքքայուհի, անխառն իբրեւ զոդ, մաքուր որպէս լոյս, անշարժաս ըստ նմանութեան պատկերի արուսեկին բարձրութեան, գերազանց քան զբնակութիւն անկոխելին սրբութեանց, երանաւոր խաստանն տեղի, Եւ դեմ չնչական, ծառ կենացն անմահից բոցեղէն սրոմն պարունակեալ, 'ի բարձրեալն հօրէ զօրացեալ և հովանացեալ, հանգստատեամբ հոգւոյն հանդերձեալ և մաքրագործեալ, բնակութեամբ որդւոյն յարդարեալ և տաղաւարեալ. միածինն հօր և քեզ անդրանիկ, որդի քո ծննդեամբ և տէր արարչութեամբ. ընդ անաղտ մաքրութեանդ և ամբիծ բարի, ընդ անարատ սրբութեանդ և խնամակալ բարեխօս. Ընկալ զմաղթանս այսր աղերսանաց քում զ ա ն ո ղ ի ս, և

մատռ ընծայեա ընդ ամին խառնեալ զբանն իմ նախնի մեծիդ ներբողի 'ի քոյդ պաղատանս, հիւսեա միացս զմեզուցելոյս դառն հեծութիւն ընդ քումդ երջանիկ և խընկաւորեալ հայցուածոց, տունկդ կենաց պտղոյն սրհնութեան, զի 'ի քէն միշտ օգնեալ և բարեգործեալ, և 'ի մաքրական քո ծնելութիւնդ ապաւինեալ և լուսաւորեալ, կեցիչ Քրիստոսի որդւոյ քո և տեառն.

Բ. Օժանդակեա թեւոցդ աղօթիւք, խոստովանեալ մայրդ կենդանեաց, և ելիցն իմ յերկրէս հովտէ, առանց լկանաց հետեւել 'ի կեանս օթեւանացդ պատրաստութեան. զի թեթեւասցի կատարածն իմ ինձ ծանրացելոյս անօրէնութեամբ. Արասցես տոն ինձ բերկրութեան զօրն իմ տագնապի, ողջացուցիչ երկանցն Աւայի, բարեխօսեա խնդրեա աղաչեա, զի ըստ անճառելի մաքրութեանդ և ահա զրանիդ հաւատամ զընդունելութիւն. Արտասուօք օգնեա վտանգեցելոյս, գոլեալդ 'ի կանայս. ծունր խոնարհեցս առ իմ հաշտութիւն, ծնողդ աստուծոյ. ընդ իմում թշուառիս հոգա, խորան բարձրելոյն. ձեռն տուր անկելոյս, տաճար երկնային. փառաւորեա զորդիդ քո 'ի քեզ՝ աստուածածրէն ինձ հրաշագործել քաւութիւն և ողորմութիւն, աղաչին աստուածոյ և մայր. բարձրացի պատիւ քո ինեւ և ցուցցի փրկութիւն իմ քեւ.

Գ. Եթէ զիս գտցես՝ տիրամայր, թէ ինձ ողորմեսցիս՝ սրբուհի, թէ զկորուսեալս շահեսցիս՝ անարատ, թէ զհարթուցեալս յանձանձեսցես՝ երջանիկ, թէ զամաչեցեալս յառաջ մատուսցես՝ բարեշնորհ, թէ յուսահատելոյս ինձ միջնորդեսցես՝ միշտ սուրբ կոյս, թէ զմերժեալս ընտանեցուսցես՝ մեծարեալդ աստուածոյ, թէ յիս ցուցցես զդթածութիւն՝ լուծիչդ անիծից, թէ զծփեալս հաստատեսցես՝ հանգիստ, թէ 'ի խառնութեանցս յուզմանց փոխեսցես զիս՝ խաղաղարար, թէ վրիպելոյս ինձ հնարաւորեսցես՝ գոլեալ, թէ վասն իմ մնացես 'ի հանդէս՝ մնհու նահանջիչ, թէ ըղդառնութիւնս իմ անուշեսցես՝ քաղցրութիւն, թէ զրաժանմանն իմ խորոց քակտեսցես՝ հաշտութիւն, թէ զանմաքրութիւնս իմ բարձցես՝ եղծման ընդոսնիչ, թէ զմատ-

նեալս մահու փրկեսցես՝ կենդանի լոյս, թէ զլալեսցս ձայն հաստատես՝ բերկրութիւն, թէ զխորտակեալս կազդուրեսցես՝ դեղ կենաց, թէ 'ի կործանեալս յիս ակնարկեսցես՝ հոգեւոր, թէ ողորմութեամբ ինձ պատահեսցես՝ կտակ նուիրեալ· Օրհնեալդ միայն 'ի չրթունս ամբիծս լեզուաց երջանկաց, ահա կաթիլ մի կաթին քումդ կուսութեան յանձն իմ անձրեւեալ՝ կենաց ինձ զօրէ, մայրդ բարձրելոյ սեռան Յիսուսի արարչին երկնի և բնաւին երկրի, զոր անճառապէս ծնար բովանդակ մարմնովն և համայն աստուածութեամբն, որ փառաւորեալն է ընդ հօր և հոգւոյն արքայութեամբ և անքննութեամբ մերոյին բնութեամբս միացեալով, ամենայն և յամենայնում, մի Երրորդութենէն· Նմա փառք յաւիտենից յաւիտեանս· ամէն·

ԲԱՆ ԶԱ·

Վերատին ցաւելուած կրկին հեղութեան նորին Հոգւոյ

առ նոցն աղերս մաղթանաց բանի

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՑ

Ա. Ընդ աստուածածնին մաղթանաց՝ ահա և զվերնոցն անմահ հրեշտակացն լուսակերպից զաղերս հայցուածոց, որ վասն իմ գոչեն առանց լռելոյ հանապազորդեան արգահատութեամբ մաքուր բերանոց, ընկալ բարեգութ· որք են բարիք բարեգործեալք 'ի բարերարէդ անկիրթք չարեաց, հաստատելք յամենիշխան հրամանաց էիդ, զօրութիւնք հզօրք ակնարկութեան բարձրելոյդ, սուրբք, մաքուրք, անարատք, օրհնեալք, վայելչականք, յաղթողք և անպարտելիք, և ըստ ընթացից տեսութեան մտաց ազգունք·

Բ. Որք և պաղակորոյս տնկոյ թզենւոյն եռամեանն դատարկութեամբ, որ զբնաւ յաւիտեանս պարունակէ ժամանակն՝ զանցեալն ընդ ներկայիս և ընդ ապառնւոյն, յամայր յամրութեամբն յերկարաձգելոյ, յայգի աշխարհիս

արմատացելոյ, սին աղարթիւն պաճուճելոյ՝ զրկեալ 'ի պաղոց, որ է ճշգրիտ պատկեր թշուառ մարդկութեանս, սոքա բարեխօսք, հանդերձիչք, այլ և խնամակալք. որ դեղերին հանապազ առ մեզ՝ ընդ մերում կրիցս կարեկցելով, բարեմասնութեանն մեր սպասին. և յաւիտենական կենդանութեամբ փրկութեանն մեր աղօթեն՝ զայս բան ասելով, զգործս ձեռաց քոց մի՛ անտես առներ. Քանզի արդարեւ մեր են այս աղաչանք 'ի բարերարէդ աստուծոյ վասն մեր կարգեալ առ նոսա, զի նոքա բանիւ են ստեղծեալ, և մեք ձեռօք ներգործեալ. Որք և գալոց են ընդ միածնիդ վկայք սոսկալի դատաստանին հատուցման, ճշմարտաբան դատախազք յանցաւորութեան երկրայնոցս, յահաւորին ատենի յայտնիչք իրաւամբք զմատակարարութիւնն որ առ մեզ. որ և անտանօր կարեկցին աղդեալ հառաչմամբ զմեռանուէրն նուագ ձայնի, ողորմեա՝ դու ստեղծեր, մի՛ կորուսաներ.

Դ. Արդ ընդ գոհաբանութեան ձայնիցն խնդրուածոց անմահականացն վերիցն՝ և 'ի մեր հեծութիւնս հոստոտեցիս, բնաւից արարիչ, որ յաղթեաս գթութեամբդ քո վերնոցն և ստորնայնոցս, քանզի քո է բարերարելդ առ մեզ և առ նոսին. Արդ վասն բարեզարդութեան անախտակնացն, հրաշատեսիլ հրակերպիցն, անչաղախ մարքոցն, անմեղիցն, բոցանիթիցն, հոգեղինացն և անվանելեացն, ամենաճեցուն առաւելութեամբ 'ի բարձրն ընտրականութիւն գերափայլ յաճախ գիտութեամբ՝ անցուրտ ջերմութեամբ ջեռուցանողք ինքնաբուն տապոլն աստուածսիրութեան ըստ ինքեանց զմերս ստանսեր սրտիցս անբորբոք չիջու

Դ· Որովք և ինձ մեղաւորիս հոգեղինի մարդասիրեսցես ողորմել, Յիսուս, աղաչանօք խնդրի հրեշտակի, դարձուցանելով զիս, տէր, 'ի բարիդ քո հետս լուսոյ· զի զաւանդ հոգւոյս իմ պաշտպանութեան, զոր հաւատացեր նմին տեսչութեան, զընկալեալն 'ի քէն 'ի կենցաղ աստեացս՝ ուրախութեամբ սրտիւ յիս բերկրեալ, անմեղադրելի առ 'ի քէն օրհնեալ՝ խնդալից դիմաց զուարճութեամբ քեզ, արքայ բարձրութեան փառաց անհասից, 'ի խրախճանս կենդանախումբս բերկրեցելոցն պարուց մատուցեալ ընծայեցուսցէ, գովեալ ողորմած· Եւ քեզ անքնին ընդ հօր անհասի՝ թուակցութեամբ հոգւոյդ անճառի վայելէ փառք պատիւ և երկրպագութիւն, յաւիտեանս յաւիտենից· ամէն·

ԲԱՆ ԶԲ·

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵՆՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա· Տէր աստուած բարերար, բաղմապարգեւ թագաւոր, կենաց պատսպարան, լուսոյ կերպարան, լայնատարր հանգըստարան· որ յաղագս մեղուցելոյս եկեալ մարմնացար, գործեցեր զանպատումն և հանդերձեցեր զհրաշալիսն, մինչեւ կատարեցեր զառեցեալն ընդ ամենալիր աստուածութեանդ·

Բ· Այդ վասն առաքելոցն սրբոց յերկնաստեղծ քո ձեռացդ ձեռնադրելոց և հոգւովդ սրբով օծելոց, զորոց ըզգովեստն արժանաւորութեան ըստ իմում կարի՝ առ 'ի փառս քո, տէր ամենայնի, յայլում բանի պաշտեցի, և ինձ ողորմեսցես յիշատակաւ սիրոյ նոցին ընտրութեան· Շաւիղ ինձ ելից նոքօք հանդերձեսցես յերանութիւնն փափաքելի· ձայն բարի հովուութեան նոցին 'ի յողջոյն ինձ կենաց քաղցր լուիցի· Մասն կալայց 'ի յանեղծութիւն փրկութեան տօնեցեալ յուսոյն՝ ընդ առաջնորդացն կենաց,

սկզբնաշնորհիցն պատուոյս, փառաւորեալն դասուց, գե-
տոցն բանականաց, աւետարանչացն բարձանց, իշխանացն
պանծալեաց, լուսապայծառ թագիւ պճնելոյցն, 'ի զարդ
անկապուտ զորութեան շնորհին պայծառացելոց, իւղովն
զուարթութեան տիրական լուսոյն կատարելոյց.

Դ. Ընդ աշակերտաց մեծիդ Հրամանի բարձրեալդ ա-
տուծոյ Քրիստոսի՝ և մարտիրոսացն ընտրելոց նահատա-
կութեամբ, որք մահացու և վշտաչարչարն մարմնով, վասն
դաւոր և ամենակիրն անդամոք, երկրաւորական և հոգա-
զանգուածն բնութեամբ մարտուցեալ ընդ տարր գոյից ա-
մենայն նիւթից՝ պսակեցան բարձրացան և կենդանացան
հոգեպէս. արիաբար ելեալք 'ի յերկրէ, ըստ մարգարէին,
վկայք ճշմարիտք ամենափորձն մահու, խմանալեացն ան-
տեսիցն և ծածկելոց աներկրայ բարեացն յուսով տեսելոցն
աստէն նկատիչք. աշակերտք առաքելոցն և չարչարակիցք
նոցին. որ հաւատարեալ գործովք ընդ նոսին, կատարեալ
լրմամբ անպակասելեաւ պարեն 'ի խրախճանս անկիսն ե-
բանութեան. որոց հաճոյական և ընդունական մաղթանօք,
արիւնընծայ վաստականուէր քրիստոնէական աղերսիցն
յարգմամբ՝ ընկալ զիս նորոգ ըստ նոցին մասին անեղծ
փրկութեամբ 'ի քեզ արձանացեալ.

Դ. Ընդ խաղացեալն հուրբ և սուսերբ արեամբ ներ-
կելոցն, և ճգնաւորացն սրբոց հարցն միանձանց և քեզ հե-
տեւելոցն, որդի աստուծոյ, անպարտելի քաջութեամբ և
անպատիր զգաստութեամբ, ընդ դժնեայ գոռոզի մարմ-
նոյս բռնութեան արիապէս մարտուցեալ, սովիմբ վանեցին
զանմարմինն Բելիար. և մշտամարտ հանդիսիւ յասպարիսի
կենցաղոյս առանց զղջանաց ծանրաբեռնութեան 'ի լայ-
նածաւալ ծփանաց աշխարհիս ծովու տապանակաւ մարմ-
նոյս թանձրութեան զթեթեւութիւն հոգւոցն թռուցեալ՝
'ի նաւահանգիստն կենաց հասին. և իբր սիրողք վերնամ
վիճակին առանց յետնոցն մտածութեան, զմտաց յաղ-
թութեան համարձակապէս պայծառ ճոխութեամբ պճնեալ
իսկապէս 'ի գլուխ կապեցին. վասն նոցին՝ արժանաւոր
մաղթանաց և նուիրական հայցուածոց և զիս զմեղաւորս
'ի պատժականաց ընկալ ընդ նոսին.

Ե. Եւ ահա խառնեալ զանմաքուրս բան ընդ նախագրեալ երջանկացն փառաւորական աղերսարկութիւն, որ վասն իմ դոչեն քեզ 'ի հաճութիւն, և ես ընդ նոսին իբր դառնութիւն եդեալ ընդ քաղցու, կամ տատասկ ընդ ոզորկութեան, տգեղութիւն ընդ վայելչութեան և տիղմ ընդ գեղեցկութեան մարգարտի, կամ հող ընդ յատակութեան ոսկւոյ, և կամ քարինս անարգս ընդ պայծառութեան արծաթոյ, բացաստութիւն ընդ ճշմարտութեան, կամ աւազ ինչ ատամնառու ընդ կակղութեան զանգուածոյ հացի. արդ լուր, հզօր, հնարաւոր, գովեալ, զնոցայն վասն իմ և զիմն ընդ նոսին 'ի նոցին գովեստ, 'ի փրկութիւն իմ և 'ի փառս քո, ամենագութ, բարերար, օրհնեալ, երկայնամիտ, կարող, անքննին, անճառ, անեղծ և անստեղծ. Քո են պարգեւք, քո են շնորհք. դու սկիզբն և պատճառ բարեաց ամենայնի. Ոչ ես դատապարտիչ, այլ աղատիչ. ոչ ես կորուսիչ, այլ գտիչ. ոչ ես մահացուցիչ, այլ կեցուցիչ. ոչ ես տարադրիչ, այլ ժողովիչ. ոչ ես մատնիչ, այլ ապրեցուցիչ. ոչ ես ընկղմիչ, այլ վերածիչ. ոչ ես գլորիչ, այլ կանգնիչ. ոչ ես անիծիչ, այլ օրհնիչ. ոչ ես վիժաւու, այլ շնորհիչ. ոչ ես թշուառացուցիչ, այլ մխիթարիչ. Ոչ եղծանես, այլ գրես. ոչ սասանես, այլ հաստատես, ոչ ոսն հարկանես, այլ սփոփես. ոչ պատճառս յօդես մահու, այլ հնարս խնդրես կենաց. ոչ ես 'ի կամս շարժեալ սատակման, այլ 'ի փրկութիւն ողորմութեան. Ոչ մեռանաս զայցելութիւն, ոչ լքանես զբարի, ոչ արգելուս զգթութիւն, ոչ բերես վճիռ կորստեան, այլ կտակ աղատութեան. Ոչ թշնամանիս յառատութեանց, ոչ բամբասիս 'ի շնորհաց, ոչ հայհոյիս 'ի պարգեւաց, ոչ նախատիս 'ի ձրի ձրից, ոչ անդոսնիս յերկայնմտութեանց, ոչ եպերիս 'ի ներութեանց, ոչ բանսարկիս 'ի բարութեանց ոչ անպատուիս 'ի քաղցրութեանց, ոչ քամահիս 'ի հեզութեանց, ոչ առաքին այսոցիկ տրանջմունք, այլ անլռելի գոհաբանութիւնք. Բարձ զմեղս իմ, հզօր. լոյծ զանէծս իմ, օրհնեալ. քաւեա զպարտիս իմ, ողորմած. ջնջեա զյանցանս իմ, գթած. մատո մատն այցելութեան,

և անդատին իսկ կատարեցայց. զի՞նչ քեզ, տէր, քան ըզ ասսին դիւրագոյն, և կամ զի՞նչ ինձ պարտաւորիս կարեւորագոյն. Ա. Լ կենդանագրեա, բարեխնամ, քոյնաստեղծ պատկերիս փչումն կրկին 'ի շունչ նորոգման լուսաւորութեան մաքրական շնորհի զամենամեզս ոգի պաշտպանեալ.

Զ. Մի ածեր, ողորմած, ինձ օր տարաժամ 'ի համառօտս երբի՝ անթոչակ ապաձեռնութեամբ ընդ անկատար ուղին հետեւել, մի մատուցաներ բաժակ դառնութեան 'ի ժամ ծարաւոյ. մի փակեր, գթած, իմ հանդէպ ըզ յաջողուած հոգեւոր օգտիս, և մի իբր յանկարծագէպ հիւնից ասպատակ գիշեր մահուն ինձ պատահեցցէ. մի տապ տօթոյն յանպատրաստ պահուն զարմանս հատեալ ցամաքեցուցցէ, և մի լուսնական դիպուածք հասեալ գաղտնեաւք վնասեսցեն, մի պահեսցի ինձ սառն մեղացս, և մի հոսանք ուղղիդ կենցաղոյս զիս ողողեսցեն. Մի հանդիսան մահ բերիցէ, և մի ննջումն 'ի սատակումն յառաջեսցէ. մի քունն ինձ կորուստ լիցի, և մի ներհուումն ապականութիւն գործեսցէ. մի վախճանն անյարմար 'ի վերայ իմ արշաւեսցէ, և մի շնչոյս վերարձակութիւն ընթրանեալ 'ի խոնարհ լքցի.

Է. Դու ես տէր, դու գթած, դու բարերար, դու երկայնամիտ, դու ամենակարող, առ ամենայն բան անհասութեան անճառ զօրաւոր, քաւել, փրկել կենդանարարել լուսաւորել, վերստին հաստատել, 'ի ժամանեաց կերչայ դառնաց և կամ յատամանց վիշապաց 'ի կեանս կորզել, 'ի խորոց անդնդոց 'ի լոյս բերկրութեան ածել, և 'ի հեղձմանէ ծփանաց մեղաց ընդ արդարս երջանկաց փառաւոր բազմեցուցանել. Ամենայն ոգի քեզ ակնկալեալ յուսով սպասէ, կարօտեալ քումդ շնորհաց, եթէ երկնայինք և եթէ երկրաւորք, եթէ անկածն մեղաւք և եթէ ամբարձեալն արդարութեամբ, եթէ տէր և եթէ ծառայ, եթէ տիկին և եթէ աղախին, և 'ի ձեռին քո է շունչ կենդանական բոլորեցուն. Եւ քեզ ընդ հօր և հոգւոյդ սրբոյ փառք յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն.

ԲԱՆ ԶԳ·

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵՆՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՄՐՏԻՑ ԽՕՍԷ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Բարձրեալ անքնին, զօրութիւն ահեղ, տէր արարածոց, թագաւոր երկնի, ստեղծիչ հրեշտակաց, գոյարան մնաց, հաստիչ հրեղինաց, պետ բարի հոգւոց, աշխարհնութեան, անդորրութիւն հանդստեան, տեսարան լուսաւորութեան, պայծառութիւն բերկրութեան, ճանապարհ երանութեան, պատճառ կենդանութեան, առիթ բանաւորութեան, փրկութիւն առանց չարութեան, առաջնորդ խաղաղութեան, պարիսպ ամրութեան, պատուար պահպանութեան, ցանկ բոցոյ մեծի օրհնութեան, սահման անհակալութեան, յիշեա յայսմ ողբերգութեան մատենի բանիս խոստովանութեան և զոր 'ի մարդկային աղնէ թշնամիս մեր՝ 'ի բարի, և արա կատարեա նոցին քաւութիւն և ողորմութիւն։ Մի՛ բարկացիս նոցա վասն իմ, տէր, իբրեւ զսուրբս բամբասողաց՝ առ յաճախս սիրոյդ որ յիս, այլ որպէս զչարս կշտամբողաց և իրաւամբք նախատողաց՝ ներեա յանցանաց նոցա։ Եւ արդ մատուցեալ երկաքանչիւրոցս առաջի քո, արդարադատ, ոմանք առ մեզ վնասակարագոյնք սակաւք, թերեւս և յիրաւի բամբասելոցս, և ես առ քեզ, ամենապարգև, անթիւս և անկշռելիս բազմօրինակ ուխտաղանցութիւնս։

Բ. Արդ յիշեա զքո մեծութիւնդ, տէր, նայեցեալ 'ի յիմս անարդութիւն. և ընդ խնդրելս իմ 'ի քէն բարի խնդն ատելեաց, և դու առ քոյս ըստ քում մեծութեանդ անճառելիս հրաշագործեացես։ Մի՛ սատակեսցես զիմն խաժանողն, այլ փոփոխեսցես. խլեալ զխոտանն բարս երկրաւորս, զբարին արմատացուսցես և յիս և 'ի նոսին։ Մանաւանդ զի դու լոյս ես և յոյս, և ես խաւար և յիմար. դու իսկութեամբ բարի դոլելի, և ես համայնիւն չար ապիկար։

դու տէր ստորիցս և երկնից, և ես անիրաւան շնչոյս և հոգ-
ւոյս. դու բարձրեալ 'ի կարեաց զատեալ, և ես տաժանա-
ւոր և վտանգաւոր. դու 'ի վեր քան զկիրս երկրիս, և ես
կաւ անարգութեան գարշութեան. դու ըստ մարգարէին
Աստուս յաւիտեանս յանբաւ բարձրութեան, և ես միշտ կորնչիմ
ըստ նորին բանին. 'ի քեզ ոչ է մթութիւն կամ նենգու-
թիւն, և ես բաւանդակն իսկ իցեմ՝ որ զաւանդն իմ ոչ պա-
հիցեմ. Հան զիս 'ի բանտէս, արձակեա 'ի կապանացս,
զերծ 'ի չղթայիցս, փրկեա 'ի խեղդմանէս, ազատեա 'ի
տագնապէս, քակտեա 'ի յերկաթիցս, լոյծ 'ի պաշարմանցս,
արտաքսեա յերկմտութեանցս, սփոփեա 'ի տխրութեանցս,
հանգո 'ի նեղութեանցս, փարատեա 'ի վշտացս, հան-
դարտեա 'ի խռովութեանցս, ապաքինեա 'ի լալոյս, մեր-
ժեա 'ի հեծութեանցս, հեռացո 'ի յողբոցս, կազդուրեա 'ի
կականմանցս. Աստուած ողորմութեան և պարգեւատու
քաղցրութեան, մի՛ զգրաւեալս արեամբ հզօրիդ անտես
արարեալ ընդ վայր կորուսաներ. կանգնեա զհասեալս յամն
մահու 'ի բազմախտանդ հիւանդութենէս.

Գ. Ահա բարդեցան կուտեցան շրջանակք ամացս ըն-
դունայնութեան, յորմէ հետէ յայտնեցեալ ցուցայ յոչ պէտս
երեւեալ, 'ի յանդաստանէ մարն իմոյ սեռնկի փուշս դժնկի
մեզաց շառաւիղի. մի՛ լինիր ինձ խայթոց խոցոտիչ՝ որպէս
անդ տհմին Յուդայի, և կամ զաւակին Եփրեմի. Եւ
քանզի բուսուցեալ անկեցի յոգիս փոխանակ ցորենոյն բա-
ւեսերմութեան խոտս խայթողականս ինքնաթոյնս ընդար-
մացուցիչս, ըստ գրոյն բանի՝ որ երէցն է քան զաւետիսն,
զիարդ ոչ կոչեցից զանձն իմ գարշելի անդաստան անի-
ծարեր փշովք մեզաց հեղձեալ. Ո՛ սերմանեցի արդարու-
թիւն ըստ բանին Ովսեայ, և զիարդ հնձեցից և ժողովե-
ցից զկենաց պտուղն. Անկաւ ստինք կուսութեան անձինս
մաքրութեան, ըստ մարգարէին բանի՝ որ առ Իսրայէլ,
կարող ես տէր 'ի նոյնն հաստատել. Լայնեցի ընդարձակե-
ցի ըստ մտեկան բարուցն Յուդայի զանկողին կամացս՝ դի-
ւացն հոմանեաց, 'ի ձեռս քո է ամփոփել զարձեալ 'ի նոյն
զգաստութիւն. Եթէ մարմնապէսն կցորդութիւն ընդ տե-

սանողին անարատ գործեաց զպտուղին, իսկ դու փրկու-
թիւն հոգեպէս միացեալ 'ի յիս՝ կրկին մաքրեսցես. եթէ
արդեաւնս այս անկենդան ստեղծեալ առ 'ի քէն երկրիս
մատակարար, և զկատարումն մարիս ցամաքէ և զոհաս պը-
տուղս հասուցանէ, իսկ ստացողդ ամենից՝ հոգիդ աստու-
ծոյ ոգեքան զօրեսցես զտիզմ չարեաց աղտոյ և զիմարախ
պղծութեան մեղայ մթերից իսկոյն սպառել. Վասն այսր
կանխաւ իսկ ժամանեցի հայցել առ 'ի քէն բարի՝ ասել-
եացն խնց 'ի կարդ այս բանի, զի զՏերքեալ ինասակարս
պարտուց մահու յամենախնամ ալայ հզօրիդ մի՛ մերժես-
ցես, օրհնեալ գթութիւն. արդ կենդանարծեա զիս զամե-
նամեղս անդամք մարմնոյս ընդ բնութեան հոգւոյս խոր-
հել միշտ զքոյդ. Իսկ բարեգործացն խնդրել բարիս,
բնութեան են օրէնք՝ անբռնադատ կրկին յարակցապէս առ
սոյն բերումն. Քանզի արդարեւ առ միդ այդ պատուէր
ամենայն հասակ զօրանայ, իսկ միւսոյդ երկրորդի առաջ-
նոյդ խնամով հանդիպել՝ աստուածականիդ է նմանու-
թիւն. յաղագս այսր իրի նախնի դասեցի զթշնամեացն ի-
մոց աղերսանս քան զերախտաւորացն բարիս.

Դ. Եւ արդ յիշեա զնոսա կրկին ընդ միոյ, որ 'ի քո ա-
նուն բարձրացեալ զանարժանս զիս ընկալան, և տուր նո-
ցա, տէր ամենաառատ բարերար և անսխակալ, վարձս ար-
դարոյ և մարդարէի, թէ և ես յաւէտ թափուր իցեմ յար-
ժանեաց, ըստ հաւատոց նոցա և առ յոյսնոցին ակնկալու-
թեան, որ առ պարտաւոր գերիս ողջմիտ կամօք ակնար-
կեն, որպէս թէ 'ի մասանցդ քո կեցուցչաց 'ի պահպանա-
բան հոգւոյս ծածկութիւն լիով ունիցիմ. Եւ զպատժաւորս
անամխոխելի 'ի քոց տեսութեանց և յանխաբելի 'ի յուղիղ
կշռութեանց՝ քաղցր գթութեամբդ անսահմանելեաւ մեր-
ձեցեալ առ իս մաքուր արասցես, յանիայտառակելի պա-
հելով 'ի տիեզերական յանդիմանութեանն. Եւ որպէս չուք
իմն վայելչական դնել ախորժեն ինձ անարժանիս սիրելիքն
քո վասն քո, նայեցեալ 'ի կրօնս զգեստուս բարեկերպու-
թեան, չգիտելով զբիծս գաղտնեացն՝ երջանիկ կարդան
եղկերոյս, և դու հնարաւոր ամենապարդեւ օրհնեալ մար-

դասէր՝ առ բնաւս ողորմած, վասն ամենաթշուառիս հեծութեան հաշտեաց ընդ նոսա ըստ հաւատոց նոցա. ընծայեալ նոցին մատս պարգեւեա զանեղծ մեծութիւնդ և զանթառամելի զոսակդ յահաւոր աւուրն յեանուամ հատուցմանն ամենապորձ ընտրութեանն.

Ե. Զի դու ես գրաւ փրկութեան մեծութեան անվատնելի և անծախ գանձուց ստրկիս և սովեցելոյս, 'ի վաճառ վերնային շահու օգտութեան՝ բանիւդ որ 'ի քէն՝ յարգեալ ճոխանամբ. Կառո ինձ սահման ջրոյ հանգստեան. արձանացո, անսիսիս, պատրաստական վստահութիւն. կարգեա, օրհնաբանեալ, անկաղակարծ յուսոյ ամրութիւն, տուր, ամենախնամ դու անաչառ պաշտպանութիւն, սասանեցելոյս բարեաց անդորրութիւն, տարակուսելոյս լուսոյ ապաւինութիւն, աշխարելոյս մեծ երջանկութիւն, վհատելոյս կենաց օգնութիւն, լքելոյս անդայթակղելի օժանդակութիւն, նահանջելոյս անսայթաք վերընթացութիւն. Զի քո է բնաւդ և 'ի քէն է ամենայնդ, և 'ի ձեռն քո բաշխին հաւաստութիւնք պիտանացուաց համայնից կենաց. և քեզ վայելէ փառք յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն.

ԲԱՆ ԶԴ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿԻՍԻՆ ՀԵԹՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՄՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՄՏՈՒԾՈՅ

Ա. Սրբաց երկնաւոր, թագաւոր բարձրեալ, տէր բոլորից, ամենից ակնկալութիւն, ստեղծող տեսականաց, հաստիչ իմանալեաց, պատճառ եղանութեանց, կազմիչ հանդերձելոց, տուիչ լուսոյ, առիթ առաւօտու, պատրաստիչ վաղորդայնի, երեւեցուցիչ երեկոյի, տարրիչ խաւարի, արուեստաւոր բարեհնար, իմաստութեան գործօնեայ, քաւարան օրհնեալ, հալիչ մեղանաց, հալածիչ ցաւոց, քակտիչ դառնութեանց, պահպանարան հանգստեան,

հնարք նիրհման, յարմարիչ քնոյ, պարգեւիչ ննջման, շընչոյ յարակարգութիւն, զգայութեան տեւողութիւն, ցրիչ ցնորից, յեղանակիչ անրջոյ, փոխարկութիւն զարհուրմանց, այլայլութիւն տխրութեանց, խափանիչ խիթմանց, ընդարձակիչ կարծեաց, համադրութիւն ծփմանց, ահագնութիւն խարդախմանց, հարուածիչ դիւաց, փախուցիչ ախտից, ընկղմիչ գայթակղութեանց.

Բ. Պաշտպանեա երկնաստեղծ ձեռամբդ, զօրացո բարձրացեալ քո աջովդ, ամիսոփեա ամենակարդ թեւօք, ծածկեա աստուածեան խնամքդ, ամրացո վերակացութեամբ վերնայնոցդ, շուրջանակի պարսպեա դումբրատակօքդ անմահից, 'ի յամենուստ պարփակեա կցորդութեամբ հրեշտակացդ, վանեա զընդդիմնմարսն իմ զինուորութեամբ զուարթնոցդ, պատսպարեա զսասանեալս՝ աստուածածնիդ մաղթանօք, զբանակս անդրանկացդ բարեկարդեա ինձ պահապան. Բաց ընդ աչացս դիմաց և զմտացս իմ տեսանելիս, զդաստ արա ընդ ոգւոցս և զծանրաբեռն կրիցս դանդաղութիւն, վերացո, տէր, 'ի զգայութեանցս զմտածեալս յիմարութիւն. բարձ, միայն բարեգործ, զպատրուակիս թանձրութիւն. Ընդ սկզբան բերմանս լուսոյ՝ զսղոմութիւն քո ծագեա, ընդ ելից արեւուն՝ արդարութեան արեգակնդ 'ի յանձկութիւն սրտիս մտցէ. ճառագայթ քո փառացդ 'ի յիմաստիցս խորհրդանոց ջահեսցի. խաչիդ տեառնագրութիւն ընդ շունչս և ընդ մարմինս համասփիւռ տարածեսցի. Յանձն առնեմ քեզ յաւուրս զքո յարմարեալ տաղաւարս պահպանաւ ոգւոցս որ 'ի սմին. Զի դու ես աստուած անքնին, առ ամենեսին բաւական և յամենայնում բոլանդակ, օրհնեալ յաւիտեանս. ամէն.

ԲԱՆ ՁԵ·

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵՆՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՅ ՄՐՏԻՑ ԽՕՍԲ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Իսկ արդ վասն զի արքենականն մեր զուարթութիւն քեզ ննջումն իմն է համարեալ, իսկ 'ի խոր թմբրութիւն լուելն՝ վասն ուղիղ հաւատոյն 'ի քեզ՝ անթարթափ բացութիւն աչաց, ուղղեա հոգւոյդ քո խմաստութեամբ զյաջողուած ձեռինս դործոյ ընդ հեծութեան ձայնիս մաղթանաց. Զօրացո, տէր, 'ի հանդէս բարի ճգնաւորական արի վաստակոց, կցորդ լեր կարեացս տկարութեան, թեթեւս կացո զաշխատութեանս այս սկիզբն. արագեա, միշտ կարող, զյաւաջադրեալ ձեռակերտս, դիւրաւորս ընթացո 'ի յաւարտումն լրմանն. Ի վախճան իրին բերկրութեամբ զիս հաստ, ժամանակացուցես 'ի հանդիպումն յուսոյն, կցորդ լեր ուղւոյն ճանապարհիս ընթացից, 'ի թռիչս ամբարձման փութացուցես յօդտակարն, ընդ աջմէ իմ լիցիս 'ի վտանգի ծանրութեանն, զձայն քո լուս 'ի յանձկութեանն պահու, ձեռամբ քո կեցո 'ի կորստեանն ժամու, մատամբ քո ազդեա 'ի սահմանին անձկութեան, հարթեա զվատոց ամենաչար խոփանմանն, հոգեղինին ապաքսիմբ ըստ Ամբակումայ ինձ հնարեա, բան ինձ շնորհեա 'ի յատենի բազմութեան, խմաստութիւն յիս տնկեա 'ի հանդիպման քննութեան. Ամպով կամաց քոց հովանացիր հրաշապէս, հանդարտեցո փայտիւդ կենաց զծովուս մրրիկ, սանձեա զաստեաց կենցաղոյս պատկեր քոյին հրամանաւդ. քանզի թէ ասա ողորմութիւն քո, տէր, կամեսցի, այս լուծութիւն կոհակաց կարծր է քան զվէմ. և թէ 'ի ցամաքի անտես առնիցես, իբր զանկայուն՝ պնդութիւն յատակիս 'ի ներքոյ ասի հոսեալ սասանի.

Բ. Արդ ընկալ, Յիսուս, զպաղատանացս ձեռնարկութիւն քեզ 'ի հաճութիւն, և արա ինձ զամենակարծն գայ-

թակղութիւն մեծ վստահութիւն. Որպէս 'ի Ջրահեղձոյց ամենակործանն դարու, որք 'ի հարթ տարածման գետնի առանց երկիւղի յանհոգս կէին, յողորմութենէդ տայի մնացեալ կորուսան. իսկ ընդ հովանաւոր մածուածով լաստիւն յոգնատատան հիմանն հայթայթանօք յանուն Դըթածիդ յեցեալ պահեցան. ընդ որս և զազաչողս մեռատատան 'ի Նաւահանգիստն խաղաղութեան մարդասիրապէս պրծեալ ապրեցս. վարձս 'ի քոյոցդ ընդ իս բերելով հոգեւոր շահից, զստորաբերս այս ստուարութիւն պարտուցս լքեալ բանիդ առակաւ, 'ի քեզ տէր անկայց միացեալ 'ի սպառ անբաժանելի, օրհնեալ յամենայնի. Եւ կըցորդելով այսմ մաղթանաց հոգեղէնքն ամենամաքուրք ընդ հոգեղինացն մարտիրոսաց, որք Ջրով և հրով փորձեցան, և յելից զերծմանն ընդ մեր խնդրեցին, և մեզ յիշատակ թողին օգնութեան, ասացեն ընդ մեզ համաբանաբար զուգամասնութեամբ՝ եղիցի եղիցի.

ԲԱՆ ԶԶ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵՆՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՑՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍԲ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՑ

Ա. ԸՆԴ այսր հաւաչանաց թախծութեան ողբոց 'ի բազմաց կերպից շարակարգելոց, և ամենից հոգւոց ողբմեա, գովեալ և երկայնամիտ թագաւոր. Նա և այնոցիկ առաւել որոց հատեալ է ակնկալութիւն փրկութեան կենաց. որք ննջեցին անպատրաստաբար չիջեալ լապտերօք իւղոյն պակասութեան. Ահա յիշեա, տէր իմ գթութեան, և 'ի յայս ևս պատճառ իրաւունս ինձ դրեա. Քանզի թէ և 'ի փառս ահաւորութեան սքանչելեաց մեծիդ՝ հակառակօքն հանդերձեցեր զկազմած մարդոյս, զոմն ծանր և զոմն թեթեւ, զմին զով և զմիւսն հրային զի դիմադրութիւնն 'ի հակառակացն հարթ պահեցեալ՝ արդար կշեսցուք

հաւատարիմ հաւասարութեամբն. և 'ի յայսմ 'ի գատման առաքինութեան վերաբերեալ ընդ ամբարձելոյն, զխոնարհութիւնն առ կաւն դիտման անմոռաց պահեալ՝ պըսակ ընկալցուք ճգնաւորական. Այլ քանզի յայսմ կանանէ ուխտի վրիպեցաք, և անանաբար սահեցմամբ ըստ հողոյն զիջման ընդ երկիր մածաք, այլ ոմն ախտիւ և այլ ոմն անզթութեամբ, միւս մասն մոլութեամբ ամենաբաղձ կերակրոց իբր գաղան մշտաբոյծ յարակայ կապեալ ընդ բնութեան. Իսկ 'ի քառիցս ոմն անբմբռնելի և անողոքելի սլացմամբ 'ի բաց ոստուցեալ՝ վայրենապէս անբարտաւանէ. եթէ ջեռնումք տապով սիրոյն որ 'ի քեզ՝ նշխարաւ բոցոյն որ 'ի մեզ, ցուրան առընթեր կենակից նմին զնոյն կասեցուցեալ բարւոյն ընդմիջէ. եթէ օդականաւն հրեշտակայնոմն յաւիցիմք 'ի քեզ, ծանրութիւն թանձրու անդրանիկ նիւթոյս այս հողոյ 'ի ստորեւ քարշեալ խափանէ.

Բ. Եւ արդ յամենուստ պարտեալ և 'ի սպառ լքեալ՝ իբր զսպիկար հաշմեալ հերքեցայ կորեայ վանեցայ, վասնեալ 'ի բաղմաց 'ի մահ գրաւեցայ. վասն որոյ 'ի պարգեւականէն զրկեցեալ՝ յողորմութեանն կողմ նայիմ, և պատկառեալ դիմաք համայնից ունողս զբնաւից աղերսաբանեմ զմեռելոցն՝ քեզ կենդանեաց. քանզի կարող ես յաւէտ հնարիւք և կորստականացն ըստ իս մեռելոցն. ամենայն ինչ քեզ զօրելի է. նա՝ զի և ընդ անակար կարելոյդ և կամելդ է ախորժելի.

Գ. Արդ այսց երկուց բարգաւաճ շնորհաց նորոգչաց առ միմեանս եկեալ՝ կարելն ընդ կամելն, բարձեալ եղիցի և յուսահատութեանն վհատութիւն աղդաց մեղաւորաց. և ժամանեալ հասցէ աւետեացդ լոյս հոգւոց բժշկութեան քումդ հրամանի, տէր ամենայնի, օրհնեալ յաւիտեանս. ամէն.

ԲԱՆ ԶԷ·

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Եւ արդ քանզի 'ի գլուխ կատարման հասեալ սա-
կաւամասնեայ կտակի այսր ողբերգութեան, արա, տէր,
վախճան դադարման առնուլ ընդ այսց բանից մաղթանաց
ինքնանախատս կշտամբութեան՝ և որ յիս կրին չար սովորու-
թիւնք· Որ քեզէն կարգեցեր սահման աւետեաց ակնկա-
լութեան դատապարտելոյս՝ ասելով, ոչ են կամք առաջի
հօր իմոյ՝ եթէ կորնչիցի մի ոք 'ի փոքրկանցս· և դարձեալ,
այս են կամք հօր իմոյ՝ զի զամենեսին ինձ յանձնարարեալսն
ոչ կորուսից·

Բ. Ահա օրհնեալ ես 'ի գթութեան, բարեբանեալ միշտ
'ի քաղցրութեան, խոստովանեալ յերկայնմտութեան, ծա-
նուցեալ 'ի յայցելութեան, քարոզեալ տէր 'ի փրկութեան,
ներբողեալ դու յառաստութեան, պատուեցեալ 'ի պաշտպա-
նութեան, փառաւորեալ ես 'ի փրկութեան, երկրպագեալ
յանբաւ բարձրութեան, պաշտեցեալ 'ի յանքննութեան,
գովեցեալ միայն 'ի յաղթութեան, վերաձայնեալ 'ի մեծ
զօրութեան, խնկաւորեալ յողորմածութեան, համբուրե-
ցեալ յանճառ հեզութեան, ճաշակեցեալ 'ի խոնարհու-
թեան· Ընդ քեզ և ծնողդ քո երկնաւոր աստուածդ բո-
լորից միսիթարութեան· ըստ որում հոգիդ քո սուրբ բա-
րութիւն, որ զանկեալ զդրաստ թշնամւոյն և զդայթակղեալ
մարդն անբանութեամբ՝ կանոնեցեր ոչ անտես առնել· Ո-
րոյ երախտիս հղօրիդ 'ի յիս, և առաքինութիւն մեծիդ 'ի
բարձունս տնեալ անդադար յանվախման փառաբանողաց·
որովք զայս ձայն աղերսական յարգեալ ընկալցիս մարտիրո-
սացն պաղատանօք 'ի հոտ հաճութեան բուրման անուշից·
Եւ այսու փրկանօք հաշտարար բանի՝ զնախնեացն պարտս
և զանարեւոյթ վէրս միջնովքն և վերջնովքն մահացուցա-

նողօքն զանձն և զմարմին բժշկեա, ամենակարող, զներ-
քինս և զարտաքինս, զտիպքն և զդիմքն և զխարանս հար-
ուածոցն. բարձեալ և մաքրեալ դեղովք ողորմութեանդ
զկտեալ խաժուածս բազմագունիս, որք դարշելիս ընդ ա-
խորժելեացն քեզ ցուցանեն զէութիւն բնութեանս.

Գ. Եւ եթէ հասիցյամն ծերութեան քեւ առաջնոր-
դեալ արժանիս մնաս, մի՛ թողցես զտկարութիւնս, մի՛
անարդեր զալիսն, մի՛ կորացուցցես զկործանեալն, մի՛ զն-
ջուցցես զկքեալն, մի՛ վայրաբերեր զխոնարհեալն, մի՛
հնչման հողմոյ մատներ զառկայծեալն, մի՛ ընդպահեցցես
զդեղեւեալն, մի՛ անվերարկու առներ զսառուցեալն, մի՛
անդարման լիցի տագնապեալն, մի՛ առանց տածելոյ յարկն
խարխսեալ, մի՛ անպատիւ պատկերն հնացեալ, մի՛ պա-
բարտութիւնն անհամեալ, մի՛ շուք չնորհին անարդեալ, մի՛
հնութիւնն քամահեալ, մի՛ նաւ հոգւոյս ալէկոծեալ, մի՛
երկարութիւն յուսոյն կորեցեալ, մի՛ լար շաւիղին խզեալ,
մի՛ ուշ խնամին բարձեալ, մի՛ գոյին կաղմած զեղծեալ,
մի՛ ամբարձմանն թեւք փետտեալ, մի՛ զուարթութիւն գե-
ղոյն տգեղեալ, մի՛ ճաճանչ նշուլին քաղեալ, մի՛ պատու-
հանք աչացս փակեալ, մի՛ լուսաւորութիւն նորին խափան-
եալ, մի՛ պատկերն խոսուն անկեալ. Ահա աղաչեմ զքեզ,
բարեգութ, ամենայն սրբովք պաղատիմ, լուր սոցին ինձ
կանխաւ, զի զանազանն մի՛ մոռացցես. Դու առաջնորդե-
ցեր ինձ ըստ սաղմոսողին և ապրեցուցեր, հան, տէր, ընդ
երգողին և 'ի կարծեացն կասկածանաց, յորմէ երկնչիմ.
Իսկ ես չեմ արժանի 'ի քէն և ոչ հասարակական կերակրոյն
վարձու, այլ դու կարող ես սովորաբար և առ զլացողս բա-
բեգործել. Քո են զարմանալիք անճառից բարեաց. միայն
հրաշագործ առ ամենայն երկայնմտութիւն, ընդ հօր և
հոգւոյդ սրբոյ օրհնեալ հանապազ յաւիտեան յաւիտե-
նից. ամէն.

ԲԱՆ ԶԸ·

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵՏՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍԲ ԸՆԴ ԱՄՏՈՒԾՈՑ

Ա. ԵՒ արդ ջուր կամաց և կաթ արտասուաց՝ բեկու-թեամբ հոգւոյս մտացս լքմամբ՝ խորտակմամբ սրտիս հեղ-եալ առաջի, զմարգարէին յիշեցուցանեմ զաղամաթացւոյն Սամուէլի, զոր առեալ եհեղ 'ի սկաւառակէ յանդիման քո, ամենատես, առ ժողովրդեանն օրինակութիւն զանձն ար-կանելոյ խոստովանութեամբ և հնազանդութեամբ կենդա-նարարդ դարշապարաց·

Բ. ԵՒ արդ ընկալ զայս հիւսուած բանի աղիողորմ հե-ծեծանաց, և հոտոտեսցիս յայս նուէր բանի անարիւն զոհի, թագաւոր երկնի· և օրհնեալ սրբեա զտառ մատենի այսր ող-բերգութեան, և գրեալ գրոշմեսցես յարձան յաւիտեան ընդ հաճոյականացն սպասաւորութիւնս· Կացցէ առաջի քո մշանջենաւոր, և յիշատակեսցի 'ի լեռլիսդ քո հանա-պազ· բարբառեսցի շրթամբք ընտրելոց քոց, և խօսեսցի բերանովք հրեշտակաց քոց· տարածեսցի հանդէպ աթո-ռոյ քոյ, և ընծայեսցի 'ի սրահ սրբութեան քոյ· խնկեսցի 'ի տաճար անուան քոյ, և բուրեսցի 'ի սեղան փառաց քոց· պահեսցի 'ի գանձարանի քում, և համբարեսցի 'ի ստացուածս քո· Պատմեսցի 'ի յականջս ազգաց, և քարոզեսցի 'ի լուր ժո-ղովրդոց· նկարեսցի 'ի դրունս իմաստից, և տպաւորեսցի 'ի սեռան զգայութեանց· իբր կենդանեօք զիմն պատմեսցէ խոստովանեալ զանօրէնութիւն· և թէպէտ վախճան ընկա-լայց իբր զմահացու, այլ յարակայութեամբ բանի այսր սո-փերի՝ գրեցայց կենդանի· Անասցէ սա անեղծ 'ի կամն քո, տէր, ինձ պատժապարտիս համբարձեալ միշտ անդուլ դա-տիչ, անաչառ կշտամբիչ, անպատկառ յանդիմանիչ, անան-խայելի դատողիչ, անողոքելի պարսաւիչ, անհամբոյր ծանա-կիչ, անմարդասիրելի մատնիչ, անփրկելի տանջիչ, անկա-

շառ. կառափիչ, անխնամելի յայտնիչ, ապառումմ հրապա-
բակիչ, աշխարհալուր բողոքիչ. Փողով մեծութեան ազդ-
ման առանց լուութեան և կամ դադարման զիմացս պար-
տեցաս խոստովանեսցի.

Գ. Այն գիր իմովս ձայնիւ իբր զիս ընդ իմ աղաղակես-
ցէ, տարածեսցէ զծածկեալսն, հռչակեսցէ զդաղտնիսն,
կականեսցէ զկատարածն, հնչեսցէ զմոռացեալսն, յայտ-
նեսցէ զաներեւոյթսն, բարբառեսցէ զբարուրսն, քարո-
զեսցէ զխորոյն, պատմեսցէ զմեղայն, մերկացուսցէ զան-
տեսիլն, ցուցցէ զկերպարանս թաքուցելոյն. Շօշափես-
ցին սովաւ որսքն, դտցին գայթակղութիւնքն, յանդիմա-
նեսցին անճառքն, քամեսցին չարեացն միացուածքն. Եւ
թագաւորեսցեն կեանքդ շնորհաց ողորմութեան քո, Քրիս-
տոս 'ի գանձս պահեստի ոսկերացն ցամաքելոց. որով 'ի ժա-
մանակս կենդանականս սկզբնաւոր լուսոյ մտի գարնայնոյն
նորոգման աւուրն պայծառութեան՝ քոյովդ ցողով յոգի
աճեցեալ այսու փրկութեամբ անմահականաւ, և անցամա-
քելի վերամբարձութեամբ շառաւիղս ձգեալ իմանալեացն
բարեաց՝ դարձեալ դալարեցայց և կրկին ծաղկեցայց ըստ
քոյինաչունչ գրոյն յուսադրութեան. Եւ քեզ միայնոյ փրբ-
կողի և հոգւոյդ քում հօր իսկակցի, միասնական տերու-
թեանդ և անճառ Երրորդութեանդ խորհրդական գովես-
տիւ փառք և երկրպագութիւն յաւիտեանս. ամէն.

ԲԱՆ ԶԹ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՑԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԵՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՄՐՏԻՑ ԽՕՍԲ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Աստուած և տէր, կեանք և արարիչ, ողորմած, գթած,
լոյս, երկայնամիտ, անողսակալ, մարդասէր, ամենագութ,
պարգեւատու, փրկիչ, օրհնեալ, գովեալ, բարեբանեալ.
Դարան ամրութեան, պատսպարան վստահութեան, ա-

ռանց նենգութեան բարի, առանց խաւարի ճառագայթ, քաւիչ մեղաց, ողջացուցիչ վիրաց, անհասանելեաց հնարք, անմատչելեաց հպաւոր, անյուսութեան ելք, անուն քո խոստովանեալ աստուծոյ որդի. և հօր քո ընդ քեզ հզօրի և ահաւորի, և հոգւոյդ ամենակալի և ընդ քեզ երկրպագելոյ՝ փառք և պաշտօն գոհաբանութեան յաւիտեանս. ամէն.

ԲԱՆ Ղ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՑԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԵՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՑՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՑ.

Ա. ԲԱՐԵԲԱՆԵԱԼ աստուած երկնաւոր, միայն արարիչ, տէր ամենակալ, մեծութիւն ահեղ, գթութիւն օրհնաբանելի, ողորմութիւն խոստովանելի, բարերարութիւն երկրպագելի, խնամակալութիւն պաշտելի, մարդասիրութիւն տօնելի, պահպանութիւն խնկելի, բարձրեալ անքննին, մեծաւոր կամարար, ապաւէն անկասկածելի, մխիթար սրտից, փարատիչ վշտաց, ապաքինիչ ցաւոց, սպասգուսն վհատութեանց, բարձուսն պարտեաց, փոխարկիչ կարեաց, կարգաւորիչ կրից, յարմարիչ բանից, սանձարկու լեզուի, շրջադրութիւն շնչոյ, կացուցիչ հագագի, ամիսոփիչ խորհրդոց, կրթարան կամաց, արձանացուցիչ յուզմանց, հանդարտութիւն մրրկաց, խաղաղութիւն ծփանաց, որ ունիս զթեւոց ամենընթաց իշխանականիս, և իմաստութեամբ նուաճեալ առ քեզ դարձուցանես.

Բ. Գոհաբանեալ միշտ երախտաւոր, որ հեզութեամբ անհպարտութեան երկայնամտեալ հանդչիս տենչանօք անճառ հրաշիւք յանձինս սրբոց. թագաւոր էից համայնից, ամենայնիւ ծանուցեալ գթած. սկզբնահայր և նախաշաւիղ սիրոյն ընթացից. ճանապարհ կենաց, որ առաջնորդես քաղցրութեամբ դիմելոյս 'ի լոյսդ վերին. Զեռնկալու մեծ վստահութեան, որ ոչ թողացուցանես դայթակ-

ղելոյս 'ի վայր կործանել. յուսոյ կերպարան, ճշմարիտ առ-
հաւատչէիս աղաչողաց մատանց յայտնի երեւեալ. ապա-
ւինութիւն հանգստեան, որ ոչ երբէք մատնես վտանգի
դատապարտութեան. Աղաւթիւն շնորհացիր, որ տաս
լիապէս առանց փոխատրութեան փրկանաց. առատութիւն
աննախանձելի, որ քոյին փառաւորութեամբ զանարգ նիւթ
հողոյս ճոխացուցանես. Պայծառութիւն անստուերք, որ
ճառագայթիւք ահեղ բարձրութեան պարածածկեալ ըղ-
թշուառս՝ կրկին բարգաւաճ առնես. Քաւիչ մեղանաց
բազմաց, որ զհերքեալս 'ի փրկութենէ առաջնումն պայծա-
ռութեամբ նորոգեալ՝ վերստին վայելչացուցանես. Հնա-
բաւոր դիւրահաս առ ամենայն ամբաւ գերամբարձութիւն
յաւէտ յառաջեալ, եղք վստահութեան առ խոստացելոցն
վայելս. երանութիւն անձկալի, յոր զկենդանութիւն շընչ-
չոյս լքանելն է ախորժելի, զի զքեզ դատից՝ կենդանի.
Կամք անխոնջադրելի առ 'ի քաւութիւն գերեալս զօրաց-
եալ ամենագովելի. անսխալելի դեղ կենաց, որ և մեռե-
լոց բնաւին եղծելոց առնես զոքանչելիս. Ամենաստեղծ
աներկբայելի, որ զհուրբ կիզեալն եւ զհողմով հոսեալն
և զժանեօք դազանաց ծախեալն 'ի քթթել ական նոմին
հիւթականութեամբ անպակաս յարուցանես. Անհաւա-
սար համարձակութիւն, յորում աստուածօրէն պանծա-
նօք պարծելն է իրաւացի.

Գ. Հայեաց, տէր, յերկնից զուարթ քաղցրութեամբ յա-
մենակործան վտանգ նեղելոյս, և արա անդորր հանգստա-
կան դիւրաւոր 'ի բազմատաղնապս հեծութենէ. Եւ զյա-
ւուցեալ գումարս սատակեացն, եթէ սպառազէնք այսա-
կան դժնեայ հնարաւորութեան բուռն մարտակցաց պատ-
կանեալ զինուք, եթէ մեղաց տգեղ և քո առելի կերպա-
բանք, եթէ ցաւոց և ախտից վանիչ և կորստական նշմա-
բանք, մերժեսցես հանցես հատցես խափանեսցես և հա-
լածեսցես հեռի սահմանաւ 'ի սպառ տարագրեալ անդարձ
որոշմամբ վերստին կորստեանն. և կառուսցես կացուսցես
նպատակ կենաց և ամբաւ մահարձան զնչան խաչիդ ապա-
ւինելոյս 'ի քեզ փրկութիւն. եւ յայսմ անպարտ և անպա-

տիր և անվանելի արուեստից ահաւորիդ մեծութեան լուծ-
ցին որդայթքն դաղտնածածուկ սատանայականք, կապ-
տեսցին մեքենայքն, վատնեսցին դայթակղութիւնքն, խայ-
տառակեսցին հաղթիչն դրութիւնք, յայտնեսցին երեւոյթք
օրսոյն, գայցին նենգողին ծուղակք, վերասցին վարմին վե-
բարկուք, տոչորեսցին որոմանցն բոյսք, նզովեսցին բռնա-
ւորին չարաբանութիւնք, կտրեսցի լար խաբէութեան 'ի
մահ որսողին, պարսեսցին պատրողին բանսարկութիւնք,
պակասեսցին զէնք դրպարտողին, անկցին սուերք մահա-
բերին, սուզեսցին սադրողին պատրաստութիւնք, արձա-
կեսցին տառունք տագնապողին։ Ա.լայլեսցին սուտ կեր-
պարանք կեղծաւորին, սատակեսցին խրոխտականացն խիստ
յարձակմունք, ցրուեսցին կցորդութիւնք կերչացն, բաժա-
նեսցին աղին աւազակացն, քայքայեսցին բոյլք բարբա-
րոսացն, քանդեսցին ամրոցք ապստամբողացն, արգելցին
ամպրոպք յանդգնելոցն, փարատեսցին փորձողին անձրեւք,
հալեսցի և ցամաքեսցի եղեամն աղանդաւորին։ Խորտա-
կեսցի եղջիւր գոռողին, մանրեսցին ամբառնալիք դրոշիցն
կերպարանաց, փշրեսցին ամբարհաւաճութիւնք հպարտա-
ցելոցն, նահանջեսցին դիմեցմունք ճակատելոցն, քակտես-
ցին միաբանութիւնք զօրացն Բելիարայ՝ թէ անմարմնիք և
եթէ մարմնաւորք, փախիցեն ընդ նոցն ճանապարհ 'ի մի
շաւղաց հետոց յեօթն տարակոյս։ 'Ի դուրն ինձ փորեալ
ինքեանք ընկճեսցին։ Յեղանակեսցին ձմերունք ձանձրա-
ցուցչին, հատցի կապն կցորդութեան մշտաջան աւազակին,
նողկասցի մնացս կայից համբոյր շողոքորթին, ընդմիջեալ
մեկնեսցին նեռաձգութիւնք նեղչին, կացցէ 'ի սասան-
մանն նաւ խարդախողին, խլեսցին յարմատոց անտի ատա-
մունք խածանողին։

Դ. Վասն փայտիդ օրհնութեան կենաց՝ յորում պրկեցար
սատուածդ անբմբռնելի, յիշատակաւ բեւեռացդ՝ որով 'ի
դործի մահուն մածուցար արարիչդ երկնի և երկրի, ար-
եամբդ տէրունականաւ՝ որով զվիշապն մեծ կարթիւ ած-
եալ որսացար, լեզուին դառնութեամբ՝ զոր արբեալ, զդե-
դատութիւն կրուսին արտաքս հեղեր, պատմեսցանու-

թեամբ ըղձական ճառիւք կրիցն սարսափելեաց՝ որով ըղ-
լրութիւն հակառակողին ըմբերանեալ ամաչեցուցեր, ան-
ուամբդ անհասականաւ ամենայնիւ անթարգմանելոյդ՝
յորմէ դողան և դատապարտին սոսկացեալ սաստիկ սար-
սափմամբ բնութիւնք ամենայն երեւութիւն և աներեւու-
թիւ, եղիցին այս ամենայն պարգեւք շնորհաց խոստովա-
նելոյս 'ի պաշտպանութիւն, 'ի բժշկութիւն և 'ի քաւու-
թիւն. Եւ մահաբեր դառնութեանն օձին, և որ 'ի նմա աղ-
դեաց տիեզերադաւ չարութիւնն, 'ի սատակումն եղիցի
նորին. նոյն ինքն 'ի կորուստ և յանբժշկական հարուած
տանջանացն սովաւ մատնեսցի, կապեսցի և ըմբռնեսցի.
Եղիցի ողորմութիւն ստեղծողիդ ընդ իս, և շունչ ոգւոյս իմ
ընդ քեզ անբաժանօրէն կապաւ միացեալ 'ի մի.

Ե. Եւ որ ոք ընթերցցի զայս աղերս ձայնի մաղթանաց
գոչման աղօթից հայցման ծերոյ և տղայոյ, կուսի և երի-
տասարդի, և եթէ յաղախնաց ոք պաղատեսցի աստուած-
սիրաբար, հաւասարապէս անաչառութեամբ ընկալցին 'ի
քէն մասն երանութեան պարտուց ազատութեան, հաս-
տեալ վերստին յանարատութիւն նորոգ մաքրութեան,
նկարեալ դարձեալ զքոյդ կերպարան անփոփոխելի. Ա.հա
տիրապէս հնարաւոր, զօրեղ, անպատում, անհաս, անի-
մանալի, տեսցես աստանօր 'ի հառաչանս կողկոզանաց այսր
հեծութեան, որ 'ի բոլորից շրթանց ընծայեալ քեզ մատու-
ցանի, վասն հօր քո երկնաւորի և բարերարի, և հոգւոյդ
սրբոյ փառակցի և կենդանատուի, աստուածածնիդ բարե-
խօսութեամբ և խնդրուածովք ամենայն սրբոց. Զի դու
ստեղծեր զամենայն, և 'ի քէն եղեն ամենայնք, և դու
տիրես ամենայնի. և քեզ փառք յամենեցունց, միդ յիս-
կութենէ անժամանակ Երրորդութեանդ, զուգակցապէս
փառաւորեալ յանբաւս, և յաւիտենից յաւիտեանս. ամէն.

ԲԱՆ ՂԱ·

ՎԵՐՍՏԻՆ ՑԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿԻՍԻՆ ՀԵԹՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԹՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Տէր տէր դթութեանց և ասուած ողորմութեանց, անուն մեծութեան, ձայն ահաւորութեան, կոչումն սաստկութեան, լուր անհասութեան, բարբառ դողութեան, հնչումն հիացման, յուսադրութիւն բարերարութեան ամենողորմ քաղցրութեան. յորմէ երկուցեալ սասանին ամենայն բնութիւնք եղելոց 'ի քո սպառնալեաց ահիդ պակուցման, սաւառնին սերօրէք, ամիտփին քերօրէք, պարուրին պարք լուսակերպիցն, երկնչին հիացմամբ բոլոր պետութիւնք վերնոցն, նայնք ցնծան դողութեամբ մեծաւ 'ի մի նաւակատիս բերկրութեան, զարհուրին դեւք, ընկերկին չարութեանցն դունդք, պակասին խաւարասիրացն հոգիք, անդնդոց մատնին հրեշտակք օտարին. Կապին նշանաւ խաչին յարձակմունք դիմամարտին, փակին 'ի ըստորին բանտի քինաւոր ամաղեկայիքն, անխզելի հանգուցիւք պաշարին խումբք հակառակորդին, արդ ելին անգերծ զընդանաւ՝ մահաղինացն կաճառք, պնդին 'ի մետաղս ահեղ հրամանիդ այսականացն գումարք, պանձին կարկեալ ընդդիմաբանիցն դասակցութիւնք, պարաւանդին հիւծմամբ կորստեան աներեւութիցն ժողովք, անլոյծ չղթայիւք նեղին առաքելութիւնք Դերաքրիստոսին.

Բ. Ահա կարկառեմ մատամբք ձեռինս զտեառնագրութիւն նշանիդ 'ի ժամ դիշերիս, որ ոչ մթանաս խաւարանգիտութեան, ամենեւին տեսականութիւն, քան թէ 'ի լոյս անմատոյց հանգուցեալ բնակես. Ընկալ զաղաչողս վերտանգաւոր դոհարան ընդ պահպանութեամբ թեւոց հրզօրիդ, փրկեա 'ի ցնորից եկամուտ պղտորութեանց, սուրբ արա զղգայարան հայելեաց սրտիս նկատմանց. ամրացո փայտիդ կենաց 'ի տխրական անրջոց, արեամբ քո սրսկեա

զՀրՀարկութիւնս կայիցս, զՀետս եղումիցն կաթուածով կենաբար կողիդ գծագրեա, երդոցն պահպանարան քառակերպիդ ձեւակերպութիւն եղիցի, հանդէպ տեսութեան աչացս ամբարձման փրկականդ քո կրից խորհուրդ առդիցի, ընդ բարւոր յարկիս չարչարանաց քոց գործի հաստիցի, զծառայդ օրհնութեան հաւատք յուսոյ խնոյ կախեսցի։ Արդեալ, տէր, սովաւ զաստակիչն հոգւոց, մոցէ անխափան պաշտպանն լուսոյ, և ընդ սաստիկ ծանրութեան ցաւոցս և զբեռն պարտեացս թեթեւացո, զոր 'ի լուարանի մոռացս ամփոփման մահճացս անկողնի ուշաբերեալ զյուսահատութեանցն դառն պտղոցն՝ խոստովանիմ ամենագիտիդ զանհամար մասունս գործոց չարաչար անօրէնութեանցս։

Գ. Հանգո զվաստակեալս 'ի բաղմածուփս աշխատութենէ, բարձ զտագնապ տարակուսանաց ոգւոյս կործանման, զդառնութիւնն ընդ վշտացն, զՀեծութիւնն ընդ կարեւացն, զանձկութիւնն ընդ թշուառութեանցն, զՀաւաշմունն ընդ խորտակմանցն, զբեկութիւնն ընդ ապշութեանցն, զթմբրութիւնն ընդ շրմանցն, զարբեցութիւնն ընդ յիմարութեանցն, զթերամտութիւնն ընդ խելագարութեանցն, զսառումն սիրոյն և զՀրային ջերմութիւն աղուական ախտին։ Օժանդակ լեր տկարութեան բաղմատխուրս տարտամութեան, բարեգործ աջովդ շնորՀի, ձեռամբդ նորոգողի, մատամբդ կենսաբաշխի, փառօքդ մշտափայլի, յարակայութեամբդ անեղծի, երեսօքդ զբաւարթականի, խկութեամբ էիդ պաշտելի բարձրութեամբդ երկրպագելի։ Հատո զչարաչար հեծութիւն կորստականս խեղդման, զնոր գիւտ չարին, զՀին խարդախութիւն բանսարկուին, զստար ազդեցմունս 'ի մահ կրթողին, զանյաջմարական երեւոյթս հանապազորդեան եղեռնագործին, զառ աչս հնարադրութիւնն դժնդակ գիւին, զողբական բոցաշնչութիւն ձգող կախարդին։ Պահեա 'ի տեղւոջ հանդրստեան մեռօրինակ այսր դադարման յաներեւոյթ մոռացութեանց, 'ի մանաւոր սխալութեանց, 'ի մեծագոյն դայթակղութեանց, 'ի փոքրագոյն ուռնառութեանց, 'ի խա-

բերայ չար ձանձրութեանց. Հեռացո զանհանդէպ մոռ-
ծութիւնն 'ի զգայութեանց ծառայիս յանցաւորի, զկիրս
բասրելիս, զվարս թշնամանելիս, զդիպուածս պատկառե-
լիս, զհետս վրիպելիս, զպատիրս ձաղելիս, զխորհուրդս
անդռնելիս, զաւելաբանութիւնս նշկահելիս. Անսխալ
հոգւով և անշաղախ մտրմնով զապաւինեալս 'ի քեզ հան-
դերձեա, 'ի շնչմանէ հողմոց, 'ի զարկմանէ բռնութեանց,
'ի փախմանէ փոթորկաց, 'ի յոտմանէ մրրկաց, 'ի յարձակ-
մանէ գազանաց. Ի կատմանն աչացս հայեցուած սրտիս
մի ատուերացի, այլ զուարթացի պայծառացի վայելչաս-
ցի՝ ընդ քեզ փայլեցի, տէր Յիսուս Քրիստոս, լուսաւոր
վառմամբ անչիջանելեաւ. Բանիւ քո սրբեա զպատսպա-
բանս բազմականիս 'ի խորամանկութեանց, 'ի զբաղմանց,
'ի քո ատելի յիշատակաց, 'ի վերնամարտս մոռամանց, 'ի
քրէական մտրոսութեանց, 'ի տիրանենդ անշնորհութեանց,
յաստուածընդդէմ հերձուածութեանց. Գնդիւք վերնայ-
նոցդ վերակացու ինձ լիցիս, պետութեամբ, իշխանու-
թեամբ զշրաւորքն անյաղթականաց մաքուր մատակա-
բարաց սուրբ աստուածութեանդ. առաքեալքն աւետեաց
աւետարանաւն, մարգարէքն կտակարանաւքն, մաղթանք
երջանկացն 'ի կատարածի աւուրն ընծայեալ. Որովք ներ-
հեցից երկիւղիս ըստ քեզ տրտմութեամբ, և զարթեայց
շնորհօք քո կրկին ուրախութեամբ, եթէ վհատութեամբ
ննջեցից, յարեայց դարձեալ հոգեւորական բերկրու-
թեամբ. եթէ ընկղմեցայց մեղանօք, կանգնեցայց վե-
րըստին զատեալ 'ի խղճէ անազատ ամբաստութեամբ.

Դ. Լուր խնդրուածոց ամենահառաջ ձայնիս հեծու-
թեան, միայն բազմադութ, բարեխօսութեամբ սրբոյ
աստուածածնիդ և ամենայն արդարոց և նահատակաց ընտ-
բելոց. Եւ քեզ փառք յամենեցունց խմբով դոչմամբ վեր-
առաքեցեալ սրբովք զուարթնոցն անմահականաց դա-
սուց, 'ի գովեստ հօր քոյ աստուծոյ մերոյ և հոգւոյդ
սրբոյ բնաւից հաստոցի և նորոգողի, յաւիտեանս յաւի-
տենից. ամէն.

ԲԱՆ ՂԲ.

Ի ՓԱՌՏՆ ԵՐՋԱՆԻԿ ԲԱՐԵԲԱՍՏՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԱՀԱՐԻՆ ԽՈՐՀՐԴԱԾՈՒԹԵԱՆ

ԱՂՂԱՆՍ ԵԴԵԱԼ ԸՆԴ ԿԵՐՊԱՐԱՆՍ ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԵԱՆՆ

Ա. Գ.ՈՂԱՆԱՄ ղքէն, բարեգութ, միայն մարդասէր, ա-
բարիչ երկնի և երկրի, որդի աստուծոյ կենդանւոյ, այն
ինչ զարթուցեալ անձկութեամբ սիրոյ քո յիշատակի 'ի լրու-
թիւն հնման փայտիդ հրաւիրման. Որով բախեալ զձայ-
նարձակութեանցն զաղղողարան, սթափեցաք կանգնե-
ցաք, 'ի վերս յարուցեալ 'ի մեռօրինակս թմբրմանէ, ուս-
տի իբր կոչմամբ սփոփանաց բանի բերեալ ձգեցաք 'ի ժամ
պաշտաման օրհնաբանութեան, յանդիման լինել քեզ ու-
բախութեամբ հանդէպ հատուցմանս բեմի.

Բ. Ահա փառք քեզ, անսահման անուն և անբովանդա-
կելի զօրութիւն, որ այսքանեօք հնարաւորութեամբք ընդ
փրկութեան իմում՝ հոգացար. գոհաբանեալ անեղծ իսկու-
թիւն, որ կերպարանեցեր հրաշիւք աստստին զհանդեր-
ձելոցն նմանութիւն, հանդարտ գործեաւ վայելչականաւ
փայտի անօթոյ առ քունս անյարիր սաստիկս որոտացեր.
որպէս թէ ընդ ծուլութեանս դանդաղութիւն զյանդիման-
նութիւն խրատուդ խառնեցեր, 'ի հայրենի սիրոյդ հեզու-
թիւն զուժգնութիւն ճայթմանն յարեցեր. յընդոստ զար-
կուած երկուց միջնորդաց՝ մարդասիրապէս քաղցր անձ-
րեւեցեր. ոչ մեղմութեամբ մեղմական վանդիս նիրհմամբ
ընկղմեցեր, և ոչ անխնամութեամբ ահաւորութեամբ զտա-
ռապեալ հոգիս զարհուրեցուցեր. Ծնրադրական երկրպա-
գութիւն ստեղծչիդ բոլորից, որ այժմէն ցուցեր համայն
յայտնապէս զօրինակ ահեղ բարբառոյն մեծի աւուրն յա-
րութեան, կենդանացուցեր 'ի դադարմանէ դժոխական
անբանութենէ, 'ի խնդիր ելեալ կոչեցեր զպակասամիտս
'ի գինեղ ուրախութեան. արարեր զսոյն լինել հանդերձիչ
անարատ հարսինն առ սէր փեսայիդ. երկուցեր փոքր այս

խթանաւ զապարասանին զվիթխարութիւն, լուծ սուրբ կրթութեան ստամբակին ուսոյ զայս իր գործեցեր՝, վարապան վանիչ չարախօսին կղակաց եդեալ կազմեցեր. Փառաւորեալ յաւէտ անբաւ բարձրութիւն մեծիդ աստուծոյ, որ փոխարկեցեր զիայտին պարտիս յաղաստութիւն շնորհիդ կենաց, խմաստնացուցեր վերստին դարձեալ զիմարս ցնդեալ՝ հոգեւորական հանճարովդ, կարկառ կրաճմամբ զանբժշկութիւն հարուածոց օձին առանց մոռացման միշտ թարգմանեցեր, ընդ Երրորդութեանդ գծագրութիւն զկապն երեքկին իմ վերասակարին 'ի կատարածին սովիմբ կրկնեցեր.

Գ. Գովեստ ներբողից բուրմամբ խնկոց վերառաքեմ քեզ, ամենանանամ՝, զի 'ի սառապատիր կռոցն բազմաստուածութենէ առաւել յաճախագունիւք որսացար զանձն իմ պարտաւոր 'ի քո երկրպագութիւն, խրոխտ և ահարկու նուիրեալ փայտիս զնշմարտութիւնն քարոզեցեր, մեծացուցեր այսր պատճառաւ պատշաճականաւ զնոր աւետարանութեանդ պատիւ. Այն ինքն աղաղակ բարձրութեան գոչման սպառազինութեանդ քո, արքայ պետութեանց կայսերաց երկրի տեր Քրիստոս. նշան խրախութեան աւարտման հանդիսի մարտի քո, Յիսուս, յորում խմնալին Փարաւօն կապեալ ըմբռնեցաւ, կուփիչ հանապազորդեան գլխոյ գագաթան հպարտացեալ չարագործին՝ շերտս այս տաշեցեալ. Սոփաւ գումարին 'ի պատերազմի որդիք Սիսնի ընդդէմ աշխարհակալին խաւարի. տուն իմն աստուածաւանդ կրթութեան կարգեալ 'ի հեռուստ այս դրօշուած իւղեալ՝ առանց հնանալոյ և կամ խափանման, նշանակիչ ժամանակի ապագայիցն հատուցման 'ի բացուստ անդր ծանուցմանն, աղգակից հանգուանման կենացն փայտի՝ որ 'ի գրախտիդ աստուծոյ, կոչարան բարւոք հաւաքման փոյթ ընթացիւք 'ի յարկն օրհնութեան, պատկեր տեսակի տնկոյն գիտութեան 'ի կարգ ընտրութեան բարւոյն և չարի, յիշատակ մեծ տեառնագրութեան յերեսս կերպիս հոգւովդ սրբով զնչան խաչիդ, նախալեկոյց աւետմանոյց փառաց գալստեան 'ի դշխոյն պահեալ սուրբ

թագաւորիդ, յորդորիչ քաջալերական մաքրապարիսպն խրախճանութեան, անախտական սիրարկու անձնահամբոյրն կցորդութեան շքեղաշուք քօղընծայ ամենածին կուսին թագուհւոյ, յարդարիչ ծածուկ պճնութեան՝ որ 'ի հոգին է վայելչութիւն. նմանութիւն պատգամին Սինայ, որ 'ի ետ բունեացն արտաքս առաքիւր. միշտ օրիորդ պանծալի անշաղախ որդւոյ մայր անարատից՝ սովաւ փառազարդեր.

Դ. Գերագոյն քան զԵրիքովին փողոցն եղջերեայ ըզ բնութիւնն Բելիարայ սովաւ հարթեալ տապալեցեր, քարինս արձակեցեր պարսիւս այս փայտեայ՝ ընդդէմ Գողիաթու, գայիսոն նորոդ կառուցեր վկայ ահարկու կործանմանն սատանայի, զ'ի խոր աճեցեալ արմատս մեղայն մեքենայիւս այսու խլեցեր, զմուտացեալ դործոցս իմ պարտիս՝ այսր երախտեօք ընդ իս կապեցեր. Զոր եթէ այլ իմն ձայն բանիդ ասուածոյ անուանեմ նախապատուամ եկաւորութեանն, ոչ սխալեմ քան թէ ճշմարտեմ. 'ի տկար ամենս այս նիւթոյ հոգէկրի՝ մեծութիւն դործոցդ Յիսուսի առաւելապէս պատմեալ հռչակի. բիւրաւոր օգնականութիւնս վերնապարդեւս և քոյինատուրս 'ի յայսմ անապատաւոր ապաւինութենէ երկրականաց զարմանագրեցեր.

Ե. Խոստովանեալ անուանդ անքնին մարդասիրիդ բարեխնամութեան, խնկեալ խորհրդով սրբամասնութեան անգծագրելի կերպարան լուսոյ, որ կրկնաձիր նշանաւս այսու նեռոս արձակեցեր հեռաձիգս ձայնատրականս օդաչուս և յարմարաթռիչս ունողս յինքեան հոգի կենդանի, որով անսխալ հանդիսմամբ զնպատակն խաւարային աղեղնաւորին գաղտնութեան յաւէտ կործանմամբ 'ի յետս ընկճեցեր. Իբր զպատնէշս ամրաբերձ բերդամարտութեան կանգնաւորս անվայրաբեկելիս՝ ասուսատ անդանօր զկտեալ դիպուածս այս փայտի զարկման հրեշտակ կամարաբերնամէջն ներհակ վերյուզարկեցեր. Բանիւ հրամանի մեծիդ ակնարկութեան, օծութեամբ շնորհիդ արեամբ քո խառնեալ՝ զայս եղջիւր խեթկիչ մոլի դառոյն իբր զկաշիդ վրկանակ յեսանեալ սրեցեր. Ի մեծ ազդմանէ այսր աղաղակի դեր քան 'ի վերնոցն քանդեալ վերացաւ դրանդն

ամբութեան կամաց անվայելուչ և ամենաերկչոտ խենեղութեան կարճամտին, ընդ հրեական սրտին խմաստից և ստուերական տանն կործանութեան։

Զ. Փառաբանութիւն քեզ վերընծայեմ, անմահ թագաւոր, զոր արարեր և հաստատեցեր աջովդ քո հզօր, ազաչեմ զքեզ, կրկին ներդործեա։ Անցուցեր սովաւ հերքեալ առ 'ի մէնջ զխեթ դժնդակ խորամանկութեան բանսարկութիւն, զտաժանական տապ մեղաց, զհողմն դառնութեան շնչման խաբողին, զտարր արկածից մահու երկիւղի, զառ 'ի յոգւոյ ցնդմանէ ՝ի մասակար բերմունս տխրեցուցիչս, զայսախառն հեծեծութիւնս թաղկացուցիչս։ Յրուեա վերստին քոյինազին հեծանաւս՝ օժանդակեալ թեւօք նը-շանիդ՝ զամպս հրաժինս, զորոտմունս կարկտաբերս, զցաւագին ցոլմունս հրախառար կեղծաւորութեան փչման բազմատանի վիշապին, զսուր սատակման, զճակատամարտ դիմեցման, զյարուցեալսն 'ի վերայ վայրենական խորհրդոց զդիւացն կաքաւս։ Յորմէ զարհուրին յայսմ իրէ փոքուէ՝ տեղի տուեալ մեծաս գոզութեամբ, կիրթ իմն ծանօթութեամբ յայտնի գիտացեալ, թէ յայս ազգ ձայնի յառնէ տեր 'ի դատաստան։ Եւ խրախուսին յոգի արութեամբ զրահեալ զնդապէս սուսերաւ հոգւոյն աստուածարեալ մարտիկք ամենայն 'ի ձեւ կանոնի այսր յիշատակի, որ զամենափորձ հրոյն ընտրութենէ դոչմամբ անկերպագրելեաւ համօրէն ազանց քարոզէ 'ի յօրինաւոր ասպարէզ երջանկաբար նահատակութեան։

Է. Հարաւ ահա փող աւագափող, համբարձաւ սովաւ աստուած օրհնութեամբ, պատմեցաւ սովխմբ ամենայն երկրի, հնչեաց 'ի բերիս բաժանման հեթանոսաց, ձայն պահասանաց մեծին զօրացաւ, ըստ բանին Եսայեայ, և 'ի նոյն բարբառ առ հասարակ ցնծասցուք։ Յնդեցան ջրոյն առակաւ 'ի ձեռն սրին թշնամիք խաչին, անպատուեցաւ ճաշակն պտղոյ առաջին փայտին, ասնեցաւ նիւթս այս խորհրդական կենաց անուանեալ, անարդեցաւ երկաթ առ 'ի պէտս պատերազմի, իբր զսրբութիւն տեառն 'ի սանձս երիվարին մեծին նշանի այս փայտ կենաձայն յարմարադ-

բեցաւ, ամիսփեցաւ օծեալս ցպով հովուին երկնայնոյ սուրբ իշխանութեան մարդկային ձեռին. Ոչ գծեաց 'ի քար տա-ճարին մուրճ ինչ գործողի. իսկ յաստուածակերտս խորան փայտս այս նուիրեալ ընդ խաչին թեւոց ալացեալ զօրէ. Ոչ 'ի գլուխս ամենայն և կամ յեօթնից եօթներորդս յո-բելինիցն՝ յանկեան ուրեք խափանմամբ փողէ, այլ ընդ ծագս տիեզերաց և ընդ ծիրս եզերաց՝ 'ի ծոցս ջուրց բազ-մութեան ծովուց և կղզեաց նոցա յաճախ սաստկութեամբ անարգել ճայթմամբ ինն աստուածայնով հնչեցեալ աւե-տարանէ. Կոտորեցան սուսերք սատակողին այս փայտի ցուցմամբ, յանօգտակարէ անտի մեզ փոխաձեւեալ 'ի խոփս և 'ի մանգաղս.

Ը. Ոչ արձագանք արձանաց 'ի խորոց ինչ գանչութենէ խիստս առաքեցեալ, և ոչ դժնդակապէս ըստ խմաստա-կի ումեմն օտարի զոդ վիրաւորեալ, ոչ անախորժ սրու-թեամբ ընդ ունկն մտեալ և ոչ զաման ուղղոյն անկամակա-թեամբ չար թնդեցուցեալ, ոչ ոսկերքն փուչ խրատուցման յանձն բուսուցեալ և ոչ մտացն այլայլ ապշութիւն առաջի արկեալ, ոչ զանգակ նիւթոյ պղնձոյ դանդաչեցուցեալ և ոչ քար ընդ վիրգս տալի առանց քաղցրութեան առ նոյն զարկուցեալ. Պարփակարան անխորտակելի նորոյս Աիով-նի, մի սա 'ի սպասուցն կաղմուածոց արարչաւանդիցն գլխաւորաց, զոր եկեղեցականքս քրիստոնէից ընդ ղեւ-տականացն զգուշաւորապէս բարձեալ յանձանձեն. օրինակ ձայնի հրեշտակին, զոր առակողին բան՝ հաւուն կոչմամբ այսու տեսակաւ զայն տպաւորեաց. նոր գործի շնորհի նուագարանաց աւետարանին՝ զարթուցիչ հոգւոյն աստու-ծոյ առ մեզ, քան առ օրհնաբանութիւն սաղմոսարանին 'ի վերայ Եղիսէին. Ակզբնապար նախընթացութեան աղէյար-մար ջութակաց բարեստաւիղ ողբերգարկութեանց՝ բարա-ցուցական բամբռան բառացի բարառնութեանց. սրինկ նորոգ այլ ինն տեսակաւ առեալ մեզ ընդ հնոյն փոխանոր-գութեամբ, ոչ հեթանոսօրէն ուրուագային հնչման և կամ հրէաբար խակախորհութեան, զոր մարգարէն տերամբ ազ-դեցոյց՝ 'ի բաց արա յինէն, այլ զսա սիրեաց և կրկին պատ-

ուեաց մաքրական՝ տաժամբ՝ ահարկու դիւաց և ամենայն չար պատահարաց.

Թ. Եւ արդ ընկալայ օրհնաբանութեամբ յարգեալ գովելիս զայս տուր սրբութեան՝ ինձ պահպանութիւն և քաւարարութիւն, քո պաշտօն և իմ գոհութիւն, անդադար ուեան բարձրութեան արարչական փառաւորութեանդ. Մոցէ ձայնդ այդ աստուածարեալ ընդ պատուաստ յօդիցս շաղկապութեան, հանել 'ի հոգւոյս զպատիրս դիւաց և զմեռաս անիծից՝ և մեղաց ապականութեան. Այրացես լիներ զայս իր նշանակիչ ջնար ջահաւորական, անջրելի նամակ, ջատագով անխափանական տերունական անօրինականացդ. Ահա պարգեւեա սոփաւ, բարեգութ, աղաչեմ, հզօր, կրկին մեզ ընդհանուր պահպանութիւն 'ի դիմամարտից յաներեւոյթ և յերեւելի. Ընձեռեա մեզ, ձեռն ամենալի, որ բանաս և մատուցանես պատրաստաբար բաշխմամբ 'ի մասունս բազմապիսս, օգոց քաղցրութիւն, անձրեւաց շահեկանութիւն. Պակասեսցին քոյով հրամանաւ այսու բարբառով հողմ տապաստան, ընդումն ցաւաբեր, յարձակմունք հինից չար խարդախութեան. սոփաւ խափանեսցին ամենայն դիմամարտութիւնք զինուորութեանց դժնեայ մատնչին, հալեսցին հատցին և մեռցին յերջանիկ ձայնէ օծեալս այս փայտէ որդն և ուտիչ, և ամենայն նմանք սոցին, որ 'ի մերոց մեղաց զօրացեալ ընդ մեզ պատերազմին. Արմատացս մեզ սոփաւ տունկ երանութեան զյուսոյդ 'ի քեզ մեծ պաշտպանութիւն, ստեղծիչ բոլորից, տէր արարածոց, զայս ծառ Սաբեկայ, որ ունի կախեալ 'ի գլխակ ոստոցն զաւանդ սուրբ նորոգ այժմու փրկութեանս ծագկեալ քեզ, Քրիստոս, 'ի պտուղ կենաց անմահականաց. Փախիցեն յանհուն հեռաստան խորին խաւարի՝ այսր փայտի փառաւորելով բարեգեղկոյց ձայնարձակութեամբ՝ նէտաբք ներհակք ստապատիրն ստորնականաց բազմաձեռնեան խարդաւանեաց. Մերժեսցին սոփաւ 'ի յանդգոյ պղտատոհմական արօրադրութեանց մերոց սահմանաց և 'ի քո մշակեալ կենդանի երկրէ՝ վերք վանիչ և հոյլք մրմնջեցուցիչք. կարեսցին սոփաւ յաւելուածք

կրկնատեղև անվայելուչ պատահմանց՝ 'ի հնարից չարին 'ի մեզ յայտնելոց. իսկապէս վանեսցի սովաւ, որք յերկաքանչիւրոց բնութեանցս մերոց վերերեւին ինքնատեղծութիւնք մերձաւոր դաւաճանողաց, յումեմն օտարին վրիպակ մնածմունս, և յայլումն քարշ դոյութիւնք անմաքուր զեռնոցն ապականողաց. Փրկեա, տէր Յիսուս, աղաչեմ՝ զքեզ, փրկեա, բարերար. կարկառեա առ իս զաջդ ամենագով, և օգնեալ ինձ սովաւ՝ զերծո զիս յամենեցունց ընդդիմացողաց.

Ժ. Խառնեսցի միասցի հրաման քո 'ի սոյն՝ առ 'ի փոխարկել զադամանդեայ սիրտս յիմարեալ՝ 'ի քոյին բանիդ արդիւնատրութիւն. հարցես մխեսցես զայս նեցուկ հրաշից քումդ սքանչելեաց 'ի սիրտս ծորեալս և յոգիս լքեալս, և հաստատեսցես կազմեալ պնդապէս 'ի կայսումն ուղիղ անսասանելի. իսկ զանընդոստն կակղացուսցես զարթնուլ և զդաստ լինել յոգի հեզութեան աստուածաւանդ քո պատուիրանիդ, որպէս զՊօղոսն և զՄատթէոսն. Յիշեցո՝ մարդասէր, պատուեալս այս փայտիս զերախտիս խաչիդ, ուրով զանճառսն ներգործեցեր. բարձ յինէն կեցուցիչ, ըզվտանգ պարտեացս պանծալի լծակօք ամբառնալեաց նոր տապանակիդ. Բացցին կամՆք քո, հզօր, 'ի յայս ձայն կենաց՝ լսելիք սրտից յամառեցելոց, լուցեն յայս մեծի բարութեան 'ի քումդ ակնարկութիւն՝ ականջք խլից. պարզեսցին 'ի ձեռն սորին լեզուք համբացելոց. լուսաւորեսցին 'ի սոյն տեսարանք աչաց, հայել մաքրապէս 'ի քեզ պշուցեալ անայլայլաբար. զղջասցին դարձցին կաղդուրեալ կամք յափրացելոց. ընձեռեալ տացես, տէր, տագնապելոյս անձրեւ արտասուաց. Եղիցի քեւ սա մեզ լուր ցնծութեան, ձայն ուրախութեան, բարբառ բերկրութեան, նուագ հանդստեան, նիւթ երանութեան, պատճառ փրկութեան, առիթ քաւութեան, մերժումն վշտաց, խլումն խեղդմանց, ընդարձակութիւն նեղութեանց, համառօտումն խեթմանց, հալածումն հեծութեանց, թեթեւութիւն թառաչմանց, յապահովութիւն կարեաց, կարգադրութիւն կրից, տխմութիւն վհատմանց, բժշկութիւն ցա-

ւոց, տեւականութիւն հեղգութեանց, ուշադրութիւն անտեսիցն։

ԺԱ. Ի յայս կամուրջ ցանկալի անխոտոր և անխոտոր-նակ, և 'ի վերնաշաւիղ բարձրարերձ սրբահետ սանդուղ երկնաչու, առ հայր քո օրհնեալն ահաւոր անուն ձգեալ մատուցեա, բարերար, հոգւոյդ առաջնորդութեամբ մի-անալ 'ի քեզ անընդմիջելի. որով և սրբոյ միոյ միայնոյ և միասնական տէրութեանդ և անեղծ արարչութեանդ 'ի կենդանեաց և յանշնչականաց հաստատելոց վսյելչական գո-հութեամբ փառք և իշխանութիւն յաւիտեանս յաւիտե-նից. ամէն։

ԲԱՆ ՂԴ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ԳԱԻԵԼՈՒԱՆ ԿՐԿԻՆ ՀԵՏՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍԲ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

ԱՂՕԹՔ ԹԱՐԳՄԱՆՕՐԷՆՔ ՎԱՍՆ ՍՐԲԱԼՈՅՍ ԻՒՂՈՅՆ ՄԻԻԹՈՆԻ

Ա. Սուրբ ահաւոր անուն բարձրեալ անպատում, անձ-կութեան փափաք յարախորժելի, 'ի սրբերգենիցն փա-ռատրոցաց միշտ սրբաբանեալ բնակեալդ 'ի սրբում, լի և ամենաշնորհն բարութեամբ առատաձեռն աննուազելի, լոյս բարի և ծագումն գովելի, երկրպագեալ փառաւորու-թիւն, ահեղ և անընկնելի, ամէն և յամենայնում. Ա. յսու բանիւ դաշամբք յուսոյ ուխտ ընդ քեզ միութեան, հզօր, այս, ամէն, ալէլուիայ. գովեալ թագաւոր հանուրց, աստ-տուած բոլորից, ստեղծիչ գոյից և տեր կամաբար, միայն առիթ պատճառաւորաց, փրկիչ և օծեալ մշտապաշտելի.

Բ. Ուստի մեկնապէս թարգմանեալ 'ի մեզ զայս գանձ անվաճառ և հարստութիւն անփոխադրելի, Յիսուս Քրիս-տոս արքայ երկնաւոր՝ որում գողութեամբ մեծաւ սպա-սեն անմահականացն ահեղից լուսաբերան բոցաշնչու-

թիւնք, կրկնեալ քեզ յօժարութեամբ 'ի հաճութենէ անխտոր մնաց, ծաներ գոհութեան ստեղծող էութեանց, որ են 'ի տեսման և 'ի ծածկութեան։ Որ եղբ և էիր միայն բովանդակ ամենեւին անպակասելի, առեր զմերս իսկապէս հանմայն, զի 'ի լրութենէ քումմէ լցուսցես. օրհնեալ և բարերարեալ, ծանուցեալ յաւէտ միշտ անքննութեամբ ողորմութեամբ մեզ 'ի փրկութիւն, 'ի փառս և 'ի գովեստ անճառ բարձրութեան ահաւորիդ բարերարութեան։ Սկզբնաձիր օծմանս շնորհի մեծախորհուրդ հրաշազարդութեան. քանզի լոյս քո մեզ ծանուցեալ ճառագայթ անհաս, ծագումն անսահման, արեգակն անաչառատիպ, ապաղ սահմանիչ երկակշիռ տարրութեանց, ճրագ ոսից և լոյս հետեւմանց, որով 'ի ցոյցս խնամատից եկեալ տեսութեամբ բանիս այս յարմարութեան, տօնեմք պարերգութեամբ հրեշտակօրէն յստակամտաբար փրկչավայելուչ կրնգրկաւ խնկեալ զպարգեւարաշխ առատատրութիւն ամենի մատուցիդ յիւղ զուարթ ամբիծ գաւանման։ Քանզի 'ի սկզբան անդ կապտեցելոյ ողորմելի տխրականութեամբ 'ի փրմանէ բարձրագոյն շնորհին՝ հայրն իմ սկզբնաստեղծ՝ և հնացեալ յաւէտ մեղացն գերմամբ 'ի մահ գրաւեցաւ, կապեալ ընդ եղծման ապականութեան անզերծ հանգուցիս, 'ի ծառոյն պատճառաւորեալ յանկումն անյարիր ամենակործան գլորման, հերքեալ 'ի լուսոյ՝ այսր խաւարին վայրի մատնեցաւ. իսկ դու, գթածդ տէր ողորմութեան, քանզի յաւէտ քան զնոյն ծանեար զոր ստեղծեր, և զի չէիցն ակնկալութեամբ չեկաց յոր ինչ էրն, որով անկարողանայր իսկապէս տեսանել 'ի լոյսն վերին անմատոյց գերակայութեան անսահմանելոյդ, ոչ մշտափայլ յարակայ վառմամբ անաղօտելի տարածանեցեր, այլ գիշերայնոյն ոսնալպիրդ մթին արհաւրաց ձեռնկալութիւն ձիթոյ՝ շարամանութեամբ նիւթոյ պատուգի ընդ նոյն զանգելոյ՝ յօրինակ քո անախտ միութեամբ ընդ մեզ խառնելոյ՝ մարգասիրապէս հիւսեալ կազմեցեր. զի որ 'ի ստուերս մահու տարագրեալ գտաք՝ կանխակորուստ տնկումն պարտեաց, 'ի պատճառ իրին ազգակցաւ պտղոյն ջահաւորեցեալ հաւատոյն վառմամբ՝ 'ի

նոյնն դարձցուք խնկաւորութիւն. որպէս և փայտիւն մա-
հու՝ մածմամբ քո 'ի նա՝ ածեալ մածուցեր զմեզ, առակաւ
մեծի խորհրդոյն միաւորեալ 'ի փայտն կենաց.

Գ. Եւ արդ որպէս ոչ է օր լրմամբ առանց գիշերոյ, և
ոչ տնօրէնութիւն յարկի առանց ձիթոյ պիտոյից խնդրոյ.
քանզի իբր օրինակն հասարակային ոչ նուիրաւոր՝ զմարմնա-
ւոր աչացս տեսութիւն լուսաւոր առնէ, նոյնպէս և մաքրեալն
քոյինաշունչ շնորհին ընտրութեամբ անխմանալեաւ զանե-
ղեալ հոգիս միութեամբ 'ի մեզ անտեսիդ հրաշափա-
ռապէս պայծառացուցանէ. Զի որպէս յիջումն լուսարանի
սուրբ աւազանին լուացմամբ մարմնոյն զանձինն հաւատամբ
առնուլ սրբութիւն, սոյնպէս 'ի յօծումն իւղոյն պարարեալ
յուսով զհոգւոյն զօրութիւն սովիմբև 'ի սոյն համարիմք ու-
նել ամենայնիւ աներկմտելի. Եւ որպէս հրամանդ տերու-
նական օրհնաբանելի զքաւութիւն մեզաց ախտացելոցն նա-
խավճռեիր, իսկ ոչ հաւատունողացն առ այն՝ բժշկութիւն
հրաշալի յանդիմանակաց անտուստ առ նմին մարմնոյն տե-
սակի հաւատարիմ վկայ անդարձիցն հաստատեիր, սոյնպէս
իւղս այս փրկութեան լուսով կատարեալ՝ հեղեալ 'ի մեզ
օծանէ զարտաքին խորանս. իսկ զներքին մարդս անե-
ղեւակ ծածկապէս մնեալ՝ նոր կենդանածնէ.

Դ. Պատկեր պանծալի այս զանգուած նիւթոյ արարչիդ
երկնի. քանզի որք զիւղոյն կրեցին օգտութիւն՝ որ յողոր-
մութենէն շահընծայութիւն, և դու 'ի գովեստ քեզ զայս
բան սահմանեալ, թէ ողորմած եմ ես տէր. քանզի որ-
պէս սիրոյն անուան կցորդիս աստուած, նոյնպէս 'ի մասնէ
և այսու զիջեալ գծագրիս՝ ըստ տնտեսութեանն որ առ մեզ.
Վերհագոյն մեծութեան խորհրդոյ յարմարաւոր դիմակեր-
պութիւն այս ճարպ պարարտութեան երկրի թանձրու-
թեան հոգանիթ գոյականութեան. զի որպէս սոյն մասն
'ի կենդանւոյն ոչ 'ի կերակուր հրամայիւր անդ ըստ օրինին,
այլ արարչութեանդ բոլորովին պտուղ որոշիւր, նոյն նմա-
նութեամբ եւս և աստանօր իբր զզօրութիւն՝ տեառն մատ-
չելի յայս աւանդ հաճութեան էիդ աստուծոյ վայելչապէս
տուեալ նուիրի, հոգւոյս հարազատ զուգաճանապարհ, ա-

բարողիդ պահեալ և ուխտեալ. քանզի ոչ շունչ արեան և ոչ ճենճեր ինչ զուարթութեան օրինակ հոգւոյս իմոյ և կարոյս ընդ անդամանթիւս մնոյն ծախի, այլ արքայութեանդ վերնում վիճակի տերունական բազմականին ձօնեցեալ ճաշակ՝ այս նիւթ ջահաւորական մշտաբորբոք անաղօտելի.

Ե. Ոչ էր մատչելի 'ի նախագահութիւն արու անդրանիկ դատիչ քննողաց, եթէ ոչ օծմամբ ինչ նշանակէր. ոչ քահանայութիւն 'ի յանկոխելին տեղի ձեռնարկէր, եթէ ոչ այսու կատարեալ լինէր. Յակոբ զքարն պատկեր վիմին, 'ի խորհուրդ երկաբ՝ խորանին ընտրութեան, օծմամբն տրպաւորեալ կերպացոյց. առ որ զինչումն անճառ բարձրելոյդ տեսութեամբ սանդղոցն Յարմարութեան, և զիս 'ի վեր տանելոյն անդուղեկցութեամբն, զարձանն իւղեալ կառոյց նպատակ 'ի ցոյցս ապառնեացն յիշատակի. Ահարոնեան քահանայութեանն պայծառութիւն հրամանաւ մեծիդ աստուծոյ օծմամբն ճոխանայր. որով 'ի գլխոյ անտի 'ի մորուսն զեղեալ գերապառ իւղոյն զարմանադան կենդանագրութիւն, ըստ սաղմոսողին, զփառաց նախնւոյն առակեր զանդրադարձութիւն և զշնորհիդ կենաց սրբութեան ընդ մեզ խառնութիւն. Թագաւորութիւն ոչ էր պանծալի անդանօր պատկերաւն ստեղծագործիդ, եթէ ոչ եղջերբ իւղոյն օրհնութեան ձեռնադրեալ՝ պսակաւ պճնութեան թագին յանուն քո, Քրիստոս, գլուխ ամբառնայր. Եւ զիարդ զնախնին վերհից մուռացայ, զծառայն մեծիդ և ըզկերպարանն անպարագրելոյդ. ոչ ահա Մելքիսեդեկ յօրինակ ճշմարտիդ ահաւորութեան 'ի ձիթաստանեաց լերինն, ուր յետոյ ոտք մարմնացելոյդ աստուծոյ զետեղեալ կացին, 'ի վերնոյ անտի հրեշտակաց 'ի պտղոց տեղւոյն իւղեցաւ. ուստի շիրմի սկզբնահօրն պաշտպան եպիսկոպոսական արքայապատիւ ճոխութեամբ 'ի քէն հանդերձեալ նստաւ, մինչեւ յայտնեցար երեւեալ լրմամբ համայն խակութիւն ադամային կենագործութեանդ.

Զ. Եւ արդ, քանզի քո են շնորհք և քեզ վայելեն գոհաբանութիւնք, օրհնաբանեալ որդի աստուծոյ, դուինքն յարմարեա բարենչմար տպաւորութեամբ զաղաչանա

իւղաւորականս խնկասպասարս զմեսալիրս պատճառ քեզ փառաց, և ինձ մեղսապարտիս առիթ բժշկութեան. մա-տո, տէր Յիսուս, վիրացս անհերեւութից զայս ձէթ լու-սանիւթ, և արկ 'ի սոյն խարանս խոցոյ մահացուի զկաթուած օրհնութեան իւղոյդ փրկութեան անապակ գինեաւ սիրոյդ, միութեամբ արարչականաւ պատսպարեալ պատանօք խր-նամոց. զի յիշատակարանս թարգմանօրէնս բանիս մաղ-թանաց՝ վայելչական իմն յարմարութեամբ 'ի թեւս հո-գւոյդ զկարգ իւր դացէ. Ի վերայ Դաւթի հոգի քո, բարձրեալ, յայտմ օրէ խաղաց, յորմէ օծութեամբն նուի-րեցաւ. Սաւուղ յայր յայլ և 'ի մարգարէս ոմանս անտուստ իսկ գրեցաւ, յորժամ օծումն ժամանեցաւ դադաթան նո-րին. արքայութիւնն ասորեստանեայց օծմամբն գրաւեալ մատուցաւ 'ի կցորդութիւն տանն Իսրայէլի. կայսերս ո-մանս նշանաւորս վեհս և երեւելիս 'ի խժականաց բարբա-րոս ազգաց իւղս այս կենսացնուղ ցօղով անձրեւեալ՝ իբր կարթիւ որսացաւ 'ի յընտանութիւն հպատակութեան մե-ծիդ աստուծոյ. բանն որ առ Կիւրոս երկնաւորին պատ-ուասիրութեան՝ զօծեալն ձայն նմին մեծ վարկաւ. ձայն սաղմոսողին գեր քան զմարգարէութիւն զօծեալն անուն նախայարմարեաց, կանոնափակ ընդմիջարկութեամբ պատ-ուէր աւանդեալ, մի՛ մերձենայք և մի՛ մեղանչէք. առ Հեղիաս առաքելութիւն աստուածային հրամանատարու-թեանն, նշանակ իմն հանելոյ 'ի պաշտամանէ անտի Բա-ղաղ, զօծելութիւնն 'ի Քորեբ ազգեաց Յեհուայ և Ա-ղայելի. Իւղ թափեալ անուն փեսայիդ 'ի հոգելից բանից խմաստնոյն վերաւկայեալ՝ կանխաւ իսկ գրեցաւ. որպէս զի հոգին, աստուծոյ յաւէտ պատկեր և նշանակիչ, զ'ի փո-քուս զմեծդ կերպագրութիւն քեւ նկարագրեալ՝ ընդ քեզ միասցուք առամամբ քո շնորհիդ.

Ե. Եւ զի՞ եւս երկարս պատուածօրէնս բացականագոյնս գծագրականս և առակաւորս շարագրեցից առաջի վերնոյդ և ահաւորիդ մաղթողական բանաստեղծութիւնս. տերդ և կենդանարարդ՝ արարիչդ երկնի և երկրի 'ի յօժմանէ անտի սկսար քարոզել զաւետարանն արքայութեան, վկայեալ ան-

տուստ 'ի Յովհաննէ՝ օծեալ և զառն աստուծոյ բարձող մեղաց աշխարհի. Զի թէպէտ ընդ օծմանն օրհնութեան հոգին էր քեզ իսկապէս լրմնաբ և աստուածութեանն խառնութիւն բովանդակապէս, այլ անուանն պաշտի խորհրդեամբ շնորհին հրաշափառապէս ազդելոյ 'ի սուրբն. զի զարկութիւն ազամանանմարմնոյն մեծանալ յաւէտ այսու յորջորջմամբ պատրաստ արասցես. Բացեալ զառածս մարգարէութեանն Եսայեայ՝ դու ինքն աստուածութիւնդ մարդացեալ ընթերցար, հաւատարիմ առնել զբան ծառայից քոց, տէր. և իբրեւ ծանուցեալ եղեր օծութեամբն 'ի կարգ անդ բանին, թէ հոգի տեառն 'ի վերայ իմ՝ որով և օծ իսկ զիս, ապա փակեցեր 'ի հանգիստափառն օծելութենէ զոր քանութիւն երկաքանչիւրոցն յայտո արարեալ խորոցաւ սահմանի՝ ընդարձակ հեռաւորութեամբ մեծաւ կնքեցեր, ըստ մերս կարգաւորութեամբ ինչ շնորհաշարդեալ, և զբոյդ իսկութեամբ ընդ հօր և ընդ հոգւոյդ հաւասարութեամբ թարգմանեալ. Ի նախաժանօթ մերակերպութեանն պանծալի ինն գովեստիւ՝ օծեալն կոչմամբ 'ի հրեշտակացդ փառատրոցաց արարածոց երկրի ծանուցար. Զոր մարգարէն կանխաւ գուշակեաց զ'ի Յորդանան, և յրնտրեալն լեառն Թաբոր բարի հայրենի ձայնիդ երկաւորութիւն, թէ որ պատմէ 'ի մէջ մարդկան զօծեալ իւր. զոր սաղմոսին ձայն կանխաւ պատմէ՝ հզօրիդ փառաց զայս պատիւ առ 'ի զառեալդ ձեռնադրելոյ, օծ զքեզ աստուած՝ աստուած քո իւղով ուրախութեան.

Ը. Հոգի երեսաց մերոց տէր Քրիստոս. որ է օծեալ անունդ իսկոյն, որով զփչումն կենդանութեան 'ի դէմս մեր ոյս բարերարութեամբդ քո ազդեցեր. խնամութեամբ ումեմն երջանկի՝ մարդասիրութիւն խոստովանելի, ասելով առ ոմն, թէ եդ վկայութիւն առաջի տեառն օծելոյն. ըստ նոր աւետեացս վկայելով, թէ կոչիկս անգամ ոչ առի յամենայն մեղուաց. Երդոյն երդ իւղափեցական գինի զաստուծով ծանուցեալ զխորհուրդն 'ի գովեստ հարսին սուրբ եկեղեցւոյս՝ զմտաս առաքինութեան հանդերձ ամենայն առաջին իւղոմն. և եւ զմտաս և կնդրուկ մաքրութեան

վարուց ամենայն փոչեաց անուշիչ իւղովքն զանդեալ՝ անդ ըստին և այսր յառաջաբերեաց։ Դանիել զկենսատու մանուքն, Քրիստոս թագաւոր երկնի, 'ի վերք քան զորինակ կոչումն ձայնի զայս անուանագրեալ վկայեաց յայտնի, թէ զկնի վախճան և ինն եօթներորդացն ապանցի օծեալն, և օծեալ առաջնորդ զքեզ յորջորջեաց։ Ճրագակիր աշտանակն Զաքարիայ Ադովայ՝ որ 'ի Բաբելեայ իւղոյն բաբերաչիս բացատրութեամբ 'ի մատուռս եօթանց առաջադրութեանց գնդիցն վառելոյ՝ 'ի ջահէ անտի զորութեամբ անեկամնաբար վիճակաւորեալ, զ'ի քոյդ լրութենէ 'ի մեզ փրկութիւն և օծելութիւն դերաբնակս նախաձեկացեր։ Զոր ըստ օրինին անուանս դուշակմամբ 'ի խորանին որ 'ի տաճարին՝ ամենընդեղ իմն կրթութեամբ սուրբաբար մատուցեալ լինէր։ պանք բաղարջնածայք և նաշիհք իւղով խառնեցեալք, և զուարակք եզանց իւղարկեալք, և տիրական անուամբ ձայնեցեալք, և հաւուց ոմանց թաթաւմամբ յաղագակից ճարպին 'ի յարիւն, այսր խորհրդոյ առձեռն տեսակք և նշանակիչք յարմարականք քեզ միածին ծնունդ օրհնաբանեալ մեծիդ ասուծոյ։ միայն դու օծեալ նորոգ և զարմանալի՝ ինքնութեամբ համայն էութեամբ խկապէս լրմամբ ամենայնիւ անպակասելի։

Թ. Եւ զի՛ եւս իցէ բարձապատիկս նշանակել առ այս մեծ խորհուրդ անհասանելի, և ոչ ճաշակել զքեզ, քաղցրութիւն։ խմանալ քեւ զայս՝ թէ զինչ իցէ իւղն, եթէ ոչ զտխրութիւնն 'ի խայսն պարտեաց սովիմբ բժշկեալ, ըստ սաղմոսգին, զուարթ գործեսցես, և զինչ պարարտութիւնն, եթէ ոչ զկերակուրն մահու սովաւ մուռասցուք լցեալ 'ի սմանէ, և զինչ օծութիւնն, եթէ ոչ զմխիթարն թշուառ տեսութիւնն 'ի ձեռն սորին փոխարկեսցուք 'ի պայծառութիւն յաւէժ ուրախութեան, անուամբ քո փրկեալ յոգի զորութեան՝ հօր անուանեսցուք, և զինչ արդեօք մարգարէին հոգեւոր ըղձականութիւն ամենատենչ բաղձանացն իցէ խմանալ, որոյ ծերութիւնն առակի 'ի ձէթ պարարտութեան, և կամ օծանելն իւղով զգլխոյն վերամբարձութիւն, եթէ ոչ զհին խարդախութիւն սգոյն

սաստկութեան 'ի մահ կործանմանն կենագործեալ դեղովս այս կենաց՝ պատուպարեալ օժանդակեցես. և զի՞նչ ճրագին լուսաւորելոյ չնորհակալութիւն, եթէ ոչ 'ի մէջ խնն անյուսութեան մեղայն միգի և կռապաշտութեանն խաւարի՝ կերպակցապէս միութեամբ 'ի յիս Եմմանուէլ. և կամ զի՞նչ մարդարէն ասուածաբանեալ 'ի սփոփանս զուարթարարս օրհնութեան՝ նշանակ յայտնի վայելչապէս ոմանց աւետէ, օծցին իւղով 'ի մրրոյ պարզելոյ. և կամ խնասուունն 'ի դիմաց հարսինն ասէ օրիորդացն, հաստատեցէք զիս իւղով և դեղեցկազարդ խնծորով յարկեալ ծածկեցէք, և 'ի պարտէզ իւղենեաց տածեալ դրդեցէք, եթէ ոչ այսր ահա ընտրական նիւթիւ հոգւովդ քո լցեալ՝ 'ի սոյն լոյս տեսցուք զանխմանալիդ 'ի մեզ բարձրութիւն դոլեալ. Եւ արդ քեզ, միայն խնամակալ, պատճառ բարի բնաւից եղելոյ, ձեռն համբառնամ տարածմամբ բազկացս, երիկամանցս գործակցութեամբ, սրտիս հեծութեամբ, լեզուիս և շրթանցս ձայնարկութեամբ. լուր ողորմութեամբ, տէր, պաղատանացս խնդրուածոց առ քեզ կարդալոյս. չնորհաւորեալ այսու պարգեւօք՝ գոհաբանութիւն քեզ վերընծայեմ, հզօր ահաւոր բարձրեալ անքնին, անփակ փափաքմամբ միշտ համբուրեցեալ, սուրբ սուրբ և միայն միշտ սուրբ, օրհնեալ հանապազ յաւէժ անդադար երգաձայնութեամբ. Ընձեռեա առաւել բարերարութիւն 'ի սպառ վրիպելոյս. տուր յոյս քաղցրութեան՝ ոչ մասին միոյ մատուցման լուսոյ արժանաւոր ինչ հանդիպելոյս, լայնել քեզ, բարի, զնրբութիւն ծածուկ խորհրդոյս, գրգռութիւն խառնեալ ընդ աղերս՝ ասել ընդ Դաւթի, ընկալաք աստուած զողորմութիւն քո, և զծածուկս դաղտնեացդ անտեսից՝ խնասութեամբ քով յայտնի արարեր.

Ժ. Եւ արդ մեծութիւն քեզ, ամենակալ առատաձեռն անսուաղելի, ամենափոյթ առ 'ի գթութիւն, մշտայօժար 'ի բժշկութիւն, զի միացուցեր խառնեցեր ընդ մերձաւոր դիւրագիւտ ընտանի նիւթոյս զհրաշս անճառս քումդ սքանչելեաց ահաւորութեան. Քանզի զոր երկին ամենայն բարձանց՝ երկրիս լայնութեամբ և անդնդոց ներքնոց խո-

բութեամբ՝ ծովուց բաղմութեամբ ոչ զօրէ տանել, այլ իբր զդոյզն 'ի մեծէ բերի, 'ի փոքր դոյս տեսականեցեր զօրութեամբ՝ սահմանեալ ճշմարտապէս անհրաժարելի. զի մի նորոգ իմն երեւելով յայլ էութենէ՝ առ աչս հարեւանցի երեւականութիւն ինչ վարկանիցի, վիրաւորել քան թէ բժշկել անընտրաբար զկարծիս մտաց. Քանզի որպէս մարմին քեզ հաւատապէս, օրհնեալանեալ որդի աստուծոյ, խոստիւն և ոչ օրինակ 'ի յարդեանցն ցորենոյ արարչապէս միշտ հանդերձեցեր, և կայլակ կողիդ զարիւն խաղողոյ, և արդանդ կենաց հոգեւոր ծննդեանն զառատութիւն ջուրց յոլովութեան, նոյնպէս և զհոգի անմահիդ փչման՝ սոփաւ և 'ի սոյն արդիւնատրեցեր. երկունք կենաց՝ որոյ կերպարան յառաջ եկելոյն և ոչ հեթանոսութեամբ է փոխարկութիւն, որպէս ոչ տեառնադրութեան խաչական փայտի ինչ երկրորդութիւն, նստելոցս յերկրի խաւարի ըստ նմանութեան քո, տէր, ծագեցեր. Քանզի յայս կերպարան շնորհի զանպակաս լրութիւն անհասիդ յայտնեալ աչխարհի լուսաւորեցեր, զի մի տանկն կարօտացի և մի ընչեղն բարձրամտեսցէ, ըստ օգոյ հաւասար բաշխման և լուսոյ արեգական տարածման և ջրական վըտակաց զեղման. զի հաւասարապէս բաշխիւր երկրածնաց մանանային զուդամանութեամբ՝ փոքունցն առաւել քան մեծամեծացն.

ԺԱ. Իսկ այս նիւթոյ տեսաւորութիւն խորին խորհրդոյ և 'ի բնուստ անառուստ հրաշապէս ունի զիթարգմանութիւն. որպէս զի ոչ երկմիտ ինչ շուքափութեամբ անհաստատապէս զտեղի փոխէ, և ոչ նենգողաբար զբնակութիւն ինքեան լքանէ. քանզի ոչ վերջնականօք աճառովք հերքի, և ոչ յընդդիմակեցէ ումեքէ ողողեալ արտաքս եղանէ. Վասն զի որպէս պատահումն գունոյ յէութիւն մարմնոյ անփոփոխ իմն և անհրաժեշտ, որ գոլովն գոյացուցանէ և ոչ գոլովն ապականէ, այսպիսեաւ իմն յարմարութեամբ իւրոյս զօրութիւն անդատին 'ի յիւրոյ անտի կերպարան զառեալն ունողի միանական զուգութեամբ ընդ մեզ իսկ կցորդեցեր, տէր Յիսուս Քրիստոս, ընդ երին գոյն և զօրինակն

լծակցելով. քանզի զանխմանալին տեսութեան աչաց և մը-
տաց ըղձից 'ի գէմն բերեալ կերպաւորեցեր, 'ի պաղոց
երկրի ճնշեալ մնելով զարմանալեօք հրաշագործութեամբ
մատակարարիլ մեզ պատրաստեցեր. Մանաւանդ զի ոչ
հոլովմից խառնից 'ի մի եկելոց խմբակցութենէ զանազան
ծագկանց, ըստ հնոյն և ստուերին բազմաբուրեան այլայ-
լութենէ, զայս իւղ օծութեան հրամանատրեցեր, այլ իբր
զօրինակ փոխեալ զայն առ այս՝ դու ինքն խառնեցար 'ի
սոյն մաքրութիւն վերնալոյս ձիթոյ. Որ թէպէտ անճառ-
են համեղութիւնք քումդ անուշութեան, և ընդ օրինակաց
իրիւք ոչ համեմատի, այլ ծաղիկ դաշտի և շուշան հոլտաց
և նարդոս ընտիր և եղեգնախուռնկ խառնեալ հալուէիս, յար-
մարութեամբ հոտոց քրքմոյ՝ փթթեալ ոգկոզոյ և ազնիւ
գինւոյ, ոչ սոսկ քան թէ իւղոյ միութեամբ պատշաճա-
պէս օրինակեցար փառաւորեալ անուանդ անքնին, որ զա-
մենայն ընուս, և յիրի իմեքէ ամենեւին ոչ կարօտանաս.
Ուստի ոչ չփոթելովք 'ի հակառակաց բռնադատութեանց
բաժանեալ կամաց մեկին առակի, այլ 'ի սիրոյ հաւանու-
թենէ աստուածապէս 'ի մէնջ պարարիս, վասն մեր ըստ
մեզ առ ամենայն վայելչական նմանութիւն օրինակեցեալ.
առ որս լոյս բարի և հուր ջեռուցիչ, ասալ սիրոյ առանց
մասին ինչ շնչման անգթական սառնացրութեան այս
զանգուած նիւթոյ կսթուածոյ ձիթոյ մաքուր մնաց տե-
սեալ խանութի, որով յիրաւի սովաւ 'ի յաստուած է միանալի.
Ընդ Աստուծոյն օծելոյ որդեգրեցելոյ աստուծոյ երգեմ
բերանով հարսին երկնաւոր փեսայիդ բարերան գոհա-
բանութիւն, համբուրեալ 'ի յիշձս մնաց զհոտ իւղոց քոց
քան զամենայն խունկս, և իբր զրանս կենաց յաւիտենա-
կանաց ունուլի, ըստ հոգելից բանի խնամատոյն և աստուա-
ծաբան աւետարանչին, զհետ քո 'ի հոտ իւղոց քոց ընթ-
թացուք լուացեալ զերեսս ջուրքք կենաց, որ 'ի վեր է
քան զերկին օդոյս այսորիկ, և օծեալ զդլուխս անախտա-
կան իւղովդ երկնայնով յանդիման եղէց քեզ ուրախու-
թեամբ, զուարթապէս և ոչ տխրաբար.

ԺԲ. Այս իւղ խնկելի պաշտելի և երանելի, ոչ սոսկ օ-

ծուռն ուղղոյս սենեկի, և կամ հերաց վարսից գագաթան նպաստս ինչ մատուցանի, եթէ ոչ տէրունական կենսատու խաչիւդ տեառնագրեսցի. Այն իւղ զարմանահրաշ օրհնութեան լուսոյ զհրեայն և զլուծն զհնդիկն և զբաբիլոնն՝ զսկիւթացին և զելլենացին՝ զդուծն զժնէաբար և զարհամարեալ շանագլուխն սոսկավիթիթար, զտէրն ազատ և զտարուկն ծառայածին՝ քրիստոսական արարեալ, անուամբ քո կնքէ, և հոգւոյդ սրբոյ ընծայէ, և հօրդ երկնաւորի հարազատ որդի հաստատէ. Բազմօրինակ են սոփա արուեստից տեսմունք յարմարեցեալք նախ նիւթոյն, ապա զօրութեանն. Քանզի իբր անօթ փայտեղէն մինչև օծեալ լցէ՝ դիւրաբար հերձի և անօգուտ եղեալ անպատուի, նոյնպէս և մարդ ոչ իւղեալ սոփա՝ հեշտեաւ խորտակի, և մեկուսի եղեալ առ 'ի քէն՝ ոչ լուսաւորի. Մատն սա քո, Յիսուս, որով զհրաշալիսն զարմանագրես. քանզի իբր անգծելի կաղնութեամբ կարծր պահպանակաւ՝ ամենապատրաստն շրջարկութեամբ պաշտպանեալ ծածկէ յայլագունակ խրթնի եկամտից. մինչ զի այսու մաքրութեամբ թաթաւեալն 'ի սմա ոչ ներկի արեամբ, և ոչ տեսրատեսակ երփնիւ այլայլի. Նա զի և թափանցանց իմն խառնութեամբ հոգեպէս ընդ թանձրութիւն մերոյս գոյութեան մուտ անցանէ. զի թէ անէծք սաղմոսգին ձիթոյ առակաւ ընդ ոսկերս չարին համայնիւ բաշխի ո՞րչափ ևս հոգիդ սոյն ճարպով լուսոյ զաներևոյթ ներքինոյն տեսակս կենագործեալ ողջացուցանէ, ազգումն տուեալ 'ի խորոց անտի շնչման հագադին՝ մինչև 'ի սպառուած ծայրիցն եղերաց զբնաւն ընկղմէ զմիշտակ մարմնոյ մահուն արկածից. քանզի կենդանական զօրութիւն քո միշտ ահաւոր, տէր Յիսուս Քրիստոս, 'ի ամին խառնեցեալ՝ ընդ սոյն իսկ բնակէ.

ԺԳ. Այս օծումն բարեսեսիլ և առ բռնամարտիկ մերկամարմնացեալ ըմբիշս իբր զօրաւոր հնարից կերպարան ճգնաւորական անմբռնելի ձեռաց ներհակին օրինօք պաշտի, դիւաց և ախտից հզօր ահարկու. Քանզի յոգնապաճոյճ պճնութիւն բանին Եղեկիելի առ իմնալին Փարաւոն, հենգնաւոր առակագրութեամբ ողբականօք չարայարմար-

եալ, յորժամ եղեր, ասէ, և հանդերձեցար ընդ օծելոյ քերովբէին, ուր արձանքն հրեղէնք հաստատեալ կառուցան. Օրհնեալանեալ ահաւորութիւն ամենակալոյ ձեռնկալութեան, որ միշտ անճառ ես բանիւ և գերազանցեալ քննութեանց, որ աւետարանաւն կենաց խնկիս յարակայ իբր նորածին օծեալ 'ի քաղաքի Դաւթի, և 'ի քահանայապետին հարցմանէ, դո՞ւ ես օծեալն որդի օրհնելոյն, և յերանաւորն դաւանութենէ Պետրոսի օծեալ միայն որդի աստուծոյ կենդանւոյ, և յապահաւատ քննողացն, եթէ դո՞ւ ես օծեալն, ասեն, ասա մեզ համարձակ. և 'ի կանոնականացն քոց հաւատամք յօծեալդ ուսուցիչ և տէր ամենայնի. և Հերովդէս յառաջ քան զսոյն զօծեալդ անուն յայտնապէս հարցեալ. և զիարդ գրեն, դու իսկ ասացեր, զօծեալն աստուծոյ զտէրն Դաւթի զանկիզբն որդի՝ ժամանակաւ որդի. Քանզի այսպէս ընկալաք վայելչաբար զայս թարգմանեցեալ, որ 'ի մեզ բերի ծայրն կատարման խորհրդական կոչմանն՝ վիճակ քրիստոնէից նախապատուութեան.

ԺԴ. Այնքան ունի ահաւորութիւն միանդամայն և սրբութիւն իւզաւորական խնկաւորութիւն սոսկալի անունս օծութեան, մինչ զի որպէս ոչ է համարձակել ուրուք յերկրայնոցս աստուած անուանիլ՝ այլ աստուածային, նոյնպէս ոչ բերէ մարմին զՔրիստոսդ անուն անձին համարել, այլ զքրիստոնեայն, անտանելի նախնւոյն մեծութեան մկրտչին՝ Ջուրբ զհոգին հրաւիրողին. քանզի չեմ ես, ասէ, օծեալն, այլ առաքեալ առաջի նորա. Սոփաւ շրջէին, որպէս բանն ազդէ աւետարանչին Մարկոսի, առաքելականացն լծակցութիւնք, իբր ազդակից հարազատ ձեռնդ աստուծոյ՝ այսու վարեցեալք. քանզի իւղով օծանէին և առանց մարդկային հնարից անուամբ քո բժշկէին. Վասն զի որպէս խաւար 'ի լուսոյ և ցաւ յառողջութենէ, դիշեր 'ի տուընջենէ և մահ 'ի կենաց, այսպէս և 'ի սոյն իրէ տիրապարգևէ ամենայն չարին երևոյթք մերժին խափանին և բնաւին ամփոփին. Քանզի որպէս ճանճք զաղիրք և փոքր դեռունք սարդից և ունկնամսից իբր 'ի դեղոց մահու յայս

նիւթոյ սպառեալ պակասին, սոյնպէս լրութեամբ չնորհի օրհնութեան սոյն իւղ զօրացեալ՝ և զայս վանէ և զմուրհակս չարեաց ջրէ և զվճիռ մահու պատառէ. Ոչ է աւազան կատարեալ՝ առանց օծման օժանդակութեան. Եթէ աւազակացն մահու խոցման զմարդն առաջին, այս դեղ փրկութիւն մատուցեալ տուաւ. եթէ անճարակ վիրացն Յակոբայ և Իէլի, սոյն իր պատուական յիշատակեցաւ. այս իւղոյ փափաքեալ Դաւիթ՝ իբր ձիթենի պտղալից 'ի տանն ՝այ յուսով յարակայի, լքեալ զմիլիոնատիւնն՝ անդատին զմկրտութեան չնորհ գուշակէ. Եւ զի՛ է ինձ զայսմանէ ճառել, և համայնին կարծել հասանել, որ և ոչ վերին՝ն զոբեն ձեռնարկութիւ՝ ինչ բանի զսոյն խորհուրդ 'ի մասնաւորէ ինչ ճառելով նշանակել, թողում ասել՝ թէ յիսկութէ.

Ժե. Փառք քեզ միշտ և յամենայնի, անմահ թագաւոր, 'ի յայժմս երգեցեալ օրհնաբանութեանս, զոր արարեր և կատարեցեր առ իս, բարեխնամ գթած և երկայնամիտ, հարուստ և առատ ամենայաղթող. անդատին 'ի հարցն գրծագրելով զօրինակն՝ մինչև 'ի լրումն ածեր զիսկութիւնն ճշմարտապէս. Դու լոյս իսկ բնութեամբ և արեգակն մշտապայծառ, և զաշակերտացն դաս լոյս անուանեցեր, որով զարարածս ամենայն երկրի ճառագայթիւք երջանիկ չնորհի նոցին լցուցեր. Ընկալար զիւղն անուշութեան յումեմնէ 'ի յոտս՝ յօրինակ ընդունելութեան մաղթանաց առքեզ, և 'ի միւսմէ պառնկէ 'ի գլուխ՝ նշանակ սիրոյ գթութեանդ առ մեզ. մշտափափաք բաղձանօք անահմանելիդ 'ի սոյն հոտոտեալ, մինչ զի ուխտիւ անփոխադրելեաւ օրէնս յարակայս օրհնաբանելիս՝ քոյինահրաման պատուէրս կենաց ընդ համբրէն աշխարհ քարոզել զակաւաձեռն իւղոյն յարգաւորութիւն, զարմանս հրաշից լսողացն առ ապառնեացն յուսադրութիւն. Դուք օծութիւն ունիք ըստ սրբոյն՝ ասաց երջանիկն առաքելութեանց, մեկնեալ զխորհուրդն որ 'ի մեզ զեղեալ յառաւելութենէ կենդանարարիդ անպակաս բովանդակութեան. Ուստի յաւէտ իմն յարմարաւոր և հանդունատիպ առ 'ի մասնաւորն նմանութիւն լուսոյդ և հոգւոյդ սրբոյ՝ այս կաթուած օրհնութեան 'ի

վերնոյդ բարեբաստութեանց անապառաբար արկեցեալ 'ի մեզ, և ասի լոյս, իբր զնախախիւ գոլ ստեղծուածոց և ա-բարչութեանդ պատկերակից, որով զիաւար մթութեան մեզաց հալածես. իսկ հուր, զի յամենայն տարբ արարա-ծոց հաւասարապէս ունի զուգութիւն ըստ էականին կշիռ բաշխութեան, ծածուկ և յայտնի, լուեալ և ծանուցեալ. և եթէ ոչ ընդհարցի 'ի հակառակէն, ոչ յինքնասաստ յօ-ժարմութենէ բաղձայ բորբոքիլ. Դարձեալ և օծումն, զի արքայաբար որդեգրեալ ընդ քեզ 'ի ժառանգութիւն հօրդ մատուցես. ողորմութեանդ ազգակցաւ նկարեալ 'ի մեզ անեղծանելի՝ 'ի հանդերձեալ փառն փայլեսցուք. դարձեալ և հոգի, զի մաքրեալ զարկածս խաբէութեանն՝ որ 'ի բանսարկուին ներգործութենէ, նորոգ փափոխմամբ հոգ-ւով և ճշմարտութեամբ հօրդ երկինաւորի երկրպագեսցուք, բևեռեալ ընդ քեզ յուսոյն հաւատովք, ամենապարգև.

ԺԶ. Ահա արդարեւ յաւէտ խոկապէս իւղս այս լուսա-պատար խնկալիր՝ վերնականիդ սիրոյ տեսութիւն. Վասն որոյ և Պօղոս իսկ պատշաճ վարկաւ 'ի ճառ գոհաբանու-թեանն՝ ասելով յայտնի, որ օծ զմեզ ձեօք հանդերձ 'ի Քրիստոս Յիսուս՝ աստուած է, որ և կնքեաց զմեզ և ետ զառհաւատչեայ հոգւոյն 'ի սիրտս մեր. և դարձեալ, մի՛, ասէ, տրտմեցուցանէք զՀոգին սուրբ աստուծոյ, որով կընքեցարուք յաւուրն փրկութեան. Պատկառելի և անվա-ներելի օծութեանս յորջորջութիւն՝ իբր 'ի նորումն յաւէտ քան 'ի հնումն. քանզի բանն Դաւթեան սաղմոսին զտիրա-կան անօրինականացդ սկզբնաւոր կրիցդ խորհուրդ՝ ճըշ-մարտաբար վերասահմանել, ժողովեցան կուտեցան իշխանք ժողովրդոց վասն տեառն և վասն օծելոյ նորա. Մարգա-րէութիւն մեծ տպաւորեալ զանսրբելի արեանդ պարտիս հրեախումբ չար մոլեգնութեանն՝ որ 'ի տէրդ յանդգնու-թիւն, ով է որ ձգիցէ զձեռն իւր յօծեալն տեառն և քա-ւեսցի. քանզի թէ և յազգայնոյն ապանաւ Սաւուղ, այլ ոչ 'ի սպառ մերժեցան յամենի և 'ի նախատինս ազգաց օ-տարաց, մինչեւ արեանդ աստուծոյ հաղորդեալ գտան. Գրաւական մեծ յիշատակի ապագայիցն ժառանգութեան

աղօթանուէր աղերսարկութիւն ասել սաղմոսին, վասն Դաւթի սիրելոյ քո մի՛ դարձուցաներ զերեսս քո յօծելոյ քումմէ. և դարձեալ, Նայեա և տես յերեսս օծելոյ քոյ, և արա ողորմութիւն ընդ օծելոյ քոյ։

ԺԷ. Զեռին քո, Քրիստոս, երկրպագեալ պարգևատրութիւն այս հիւթ լուսակիր. քանզի ոչ այլ մեծ բարձրութիւն յարքայութեանն ճոխութենէ ասէ մարդարէն 'ի դիմաց քոց, տէր, քան թէ դոյ զԴաւթի ծառայ իմ և իւղով սրբով խնամ օծի զնա. Ուստի կերթի ինն յիշատակաւ զքոյդ համբուրեալ լուսոյ օծութիւն, տէր Յիսուս Քրիստոս, ծանիցու՛ք զքեզ անփոփոխ մշանջենաւորութիւն, թէ դու ես ամ՞ և յամի միայն թագաւոր թագաւորուն, և ճշմարիտ օծեալ իւղելոյ, փառաբանեալ երկրպագութի՛ ելեկ և այսօր։ Քանզի զոր օրինակ պատրոյգ թացեալ 'ի ճարպում՝ ոչ երեւեցուցանէ ինչ նշոյլ՝ մինչեւ հուրբ լուցեալ վառիցի, սոյնպէս և այս օծութիւն լուսոյ առ 'ի մեզ հեղեալ 'ի հանդերձեալսն Ճշմարտութեան։ Այս է կերպարանին մեկնաւոր բացերևութիւն, 'ի նախնեացն և այսր բերեալ բարեշնան իմն յարմարութի՛ հրաշապայծառ երանգաւ գունեալ։

ԺԸ. Այդ այսոցիկ պատճառ վերագոյն մասանց կեցուցչաց աստուածականաց արարչութեանդ հարազատաց, առանց որոյ ոչ է գրիչ Քրիստոսեան, և ոչ նազովրեցի անուանիլ, և ոչ յիշատակիլ յորդիս Յուդայի, և կամ խրախոյս բառնալ յանուն աստուծոյ Յակոբայ, այս հիւթակնութիւն օրհնութեանն ձիթոյս, յորում սուրբ Երրորդութիւնդ խառնեցեալ միաւորի, ճառագայթ շնորհաց, շուք մերոց դիմաց, նկարագրութիւն երեսաց, բարեձեւութիւն պատահմանց, լուսաւորութիւն աչաց, տեառնադրութիւն բերանց, վայելչութիւն այտից, զարդ կերպարանաց, պահպանարան շրթանց, հանդերձիչ կրծոնից, յարմարիչ վարուց, շաղկապ հաւաքմանց, զօրութիւն անձանց, ուժգնութիւն դիմեցմանց, խափանիչ յուռթից, քակտիչ հընմայեկաց, նահանջիչ ձեռնածուաց, խայտառակիչ կախարդաց, դադիչ աղանդից, բռնախոցեան դիւաց, փարատիչ ցաւոց, կատարիչ կնքեցելոց, տենչանք երախայից, անշնին

արտաքնոց, հիացումն հեթանոսաց, նախանձարկու անհաւատից, մերկացուցիչ դաղտնեաց, յարդանք յեանոց, փառք սարկաց, պճնումն կանանց, աճեցումն տղայոց, հրճուանք ծերոց, ձեռնադրիչ նուիրելոց, զգուշութիւն մանրոց, պսակ թագաւորաց, ճոխութիւն արքայից, յառաջադրութիւն կայսերաց։ Քանզի զոր օրինակ ամեն ինչ կնքեալ՝ նշանակիչ իմն է ներքնայնոցն մեծագնութեան, նոյնպէս բարձրութիւն շնորհին 'ի մեզ տուաւ ծածկեցեալ յանուն քո, ասասուած տէր Յիսուս Քրիստոս, վայելչական իմն տեսակաւ ծանուցեալ նշանակի։ Իսկ անունն խոկոյն անդամին 'ի նոյն յորջորջեալ կոչմամբ, ըստ հոգելից արանց իմաստնոց՝ որ յեգիպտացւոց անտի սկսեալ, 'ի դէմս աստուծելով զերին կերպարան՝ ահաւոր խորհրդոյ պատկեր։

ՍԱԿՍ ՍՐԲԱԼՈՅՍ ԻՄԼՈՅՆ ՄԻՒՈՒՆԻ

ԺԹ. Քանզի միւռոնս այս օրհնաբանեալ, զոր մարգարէն կանխաւ ասաց գրեթէ զսոյն աղերսեալ խնդրէր, ըստ քերթութեանն բառի որ ըստ խորութեանն Հոմերոնի, թարգմանեալ իմանի, ինձ մայր։ այսինքն է՝ առ 'ի յինքն ձգող զմերս բնութիւն զօրապէս, և կայուն հաստատել չքնաղ փոփոխմամբ զՀուրց լուծականութիւն առ աւանդեին լուսաւորութիւն։ և իբրեւ զդեղ մածուցիչ կաթին՝ 'ի նոյն ինքն յեղանակել զցնդեալս իմ վայրագութիւն, և զաղբերց հեղեղեալ մշտահոսութիւն։ Իսկ մառնամուտ՝ որ և այս միւռոն, ըստ այլում բառի ցուցանի։ այս ինքն է՝ մթին, որ և խաւարչուտ դող և ծածկեցեալ՝ կամ անտեսանելի։ որ և սոյն կոչումն դիմառութեան չէ օտարացեղ։ քանզի արդարեւ յիրէ անտի անուանն նշանակի։ վասն զի անքնին է այս խորութիւն յաւէտ քան զամենայն սրբութիւն սրբոց։ Զի ոչ եթէ ջրոյ օրինակաւ զաղտ ինչ լուանայ, և կամ հայի բնութեամբ զսիրան հաստատէ, այլ նորոգ իմն յարմարութեամբ 'ի մասունս աղդողականացն տնօրինապէս տեառնադրի։ սակայն անհասութեամբն վերնականաւ և զանունն ունի անքնին։ Քանզի որպէս ասասուած իսկ և

իսկ 'ի լոյս անմատոյց ասի, իսկ անսահման փառաւորութեամբն յերանելեաւ իմն անբաւութեան 'ի խաւար անդնին ծածկեալ խմանի, փակեալ արտաքուստ 'ի ձեռնարկութեանց մերոց խմաստից, նոյնպէս և այս ծորումն լուսոյ 'ի լերանց ոմանց ճարտարաց 'ի ճահ ճեմութեանց դրականապէս անուանադրութիւն մնայլ առ ձայնի, զոր ոչ զօրելոյ երկրածին բնութիւն դիպոն դիտելոյ. Իսկ զերկաքանչիւրս ոճածականացն անդատին յինքեան հարատաբար տիրապէս ունի. քանզի 'ի կոչումն անուան բարձրելոյն նմանակերպեալ՝ կրկին մեծանայ իւրոյ այս նուիրեալ ամենաբուրեան ազնիւ կնքերկաւ. վասն զի ոճ մեր հուր ծախիչ է ըստ Մովսէսի, և դարձեալ լոյս է ըստ Յովհաննու. ուստի և Եսայի ճշմարտապէս զոսոն ակնարկէ, եղիցի, ասէ, լոյսն Իսրայէլի 'ի հուր.

Ի. Դարձեալ այլ իմն կերպացուցանելով զբանս առ 'ի նոյն պատկեր յայտնութեան իրի. վասն զի ոչ մեռանամ զիմն նողկութիւն՝ որ 'ի դիմութենէ մեծիդ քաղցրացաւ՝ վերստին գովեստիւ օրհնել. քանզի Մեռայ՝ որ է դառնութիւն, այսինքն՝ նշանակ իմն յարմարական չարչարաւոր կրից տաժանմանց, որ և միւռոն ստուգաբանեալ մեկնապէս ըստ մեզ՝ մեռելութեան ազգականութիւն. Քանզի այսու օծմամբ հոգեւորականաւ խղեալ կամ հատեալ 'ի անոտիսէր մահակերպարան տաղտկազգրական հեշտութեց հակառակողին, որ օգտակոնաւ մեղկութեամբ զքնարս ձայնատրական և կամ զարկուած վերածածկութեան մինարհեան ուժգնաբարբառ խրոխտահնչական կազմուածոց թմբկիս գործականութեն ջրացիր իմն գիջութիւն անվայելուչ թուլադաշնակեալ՝ 'ի ստորեւ կորստեան քարշէ զօրինակ մերս գոյութեն, կապիմք յուսով վերստին դարձեալ ընդ անճառ խորհրդոյ խաչի քո, Քրիստեալք 'ի մահ կենդանոյդ՝ անվախճան կենացդ սովաւ հաղորդիմք, 'ի քեզ իսկ ոճ հանցնիւ խրախուսեալ 'ի սպառ ամենեւին անհատուածելի.

ԻԱ. Այս իւղ զդրոշեալն քառակուսեան յանուն քո, Յիսուս, նշանի բարձրելոյդ հաւասար հասակ. չնորհ ընձեռեալ զուգափառ և նմանատիպ արեան կեցուցչիդ նոյն անվանելի փառօք պսակեալ մեծացուցանէ. Փայտ անուանի

իւղոյ օրհնութեան, ըստ մարգարէին կանխաձայնութեան, զ'ի հասարակաց կազմեցեալ բուսոց անտառաց զօրապէս ուղղեալ՝ 'ի խակութենէ չարին արկածից և օտար կարծեաց 'ի ստեղծողդ վերաբերեալ առ նոյն նիւթս կենաց հասուն ներգործէ. Զի և որ 'ի մեզ մտիցն պատուհանաց մշտաբաց ցեկ թափանցանցութիւնք՝ յանուն մեծութեան ահաւորիդ զօրութեան 'ի խոհական իմն համեստութիւն քեզ տեառնադրեցեալ առ 'ի յրղձակերտ օթեվան հոգւոյդ՝ անազդելի պատրանաց չարին խաւարահողմ խարդախողին, այսուլուսով զսպեալ ամփոփիմք 'ի նուազ գոհութեան երեկոյեան պաշտաման ընդ երկնայնոցն զամբարաց՝ առ օրինակ վառման շնորհիդ որ 'ի մեզ. 'ի սոյն յիշատակ փրկութեան բարեացն սովաւ տնկեցեալ ծաղի, և ծաղկաւէտ եղեալ պտղածնի, 'ի սպաս ընթրեացն պատրաստութեան յետնում գիշերի 'ի մեծիդ գալստեան. ահա զայս լոյս ճրագի համարեալ 'ի կիր արկանեմք.

ԻԲ. Դարձեալ ըստ գծագրացն գումարութեան քսան և չորիցն շարագրութեան՝ որ յայլափեսաց անտի վերաթուի մինչեւ 'ի քսաներորդ երկրորդն կարգի, յորում զայս խորհուրդ խորութեան անտուստ թարգմանեալ՝ ճաշակ հեշտալի որոց հաղորդին ջամբել պատրաստեմք ամենակազմ յարմարութեամբ. քանզի յութսներորդէ անտի գրոյ 'ի չորեքհարիւրն փոխաբերեալ՝ ստուգաբանօրէն քննութեամբ ընդ ձիթոյն անուանն նիւթ ճշմարտագրի. որ է կերպարան արդեան խմորոյ յինքն բերողի զգանգուածն զօրեղապէս. որ ոչ սակաւն 'ի յոլովէն պարագայի, քան թէ 'ի նոյն իրն դարձուցեալ, ըստ աւետարանական առակին, զամենայն առ ինքն վերաբերեալ աճեցուն առնէ.

ԻԳ. Սոյն իւղ հեզութեան միշտ համբարձման և խոնարհութեան օրինակ և նմանութիւն, առ ոմն կակուղ պատառաւ մատուցեալ ջամբի, հարթակլոր և բարեյարմար բանի կերպարան. իսկ համայնիցս լուծականաց հոտանուտ և ստորածորելի նիւթից գերափառ վերաշրջական հրաշափառ խորհրդոյ պատկեր. քանզի և յաման ինչ մորթոյ արկեալ՝ ոչ ըստ գինւոյ ձեւոյ և կամ ջրոյ թացութեան

մեղկէ, այլ 'ի սահման պատշաճին պահէ։ Այսպէս ընկալեալ զքոյոյդ բարեաց անհաւասար առաւելութիւն, որդի աստուծոյ կենդանւոյ, զորբանուէր այս օծելութիւն 'ի ճակատ դիմացս արեամբ քո դրեմք, և 'ի բնութիւն շնչոյս հոգւով քո տպաւորեմք, հաւատացեալ խորհրդով մոռացս, եթէ յաւէտ յայտնեսցի նորոգ փայլեցեալ բազմաճաճանչ ծայրաբձակութեամբ 'ի տարածումն յոգնատեսիլ զարմանահրաշ ընդարձակութեան՝ պտուղ իւղոյ ընծայեալ զլոյս 'ի փառս ապառնեացն հանդերձելոցն։ Այս ճարպ հոգեւոր երջանիկ և վերնաշնչոյ 'ի դէմս երեսաց իմ պատկերի՝ քումդ նշանաւ ջահաւորեսցի։

Ի։ Եւ քանզի իբր անհաս ոչ ըմբռնական այս մեծ զօրութիւն արագ պացմամբ 'ի թեւս թեթեւս մոռայ պայմանի, անդր քան զկարծիս ուշոյ իմաստից անհուն հեռաւորման անհետ փախստեան՝ լայն իմն միջոցաւ 'ի սպառորոշեալ, փակեցաւ յինէն, ոչ օրինակեցաւ կցորդաւ, ոչ նմանեցաւ զուգանմանութեամբ, ոչ սահմանեցաւ ձեւակերպութեամբ, ոչ կշռեցաւ ընկերին չափով. այլ ահա ընդ աստուածեան խաչիդ նշանի հաւասարութեամբ ա-բեան կեցուցչիդ հոգիապէս դերազանցեցաւ։ Եւ արդ օրհնեա զմեզ, տէր, սովաւ և 'ի սոյն։ Եւս և անուանդ քո ահաւոր, լուսաւոր, երկնաւոր և զարմանաւոր, 'ի գովեստ փառաց անճառից մաքրակրօնից բուրվառաւ խնկեալ, սուրբ, սուրբ, անքնին, անպատում', բարձրեալ, ողորմած, վերերգեալ, ճշմարիտ, բարերար և սուրբ, արա սովաւ փրկութիւն, տուր և քաւութիւն, պարգեւեա բժշկութիւն, հանդերձաւորեա շնորհ, առատաձեռնեա երանութիւն։ Յօծումն այս ձիթոյ երկնանձրեւ լուսոյ անարատ գտայց։ յիւղեալս այս թեղան բանաւորական մի մոցէ և մի գրաւեսցէ տխրականութիւն աղտոց մեղանաց՝ չաղաչել երբէք զզուլոյս կերպարան։ Եղիցի սոյն ինքն որոց մատչին օծանիլ սովաւ հարմնապաճոյճ պանծանօք պճնել գեղայօրէն սուրբ վայելչութեամբ՝ երջանկապէս յոգի զարդարեալ։ Եղիցի հուրս այս լուսափառ և աստուածաձիր՝ մերձեցելոցն 'ի սոյն ընտրութիւն՝ մուխ կրկնեալոց և բա-

ըն փափաք ջերմութեան այլ յօրինուածոյ, որով ամենայնիւ ամենապատրաստ պնդութեամբ՝ 'ի կարծրականութիւն անսասան վիմիդ յարակայեցեալ միշտ արձանացայց 'ի քեզ հաստատեալ աներկմտելի. Լիցի նշանակ վերնամիջանակ այսր պարդեւի սովաւ վառելոյն, ոչ ողողիլ ջուրբ, ոչ այրիլ հուրբ, ոչ ցրտանալ 'ի սառնութենէ, ոչ վնասակար հողմով շիջանիլ, ոչ աղտեղիլ յուրուական ինչ պղծութենէ, ոչ զգահեալն՝ չարին մատնել, և ոչ 'ի սոսրեւ ելիցն զմիտերս դանձուն կենաց յիմարաբար արտաքս հանել. ոչ անպատապար մնալ 'ի թեւոց քոց օգնականութենէ, և ոչ ղէացեալն 'ի մեզ օծութիւն անմաքրապէս 'ի բաց մերկանալ. Այլ եղիցուք քեւ 'ի ոտն հրացեալ, սովիբ պարարեալ, սովաւ լուսաւորեալ, այսու արդարացեալ աղատացեալ պսակեալ և թագաւորեալ Եւ քեզ միայնոյ միայն օծելոյ յամենեցունց օրհնութիւնք երգոց, աղէլուք լեզուաց, հնչմունք ձայնից, յաղթականութիւնք գովեստից, բարեբաստութիւնք շրթանց, սրբաբանութիւնք սաղմոսաց, ընդ հօր և հոգւոյդ սրբոյ յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն.

Այն իմ ձեռնարկութիւն 'ի սրբութիւն, եւ այս արձանագրութիւն 'ի սրբութեանցն սրբութիւն

ԲԱՆ ՂԴ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵՆՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Աստուած յաւիտենական, բարերար և ամենակալ, ստեղծիչ լուսոյ և յօրինիչ դիշերոյ, կեանք 'ի մահու և լոյս 'ի խաւարի, յոյս ակնուոնողաց և երկայնմտութիւն տարակուսելոց, որ ամենարուեստ իմաստութեամբ քո դարձուցանես յայդ զատուերս մահու, աննուազ ծագումն և անմուտ արեգակն. քանզի ոչ զօրէ ծածկել զվառս տերութեան քո խաւար դիշերոյ. որում կրկնի ծունր երկրպա-

դութեան ամենայն եղելոց երկնաւորաց և երկրաւորաց և սանդարամետականաց· որ լուս զհեծութիւն կապելոց և հայիս յաղօթս խոնարհաց և ընդունիս զխնդրուածս նոցա, ետ իմ և թագաւոր իմ, կեանք իմ և ապաւէն իմ, յոյս իմ և փառահութիւն իմ, Յիսուս Քրիստոս աստուածդ ամենայնի, սուրբդ հանգուցեալ 'ի հոգիս սրբոց, մխիթարութիւն վշտաց և քաւարան մեղուցելոց, որ գիտես զամ յառաջքան զլինել նոցա· առաքեա զպահպանական զօրութիւն աջոյ քո և փրկեա զիս յերկիւղէ գիշերի և 'ի դիւէ չարէ· Որպէս զի դյիշատակ սոսկալի և ահ քո անուանդ միշտ համբուրեալ շրթամբք հոգւոյ ըղձութեան հնչոյ, կեցից պահպանեալ ընդ այնոսիկ՝ որ կարդան զքեզ 'ի բոլոր սրտէ·

Բ· Եւ 'ի գրոշմէ խաչի քոյոյ նշանիդ, զոր աստուածային արեամբ քո ներկեալ նորոգեցեր, և 'ի նոյն շնորհ որդեգրութեան զմեզ մկրտեցեր, և 'ի փառս պատկերի քո նկարեալ յօրինեցեր, այսու պարգևօք աստուածականօք ամենեսցէ սատանայ, քակտեսցին մեքենայքն, բարձցին որոգայթքն, պարտեսցին մարտուցեալքն, պակասեսցին զէնքն սայրասուրք, մերժեսցի մեզն, փարատեսցի խաւարն, մեկնեսցի մառախուղն· Բազուկ քո հովանացի, և աջ քո կնքեսցէ· վասն զի դիմած ես և ողորմած, և անուն քո կոչեցեալ է 'ի վերայ ծառայից քոց· Եւ քեզ ընդ հօր հոգւովդ սրբով փառք և իշխանութիւն յաւիտեանս յաւիտենից· ամէն·

ԲԱՆ ՂԵ·

ՎԵՐՈՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵՆՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՑՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍԲ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՑ

Ա. Արեգական արդար, ճառագայթ օրհնեալ, լուսոյ կերպարան, փափաք անձկութեան, բարձրեալ անքնին, զօրեղ անպատում, բարւոյ բերկրութիւն, յուսոյ տեսութիւն, դողեալ երկնաւոր, թագաւոր փառաց, Քրիստոս արա-

ՐԻՀ, խոստովանեալ կեանք. Եւ արդ զթերութիւն վրիպանաց բազմասխալ ձայնի եղկերոյս ամենազօրդ բանիւ լրացեալ մատուցես յաղերս հաճութեան հօր քում բարձրելոյ. Որ վասն իմ 'ի փորձ եկիր անիծից, կերպարանեալ զիմ նմանութիւն, ամենեւին կենաց օրհնութիւն, վերնոց և ներքնոց բարեխնամող տեսուչ համայնից. Զի թէ յանձն առեր մեռանիլ վասն իմ, աստուած և տէրդ բոլորեցուն, ոչչափ հաճեսցիս առաւել և այժմ վասնդաւորս կրից կարեկցել, ընդ իմ պարտաւորիս միշտ աղօթելով ազգակցաւ մարմնոյդ առելոյ 'ի մէնջ՝ առ համապատիւդ քո հայր.

Բ. Եւ վասն արեանդ պատուականի միշտ մատուցելոյ 'ի հաճութիւն կամաց առաքչիդ՝ բարձցին վասնդք մեղուցեալ դատապարտելոյս, թողցին պարտիքն, ապաքինեսցի ամմէն, մուռացին պատկառանքն, բարեգործեսցին դատակնիքն, սատակեսցին որդունքն, վերասցի լալն, հանդարտեսցէ կրճումն ատամանցն, սպառեսցին ողբքն, հատցին արտասուքն, մերժեսցի սուգն, հալածեսցի խաւարն, վատնեսցի հուրն սատկուն, հերքեսցին տանջանարանքն բազմարիւնակք.

Գ. Եկեսցեն զթութիւնք կամողիդ և պարգևողիդ կենաց ամենից, ծագեսցի լոյդ, արագեսցէ փրկութիւնդ, հասցէ օգնութիւնդ, ժամանեսցէ այցելութիւնդ, կանխեսցէ ցողդ ողորմութեան, յառաջեսցէ արբուսցէ զանդաստանս պասքեալ՝ անկեալ ոսկերացս թշուառութեամբ 'ի վիհն մահու, ծաղկեցուսցէ պտղաբերեսցէ բաժակդ երկնաւոր արեան կենարարիդ զերկիրս խնամեալ աւուրն լուսոյ, որ անծախապէս միշտ պատարագի յիշատակ կենաց փրկութեան հոգւոց ննջեցելոց. Զի ամենայնիւ մահաբեալ հոգիս մարմնոյս մեղայ՝ շնորհօք քո, գթած, 'ի քեզ զօրացեալ քեւ նորոգեցայց, զատեալ 'ի մեղայ անմահ կենդանութեամբ 'ի յարութեանն արդարոց, հօր քում օրհնեցեալ. Ընդ որում քեզ փառք, և հոգւոյդ սրբոյ բարեբանութիւն վայելչական գոհութեամբ, այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն.

ՎԱԽՃԱՆ

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ՄԱՏԵՆԻՍ ԴՐՈՒԹԵԱՆ

ԲՍՏ հոլովման ընթացից ամենակաց յառաջ շարժութիւն, որ ըստ լրասատարն նշուլագեղն արփիաճաճանչ լուսակիրն օրակշիռն մնջատիարատն ակնապարար ականն արեւու՝ բաստեղծականն արուսեկի, որ համբարէ հոլովէ կուտէ ամաց հոլովութիւն 'ի չափս դարուց շնչասպառ և կենդանանորոգ առուղեկան յաւիտենից, 'ի յաւարտումն կատարման ինքնեբակ յորելենին, 'ի սկիզբն պսակելոյ մսի տասնեկին յաբեթական տոհմիս տումարի, յետ երից ամաց անցելոց՝ որ զկնի գալստեան 'ի կոյս և 'ի կոյս կողմանց հիւսիսոյ դիմաց արեւելից՝ յաղթող և մեծ կայսերն Հռոմոց Բասլի, յորժամ ընդարձակ և մակագաւիթ կանոնաւ սիրեա տաբածէր՝ լիասահման և անվարոց 'ի ստուարակարկառ կոթողս կարծր արձանաց՝ 'ի ձգումն ձեռին և յանխզելի լարս պարանաց երկարագունից՝ անթարթամ 'ի նոյն վերասացեալ 'ի յաջ և յահեակ՝ սեղհականել յաւելուլ բաժինս մասանց վիճակաց խմբից աշխարհաց 'ի ծոց իւր. արդ 'ի յայնմ անդորրութեան միջոցի, յորում եղերեալ ընդոստնեցաւ թշնամիք եկեղեցւոյ, ստացեալ հիմնեցի, կառուցի, կարգեցի, կուտեցի, արձանացուցի, դիզի, բարգեցի, կացուցի, ցուցի, հաստատելով 'ի հրաշակերտութիւն միադոյ իրի զբազմաստեղնեան դրուագս դրութեան այսմ սոփերի արգասաւորի, ես Գրիգոր կրօնաւոր քահանայ, յետին բանահիւսաց և կրտսեր վարժապետաց, գործակցութեամբ եղբօր իմոյ ընտրելոյ Յովհաննէս կոչեցելոյ՝ Նաբրեկայ մեծափառ և բարձրապատիւ ուխտի վանականի. որք իբրեւ զմի մարմին բանական 'ի յերկուց առ մի կերպարան շինելոց դիմաց կենցաղավարելով, ոչ միայն հարազատք, այլ և միաշունչք միակրօնք համասպատիք զուգահաւանք, 'ի քառից աչաց առ մի և նոյն շաւիղ խորհրդոյ տեսեալք.

Այդ հայցեմք 'ի ճաշակողացդ յայսմ սեղանոյ յօրնօրէն և ախորժահամ հանդերձելոյ՝ յիշատակել զմեզ 'ի մտքիանս ուղիղս և 'ի պատկանաւոր խնդրուածս, սեռն սիրով 'ի միտս բարիս. որով և դուք եղիջիք գրեալ 'ի մատեանս կենաց վերին դպրութեանն.

ՅԻՇԱՏԱԿ ՎԱՐՈՒՑ ՀՈԳԵԿԻՐ ՀՈՐԵՏՈՐԻ

ՍՐԲՈՅՆ ԳՐԻԳՈՐԻ

Ամենափառ. Նշողիւք ճառագայթից չնորհաց հոգւոյն աստուծոյ՝ լուսապատար պայծառազարդեալ՝ հրեշտակն 'ի մարմնի սուրբն Գրիգոր՝ էր յանձնեւոցեաց գաւառէ վասպուրական աշխարհին. որգի տեառն Թոսրովու անձեւացեաց եպիսկոպոսի, 'ի ժամանակս կայսերութեան յունաց Վասլի և Կոստանդեայ. յաւուրս Ամենեքարիմնոյ հայոց արքայի, և 'ի հայրապետութեան տեառն Վահանայ կաթուղիկոսի. Որ մնեալ 'ի կարգ կրօնաւորութեան 'ի վանս Նարեկայ, որում և եղեւ առաջնորդ, ուստի և հռչակեցաւ Նարեկացի. Այն սա երկնահանճար վարդապետութեամբ գերափայլեալ՝ մեկնեաց զԵրգն երգոց Սաղոմոնի. գեղգեղեաց զձառ խաչին, և զՆերբողեանս 'ի սուրբ աստուածածին, 'ի համբէն գունդս առաքելոց, և 'ի սուրբն Յակոբ մծբնայ. և զՔարոզս գանձից. Ապա բանապաճոյճ պերճամանութիւ գրեաց զսոյն զԱ. բանս աղօթից 'ի խնդրոյ հայցման հարց միանձանց. զոր թողեալ մեզ վերջին ժառանգութիւն անսպառ մթերից՝ փոխեցաւ յաստի կենաց՝ վախճանեալ յերիտասարդական հասակի, 'ի թուականիս հայոց՝ ԴՃԾԲ. և ամիսս ի ինոյն վանս Նարեկայ. Իսկ յորժամ Ամենեքարիմ արքայ փոխեաց զտէրութիւնն 'ի փոքրն Հայաստան, ապա և միանձանցն Նարեկայ դիմեալ մերձ 'ի կոստանդնուպաքաքին Ակնայ և Տիրիկեայ, չինեցին վանս յանուն Նարեկայ, ուր բերեալ հանգուցին զսրատուական մարմինն, թէ և այժմ է աւերակ, և կոչի ուխտ Աբակայ, յորմէ լինին նշանք բժշկութեան 'ի փառս աստուծոյ. Որոյ աստուածախօս մաղթանաց օժանդակութեամբ արժանացուք զնայլական տեսութեան աստուծոյ. որում՝ պատիւ փառաց ծնրադրական երկրպագութեամբ յաւիտեանս. ամէն.

ՍՐԲՈՅՆ ԳՐԻԳՈՐԻ ՆԱՐԵԿԱՑՒՈՅ ՆԵՐԲՈՂԵԱՆ

ԱՌ ՍՈՒՐԲ ԱՍՏՈՒԱԾԱՇՆՉՆ

Ա. Գ՝ՈՒՄԱՐՔ խմբից դասուց երջանկացն պատուասիրեն բիւրաբեղուն բանիւք գովեստի զսկզբնալոյն կենաց դոյից 'ի կիցս բանից ըղձաձայնութեանց. և որպէս փողովք տաւղօք և քնարիւք զգայական սրտի շարժեալ զգործի՝ զգեբաղանցեալն 'ի լոյս անմատոյց ուրախութեամբ վերադրուատեն. Եւ զանճառ արարչութեան հրաշագործ ամենաստեղծն տէրութիւն օրհնելոյ՝ պատճառ փառաբանութեան խկութեան հասուչին զհաստուածոյս առնուն գոյութիւն. որպէս և ճշմարիտն բան ցուցանէ, 'ի ստեղծանելն ինձ զայս ամենայն. բոլոր զօրաց դասուց երջանկացն օրհնեցին զկս մեծաձայն, և ամենայն հրեշտակք իմ գովեցին զկս. Եւ արդ եթէ հրափայլ և երագընթացն փառաբանչօք վերնաթռիչ պատգամաւորօք հոգիանիւթ և անեղծական կենդանեօքն նա օրհնարանի. որ թէպէտ և նոքա վեհք են բնակութեամբ կայից սաորիցս, և նշոյլ երկրորդ լուսոյ առաջնոյն, այլ սակայն յոյժ անտեսաբար տպաւորութեամբ առ բնութիւն բարի բանին բարձրելոյ բարեզարդաբար բերկրանօք բերին. և որ գոհարանի առ 'ի նոցանէ սուրբ աստուածութիւնն, լայնաձիգ հեռաւորութեամբ և ընդարձակ միջոցաւ յաւէտ անջրպետ նշուլիւքն ծածկի 'ի նոցանց.

Բ. Ապա զայն որ զանհան հրեղինաց 'ի հողեղէն յարկն պարուսակեաց, և զանճառն 'ի սերովբէից զդալի մարմնոյ յօդիւն պատեաց, և զկերակրիչն դասուց հրեշտակաց կաթնատուն ստեամբքն դիեցոյց, սոր երգ պատկանագիր 'ի ճահ գովեստից օրհնալ պատուեսցէ. Զմարմնարանն անտեսին և զճեմարանն մեծին, զտաղաւարն տիրական և զխորանն աստուածական, զխառնարանն ճաշակման անապական խրախճանութեան. զարբարանն մաքրութեան և զընդունակն զդաստութեան, զնպատակն կուսութեան և զօրինակն երանութեան, զհարսնարանն անբուծանելի՝ անժամանակական փեսայի, զբնակարանն հաճութեան կանոց անեղն աստուածութեան. Զայսքան փառազարդ շնորհաց ընդու-

նակն և ոչ նոքին աստուածութեանն օրհնառաք հրեշտա-
կացն պարք որպէս պարան է պատուել ժպրհին, թող թէ
մարդ երկրային 'ի կշիռս չափոյ բերանոյ հողանդուածս
հիւթոյ մեղիս մարմնոյ, քանզի անճառութեամբ անհա-
սականաւ վերադոյն ամենեցուն փակեալ գտանի. և ոչ զորեն
երկնայինք զարարչին անհաս անօրէնութեանն զանքնին
ծնող արժանապէս վերաքարոզել. Քանզի թէ ըստ առա-
քելական ձայնին Պօղոսի, մարդն անձնացեալ ոչ յումեքէ
պատմի, ապա որ զլրութիւն բանին էութեան աստուա-
ծութեանն յղացեալ կրեաց 'ի մարմնի՝ զիարդ զնեսցէ շար-
ժութեամբ շրթանց լեզու մարմնեղէն զնա ճանաչել. Զի
թէ դասք պետութեանց անմահից վերնից բնակու-
թեանն՝ եկեղեցեաւս յայս խորհուրդ խորին յառեցան, ա-
պա յայտ է թէ մեծ է առ նոսա հիացումն սքանչելի գոր-
ծոյս այսորիկ, քան զհասումն երկրաւորացս բանից պատ-
մութեան.

Գ. Բայց սակայն երգեսցէ բանս որքան զօրեսցէ 'ի բաղ-
ձանաց սրտի փափագումն՝ նմին ընծայ օրհնառաք փառաց
տեսչութեան, նա զի թէ երկինք փառացն աստուծոյ լինին
պատմարանք, և յանդրէն դարձ տարագրելոյ տոհմին Յու-
դայի ժողովք ժողովրդոց տեսին զփառս անեղին, ապա այժմ
յերեւել բանին 'ի մարմնի և լինել մարմին ադամեան կեր-
պիւ, հարկ է յոյժ ճահոդապէս՝ ոչ միայն անմարմնոցն, այլ
և զդայնոցս արժանաբար ըղձականութեամբ հնչել զձայն
բերկրանաց բարբառոյ բանից օրհնութեանց. Քանզի խո-
նարհ այս երկիր եղեալ տիրակեր, դատաւ ընակից ընդ աստ-
ուածակիր երկինն վերին. վասն որոյ խրախուսեալ հոգե-
ւորական հրճուանօք երկուցն դասուց 'ի մի խումբ պարու,
տոնս տարեկանս փրկչին փայլման կատարեն, զդայական
սեռս եղականաց, և անմարմին դասք հրեշտակաց. յերե-
ւելիս տեսականաց, և յիմանալիսն ծածկեցելոց. Ընդ որս
և մեք կցորդք այսօր եկեղեցի դուստր վերինն յարկի երկ-
նայինն առագաստի, պարեմք հոգեւոր տարփմամբ՝ երգե-
լով քեզ ընդ երկնայնոցդ ձայն սրբասաց.

Դ. Ո՛վ ամենասուրբ արարչական տիրուհի և աստուա-

ծածին, որ զանտանելին երկնի բարձրութեան և երկրի լայնութեան, ծովու խորութեան և անդնդոց անհասութեան, զ'ի քէն մարմնացեալն խոկութեամբ էութեան յորովայն անձուկ սուրբդ քում սենեկի կրեալ զօրեցեր։ Ա. որ հայեցեալ երջանկին Յովսայ՝ պատուաբանեաց 'ի ձեւ առակաց, զանբաւութիւն մեծին սքանչացոյց, յումեմն դիմաց ասացեալ՝ եթէ չունիմ զնա, և զայրմէ՝ թէ չէ ընդ ինեւ։ Ոչում երդակցեալ վերին Յովհաննու 'ի բանն Յայտնութեան ասէ հիացմամբ։ փախեաւ երկին և երկիր 'ի մի ասասնութիւն 'ի դիմաց էին, և տեղի ոչ գտաւ։ քանզի արդարեւ յաւէտ անձկութեամբ ամիսոփին 'ի բերումն բովանդակութեան աբարչական բանին հանդստեան։ Խոկ դու ընտրեալ 'ի զարմէ և 'ի զանդուածէ մաքուր զաւակի սուրբ աստուածածին, տարար զնա 'ի քեզ ախորժ հանդստեամբ կամացն հաճութեան, եղեալ երկիր անձնական բանական բուսոյն, և զդայական անդաստան կենացն հացի, և վառարան բորբոքման անշէջ կայծական, և վայր դաբարաբեր հայրական ծոցածին ծաղկին, և ծառ երկնաղէջ անթարշամ խնձորին, և գործարան գոյութեան լուսատու մարգարտին, և լեառն արձանունակ երկրալիր վիմին, և այգ արփիասկիզբն աստեղն առաւօտին, և յարկ դիտապետին բանական հօտին, եւ արքայարան լուսակերտ անմահ թագաւորին, եւ մայր կամենամատոյց բնաւից ստեղծողին, եւ հարսն սրբուհի հօրն Քրիստոսի։

Ե. Խնդա և ուրախ լեր ձայնիւ երգոցս օրհնութեան քումդ երանութեան բանագովութեան, խրախացիր և ձայնիւ ողջունի գաբրիէլեան աւետեացն, բերկրեալդ 'ի կանայս, բնակարան արժանաւոր բանին խոնարհութեան, սենեկասաղարթ մարմնոյ աստուածութեանն խառնարան, իւղարան օծելութեան քրիստոսական անուանադրութեան։ որ նախ քան զծնանիլ բանին առ 'ի քէն անթերի լրականութեամբ հրեշտակական թեւոցն սքողմամբ ցանկարկեալ պահեիր անաղտ ամբծութեամբ։ Ա. որ հաճեալ հաւանութեամբ երրորդական փառք աստուածութեանն, ճանապարհ արար հանդստեան։ քանզի հողին սուրբ եին 'ի

քեզ յօրինողն անախտ սրբութեան. և բարձրելոյն հօրն զօրութիւն մարդ հովանացաւ, որդւոյն պատրաստեալ զքեզ ընդունակ. Եւ որ բնակեցաւն էակիցն հօր բարձրելոյ՝ էր անժամանակ. և որ յօդաւոր մարմնով 'ի քէն ծնաւ՝ սկիզբն ունի էութեան նախ քան զարուսեակ. ուստի և զյօդաւոր մարմինն միակ՝ խառնեաց ընդ աստուածական բնութեանն իւր անքակ. և սեպհականեաց զաթոռն հօր իւրոյ Դաւթի յաւիտեան, թագաւորեալ տանս աշխարհի և երկրիս քաղաքի. արկեալ սոյա ուղ ճանապարհի զվայտակերտն գործի՝ հանել 'ի կամարն երկնից տաճարի. և կանգնեաց զխորանն կործանեալ ադամեան մարմնոյն 'ի նորոգութիւն շինութեան քրիստոսական ուխտին դաշնաւորութեան. Այդ այսպիսեաց բաղմաթիւ և բարձրագոյն բարեաց ընդունակ և մատակարար միայն դու մաքուր կուսութեամբ էին խնկարան տիրուհի օրհնեալ սուրբ աստուածածին. քանզի իբրեւ զճնշումն խառնութեան խնկոց կնդրկի և զմուսի ընդ տաշխին և կասիայի բոբրոքեալ հրով մաքրութեան, բարդեցեր զծուխս բուրման անուշահոտ սրբութեան 'ի հոտ տելիս աստուծոյ, և հօր հաճութեան. վարուք մաքրեալ, բարութեամբ լցեալ, հեզութեամբ արձանացեալ, առաքինութեամբ կատարեալ, քաղցրութեամբ աղբիւրացեալ սուրբ աստուածամայր.

Զ. Խնդա և ուրախ լեր յարկ անճառ ծնելոյդ 'ի քէն ա նեղդ աստուծոյ, որ 'ի նմին յորդւոյն քո խնամոյ հրաշազարդ փառօք ամբարձար 'ի կատար աւարտման վերնայինն երկնի լուսապէս, և թեւօք թեթեւութեան հոգւոյն սլացեալ՝ յիմնայինն վերաչուեցեր 'ի կայանս հանդչելոյ. Ուստի և զանհասանելին իշխանակաս խմբցման՝ զանկապտելին զդայութեան սրտի նկատման վայելս անտեսիցն անձնապէս հոգիագրկեալ, զանեղծին փառաց ճոխութիւն քեզ սեպհականեցեր, սուրբ աստուածածին.

Է. Ղերբողեալ ես մաքուրդ փայլումն կրող արարչին ա ռաքինութեան, որ սքանչելարուեստ հրաշիւք ներդործեալ քեւ 'ի մեզ զփոփոխումն մեծ արդասեաց փառացն ընդ փառքն յերանակեցեր. քանզի զանհայրն մանուկ մայրդ

որդեակս գերագոյնեցեր. և ըմբռնեալ բարձողաց ձեռացդ բազկօք զանպարագիրն էակ մարդացեալ՝ 'ի համբոյր հպելոյ մատուցման շրթանցդ ողջագուրեցեր. որում գտաք մեք ժառանգակիցք արբայ հայր զաստուած առձայնել 'ի ձեռն քումդ միջնորդութեան, սուրբ աստուածամայր.

Ը. Բարեհամբաւեալ ես մարդութեան չափիլ նախընթաց կուսից, որ զլրութեամբ ունողն գոյից կարօտաբար կաթամբ լցուցեր, և աչաց մարդկութեան զանտեսն 'ի մարմնի եառաւ նկատել. վասն որոյ զամենայն բերան գոհութիւն ստացար քեզ օրհնարանս անձկով տարփման, սուրբ աստուածածին. Երանեալ ես դու 'ի լեզուս ամբիծս ընարեալն շրթանց ծանկդ Յեսսեայ պատգոյն մեր կենաց. որ 'ի դրութենէ խառնութեան քառից յեղանակեալ տարերաց՝ անկցորդ մնացեր 'ի մասնէ հողածնելոցս հասարակաց. ոչ բերող ծանրութեան բնակակիր համաստեղծս կարեաց, այլ քրովբէօրէն հրաբերան բղխող նշուլից. Ուստի երագ ընթացիւք հետոց հեռացեալ՝ 'ի վայրն անմատոյց յարփին վերին ընծայեցար, սուրբ աստուածամայր.

Թ. Խրախացիր յաւէտ հրճուանօք բերկրեալդ 'ի կանայս, որ դժուարընդել դաստիարակաւն խաչի վարժեալ կրթեցար. որդւոյ քոյ կցորդակցութեամբ միատեւակն ժուժկալութեամբ կրելով զերաշխէպ վշտաց ծնիցելոյդ 'ի քէն տեառն մշտաչարչարն մեռելութեամբ անձնատուչոր տօթով խարուկեալ. իբրեւ զորոջ անարատ քահանայական նուիրմամբ 'ի վերայ սիրոյ սեղանոյդ մատեար, տարաբոյս և ստեւդխակ դեղմնաբարձ մաքուր պատարագ, 'ի ճգնաւորական վարս ողջակիզեալ, քան թէ 'ի սրոյ հանդէս խողխողեալ. Վասն այսորիկ 'ի նուէր քոյ զենման հրեշտակացն պարք պաշտպանեալ, ընդ առաքելոցն դումար դասակցեալ. զմիայն արժանիդ պատուեալ դոքէին, ուր ուժածին.

Ժ. Խրախացիր համայն տարփանօք բերկրեալդ 'ի կանայս, որ 'ի կոյս և յանարօր արգանդէ բան բերնաւորեցեր՝ ցաւոց անիծից արմատ օրհնութեան, հօրն Ադամայ որդի բերկրութիւն. Վ՚ որոյ շնորհ ունելով քեզ օրհնեալքս 'ի յորդիդ քո փրկիչ աշխարհի, երանեմք քեզ, ուր ուժածին.

ԺԱ. Թրախտացեր անբաւ բերկրանօք հարան լուսոյ սակ-
զարդ զգեստուք պաճուճեալ, որ յօրէնս երկրային աղցա-
ւոր կրից՝ զերկնայինն ածեալ մատուցեր, և զանմանն նը-
մանեալ մնազանդուած ազգի մարդկութեանս 'ի չափ հա-
սակի գեղոյ գեղեցիկ զստեղն վայելուչ 'ի Լ իրանանէ մեզ
պարգեւեցեր։ Ուստի զպատակեր նախահօրն 'ի քէն ստացեալ՝
նորոգ հաստատեալ, զոհաբանեմք զտուրբ տիրամայրդ։

ԺԲ. Թրախտացեր յողջոյն նախընծայ երկնային աւետաւո-
րին, տաճար սրբափայլ. որ լուսով ստուգածականաւ ու-
ճացեալ լցար, և երկրաւոր մարմնով երկնայնոյն ախոռ կաղ-
մեցար, և արեգականապէս հալոմամբ առ արուսեակն երագ
ընթացար։ Վասն որոյ բացեալ զբերան պատուոյն ամլա-
ծին որդւոյն, օրհնէր զօրհնեալդ 'ի կանայս տուրբ աստ-
ուածածին։ Նա և դու լցեր զտունն Զաքարիայ բարբա-
ռոմն զոհութեան, յօրինակ հանրական եկեղեցւոյ, որ է քո
միշտ օրհնաբան. զի երանեն ահա յայնմհետէ քեզ ամենայն
ազգք ըստ բանի աստուածազգայիկ քում դաւանութեան.
սկզբնարար կուսիկ անարատութեան, 'ի բերկրեալ լեզուս
շրթանց զուարթնոց միշտ բարեբանեալ տուրբ ածածին։

ԺԳ. Զանգի արդ եկեղեցի դաստուց անդրանկաց զ'ի քէն
մարմնեն 'ի բանէն անանջատ համապատիւ հօր փառաւորէ
յերիս սրբասացս. առ որ հպաւոր քո գոլով ահաւոր խոր-
հրդոյդ տեսող՝ զանճառն ուրախութիւն յաւէտ վայելես։
Զի զոր նոքա թեւաքօղելով դիմաց ծածկութիւ 'ի բա-
ցուստ ակնարկին, դու յաւէտ համարձակ նմին կութնա-
ձիր մայր ցուցեալ ծանուցար, և 'ի մէջ դաստակաց ձեռաց
որպէս զմանուկ զծերն հինաւուրց գգուանօք ընկալար,
եղեալ կառք անձնաւոր կայից բազմելոյն յախոռ քրով-
բէից։ Վասն զի ոչ ընդ քեզ միայն, այլ և 'ի քեզ։ ոչ
միայն փարեցար բազմեալ, այլ և բնակեցար տաղաւար-
եալ, ոչ միայն միացար 'ի զանգուած մարմնոյ, այլ և մար-
դացար՝ առեալ զկերպարան 'ի քէն սկսելոյ, ոչ միայն մի
զօրեցար Քրիստոս յերկուց դոյութեանց, այլ և ընկալե-
ցար յանապական անօսր էութիւնն մարմնոյն վերբերումն։
ոչ միայն միջնորդաւ անձինն ընդ հողոյ միաւորեցար դի-

մակ տեսակօք, այլ եռանման խառնեալ էութեամբք միա-
ւորեցաւ անշփոթելի։ Մի որդի մերոյս բնութեամբ յա-
թոռ հօրն իւր աջոյ յերկնաւորացն միշտ պաշտպանեցաւ։

ԺԴ. Յաղագս որոյ և մեք երկրաւորքս զմատակարարդ և
զսպասաւոր մեծս խորհրդոյ երանելոյն ընդհանրական երգօք՝
զանժամանակն էութեան երջանիկդ ծնող, որ զամենայնի
և ամենեցուն պատկերացն հոգեշունչ երգօք՝ 'ի քեզ ընկա-
լար, ոչ 'ի մասնէ, այլ 'ի լրութենէ. ոչ հատմամբ, այլ հա-
ստատութեամբ. ոչ բաժանաբար, այլ ամբողջապէս. ոչ փո-
փոխմամբ, այլ փոխատրութեամբ. ոչ 'ի ծիրս սահմանի
տեղւոյ, այլ 'ի սենեակ լայնատարր ոգւոյ։ Քանզի զբե-
բոյն 'ի կշիռ ձեռին զերկիր և զերկին տարար յարգան-
դի. և ոչ միայն 'ի տես նկատման աչաց նայեցար 'ի նա,
այլ և շօշափմամբ ձեռացդ ծանեար. ոչ միայն ողջունեալ
զանհոգւոյն շրթանց, այլ և ըմբռնեալ. ոչ միայն զննեալ ըղ-
հաստատակաչէն խորան մարդացեալ բանին, այլ և անուա-
նեալ կոչմամբ Յիսուս՝ զՔրիստոսն աստուծոյ. ոչ միայն
ստեսմբդ սնուցեր զանժամանակն ըստ աւուրց, այլ և
աճման հասակի զնոյն ընծայեցեր։ Զոր խոստովանի հան-
րական եկեղեցի զծնեալդ 'ի քէն աստուած ճշմարիտ՝ ընդ-
նախանձակ դոյակն միացեալ 'ի տեսութենէ խնամատից քնու-
թեան մեր փակեալ։ Յորոյ տիպն ապացուցի խաբողն Յա-
կոբ ըմբռնեաց զմարտուցեալն ընդ իւր պնդապէս, և զան-
խուլ խորհրդով զաստուածատեսն անուն ընկալաւ։ Այս-
պէս և որ 'ի քէն ծնեալդ մարմին 'ի յարգանդ սրբոյդ սե-
նեկի ընդ աստուած խառնեցաւ. և խաբեալ զԵդեմն մարդ-
կան թշնամին՝ մարմնով զերազանց նմին բարձրացաւ. վասն
որոյ ոչ տեսող աստուծոյ՝ այլ ճշմարիտ աստուած անուան-
եալ, զամենեսեան յԻսրայել անուն փոխադրեաց։ Սակս
որոյ լի բերանով զպաշտպանդ փրկութեան այսմ մեծս
խորհրդոյ երանելոյն զտիրուհիդ սուրբ աստուածածին։

ԺԵ. Որոյ տեսչութեամբն աստուծոյ նախագիծ 'ի ծոմէ
քարն պատուական հրափայլ և սպիտակ մարգարտին մա-
քուր կերպարան դոյացեալ ցուցաւ։ Քանզի արդարեւ դու
ես ակն պատուական 'ի յաչխարհս ծոմէ ընտրութեան, որ

զաստուածային հրոյն տարար կերպարան. Ով որքան մեծ է 'ի քեզդ աւարտեալ խորհուրդ, սրբութիւն զի թէ առաջք մարդարէիցն հոգեկիր յղացմամբ Իսրայէլի ծնողք ասացան, ապա դու որ զբանն աստուած անձնաւոր՝ հայրենի բնութեանն հոլաւոր՝ 'ի սենեկի քում մաքրականի մարմնապէս բացածանուցեր, զորպիսի արժանապատիւ գովութիւնս ոչ ընդունիցիս. Ով շնորհաշուք գեղով արփաւոր ծածկութիւ յանմատոյց գեղեցկութենէն պաճոյճ փաղփաղեալ. ով համեստ հեզութեամբ, խոնարհ ամբծութեամբ, կերպասիւք լուսոյ 'ի հոգւոյն պարասքողեցեալ. ով զարդուք երկնայնովք ոսկեզօծ սրբութեամբ, արծաթափայլ մաքրութեամբ, ականակալ պսակ քեզ փառաց զրարձրելոյն հովանի 'ի գլուխ ընկալեալ. ով քառեակ մանեկաւ նշուլափայլ մաքուր ուլանցն յեռմամբ, աստուծոյ հոգւոյ և մարմնոյ խառնմամբ, 'ի մի էութիւն երիցն հիւսմամբ 'ի յորդւոյն լանջք սուրբ քո շնորհօք առլցեալ.

ԺԶ. Օրհնեալդ միայն 'ի կանայս շրթամբք քահանայուհւոյ մօր մարդարէին Յովհաննու, փառաւոր և 'ի դաստուհամազարմ նմանեցեղիցս ցանկալի երգօք ներբողականս տաւղօք. Զի թէ բանականս մարդոյ գոյութիւն պատկեր աստուծոյ 'ի սկզբանն ստեղծաւ, և այսր աղադաւ ստեղծողին զշնորհս կալաւ, ապա և առաւել քեզ պարտական եմք երկրպագութեամբ ունել շնորհ, տիրամայր, որ աստուծոյ 'ի ծառայի կերպարան ստեղծման եղեր պատճառ. առ որ 'ի լրումն աւարտման մարդարէական կտակն հաստատիւր, այն զոր ասէ, եղիցի 'ի վերայ առն ձեռն քո, և աջ քո 'ի վերայ որդւոյ մարդոյ 'ի քեզ խրախուսելոյ. Աչ և կարողութիւնն և բաղուկն հօր միածին 'ի քեզ հանդուցեալ, և զամ որդիս մարդկան վկայս և երկրպագուս իւր զօրացուցեալ. Լոյսն նկարագիր և կերպարանն հօր գոյութեանն 'ի քեզ բնակելոյն, սրբութիւն և արդարութիւն լրման աշխարհի ընձեռեալ. Ապա յիրաւի և արժանապէս հոգեշարժ քնարիւք զքեզ բարեհամբաւեմք, որ ուժածին.

ԺԷ. Ի մարդկային զարմէ հրեշտակ երկնային, յեղծակացնաց սեռիցս անմահ սերովբէ, 'ի հոգային նիւթոյ ոսկի Սո-

վերայ, 'ի Ծովային բերմանց շնորհալոյս մարգարիտ, 'ի յեսուսեանն բուսոյ քաղցրապտուղ ծաղիկ, 'ի յաւուրց նախնեացն ճիւռ օրհնութեան, ցօղոյն հանդարտի ամպ անձրեւաձիր, արեւուն ծագման ակն արփիափայլ, մերկացելոյ այգոյն ասաղ առաւօտի, գիշերային մթոյն խօսնակ բերկրանաց, օրինի ստուերին տառ ճշմարտաճառ. Սակս որոյ իբր զնիւթ գործնեայ այսքանեաց բարեաց օրհնեալ ես դու 'ի կանայս, նախատեղծին մերկացելոյ փառք անկապտելի, վշտացելոյ անիծապարտ մօրն սփոփիչ քաւութեան, որդւոյ նոյին խռովութեան՝ խաղաղութեան ձայնատու. Եւ արդ ո՞ր բան բաղդատելով՝ զանհամեմատ քո մեծութիւնդ լիցի կարող դերահռչակել, արարչին մայր, անհասին ծնող, ամբաւին գրկարան, ամենակալին յանձանձիչ, փառաղարդողին զգեցուցիչ, վերօրհնելոյն գրգիչ. Ահա յաղագս այսոցիկ ըստ անսուտ քոյ բանի յիրաւի տացուք քեզ երանի, մայրդ Յիսուսի.

ԺԸ. Աննիրհելի գիտմամբ տեսակ լուսալիր աչօք նկատեալ, կտակ մակագիծ անեղծ պայմանաւ արձան հաստատեալ, սահման յարակայ մեծութեան կցորդութեանն, երկուց միութեանն անպայմանական կապ պատկանակիր, վերին պատկեր կերպիւ կշռորդեալ, թեթեւ պարզութիւն հիւթիւ բաղկացեալ, տառ տարբերական տողիւ ձեւացեալ, տումար տենչալի անսխալ դրոշմեալ, մատեան մեծութեան շնորհիւ նկարեալ, նամակ ընտրութեան բանիւք բարդեցեալ, արձան անձնական խնամատիւք զոդեալ, կնիք մատանւոյ տերամբ կերպագրեալ. Զգեստ լուսանիւթ երկնից արքային, օթոց սրբութեան անմահ բնակողին, յարկ վայելչութեան անեղ շինողին, առիթ մարդկութեան բանի անեղին, գործի մարմնութեան վերին բնութեան, պատճառ պատշաճից անպատկառ ճգնութեանց, օրինակ ուղղութեան անպայմանական վրիպութեան, անպակաս աճելութիւն լրման թերութեան, խկուհի երկնային կենդանեաց գաւառին, մասնակից շնորհընկալ հայրական գթութեանն, անարատակիրն ազգակցութեան երկնիչ վերատին, անամանակն արգանդի ծանուցող ծննդեան.

ԺԹ. Դու զՀօրն լուսոյ զորդի հարազատ՝ 'ի ստորինս կոյս աշխարհի մայրենի կամամբ ջամբեալ դիեցուցեր, և որպէս թեւովք խնայական պահպանութեամբ զպարուսնակողն պարփակեցեր. Եւ զկենցաղոյս ընթացք ընդ լուսազարդ կենացն շաւիղ ձգեցեր, և ըստ նմանութեան արագման օդային թռչնոյ 'ի յանցաւորաց աստի փոխեցար, և 'ի մէջ դատուց հրեշտակաց ունող ՝ այ յայտնեալ ծանուցար. Եւ լուսաբիւրի ամբոխ առ 'ի նոցանէ պատուեալ համբարձար, և հոգեղէն հաստատած 'ի քրովբէից աղի հանդուցար, և 'ի կանանց ազանցն կերպից արուսեկին տեսակաւ տեսար, և զնեղելի բնութեամբ մարդկայնոյ յանճառաշնորհ խորհուրդ ծածկեցար, և 'ի ստեղծողէն քո և համայնից հպատակօրէն ձեւով պաշտեցար, և հաստողին ծագաց աշխարհի մայրաբինակ անուամբ ձայնեցար, և մեղուցելոյ կնոջն առաջնոյ առանց յանցանաց զաւակ գովեցար, և ամենայն ամբծաց ընտրութեան պսակ սրբութեան դու դաւանեցար, և իբրև զՀանդարտ երինջ անարատ արարչաւանդ լծոյն մատուցար, և իբր յաւանակ կամաց ամբաւին աստուածութեանն հետեւեցար, և 'ի խորոց ծովէ աշխարհի շուշանական շաւղաք ամբարձար, և իբր 'ի դժնեայ փշոց խստութեանց յաշխարհիս զբաղմանց ծաղկեցար, և իբր 'ի դառն արմատոց երկրի քաղցրաճաշակ պտուղ յայտնեցար, և Երրորդութեանն անտես թաքնութեան խորհրդակից սիրոյ կոչեցար, և ծածուկ հաւաքման բանին իբր լուսատու ձորձով պատեցար, և անքակ էին տէրութեան սահման սկսման վերակարգեցար, և 'ի սրբասնեալ միջոց քո ստեանց զանկէտն 'ի տաշխին ծրար թաղուցեր. և 'ի կուսական քում բարուսնակէ զանմահարարն ողկոյզ հասուցեր, և միջնորդ կենաց երկրացունց սքանչելապէս համարձակեցար, և համոզիչ 'ի խաղաղութիւն մրրկածուփ շարժմանց կացուցար, և խրախակից վերնոյն բարձրութեանկապտելի անուամբ պատուեցար.

Ի. Արդ յայսքանս և 'ի սոյնպիսիս, և յեւս ընտրելական երգս բանահիւսից գերահռչակեալ ես վսեմական վարուց նախընթաց և յառաջաւաղ սուրբ աստուածածին. Վասն զի որպէս երեւեալն 'ի քէն միածին անդրանիկ բնութեանն

հօր՝ սկիզբն ասի հետեւման խաչունակ մահակիր ճգանց, այսպէս երանեալդ և բարեբանեալդ դերօրինակ ցուցման տեսակի աստուածակրօն կարգաց ծագեցար. Քեւ զանմատոյց հուրն կիզանող անասնական ծառքնմբ ծախեցաք, քեւ զարագեալն 'ի թեւս օդայինս 'ի քառընթաց կենդանիս տեսաք, քեւ զանկցորդն տեսականաց 'ի մարդկային կերպ նկատեցաք, քեւ զգովեալ բարձողն մեղաց իբր ըզդառն ճաշակ ընկալաք, քեւ դատերոյն 'ի չարագործաց որպէս աստուծոյ ճշմարտի երկրպագեցաք, քեւ զանծանօթն հօր տէրութիւն ազգակցապէս օրհնարանեցաք, քեւ զմուրհակ պարտուց անիծիցն 'ի յաւաղանին ջուր ընկղմեցաք, քեւ զանտեսն աչաց հրեշտակաց տղայական տիօք գգուեցաք, քեւ զանսահման բանին բնութիւն 'ի հասարակածին տիպ համբուրեցաք, քեւ զԱդամն նոր հոգեղէն 'ի չափ հասակի առաջնոյն տեսաք, քեւ զարեգակն արդարութեան կենցաղակից մեր կցորդ ստացաք, քեւ զանժամանակ բանին էութիւն՝ սկսեալ 'ի Դաւթայ պատմեցաք, քեւ զանհամեմատն մարդոյ պատկերի մեզ նմանատիպ գործով գրեցաք. Ադ այսքանեաց սրբազնական մասանցս ճառեցելոց դու միայնակ պատճառ, անարատ կուսից նպատակ կրօնից, տիրամայր սուրբ աստուածածին.

ԻԱ. Քանզի թէ չէր 'ի քէն ածեալ ուղէշն երկնային, ոչ էր պղաբերեալ զանճաշակելին 'ի շրթանցն մեր հաղորդութիւն. և թէ չէր երեւեալ հօրն արդարութիւն 'ի յերկինից, չեւ էր սկսեալ ճշմարտութիւնն 'ի յերկրէ. և թէ չէր յղացեալ յանխորձականդ քումդ արգանդի, ոչ էր մարմնացեալ. և թէ չէր յայտնեալ մերով բնութեամբս, ոչ էր շօշափեալ և ըմբռնեալ անհասն խմաստից. և թէ չէր կրեալ 'ի դիրկ բարձողաց հողեղէն բազկաց, ոչ էր ծանուցեալ. և թէ չէր համբուրեալ երկրաւոր շրթամբք, ոչ էր ճառեցեալ. և թէ չէր հետեւեալ 'ի մարդկան ընթացս, ոչ էր քարոզեալ էակն 'ի յէից. և թէ չէր թափեալ իւղն անապական 'ի վիհագունէն, ոչ էր զմեզ օծեալ. և թէ չէր խառնեալ զմերս ընդ իւրումն, ոչ էր մկրտեալ. և թէ չէր խրախուսեալ մարդն 'ի յերկնայնումն, ոչ եւս էր սրբեալ. և թէ

չէր խոնարհեալ բարձրն 'ի յընտանի փառացն, ոչ էր վերա-
ցեալ 'ի ստորնայնոցս առեցեալն։

ԻԲ. Բայց մարմնացաւ, որքան մարդացաւ. նոյն և յայտ-
նեցաւ, ըստ որում ծանուցաւ. աւետարանեցաւ, ուստի
փառաւորեցաւ. իսկ մաքրեցաւ, որպէս երդեցաւ. իսկ
մկրտեցաւ, որ և վկայեցաւ. նոյն իսկ պատմեցաւ, որպէս
ճառեցաւ. իսկ տնանկացաւ, որով ճոխացաւ. իսկ հնա-
զանդեցաւ, որով պաշտեցաւ. իսկ երկրպագեցաւ, որով
խոցեցաւ. իսկ կենդանացաւ, որով թաղեցաւ. իսկ պատ-
ուեցաւ, որով պատժեցաւ. իսկ ամաչեցոյց, որով պատ-
կառեաց. իսկ բերկրեցոյց, որով տրտմեցաւ. իսկ զդեցոյց,
որով մերկացաւ. իսկ ողջացոյց, որով բեւեռեցաւ. իսկ
կանգնեցաւ, որով վտանգեցաւ. և պացաւ որպէս վերնա-
յին, թռեաւ որպէս հրեղէն, ծածկեցաւ որպէս զանքնին,
փախեաւ որպէս զանհաս, 'ի յամենս երկնից եղ զդնացս,
գովեցաւ որպէս միածին, բոսորաբուղխ կայլակօք ներ-
կեաւ, անկից վիրացն խոցով հարցաքննեցաւ, 'ի վերից ան-
մահ հրեշտակացն հաւատացաւ. յաղթող մրցման և մարտի
փառաւորեցաւ, դատաւոր արդարակշիռ յամենայն աղ-
դաց վերապատմեցաւ. Քանզի 'ի քէն հիմնադրեաց զրս-
կիզբն մարդեղութեան անեղն իսկութիւն. և յընտրեալ ան-
պատում՝ շնորհէ զայս ամենայն անփոխանորդելի պարգևա-
կան ձիրս ընկալաք. և քեզ ամենայն այս պատրաստու-
թիւն բարեբաստութեան բազմերանեան յուսոյ հրճուանաց
մեզ հանդերձեցաւ. Եւ զամենայն փառս երանական լու-
սոյ նչուլից վերնոյ և ներքնոյ ծածուկ խորհրդոյ բազմա-
գովեստ պայծառ յօրինման նոր արարածոց անճառ շին-
ուածոյ սուրբ եկեղեցւոյ, 'ի քէն ծնիցելոյ կերպիս մերոյ
և բարձրացելոյ անուանն Յիսուսի ծնկովք կրկնելովք մա-
տուցանեմք. Ուստի և քեզ բերկրեցելոյդ զսովորականն
օրհնաբանութիւն բանիս երկրորդեմք։

ԻԳ. Օրհնեալ ես դու 'ի կանայս, գլուխ նոցին պանծա-
նաց, և պայծառ պակ. Պակ կուսութեան մաքուր հարս-
նութեան, պակ ընտրութեան անփորձ գովութեան, պակ
անեղծութեան լուսոյ նմանութեան, պակ շնորհանորոգ

էին ծնելութեան, պսակ երանական բանին հօր մայրութեան, պսակ սուրբ պանծանաց կենացն բարձրութեան, պսակ պայծառափառ փարուց խմաստութեան, պսակ տիրապատուաստ երկնահանճարն դիտութեան, պսակ պիտանական եկեղեցւոյ դեղեցկութեան, պսակ պաշտելութեան Աստուծի նորոյ զարդարման, պսակ յոքնանկար յարփիրց եօթանց փայլատակման, պսակ առաջնորդական վերնոցն աղդակցութեան, պսակ ամբծութեան շաղայն արդարութե.

ԻԳ. Արդ ամենեցուն վերակարդելոց թուոցս այսոցիկ բընական բաղձալի, և երանելի, և ընդունարան ընտրական կամաց ամբաւին դրեզ խոստովանիմք երկրաւոր ծընունդս ստորաստեղծականն Ադամայ. որոց անհամար և անթիւ աղանց ամիական և պահպանական պարիսպ կառուցար. Քանզի յարժանահայց և յամենաղօր քոյ բարեխօսութիւնդ միշտ ապաւինեալ մնամք 'ի հաստատութեան, խնամալք և հանդուցեալք ընդ հովանեաւ պաշտպանութեան ամուր պատուարի սուրբ աստուածածնիդ. Պատուար պճնայօրէն 'ի զանազան մաքրազարդ ականց յարմարեալ. պատուար հրապարփակ անմատոյց ընդդիմադրացն հինից. պատուար բոցանշոյլ անհուպ և անհաս մատուցման դժնեայ դրժողաց. պատուար ամենահրաշ ըստ Եզեկիելի, որ աղխեալ զմեզ քո ճշդրտապատումն գրեաց. պատուար շրջապարիսպ ըստ Դաւթայ, որոյ հիմն անշարժութեան 'ի բարձրելոյն հաստատեցաւ. պատուար ամրակառոյց քաղաքին վերնոյ ըստ Պօղոսի, որում զհանուրս բնակիչս արարեր. Քանզի զաստուած ծնար 'ի մարմնի, և զծնունդս մարմնաւոր Աստուծի որդիս արարեր վերնումն հոգեւորի. Որոյ աղագաւ օրհնեցաւ արդարդ քո կուսութիւն 'ի շրթունս նոցին, և խոստովանեցաւ յամենեցունց մարմնաւորան և տաճար հօր իսկակցին.

ԻԵ. Որով արդարապէս 'ի քեզ ընծայեալ զբան պատմեցին, եղեր մեր օգնական և տուն ապաւինի յուղղիչ հեղեղաց յաւուր անձկութեան. մաքրութիւն կուսից և սկզբնաշաւիղ դասուց երջանկաց, մայր հիմնադրութեան հաստատութեան եկեղեցւոյ, և ծնող անարատ բանին աստուծոյ.

Զքեզ յաւէտ օրհնութեամբ միշտ պատկերաբ 'ի նուիրեալ տեղիս սրբութեան քումմ տաճարի, և 'ի թեւս պահպանութեան լայնատարած քումդ մաղթանաց ապաւինելով, ըզ ձեռս մեր 'ի սմա տարածեմք. և աներկիւղ յուսով հաւատամբ ապրիլ. Արդ աղաչեմք ընկալ զերդ աբան օրհնութիւն մերում լեզուի. և հաճեալ տացես սմա զՀիրս շնորհաց Սիոնի և Բեթղեհեմի. Ուստի արժանացուք ընդունել մասն փրկութեան յաւուր դատաստան մեծի յայտնութեան փառաց անեղծի, փրկչին անմահի, քումդ միածնի, միոյն աստուծոյ, տեառն Յիսուսի. Եւ իբր զպատճառ սկզբնաւաւիղ այսքանեաց բարեաց՝ 'ի սոյն կամաբի դեղապճնելոյ զքեզ պատուեսցուք, անժամանակ էին բարձրացեալ ծնող.

Նորին վերսին 'ի վերայ գրոյ անուան իւրոյ.

ԳԵՐԱԶԱՆՑ չափոյ կշռման երկրային բնութեան, և քրով բէական նախագաստութեան եղեալ վերհական. սրբուհի պայծառ առագաստ փրկչին Քրիստոսի, և նորուն իսկ տեսաւորիչ վասն մեր. ծունր կրկնեսցի արժանապատիւ քումդ պատկերի. Հայցեա վասն մեր առ ծնեալդ 'ի քէն աստուած 'ի մարմնի.

Բոպէից յոգնաթիւ մասանց բերկրութիւն, աղդաց և ազանց արմատդ օրհնութեան. 'ի ծագմանէ փառացն երկնայնոյ անստուեր նշոյլ տարփալի շողեալ 'ի տարինս տեղի. անորիչ հպմամբ մերձաւոր անմատոյց լուսոյ, անճառ խոստմամբ ապառնեացն յուսոյ 'ի մահու պարտեացն զերծս զառ քեզ ապաստան ծառայքս քումդ որդւոյ.

Ի յերկրաւոր նիւթոյ մարմնաւոր վարուցն՝ երկնայնոցն կը բռնեց եղեր հպաւոր, Մարիամ առնթ տեսութեան նոցին զանգնին որդւոյն կերպարան. Ուստի տեսին զանկէսն սկրբեալ, և երանեցին զարմատդ և զպատճառ. յորմէ և մեք հայցեմք զնորոգութիւն կենաց, եւ պաշտպան զտիրամօրդ ձեռնտուութիւն.

Գովասուրեալ այսօր 'ի քեզ զիմանալին փարթամ մեծու-

թիւն. որ սրացեալ հասեր 'ի բարձունս երկնից, իբր անընդունակ ապականութեան և մահու լուծման մարմին, յոր մէ պատկառեաց սոսնթով պարտիքն մահու. և ցուցար բընակիչ արժանապատիւ կենդանեաց երկրին՝ տեառնդ կենակից սուրբդ տիրամայր. արդ հատեա միշտ զողորմութիւն որոց պանդխտիմք 'ի վիհս ներքին.

Ունող հրճուանաց անթիւ խրախութեանց աստուածային անկէսն խոստմանց 'ի բուրաստանս անդաստանաց տիրական տնկոյն, որոյ ստեղունք չառաւիղացն երկրային հնարից դերազանց. անդր մուծցես զքո դաւանողքս, սուրբ տիրուհի մայրդ Յիսուսի.

Բոտեմք 'ի քէն աղերսիս բանի, որ ես քաղցրալուր գրաւ աշխարհի. միայն երանեալ և բարեբանեալ, հօրն հաճութեամբ հովանաւորեալ. որդւոյն ծնող, հոգւոյն վերընդունող, Երրորդութեան փառացն տարող. վերանը կարեա զառ յաւազանէն անախտ արդանդէ զկարդացեալս անուն 'ի գիր մատեանի վերնում դպրոցիդ. Եւ զերդագրութիւն սակաւամասնեայ այսր գովեստի՝ արձան հաստատեա միշտ անկործան սրբոյդ առաջի. ընծայեալ մարմնոյս զմրաշարս գիծ. և զդայական ընչոյս զպատկեր բանիս. Զի իբր 'ի գոյից երկուց զուգելոց 'ի մի խառնութիւն միոյ կենդանւոյ, միշտ փառաւորեսցիս դու սովին օրհնութեամբ, որպէս անեղծ պաշտօնէիցդ օրհնաբանութեամբ. Թերեւս 'ի ձեռն զօրեղ քոյին հայցուածոց լիցի մեզ անդատապարտ համարձակութիւն յատենի մեծ և ահաւոր սուրբ դատաւորին. Եւ գտցուք արժանի ամբիծ վարուք, և ուղիղ դաւանութեամբ՝ հաւատոյն հաստատութեամբ հանդիպիլ և անդանօր ընծայիւք բանից քումդ երանութեան. փառաւորել ընդ քեզ և ընդ քոյն յանդիման դիմաց պաշտելի և պատկելի քում աստուածափայլ և լուսանշոյլ մեծ պայծառութեանդ զեւութիւն անբակ և անքննելի սուրբ Երրորդութեանն 'ի միում տէրութեան և արարչութեան. Որում վայելչական պատիւ, և գովեստ անդադար երգոց այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն.

Համառօտութիւն աղօթից եռամեծի եւ քաջ վարդապետի Մխի-թարայ գոչի խստակրօն ճգնաւորի եւ բանիբուն հռետորի՝ ասացեալ 'ի սուրբ՝ Պատարագին։

Տէր աստուած իմ Յիսուս Քրիստոս բան հօր և կերպա-բան, կենդանի և կենդանարար, յոյս և փրկութիւն ամե-նեցուն որ կարդան առ քեզ։ Որ շնորհես առաւել քան զարժանն, և տաս խնդրողացն զպիտոյս կարեւոց։ Զի ոչ միայն արարեր և ստացար 'ի վերասին յանցանելն մեր՝ չար-չարանօք խաչի քո, այլեւ միշտ զքեզ ետուր փրկանս կե-նաց մարդկան։ Վասն որոյ մեծ եղեւ մինչև յերկինս ողոր-մութիւն քո, և յամենայն երկրի ցուցաւ փառք քո։ Եւ այնքան գերազանցեաց պարգեւաց քոց նշանակ, մինչ զի ոչ միայն մարդկայինս հիանան աղդք, այլև երկնային զօրքն և առաւել մերձակայքն։ ընդ որս սոսկացեալ փառաւորեն անընդելի ձայնիւ ասելով, սուրբ՝ սուրբ՝ սուրբ՝ տէր զօրու-թեանց։ զորս և ուսեալ մեր՝ երգեմք 'ի ժամ անմահիդ զենման՝ կցորդելով անմարմնոցն երգանկաց։

Զի զառ մեզ զանճառն տեսանելով զխորհուրդ՝ զօրինակ մահուն ճշմարտի, ընդ մեր եղեալ՝ մարդկապէս ընդ մեզ եղանակեն զերգս օրհնութեան։ Զի եթէ զօրինակն ան-գիտանան դովասանութեան՝ միայն զսուրբն կարդան զա-նուն, ուստի զերեսան ծածկեն և զոտն։ մեք զո՞ր ասաս-ցուք զօրհնութիւն և զդովութիւն, բայց միայն զքեզ օրհ-նեսցուք սարսափմամբ, և հաւատովք մերձեսցուք յանտե-սանելիդ և 'ի տեսանելիդ անճառութիւն։

Օրհնեմք զՀայր՝ զառաքող փրկողիդ։

Օրհնեմք և զՀոգիդ ՍՐ՝ զկենարիչ և զսրբիչ զդալոյն օրինակի։

Օրհնեմք զանիմանալի զքո խոնարհութիւնդ։

Օրհնեմք և զմեծ քո քաղցրութեան կամդ։

Օրհնեմք՝ որ զկենդանարար մարմին և զարիւն քո սուրբ շնորհեցեր մեզ 'ի քաւութիւն։

Օրհնեմք՝ որ հուր աստուածութեան քոյ՝ ոչ կիզու ըզ բնութիւնս հոգեղէն։

Օրհնեմք՝ զոր ոչ տանին երկինք ամենայն, այլ տանին նիւթական և նուաստական եկեղեցիք։

Օրհնեմք՝ որ նստիս 'ի քերովբէս, և բազմիս 'ի սեղան սրբութեան։

Օրհնեմք՝ զոր ոչ ունին երկինք վերին՝ և իններակ դասք անմարմնոցն, բառնան մատուանք քահանայից։

Օրհնեմք՝ զոր և սերովբէն ունելեօք մատուցանէր 'ի բերան մարգարէին. իսկ ասա ձեռամբ բաշխիս հողեղինաց և մատամբ մատչիս ճաշակողաց։

Օրհնեմք՝ որ ոչ դարշիս յաստեղութենէ մարմնական կըրիոյ, այլ մարքրես սրբութեամբ քով։

Օրհնեմք՝ որ զպէսպէս յանցանսն անտես առնես զաղդի մարդկան՝ որք հաւատով ապաւինին 'ի քեզ։

Օրհնեմք՝ որ միջնորդութեամբ կենարար մարմնոյ և արեան քոյ՝ հաշտեցուցանես զՀայր քո ընդ օտարացեալս մեզ։ տալով վճիռ անստելի, ոչ ուտողացն և ոչ ըմպողացն ոչ ունել կեանս, և ուտողացն և ըմպողացն զընակիլն 'ի քեզ, և զքեզ 'ի նոսա։

Քանզի տիրապէս մարմին և արիւն քո սուրբ կատարեալ արձակումն է և ազատութիւն 'ի կապանաց մեղաց։

Զի եթէ սուրբք ամենայն առ հասարակ յիշին, և քո յոյդ բարեաց կարօտին, զիարդ և ոչ ես անկեալս 'ի շնորհաց և ունայնս 'ի բարեզարդութենանց։

Զի եթէ այժմ ոչ ողորմիս, յորում բացեալ ես զդուռն անճառ ձրիոյ, երբ տայցես յայլում ժամու. քանզի անվրէպ յայսմ ժամու է առնուլ 'ի քէն զենդիրս, որպէս և սուրբք 'ի քաղցրութեան ժամանակի։

Զի եթէ յորժամ ընդհանուր երկինք և երկիր առ հասարակ բարեխօսեն՝ ոչ լսես, այլ յորո՞ւմ ժամու զամենեսեան ժողովեցիս։

Զի եթէ մինչ հիանան անմարմնոցն դասք ընդ առատութիւն պարգևաց քոց, և զօրհնութիւնս մատուցանեն, ոչ առնում. յորժամ 'ի կշիռ դնես՝ զիարդ ընկալայց։

Զի եթէ յորժամ դասք հրանիթիցն գոչեն ասելով՝ ողորմեա քո արարածոց, մասն ինձ ոչ տայի. ընդ որո՞ց այլոց առիս։

Աղաչեմ զքեզ տէր, մի ունայն դարձուցաներ զիս յամենասուրբ երեսաց քոց, անչափ պարգևացդ իշխան։

Յորժամ յարգեալ է իբրև զգեաս 'ի լրութենէ ծովու

մեծիդ պարգևաք, ուստի և ինձ կամիլ մի բաւական է. զի սակաւն քո անչափ ունի մեծութիւն, և առաւելեալ է քան զիսրս ծովու.

Զի եթէ 'ի ծագիլ լուսոյ արեգականդ ոչ լուսաւորիմ, 'ի գիշերի ո՞ղբէս պայծառացայց.

Եւ եթէ ձրի բժիշկդ մերձ ես՝ և զդեղդ կենաց ոչ տացես, այլ ո՞ւր գտից բժիշկ զի բժշկեցայց.

Եթէ յարուցչիդ պատահել մեռանիմ, և ո՞զիս յարուցէ.

Եթէ ընութեամբ ճոխացուցիչդ զաղքատութիւնս ոչ բարձցես, առ այլ ո՞վ երթայց 'ի փարիսամոց.

Ընդ խաղաղութեան աշխարհիս զոր շնորհես, տուր և ինձ խաղաղութիւն յամբոխից կրից. ընդ հաստատութեան եկեղեցւոյ՝ հաստատեա և զչարժեալ անձինս.

Ընդ քահանայապետաց և քահանայից՝ սարկաւագաց և դպրաց՝ և ամ ուխտ մանկանց եկեղեցւոյ պահպանութեան, զօրութեամբ քո և զիս ընդ հովանեաւ քով ամրացս.

Ընդ թագաւորաց և իշխանաց՝ զօրավարաց և զօրականաց յաղթող և զիս 'ի վերայ աներևոյթ թշնամւոյն արացես.

Ընդ ննջեցեալսն հաւատացելոց յիշեա և զիս տէր զմեռեալս մեղաւք. զորս 'ի խորոյն հաներ անդնդոց, ընդ նոսին հան և զիս 'ի չարին բանդէ՝ միջնորդութիւն կենարար մարմնոյ քոյ և արեան, արժանապէս գոհանալ զողորմութէ քումմէ.

Գոհանամ զքէն տէր՝ որ արժանի արարեր զիս տեսլեան սուրբ խորհրդոյ քո.

Գոհանամ՝ զի զսոսկալին և զահաւորն լուայց զօրհնութեանդ.

Գոհանամ՝ զի զանծախսութիւն քո լսել արժանացայ.

Գոհանամ՝ որ զհոգիս յուսով լցեր, և զսիրտս ուրախութիւ.

Զո՞ր օրհնութիւն կամ զգոհութիւն քեզ մատուցանեմ՝ աստուած իմ Յիսուս, զի արժանի եղէ կենաց հացիդ և անմահարար բաժակիդ.

Գիտեմ՝ զի չար է ինձ մերձենալն չարեօք, և տարակուսանք հեռանալն. մնանամդ զի անուտ սահմանեցեր, եթէ որ ոչ ուտէ զմարմին իմ և ըմպէ զարիւն իմ, կեանս ոչ ունիցի յանձին իւրում.

Ահա յայտնապէս խոստովանիմ, զի ես մեռեալ եմ, և

քեզ է յարուցանելն՝ զի փառաւորեցից զքեզ ընդ հօր քում ամենազօրի, և ընդ ամենասուրբ հոգւոյդ ճշմարտի, այժմ և միշտ և յաւիտեանս. ամէն.

Ամենակալ ամենախնամ ՝ն՝ յամի օրհնեալ. որ յամի ես և ամենեցուն անհաս՝ և բովանդակեալ պահես զամենայն արարածս՝ զհոգեղէնս և զհողեղէնս, զանձինս և զընդնիմեղէնս. զի մահկանացուաց կեանք ես և անմահութեան յարամնացութիւն. Բաց զդուռն ողորմութեան քոյ՝ զիաց, և ծագեա լոյս խաւարելոյս. Զծանրացեալս բեռամբք մեղաց՝ թեթեւացո. զսեւացեալս աղտեղեալ կրիւք՝ սպիտակացո. զսառուցեալս յաստուածային սիրոյդ՝ ջերմացո. զմթացեալս անասնական սահեցմամբ՝ զդաստացո. Զբմբռնեալս 'ի ծուղակ որսողին՝ փրկեա և ազատեա. զմանրեալս 'ի ժանեաց կերչին՝ կորզեա և կենդանարարեա. և զհոգիս խաւարեալ մեղաք՝ անճառ լուսով քով լուսաւորեա, և միշտ առ քեզ հայեցո. Զգերեալ խորհուրդս 'ի գերողէն՝ առ քեզ դարձո. զբմբռնեալ կամս 'ի խարդախողէն՝ զերծո. զյոժարութիւնս՝ քաղցրութիւն 'ի քեզ միացո. զբանական մասն հոգւոյս՝ խոհեմացո. զբամնականն արիացո. ընդցանկականն ողջախոհացո, և առ քեզ դարձո. զերիս մասունս՝ արդարութիւն ամրացո. զնեսմացեալ միտս՝ պայծառացո.

Զներտրամադրեալ բնութիւն բանիս՝ հոգւով քո խառնեա. զարտաբերեալս յօդուտս լսողաց՝ շնորհօք քո ներկեա. զզդայարանս կարկառման մնացս՝ առ քեզ հայեցո. զզդայութիւն պատուհանացս՝ աղդմամբ քո լցո. Տեսանելեացս՝ ցոյց զողորմութիւն քո. լսելեացս՝ լսելի արա զձայն քո. ճաշակելեացս՝ քաղցրացին բանք քո. հոտոտելեացս՝ բուրեցի հոտ կենաց քոց, միշտ առ քեզ պաղատիլ և աղաչել և երկիրպագանել՝ բաղխմամբ կրից, տարածմամբ ձեռաց, տատանմամբ մատանց, կականմամբ ձայնից, հառաչմամբ սրտից, հեծութիւք ողբոց, արտասուօք աչաց, յայտնութիւք դաղտնեաց, խոստովանութիւք մեղանաց, և 'ի քէն ընդունիլ թողութիւն սխալանաց, քաւութիւն յանցանաց, հանդիստ փառաց, և զուարճանալ տեսութիւք աչաց, և վայելել 'ի փառս երրեակ անձնաւորութեանդ յաւիտենից յաւիտեանս. ամէն.

Տէր Առաքել վարդապետի ասացեալ ներբողեան 'ի սուրբ Գրիգոր Նարեկացին։

Արթնանան լոյս երկնային, Յո՜ Քո՜ հօր միածին, լցեր շնորհիւ քո անքնին, զսուրբ Գրիգոր Նարեկացին։
Բղխեալ աղբիւր անհիւթական, անճառ հոգւովդ աստուածական, մեղուցելոց յոյս փրկութեան, յանցաւորաց ազգի մարդկան։
Գանձ անսպառ անապական, աննիւթ նիւթով շարադրական, զի որք առնուն փարթամանան, շահով երկնից արքայութեան։
Դեղ խոցելոց 'ի բանսարկուէն, և անջատումն 'ի չար ախտէն, մեզ օգնական լինի և ղէն, ընդդէմ այսոց նեստածդողէն։
Երանելի տէր ո՜ր Գրիգոր, դուռն բացեր մեզ հոգեւոր, ուտիրս ցուցեր մտաց բոլոր, բանիւ քոյին արդիւնաւոր։
Զարքայն երկնից աչօք տեսար, զհոգին ոՏ ո՜ր ընկալար, հօրն լուսոյ ուռ կազմեցար, յորմէն Քո՜ պատուաստեցար։
Էին հրովքն մաքրեցար, անտես բոցովքն վառեցար, ընդ աստուծոյ խօսակցեցար, մեզուցելոց ցուցեր դուռ ճար։
Ընտրեալ ծաղիկս 'ի ո՜ր գրոց, հաւաքեցեր 'ի մի շարոց, դեղ կազմեցեր հիւանդ հոգւոց, պարգևեցեր ձիր մարդկայնոց։
Թախանձանաց բանս լալագին, բարբառեցար դու 'ի խորին, խորտակեցեր զժանիս չարին, զդիւաց գնդին Լեգէօնին։
Ժամանակաւ յետին ցուցար, քան զառաջինսն պատուեցար, յերեկոյիս լոյս ծագեցար, քան զմիջօրեայ պայծառացար։
Իմաստութի՜ւն քո անքնին, ամբիծ վարուդ իսկ 'ի մարմին, եղեր պարծանք տանս Արամին, ասքանչեան Հայկ արմենին։
Լուսաւորչին համանըման, Գրիգորիոս արթուն անուան, զի որք նովաւ 'ի լոյս դարձան, եւ առաւել քեզ ցնծացան։
Խաչեալ մարմնով ընդ Քո՜ի, զօրհանապազ միշտ յաղթի, Գրիգորիոս լոյս գերարփի, լուսաւորիչ մեզ 'ի հոգի։
Ծաղիկ յաշնան ժամ յայտնեցար, անմահուն հոտ բուրեցար, Գրիգորիոս ծառ ծաղկեցար, պտուղ կենաց պարգևեցար։
Կեանք մեզուցեալ մարդկան ցուցեր, յուսահատից յոյս

կանգնեցեր, Գրիգորիոս բանս երգեցեր, յանցաւորաց կանոնս եդեր։

Հաղբն չարին անխրդելի, որ ընդ մարդկան պատուհասցի, Գրիգորիոս սուրբ երկսայրի, ՝ի աղօթիւքդ խորտակի։ Զայնիւ քոյին հրսկողական, սանդարամետքն ահիւ դողան, Գրիգորիոս դու աննման, հոգանիւթեայ բնութիւն մարդկան։ Ղ ամբարափայլ ճաճանչ փառաց, ՝ի գաւառին ըռըչտունեաց, քան զարեգակն ընդ աստեղաց, նոյնպէս բան քո ընդ այլ կտակաց։

Ճշրադ եդեալ յաշտանակի, ըստ հրամանի ՝ն Յն՝ի, Գրիգորիոս մարմնով յերկրի, հոգւով ՝ի դաս հրեղէն դընդի։ Աշտահասան հոգւոյն անճառ, յարմարեցեր բանիւ մեզ ճառ, Գրիգորիոս մշտօք պայծառ, փարատեցեր զմեզաց մրուայլ։

Յանեզ լուսոյդ լոյս կոչեցար, յաշտանակի մարմնոյդ եդար, եկեղեցւոյ ջահ փառեցար, խաւար հոգւոց դու լուսարար։ Նախանձաւոր հարանց վարուց, ճգնաւորաց նախնի դասուց, Գրիգորիոս ցանկ խրատուց, բանս խօսեցար վասն նոցունց։

Շառաւիղօք բարուն՝ական, առեր շնորհս և գաւազան, քարոզ լինիլ որդւոց մարդկան, կոխելով զօձն անդնդական։ Ուրախանան յաւէժական, ազգս Հայոց Թորգոմական, յորժամ լսեն զքո խօսեալ բան, որ դեղ կենաց է փրկուն։ Զարին յաղթեմք քոյին երդով, և զնա ուժգին խոցոտելով, զրսպիս մեզաց մեր մաքրելով, քաղցրանուագ այսու դեղով։ Պարուց վերնոցն հրակերպեան, եղեր մարմնով համանման, Գրիգորիոս կանգնեալ արձան, ըռըչտունեաց ծովն յանդիման։

Ջնջեալ ՝ի մէնջ զաղարս մեզաց, սուրբ աղօթիւք քո յոտընկաց, Գրիգորիոս տեղ պանծանաց, ակն լուսոյ Հայաստանեայց։

Ուտին կենաց մեզ կազմեցեր, առատապէս մեզ բաշխեցեր, Գրիգորիոս կոչ արարեր, զքաղցեալս հոգւով կերակրեցեր։

Սուրբ և մաքուր բանից քոյին, այլասեռից ազգ ցանկացին,

եռաւոտաք սիրով եկին, և գծագրեալ առեալ դնացին։
Վ ըշտացելոց դու մխիթար, և նեղելոց անդորրարար, տէր
սուրբ Գրիգոր հայր բարերար, այսահարիւ դեղ և հրնար։
Տաղանդ շնորհաց զոր ընկալար, բազմապատիկ զայն շա-
հեցար, Գրիգորիոս կատարեալ այր, աստուածութեանէն
կամարար։

Բամիւ ստեղծչին դու խօսակից, ճգնաւորաց աղօթակից,
վարդապետաց հանուրց վարժիչ, Գրիգորիոս պետ բաղ-
ձալից։

Ցնծան մանկունք ՝ի հաւատոյ, ընդ լուսակիր աղօթքս քո,
Գրիգորիոս դու սիւն լուսոյ, Հայաստանեայց եկեղեցւոյ։
Խիւանդ հոգւոցքս մարդկային, բարեխօսեա տեառն Յի-
սուսին, սուրբ աղօթիւ քոյ կցորդին, բանք տիրամօր
աստուածածնին։

Փայտրն կենաց սրբոյ խաչին, և ձայն սրբոյ Կարապետին,
Սահականոսին՝ սուրբ Գրիգորին, յորդ իս լուսոյ զմեզ ծը-
նողին։

Քեզ ըզՔրիստոս փառաբանեմք, ընդ հօր հոգւով երը-
կրպագեմք, Երրորդութեանն փառս վերերգեմք, աստ-
ուածութեամբ մի դաւանեմք։

ԱՒԵՏԱՐԱՆՔ ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ

Սրբոյ Աւետարանիս Յիսուսի Քրիստոսի որ ըստ Մատթէոսի։

ՏԷՐՆ ՄԵՐ ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ

Եւ շրջէր Յիսուս ընդ ամենայն կողմն Գալիլեացւոց. ուսուցանէր ի ժողովուրդս նոցա՝ և քարոզէր զաւետարանն արքայութեան, և բժշկէր զամենայն հիւանդութիւնս՝ և զամենայն ախտս ի ժողովրդեանն։ Եւ եկն լուր նորա ընդ ամենայն երկիրն ասորւոց, և մատուցին առ նա զամենայն հիւանդս՝ որ նեղեալ էին ի պէս պէս ցաւս և ի տանջանս, և զդիւահարս և զլուսնոտս և զանդամալոյծս, և բժշկեաց զնոսա։ Եւ երթային զհետ նորա ժողովուրդք բազումք ի Գալիլէէ և ի Դեկապոլեայ և Երուսաղեմէ և ի Հրէաստանէ, և յայնկոյս Յորդանանու, և բժշկեաց զնոսա։

Այլ երբեւ էջ ի լեռնէ անտի, գնացին զկնի նորա ժողովուրդք բազումք։ Եւ ահա մատուցեալ բորոտ մի, երկիրպագանէր նմա, և ասէր. Տէր, եթէ կամիս՝ կարող ես զիս սրբել։ Զգեաց զձեռն իւր և հասոյց ի նա Յիսուս՝ և ասէ. Կամիմ, սրբեաց. և վաղվաղակի սրբեցաւ ի նմանէ

բորոտութիւնն։ Եւ ասէ ցնա Յիսուս, Զգոյշ լեր՝ մի ումեք
ասիցես. այլ երթ ցոյց զանձն քո քահանային. և մատո ըզ
պատարագն, զոր հրամայեաց Մովսէս, 'ի վկայութիւն նոցա։
Եւ մտեալ 'ի Կափառնաում, մատեաւ առ նա հարիւ-
րապետ մի, աղաչէր զնա, և ասէր. Տէր, մանուկ իմ ան-
կեալ կայ 'ի տան անդամալոյծ՝ չարաչար տանջեալ։ Ասէ
ցնա Յիսուս. Ես եկից՝ և բժշկեցից զնա։ Պատասխանի
ետ հարիւրապետն և ասէ. Տէր, չեմ բաւական՝ եթէ ընդ
յարկաւ իմով մտցես. այլ ասա բանիւ, և բժշկեսցի մա-
նուկն իմ։ Քանզի և ես այր մի եմ ընդ իշխանութեամբ,
ունիմ ընդ ինեւ զինուորս, ասեմ սմա երթ՝ և երթայ, և
այլում թէ եկ՝ և գայ, և ծառայի իմում թէ արա զայս՝
և առնէ։ Իբրեւ լուաւ Յիսուս՝ զարմացաւ, և ասէ ցայ-
նոսիկ՝ որ զհետն երթային։ Ամէն ասեմ ձեզ՝ և ոչ յԻսրա-
յէլի այսպիսի հաւատս գտի երբէք։ Բայց ասեմ ձեզ, զի
բազումք յարեւելից և յարեւմտից եկեսցեն՝ և բազմեսցին
ընդ Աբրահամու և ընդ Սահակայ՝ և ընդ Յակոբու յար-
քայութեան երկնից։ Եւ որդիքն արքայութեան ելցեն 'ի
խաւարն արտաքին. անդ եղիցի լալ և կրճել ատամանց։
Եւ ասէ Յիսուս ցհարիւրապետն։ Երթ, և որպէս հաւա-
տացերդ եղիցի քեզ։ և ողջացաւ մանուկն նորա յաւուր
յայնմիկ։ Եւ եկեալ Յիսուս 'ի տունն Պետրոսի, ետես զի
զքանչ նորա անկեալ դնէր տապացեալ։ կալաւ զձեռանէ
նորա՝ և եթող զնա Ջերմն։ յոտն եկաց՝ և պաշտէր զնոսա։
Իբրեւ եղեւ երեկոյ՝ մատուցին առ նա դիւահարս բազումս,
և եհան զոյսսն բանիւ։ և զամենայն հիւանդսն բժշկեաց։
Զի լցցի բանն, որ ասացաւ 'ի ձեռն Եսայեայ մարգարէի.
Նա զհիւանդութիւնս մեր վերացոյց, և զցաւս մեր երարձ։
Եւ իբրեւ անց յայնկոյս յերկիրն գերգեսացւոց, պատա-
հեցին նմա դիւահարք երկու՝ ելեալք 'ի գերեզմանացն,
չարաչարք յոյժ. որպէս զի չէր հնար անցանել ումեք ընդ
այն ճանապարհ։ Եւ ահա աղաղակեցին և ասեն. Զի՞ կայ
մեր և քո Յիսուս որդի աստուծոյ, եկիր տարաժամ տան-
ջել զմեզ։ Եւ էր հեռագոյն 'ի նոցանէ երամակ մի խոզից
արօտական։ Եւ դեւքն աղաչէին զնա և ասէին. Եթէ հա-

նեա զմեզ ասասի, հրամանն տուր մեզ երթալ յերամակ խոզիցն։ Եւ ասէ ցնոսա։ Երթայք, և նոքա ելեալ գնացին յերամակն խոզից։ և դիմեաց ամենայն երամակն 'ի դարէ անտի 'ի ծով, և մեռան 'ի ջուրն։ Եւ խոզարածքն փախեան, և երթեալ 'ի քաղաքն պատմեցին զամենայն, և զիրս դիւահարացն։ Եւ ահա ամ՛բողջ քաղաքն ել ընդ առաջ Յիսուսի։ իբրեւ տեսին զնա՝ աղաչեցին զի գնասցէ 'ի սահմանաց նոցա։

Եւ մտեալ 'ի նաւ անց յայնկոյս, և եկն 'ի քաղաք իւր։ Եւ ահա մատուցին առ նա անդամալոյծ մի, որ գներ 'ի մահիճս։ և տեսեալ Յիսուսի զհաւատս նոցա՝ ասէ ցանդամալոյծն։ Թողեալ լիցին քեզ մեղք քո։ Եւ ահա ոմանք 'ի դպրացն ասեն ընդ միմս։ Հայհոյէ դա։ Եւ ծանուցեալ Յիսուսի զմտորհուրդս նոցա՝ ասէ ցնոսա։ Ընդէր խորհիք դուք չարիս 'ի սիրտս ձեր։ Զի՞նչ դիւրին է։ ասել՝ թողեալ լիցին քեզ մեղք քո, թէ ասել արի և շրջեաց։ Այլ զի գիտասջիք՝ եթէ իշխանութիւն ունի որդի մարդոյ յերկրի թողուլ զմեղս։ յայնժամ ասէ ցանդամալոյծն։ Արի՝ առ զմահիճս քո՝ և երթ 'ի տուն քո։ Եւ յարուցեալ գնաց 'ի տուն իւր։ Իբրեւ տեսին ժողովուրդքն, զարմացան։ և փառաւոր առնէին զաստուած զտուիչն այնպիսի իշխանութեան՝ մարդկան։

Մինչդեռ նա զայս խօսէր ընդ նոսա, ահա իշխան մի մատուցեալ երկիրպագանէր նմա՝ և ասէր։ Դուստր իմ արդ ևս վախճանեցաւ։ այլ եկեալ դիցես զձեռն քո 'ի վերայ նորա՝ և կեցցէ։ Յարեաւ Յիսուս՝ և գնաց զկնի նորա աշակերտօքն հանդերձ։ Եւ ահա կին մի տեռատես երկտասանամեայ՝ մատուցեալ յետոյ մերձեցաւ 'ի դրօշակ հանդերձի նորա։ Քանզի ասէր 'ի մտի իւրում, թէ միայն մերձենամ 'ի հանդերձս նորա՝ փրկիմ։ Իսկ Յիսուս իբրեւ դարձաւ և տեսս զնա՝ ասէ։ Քաջալերեաց դուստր, հաւատաք քո կեցուցին զքեզ։ և փրկեցաւ կինն 'ի ժամէն յայնմանէ։ Իբրեւ եկն Յիսուս 'ի տուն իշխանին, և տեսս զփողարսն և ամբոխս յոյժ, ասէ ցնոսա։ Ի բաց գնացէք։ զի ոչ եթէ մեռեալ է աղջիկդ՝ այլ ննջէ։ Եւ ծաղր առնէին զնա։ Եւ իբրեւ ել ամբոխն 'ի բաց, եմուտ՝ կալաւ

զձեռանէ նորա, և յարեան աղջիկն։ Եւ ել համբաւս այս ընդ ամենայն երկիրն ընդ այն։

Եւ մինչդեռ անցանէր ընդ այն Յիսուս, զհետ եղեն նորա կոյրք երկու, աղաղակէին՝ և ասէին. Ողորմեաց մեզ որդի Դաւթի։ Եւ իբրեւ եկն 'ի տուն, մատեան առ նա կոյրքն. և ասէ ցնոսա Յիսուս. Հաւատայք՝ եթէ կարող եմ առնել ձեզ զայդ. ասեն ցնա՝ Այո, տէր։ Յայնժամ մերձեցաւ յաչս նոցա՝ և ասէ. Ըստ հաւատոց ձերոց եղիցի ձեզ։ Եւ բացան աչք նոցա. և սաստեաց նոցա Յիսուս՝ և ասէ. Զգոյշ կացէք՝ մի ոք գիտասցէ։ Եւ նոքա ելեալ համբաւեցին զնա ընդ ամենայն երկիրն ընդ այն։ Եւ յելանելն նոցա արտաքս, ահա մատուցին առ նա այր մի՝ համր դիւահար։ Եւ յելանել դիւին՝ խօսեցաւ համրն. և զարմացան ժողովուրդքն՝ և ասեն. Թէ և ոչ երբէք երեւեցաւ այսպիսի ինչ Իսրայէլի։ Իսկ փարիսեցիքն ասէին, Թէ իշխանաւն դիւաց հանէ զդա զդեւս։

Եւ շրջէր Յիսուս ընդ ամենայն քաղաքս և ընդ գիւղս. ուսուցանէր 'ի ժողովուրդս նոցա, և քարոզէր զաւետարանն արքայութեան. և բժշկէր զամենայն ախտս և զամենայն հիւանդութիւնս 'ի ժողովրդեանն։ Եւ տեսեալ զժողովուրդսն՝ գթացաւ 'ի նոսա. զի էին աշխատեալք և ցրուեալք իբրեւ զոչխարս, որոց ոչ իցէ հովիւ։ Յայնժամ ասէ ցաշակերտսն իւր. Հունձք բազում են՝ և մշակք սակաւ։ Արդ՝ աղաչեցէք զտէր հնձոց՝ զի հանցէ մշակս 'ի հունձս իւր։ Եւ կոչեցեալ առ ինքն զերկոտասանեսին աշակերտսն իւր, ետ նոցա իշխանութիւն այսոց պղծոց հանել զնոսա, և բժշկել զամ ցաւս և զամ հիւանդութիւնս։

Եւ գնացեալ անտի Յիսուս եկն 'ի ժողովուրդն նոցա։ Եւ անդ էր այր մի՝ որոյ ձեռն իւր գօսացեալ էր. հարցին ցնա՝ և ասեն, Եթէ պարտ իցէ 'ի շաբաթու բժշկել. զի չարախօսեսցեն զնմանէ։ Եւ նա ասէ ցնոսա. Ո՞վ է 'ի ձէնջ մարդ՝ որոյ իցէ ոչխար մի, և անկանիցի այն 'ի խորխորատ 'ի շաբաթու. միթէ ո՞չ ունիցի և յարուցանիցէ զնա։ Իսկ արդ՝ ո՞րչափ եւս առաւել է մարդ քան զոչխար. ապա ուրեմն պարտ է 'ի շաբաթու բարիս գործել։ Յայնժամ ասէ ցայրն.

ձգեա զձեռն քո, և նա ձգեաց՝ և եղեւ ողջ իբրեւ զմիւսն։ Իսկ փարիսեցիքն ելեալ արտաքս խուրհուրդ առին զնա՝ թէ՝ որպէս կորուսցեն զնա։

Յայնժամ մատուցաւ առ նա դիւահար մի կոյր և համր, և բժշկեաց զնա։ որպէս զի համրն և կոյրն խօսիցի և տեսանիցէ։ Զարմացան ամենայն ժողովուրդքն՝ և ասէին։ Միթէ սա՞ իցէ Քրիստոսն որդի Դաւթի։ Բայց փարիսեցիքն իբրեւ լուան՝ ասեն։ Ոչ իւիք հանէ դա զդեւս՝ եթէ ոչ Բէեղզեբուղաւ իշխանաւն դիւաց։

Եւ ելեալ անտի Յիսուսի գնաց 'ի կողմանս Տիւրոսի և Սիդոնի։ Եւ ահա կին մի քանանացի 'ի սահմանաց անտի նոցա ելեալ, աղաղակէր և ասէր։ Ողորմեաց ինձ, տէր, որդի Դաւթի, դուստր իմ չարաչար այսահարի։ Եւ նա ոչ ետ նմա պատասխանի։ և մատուցեալ աշակերտքն նորա՝ աղաչէին զնա և ասէին։ Արձակեա զնա զի աղաղակէ զկնոջ մեր։ Նա պատասխանի ետ և ասէ։ Ոչ ուրեք առաքեցայ՝ եթէ ոչ առ ոչխարս կորուսեալս տանն Իսրայէլի։ Եւ նա մատուցեալ երկիրպագանէր նմա և ասէր։ Տէր, օգնեա ինձ։ Պատասխանի ետ նմա և ասէ։ Ոչ է բարւոք առնուլ զհաց մանկանց՝ և արկանել շանց։ Եւ նա ասէ։ Այո, տէր, քանզի և շունք կերակրին 'ի փշրանաց անկելոց 'ի սեղանոյ տեառն իւրեանց։ Յայնժամ պատասխանի ետ նմա Յիսուս և ասէ։ Ով կին դու՝ մեծ են հաւատք քո, եղիցի քեզ որպէս և կամիս։ Եւ բժշկեցաւ դուստր նորա 'ի նմին ժամու։

Եւ գնացեալ անտի Յիսուսի, եկն 'ի ծովեզրն գալիլեացւոց։ և ելեալ 'ի լեառն նստէր անդ։ Մատեան առ նա ժողովուրդք բազումք որ ունէին ընդ իւրեանս՝ կաղս կոյրս համերս միակողմանիս, և այլ բազումս։ և ընկեցին զնոսա առ ոտս նորա՝ և բժշկեաց զնոսա։ Մինչեւ զարմանալ ժողովրդոցն՝ որ տեսանէին, զի համերքն խօսէին, կաղք գնային, միակողմանիք բժշկէին, կոյրք տեսանէին, և փառաւոր առնէին զաստուած Իսրայէլի։

Եւ իբրեւ եկն 'ի ժողովուրդն, մատեաւ այր մի՝ 'ի ծունր իջանէր և ասէր։ Տէր, ողորմեաց որդւոյ իմում, զի լուս

նստի՝ և չարաչար հիւանդանայ. բաղում անգամ անկանի 'ի հուր՝ և երբէք 'ի ջուր։ Եւ մատուցի զնա աշակերտացն քոց՝ և ոչ կարացին բժշկել։ Պատասխանի ետ Յիսուս՝ և ասէ. Ով ազգ անհաւատ և թիւր, մինչեւ ցե՞րբ իցեմ ընդ ձեզ՝ մինչեւ ցե՞րբ անասցցեմ ձեզ. աց զնա առ իս. և ա-ծին զնա առ Յիսուս։ Եւ սաստեաց զնա Յիսուս՝ և ել 'ի նմանէ դեւն, և բժշկեցաւ մանուկն 'ի ժամէն յայնմանէ։ Յայնժամ մատեան աշակերտքն առանձինն՝ և ասեն ցՅի-սուս. Մեք ընդէր ոչ կարացաք հանել զնա։ Եւ նա ասէ ցնոսա. Վասն թերահաւատութեան ձերոյ։ Ամէն ասեմ ձեզ՝ եթէ ունիցիք հաւատս քան զհատն մանանխոյ, ա-սասջիք լերինս այսմիկ՝ փոխեաց ասասի անդր, և փոխես-ցի. և ոչ ինչ անհնարին լինիցի ձեզ։ Բայց այս ազգ ոչ ելանէ՝ եթէ ոչ աղօթիւք և պահովք։

Եւ յելանելն նոցա յԳերիքովէ, գնացին զհետ նորա ժո-ղովուրդք բազումք։ Եւ ահա կոյրք երկու նստէին առ ճանապարհաւն. իբրեւ լուան թէ Յիսուս անցանէ՝ աղա-ղակեցին և ասեն. Ողորմեաց մեզ, Յիսուս, որդի Դաւթի։ Եւ ամբոխն սաստեաց նոցա՝ զի լռեսցեն. և նոքա եւս առաւել աղաղակէին և ասէին, Տէր, ողորմեաց մեզ, որ-դի Դաւթի։ Զտեղի առ Յիսուս, կոչեաց զնոսա և ասէ. Զի՞նչ կամիք՝ զի արարիցէ ձեզ. ասեն զնա. Տէր, զի բաց-ցին աչք մեր։ Եւ գթացեալ Յիսուս մերձեցաւ յաչս նոցա, և վաղվաղակի տեսին. և գնացին զհետ նորա։

Սրբոյ Աւետարանիս Յիսուսի Քրիստոսի՝ որ ըստ Մարկոսի։

ՏԵՐԱՄԲ ՄԵՐՈՎ, ՅԻՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ

Եւ մնանեն 'ի Կապառնաում, և իսկ և իսկ 'ի շաբաթուն մտեալ 'ի ժողովուրդն, ուսուցանէր զնոսա։ Եւ զարմանային ընդ վարդապետութիւն նորա, զի ուսուցանէր զնոսա իբրեւ իշխանութեամբ՝ և ոչ որպէս դպիրքն։ Եւ էր 'ի ժողովրդեանն նոցա այր մի, յորում՝ այս պիղծ դոյր 'ի նմա. որ աղաղակեաց՝ և ասէ։ Թոյլ տուր, զի՞ կայ մեր և քո՝ Յիսուս Նազովրեցի, եկիր կորուսանել զմեզ։ Գիտեմք ըզ քեզ՝ ով ես սուրբդ աստուծոյ։ Սաստեաց 'ի նա Յիսուս և ասէ, Կարկեաց և եել 'ի դմանէ։ Եւ զարկոյց զնա այսն պիղծ և աղաղակեաց 'ի ձայն մեծ, և եել 'ի նմանէ։ Եւ զարմացան ամենեքին, մինչեւ հծծել ընդ միմեանս՝ և ասել։ Զի՞նչ է այս նոր վարդապետութիւն, զի իշխանութեամբ և այսոց պիղծոց սաստէ՝ և հնազանդին մեզ։ Եւ եել լուր նորա ընդ ամենայն կողմն գալիլեացւոց։

Եւ վաղվաղակի ելեալ 'ի ժողովրդենէն, եկն 'ի տուն Սիմոնի և Անդրեայ՝ Յակոբու և Յովհաննու հանդերձ։ Եւ զքանչ Սիմոնի դներ ջերմացեալ, և վաղվաղակի ասեն

ցնա վասն նորա։ Մատուցեալ յարոյց զնա՝ կալեալ ըզ ձեռանէ նորա. և եթող զնա տենդն՝ և պաշտէր զնոսա։

Եւ իբրեւ երեկոյ եղեւ 'ի մտանելն արեգականն, բերէին առ նա զամենայն հիւանդս և զդիւահարս. և էր ամենայն քաղաքն ժողովեալ առ դրունսն։ Եւ բժշկեաց բազում հիւանդս 'ի պէս պէս ախտից, և դեւս բազումս եհան, և ո՛չ տայր խօսել դիւացն, զի գիտէին զնա թէ Քրիստոսն է։

Եւ ընդ այգն ընդ առաւօտն յարուցեալ ել և գնաց յանապատ տեղի, և անդ կայր յաղօթս։ Եւ գնաց զհետ նորա Սիմոն՝ և որ ընդ նմայն էին։ Եւ իբրեւ գտին զնա՝ ասեն ցնա, թէ ամենեքին խնդրեն զքեզ։ Եւ ասէ ցնոսա. Եկայք երթիցուք և յայլ մօտաւոր գիւղաքաղաքսն, զի և անդ քարոզեցից. զի յայս իսկ եկեալ եմ։ Եւ քարոզէր 'ի ժողովուրդս նոցա ընդ ամենայն գալիլեացիս, և դեւս հանէր։ Գայ առ նա բորոտ մի, աղաչէր՝ 'ի ծունր իջանէր՝ և ասէր. Տէր, եթէ կամիս, կարող ես զիս սրբել։ Իսկ Յիսուս գթացեալ ձգեաց զձեռն, մերձեցաւ 'ի նա՝ և ասէ ցնա, Կամիմ, սրբեաց։ Եւ իբրեւ ասացն ցնա, վաղվաղակի գնաց 'ի նմանէ բորոտութիւնն՝ և սրբեցաւ։ Եւ սաստեալ նմա՝ եհան զնա արտաքս վաղվաղակի, և ասէ. Զգոյշ լեր՝ մի ումեք ինչ ասիցես. այլ երթ, ցոյց զքեզ քահանայսն. և մատո վասն սրբութեան քո պատարագ՝ զոր հրամայեաց Մովսէս, 'ի վկայութիւն նոցա։ Եւ նա ելեալ ըսկըսաւ քարոզել յոյժ՝ և հռչակ հարկանել զբանն, մինչ ոչ եւս կարող լինել նմա յայտնապէս 'ի քաղաք մտանել, այլ արտաքոյ յանապատ տեղիս էր. և գային առ նա յամենայն կողմանց։

Եւ մտեալ դարձեալ 'ի Կապառնաում յետ աւուրց, լուր եղեւ երթէ 'ի տան է։ Եւ ժողովեցան բազումք՝ մինչեւ տեղի ևս ոչ լինել՝ և ոչ առ դրանն. և խօսէր նոցա զբանն։ Եւ գային առ նա՝ բերէին անդամալոյծ մի բարձեալ 'ի չորից։ Եւ իբրեւ ոչ կարէին մերձենալ առ նա յամբոխէ անտի, քակեցին զյարկն՝ ուր էր Յիսուս, և բացեալ զառաստաղն իջուցին զմահիճն յորում կայր անդամալոյծն։ Եւ տեսեալ Յիսուսի զհաւատս նոցա, ասէ ցանդամալոյծն.

Որդեակ, թողեալ լիցին քեզ մեղք քո։ Եւ էին ոմանք 'ի դպրաց անտի՝ որ անդ նստէին. և խորհէին 'ի սիրտս իւրեանց. Զի՞նչ է այս՝ որ խօսի սա զհայհոյութիւնս. ո՞վ կարէ թողուլ զմեղս, եթէ ոչ՝ մի աստուած։ Եւ գիտաց Յիսուս յոգի իւր՝ թէ այնպէս խորհին 'ի սիրտս իւրեանց, և ասէ. Զի՞ խորհիք զայդ 'ի սիրտս ձեր։ Զի՞նչ դիւրին է. ասել ցանդամալոյծն՝ թողեալ լիցին քեզ մեղք քո, եթէ ասել՝ արի, առ զմահիճս քո և երթ 'ի տուն քո։ Այլ զի գիտասջիք եթէ իշխանութիւն ունի որդի մարդոյ 'ի վերայ երկրի թողուլ զմեղս. ասէ ցանդամալոյծն. Քեզ ասեմ, արի, առ զմահիճս քո՝ և երթ 'ի տուն քո։ Եւ յարեաւ վաղվաղակի առեալ զմահիճսն, ել առաջի ամենեցուն. մինչդեռ զարմանալ ամենեցուն՝ և փառաւոր առնել զաստուած՝ և ասել, Թէ այսպիսի ինչ երբէք ոչ տեսաք։

Եւ եմուտ միւսանգամ 'ի ժողովուրդն, և էր անդ այր մի՝ որոյ ձեռն իւր դօսացեալ էր։ Եւ սպասէին նմա՝ եթէ բժշկիցէ զնա 'ի շաբաթուն՝ զի չարախօսացին ըզ նմանէ։ Եւ ասէ ցայրն՝ որոյ ձեռն դօսացեալ էր. Արի, անց 'ի մէջն։ Եւ ասէ ցնոսա. Զի՞նչ արժան է 'ի շաբաթու, բարի՞ ինչ գործել՝ եթէ չար առնել, ոգի մի ապրեցուցանե՞լ՝ եթէ կորուսանել։ և նոքա լռեցին։ Եւ հայեցեալ Յիսուսի զնոքօքն լի ցասմամբ, տրտմեալ վասն կուրութեան սրտից նոցա՝ ասէ ցայրն. Զգեա զձեռն քո, և նա ձգեաց, և ողջացաւ ձեռն նորա։ Եւ ելեալ արտաքս վաղվաղակի փարիսեցիքն հերոդիանոսօքն հանդերձ, խորհուրդ առնէին վասն նորա՝ թէ զիարդ կորուսցեն զնա։

Իսկ Յիսուս աշակերտօքն իւրովք գնաց 'ի ծովեզրն. և բազում ժողովուրդ 'ի գալիլեացւոց երթային զհետ նորա։ և 'ի Հրէաստանէ, և Յերուսաղէմէ, և յայնկոյս Յորդանանու, և որք 'ի Տիւրոսէ և 'ի Սիդոնէ. բազում ժողովուրդ իբրեւ լսէին՝ որչափ ինչ առնէր, գային առ նա։ Եւ ասէ ցաշակերտսն իւր, Զի նաւակ մի պատրաստական կացցէ նմա վասն ամբոխին՝ զի մի՛ ներեղացին զնա։ Քանզի զբազումս բժշկեաց. մինչ գալ խառնել զնովաւ՝ զի մերձենային առ նա, որք ունէին ախտս ինչ։ Եւ այսք պիղծք յոր-

ժամ տեսանէին զնա, անկանէին առաջի նորա, աղաղակէին և ասէին. Թէ դու ես որդին աստուծոյ. և նա յոյժ սաստէր նոցա, զի մի՛ յայտնի առնիցեն զնա.

Եւ եկն յայնկոյս ծովուն յաշխարհն գերգեսացւոց. Եւ ընդ ելանելն նորա 'ի նաւէ անտի, պատահեաց նմա այր մի 'ի գերեզմանացն՝ զոր ունէր այս պիղծ. որոյ և բնակութիւն իւր իսկ 'ի գերեզմանս էր. և ոչ չղթայիւք ոք եւս կարէր կապել զնա. վասն բազում անգամ ոտնակապօք և չղթայիւք կապելոյ, և խզելոյ 'ի նմանէ չղթայսն, և զոտնակապսն խորտակելոյ. և ոչ ոք կարէր պարտել զնա. քանզի հանապազ զգայդ և զգերեկ 'ի գերեզմանս և 'ի լերինս աղաղակէր, և կոծէր զանձն իւր քարամբք. Իբրև տեսեալ զՅիսուս 'ի հեռաստանէ, ընթացաւ և երկիրպագ նմա աղաղակեաց 'ի ձայն մեծ՝ և ասէ, Զի՞ կայ իմ և քո՝ Յիսուս որդի աստուծոյ բարձրելոյ. երդմնեցուցանեմ զքեզ յաստուած, մի՛ տանջեր զիս. Քանզի ասէր ցնա. Էլ այդ պիղծ 'ի մարդոյ այտի. Եւ հարցանէր ցնա՝ Թէ զի՞նչ անուն է քո. և ասէ ցնա. Լեգէոն անուն է իմ, քանզի բազումք եմք. Եւ աղաչէին զնա յոյժ, զի մի՛ առաքեսցէ զնոսա արտաքս քան զաշխարհն. Եւ անդ էր առ լերամբն երեւմակ մի խոզաց արօտական մեծ. Աղաչեցին զնա ամենայն դեւքն և ասեն. Առաքեա զմեզ 'ի խոզսն, զի մտցուք 'ի նոսա. Եւ հրամայեաց նոցա. և իբրեւ ելին այսքն պիղծք՝ մտին 'ի խոզսն, և դիմեաց երամակն 'ի դարէ անտի 'ի ի ծովն. էին իբրեւ երկու հազարք, և հեղձնուին 'ի ծովուն. Եւ խոզարածքն փախեան, և պատմեցին 'ի քաղաքին և յագարակս, և ելին տեսանել զի՞նչ իցէ՝ որ գործեցաւն. Գան առ Յիսուս, և տեսանեն զդիւահարն զի նստէր զդեցեալ և զգաստացեալ որ ունէր զԼեգէոնն, և զահի հարան. Եւ պատմեցին նոցա՝ որոց տեսեալն էր, թէ զի՞նչ եղեւ այսահարին, և զի՞նչ վասն խոզիցն. Եւ սկսան աղաչել զնա դնալ 'ի սահմանաց նոցա. Եւ իբրեւ եմուտ նա 'ի նաւն, աղաչէր զնա դիւահարն՝ զի ընդ նմա իցէ. և Յիսուս ոչ ետ նմա թոյլ, այլ ասէ ցնա. Երթ 'ի տուն քո առ ընտանիս քո, և պատմեա նոցա, որ ինչ միանգամ տէր

արար քեզ՝ և ողորմեցաւ քեզ։ Եւ չոքաւ՝ և սկսաւ քա-
ռողել ՚ի Դեկապոլիս, զոր ինչ արար նմա Յիսուս, և ա-
մենեքին զարմանային։

Եւ իբրեւ անց Յիսուս միւսանգամ յայն կողմն՝ ժողո-
վեցաւ առ նա ժողովուրդ բազում, և էր առ ծովեզերքն։
Եւ ահա մի ՚ի ժողովրդապետացն գայր, որում անուն էր
Յայրոս։ և իբրեւ տեսս զնա՝ անկաւ առ ոտս նորա։ ա-
ղաչէր զնա յոյժ և ասէր։ Թէ դուստր նորա մերձ է ՚ի մահ,
զի եկեալ դնիցէ նմա ձեռն, որպէս զի ապրեսցի և կեցցէ։
Եւ գնաց ընդ նմա։ երթայր և ժողովուրդ բազում զհետ
նորա, և նեղէին զնա։ Եւ կին մի էր ՚ի տեառատեսութեան
արեան զերկուտասան ամ։ և յոյժ վշտացեալ ՚ի բազում բը-
ժշկաց, և ծախեալ զինչս իւր զամենայն՝ և չէր ինչ օգ-
տեալ, այլ ևս առաւել զայրացեալ։ Իբրեւ լուաւ զՅի-
սուսէ՝ եկն ՚ի մէջ ամբոխին յետոյ՝ և բուռն եհար զհան-
դերձ նորա։ քանզի խորհէր ՚ի մտի, թէ միայն մերձե-
ցայց ՚ի հանդերձս նորա, փրկեցայց։ Եւ վաղվաղակի ցա-
մաքեցաւ աղբիւր արեան նորա։ և գիտաց ՚ի մարմին իւր
թէ բժշկեցաւ ՚ի տանջանացն։ Եւ անդէն վաղվաղակի գի-
տաց Յիսուս յանձն իւր զզօրութիւնն որ ել ՚ի նմանէ, դար-
ձաւ յամբոխն և ասէ։ Ո՞վ մերձեցաւ ՚ի հանդերձս իմ։
Եւ ասեն ցնա աշակերտքն, Տեսանե՞ս՝ զի ամբոխդ նեղէ
զքեզ, և ասես՝ թէ ո՞վ մերձեցաւ ՚ի հանդերձս իմ։ Եւ
շուրջ հայեր տեսանել՝ թէ ո՞վ զայն արար։ Եւ կինն զար-
հուրեալ և դողացեալ վասն որոյ գաղտն արար։ քանզի
գիտէր զինչ եղեւ նմա, եկն անկաւ առաջի նորա, և ա-
ստաց զամենայն իրան ստուգութեամբ։ Եւ Յիսուս ասէ
ցնա Դուստր, Հաւատք քո կեցուցին զքեզ։ երթ ՚ի խա-
ղաղութիւն, և եղիջիր ողջ ՚ի տանջանաց քոց։

Մինչդեռ նա զայն խօսէր, գան ոմանք ՚ի տանէ ժո-
ղովրդապետին, և ասեն՝ Թէ դուստրն քո մեռաւ, զի՞ ևս
աշխատա առնես զվարդապետդ։ Իսկ Յիսուս իբրեւ լուաւ
զբանն ասացեալ, ասէ ցժողովրդապետն։ Մի՛ երկնչիր,
բայց միայն հաւատա։ Եւ ոչ զոք եթող ընդ իւր երթալ,
բայց միայն զՊետրոս և զՅակոբոս և զՅովհաննէս՝ զեղ-

բայրն Յակոբայ։ Գայ 'ի տուն ժողովրդապետին, և տեսա-
նէ ամբոխ յոյժ և լալականս։ և աղաղակ յոյժ։ Եւ մտեալ
'ի ներքս՝ ասէ ցնոսա. Զի՞ խռովեալ էք և լայք, մանուկն
ոչ է մեռեալ, այլ ննջէ։ Եւ ծաղր առնէին զնա. և նորա
հանեալ արտաքս զամենեսեան, առնու ընդ իւր զհայր
մանկանն և զմայր, և զնոսա որ ընդ նմայն էին, և մտանէ
ուր զնէր մանուկն։ Եւ կալեալ զձեռանէ մանկանն, ասէ
ցնա. Տալիթա կումի, որ թարգմանի, աղջիկ դու՝ քեզ
ասեմ, արի։ Եւ վաղվաղակի յարեաւ աղջիկն և գնայր,
քանզի էր ամաց իբրեւ երկոտասանից. և զարմացան մե-
ծաւ զարմանալեօք։ Եւ պատուէր տայր նոցա յոյժ, զի
մի՛ ոք գիտասցէ զայն. և ասաց տալ նմա ուտել.

Եւ իբրեւ անցին յայնկոյս, եկին յերկիրն Գեննեսարէթ.
Եւ իբրեւ ելին 'ի նաւէ անտի՝ իսկ և իսկ ծանեան զնա
արք տեղւոյն այնորիկ. և ընթացեալ այսր անդր ընդ ա-
մենայն դաւառն, սկսան մահճօք բերել զհիւանդս ուր
լսէին՝ թէ անդ իցէ։ Եւ ուր և մտանէր 'ի գեղս կամ
'ի քաղաքս կամ յագարակս, 'ի հրապարակս դնէին զախ-
տաժէտս, և աղաչէին զնա՝ զի գոնէ 'ի քղանցս հանդերձից
նորա մերձենայցեն. և որ միանգամ մերձեցանն՝ փրկեցան։

Եւ անտի յարուցեալ՝ եկն 'ի սահմանս Տիւրոսի և Սի-
դոնի. և մտեալ 'ի տուն՝ ոչ ումեք կամէր յայտնել, և ոչ
կարաց ծածկել։ Լուաւ կին մի զնմանէ, որոյ դուստր իւր
նեղեալ էր յայսոյ պղծոյ. եկն անկաւ առաջի նորա։ Եւ
կինն էր հեթանոս՝ փիւնիկ Ասորի յազգէ. և աղաչէր զնա՝
զի զդեւն հանցէ 'ի դստերէ նորա։ Եւ Յիսուս ասէ ցնա.
Թոյլ տուր՝ նախ յագեսցին մանկունք. զի ոչ է բարւոք
առնուլ զհաց մանկանց և արկանել շանց։ Նա պատաս-
խանի ետ և ասէ. Տէր, և շունք 'ի փշրանաց սեղանոյ
մանկանցն կերակրին։ Եւ ասէ ցնա. Վասն այդր բանի երթ,
ել դեւն 'ի դստերէ քումմէ։ Գնաց 'ի տուն իւր, և եգիտ
ելեալ զդեւն, և զդուստրն, զի անկեալ դնէր 'ի մահիճս։

Եւ ելեալ միւսանգամ 'ի սահմանացն Տիւրոսի և Սի-
դոնի, և եկն 'ի ծովեզրն գալիլեացւոց 'ի մէջ սահմանացն
'ի Դեկապոլիս։ Եւ բերին առաջի նորա խուլ մի և համր.

և աղաչէին՝ զի ձեռն դիցէ 'ի վերայ նորա։ Եւ առեալ զնա մեկուսի յամբոխէ անտի, արկ զմատունս իւր ընդ ականջս նորա՝ և եթուք անդր. և կալաւ զլեզուէ նորա. հայեցաւ յերկինս՝ յոգւոց երհան՝ և ասէ. Եփփաթայ՝ որ է բացիր։ Եւ նոյնժամայն բացան լսելիք նորա, և լուծան կապանք լեզուի նորա, և խօսէր ուղիղ։ Եւ պատուիրեաց նոցա՝ զի մի՛ ումեք ասիցեն. և որչափ նա պատուիրէր նոցա, նոքա ևս առաւել քարոզէին. և ևս քան զևս զարմանային և ասէին։ Զամենայն ինչ բարւոք գործեաց սա, զի խլից լսել տայ՝ և համերոց խօսել։

Գան 'ի Բեթսայիդա. և ածեն առաջի նորա կոյր մի, և աղաչէին զնա՝ զի մերձեսցի 'ի նա։ Եւ առեալ զձեռանէ կուրին՝ երհան արտաքոյ շինէն, եթուք յաչս նորա, և ձեռն եդ 'ի վերայ նորա. և հարցանէր զնա՝ թէ տեսանիցէ՞ ինչ։ Բացաւ՝ և ասէր. Տեսանեմ զմարդիկս՝ զի շրջին իբրեւ զծառս։ Դարձեալ եդ ձեռս 'ի վերայ աչաց նորա՝ երեաց, և տեսանէր. ողջացաւ՝ և տեսանէր համարձակ զամենայն։ Արձակեաց զնա 'ի տուն իւր՝ և ասէ, Ի շէնդ մի՛ մտանիցես, այլ երթ 'ի տուն քո։ և յորժամ 'ի շէնն մտանիցես՝ մի՛ ումեք ասիցես 'ի շինէն։

Եւ ելեալ առ աշակերտսն, տեսին ամբոխս շուրջ զնոքօք, և զդպիրսն՝ զի վիճէին ընդ նոսա։ Եւ վաղվաղակի ամենայն ժողովուրդն իբրեւ տեսին զնա՝ զարմացան, և ընդառաջ ընթացեալ ողջոյն տային նմա։ Եւ երհարց զնոսա՝ թէ զի՞նչ վիճէիք ընդ նոսա։ Պատասխանի ետ մի ումն 'ի ժողովրդենէն և ասէ. Վարդապետ՝ ածի զորդի իմ առքեզ, զոր ունի այս համր, և ուր հասանէ՝ զարկուցանէ զգնա։ և փրփրէ՝ և կրճտէ զատամունս իւր՝ և ցամաքի։ և ասացի ցաշակերտսն քո զի հանցեն, և ոչ կարացին հանել զնա։ Պատասխանի ետ նոցա և ասէ. Ո՛վ ազգ անհաւատ՝ մինչեւ յե՞րբ իցեմ առ ձեզ. մինչեւ ցե՞րբ անասցցեմ ձեզ. ածէք զնա առ իս։ Եւ ածին զնա առ նա. իբրեւ եռեսս զնա այսն, վաղվաղակի շարժեաց զնա, եւ անկեալ յերկիր թաւալէր և փրփրայր։ Երհարց ցհայր նորա և ասէ. Քանի՞ ժամանակք են՝ յորմէ հետէ այդ եղև դմա։ Եւ նա

ասէ. Ի մանկութենէ. բաղում անգամ 'ի հուր արկանէ զգ-
դա և 'ի ջուր՝ զի կորուսցէ. արդ՝ եթէ կարող ինչ ես, օգ-
նեա մեզ տէր՝ գթացեալ 'ի վերայ մեր. Եւ Յիսուս ասէ
ցնա. Ասացեր թէ կարող ես. ամենայն ինչ հնարաւոր է
այնմ, որ հաւատայն. Եւ վաղվաղակի աղաղակեաց հայր
մանկանն՝ և ասէ. Հաւատամ, տէր՝ օգնեա անհաւատու-
թեանս իմում. Իբրեւ ետես Յիսուս՝ եթէ կուտի ժողո-
վուրդն 'ի վերայ, սաստեաց այսոյն պղծոյ և ասէ. Համբ-
և խուլ այս՝ ես տամ քեզ հրաման, ել 'ի դմանէ, և այլ
ես մի՛ մտանիցես 'ի դա. Եւ աղաղակեաց՝ և յոյժ ըկեաց
զնա, և ել. և եղեւ պատանեակն իբրեւ զմեռեալ, մին-
չեւ բազմաց իսկ ասել թէ մեռաւ. Եւ Յիսուս կալաւ զգ-
ձեռանէ նորա՝ յարոյց զնա, և կանգնեցաւ. Եւ իբրեւ ե-
մուտ նա 'ի տունն, աշակերտքն առանձինն հարցին ցնա.
մեք ընդէր ոչ կարացաք հանել զնա. Եւ ասէ ցնոսա.
Այդ ազգ ոչ իւիք ելանէ, եթէ ոչ պահովք և աղօթիւք.
Եւ դան Յերիքովս. և ընդ ելանելն նորա Յերիքովէ ա-
շակերտաւքն՝ և բազում ժողովրդով, որդի Տիմէի Բարտի-
մէոս կոյր նստէր մուրացիկ յանցս ճանապարհի. Իբրեւ
լուաւ՝ թէ Յիսուս Նազովրեցի է, սկսաւ աղաղակել և ա-
սել, Որդի Դաւթի Յիսուս՝ ողորմեաց ինձ. Եւ սաստէին
նմա բազումք՝ զի լռեսցէ. և նա առաւել ևս աղաղակէր.
Որդի Դաւթի ողորմեաց ինձ. Զտեղի առ Յիսուս՝ և
հրամայեաց կոչել զնա, կոչեն զկոյրն՝ և ասեն ցնա, Քա-
ջալերեաց, արի՝ կոչէ զքեզ. Եւ նորա ընկեցեալ զձորձս
իւր, յարեաւ և եկն առ Յիսուս. Պատասխանի ետ նմա
Յիսուս և ասէ. Զի՞նչ կամիս՝ թէ արարից քեզ. ասէ ցնա
կոյրն. Ռաբբունի՝ զի բացայց. Եւ Յիսուս ասէ ցնա, Երթ՝
հաւատք քո կեցուցին զքեզ. և վաղվաղակի բացաւ, և
երթայր զհետ նորա 'ի ճանապարհին.

Սրբոյ Աւետարանիս Յիսուսի Քրիստոսի՝ որ ըստ Ղուկասու։

ՏԷՐՆ ՄԵՐ ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ

Եւ էջ ի Կափառնաում՝ ի քաղաքն Գալիլեացւոց, և ուսուցանէր զնոսա ի շաբաթին։ Եւ զարմանային ընդ վարդապետութիւն նորա, զի իշխանութեամբ էր բան նորա։ Եւ էր ի ժողովրդեանն այր մի, զոր ունէր այս դիւի սրբոյ, և աղաղակեաց ի ձայն մեծ, ասէ. Թուլացո, զի՞ կայ մեր և քո, Յիսուս Նազովրեցի, եկիր կորուսանել զմեզ. գիտեմք զքեզ՝ ո՞վ ես սուրբդ աստուծոյ։ Սաստեաց ի նա Յիսուս և ասէ. Պապանձեաց և ել ի դմանէ. զգետնեաց զնա գետն ի միջի անդ՝ և ել ի նմանէ, և ինչ ոչ վնասեաց նմա։ Եւ եղեն զարմանալիք ի վերայ ամենեցուն, խօսէին ընդ միմեանս և ասէին. Զի՞նչ է բանս այս, զի իշխանութեամբ և զօրութեամբ սաստէ այսոց պղծոց՝ և ելանեն։ Եւ երթայր հռչակ զնմանէ ընդ ամենայն տեղիս շուրջ ըզ գաւառաւն։

Եւ յարուցեալ ի ժողովրդենէ անտի, եմուտ ի տուն Սիմոնի։ Զոքանչ Սիմոնի տագնապէր ջերմամբ մեծաւ, և ապաչեցին զնա վասն նորա։ Եկայ առ նա՝ սաստեաց ջերմանն, և եթող զնա։ և վաղվաղուկի յարեաւ՝ և պաշտէր

զնոսա։ Եւ ընդ արեւուն մտանել՝ ամենեքեան որոց էին հիւանդք ՝ի պէս պէս ցաւս՝ բերէին զնոսա առ նա։ Եւ նա իւրաքանչիւր ումեք ՝ի նոցանէ դնէր ձեռս՝ և բժշկէր զնոսա։ Ելանէին դեւք ՝ի բազմաց, աղաղակէին և ասէին. Եթէ դու ես որդի աստուծոյ։ և նա սաստէր՝ և ոչ տայր նոցա թոյլ խօսել, զի գիտէին զնա թէ Քրիստոսն է։

Եւ եղեւ ՝ի հասանելն նորա ՝ի մի քաղաքացն, ահա այր մի լի բորոտութեամբ իբրեւ տեսս զՅիսուս՝ անկեալ ՝ի վերայ երեսաց աղաչեաց զնա՝ և ասէ. Տէր, եթէ կամիս, կարող ես զիս սրբել։ Զգեաց զձեռն իւր՝ հասոյց ՝ի նա՝ և ասէ. Կամիմ՝ սրբեաց։ և վաղվաղակի զնաց ՝ի նմանէ բորոտութիւնն։ Եւ նա պատուիրեաց նմա մի՛ ումեք ասել, այլ թէ երթ, ցոյց զանձն քո քահանային։ և մատո պատարագ վասն սրբութեան քո՝ որպէս և հրամայեաց Մովսէս, ՝ի վկայութիւն նոցա։ Եւ յորդէր առաւել բանն ըզնմանէ։ և ժողովէին ժողովուրդք բազումք լսել՝ և բժշկել ՝ի հիւանդութենէ իւրեանց։ Եւ նա խոյս տայր յանապատ տեղիս, և կայր յաղօթս։

Եւ եղեւ ՝ի միում աւուրց՝ և ինքն ուսուցանէր, և փարիսեցիքն և օրինացն վարդապետք նստէին, որ ժողովեալ էին յամենայն քաղաքաց գալիլեացւոց՝ և Հրէաստանի և Երուսաղէմի։ և զօրութիւն տեառն էր ՝ի բժշկել զնոսա։ Եւ ահա արք բերէին մահճօք զայր մի՝ որ էր անդամալոյծ, և խնդրէին զնա մուծանել ՝ի ներքս՝ և դնել առաջի նորա։ Եւ իբրեւ ոչ գտանէին թէ ընդ որ մուծանիցեն զնա ՝ի ներքս վասն ամբոխին, ելին ՝ի տանիս և ՝ի ցուցցն կախեցին զնա, և իջուցին մահճօքն հանդերձ ՝ի մէջ առաջի Յիսուսի։ Եւ տեսեալ զհաւատսն նոցա՝ ասէ ցնա։ Ա՛յր դու՝ թողեալ լիցին քեզ մեղք քո։ Ակսան խորհել դպիրքն և փարիսեցիքն, և ասեն. Ո՞ է սա՝ որ խօսի զհայհոյութիւնս, ո՞վ կարէ թողուլ զմեղս՝ բայց միայն աստուած։ Իբրեւ գիտաց Յիսուս զխորհուրդս նոցա, պատասխանի ետ և ասէ ցնոսա։ Զի՞ խորհիք ՝ի սիրտս ձեր։ Զի՞նչ դիւրագոյն է. ասել՝ թողեալ լիցին քեզ մեղք քո, եթէ ասել՝ արի և գնա։ Ա՛յլ զի գիտասջիք եթէ իշխանութիւն ունի

որդի մարդոյ յերկրի թողուլ զմեղս. ասէ ցանդամալոյծն, Քեզ ասեմ՝ արի առ զմահիճս քո՝ և երթ ի տուն քո։ Եւ առժամայն յարուցեալ առաջի ամենեցուն՝ էառ զիւրեւ յորոյ վերայ անկեալ դնէր, դնաց ի տուն իւր, և փառաւոր առնէր զաստուած։ Զարմանք կալան զամենեսեան, և փառաւոր առնէին զաստուած, լի եղեն ահիւ, և ասեն, Եթէ տեսաք այսօր նոր նշան։

Եւ եղեւ ի միւսում շաբաթուն մտանել նմա ի ժողովուրդն՝ և ուսուցանել։ և էր անդ այր մի՝ և ձեռն իւր աջ գոսացեալ էր։ Եւ սպասէին նմա գրիչքն և փարիսեցիք՝ թէ ի շաբաթուն բժշկիցէ, զի գտանիցեն չարախօսութիւն զնմանէ։ Եւ նա գիտէր զխորհուրդս նոցա, ասէ ցայրն՝ որոյ ձեռնն գոսացեալ էր։ Արի անց ի մէջ։ և նա յարուցեալ եկաց։ Ասէ ցնոսա Յիսուս։ Հարցից ինչ զձեզ. զի՞նչ արժան է ի շաբաթու, բարի՞ ինչ առնել՝ եթէ չար գործել, ոգի մի ապրեցուցանել թէ կորուսանել։ Եւ հայեցեալ շուրջ զամենեքումբք զայրադին՝ ասէ ցնա։ Զգեա զձեռն քո։ և նա ձգեաց, և հաստատեցաւ ձեռն նորա իբրեւ զմիւսն։ Եւ նոքա լցան յիմարութեամբ, և խօսէին ընդ միմեանս՝ Թէ զի՞նչ առնիցեն Յիսուսի։

Եւ ելեալ նոքօք հանդերձ ի տեղի մի տափարակ։ և ժողով աշակերտացն նորա՝ և բազմութիւն յոյժ ժողովրդեանն, յամենայն Հրէաստանէ և Երուսաղէմէ և յայնմ կողմանէ՝ և ի ծովեզերէն Տիւրոսի և Սիդոնի։ որ եկին լսել ի նմանէ՝ և բժշկել ի հիւանդութենէ իւրեանց։ և նեղեալքն յայսոց պղծոց բժշկէին։ Եւ ամենայն ժողովուրդն խնդրէր մերձենալ ի նա, զի զօրութիւն բազում ելանէր ի նմանէ՝ և բժշկէր զամենեսին։

Եւ իբրեւ կատարեաց զամենայն զբանս իւր ի լսելիս ժողովրդեանն, եմուտ ի Կապառնաում։ Հարիւրապետի ուրումն ծառայ չարաչար հիւանդացեալ՝ մերձ էր ի վախճանել, որ էր նմա պատուական։ Եւ իբրեւ լուաւ զՅիսուսէ, առաքեաց զծերսն ի հրէից, աղաչէր զնա՝ զի եկեսցէ և ապրեցուսցէ զծառայն նորա։ Եւ նոքա եկեալ առ Յիսուս՝ աղաչէին զնա ասէա՝ և ասէին, Թէ արժանի է՝ որում՝ ըզ

շնորհս զայս առնես։ Զի սիրէ զազգս մեր, և զժողովրդանցն նա շինեաց մեզ։ Եւ Յիսուս գնաց ընդ նոսա. իբրեւ ոչինչ կարի հեռի էր 'ի տանէն, յղեաց առ նա հարիւրապետն բարեկամս, և ասէ ցնա. Տէր, մի ինչ աշխատ լիցիր, զի չեմ բաւական եմէ ընդ յարկս իմով մտանիցես։ Վասն որոյ և ոչ զանձն համարեցայ արժանի՝ առ քեզ գալոյ. այլ ասա բանիւ՝ և բժշկեսցի մանուկս իմ. քանզի և ես այր մի եմ կարգեալ ընդ իշխանութեամբ. ունիմ ընդ ինեւ զինուորս, և ասեմ՝ ասա՝ երթ, և երթայ. և այլում՝ թէ եկ, և գայ. և ծառայի իմում՝ թէ արա զայս, և առնէ։ Եւ իբրեւ լուաւ զայս Յիսուս՝ զարմացաւ, դարձաւ առ ժողովուրդն որ երթային զհետ նորա՝ և ասէ. Ամէն ասեմ ձեզ՝ թէ և ոչ Իսրայէլի այսչափ հաւատս գտի։ Եւ դարձան անդրէն պատգամաւորքն 'ի տունն, և գտին զծառայն հիւանդ՝ բժշկեալ։

Եւ եղեւ 'ի վաղիւն երթայր 'ի քաղաք մի, որում անուն էր Նային. երթային ընդ նմա և աշակերտք նորա և ժողովուրդք բազում։ Իբրեւ մերձ եղեւ 'ի դուռն քաղաքին, և ահա ելանէր մեռեալ մի՝ որդի միամօր մօր իւրոյ, և նա էր այրի. և ժողովուրդ բազում քաղաքին էր ընդ նմա։ Իբրեւ հատեալ զնա տէր՝ գթացաւ 'ի նա և ասէ. Մի լար։ Եւ մատուցեալ մերձեցաւ 'ի դագաղն. և որք բարձեալն տանէին՝ զտեղի առին. և ասէ, Պատանի դու՝ քեզ ասեմ՝ արի։ Կանգնեցաւ և նստաւ մեռեալն, և սկսաւ խօսել. և եհան զնա ցմայր իւր։ Եւ ահ կալաւ զամենեսին, և փառաւոր առնէին զաստուած՝ և ասէին, Թէ մարգարէ ոմն մեծ յարուցեալ է 'ի միջի մերում, և եթէ այց արար աստուած ժողովրդեան իւրում՝ 'ի բարութիւն։ Եւ ել զրոյցս այս ընդ ամենայն հրէաստան վասն նորա. և ընդ ամենայն կողմանս աշխարհին։

Եւ պատմեցին Յովհաննու աշակերտքն իւր վասն ամենայնի այսորիկ։ Եւ կոչեաց առ ինքն երկուս ոմանս յաշակերտացն իւրոց՝ Յովհաննէս, առաքեաց առ տէր և ասէ. Դո՞ւ ես որ գալոյն ես, եթէ այլում՝ ակն կալցուք։ Եւ եկեալ արքն առ նա՝ ասեն, Յովհաննէս Մկրտիչ առաք-

եաց զմեզ առ քեզ՝ և ասէ Դո՛ւ ես որ գալոցն ես՝ եթէ այլում ակն կալցուք։ Եւ ի նմին ժամու բժշկեաց զբազումս ի հիւանդութեանց և ի հարուածոց և յայսոց չարաց, և կուրաց բազմաց շնորհեաց տեսանել։ Պատասխանի եւ նոցա և ասէ։ Երթայք պատմեցէք Յովհաննու՝ զոր տեսիք զդ և լուայք։ զի կոյրք տեսանեն, և կաղք գնան, բորոտք սրբին, խուլք լսեն, մեռեալք յառնեն, աղքատք աւետարանին։ և երանի իցէ՝ որ ոչ դայթակղեսցի յիս։

Եւ նուէրեցին ինքն յաշխարհն զերդեռացուց։ որ է յայնկոյս հանդէպ Գալիլեայ։ Եւ ընդ երանելն նորա ի ցամաք, պատահեաց այր մի ի քաղաքէն՝ յորում էին դեւք։ և բազում ժամանակս չէր հանդերձ զգեցեալ՝ և ոչ ի տան բնակեալ, այլ ի գերեզմանս։ Եւ տեսեալ զՅիսուս, աղաղակեաց և անկաւ առաջի նորա, և ասէ մեծաձայն։ Զի՞ կայ իմ և քո Յիսուս որդի աստուծոյ բարձրելոյ, աղաչեմ զքեզ մի՛ տանջեր զիս։ Քանզի հրաման տայր այսոյն պղծոյ երանելոյ ի մարդոյ անտի։ քանզի բազում ժամանակս յափշտակեալ էր զնա, և կապէր ի շղթայս, և պահէր յերկաթս, և խզէր զկապանսն, և վարէր ի դիւէն յանապատս։ Եհարց զնա Յիսուս և ասէ։ Զի՞նչ անուն է քեզ։ և նա ասէ, Լեգէոնն։ զի դեւք բազումք մտեալ էին ի նա։ Եւ աղաչէին զնա՝ զի մի՛ հրաման տացէ նոցա երթալ յանդունդս։ Եւ էր անդ երամակ մի խոզից բազմաց արօտական ի լերինն, և աղաչեցին զնա զի հրաման տացէ նոցա մտանել ի նոսա։ և հրամայեաց նոցա։ Եւ ելեալ դեւքն յառնէին՝ մտին ի խոզերանն։ և դիմեաց երամակն ի դահէ անտի ի ծովակն՝ և հեղձաւ։ Իբրեւ տեսին խոզարածքն զիրսն որ եղեն՝ փախեան, և պատմեցին ի քաղաքին և յագարակսն։ Եւ իբրեւ ելին տեսանել զգործսն, և եկին առ Յիսուս, և գտին զայրն՝ ուստի դեւքն ելեալ էին, զգեցեալ և զգաստացեալ նստէր առ ոտսն Յիսուսի, և երկեան։ Պատմեցին նոցա որոց տեսեալն էր՝ թէ զիա՞րդ փրկեցաւ դիւահարն։ Եւ աղաչէր զնա ամենայն բազմութիւնն շուրջ զկողմանքն գերեզեռացուց՝ գնալ ի սահմանաց նոցա, քանզի ահիւ մեծաւ

տագնապէին. և նա մնեալ 'ի նաւ՝ դարձաւ անդրէն. Ա-
ղաչէր զնա այրն՝ ուստի դեւքն ելեալ էին՝ շրջել ընդ նմա,
արձակեաց զնա՝ և ասէ. Դարձ 'ի տուն քո, և պատմեա՝
զոր միանգամ արար քեզ աստուած. գնաց 'ի քաղաքն և
քարոզէր զոր ինչ արար նմա Յիսուս.

Եւ իբրեւ դարձաւ անդրէն Յիսուս, ընկալաւ զնա ժո-
ղովուրդն. քանզի ամենեքեան ակն ունէին նմա. Եւ ա-
հա եկն այր մի՝ որում անունն էր Յայրոս, և նա էր իշխան
ժողովրդեանն. անկեալ առ ոտսն Յիսուսի՝ աղաչէր զնա
մնանել 'ի տուն նորա. զի դուստր միամօր էր նորա՝ ամաց
իբրև երկոտասանից, և էր մերձ 'ի մահ. և ընդ երթալն
նորա՝ ժողովուրդքն նեղէին զնա. Եւ կին մի էր 'ի տե-
ւատեսութեան արեան ամաց երկոտասանից, որ 'ի բժիշկս
ծախեալ էր զամենայն ինչս իւր. որում ոչ էր լեալ հնար
յումեքէ բժշկիլ. Մատուցեալ յետոյ մերձեցաւ 'ի քղանցս
հանդերձի նորա. և նոյնժամայն եկաց բղխումն արեան
նորա. Եւ ասէ Յիսուս. Ո՞վ է՝ որ մերձեցաւն յիս. Իբրև
ամենեքեան ուրանային, ասէ Պետրոս՝ և որ ընդ նմայն
էին. Վարդապետ, ժողովուրդք պնդեն և նեղեն զքեզ.
Եւ ասէ Յիսուս. Ոմն մերձեցաւ յիս, քանզի գիտացի՝
եթէ զօրութիւն ել յինէն՝ Իբրեւ ետես կինն՝ եթէ ոչ
ծածկեցաւ 'ի նմանէ, եկն դողալով և անկաւ առաջի նո-
րա, թէ վասն որոյ իրաց մերձեցաւ 'ի նա՝ պատմեաց ա-
ռաջի ամենայն ժողովրդեանն. և թէ ո՞րպէս բժշկեցաւ
առժամայն. Եւ ասէ. Քաջալերեաց, դուստր. հաւատք
քո կեցուցին զքեզ, երթ 'ի խաղաղութիւն.

Եւ մինչդեռ նա խօսէր, գայ ոմն 'ի տանէ ժողովրդա-
պետին՝ և ասէ ցնա. Մեռաւ դուստրն քո, մի՛ ինչ աշ-
խատ առներ զդա. Իսկ Յիսուս իբրեւ լուաւ, պատաս-
խանի ետ նմա՝ և ասէ. Մի՛ երկնչիր, միայն հաւատա՝ և
կեցցէ. Եւ մնեալ 'ի տունն՝ ոչ զոք եթող մնանել, բայց
միայն զՊետրոս և զՅակոբոս և զՅովհաննէս, և զհայր
մանկանն և զմայր նորա. Լային ամենեքեան՝ և կոծէին
զնա. Եւ նա ասէ. Մի՛ լայք՝ զի չէ մեռեալ՝ այլ ննջէ.
Եւ նոքա ծաղր առնէին զնա, զի գիտէին թէ մեռաւ.

Եւ նորա հանեալ զամենեսին արտաքս, կալաւ զՅեռանէ նորա՝ բարբառեցաւ և ասէ. Արի, կաց մանուկ դու. Եւ դարձաւ ոգի նորա, և կանգնեցաւ վաղվաղակի, և հրամայեաց տալ նմա ուտել. և զարմացան ծնողքն նորա. Եւ նա պատուիրէր մի՛ ումեք ասել՝ որ ինչ եղեւն.

Եւ եղեւ ի վաղիւն մինչ ի՝ Յանէին նոքա ի լեռնէ անտի, ընդ առաջ եղեւ նմա ժողովուրդ բազում. Եւ ահա այր մի ի՛ ժողովրդենէ անտի աղաղակեաց և ասէ. Վարդապետ, աղաչեմ զքեզ հայեաց յորդի իմ, զի միամոր է ինձ. Եւ ահա այս հարկանի ի՛ նմա, և յանկարծ դոչէ՝ և զարկուցանէ և թաւալեցուցանէ զնա և փրփրեցուցանէ, և հաղիւ մեկնի ի՛ նմանէ խորտակեալ զնա. և աղաչեցի զաշակերտսն քո զի հանցեն զնա, և ոչ կարացին. Պատասխանի ետ Յիսուս և ասէ. Ո՞վ ազգ անհաւատ և թիւր, մինչեւ յե՞րբ եղէց ընդ ձեզ՝ և անասցեմ ձեզ. մատո այսր զորդին քո. Եւ մինչդեռ մատչէր, զարկոյց զնա դեւն՝ և շարժեաց. Սաստեաց Յիսուս այսոյն պղծոյ, և բժշկեաց զմանուկն. և ետ զնա ցհայր իւր. Եւ զարմանային ամենեքեան ի՛ վերայ մեծամեծացն աստուծոյ. և ի՛ զարմանալ ամենեցուն ի՛ վերայ ամենայնի զոր առնէր, ասէ ցաշակերտսն իւր. Դիք դուք ի՛ լսելիս ձեր զբանս զայսոսիկ. զի որդի մարդոյ մատնելոց է ի՛ ձեռս մարդկան.

Եւ հանէր դեւ մի համր. և եղեւ յելանել դիւին՝ խօսեցաւ համրն, և զարմացան ամենայն ժողովուրդքն. Եւ ոմանք ի՛ նոցանէ ասեն. Բէեղզեբուղաւ իշխանաւն դիւաց հանէ դա զդեւս. Եւ այլք փորձէին՝ և նշան յերկնից խնդրէին ի՛ նմանէ. Իսկ նորա գիտացեալ զխորհուրդս նոցա, ասէ ցնոսա. Ամենայն թագաւորութիւն բաժանեալ յանձն՝ աւերի, և տուն բաժանեալ յանձն՝ կործանի. Ապա եթէ և սատանայ բաժանեցաւ յանձնէ, զիարդ կայցէ թագաւորութիւն նորա. զի ասէք զինէն եթէ Բէեղզեբուղաւ իշխանաւն դիւաց հանէ դա զդեւս. Եթէ ես Բէեղզեբուղաւ հանեմ զդեւս, որդիքն ձեր ի՞ւ հանիցեն. վասն այդորիկ նոքին եղիցին ձեր դատաւորք. Իսկ եթէ մատամբ աստուծոյ հանեմ զդեւս, ապա հասեալ է ի՛ վերայ ձեր

արքայութիւն աստուծոյ։ Յորժամ հզօր վառեալ՝ պահիցէ զտուն իւր, ի խաղաղութեան են ինչք նորա։ Բայց եթէ հզօրագոյն քան զնա ի վերայ եկեալ յաղթեսցէ նմա, զրաստաղինութիւնն հանէ՝ յոր յուսացեալ էր, և զաւար նորա բաշխեսցէ։ Որ ոչ է ընդ իս՝ հակառակ իմ է, և որ ոչ ժողովէ ընդ իս, ցրուէ։ Յորժամ այսն երանիցէ ի մարդոյ՝ չրջի ընդ անջրդի տեղիս, խնդրէ հանգիստ. և իբրեւ ոչ գտանէ, ասէ. դարձայց անդրէն ի տուն իմ ուստի ելի։ Եւ գայ գտանէ մաքրեալ և յարդարեալ։ Յայնժամ երթայ և առնու եօթն այլ այսս չար ևս քան զինքն՝ և մտանէ բնակէ անդ, և լինի յետինն մարդոյն այնորիկ չար քան զառաջինն։ Եւ եղեւ մինչդեռ խօսէր զայս, ձայն երարձ կին մի ի ժողովրդենէ անտի և ասէ. Երանի՛ է որովայնին՝ որ կրեացն զքեզ, և ստեանցն՝ որ դիեցուցին զքեզ։ Եւ նա ասէ. Նա՞ երանի այնոցիկ է, որ լսեն զբանն աստուծոյ, և առնեն։

Եւ ուսուցանէր ի միում ժողովրդանոցացն ի շաբաթի։ Եւ ահա կին մի՝ զոր ունէր այս հիւանդութեան ամս ութուտասն. և էր կարկամեալ, և ոչ կարէր ամենեւին ի վեր հայել։ Եւ տեսեալ զնա Յիսուսի՝ կոչեաց առ ինքն՝ և ասէ ցնա. Կին դու՝ արձակեալ ես ի հիւանդութենէ քումմէ։ Եւ եդ ի վերայ նորա ձեռն, և առժամայն ուղղեցաւ, և փառաւոր առնէր զաստուած։ Պատասխանի ետ ժողովրդապետն ցասուցեալ՝ թէ ընդէր ի շաբաթու բժշկեաց Յիսուս, և ասէ ցժողովուրդն. Վեց օր է՝ յորս արժան է գործել, յայնս եկայք բժշկեցարուք, և մի՛ յաւուր շաբաթու։ Պատասխանի ետ նմա տէր՝ և ասէ. Կեղծաւորք, իւրաքանչիւրոք ի ձէնջ ի շաբաթու ոչ արձակէ զեղն իւր կամ զէշ ի մսրոյ՝ և տանի տայ ջուր։ Իսկ այս՝ դուստր Աբրահամու էր. զոր կապեաց սատանայ ահաւադիկ ութուտասն ամ, ոչ էր արժան արձակել ի կապանաց անտի ի շաբաթու։ Եւ զայս իբրեւ ասէր, յամօթ լինէին ամենեքին որ հակառակն կային նմա. և ամենայն ժողովուրդն ուրախ լինէր ի վերայ ամենայն փառաւորութեանցն որ գործէին ի նմանէ։

Եւ եղեւ ի մտանելն նորա ի տուն ուրումն իշխանացն

փարիսեցւոց 'ի չարաֆիմ ուտել հաց, և նոքա ասասէին նմա. Եւ ահա այր ոմն էր անդ ջրդողեալ առաջի նորա. Պատասխանի եւ Յիսուս՝ և ասէ ցօրինաւորսն և ցփարիսեցիս. Եթէ արժա՞ն իցէ 'ի շաբաթի բժշկել. Եւ նոքա լուռ եղեն. և բռնեալ զնմանէ՝ բժշկեաց զնա, և արձակեաց. Եւ ասէ ցնոսա. Որ ուրուք 'ի ձէնջ էչ կամ եզն՝ անկանիցի 'ի ջրհոր, և ոչ վաղվաղակի հանիցէ զնա յաւուր շաբաթի. Եւ ոչ կարացին տալ նմա պատասխանի առ այն.

Եւ եղեւ մինչ երթայր նա յԵրէմ, և ինքն անցանէր ընդ մէջ Սամարիա և գալիլեացւոց. Եւ մինչդեռ մտանէր 'ի գեօղ ուրեմն, պատահեցին նմա տասն այր բորոտ՝ որք կացին 'ի հեռաստանէ, բարձին զձայնս՝ և ասեն. Յա՞ վարդապետ, ողորմեաց մեզ. Եւ իբրև եսես զնոսա, ասէ ցնոսա. Երթայք ցուցէք զանձինս քահանայիցն. և եղև իբրև գնացին, առժամայն սրբեցան. Մի ոմն 'ի նոցանէ իբրև եսես՝ թէ բժշկեցաւ, դարձաւ անդրէն՝ 'ի ձայն մեծ փառաւոր առնէր զաստուած. անկաւ 'ի վերայ երեսաց իւրոց առ ոտս նորա, և գոհանայր զնմանէ. և ինքն էր սամարացի. Պատասխանի եւ Յիսուս և ասէ. Ո՞չ տասն սոքա սրբեցան, իսկ արդ՝ ինուն քո՞ւր են. Զի՞ ոչ գտան դառնալ տալ փառս աստուծոյ, բայց միայն այլազգիս այս. Եւ ասէ ցնա. Արի, գնա. զի հաւատք քո կեցուցին զքեզ.

Եւ եղեւ 'ի մտանէն նորա յԵրիքով, կայր ոմն նստէր առ ճանապարհաւն մուրացիկ. Իբրեւ լուաւ զանցանել ժողովրդեանն, հարցանէր՝ թէ զի՞նչ իցէ այն. Եւ պատմեցին նմա, թէ Յի՞սուսն անցանէ. Աղաղակեաց և ասէ. Յի՞սուս, որդի Դաւթի՝ ողորմեաց ինձ. Եւ որ առաջին երթային՝ սաստէին նմա զի լռեսցէ. և նա ևս առաւել աղաղակէր, Որդի Դաւթի, ողորմեաց ինձ. Զտեղի էառ Յի՞սուս, և հրամայեաց ածել զնա առ իւր. և իբրեւ մերձ եղեւ առ նա, եհարց զնա և ասէ, Զի՞նչ կամիս դու՝ զի արարիցէ քեզ. և նա ասէ. Տէր, զի բացցին աչք իմ՝ և տեսից. Եւ Յի՞սուս ասէ ցնա. Հայեաց, հաւատք քո կեցուցին զքեզ. Եւ առժամայն եսես, երթայր զհետ նորա՝ և փառաւոր առնէր զՏէր. և ամ ժողովրդեանն տեսեալ, տայր օրհնութիւն աստուծոյ.

Սրբոյ Աւետարանիս Յիսուսի Քրիստոսի՝ որ ըստ Յովհաննու։

ՏԷՐՆ ՄԵՐ ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ

Եւ յետ երկուց աւուրց ել անտի և գնաց 'ի Գալիլեայ։ Զի ինքն իսկ Յիսուս վկայեաց՝ եթէ մարգարէ յիւրում գաւառի պատիւ ոչ ունի։ Այլ յորժամ եկն նա 'ի Գալիլեայ, ընկալան զնա գալիլեացիքն. զի տեսեալ եւս էր զամենայն նշանսն, զոր արար յԵրուսաղէմ 'ի տօնին. քանզի և նոքա եկեալ էին 'ի տօնն։ Եկն դարձեալ 'ի կանա գալիլեացւոց՝ ուր արար զջուրն գինի։ և անդ էր թագաւորաղն մի, որոյ որդի նորա հիւանդ կայր 'ի Կափառնաում։ Նա իբրեւ լուաւ եթէ Յիսուս եկեալ է 'ի Հրէաստանէ 'ի Գալիլեայ, եկն առ նա՝ և աղաչէր, զի իջցէ և բժշկեսցէ զորդի նորա. քանզի մերձ էր 'ի մեռանել։ Ասէ ցնա. Եթէ ոչ նշանս ինչ և արուեստս տեսանէք՝ ոչ հաւատայք։ Ասէ ցնա թագաւորաղն. Տէր, էջ մինչչեւ մեռեալ իցէ մանուկն իմ։ Ասէ ցնա Յիսուս. Երթ՝ որդին քո կենդանի է։ և հաւատաց այրն բանին՝ զոր ասաց նմա Յիսուս, և գնաց։ Եւ մինչդեռ իջանէր, ընդառաջ եղեն նմա ծառայքն նորա. աւետիս ետուն և ասեն, Թէ մանուկն նորա կենդանի է։ Հարցանէր ցնոսա վասն ժամուն՝ յորում ա-

պաքինեաց։ և ասեն ցնա։ Երեկ յեօթներորդ ժամուն ե-
թող զնա ջերմն։ Գիտաց հայրն նորա՝ եթէ յայնմ ժամու՝
յորում ասացն ցնա Յիսուս՝ թէ որդին քո կենդանի է։ և
հաւատաց ինքն և ամենայն տուն իւր։ Զայս դարձեալ
երկրորդ նշանս արար Յիսուս եկեալ 'ի Հրէաստանէ 'ի
Գալիլեայ։

Յետ այսորիկ ոմն էր Հրէից, և ել Յիսուս Երուսաղէմ։
Եւ էր Երուսաղէմ 'ի Պրոպատիկէ աւազանին, որ կոչէր
Եբրայեցերէն Բեթհեզդայ՝ հինգ սրահ։ Յորս անկեալ
դնէր բազմութիւն յոյժ հիւանդաց՝ կուրաց կաղաց գօսա-
ցելոց, որ ակն ունէին ջրոյն յուզելոյ։ Եւ հրեշտակ տեառն
իջանէր ըստ ժամանակի յաւազանն՝ և յուզէր զջուրսն։ և
որ նախ 'ի շարժումն ջուրցն իջանէր յաւազանն՝ բժշկէր, ոչ
ունելով նշան հիւանդութեան։ Եւ անդ էր այր մի, որոյ
երեսուն և ութ ամ էր 'ի հիւանդութեան իւրում։ Զնա
իբրեւ տեսս Յիսուս՝ զի անկեալ դնէր, և գիտաց եթէ
բազում ժամանակք են այնուհետեւ, ասէ ցնա։ Կամիս ողջ
լինել։ Պատասխանի ետ նմա հիւանդն։ Տէր, ոչ զոք ու-
նիմ, թէ յորժամ ջուրքն յուզիցին՝ արկցէ զիս յաւազանն։
և մինչ ես դանդաղիմ, այլ ոք քան զիս յառաջագոյն ի-
ջանէ։ Ասէ ցնա Յիսուս, Արի, առ զմահիճս քո և գնա։
Եւ ողջացաւ այրն, և յարեաւ՝ էառ զմահիճս իւր՝ և շրջէր։
և էր շաբաթ յաւուրն յայնմիկ։ Ասեն հրէայքն ցբժշկեալն։
Շաբաթ է՝ և ոչ է արժան քեզ առնուլ զմահիճս քո։ Պա-
տասխանի ետ նոցա և ասէ։ Որ բժշկեացն զիս, նա ասաց
ցիս, առ զմահիճս քո՝ և գնա։ Հարցին ցնա և ասեն։ Ո՞վ
է այրն՝ որ ասաց ցքեզ, առ զմահիճս քո՝ և շրջեաց։ Եւ
բժշկեալն ոչ գիտէր թէ ո՞վ իցէ։ քանզի Յիսուս խոյս ետ
վասն ամբոխին 'ի տեղւոջէ անտի։ Յետ այսորիկ գտանէ
զնա Յիսուս 'ի տաճարին, և ասէ ցնա։ Ահաւադիկ ողջա-
ցար, մի՛ և մեղանչեր՝ զի մի՛ չար և ինչ լինիցի քեզ։ Գնաց
այրն՝ և պատմեաց հրէիցն, եթէ Յիսուս էր՝ որ բժշկեացն
զիս։ Եւ վասն այնորիկ հալածէին զՅիսուս հրէայքն, զի
զայն առնէր 'ի շաբաթս։ Եւ Յիսուս պատասխանի ետ
նոցա։ Հայր իմ մինչեւ ցայժմ գործէ, և ես գործեմ։ Վասն

այնորիկ առաւել խնդրէին հրէայքն սպանանել զնա. զի ոչ միայն լուծանէր զշաբաթս, այլեւ հայր իւր կոչէր զաստուած, և հաւասար առնէր զանձն աստուծոյ.

Եւ մինչդեռ անցանէր՝ եռեաս այր մի կոյր 'ի ծնէ. և հարցին ցնա աշակերտքն նորա՝ և ասեն. Ռաբբի, ո՞այր մեսա է, սորա՝ թէ հօր և մօր իւրոյ, զի կոյր ծնցի. Պատասխանի եառ Յիսուս. Ոչ զդորա մեսա է, և ոչ հօր և մօր իւրոյ. այլ զի յայտնի լիցին գործքն աստուծոյ 'ի դմա. Եւ ինձ պարտ է գործել զգործս այնորիկ՝ որ առաքեացն զիս, մինչ օր կայ. գայ գիշերք՝ յորժամ ոչ ոք կարէ գործել. Մինչդեռ յաշխարհի եմ, լոյս եմ աշխարհի. Զայս իբրեւ ասաց, եթուք 'ի գետին՝ և արար կաւ 'ի թքոյն, և ծեփեաց զկաւն 'ի վերայ աչաց կուրին. Եւ ասէ ցնա. Երթ, լուա յաւազանին Սելոմնոյ. որ թարգմանի առաքեալ. չոքաւ լուացաւ. եկն և տեսանէր. Իսկ դրացիքն՝ և որոց տեսեալ էր զնա յառաջագոյն՝ թէ մուրացիկ էր, ասէին. Ո՞չ սա էր՝ որ նստէրն և մուրանայր. կէսքն ասէին. Նա է. Այլքն ասէին. ոչ՝ այլ նման է նմա. և ինքն ասէր՝ Թէ ես եմ. Ասեն ցնա. Իսկ զիարդ բացան աչք քո. Ետ ես պատասխանի. Այր մի՝ որում Յիսուսն ասեն, կաւ արար՝ և ծեփեաց զաչս իմ, և ասէ ցիս. Երթ 'ի Սելոմամ, և լուա. չոքայ լուացայ՝ և տեսանեմ. Ասեն ցնա. Որ է նա. ասէ ցնոսա. Ոչ գիտեմ. Ածին առ փարիսեցիսն զնա, որ երբեմն կոյրն էր. Եւ էր շաբաթ՝ յորժամ զկաւն արար Յիսուս. և երաց զաչս կուրին. Դարձեալ հարցանէին զնա փարիսեցիքն, թէ զիարդ տեսանես. և նա ասէ ցնոսա. Կաւ եդ 'ի վերայ աչաց իմոց, և լուացայ՝ և տեսանեմ. Ասեն ոմանք 'ի փարիսեցւոցն. ոչ է այրն այն յաստուծոյ, զի զշաբաթս ոչ պահէ. Կէսքն ասէին. Իսկ զիարդ կարէ մարդ մեղաւոր այսպիսի նշանս առնել. Եւ էին հերձուածք 'ի մէջ նոցա. Ասեն դարձեալ ցկոյրն. Դու զի՞ ասես վասն նորա՝ զի երաց զաչս քո. Եւ նա ասէ՝ Թէ մարգարէ է. Եւ ոչ հաւատային հրէայքն զնմանէ՝ եթէ կոյր էր՝ և բացաւ. մինչեւ կոչեցին զծնողս բացելոյն. հարցին ցնոսա և ասեն՝ Սա՞ է որդին ձեր, զորմէ դուքն ասէիք, եթէ կոյր

ծնաւ. արդ՝ զիարդ տեսանէ. Պատասխանի եւտուն նոցա ծնողքն նորա՝ և ասեն. Գիտեմք զի սա է որդին մեր, և զի կոյր ծնաւ. բայց զիարդ այժմ տեսանէ՝ ոչ գիտեմք. կամ թէ՝ ո՞ երաց զաչս դորա՝ մեք ոչ գիտեմք. ցդա իսկ հարցէք, ինքնին 'ի չափ հասեալ է. ինքն իսկ խօսեսցի վասն իւր. Զայս ասացին ծնողքն նորա, զի երկնչէին 'ի հրէիցն. քանզի ուխտ եդեալ էր հրէից, եթէ ոք խոստովանեսցի զնա Քրիստոս՝ 'ի բաց կացցէ 'ի ժողովրդենէն. Վասն այնորիկ ասացին ծնողքն նորա, թէ ինքնին 'ի չափ հասեալ է, ցնա իսկ հարցէք. Դարձեալ կրկին անգամ կոչեցին զայրն՝ որ կոյրն էր, և ասեն ցնա. Տուր փառս աստուծոյ, մեք գիտեմք՝ զի այրն այն մեղաւոր է. Եւ նա ասէ. Թէ մեղաւոր իցէ՝ ես ոչ գիտեմ. բայց զայս գիտեմ, զի կոյր էի՝ և արդ տեսանեմ: Դարձեալ ասեն ցնա. Զի՞նչ արար քեզ, զիարդ երաց զաչս քո. Պատասխանի ետ նոցա. Ասացի ձեզ՝ և ոչ լուայք. զի՞ կամիք միւսանգամ լսել. միթէ և դո՞ւք կամիք աշակերտել նմա. Նոքա հայհոյէին զնա՝ և ասէին. Դու լիջիր նորա աշակերտ. մեք Մովսէսի աշակերտք եմք. Մեք գիտեմք՝ զի ընդ Մովսէսի խօսեցաւ աստուած. զսա ոչ գիտեմք ուստի իցէ. Պատասխանի ետ այրն և ասէ ցնոսա. Այդ իսկ են սքանչելիք. զի դուք ոչ գիտէք՝ ուստի իցէ, և զիմ զաչս երաց. Գիտեմք զի աստուած մեղաւորաց ոչ լսէ, բայց եթէ աստուածապաշտ ոք իցէ՝ և զկամն նորա առնիցէ, նմա լսէ. Իյաւիտենից ոք ոչ լուաւ՝ եթէ երաց ոք զաչս կուրի 'ի ծնէ կոյր ծնելոյ. Եթէ ոչ յաստուծոյ էր այրն այն՝ ոչ կարէր առնել ինչ. Պատասխանի ետուն և ասեն ցնա, Ի մեղս իսկ ծնեալ ես ամենեւին, և դու վարդապետ լինիս մեր. Եւ հանին զնա արտաքս. Լուաւ Յիսուս՝ եթէ հանին զնա արտաքս, և իբրեւ եգիտ զնա՝ ասէ ցնա. Դու հաւատաս յորդի աստուծոյ. Նա պատասխանի ետ և ասէ. Տէր, ո՞վ է՝ զի հաւատացից 'ի նա. Ասէ ցնա Յիսուս. Եւ տեսեր զնա, և որ խօսիդ ընդ քեզ՝ նա է. Եւ նա ասէ. Հաւատամ՝ տէր, և երկիրպագ նմա.

ԴՐՈՒԹԻՒՆՔ

ԳԼԽՈՅ ԱՂՕԹԻՑ

Աղօթք առաւօտու։ ԲԱՆ Խ. ՁԴ. ՁԵ. ՂԲ։
Աղօթք գիշերայնոյ։ ԺԲ. ԽԱ. ՂԱ. ՂԴ։
Աղօթք զղջման։ Է. Ը. ԻԲ. ԻԶ. ԻԷ. ՀԱ։
Աղօթք խնդրելոյ զչնորհս եւ զթողութիւն մեղաց։ Դ. ԺԵ. Ի. ԻԴ. Լ. ԼԲ. Խ. ԽԷ. ԽԹ. Ծ. ՄԷ։
Մաղթանք հաւատոյ։ Ժ. ԺԱ. ԺԳ. ԼԴ. ԽԴ. ՀԵ։
Մաղթանք յուսոյ եւ սիրոյ։ Բ. ԺԲ. ԼԳ. ԼԷ. ԽԲ. ԽԹ. ԿԵ. ՁԸ։
Աղօթք յառաջ քան զպատարագն կամ զհաղորդելն։ Դ. Ե. ԻԴ. ԼԳ. ԽԷ. ԾԲ. ԾԴ։
Աղօթք զկնի պատարագին կամ հաղորդելոյն։ Ա. Ե. ԻԴ. ԿԷ. ՂԵ։
Աղօթք 'ի սուրբ չարչարանս Քրիստոսի։ ՀԷ. ԻԸ. ԼԶ. ԼԷ. ԽԴ. ԾԲ. ԾԸ. ԿԶ. ԿԷ. ՀԶ. ՀԸ. Ղ։
Աղօթք առ սուրբ Աստուածամայրն։ ԻԶ. Ձ։
Աղօթք բարեխօսութեամբ սրբոցն։ ԼԱ. Հ. ՀԱ. ՁԲ. ՁԶ. ՁԷ. ՂԱ։
Աղօթք առ հրեշտակս եւ առ պահապան հրեշտակին։ ՁԱ։
Աղօթք՝ վասն բարի մահուան։ Բ. ԿԶ. ՀԳ. Ձ. ՁԵ։
Աղօթք վասն բժշկութեան։ Գ. ԺԴ. ԺԷ. ԺԸ. ԻԵ. ԼԵ. ԽԲ. ԽԳ. ԽԸ. ԿԳ. ԿԴ. ԿԶ։
Աղօթք վասն հոգեվարաց, յիշատակաւ մահու, գերեզմանի, յարութեան եւ դատաստանի։ Ա. Բ. Է. Ը. Ի. ԻԳ. ԼԲ. ԼԷ. ԼԹ. Խ. ԿԵ. ԿԶ. ԿԷ. ՀԳ. ՀԴ. ՀԹ. Ձ. ՁԱ. ՁԸ. ՂԱ. ՂԵ։
Աղօթք վասն ննջեցելոց։ ՁԶ։
Աղօթք վասն հարուածոց արտորէից։ Գ. ԿԳ. ՁԸ. ՁԹ. ՂԲ։

ՆՇԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆՔ

ԽՐԹԻՆ ԲԱՌԻՑ ԻՆՉ ՄԱՏԵՆԻՍ

Ա.ԳԴով. Զուքարիա մարգարէի պա-
պան անունն է։ ՂԳ. 8։
Ագռնոյի տեր. Որ ասուածոյ կը սուի-
թանդրը։ ԼԴ. 8։
Ազատարեալ. Գիրիշատակ։ ՁԱ. 3։
Ազդարար. Խոսպար տրուած տեղ.
ՍԹ. 2. կամ խոսպար տուող գործ-
ք, որ է՝ բերան, կամ լեզու։ ՀԳ. 2.
Ակէլուք. Օրհնութիւնք, գովասանք-
մէջ։ ՂԳ. 24։
Ակէսանդ Հողմ Տալոյա Հանող Հով։ ՍԳ. 3։
Ակփափանք. Այրբէնին շարքը։ ՂԳ. 22։
Ամասարարտ. Ամսոր շարժող մարգ
թէփրէտեն, Կ. 4։
Ամանցական. Անցաւոր, թէզ մը անց-
նող։ ՀԴ. 5։
Կամտ. Նաւու թէքնէ, կամ փիտակ
խոյնէ։ ԿԳ. 2։
Ակնայայրատ. Աչքը մթրողդ։ ԽԸ. 4։
Կամաք. Ճիւմէնիւբ, սիրիս։ ԻԶ. 1։
Զարբտեալ. Աւրած, խարազ եղած։
Ե. 1. և ԻԵ. 2։
Զարտաղել. Աւրել, փճացընել, եօխ
ընել։ Բ. 5. և ԿԵ. 2։
Զէյտարմոր. Գիրիշով տիւզնիլէնմիշ
եղած։ ՂԲ. 8։
Զղիւտարկութիւն. Գէրիփիճմիութիւն,
թուղլամիութիւն։ ՀԵ. 12։
Զղեակ ազգարան. Կղզեան գոցուած
բերան, կամ լեզու։ ՀԳ. 2։
Զղօրի ըմբոշխնելի. Տէսիրմէն՝ էղմիշ
ընելու, որ է ծամելու ակամներ։ ԿԳ. 2։
Զու ազանի. Մարդոյմ կէսվերմին։ Բ. 1.
Զուսական. Անուշիկ, միլայիմ։ ԿԶ. 4։
Զուսական սիտ. Թարթիլը մնրաղ, որ
է ցանկութիւնն։ ՂԱ. 3։
Զղիութիւն. Մեռութիւն. գարա տիւ-
մուն։ Զ. 5։
Զղտաղտին. Ադի լեղի. ամբ զէ՛հիր։ ԼԲ. 2։
Զղոթիկը. Զղոթիզ, զղոթաւոր։ ԾԱ. 5։
Զղտանալ. Մրմնալ, ՝ի լուսոյ պա-
կասիլ։ Է. 5։
Ճանա. Սասան։ ՂԳ. 11։
Ճիւն. Մոխիր. քիւլ։ Ի. 1. և ԻԳ. 2.
Մանանակ. Ժամանակ, ատեն. վազրեմ։
՝ի Ցիւրտոսանն։
Մարգարէդէշ. Բարձր ճիւղ ունող ու-
ձէ տարլը։ Թ. 2։
Ամենագրաւ. Ամենը զապի ընող։ Բ. 2.
կամ խիստ սատակ զապի ընող։ Ը. 1։
Ամենապիկար. Խիստ տկար. զայիֆ։ ԼԸ. 2։
Ամպրոգ. Վէլվէլէ։ Զ. 5. և Ղ. 5։
Ամյա. Նամաք։ ԿԳ. 2։
Անագան. Կէճանէն կէճ։ ԼԹ. 5. կամ
վերջինը. ասղոտքի։ ԿԸ. 2։
Անանասակիր. Ամլոց ցաւակից չբէ-
լող։ Ա. 1. և ԾԶ. 2. կամ խարեզ
չը պահող։ Բ. 2։
Անաղելի՝ խակակութիւն. Զի աղուած՝
նոր ծնած բիճ։ ՍԳ. 2։
Անարժանարելի. Ա՛լ չի վառվելու։ Ե.
5. և ՀԱ. 2. կամ՝ ալ չը շինվելու։ Ի. 2։
Անբոյժ. Զի բժշկելու. անդուլմաղ։ ԾԸ. 2։
Անդամանութիւն. Խորունկ մնմնաւ։ ԻԵ. 5։
Անդամանդեայ. Լյմասի պէս պինդ։ ՂԲ. 10։
Անդամանաւոր. Անդ, այսինքն՝ ի Հնամեն
անմահութիւնք. որպիսի էր՝ ի հին օ-
բէնս՝ սրբութիւն սրբութեանցն,
որ անմահելի և անմահելիք էր նոս-
ցա. վասնզոր ասացուածս՝ Սրբո-
ութեանց սրբութեանցն, իմացեալ լինի՝
Սրբութիւն սրբութեանցն։ ՀԵ. 15։
Անդասելի. կարգէ դուրս. նիզամ չի
մնած։ ԼԳ. 7։
Անգուլ. Իժիր. տապմա։ ՁԸ. 2։
Անդուղեկցութիւն. Ա՛յն տեղը երթ-
ալու. ճամբորդութիւն և եօլաս-
նութիւն։ ՂԳ. 5։
Աներեւակի. Աներեւոյթ, կէսվրիմէզ։
ԻԳ. 5. և ՄԵ. 5։
Աներկեւան. Անվախ. շիւանչէսիզ։ Գ. 1.
և ԿԵ. 5։
Անընդել. գաղան. Եապանի եավուզ
ճանավոր։ Թ. 5։
Անկանել. Տօգումագ։ ԿԳ. 2։
Անկեղակարծ. Անկակաժ. շիւանչէ-
սիզ։ ՁԳ. 5։
Անկոնոր. Շունչը կարած. նէֆէսի
քէսիմիշ։ ԺԳ. 2։
Անշնաղագ. Շունչ չունող. հոգի չու-
նող. ճանարզ։ ԼԳ. 7։
Անշամբարը. Թէրպիչէսի չեկող. հեր-
կելէ։ ԻԲ. 2։ կամ բերանը չի գոցո-
ղող. շատախօս։ ԻԳ. 2։ կամ գարա-
չելի. պէթ։ ՄԶ. 2։ կամ խարը
կէսեմիլ չի նայող։ ՁԸ. 2։
Անշամանելի. Խոսք մոռիկ չընող. ի-
նասոնը։ ՄԶ. 2։

Անհատաւածելի. Անբաժանելի. չի զատուելու. ՀԵ. 5.
Անհրաժեշտ. Անգաւառելի. միւՀքէմ. ԿԱ. 2. կամ անխախտ, անպատեւելի. ՂԳ. 11.
Անձաւ. Մաղարա՝ Ի. 2.
Անձնամսան. Ինքիր անձէ մնանող. ԻԸ. 2.
Անձուկ. Հեղկուկ. Ա. 2. և ԿԴ. 2. կամ քչիկ մը. պիր ազանդ. ԺԱ. 2.
Անյարիր. Ջատուկ. Վեր չելելու. Նեն գաւոր և ցաւագար. ԾԸ. 2.
Անշամանգաղ. Չի մեծնալու պայմառաւանմնորդ. Գ. 2.
Անշուշտ. Անեփոփոխ. անխառնակ. ԿՂ. 1.
Անոպպ. Իսլէք պիլմէզ. Նագրս. ԻԸ. 4.
Անպատաւար. Պատ չունող. Հիսարդ. ԼԹ. 2.
Անջրպետ. Բաժանող. զատող. պէղմէ. ԻԷ. 2.
Անպուժելի. Նա չի ձգուելու, էշմամ չելլուելու. ԼԹ. 2.
Անոգիւտ. Անպակաս. Հարիբիզ, մանանասրդ. ԻԸ. 3.
Անվիճար. Անխախտ. գուսուրսուզ. Ժ. 2.
Անարրաւիսկ. Տարերքի տակ չընկնող. Նրիմեերէն բանեբէն գուրս. ԺԶ. 1. և ԼԴ. 3.
Անբատ. Տկար, փոքրիկ. զարիֆ. ԿԹ. 2.
Աշխար. Ոզր, լաց, տուգ. ԻԷ. 3. ԼԹ. 3. ԻԸ. 2. ԾԶ. 2. Եաղլն.
Աշտանակ. Շամանան. ԻԶ. 2.
Աշտէ. Խրշտ. մրգրաթ. ՀԱ. 2.
Աղարան. Պապանծատ, անձրքկան. ԻԷ. 3.
Աղազէն. Չէնք չունող. սիլանրդ. Է. 1. և ԿԸ. 3.
Ապոիզն թոյն չունող. զէ հիբոսիզ. ԿԹ. 1.
Ապոխաւսոր. Անշահ. Էսլիկ պիլմէզ. Զ. 2. և ԼԹ. 1.
Ապահար. Ամնական հայզը բռնած. Ի. 2.
Ապանեան. Օգնական չունող, խեղճ. ԻԹ. 3. և Լէ. 3.
Ապաշուք. Անպատիւ. թեթ խարբրդ. ԼԹ. 7.
Ապոքան. Ջանք չունող. խարբեթսիզ. Բ. 2.
Ապատուտ. Լիրբ. արարդ. ԺԱ. 3. ԻԱ. 2. և ԿԴ. 2. կամ խաթիր կէսնիլ չինդրող, անգութ. ՁԸ. 2.
Ապարանէան. Պիլէզիկ. ԼԹ. 1.
Ապատանգակ. Զատանառու. փարամար. ԻԵ. 2.
Ապատինաբերեն խարսխի. Դանուն մեծ երկաթը. Ճան գուրեթ արան. ԻԵ. 2.
Ապաքինել. Փարատել, դադրեցնել, կամ բռընցրնել. ՁԹ. 2. և ՂԵ. 2.
Ապէնիալ. Անկարան. միւՀթամ չելլող. ԾԹԹ. 2.
Ապիկար. Տկար, խառիր չելլող. Ժ. 1. և ԻՁ. 2.
Առակայք. Առաքիկայք. տաքնեբ, կամ մնաք եզածներբ, կամ քիչ մի եսեբ. բլլայիքներբ. ԺԹ. 5.
Առանցեալ. Դադարեալ. Ի ծնելոյ, վախթը անցած՝ ԼԱ. 1.
Առիգած. Գոգնոց. փէշտիմալ՝ Ի. 2.
Առկայծեալ. Ճրագն որ մարելու մնատցած, վերջին կայծակը հանած. ՁԷ. 3.
Առհամատեալ. Զէնթի. Նամանեն, կամ փէշ՝ Ի. 4. ԿԵ. 2. և ԿՂ. 1.
Առուզեկան. յատիսան. Անցաւոր ժամանակ՝ Ի Ցէլլոթանն.
Առօրինակեալ. Բաղդատեալ, նմանեցուցեալ՝ Ա. 2.
Առաւի. Բրդեղէն. չուխոյ և ալլոյ նրմանք՝ ԻԱ. 5.
Ապրականասպատ. Շան կելլակրի խամիրա բնող՝ ԼԵ. 5.
Ապատակ. Քէլէքիրցի, փուսա խարարզը՝ ԿԹ. 2.
Ապարբա, կամ Ապարբզ. Մեծ մեյասան. սեր մեյասանը՝ Ա. 2. և ԻԸ. 4. Գարձեալ երկրի չափ է, որ է մէկ մել տեղն ուրթ փայն մէկը՝ Թ. 1.
Ասարաւ. Ինկան կերպարանքով կուռքի մի անուն է՝ Կ. 4.
Ատարիկեցի, Աթենացի. որ ի Հնումն այս քաղաքացւոց գլուխ մարդն՝ խիստ նամուսաբ, և զվանն խիստ պէնամ Հատարքեն՝ ԿԵ. 1.
Աբահեա. Լան ճամբայ. քէսը եօլա. Թ. 2. կամ շիտակ ճամբայ. ճամատ՝ ԺԶ. 5.
Աբամեթացի, Աբիմեթացի. ուսուի էր Աամուէլ մարգարէն՝ ՁԸ. 1.
Աբրան. Կատարեալ Հասակ. քամիլլէք չունը՝ Գ. 2.
Աբգարատել. Յաւակցելով մեթեթրել, սիրտ տալ. ԺԲ. 1. կամ ազաչել, բէնա բնել՝ ԺԵ. 1. և ԾԵ. 2.
Աբգասաւոր. Արգիւնաւոր. մեյվէսաւոր՝ Ի Ցէլլոթանն.
Աբդարալլուկ. Հոխ տեղը սանդուղ՝ ԻԹ. 2.
Աբդեան. Հիմնակուան. շիմնիքի՝ ԼԵ. 8.
Աբդվանական. Հիմնակուց թէլէքն եղած՝ ԻԲ. 2.
Ակնածք. Փոքանեք. պէլայ. Զ. 5. Կ. 2. և ԿՂ. 2.
Ակնոգանք. Նա գարձող ալոյն, որ մարգարէներուն մէջ, կամ խորունկ տեղուանք՝ կանչողն ինչ որ կանչէ. զայն կը լսէ՝ ՂԲ. 8.
Աբատարան. Քարէ փորած երիկ մարգաս պատկերք, կուռք՝ Կ. 4.
Աբուիթան. Արիութիւն, կարիճնութիւն՝ ԻԹ. 5.

Արուեստակ. Սոպահ եբլտրզը, զէօՀլէ. կամ տրեգանն, կամ սադոյէլ։ Լ.Զ. 2.
Արջնաթոյր. Սեւ գոյն ունող։ Կթ. 2.
Արջնատեա. Սիեահ կէօրիՀնիչլեա։ Լ.Ա. 3.
Արտաքած. Ճամբէ գուրս եղած. եօլսուզ. կամ սիւրկիւն եղած։ Ծ.Զ. 2.
Արտաքնայարգաք. Դրսի գիւնն թէ-միզ։ Ի.Ի. 3.
Արտաղի. Ճամբէ գուրս, ծուռ. եանդլէՀ։ Հ.Ը. 3.
Արփիաղնցուղ. Լոյս տարածող. չաղիթ ծագող։ Գ. 1.
Արօտ. Արծուէլու տեղ. չայրէլբէթ։ Իե. 3. և Կ. 2.
Աբօր. ԶիՀթի քշելու գործիք. սապան։ Ծդ. 2.
Աւազական. Ափսոսական, ողբալու։ Ի.Զ. 1.
Աւանգ. Լմնանէթ. Դ. 1. կամ տուրբ. վէրկի. Թ. 2. կամ թէմիսի, վասիէթ։ Ի.Ի. 4.
Աւազական. Բեռի ալըմիշ չեղած. ատճամի, հէրկէլէ։ Ի.Բ. 2.
Աբար. Պատժուած մարդոյ մի անուն է. (Յ՚՚՚

խիստ ինքիպարելը։ Գ. 5։
Գերբունակ. Ամեն գերբաղանցութիւն և կատարելութիւն ունող. Իկ. 2. և ՀԵ. 7. կամ ամենեն էվել ուռող։ ԽԹ. 2։
Գիթել. Գլորիլ. սխալիլ. չի գիտնալով պակասութիւն բնել, ընկնիլ։ ԼԱ. 2. ՄԵ. 4. ՄԿ. 5. և ՀԲ. 2։
Գժգոհութիւն. Սրդողելով երեսը ծռելը. իրգալ։ ԽԵ. 2։
Գժտութիւն. Կռիւ. Նիզա։ ԽԵ. 2։
Գինգ. Օղ. գիւսիք։ ԼԳ. 4։
Գիշերավար. Սատանայ. չէսթան։ ԼԷ. 4։
Գլխաշուք կուսա. Գլուխը ծածկող զարդարող լաչակ։ ԼԳ. 4։
Գլխատրել. Գլուխ հանել, լըմնցնել։ ՀԱ. 2։
ԳոգՀ՛ք. Ասացէ՛ք։ ՀԲ. 4։
Գողտրական. Կակուղիկ. փափուկ. նազիք։ ԽԶ. 2։
Գոմար. Սոգոմայ մէկ քաղաքն է։ ՄԳ. 2։
Գոյատան. Գոյացնող. ստեղծող. վարէտիճ։ ՄԳ. 4։
Գոյութականութիւն. Գոյութիւնը. իճրա ընելը։ ՂԴ. 20։
Գոյութականաց գոյութի. Գոյութիւնս ալեսթի, որ է՝ ՀԵԱ.ը։ ԻԳ. 2։
Գոյութեցեայ. Գոյութող. փէյատահ ընող։ ՁԳ. 4։
Գումարտակ. Գումարեալ բազմութիւն. ճէմիյէթ, ճիւմհուր։ Զ. 5. ԻԳ. 4. ԼԷ. 4. և ՀԵ. 12։
Գունել. Գոյն տալ, ներկել։ ԼԶ. 2. և ՂԳ. 17։
Գուպար. Պատերազմի զորք. ճնչկաս կէրի։ Ա. 4։
Գռիհ. Գռեհ. սոխաս։ Կէ. 2։
Գրաբանական. Գրով խօսուած՝ գրուցած։ ԼԳ. 4։
Գրաւական. Ձէշեի, նուամանէ։ Ժ. 2. և ՂԳ. 16։
Գրգեալ. ՁէՀքի սէՀայի մէջ բլլալ։ ԽԿ. 2։
Գրկանք. Սիրով և գթով գրկելը. գուանմագ։ Իէ. 2։
Գրուան. Շինիկ, ցորենի էօյլէկ։ ԼԵ. 5։
Գօշել. Կակծցնել, խըլխըլցնել, սիրաք ցուցնել։ ԺԷ. 4։
Դագան. Աբիրոն։ Երկու եղբարք էին, որ Մովսիսի դէմ կեցան ու գետինը անցան։ (Թուա. ԺԶ. 1)։ Կ. 4։
Դանդաչել. Գուրգուրալ. փէսորի պէս շարժիլ։ ԺԲ. 5։
Դանդաչեցուցանել. Երերցնելով չընկնիլը չընկնիլը ձայնը հանել։ ՂԲ. 8։
Դասակ. Սիւրիւ, պէսրիւկ։ ԿԳ. 2։
Դասանկիք. ՎէՀա, սիմիլ։ Դ. 1. և ԺԷ. 5։
Դաբաստան. Դրախտ. պարտէս։ ԽԶ. 5։
Դեգերեալ ողբալ. Աղլաղալ կոմբլաղ։ Իե. 2։
Դեբարբիսաս. Կեռան. թէՀմամ։ ՂԱ. 4։
Դժնիկ. Փուշ. գարաչալը։ ԿԲ. 2։
Դժուարամարսելի. Դժար անուշնալու. զէՀիր թապիսէլի։ ԻԿ. 5։
Դիմել. Խոսիլն գառնալ, խաւլը աբել։ ՄԵ. 4։
Դիպի. ոյսինքն՝ գիպեցի. Եղբմիշ բրի։ Իէ. 5. կամ նիզամլը չարեցի, Դ Ցիլբոսլաբանն։
Դիմագրաւութիւն. Գլուխը օրհան գնելով սէրպէսութիւն, սէրանէ կէչտիսութիւն։ Կ. 4. և ՀԱ. 4։
Դիմակ. Դէմք. կերպարանք. քիսվէթ։ Գ. 4։
Դիմակերպութիւն. Ոչղաւութիւն. մնանսիպէթ։ ՂԳ. 4։
Դիմակս դիմակս. Թիւրելու թիւրելու։ ԼԳ. 5։
Դիտակ. Տեսնելու բարձր տեղ, ինչպէս՝ կէմիի չանսիլլզը։ Իե. 2. կամ տեսնելու տեղ, ինչպէս՝ մարգդ երեսը։ Կե. 2։
Դիտակ ասաց. Ցաւի ճիւղերուն ծայրը։ ՂԲ. 9։
Դիւանեններ զօշարան. Սատանայի Համար զուրան եփելու տեղ։ ՄԱ. 4։
Դիւրափոխելի. Խօլայ փէրուելու, փըսորվելու։ ՀԴ. 5։
Դուժ. Նապանի միլլէթ. խորեսթ։ ՂԳ. 12։
Դատիկան. Տանը խաթը, կամ վերի խաթը։ ԿԳ. 2։
Դարմել. Քամնէրել. սիՀէմատալ։ Լ. 5։
Դրամանապէս անուանագրութիւն։ Ոչղաւնեա լաչաղ գնելը։ ՂԳ. 19։
Դրանդ. Դրան վերի չէմը։ ՂԲ. 5։
Դրուակ, կամ գրուագ. Դրուած, օրինած չինուած։ ԼԴ. 8։ և Ի Ցիլբոսլ։
Դրոշ. Թաղ. սանճախ, խաչալէմ։ ԼԷ. 4։
Դրոշեալ. Փորուած կուսքի պատկերք։ Բ. 1. և ՀԵ. 12։
Եգոմմայեցիք. Նասայ սայալէթին բընակիչնէրը։ Ա. 2։
Եղեղ. Եղ վարող. չիՀիթ քէղալ։ ՄԴ. 2։
Եմիոմայցի. Արապիատանցի. արապ։ ՄԴ. 2։
Ելլենացի. Հելլենացի, Հոռոմ։ ՂԳ. 12։
Եղեամն. Խրդաղը։ ԿԸ. 5. և Ղ. 5։
Եղեռնագործ. Զարագործ. դիսանչարտ։ Դ. 5. և ՂԱ. 5։
Եղերական Ջայլ։ Լալկանեներու թաղամին լայր։ ԿԸ. 4։
Եղէւնն. Բարձր սէրվիսի, կամ չամի ծառ։ ԿԱ. 5։

Եղեգնախունկ. Զուհաբ գամբիշ. ՂԳ. 11։
Եղեգնախաբ. Խամբի կատարաբ՝ եռնկա։ Է. 5։
Եղեմ. Ըստ կան օթ լուղու։ ՀԱ. 2։
Եմակ. Զոր. տէրբ։ Թ. 2։
Եպէրիկ. Քամնիրիկ. խոթ հագալ ալմագ։ ԶԲ. 5։
Երախպրի. Առաջին պատուղ. Թուբ-ջանատ։ ԼԱ. 2։
Երասան. Լայկանեներու սիբիր։ ԻԶ. 1։
Երամակ. Սիբիր, սիրկի. ԽԶ. 1։
Երասանակալ. Տիկինը բռնող. զատի բնող։ ԼԲ. 2։
Երբէք, երբէքի. Ժամանակ. զամանակ։ ԼԴ. 5։
Երգեցանութիւն. Սիրա կսկծցնելու խօսք. սիրեմ։ ԽԸ. 2։
Երեւակայութիւն. Երեւոյթ. խեւալ կէսրիւնիւ։ ՂԳ. 10։
Երեւիլ. Դնատց և խոտոց կիւվէն է։ ԿԸ 5։
Երիկամնդեալ. Երկան կատաւով սրբոր փաթթած։ ԾԸ. 5։
Երիթ ապտակ. Ցամքած, չորցած։ ԻԹ. 2։
Երինջ. Մատաղ կով. կենդ ինէր։ ԽԵ. 2։
Երիւով. Սարբ. Երեւատիմից սէմբը քաղաք մի է։ ԿԳ. 1։ և ՂԲ. 4։
Երկակշիռ. տարբերութիւն. Երկու ներ-հակ բան, ինչպէս՝ տաքն ու պաղը, ցորեկն ու գիշերը։ ՂԳ. 2։
Երկեւանութիւն. Կասկած. շեւպէն։ ԺԱ. 1։
Երկնանմեմ. Երկինքը հանող. կէզէ չը-գարան։ ԼԲ. 2։
Երկնել. Տղաբերքի ցաւ քաշել։ Ա. 2։ և Բ. 2։
Երկաւորեակք. Լուծք եզանց՝ որով չիթիթ կը քշեն։ ԾԴ. 2։
Երկրակնդաղ հէնք. Երկրիս վրայ կե-ցած մասխարկութիւններ, ուխաբ-քիս մութ ալիք խոխկութիւնքը։ ՀԱ. 4։
Երկրորդութիւն. Թէքրարլամիշ բնե-լը։ ՀԵ. 1։ և ՂԳ. 10։
Երփն. Գոյն. բուէնկ։ ՀԱ. 2։
Երկք. Աշխատանք. զահմէթ, մէշաղ-գէթ։ Է. 1։
Զակատիլ. Բէօրի պէս՝ շաղխրնի պէս բռէգիլ բլլալ։ Ի. 2։
Զանգուած. Քանի մը բաներէ խառ-նուած՝ մէկ խմոր եղած, ինչպէս՝ մարդոյ մարմնիր։ ԻԳ. 2։ և ՀԱ 1։
Զառամեալ. Մոլորած, ճամբէ ելած։ Ը. 1։ և ԿԳ. 2։
Զարհուրանական. Զարհուրելի տեսք ունող. ահրին չէնրելի։ ՂԴ. 12։
Զարմանութիւն. Զարմանալիք. թա-ամէնա պ բնելու։ ԽԹ. 1։
Զեղծանիլ. Սուիլ. խօսքը փաճ բլլալ։ ԾԵ. 1։
Զբմրալ. Ուրախութիւն. զէվզ՝ սէ-ֆա։ ԾԵ. 5։
Զընդամ զընդանաւ. Զարշաբաթմ զընդանաւով։ ԺԶ 1։
Զլացող. Երթամանաւոց, հոխբ ին-քեաբ ընող։ ԶԷ. 5։
Զկծեցուցիչ. Սիրա կսկծցնող, ապի-բբ կարտաղ։ ԼԲ. 5։
Զկծիլ. Հաղմ չբնելով սիրաբ երիլ։ ԻԹ. 2։ և ԿԴ. 2։
Զմամալիբ. Փաղցրատա, սարլպէն-տով լցուած։ ՂԳ. 6։
Զսփանալ. Ցրտէն դողալ. Թիթրեն-մէք։ ԻԹ. 2։
Զբաշեատկան. Պոշ պարտաղ, անպը-տաղ. մէշմէրիալ։ ԽԵ. 2։
Զօրէն. Ղմանն. ոյնիլ։ ԿԹ. 2։
Ղղանութիւն. Խղձ, փափաք. աղց։ ՂԴ. 1։
Ըմբերանեալ. Աբիրբան եղած, հախ չունենալով պարտնեցած։ Բ. 1։
Ըմբշխնել. Դամել. չիմնէմէք։ Ե. 2։
Ըմբարհկանք. Աբրամաբրանք. բէզա-լէթ, մէղաղ։ ԽԸ. 4։
Ընկլուզեալ. Ջրի մէջ պաթմիշեղած։ Գ. 5։
Ընդակէց. Հեռը ուշգուն. ոյսխատաղ։ ԿԱ. 4։
Ընդաբմնացուցիչ. Թամբեցնող, սէբ-սէմցնող։ ԶԳ. 5։
Ընդդոգեալ. Գոգին մէջ ժողված պարած։ ԾԱ. 4։
Ընդերք. փորտիք, փորս մէջի ա-զիք. պսիբբասիս։ ԼԶ. 2։
Ընդկրուանն դառնալ. Ետ եւ գբ-նալ։ ՀԱ. 2։
Ընդհատ. Պակաս, հեռաս. ֆարգլը։ ՀԲ. 2։
Ընդմիջարկութիւն. Օրթայէն իրբաս պատ քաշելը. մեօհքեմ թէնպէհ։ ՂԳ. 6։
Ընդմիջել. Փերան քաշել։ Լէ. 5։ կամ էնկէլ բլլալ՝ զատել։ ԶԶ. 1։
Ընդոստանալ. Վէր ցատկել. արշբրա-մնգ։ Ե. 5։
Ընդունայնաճոպ քիրան. Աբլպէթի տուտ պոշ քրտնիք. որ է ասել՝ նանֆիլէ զահմէթ։ ԽԸ. 4։
Ընդպարկել. Երեսէ ձգել, ձեռքէ թող տալ։ ԶԷ. 5։
Ընկեցիլ. Աբնքիլ, տակ բեկնիլ. սին-մէք։ Լ. 5։
Ընկրկիլ. Ետ բեկնիլ, եւ փախչիլ։ կէրիլէ գափանմագ։ ՂԱ. 1։
Ըստանձնեալ. Շալակն առած. իւք-լէնմիշ։ ԾԵ. 5։ և ԼԷ. 5։
Բան բան քո. Քու խօսքէդ գուրա-սէնին սէօզնէնէն տբշարը։ ԶԶ. 1։

Թաւանդ. Հաստատանք. կէտրիս կէ-
ղիրքեր։ ԻԳ. 2. Լ. 1. և ԽԸ. 2.
Թատր. Մէջտեղ գալու։ ԼԱ. 2.
Թարգման. Կուռքի անուն է, զոր
Թարա հայրն Աբրահամու չիներ
էր։ Կ. 4.
Թարգափուշն. Աչք գոցել բանալը։
ԼԻ. 5.
Թարմատար. Փուռ, պոշ, բան մը
չարժող։ Կ. 4. և ԾԶ. 2.
Թափանցանց. Մանող անցնող, թէ-
ւոր ընող։ ՂԳ. 12.
Թեզան. Մանած, երկան թել։ ՂԳ. 21.
Թեւագիր. Յորդորող թարգիրք ետ-
ղի։ ԽԸ. 2.
Թեւոփ. Կուսապաշտից գործիք. հա-
մբոյել։ ԽԸ. 5.
Թիկնս առնուլ. Յանիկալ, լոպոլ։
ՀԱ. 5.
Թիսատիպ. Սեւագոյն, մութ գուն.
գիշերի։ Խ. 5.
Թշուառաբերան թռչակ. Պահուան
քարոզիչներով վաստակ։ Մեղագիրքի
էջրաս։ ԽԵ. 5.
Թոպեալ. Զարշարուած, պէրպատ ե-
ղած։ ՀԲ. 5.
Թուլգաշնակեալ. Տիզնէրը թուլ-
ցած, սեւզնէրը սարած։ ՂԳ. 20.
Ժայրիքեալ. Փոխել, գուսմագ։ ԿԵ. 1.
Ժանիք. Գազանի սկաւաններ։ Դ. 1.
ԱՁ. 4. և ԼԹ. 4.
Ժիտող. Ինքեաբ ընող, հիսլէ ընող։
Ռ. 1.
Ժողեալ. Պարզներով լցուած, հա-
սած, լիսկած։ ՀԳ. 2.
Իգիոն թաւանալ. Շիտակ ճամբան
չի կրնալ երթալ, թիւնալ ու ճամ-
բան մնալ։ ՀԱ. 2.
Ի ծիւղս մնատանց թուել. Պատներուն
վրայ մեկիկ մեկիկ համրել։ ՀԸ. 5.
Ինեբեակ յորելենի. Ինն անգամ յիշ-
ատա, որ է ՀՐԲ հարիւր յիսուն։
Ն ՅԷՐԱԳԻՐՔԻՆ։
Ինքնարգոյ բարձրայօն. Ինք զինքը յար-
գող մեծարող Տպարա։ Գ. 2.
Ինքնադոր. Ինք իր հետ կռուող։ ԾԳ. 1.
Ինքնօրէն. Ինք իրմէ. կենաի քէսիքնէ։
ԿԱ. 1.
Իշանգամ. Իշու անգամի պէս ամբի-
ռնող։ Կ. 4.
Իսկ անուն իսկոյն. Բուն իսկական
անուն իսկութեանն. զամբինին
իսկ զամբի։ ՂԳ. 18.
Իրաւամերժ. Իրաւունքով մերժուած,
միւսի հաշտարոյը զրաբնուած։ ԻԹ. 2.
Իւղնծիւղ փայտ. Եղ ուռող ծառ,
ինչպէս ձիթենին։ ԼԹ. 3.
Լայնատարը հետք. Լան ու արձակ
ճամբայ։ Ե. 5.
Լանիք. Կուրքը. կէտրիս։ ԼԳ. 1.
Լատտ. Նշանն տակը, կէտիր թէք-
նէ։ ԻԵ. 2. և ՁԵ. 2.
Լատտին գաղտարք. Կէտիրին հանդչե-
լու տեղը. իլիման։ ԻԴ. 2.
Լափիզող. Լափելով լիզող, տրիւնը
ծծող։ Ժ. 1.
Լինիլ. Անամոթ լինիլ. էհէպսիզ
օլմագ։ ԿՁ. 4.
Լուծ. Թէրազիի թասի։ Թ. 1. կամ
պրոմեսատրաթ։ ԽԵ. 2.
Լուծք ատուարք ամոլից. Կէտիրի կնս-
վերթէնին հատատ գասմեները։ ԻԵ. 2.
Լուսակ. Լուսացող. ինչպէս ձիթենը։ ՀԱ. 5.
Լուտ. Լեզո՝. իլիմտի՛ր։ ՁԵ. 1.
Լուսանցոյց երգ. Երգիքէն լոյս մը-
նելու տեղ. գասմա։ ԺԲ. 5.
Լուսնական գիպուած. Թուիթարիս։
ՁԲ. 6.
Լուսացող. Քամահրող. պէրի սեր-
լէսիմի։ ԺԱ. 5.
Լպրշեալ. Անամոթ՝ էհէպսիզ եղած։
ԾՁ. 2.
Լմնացեալ. Ձեռքնկած, ինչպէս՝ լաս-
ցած եաբայնի տեղը։ ԻԴ. 2.
Լրատարար. Լման լեցուն. միտեվ-
վէր։ Ն ՅԷՐԱԳԻՐՔԻՆ։
Լրիմագոյն. Մթնագոյն. փէք գա-
ռանիք։ Լ.
Լքանել. Դաւրս ձգել. բէտտ էթ-
մէք։ Ռ. 3. և ԻԷ. 2.
Լաթարեալ. Աւրած, խարտակ եղած,
փճացած։ ԻԵ. 3.
ԼակսարարՀաւթիւն. Խամ իմացմունք.
ճահրութիւն։ ՂԲ. 8.
Խազաւարա հրակոյրեակ. Կնճռ ու-
ռեցք՝ կրակի պէս երդ կակնցը-
նող։ ԿԲ. 2.
Խաղը. Իրարու թէ՝ խիղը, որ է՝ կապ,
կամ կապանք. բան ոյլոց հաղը, որ
է՝ որոգայթ։ ԼՌ. 3.
Խայրիք. Պատուիներ. մէյվէլէր։ ԼԳ. 1.
Խառնիճ, կամ ջրբեակ. Խանատարդ
չէբիրկէ։ ԿԸ. 3.
Խարան. Նարա տաղլամիշ ընելու
երկաթ։ Զ. 1. կամ տաղլանմիշ
եղած խոց։ ՁԷ. 2. և ՂԳ. 6.
Խարդաւանք. Խարեբայութիւնք.
գիներ։ Կ. 2.
Խարխարանք. Քէօրի քաղանանք. զուբ-
գուրալ։ ԺԷ. 2.
Խափանցնել. Խափանել. մէն էթմէք։
ԿԳ. 2.
Խելք. Նշանս խրէ. խելք շրթանց.
Խրէլին թարաքի գիւմէշլանէրներ։ ԻԵ. 2.

Յանձնաշար. Լատինական հաղորդական գրություն. ՀԲ. 2։
Յաժանական բարբարոս. Կոպիտ, խորհեմ եռաբանություն. ՂԳ. 6։
Յանգամանել. Հանդարտանալ, ծիւրանալ ընել. ԿԲ. 5։
Յանի. Խոստանակ, սանձը։ Զ. 1։ և ԻԶ. 5։
Յանդուամն. Տեղացը ժամանակ. Թեփ. բենանք։ Զ. 5։ և Ի. 1։
Յանդիան. Խառնելը փնտռելը. արարարբանություն։ ԻԲ. 4։
Յանայի. Խղճայի. Պեռանել, թերթեր։ Ի. 1։
Յանդիգ. Խնամ. զեվդ, շաղ. լեզ։ Դ. 1։
Յանկաւորութիւն. Օրհնանք, գովասանք։ ՂԳ. 14։
Յանչեր. Դարձելի գործք, մեւբաղարան։ ԽԲ. 2։
Յանգանացեալ. Զարդած, աւրած, խարտաղ եղած։ ՀԳ. 2։
Յարչակ. Տաք հով. սամեելի։ ԿԶ. 4։
Յառել. Զարշարել. եղեկեթ իմանք։ ԿԶ. 4։
Յառզել. Փնտռել։ Թ. 2։ և ԾԵ. 4։
Յառժաղուժ. Եղապանի. ապուռանապուռ։ Կ. 4։
Յառնապել. Խիստ անձկանալ սրխլեթ ընել։ ՀԹ. 4։
Յառն. Ակաւիկ. աղանդ։ ԿԳ. 2։ Հ. 2։ և ՀԳ. 5։
Յոփ. Աբրի երկաթ. սապան սեմիրի։ ՂԲ. 7։
Յարոց. Զատոց միջոց. պեղանիներ։ Բ. 1։ և ՂԲ 7։
Յրիթնանալ. Յաժանալ. միթնալ. զրզուել։ ՀԵ. 11։
Յրիթնի. Սեւցած, աղտոտ. չիրքին։ ՂԳ. 12։
Յօլական ցնորք. Խենթ ու մենթ եղարներ։ ԺԲ. 5։
Յոսնականաց չարժողական գործի. Լեզու. տել։ ԼԵ. 5։
Յոյրակոտոր. Գայրագոյն կատաղող. Խիստ չարգող։ ԻԲ. 1։
Յիրդ. Քարերու և ծառերու ծակ. գովուգ։ Խ. 2։
Յնդեցեալ. Հալած մնացած, խիստ վատուած։ ԾԲ. 2։
Յորիլ. Մաշել, եօթ բլլալ։ ԿԵ. 2։ ՀԳ. 2։ և ՂԲ. 10։
Յործոր. Լեռներու մէջ ոտրկ, ձոր։ Խ. 2։
Յորուանն. Կախելը, վազելը, բրբխալը։ ԼԵ. 1։ և ՂԳ. 19։
Յուէնք. Պատատուք. պէգ երբթեղլարը։ ԻԵ 2։
Յուզակ. Որոգայթ. տուզախ, խափանմա։ ԽԶ. 5։
Յուբ և ծայրեան. Սուբ Սայտա, են քաղաքաք փիւնիկեցոց (Եպֆ. ԻԸ.) Բ. 1։
Յրդեալ. Աղտեղեալ, պլշչկած մրբարած։ Բ. 1։
Կազդուրել. Ներգել, բժշկել, խալսել։ Զ. 5։ և ՀԳ. 2։
Կանանել. Հեկեկալով լալ. եաբիւբ եաբիւբ ազլամագ։ ԺԲ. 1։
Կաղակարծ. կամ՝ կեղակարծ. Շիւղ հեր։ Լ. 2։ և ԻԸ. 2։
Կոդկանձուցական. Ա նեկիմկալով, եալ թախլանմիշ բլլալով։ ԼԵ. 5։
Կայիմ. Ցատիրանալով խաղ, պաք։ ԻԱ. 2։ և ԼԱ. 2։
Կոյատա. Ա նասակաբ կենդանի, պեօձեկ։ ԽԵ. 5։
Կայմ. Դաւուն նեղբեն բանալու սեբեն տիրեկի։ ԻԵ. 2։
Կատարան ձգողական. Զուան քաշելու, իւլար։ ԽԵ. 1։
Կատարանք զբաղ. Դաւու թեքենի երկու կողմի կապերը, խաղաբզանները։ ԻԵ. 2։
Կապարձ. Նեռ դնելու սման. թեքքէշ։ ԿԶ. 4։
Կապատ. Եղանս եղած մալ. թանալան։ ԺԶ. 1։ և ՀԵ. 7։
Կառափիճ. Գլուխ կապող, սպանող. ճեղլատ։ ՀԸ. 2։
Կարգաւոր մեր. Մաւրատար չամուբ. պայլբա։ ՀԳ. 5։
Կարեկցել. Ցաւակից բլլալ։ ՂԵ. 1։
Կարթ. Որոգայթ. քէմէնտ, օլթա։ ԽԶ. 5։ և ԿԶ. 4։
Կարծրբարս. Տիզկինի չեկող, զապթ չբլլուզ, ինչպես գլուխը սերթ ձին։ ԻԲ. 2։
Կարկառ. Քարերու երգեր. թաշլբա։ ԿԳ 1։
Կարկառել. Մատուցանել, երկնցրել. սունմագ։ ԺԸ. 2։ ԼԴ. 2։ և ՂԲ. 9։
Կարկառ. կռնումն. Վեր վերցնելով զարնելը։ ՂԲ. 2։
Կարկեհան. Ճեվահիր քար. որ գեհենը լցյա կու տայ. չամիրքաղ։ ՀԵ. 12։
Կարուիթիւն. Կարողութիւն. գնաբրլբգ։ ԺԹ. 4։
Կանանանում. Յորգանան գեսի բեբանը մեծ քաղաք մի է։ Բ. 1։
Կաբաւ. Յանի կելով խաղալը։ Լ.Ա. 2։ և ՂԲ. 6։
Կեղբեր. Պատատել, բրբրքանել։ ԺԵ. 1։ և ԿԸ. 5։

Կենդանաբարոյական կայծակն . Երելով մարդոյ ոգէնցուծող կրակ ։ ԼԳ. 5։
Կենսաբարոյս . Կեանքի ուսմունս տուող ։ ԽԴ. 2։
Կիսայար . Կիսակատար տայանմիշ եղած՝ կանգնած ։ ԼԲ. 2։
Կիսի կորիւն . Մեծ ձուկի եռվռուս ։ ԽԵ. 2։
Կիւրոս . Պարսից թագաւորի մը անունն է (Ե. Դ. 51) ։ ՂԳ. 6։
Կոխոր . Մեռելի ոսկրներ ։ ՀԳ. 2։
Կնգրուկ . Անուշիկ հոտով ծխանելի պուշտր ։ Ի. 2։ ՀԵ. 4։ ՂԳ. 8, և 19։
Կնիւն . Պաղ. որ ջրոտ կէսոյ տեղ կը բռնի ։ ԼԹ. 2։
Կշտամբեալ . Յանդիմանած , չեխուած ։ Բ. 1։
Կռփող . Իւմբուխով գլխու զարնող՝ ծեծող ։ ԼԶ. 2։
Կոմիոց . Բարձր անկած քար . սիքրիլի թոշ ։ ԼԵ. 2։ և Ի ՅԷՐԿԻՐԱՆ ։
Կոչակ . Ամիր ծովու . տէրիզ տալկաբ ։ ԻԵ. 2։ և ՁԵ. 1։
Կողկողանք . Խղճալի կերպիւ լայլ՝ ապաչելը ։ ՀԱ. 5։
Կոչիանել . Խիստ չարչարել , տանջել ։ ՀԱ. 5։
Կոչտ . Պինդ հողի կտոր , եւիւմուտ հող ։ ՀԳ. 5։
Կոթակոր գնացք . Մրբամբուկեալով քալուածք ։ ԿԹ. 2։
Կտեալ . Զարնուած՝ եաթալանմիշ եղած ։ ՁԷ. 2։
Կտեալ դիպուած . զարնելու դպչիլը ։ վուրուռ տոգանքը ։ ԸԲ. 5։
Կրեմականութիւն . Թալիմի մարիֆէթի . հիւնէր ։ ԽԳ. 1։
Կրկնադատ անիմ ափելի . Թէքբար սիմի եղած որ ալ չաղատուիր ։ ԻԶ. 2։
Կրկնապատէն . Երկու անգամ սրբուած կաշուք . որ անգամ մի Յուդայեն տրուեցաւ , անգամ մի ալ գինուորներուն ։ ԼԶ. 2։
Կրկնապարզոյր կուսածագ . Զէնկէլի պէս ծարբ ծուռ . ինչպէս փիրէյին կուսցն է , ԿԹ. 2։
Կրտամն . Աբեմիլը , երկու խաթի բլլալը , խասխաթի մնալը ։ ԺԸ. 2։
Հագագ . Ջայն , շուն , սէտա , Նէֆէս։ ԻԳ. 2։ ԽԵ. 2։ Ղ. 1։ և ՂԳ. 12։
Հալուէ . Անուշչոտ եղ մի է , կամ հօտ ապաճիին էօզը։ ՂԳ. 11։
Հաղթ . Որոգայթ՝ տուզախ ։ Դ. 1։ ԾԳ. 1։ և ԾԵ. 2։
Հանաբանաբար զուգամանութեամբ . Միարերան ամենը մէկէն ։ ՁԵ. 2։
Հանձնելութեան օրէնք . Բրածը գտնելու օրէնք . գրուսաս գրուսաս չէբաչխաթը . ինչպէս Մովսէսի կանոն օրէնքն էր՝ -ԻՒ ԷԴ -ԻՒ և այլն ։ ՀԸ. 2։
Հանուտ երբ . Կարճ ժամանակ . գրաս վարի ։ ՁԲ. 6։
Հանուտեալ . յանդգնեալ միականութիւն . Միաւորեալ անբաժանելի միաւորութեամբ ։ ՀԵ. 7։
Հանուտիւն . Ամէն կողմ եղայրմիշ եղած ։ ԼԳ. 1։
Հարբատակ վատահութեան . Սբզգնմիշ բլլալու խուլէ ։ Գ. 5։
Հարիպիմանաց կրկուտ . Կէշինէրի համար չայր չբրթիլ , եանաս ։ Հ. 2։
Հարիպիմանն . Ապրին անդին բնկիրլը ծարբ բնելը ։ ԺԳ. 2։ և ՁԵ. 2։
Հանգիստաբար . Նման փայտէ ուռնդ . ագրան ։ ՂԳ. 7։
Հանգոյց . կապանք . գայտուպէնտ , ԾԸ. 5։ և ՂԱ. 1։
Հանգերձանք . Յարմար խաձուածք չինուածք , ԻԳ. 2։ կամ տալիանամբ , թաթարմ ։ ԼԸ. 2։
Հանգերձաւորիլ . Զարդարուիլ , պատրաստուիլ ։ Դ. 2։
Հանի . Մամ , մեծ նէնէ , Հանի Մովարու . Մովսէսին մեծ մայրը որ է Ղաւսայ կինը ։ ԼԶ. 2։
Հայնալ . Սարատ , խասխաթի եղած ։ ՁԶ. 2։
Հասկ . Յորենի՝ կամ գարիի գլուխ ։ ԼԸ. 4։
Հասարան . Հասատատուելու կանգնելու տեղ , գաւազան . ատիսէկ ։ Գ. 5։
Հասատուածք . Հասատատուածք . վիճաւտ , կէսվատ ։ Զ. 5։
Հասատուածեալ . Կարուած , գաստուած ։ Ը. 2։ և ՀԵ. 2։
Հաբեւանցի երեւակայութիւն . Ասալը չեղած երեւոյթ . խէյալէթ ։ ՂԳ. 10։
Հաբեւանցիկք . Երեւցող ու թէղ մը անցնող ։ ՀԴ. 5։
Հարմատեցեալ . Լեզուով ծեծած , թաղիր եղած ։ ԺԷ. 1։ և Զ. 5։
Հեծան . Բիր . սոփա ։ Ի. 2։ և ԺԲ. 1։ կամ սուրբ խաչին պէյնա փայտ , որ է Քրիստոսի զէնքը ։ ԼԲ. 6։
Հեծանոց . Հարմանձնիներուն մնատ մնատ քիւրէկին , որով յարդը ցորենէն կը զատուն . եաբա ։ ՀԱ. 5։
Հեղեցաս կեղրանի . Երուսաղէմի սէմի գեա մի է ։ Ա. 2։
Հեղեղավայր . Ջուր կոխած տեղ . կէսվ ։ ԼԹ. 2։
Հեղիաս . Եղիա մարգարէն ։ ՂԳ. 6։

Հեղյս. Բեռեռ. էքսեր, լիվի. ԻԵ. 2, և ԻԸ. 6.
Հենգնել. Ծաղր ընել. մեզագ իմ-մեր, Կ. 4. և ԿԶ. 4.
Հենուլ. Հինել. հիւսել, ԿԳ. 2.
Հեստեալ. Օրհնէք գոբս ելլոյ. գէմ կեցող, ԼԳ. 4.
Հերարանած տունկ. Տերեւներով ճիւղերով զարգարուած ծառ, Թ. 2.
Հէն. Զէթէճի. խուրասան, ՂԲ. 9.
Հիւղ. Մանրիկ փոշի. հիւլէ, ԻԸ. 2.
Հմպիկ. Համբիր, ՂԳ. 18.
Հմպիք. Պախշնութիւն. տարվէճ, ԻԸ. 5.
Հնարագիր. Տուգաթ խուրմիշ ընող, ԾԵ. 5.
Հոգենկար. Հոգւով սրբով բեամ եղած, կամ Հոգեւոր գրուած, ՀԵ. 5.
Հոմանի. Պառնիկի սիրահար, ԶԳ. 5.
Հոմերն. Հոմերոս, բանաստեղծ մարգու մի անուն է, ՂԳ. 19.
Հոմիա. Զոր. տերէ, Ա. 2. Ի. 2. և ՂԳ. 11.
Հրաշակերտութիւն. Գեղեցիկ և զարմանալի շինուածք, Ի Յիշատակարան.
Հրաւիկ. Կրակի պէս կարմիր, Բ. 2.
Հրապարը արբուցանել. Թմբեցնող ու խելացնող գեղ խմիրներ, ԿԶ. 4.
Հրատապ. Կրակի պէս տաքցնող, Ի. 5.
Հոյսն ուլուց. Սիւրիս. այծու ձագերու. օղլագլար սիւրիսիս. ԻԸ. 4.
Զգուն. Տանը ծածքը, առիք, ԿԸ. 2.
Զեռանդնին. Զեռքով բանուելու. ՀԵ. 12.
Զեռնէրեց լինել. Ցանգնութեամբ ձեռք ձգել. էն այսպ օլմագ. ԾԸ. 2.
Զուլածոյ. Տէսքմի կուռքի պատկերը, ԻԸ. 3.
Ղոզիլ. Պահուիլ. կիզլենմէք, սագլանմագ. Դ. 4.
Ճակատիլ. Պատերազմիլ, ճէնկ ընել, Կ. 4.
Ճայ. Ճայկ. սեւագոյն թռչուն մի է, ՀԱ. 2.
Ճայիթութիւն. Սատակիչ հնչուն. յաթբրար, ՂԲ. 2. և 7.
Ճապուկ բատտա. Կակուղիկ բարակուկ՝ փորու սոդրման, ԿԲ. 2.
Ճապպ. Փորս. եզ. իշ եաղը. Ա. 1. ՂԳ. 8, 17. և 25.
Ճենճեր. Քեպապին փրփուրը՝ քէֆը, Ա. 1.
Ճիրան. Սուր ըղունկով ճանկ. փենչէ.
Ճնշեալ մնել. Սխմելով քամել, ՂԳ. 11.
Ճշդով. Իշկեարէ պիրան ընելով, ԻԸ. 1. կամ Նէքսութիւնով, ՀԲ. 3.
Մագնետիս վէմ. Մբեխլաղդ թաշ.
Մամուռ. Լոյտ.
Մամուռած լոյտ. Ջրեղէն երկինքն է, ԼԳ. 4.
Մամուռած լատտի. Կէմիի թէքնէ, ՁԵ. 2.
Մակագուիթ. Լայն և աբեակ տեղ, Ի Յիշատակարան.
Մամանամատ. Բոլոր քէպէնն մնմառա, գոբանքերդատ. Եսուսնալ. ԾԳ. 5.
Մանկաղ. Մանգաղ. օրագ, թերփան, ԼԵ. 5. և ՂԲ. 7.
Մառնամուտ. Մութ տուսմանով ծածկած, չի տեսնուելու. ՂԳ. 19.
Մարդեկլոյզ. Շողոքորթ, միւտաշանէ ընող, Կ. 4.
Մարմանդուսն. Ցանկութեան հարատքեր, ԻԵ. 2.
Մեծգիտակական. Մեծապէս գիտցող. իքիրամ վուսուֆ, Գ. 2.
Մեկնաբէն. Զէթէճի. փուսու խրրսրզը, ԿԲ. 2.
Մեկին. Ցայտանի, էշկեարէ. ՂԳ. 11.
Մեկղել. Թուլցնել. կէվլէֆմէք, ՂԳ. 25.
Մեղուանկարդ. Մեղքով պըշկած Ա Ե. 5.
Մեզ քամ. Կուռքի անուն է, (գ. թ-է. ԺԱ. 5).
Մեռոյ. Դառնութիւն, լէգիսութիւն և անուն տեղոյ. (Եկն. ԺԵ. 25), ԿԳ. 1. և ՂԳ. 20.
Մերաբեր. Մեր, պարիքն՝ մարդոյ ոչէ ծնած, ԼԳ. 9. և ՀԵ. 7.
Մերկամրցանակ. Զբղլաթ ճէնկ ընող՝ կիւրէշ բռնող, ՂԳ. 15.
Մերկապարանոց. Ցայտանի. էշկեարէ, պէյան, Ը. 1.
Մեքենայ. խարանճա, տուզաթ. ԾԵ. 2. Ղ. 5. և ՂԳ. 2.
Մզնարհեան. Կաշիի զարի պէս բարակ կազմած, ՂԳ. 20.
Մթեր. Գանձարան. խազնա, Դ. 1.
Մժիթ. Մածակ. սիրբիսիկէկ, ԿԸ. 5.
Մժղուկ. Գինիի, կամ ճիպղէի մանրիկ ճանճ, ԿԸ. 5.
Միագոյ իր. Շատ մատուռքէ ճէմէզած մէկ բան, Ի Յիշատակարան.
Միատարր. Զուտ, սոյգ. զանէր, էօզ, ՀԱ. 1.
Միեղջերու. Ճակատը մէկ պուչնուզ ունող քաջ կենդանի մի է. քէճկէրատան, ԿԸ. 5.
Մղձկիլ. Լալը գալ. տօրլատուսագ, Ի. 5. և ԿԲ. 2.
Մղտապարատ. Մութը հալածող տէֆ ընող, Ի Յիշատակարան.
Մոլ. Ի.
Մոռնալ լոյտ. Ջրեղէն երկինքն է, ԼԳ. 4.
Մոռնալ լատտի. Կէմիի թէքնէ, ՁԵ. 2.
Մակագուիթ. Լայն և աբեակ տեղ, Ի Յիշատակարան.
Մամանամատ. Բոլոր քէպէնն մնմառա, գոբանքերդատ. Եսուսնալ. ԾԳ. 5.
Մանկաղ. Մանգաղ. օրագ, թերփան, ԼԵ. 5. և ՂԲ. 7.
Մառնամուտ. Մութ տուսմանով ծածկած, չի տեսնուելու. ՂԳ. 19.
Մարդեկլոյզ. Շողոքորթ, միւտաշանէ ընող, Կ. 4.
Մարմանդուսն. Ցանկութեան հարատքեր, ԻԵ. 2.
Մեծգիտակական. Մեծապէս գիտցող. իքիրամ վուսուֆ, Գ. 2.
Մեկնաբէն. Զէթէճի. փուսու խրրսրզը, ԿԲ. 2.
Մեկին. Ցայտանի, էշկեարէ. ՂԳ. 11.
Մեկղել. Թուլցնել. կէվլէֆմէք, ՂԳ. 25.
Մեղուանկարդ. Մեղքով պըշկած Ա Ե. 5.
Մեզ քամ. Կուռքի անուն է, (գ. թ-է. ԺԱ. 5).
Մեռոյ. Դառնութիւն, լէգիսութիւն և անուն տեղոյ. (Եկն. ԺԵ. 25), ԿԳ. 1. և ՂԳ. 20.
Մերաբեր. Մեր, պարիքն՝ մարդոյ ոչէ ծնած, ԼԳ. 9. և ՀԵ. 7.
Մերկամրցանակ. Զբղլաթ ճէնկ ընող՝ կիւրէշ բռնող, ՂԳ. 15.
Մերկապարանոց. Ցայտանի. էշկեարէ, պէյան, Ը. 1.
Մեքենայ. խարանճա, տուզաթ. ԾԵ. 2. Ղ. 5. և ՂԳ. 2.
Մզնարհեան. Կաշիի զարի պէս բարակ կազմած, ՂԳ. 20.
Մթեր. Գանձարան. խազնա, Դ. 1.
Մժիթ. Մածակ. սիրբիսիկէկ, ԿԸ. 5.
Մժղուկ. Գինիի, կամ ճիպղէի մանրիկ ճանճ, ԿԸ. 5.
Միագոյ իր. Շատ մատուռքէ ճէմէզած մէկ բան, Ի Յիշատակարան.
Միատարր. Զուտ, սոյգ. զանէր, էօզ, ՀԱ. 1.
Միեղջերու. Ճակատը մէկ պուչնուզ ունող քաջ կենդանի մի է. քէճկէրատան, ԿԸ. 5.
Մղձկիլ. Լալը գալ. տօրլատուսագ, Ի. 5. և ԿԲ. 2.
Մղտապարատ. Մութը հալածող տէֆ ընող, Ի Յիշատակարան.

Մողոք. կուգալի անուն է։ (Ա մաշ. Իե. 6)։ Ի. 2.
Մոմնաքեցուցիչ. Սիրտ կսիծցնող, խշխշցնող։ ՂԲ. 9.
Մուխ. Ջուր տուող. զաղլամիշ բ-նող։ ՂԳ. 24
Մուրչակ. Վճռոյ գիր. իլամ։ ՂԸ 2.
Մուրճ. Թաղնիի չէքիճ. քիւլիսկի։ ՂԲ. 7.
Մտել. Մտանել, մանել. կիրմէք։ ՀԱ. 2.
Մրմնջել. Թրմնջալով և եղկիով լալ ողբալ։ ԼԹ. 5.
Մրցանակ. Կարիճաբեռան ճնկի։ Ժ. 2. կամ կարիճաբեռան համար պահիչ չէլէնկ։ ԿԱ. 2.
Յաբեթական տունմ. Նոյ նահապետ որդւոյն անունքէն, որ է ազգն մեր՝ Հայոց։ Ի Յէլաբոյուն։
Յամայր յարմարութիւն։ Շատ ժամանակ ուշանալը։ ՁԱ. 2.
Յամրային. Ուշ մնացող, ցոյանամիշ բլլող։ ԽԸ. 2.
Յայրատ. Անամեթ. արբող, էտէպսիզ։ ԼԳ. 1.
Յայրատատես. Լուէպսիզնէ նայող՝ տեսնող։ ԾԶ. 2.
Յանգստութիւն. Լռենալը. թամամլիգ։ Թ. 5.
Յանգիլ. Վերջը հասնիլ, լըմենալ։ ԿԱ. 1.
Յանկաւոր. Ուղղուն, եսխոշչիթլը։ ԾԴ. 2.
Յանձանձել. Պեռ ընել, թիմամ բ-նել։ ԽԹ. 2. և Զ. 5.
Յառաջատեալ. Յառաջ ընկնող. իլերի սերփէն։ ԾԳ. 1.
Յարագոյ. Արեւուն դէմ կախող՝ մեազընող։ ՀԱ. 5.
Յարգահատել. Յաւակցելով աղաչել, եսպէմրնալ։ ՀԳ. 2.
Յարկել. Օտայի պէս տեղ շինել՝ մէջը պահել։ ՂԳ. 9.
Յաւակնել. Անբերեռութեամբ լըբռութիւն ընել։ ԼԴ. 7.
Յաւանական. յանական։ Ամբարտաւանական. էտէպսիզ տիւրէնլի։ Կ. 4.
Յափրացեալ. Տաղտկացեալ, պրիսիզ եղած։ Բ. 10.
Յելուզակ. Աւազակ. Հարամի։ Զ. 5.
Յեղանակել. Դարձընել, պաշխա կերդ ընել։ Բ. 3. ԿԳ. 1. և ՂԳ. 19. կամ երգել։ ՀԳ. 5.
Յեղկեղել. Փոխարկել, թէպսիլ ընել։ Թ. 2. կամ շատ կրկնել՝ յիշել։ ԿԱ. 2.
Յեռանել. արեւ. պիւէմիշ ընել։ ՂԲ. 5.
Յերիւրումն. Զարդարելը՝ եսխոշչիթ բերելը։ Խ. 5.
Յէս և Ազգէլ. Երկու թագաւորաց անուանքն են։ (Գ. Թագ. ԺԹ. 15)։ Ա. 6.
Յզփացեալ. Խիստ կշտացած. իքիրսի ասլամաշ։ ԾԹ. 2.
Յոբելեան. Ցիսնեբերդ տարի, թողութեան տարի։ (Ղեւտ. ԻԵ. 8)։ ՂԲ. 7.
Յոյսմամեղծ ծուխ. Շատ խարտամ վէլլատէ ընող ծուխ. խալի թիւթիւն։ Ի. 4.
Յողոք գեղերիկ. Գերեկնալ. ըեմամյա մէշնալ օյնագ։ ԺԲ. 1.
Յշոյ. մնաց. Մոմնաւ, մնքի ալավէրա։ Թ. 5.
Յոմանակ. Աւանակ, իշու գուռագ. սրփա։ ԻԲ. 2.
Յորջորջումն. Կոչումն, անունը տալը։ ԼԴ. 5. ՂԳ. 7.
Յորսոյսակ. Կանչկին վրայ գեռնիը ձգել։ ԼԶ. 2.
Յուռթի քրտունք. Աւատ քրտնիք։ գան թէր։ ԿԶ. 4.
Յուսուբ Համայիլ, կամ կանապշտական հնաբը։ ԿԶ. 4. և ՀԵ. 12.
Յուսոյ ձգարան. Յոյսին թելը, ումանտին լուանը։ Գ. 5.
Յօնիցն յատակութիւն. Ընբուներուն հպարտութիւնը՝ լրբութիւնը. մանդրուրլուգ էտէպսիզ լիզի։ ԽԵ. 2.
Նախայանցք. Աւանկուց մեղանչոյ՝ ջրհեղեղին ժամանակի մեղաւորները։ ՀԹ. 5.
Նախայլք. Աւաջին ալլք. եվէլքիլէր։ Գ. 5.
Նահանգ. Մէմլէքեթ. պայլեթ։ Լէ. 1.
Նահանգիք. Նահանգեցեր. արգիլեցիր։ խասխաթի բրիր։ ԿԳ. 1.
Նաշիչ. Շարմանդուն՝ խիստ բարակ ալուր։ ՂԳ. 8.
Նարդոս. Անուշահոտ ծաղիկ է. նոնոֆար։ ՂԳ. 11.
Նարեկ. Էր վանք կրմանուրաց՝ ի գաւառին անձեւացեաց, ուր վանեցայոյր էր վերհասա. այս մեր Գրիգոր Նարեկացի։ Ի Յէլաբոյուն։
Նաւակատիք. Տան ուրախութիւն։ տանանմա։ ՂԱ. 1.
Ներգեւեալ. Խեղճ սէֆիլ եղած. սէրսիմենա։ ԻԱ. 2.
Ներսութիւն. Ներողութիւն. սուլը պաշխելը։ ՃՄ. 1. և ՀԲ. 5.
Նեցուկ. Յենարան, սոյսթ։ ԿԷ. 2. և ՂԲ. 10.
Նեսաբ. Այս պիտի, չար գեռ, սա-

տանայ. ճին։ ՂԲ. 9։
Նշոտ. Թէրազիի թաս, թաթ։ Թ. 1։
Նկատ եղանիլ. Նկատել. անմեղ։ ԿԸ. 2։
Նկարագրեր. Նկարագրեցեր, միտ-վէտէն գրեցիր, իմացուցիր։ ԾԲ. 1։
Նշանիլլ, կամ նշանդիլ. Աբգիլել, եւ գաթնել։ Բ. 5. և ԽԱ. 1։
Նշուակել. Ցոյց տալ. խպէթի իմ-մէր։ Գ. 2։
Նշկահեալ. անաբգուած, մէզագ ե-զած։ ԽԲ. 1։
Նոգկալ. Գաբշելի զղուելի բլլալ։ ՂԲ. 5։
Նուիրան. Նուէրաբան, փէշկէշ ընծայելու տեղ։ ՀԵ. 9։
Նպատակ. Նշան առնուած տեղ. նշանկնայ։ ՂԲ. 5։
Նաղակրան. Աղուռնոցուռ խոսող լաթաղան, պաշպոցաղ։ ԾԶ. 2։
Նամբ. Անտառ. եղէգանց գամբէ-լեզ։ Թ. 1։
Նամբին. Յանարիա, որ Երուսաղեմի մօտ գտնուռ մի է։ (Եղէ. ԺԶ. 46)։ ԾԴ. 2։
Նանէ. Կայծակ. Երլաբբրբ։ Զ. 5։
Ներա. Փայտ. ասիա, օտուն եւ ամ-մասը։ ՂԲ. 5։
Նշուկ. Աստանդպական ազմուկ՝ վէ-զէլէ։ Թ. 5։
Նուազութիւն. Ցանկական ծիրնու-նութիւն։ ԽԸ. 5։
Նուէրութիւն. Խիստ արտոբալը-ատէլէ։ ՂԳ. 11։
Նուշան. Ծաղիկ է. զամպաթ։ Կ. 1։ և ՂԳ. 11։
Նուռ. Պատիւ, փառք. խզկէթ, ԶԳ. 4։ և ՂԳ. 18։
Նուեմբան. Նէրսէ նէրս օտաս. սբբ օտասբ։ Թ. 2։
Նրջագրութիւն. Լիթրաթիք ասնանմիշ ընելը, կամ պաշպանելը։ ԿԲ. 1։ և Ղ. 1։
Նրուանն. Նուարանն, անանբրկիլը, շաշմիշ բլլալ մնալը։ ՂԱ. 5։
Ոգորել. Կառուել, ձէնկ ընել։ Թ. 5։
Ոգիել. Մարդոյ անուն է։ (Բ. Թ-ԷԷ. Զ. 7)։ ՀԵ. 12։
Ոդնուսայա. Նաւուն գլխէն մինչեւ 'ի խրլէն տակի երկան տիրէկն է, որոյ վրայ կոզէրն շարած է։ ԻԵ. 2։
Ոզոզիլ. Լուացուիլ, ամանելով ցօղվը-վիլ։ ՂԳ. 11, և 24։
Ոզոզակ մեռայեն ոչ ընդելական. Լո-զացող քէօր ամամի։ ԾԵ. 2։
Ոզոզալ. Ոզիլալ. Լեն անուանք եր-կուց թագաւորութեանցն Սամա-բիայ և Երուսաղեմի. զորս եգ մար-գարէն։ (Եղէ. ԻԳ. 4)։ ԾԴ. 2։
Ոսգալ. Զբել. ինչպէս՝ պարմանի, ծանաբ։ ԼԷ. 2։
Ոստայն կկել. Կառ., կամ էօրիմ ձէկ գործել։ Ի. 5։
Ոտիկան. Վերակացու. քեսէնա։ ԾԶ. 2. և ԼԹ. 5։
Ոբոջ. Գառն. գուզու։ ԼԱ. 5։
Ուղբեանալ. Ցլամ ծաղկան, գիլիս-լէնմիշ եղած։ ԺԵ. 4. և ԽԹ. 2։
Ուղէշ. Գնաթի ծիւղ. տալ պուտաղ։ ԻԳ. 2. և ԿԱ. 5։
Ուռնելիք. Կրակի մուշա. խրսան։ ԼԳ. 5։
Ուռկ, ուռկի. Ցարգի մանրուք, սա-ման թօզու։ ԻԶ. 2։
Ուռնեանից. Ականջը խրցած՝ գոցած, խուլ։ Ը. 4։
Ուշ. Միտք. գիտիր, գիտուէթ։ ԻԶ. 5։ Ղ. 2։ ԹԹ. 1։ ՀԸ. 2։ և Ղ. 24։
Ուտիլ. Ցեց. կիւվէ։ ՂԲ. 9։
Ուռանցալ. Ցեցէն կերուած. փրա-սած։ ԾԶ. 2։
Ուրդնութիւն եւ. Զատութիւն բլ-լալ, զատ զատ բլլալ։ ԼԴ. 7։
Ուրուական. Գարշելի, փուճ, գիւա-կան։ ՀԱ. 4։ ՀԵ. 12։ և Ղ. 24։
Զարարչութ. Զարութիւն երեւցնող, զզուելի. պէտի։ ԾԵ. 2։ և ԾԸ. 2։
Զարեքվանկեան առաջ. Զարս մեծ գեա-ուեղ գեան։ (Ծն. Բ. 10)։ ԿԸ. 1։
Զու. Քալուածք, յատաջ քալել գբ-նալը։ Բ. 2։ և ԻԵ. 2։
Զգնալ. Խիստ ասէլ գեղեցիկ։ ԺԱ. 1։ և ՀԵ. 15։ կամ փառաւոր, հրա-շալի։ ՀԱ. 4։ և Ղ. 19։
Զբոսիկ. Նուաստ, փոքրիկ, փուճ. զա-յիթ։ ԿԹ. 2։
Պակուցեալ. Խիստ վախցած, սիրտը փրթած։ Ը. 2։
Պանակ. Անկարիայի բռնուած, որ էր Սիմոն կիւրենացին։ (Մատ. ԻԷ. 32)։ ԾԸ. 5։
Պանպանակ. Պանդ, պանպանող։ Դ. 5։ և ԿԵ. 2։ կամ զբրիս։ Ղ. 12։
Պաղպաղուռք. գեղեցիկ պայծառ քէօշկ։ ԻԵ. 2։
Պաճար. կովս սիրիս։ ԾԵ. 5։
Պայթիլ. փաթլամիշ բլլալ, ճաթիլ։ ՀԳ. 5։
Պայման. Զափ. սինօռ։ Բ. 5։ ԻՁ. 2։ և Ղ. 24։ կամ սխա. խավլ։ ԾԳ. 5։
Պան. Հաց. օսմուն, էքմէք։ Ղ. 8։
Պաշտամատեղ. Աղոթքի տեղ։ ԾԱ. 4։
Պաշտամատեր. Խրզմէի բնող։ ԻԱ. 2։ ԻԸ. 2։ և ԾԳ. 4։
Պատանդիլ. ցանցարկ. խատառամիշ բ-

Նող, զայրի ընող, խուռուլմիշ և-
ղած տուգախ։ ԾԵ. 2։
Պատարան. Լեցուն. սիրմ, տոլու.
ԽԸ. 5, ԿԳ. 2։
Պատգամ։ Խոսպար. խոսք. քելամ։ ՂԲ. 5։
Պատնէշ. Թապիխէ, պէտէն, մէթէ-
րիզ։ Կ. 2, և ՂԲ. 5։
Պատուաժողէն. Պըտաքաւ. տօլա-
ՀԲԳԼԷ։ ՂԳ. 7։
Պատուասատումն. Կնդուիլը, էրլէնմիշ
ԸԼԼԱԼԸ։ Լ. 4։
Պատապարան. Սըղընմիշ ԸԼԼԱԼու տեղ.
սիրէր։ Խ. 2, ՁԲ. 1, ՁԲ. 1, և
ՂԱ. 5։ կամ տայախ, իբր՝ թէ-
մել։ ԽԵ. 2։
Պատրկոկ. Ձրագի ֆիթիլ։ ՂԳ. 2։
Պարս. Սափան, օրով քար կը նետուն։
ԼԴ. 7, և ՂԲ. 4։
Պարսել. Իրբ սափանով քարտուել,
տանջելլ։ Ը. 2։ կամ Հալածել,
դուրս ընել։ ԼԲ. 5։ և Ղ. 5։
Պիծակ. Իլանզու. Էշէկ առբաբ։ ԿԸ. 5։
Պիտակ. Լոկ. սալթ, սատէ։ ԻԸ. 6։
Պղպջակ. Ուռեցք, որ ջրին երեսը
բուշտ բուշտ կ'ԸԼԼայ։ սու գապար-
ՇԸՐԳԷ։ ՀԴ. 5։
Պղտորաբբութիւն. Պուլանչխ խմելը։
ԾԴ. 5։
Պճնելի. Զարդարելու, տաղելու։ Բ. 2։
Պնդիլ. Իսուէնն ընկնիլ՝ վազել։ Բ. 2։
Պուտիկոս. Բանտատեղի. շա՛իր, ա-
ՀԷԳ։ ԽԸ. 6։
Պուրակ. Օտանն, կամ ծառերու եր-
դեն. տէմէթ։ Թ. 1։
Պչրութիւն. Խտէ պտիզ սազուիլը, ինչ-
պէս՝ լկտի կանանց տիւրէնը։ ԽԸ. 4։
Ջախել. Ջաղխել, ջաղդել կոտրտել։
ԽԸ. 4։
Ջահաւորիլ. Մաշալայի պէս վառիլ,
փայլիլ։ ՂԳ. 17, և 23։
Ջահել. Ծագել, լուսաւորել։ ՁԳ. 2։
Ջամբել. Կերցնել, տալ։ ԺԴ. 3։
և ՂԳ. 22, և 23։
Ջնար. Սանդուկ։ ՂԲ. 9։
Ջնել. Ջարնել, ծեծել։ Կ. 2։
Ջուխտակ. Սանթուկ, կամ քէման։
ՂԲ. 8։
Ջրակարծ. Ջրէն կարծրացած՝ սա-
ռած, ինչպէս՝ կարկուտը։ ԿԸ. 3։
Ջրել. Ջնջել, աւրել։ պօղմագ։ Լ.Բ. 3։
ԽԸ. 1։ ԿԷ. 2։ և ՂԳ. 14։
Ջրողող. Ջրշեղեղով ապականած՝ թէ-
լէֆ եղած։ Կ. 3։
Ռեսին. Թիրէմէնթին, որ եռաբոյի
դեղ՝ մէշէմ լինի։ ԿԲ. 1։
Ռաբեկ. Է անուն ծառայն, յորմէ կախ-
եալ տեսաւ Աբրահամ՝ զխոյն։
(Նդ. ԻԲ. 13)։ ՂԲ. 9։
Սագրել. Մատնել, խանգել. էլէ վէր-
մէք։ ԿԵ. 1։ կամ չար ֆիթի տալ։
Ղ. 3։
Սակ. Հարկ. վէրկի, խարաճ։ ԽԵ. 1։
կամ չուի. հիսապ։ ԺԷ. 3։ ԽԷ. 2։
և Ձ. 3։
Սակաւանուն. Տկար, զայլիֆ. նուազ։
Գ. 2, և ՂԳ. 15։
Սահանք ծովու. Ծովու տիբէնը։ ԿԳ. 1։
Սահանք յարձանաց. Տէրէ, սէլ տէ-
բէսի։ Խ. 2։
Սազարթ սեւութիւնն վարսից. Տէրէ՝
սեւ եռափանիներուն, որ է սալ,
սեւ մնալու։ ԿԳ. 2։
Սամի. Տիւմէնը գարձնող փայտ, եէքէ։
ԻԵ. 2։
Սառնասեր. Պուղի սոյ, պուղի պէս
փաստցած։ ՁԱ. 3։
Սառեալ. Սիկդ. զոլտիա, որոյ գինն
էր 88 տասակ։ (Մ՝՝՝. ԺԷ. 26)։ ԽԵ. 1։
Սարգ. Մատուկ։ ՂԳ. 14։
Սարսուցեալ. Բաժանուած, երեսէ
ձգած։ ԽԸ. 2։ ԾԵ. 2։ և ԿԲ. 3։
Սաւառնիլ. Թռչելով խանտաները
վրայ բերել՝ ծածկուիլ։ ՂԱ. 1։
Սափիրա. Պատժեալ կնկան մի անուն
է։ (Գ՝՝՝. Ե. 9)։ ՁԱ. 3։
Սելով. Խ՝՝՝

Սակական. Նայան. Գ. 5. կամ Ռամիկ. Ֆոխիր.
Սակավիթիթար. Ա.Հարկու. լենուս՝ պէտասվ։ Ղ.Գ. 12.
Սոր. Խորունկ սելի ճամբայ. տէր. Խ. 2.
Սուզել. Տակը իջեցնել. պոմբբմուզ։ Լ.Զ. 2.
Սուբհանգակ. Սպի, մէնգիլ։ Ս.Զ. 2.
Սոփեր. Մասնան, գիրք. քիթապ։ Զ.Ը. 2. և Ի՝ Յէ՝՝՝՝՝՝։
Սպանդ. Զոհ. զուրգան։ Խ.Դ. 2.
Սպանդարան. Դուրգան մորթելու տեղ։ Խ.Ե. 5.
Սպառազէն. Սիլահլը, փիւր սիլահ։ Ս.Զ. 2.
Սպիտանի. Դեղ. մէյհէմ։ Բ. 5. և Խ.Ը. 4.
Սոսմբակ. Նախս, զալմ, եարանագ։ Խ.Ը. 5. և Ղ.Բ. 2.
Սոգատնք. Մեղուբանք. սիրէմ։ Թ. 5.
Սորբեալք. Վարէն վեր ելլող, կամ ելած։ Ղ.Գ. 24.
Սուաբ. Թանձր, հաստ. Խ.Զ. 2. և Ս.Զ. 4.
Սուաբաստեղն. Ճիրագը հաստ. գաւլեն տալլը պուտագլը։ Թ. 2.
Սուգաբանեալ. Ուզուն գալով խոպոմ եղած։ Ղ.Գ. 20.
Սարուկ. Խեղճ՝ ծառայ. բայէ։ Գ. 5. Ղ.Գ. 12. և 18.
Սարջանալ. Ափսոսալ. զղջալ. փիշման բլլալ։ Ի.Թ. 2.
Սրսիի առագաստ. Բակի փէբանէն, որ է գուռն։ Խ.Ը. 4.
Սրանալ. Թաչիլ, փախչիլ։ Ի. 2. Լ. 4. Խ.Ը. 5. Ա.Ա. 2. և Ա.Դ. 2. կամ Սիվրիլիլ եղած քէսբինցած. Ի.Ը. 5.
Սրացեալ. վարատական. փախչող հեռացող. ատիրէին։ Ժ.Ա. 5.
Սրբերգեան. Սուրբ Սուրբ երգող, ինչպէս՝ Սերբրէքեն։ Ղ.Գ. 1.
Սրնին. Դէմ, կերեսի։ Ղ.Բ. 8.
Սրսկումն. Ցրցնելը, սերբիմիլ բնելը։ Ժ.Ա. 4.
Սփոփանք. Սփոփութիւն, մխիթարանք. թէսլլի։ Գ. 1. Լ.Գ. 5. և Ղ.Գ. 9.
Սքանչելատիրաշ. Հրաշալի միւճիզամբլը։ Ա.Ե. 10.
Սքանչելատեղ. Զարմանալի գեղեցիկ տեղի ունող։ Ժ.Ա. 4.
Սքանչելատնաց. Զարմանալի գեղանգոց քէզ ունող։ Ա.Դ. 2.
Վայրագասուն. Լեռը մեծցած. եռապանի։ Խ.Զ. 4.
Վայրագութիւն. Եապանի կոպիտութիւն. եավուզլուք։ Ժ.Ա. 5. Լ. 4. Ա.Ա. 4. և Ղ.Գ. 19.
Վանդակապատ. Փարմանալբ շարած գեղեցիկ քէօշկ։ Ի.Ե. 2.
Վանանիչ. Զայ բնող. թէլէֆ բնող։ Ի.Զ. 2. կամ փճացնող. չիւրիւթմիլ բնող։ Բ. 9.
Վարակալ. Պաշարեալ. մուհասարէ եղած։ Լ.Ա. 5.
Վարանիկ. Վախան թռասլիլ անծրկիկ։ Ի.Զ. 5. և Ի.Ը. 2.
Վարագան. Կէմ, հալաա, որ գաղանի բերան կը կապին։ Ղ.Բ. 2.
Վարատիլ. Զատուիլ՝ տէտիրկին բլլալ։ Ի.Ե. 5.
Վարմ. Տուզախ, խափանմա։ Խ. 5.
Վարոք. Մազեր, որ թէ մարդոյ իցէ՝ փէրչէմ է, կամ Ղ. 12. և եթէ ծառոց իցէ՝ եաբրաքներն է։ Թ. 2.
Վերակացուն. Զապիտութեամբ ձեռք վերցնելը։ Ա. 2.
Վերակենցաղել. Կրկին ողջենալ. յարութիւն առնել։ Լ.Գ. 5.
Վերանարկել. Վեր նայիլ. գէպ ի վեր ուսուցա բնել։ Ի.Զ. 5.
Վերնամարտութիւն. Վերինին հետ ճենք, որ է Աստուծոյ գէմ գնելը։ Ժ.Ա. 4.
Վերնամրցանակ. Կրկինբէն տրուած յաղթութեան համար վարձք, չէլենկ։ Ղ.Գ. 24.
Վերջին գատակնիք. Ի կորուստն յաւիտենական վճռիլ, որք են գատապարտելոցն գաւք։ Ի.Ե. 5.
Վերջնական. Նարբինը, կամ խիստ պէտերը։ Ժ. 5.
Վերջնական ատամ. Բէսկին լէքէ սապնու։ Ղ.Գ. 11.
Վէս. Հպարտ. ինքնահաւան։ Ժ. 2.
Վիժած անդրելի կոյսման. Անցուցած տղայ, որ մարդ չի կոչուիր։ Ի. 2.
Վիհ վհից. Խորունկներուն խորունկը։ Խ. 2.
Վիրգ մանու. Մեռցնող ճենկի քարկիւլէ։ Կ. 2.
Վիրգ սալի. Տէօշէմէտի քար, գայկան։ Ղ.Բ. 8.
Վտակ. Աղբնար. կամ սել. բամբա։ Ժ.Դ. 5. և Ղ.Բ. 10.
Վտակել. Վտակ ժնել. չիրբինցնել։ Ի. 2.
Վրիժակ. Վնիա. իլամ, սիմիլ։ Ի.Ը. 2.
Վրիպակ. Մոլար, ծուռ։ Ժ.Ը. 2. Խ.Ը. 4. և Ղ.Բ. 9.
Վրնջոգական. Բիզնիսոն ցանկութեամբ կատղելը, ազմիշբլլալը։ Խ.Ե. 2.
Տակաւ. տակաւ. կամնցուկ կամնցուկ. քչիկ քչիկ։ Ս.Ը. 5.
Տաղանդ կամ քանքար. Բէսկ մը տակ բիւր քանքար, տասը հազար քէսկ

սասկ, կամ պլ սուելի։ ԻԶ. 2.
Տաղասարեալ. Բնակելիս տեղ բլլալ։ Զ. 1.
Տաղասարիլ. Գնանգ իմիմբ։ ՀԵ. 15.
Տաղտկապաղբական. Իբրեաղ բնելու, մեբասա։ ԴԳ. 20.
Տաշտ. Քեասկ, թաս։ Լ. 2.
Տասամնելի. Տրամելի, խասկելիմ բ-նելու։ ԼԱ. 2.
Տարաղ. Կերպ. Թարգ. ԺԸ. 2. և ԴԳ. 5.
Տարաղղեց. Նման էօրնկի ուլդուն։ ԺԵ. 2. և ԻԵ. 5.
Տարժանելի. կամ տասանելի. Իսկա աշխատելի. մեշագրելի։ Ը. 1. ԿԶ. 5.
Տարմ. Խանասալնեներա քիւմ՝ եզդ-նաբ։ ԿԸ. 5.
Տարբ. Բոլոր նիբեաւոր մարմինեն-բուն թեմելը, և է չորս. Հաւ. Օդ, Ջուր, Հող։ ԶԲ. 5. և Ղ.Գ. 13. և զայս բառս պէս պէս նշանակու-թեամբ գործածէ սուրբս, զոր օրի-նակ. Ի տարբ գոյն. Տարբրբէ եղանա-նեբուն մէջ, կամ կոյ եղանեբուն էօղնն մէջ։ ԻԱ. 2.
Տարբ ժամանակի. Ժամանակին կա-յութիւնը, կամ չարիբ, որ հիլի մնա՝ քիչ է։ ԻԵ. 3.
Տարբ ժամանակաց. Զարս եղանանն է, Գարուն, Ամառն, Աշուն, Ձմեռն. որք իբր տարիին տարբերքն են։ ԻԶ. 2.
Տարբ մնուս. Մահուան քէզբբ սե-պէպը։ Բ. 6.
Տարբբս սասանել. Բոլոր աշխարհս շարժել, դողցնել։ ԼԶ. 2.
Տարբ փոքր. Փոքրիկ ոլինչ իր. չէս-ձիզեզ։ ԿԹ. 1.
Տեսանելագրել. Կնքել, խաչանիքել։ ԺԲ. 5. և Ղ.Գ. 12.
Տենդ. Ջերմ. որթմա։ ԻԸ. 5.
Տեսական. Տեսանող. կէսրիւէթ։ Լ.Գ. 5. կամ եբեւելի. կէսզի կէս-բիւնէն։ Լ.Դ. 5. և ԶԴ. 1.
Տեսանելի. Ալը էօզը խրլբեամ մը մէշասան հանել։ ՂԳ. 10.
Տեգ. Մբղբսաթ, խրլա։ ԻԵ. 5.
Տիրադաս. Իր տէրը խաբող մնանող։ ԾԶ. 2.
Տիրադրաժ պարտնեալ. Իր տէրը ֆենեամ խաբող խրզոնիքներաբ։ Ը. 2.
Տիրոս. կամ Ցիրոբ. քաղաք մի է Սայ-ատլի սէմբ։ (Ասա. ԻԳ. 15)։ Լ.Թ. 5.
Տիրատեսակ Հաղ, կամ Եէթ. Մուրթ գոյն սեւ. բուէնկ։ Լ.Դ. 8. և Ղ.Գ. 12.
Տղմսիրգ գուբ. Զամանամբ լեցուն հող։ ԺԶ. 1.
Տնանկել. Պէտ ընել. քէրէմ իրմէնք։ ԺԵ. 2. կամ յայտնել, ցուցանել։ ԻԸ. 6.
Տոյժ տանջանաց. կամ լլկանաց. Վէ-նաս պատժոյ. դաղէպ ձէրիմէսի. սիսանէթ։ Բ. 2. և ԷԱ. 5.
Տոնն. Զանանէ կապ. իւլար։ ԻԸ. 1.
Տուայտիլ. Զարշաբանիլ. ձէշծլնն մա-շիլ։ ԿԶ. 5.
Տպաւորագոյն. Էշկեսաբ ուլդուն. թիբդրբ։ ԺԹ. 5.
Տրտնել. Որոշել, բաժանել, զատել, զլբրմագ։ ԻԸ. 1. և ԿԲ 2.
Ցանց. Սիմիմով հաւասած թաս. ազ. ատ.զանբ։ Ի. 5.
Ցիռ. Վարրի էշ. եապան էշկի։ ԻԶ. 2.
Ցնցուղ. Ցանիկասաբ. սերբիմնեի ջրոյ. կամ հրոյ։ Զ. 5. և ԿԸ. 5.
Ցոլբ նշուգից. Շաղշղանեն մնասագոյ-թից. շաղնին փայլելով ցանիլը։ ԶԱ. 5.
Ցոփութիւն. Ալնասանասիրեն, անե-բասութիւն. էսէպսիզլիք։ ԷԲ. 2.
Ցրիչ. ցնորից. ինենի ու մենի երգնեն-բը տարբեմիշ բնող։ ԶԴ. 1.
Փաքաբբ. Բէլբեգովբ. կուռքի անուն է։ (Թագ. ԻԵ. 5)։ ԻԸ. 5.
Փաղանգ. Ձիւմնուս, թապուս, սա-սաս։ ԿԵ. 1.
Փաղաքշել. Երեսպաշտութիւն ընել, խօշամանի սաբ խօսել։ Ժ. 1.
Փապար. Ծակ. խովաբ, չուխուբ։ Ի. 2.
Փարաշաս. Բղջախոշ ցանկութիւն. էսէպսիզլիք։ ԻԵ. 2.
Փիթեան. Ֆիլիսլէնմիշ եղած, ծաղ-կած։ ՂԳ. 11.
Փշրատցիք. Բարբարոսաց և ամենայն ազգաց կրօսաբ։ Ա. 2.
Փակ. Կաշէ կապ։ ԻԵ. 2.
Փրկանակ. Փրկութեան տեղ։ ԻԶ. 2. կամ ուռնատ թելլի։ ԾԱ. 4. կամ ազատելոյ գործիք։ ԿԳ. 3. և ԴԲ. 5.
Բաղդկեղ. Մարմնոյ չիբրեմնիշ բնող եարամիկ, կերդաս. չիբրեմնէն։ ԺԸ. 5.
Բամբա. Կուռքի անուն է։ (Գ. Թագ. ԺԱ. 7)։ Ա. 4.
Բայա. Կէբասալլեզ, կամ լէաֆ։ Լ.Դ. 1.
Բանան. Նոյ նաւակասաբ թոռն է. Բանանց որդին։ Բ. 1.
Բանանաւէն. Կին մի էր քանանացի, որոյ զաղթին Բրիատաս բժշկեաց։ (Մատ. ԺԵ. 22)։ Լ.Ե. 5.
Բանասար. Կատաղի. եավուզ. զա-լբմ։ ԿԹ. 2.
Բանցել. Ձիւղերը կտրտելով փրցը-նել։ ԻԴ. 1. և ԿԵ. 2.
Բառադիմակի. Լ մեկնութիւն բա-ռին քեւանայ, որ երեւի եկեալ ի յունական բառէն Լէքս, որ թարգ-մանի բառակուսի. ուստի քեւան բառադիմի պատկեր, ասել է՝

չորս երեսով, կամ չորս թարաքիը կուռք, զորպիսի չինեաց Մանասէ. (Գ. թագ. ԻԱ. 5). ԾԱ. 4, Ղ. 1.

Բաւարան. Բաւոյ. մեղքը թողող. Ղ. 1.

Բեղի. Օրթա տիրէկ. թէմել տիրէկի, ԼԲ. 5, ԻԳ. 1.

Բիմ. Ցամախ. կէմնոյ.

Բինաւոր. Բէն ընող. զարէզ ունող, ՂԱ. 4.

Բղանց. Հանգերձի փէշ. էթէկ, ԺԸ. 2.

Բոյինանիւթ. Բու նիւթդ. Բոյինանիւթ զանգուած. քու նիւթիդ խըմբը, որ է իսկ մարմին խորհրդոյ, ԾԳ. 4.

Բորբ. Արապիտան լեռ մի է, ուր խօսեցաւ Աստուած Եղիայի հետ, (Գ. թագ. ԺԹ. 8), ԼԴ. 9, և ՂԳ. 6.

Բոստնափուշ. Վախցնող մարմինը փուշ փուշ ընող, ԻԸ. 6.

Բաստնեկի. Զարհուրելի, խիստ վախցնող, Ը. 4, ԺԸ. 2, ԻԸ. 2, ԽԸ. 4, և ՀԹ. 5.

Բրայ. ԽալՀիի օձախ. ԺԹ. 4, ԻԶ. 5, և ԿԹ. 4.

Բրէական. Խիստ մեծ մեղք, որ է Աստուծոյ դէմ. ԾԱ. 4, և ՂԱ. 5.

Բրծաղգած լինիլ. Զուլ Հաղնիլ. ԻԹ. 2.

Բրբուտ Զաֆիրան չիչէկի, կամ զաֆրան, ՂԳ. 11.

Գագ. Գէրէց. Ոտից ատան, ինչպէս՝ չիզէ, փապուտ, ԽԷ. 5.

Գիտց. Հանգերձ. Խուտոյ, Գ. 1.

Գժանգակել. Կարտարտ ընել, ուժ տալ, Ե. 4, Ժ. 2, ԺԱ. 4, ՂԴ. 6, Զ. 2, և ՂԳ. 9.

Գնառ. Ճէնկի թախտմ, սիլահ, ԿԶ. 5.

Գն և ան. Անանկ ուռնանկ. Հէգիլէ պէտլէ, ԻԹ. 5.

Գչեղբ. Լեզի խոտ մի է. փէլին, Զ. 5.

Գատացի. Ցօր երանելին է, զի էր յՕատեր գաւառէ. որ է ի կողմն Արապիտանու. ԽԸ. 6.

Գտարգն. Գտարազգէ, պլլազգի, ԿԳ. 4.

Գտարտ. Թիւն. Անենմանութիւն, մինարապիթիւզիք.

Գրակչեռ. Գր չարիզ, որ է արեգակն. Ֆ ՅՀ՝՝՝